

İlham Əliyevin ekoloji siyasəti

Dayanıqlı inkişaf və yaşıl dünya

(2003 - 2023)

3 cildə

II cild

Beynəlxalq Konvensiyalar, Dövlət Proqramları,

Milli Strategiyalar və Qanunlar

Layihənin rəhbəri və baş məsləhətçi:	Sadiq Qurbanov, Milli Məclisin Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin sədri, t.e.n., dos.
Elmi redaktoru:	Urxan Ələkbərov, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının rektoru, akademik
Tərtibçilər:	Zakir İsmayilov Səməd Vəkilov

İlham Əliyevin ekoloji siyasəti. Dayanıqlı inkişaf və yaşıl dünya (2003 - 2023). 3 cildə. II cild. - Bakı, 2024. - 520 s.

Bu gün "yaşıl iqtisadiyyat" termini qlobal səviyyədə bəşəriyyətin inkişafının ana xətlərindən birini təşkil edir. Bunu Azərbaycan dövləti yaşıl enerji iqtisadiyyatına verdiyi önəmli əməli fəaliyyətlərlə sübut edir.

Hazırda dünya iqtisadiyyatında "yaşıl iqtisadiyyatın" xüsusiyyətləri aydın görünür. Bu istiqamətdə müəyyən tendensiyalar hər bir ölkənin iqtisadiyyatında müəyyən dərəcədə təzahür edir.

Azərbaycan iqtisadiyyatında da belə tendensiyalar var. Bunlara enerji səmərəliliyinin və enerjiyə qənaətin təmin edilməsi üzrə tədbirlər, bərpa olunan enerjetikanın inkişafı, istixana qazı emissiyalarının məhdudlaşdırılması barədə qərar və innovativ inkişafa və modernləşməyə doğru kursun özü aiddir. Bütün bunlar "yaşıl iqtisadiyyata" doğru atılan addımlardandır. Buna görə də ekoloji tələbləri nəzərə alan iqtisadiyyat, görünür, gələcəkdə "yaşıl iqtisadiyyatdan" çox, sadəcə alternativ olmayan müasir iqtisadiyyat kimi səslənəcək və gələcəkdə bu, daha aydın şəkildə özünü büruzə verəcək. Ona görə də bunun qanunvericilik bazasının yaradılması vacib şərtlərdən biridir.

"İlham Əliyevin ekoloji siyasəti. Dayanıqlı inkişaf və yaşıl dünya (2003 - 2023)" üçcildliyi 2-ci cildində Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin imzaladığı Qanunlarla yanaşı Azərbaycan dövlətinin qoşulduğu Beynəlxalq Konvensiyalar da daxil edilmişdir. Eyni zamanda 20 il müddətində qəbul olunmuş Dövlət Proqramları və Milli Strategiya proqramlarına dair tədbirlər planı da öz əksini tapır.

Bu toplu Azərbaycan dövlətinin ekoloji siyasət sahəsində mövcud qanunvericiliyi öyrənənlər üçün zəngin məlumat mənbəyidir.

M ü n d ə r i c a t

Beynəlxalq Konvensiyalar.....	4
Dövlət Proqramları və Milli Strategiyalar.....	197
Qanunlar.....	314

BEYNƏLXALQ KONVENSIYALAR

**"DAVAMLI ÜZVİ ÇİRLƏNDİRİCİLƏR HAQQINDA" STOKHOLM
KONVENSİYASINA QOŞULMAQ BARƏSİNDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır:**

I. Azərbaycan Respublikası "Davamlı üzvi çirkləndiricilər haqqında" 2001-ci il 22 may tarixli Stokholm Konvensiyasına **qoşulsun.**

II. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 9 dekabr 2003-cü il
№ 554 – IIQ

**DAVAMLI ÜZVİ ÇİRLƏNDİRİCİLƏR HAQQINDA
STOKHOLM KONVENSİYASI**

Bu Konvensiyanın Tərəfləri,

davamlı üzvi çirkləndiricilərin toksiki əlamətlərə malik olduğunu, parçalanmaya qarşı davamlı olduğunu, bioakkumulyasiya ilə xarakterizə olunduğunu və hava, su və miqrasiya növləri vasitəsilə transsərhəd yayılma obyektini olduğunu, eləcə də onların yaranma mənbəyindən uzaq məsafələrdə quru və su ekoloji sistemlərində çökmək qabiliyyətinə malik olduğunu qəbul edərək,

xüsusilə inkişaf etməkdə olan ölkələrdə yerli əhalinin, əsasən də qadınların üzvi çirkləndiricilərin təsirinə məruz qalması və bu təsirin onlardan sonrakı nəsillərə keçməsilə bağlı insanların səhhətində narahatlığın olmasını dərk edərək,

davamlı üzvi çirkləndiricilərin təsirinin bioloji cəhətdən güclənməsi nəticəsində arktik ekosistemlərin və yerli icmaların xüsusi təhlükəyə məruz qaldığını, eləcə də onların istifadə etdikləri ənənəvi qida məhsullarının yoluxmasının əhalinin sağlamlığı ilə bağlı olduğunu qəbul edərək,

davamlı üzvi çirkləndiricilərlə bağlı qlobal tədbirlərin görülməsinin zəruriliyini dərk edərək,

davamlı üzvi çirkləndiricilərin tullanması və atılmasını ixtisara salmağa və/və ya ləğv etməyə yönələn tədbirlər əsasında həyata keçirilən insan sağlamlığı və ətraf mühitin mühafizəsi üzrə beynəlxalq tədbirlərlə bağlı təşəbbüs haqqında BMT-nin Ətraf Mühitin Mühafizəsi Proqramı üzrə İdarə Şurasının 7 fevral 1997-ci il tarixli 19/13 C sayılı qərarını nəzərə alaraq,

bu məsələ ilə əlaqədar təbiətin qorunması ilə bağlı müvafiq beynəlxalq konvensiyaların, xüsusilə beynəlxalq ticarətdə pestisidlər və ayrı-ayrı təhlükəli kimyəvi maddələrə dair əvvəlcədən əsaslandırılan razılıq prosedurları haqqında Rotterdam Konvensiyasının, həmçinin onun 11-ci maddəsi çərçivəsində işlənib hazırlanan regional razılaşmalar da daxil olmaqla, təhlükəli tullantıların ölkə sərhədlərindən kənara nəqlinə və zərərsizləşdirilməsinə nəzarət haqqında Bazel Konvensiyasının müddəalarına istinad edərək,

ətraf mühitin qorunması və inkişaf etdirilməsi haqqında Rio-de Janeyro Bəyannaməsinin müvafiq müddəalarına və XXI əsr Gündəliyinə istinad edərək,

ehtiyat tədbirlərinin bütün Tərəflərin narahatlığından yarandığını və bu Konvensiyada əks olunduğunu qəbul edərək,

bu Konvensiya və digər beynəlxalq razılaşmaların ticarət və ətraf mühitin qorunması ilə bağlı məsələlərdə bir-birini tamamladığını qəbul edərək,

dövlətlərin BMT Nizamnaməsi və beynəlxalq hüquq prinsipləri əsasında ətraf mühitin qorunması və inkişafı sahəsində apardan siyasətdə öz resurslarından müstəqil şəkildə istifadə etmək hüququna malik olduğunu və onların yurisdiksiyası və ya nəzarəti çərçivəsində həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində onların milli yurisdiksiyasına daxil olmayan rayon və dövlətlərin ətraf mühitinə zərər vurulmamasının təmin edilməsi üçün məsuliyyət daşıdıqlarını yenidən təsdiq edərək,

inkişaf etməkdə olan, xüsusilə ən az inkişaf etmiş və iqtisadiyyatı keçid mərhələsində olan ölkələrin xüsusi tələblərini və şəraitini, həmçinin kimyəvi maddələrin tənzimlənməsi sahəsində, o cümlədən texnologiyaların verilməsi, maliyyə və texniki yardımın göstərilməsi və Tərəflər arasında əməkdaşlığa kömək yolu ilə onların milli imkanlarının gücləndirilməsinin zəruriliyini nəzərə alaraq,

6 may 1994-cü ildə Barbadosda qəbul edilmiş İnkişaf etməkdə olan kiçik ada dövlətlərinin inkişafının təmin edilməsi ilə bağlı tədbirlər Proqramını tam şəkildə nəzərə alaraq,

inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan dövlətlərin müvafiq imkanlarını, eləcə də Ətraf mühitin qorunması və inkişafı haqqında Rio-de-Janeyro Bəyannaməsinin 7-ci Prinsipində əks olunduğu kimi, dövlətlərin ümumi, lakin müxtəlif məsuliyyətini qeyd edərək,

davamlı üzvi çirkləndiricilərin tullanması və atılmasının azaldılması və/və ya qarşısının alınmasının təmin edilməsi işinə özəl sektorun və qeyri-hökumət təşkilatlarının mühüm töhfə verə biləcəyini qəbul edərək,

davamlı üzvi çirkləndirici istehsalçıların öz məhsullarının vurduğu zərərin azaldılması üzrə məsuliyyəti və bu kimi kimyəvi maddələrin zərərli xüsusiyyətləri barədə istehlakçılara, hökumətlərə və ictimaiyyətə məlumatın təqdim edilməsini öz üzərinə götürməsinin vacibliyini vurğulayaraq,

onların həyat dövrünün bütün mərhələlərində davamlı üzvi çirkləndiricilərin zərərli təsirinin qarşısının alınması üzrə tədbirlərin görülməsinin zəruriliyini qəbul edərək,

milli hökumətlərin çirkləndiricinin çirklənmə ilə bağlı xərcləri ödəməsinə şərtləndirən yanaşmanı diqqətə alaraq, lazımı şəkildə ictimai maraqları nəzərə alaraq və beynəlxalq ticarət və sərmayə qoyuluşu prinsiplərini pozmayaraq, ekologiya xərclərinin internalizasiyasına yardım etməyə və iqtisadi imkanlardan istifadəyə cəhd göstərməli olduqlarını əsaslandıran Ətraf mühitin qorunması və inkişafı haqqında Rio-de-Janeyro Bəyannaməsinin 16-cı Prinsipini bir daha təsdiq edərək,

pestisid və kimyəvi sənaye maddələrinin qiymətləndirilməsi və tənzimlənməsi proqramlarına malik olmayan Tərəflərin bu cür proqramların işlənilib hazırlanmasına təşviq edilmələrinin vacibliyini qəbul edərək,

ekoloji cəhətdən təhlükəsiz olan alternativ proseslərin və kimyəvi maddələrin istehsalı və istifadəsinin mühüm əhəmiyyətini qəbul edərək,

insanların sağlamlığının və ətraf mühitin davamlı üzvi çirkləndiricilərin zərərli təsirindən qorunmasının təmin edilməsinə tam qətiyyətlə əmin olaraq,

aşağıdakılar barəsində razılığa gəldilər:

Maddə 1

Məqsəd

Bu Konvensiyanın məqsədi Ətraf mühit və onun qorunması ilə bağlı Rio-de-Janeyro Bəyannaməsinin 15-ci Prinsipində nəzərdə tutulan təhlükəsizlik tədbirlərinin görülməsi prinsipini nəzərə almaqla insanların sağlamlığının və ətraf mühitin davamlı üzvi çirkləndiricilərdən qorunmasıdır.

Maddə 2

Anlayışlar

Bu Konvensiyanın məqsədləri üçün:

a) "Tərəf" - bu Konvensiyanın öhdəliklərini öz üzərlərinə götürməyə razılıq verən və Konvensiyanın onlara münasibətdə qüvvəyə mindiyi dövlət və ya regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatıdır;

b) "Regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatı" - üzv dövlətlərinə bu Konvensiya ilə tənzimlənən məsələlərin həlli həvalə olunan, hər hansı regionun suveren dövlətləri tərəfindən yaradılan və öz daxili prosedurlarına uyğun olaraq müvafiq şəkildə bu Konvensiyanı imzalamaq, ratifikasiya etmək, qəbul və ya təsdiq etmək, yaxud ona qoşulmaq səlahiyyətinə malik olan təşkilatdır.

c) "Səsvermədə iştirak edən və səs verən Tərəflər" - iştirak edən və "lehinə" yaxud "əleyhinə" səs verən Tərəflərdir.

Maddə 3

Məqsədyönlü şəkildə istehsal və istifadə nəticəsində yaranan tullantıların azaldılması və ya ləğvi ilə bağlı tədbirlər

1. Hər bir Tərəf:

a) aşağıdakıları qadağan edir və/və ya onların ləğvi üçün zəruri olan hüquqi və inzibati tədbirlər görür:

1) bu əlavənin müddəalarına uyğun olaraq A əlavəsində sadalanan kimyəvi maddələrin özü tərəfindən istehsalı və istifadəsi; və

1) 2-ci bəndin əlavələrinə uyğun olaraq A əlavəsində sadalanan kimyəvi maddələrin özü tərəfindən idxalı və ixracı; və

b) bu əlavənin müddəalarına uyğun olaraq B əlavəsində sadalanan kimyəvi maddələrin özü tərəfindən istehsalı və istifadəsini məhdudlaşdırır.

2. Hər bir Tərəf aşağıdakıların təmin olunması ilə bağlı tədbirlər görür ki:

a) A və B əlavələrinə daxil edilən kimyəvi maddələr yalnız aşağıdakı məqsədlər üçün idxal edilsin:

1) 6-cı maddənin 1 d) bəndində qeyd olunduğu kimi, ekoloji cəhətdən təhlükəsiz üsulla ləğv etmə məqsədi ilə; və ya

1) istifadə və ya A və B əlavələrinə uyğun olaraq bu Tərəf üçün icazə verilən məqsədlərlə;

b) istehsalı və ya istifadəsi ilə bağlı haqqında konkret istisnaların mövcud olan və A əlavəsinə daxil edilən kimyəvi maddə yaxud istənilən istehsalının məqsədli və ya istifadəsi ilə bağlı konkret istisnaların məqbul sayıla biləcəyi və B əlavəsinə daxil edilən kimyəvi maddə əvvəlcədən bütün mövcud beynəlxalq prosedurlar və üsullarla əsaslandırılmış razılığa uyğun olaraq yalnız aşağıdakı hallarda ixrac olunsun:

1) 6-cı maddənin 1 d) bəndində göstəriləndiyi kimi, ekoloji cəhətdən təhlükəsiz qaydada ləğv etmə məqsədi ilə;

1) A və ya B əlavələrinə uyğun olaraq bu kimyəvi maddələrdən istifadə etməsinə icazə verilən Tərəfə; və ya

11) bu Konvensiyanın Tərəfi olmayan, ixrac edən Tərəfə illik sertifikat təqdim edən dövlətə. Bu cür sertifikat nəzərdə tutulan kimyəvi maddələrin istifadəsini müəyyənləşdirir və belə kimyəvi maddə ilə bağlı idxal edən dövlətin aşağıdakı öhdəlikləri öz üzərinə götürməsinə təmin edir:

a. tullantıların minimum həddə çatdırılması və ya ləğv edilməsi məqsədilə müvafiq tədbirlər görməklə insanların sağlamlığını və ətraf mühiti qorumaq;

b. 6-cı maddənin 1-ci bəndinin müddəalarına əməl etmək; və

c. müvafiq hallarda B əlavəsinin Ü hissəsinin 2-ci bəndinin müddəalarını yerinə yetirmək;

bu sertifikata həmçinin hər hansı müvafiq köməkçi sənədlər, məsələn, qanunvericilik aktları, normativ sənədlər və ya inzibati və ya direktiv göstərişlər daxildir. İxrac edən Tərəf bu sertifikatı onun alındığı tarixdən sonra 60 gün ərzində katibliyə göndərir;

c) istehsalı və istifadəsi ilə bağlı Tərəflərdən heç biri üçün hər hansı konkret istisnamı nəzərdə tutmayan və A əlavəsinə daxil edilmiş kimyəvi maddə 6-cı maddənin 1 d) bəndində göstəriləndiyi kimi, ekoloji baxımdan təhlükəsiz qaydada zərərsizləşdirmək məqsədindən savayı digər məqsədlərlə ixrac olunmasın;

d) bu bəndin məqsədi üçün "Bu Konvensiyanın Tərəfi olmayan dövlət" ifadəsi konkret kimyəvi maddələrə münasibətdə bu Konvensiyanın müddəaları üzrə öhdəlik götürməyə qazdıq verməyən regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatı və ya dövləti əhatə etsin.

3. Yeni pestisidlər və ya yeni kimyəvi sənaye maddələrinə münasibətdə bir və ya bir neçə tənzimləmə və qiymətləndirmə proqramlarına malik olan hər bir Tərəf D əlavəsinin 1-ci bəndində göstərilən meyarlar nəzərə alınmaqla, davamlı üzvi çirkləndirici xüsusiyyətlərinə malik olan yeni pestisidlərin və ya yeni kimyəvi maddələrin istehsalı və istifadəsinin qarşısını almaq məqsədi ilə tənzimləmə tədbirləri görür.

4. Pestisidlər və ya kimyəvi sənaye maddələrinə münasibətdə bir və ya bir neçə tənzimləmə və qiymətləndirmə proqramlarına malik olan hər bir Tərəf hal-hazırda istifadə olunan pestisidlərə və ya kimyəvi sənaye maddələrinə münasibətdə qiymətləndirilmə apardarkən, zəruriyyət yarandıqda, D əlavəsinin 1-ci bəndində sadalanan meyarları bu proqramlar çərçivəsində nəzərə alır.

5. Bu Konvensiyada digər şərtlər nəzərdə tutulmadığı halda, 1-ci və 2-ci bəndlər laboratoriya araşdırmalarında istifadə üçün nəzərdə tutulan, həmçinin standart etalon kimi sayılan kimyəvi maddələrin həcminə tətbiq olunmur.

6. Barəsində A əlavəsinə uyğun olaraq konkret istisna və ya B əlavəsinə uyğun olaraq konkret istisna və ya müvafiq məqsəd qüvvədə olan hər bir Tərəf bu cür istisna və məqsəd çərçivəsində istənilən istehsal və ya istifadənin insanların sağlamlığına təsirinin və ətraf mühitə atılmanın qarşısını alacaq və ya minimum həddə endirəcək şəkildə yerinə yetirilməsinin təmin edilməsi məqsədi ilə müvafiq tədbirlər görür. İstisnalar və ya müvafiq məqsədlə əhatə olunan və normal istifadə etmək şərti ilə ətraf mühitə qəsdən çirkləndiricilərin atılması ilə bağlı olan istifadə formalarına münasibətdə bu cür tullantıların miqdarı bütün məqbul norma və rəhbər prinsiplər nəzərə alınmaqla mümkün qədər minimal həddə olmalıdır.

Maddə 4

Konkret istisnalar reyestri

1. Bu maddə ilə A və B əlavələrində sadalanan konkret istisnalara malik olan Tərəflərin məqsədlərini müəyyən etmək üçün Reyestr təsis olunur. Reyestr hər bir Tərəfin istifadə edə biləcəyi A və B əlavələrinin müddəalarından istifadə edən Tərəfləri müəyyən etmir. Reyestr katiblik tərəfindən aparılır və ictimaiyyət üçün açıqdır.

2. Reyestrə aşağıdakılar daxildir:

- a) A və B əlavələrində sadalanan konkret istisna növlərinin siyahısı;
- b) A və B əlavələrində sadalanan konkret istisnalara malik olan Tərəflərin siyahısı; və
- c) qeydiyyatata alınmış hər bir konkret istisnanın qüvvədə olma müddətinin siyahısı.

3. Hər bir dövlət Konvensiyanın Tərəfi olmaqla, katibliyə yazılı bildiriş verərək A və B əlavələrində sadalanan bir və ya bir neçə konkret istisna növlərini qeydiyyatata ala bilər.

4. Əgər Tərəf Reyestrə daha əvvəlki tarixi göstərməmişdirsə və ya qüvvədə olan müddət 7-ci bəndə əsasən uzadılmamışdırsa, o halda konkret istisnanın istənilən qeydiyyatının qüvvəsi konkret kimyəvi maddəyə münasibətdə bu Konvensiyanın qüvvəyə mindiyi tarixdən 5 il sonra başa çatır.

5. Tərəflərin Konfransı özünün ilk iclasında Reyestrə daxil edilmiş məlumatlara yenidən baxılması prosesi ilə bağlı qərar qəbul edəcək.

6. Reyestrə daxil edilmiş bu və ya digər məlumatların baxılmasından əvvəl müvafiq Tərəf həmin istisnanın qeydiyyatının zəruriliyini əsaslandıraraq hesabatı katibliyə təqdim edir. Bu hesabat katiblik tərəfindən bütün Tərəflərə göndərilir. Qeydiyyatın nəzərdən keçirilməsi mövcud olan bütün məlumat əsasında aparılır. Bundan sonra Tərəflərin Konfransı müvafiq Tərəf barədə lazım bildiyi tövsiyələri qəbul edə bilər.

7. Müvafiq Tərəfin xahişi ilə Tərəflərin Konfransı konkret istisnanın qüvvədə qalma müddətinin 5 ilə qədər uzadılmasına dair qərar qəbul edə bilər. Tərəflərin Konfransı qərar qəbul edərkən, inkişaf etməkdə olan və iqtisadiyyatı keçid mərhələsində olan ölkələr olan Tərəflərin xüsusi vəziyyətini nəzərə alır.

8. Hər hansı bir Tərəf istənilən zaman katibliyə yazılı bildiriş verməklə, ölkə üzrə konkret istisnaya aid daxil edilmiş məlumatları Reyestrədən çıxara bilər. Bu istisna bildirişdə göstərilən tarixdən etibarən qüvvəyə minir.

9. Konkret istisnanın müvafiq növünə aid qeyd alınmış heç bir Tərəf qalmadıqda, onunla bağlı heç bir yeni qeydiyyat aparıla bilməz.

Maddə 5

Nəzərdə tutulmamış istehsal nəticəsində yaranan tullantıların ixtisarı və ya ləğvi ilə bağlı tədbirlər

Tərələrdən hər biri C əlavəsində sadalanan kimyəvi maddələrin tədricən minimum həddə endirilməsi və mümkün olan halda tam aradan qaldırılması məqsədi ilə bu kimyəvi maddələrin hər birinin antropogen mənbələrdən ümumi tullantılarının ixtisarı məqsədi ilə ilk növbədə aşağıdakı tədbirləri görür:

a) bu Konvensiyanın qüvvəyə minməsindən sonrakı 2 il ərzində müvafiq Tərəf üçün fəaliyyət planı və ya zəruri olarsa, regional və subregional fəaliyyət planını hazırlayır və sonra 7-ci maddədə göstərilən, C əlavəsində sadalanan kimyəvi maddə tullantılarının identifikasiyası, xüsusiyyətlərinin müəyyənləşdirilməsi və onlarla bağlı məsələlərin həlli üçün, həmçinin b)-e) yarımbəndlərinin tətbiqinə yardım göstərmək məqsədi ilə onu fəaliyyət planının tərkib hissəsi kimi həyata keçirir. Fəaliyyət planı aşağıdakı elementləri əhatə edir:

i) C əlavəsində göstərilmiş mənbələrin kateqoriyaları nəzərə alınmaqla mənbə kadastrlarının işlənilib hazırlanması və aparılması və tullantıların qiymətləndirilməsi də daxil olmaqla, mövcud və proqnozlaşdırılan tullantıların qiymətləndirilməsini;

ii) bu cür tullantıların tənzimlənməsinə yönələn Tərəfin qanunlarının və siyasətinin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsini;

iii) i) və ii) yarımbəndlərində qeyd edilən qiymətləndirmələr nəzərə alınmaqla öhdəliklərin yerinə yetirilməsinə yönələn strategiyaları;

iv) bu strategiyalara aid məsələlər üzrə məlumatlandırmaya, kadrların hazırlanmasına və maarifləndirməyə yardım tədbirlərini;

v) strategiyaların həyata keçirilməsini və bunun nəticəsində bu bənd çərçivəsində nəzərdə tutulan öhdəliklərin yerinə yetirilməsi sahəsində əldə edilmiş nailiyyətlərin hər beş ildən bir nəzərdən keçirilməsini; bu cür nəzərdən keçirilmələr 15-ci maddəyə uyğun olaraq təqdim olunan hesabatlara daxil edilir;

v1) üzərində həmçinin strategiya və tədbirlər qeyd olunan fəaliyyət planının yerinə yetirilmə qrafikini;

b) operativ surətdə mənbələrin ləğvini və ya tullantı səviyyəsinin real və nəzərə çarpacaq dərəcədə ləğvini təmin edə biləcək mövcud, həyata keçirilə bilən və praktiki tədbirlərin tətbiqinə yardım edir;

c) C əlavəsində qeyd olunan tullantıların qarşısının alınması və ixtisar edilməsi tədbirləri ilə bağlı ümumi göstərişlər, eləcə də Tərəflərin Konfransının qərarına uyğun olaraq qəbul ediləcək rəhbər prinsiplər nəzərə alınmaqla C əlavəsində sadalanan kimyəvi maddələrin yaranması və atılmasının qarşısının alınması məqsədi ilə əvəzedici və ya forması dəyişdirilmiş materialların, məhsulların və proseslərin işlənilib hazırlanmasına köməklik göstərir və zəruri hallarda tətbiqini tələb edir;

d) C əlavəsinin II hissəsində göstərilən mənbələrin kateqoriyalarına ilkin mərhələdə xüsusi diqqət yetirməklə müvafiq Tərəfin öz fəaliyyət planını həyata keçirməsi qrafikinə uyğun olaraq yeni mənbələr üçün fəaliyyət planında belə tədbirlərin tələb olunduğunu müəyyən etdiyindən, həmin mənbələr üçün mövcud olan on yaxşı material və üsullardan istifadə olunmasını tələb edir və müvafiq kömək göstərir. İstənilən halda həmin əlavənin II hissəsində göstərilən kateqoriyalar çərçivəsində yeni mənbələrə münasibətdə mövcud olan ən yaxşı üsullardan istifadə olunması ilə bağlı tələb, imkan daxilində təcridən tətbiq olunmalı, lakin həmin Tərəf üçün Konvensiyanın qüvvəyə minməsindən sonrakı 4 ildən gec olmayaraq tətbiq edilməməlidir. Qeyd olunan kateqoriyalarla bağlı Tərəflər bu əlavədə göstərilən tullantıların qarşısının alınması və ixtisar edilməsinə dair nəzərdə tutulan tədbirlərdə ümumi göstərişləri və Tərəflər Konfransının qərarına uyğun olaraq qəbul edilən ətraf mühitin mühafizəsi üzrə fəaliyyətin mövcud olan on yaxşı üsulları və ən yaxşı formaları ilə bağlı rəhbər prinsipləri nəzərə alırlar;

e) öz fəaliyyət planına uyğun olaraq təbiətin mühafizəsi üzrə fəaliyyətin ən yaxşı formaları və mövcud olan ən yaxşı üsullarını aşağıdakıların tətbiqinə şərait yaradır:

1) C əlavəsinin II hissəsində göstərilən mənbə kateqoriyaları çərçivəsində mövcud olan mənbələrə və bu əlavənin III hissəsində sadalanan mənbələrə münasibətdə; və

ii) Tərəfin d) yarımbəndi çərçivəsində nəzərdən keçirmədiyi C əlavəsinin III hissəsində göstərilən mənbə kateqoriyaları çərçivəsində yeni mənbələrə.

Təbiətin mühafizəsi üzrə fəaliyyətin mövcud olan ən yaxşı üsullarından və ən yaxşı formalarından istifadə edərkən Tərəflər C əlavəsində qeyd olunan tullantıların qarşısının alınması və ixtisar edilməsi tədbirlərinin görülməsi ilə bağlı ümumi göstərişləri və Tərəflər Konfransının qərarına uyğun olaraq qəbul edilən ətraf mühitin mühafizəsi üzrə fəaliyyətin mövcud olan on yaxşı üsulları və ən yaxşı formaları ilə bağlı rəhbər prinsipləri nəzərə alınmalıdırlar;

bu bəndin və C əlavəsinin məqsədi üçün:

1) "mövcud olan ən yaxşı üsullar" dedikdə, prinsip etibarını ilə tullantıların məhdudlaşdırılması üçün konkret üsulların praktiki cəhətdən mümkünlüyünə yönəlmiş tədbirlərin və onların istifadə üsullarının işlənilib hazırlanmasında ən səmərəli və qabaqcıl mərhələ başa düşülür və bu da, həmçinin mümkün olan hallarda C əlavəsinin 1-ci hissəsində sadalanan kimyəvi

tullantıların miqdarının və onların bütövlükdə ətraf mühitə təsirinin azaldılmasına şərait yaradır. Bu baxımdan:

ı) "üsullar" dedikdə, həm tətbiq edilən texnologiya, həm də beləliklə qurğu və avadanlıqların necə layihələşdirilməsi, quraşdırılması, istismarı, fəaliyyəti və istismardan çıxarılması nəzərdə tutulur;

ıı) "mövcud" üsullar dedikdə, operator Tərəfindən istifadəsi mümkün olan, həmçinin ona çəkilən xərclər və üstünlüklər də nəzərə alınmaqla müvafiq sənaye sahəsində istifadəsi iqtisadi və texniki cəhətdən mümkün olan üsullar nəzərdə tutulur;

ıv) "ən yaxşı" dedikdə, bütünlükdə ətraf mühitin yüksək ümumi səviyyəsinin səmərəli imkanı nəzərdə tutulur;

v) "təbiəti mühafizə fəaliyyətinin ən yaxşı üsulları" dedikdə, təbiəti mühafizə fəaliyyətinin tənzimlənməsinin daha uyğun tədbir və strategiyalarının tətbiqi nəzərdə tutulur;

vı) "yeni mənbə" dedikdə, tikintisi və ya əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilməsi aşağıdakı tarixlərdən ən azı bir il sonra başlayan istənilən mənbə nəzərdə tutulur:

a. müvafiq Tərəf üçün bu Konvensiyanın qüvvəyə minmə tarixi və ya

b. müvafiq mənbə yalnız qeyd olunan düzəliş sayəsində bu Konvensiyanın müddəalarının təsiri altına düşməyə başladığında müvafiq Tərəf üçün C əlavəsinin qüvvəyə minmə tarixi; g) müvafiq Tərəf 3-cü bənd çərçivəsində on yaxşı mövcud üsullarla bağlı öhdəlikləri yerinə yetirmək üçün son tullantıların əhəmiyyətindən və ya səmərəlilik standartından istifadə edə bilər.

Maddə 6

Ehtiyatlar və tullantılarla bağlı azaldılma və ya ləğvetmə tədbirləri

1. A və ya B əlavəsində qeyd olunan kimyəvi maddələrdən ibarət olan ehtiyatlar və ya tərkibində bu maddələrin olduğu məhsullar və onların tullantıları, həmçinin məhsul və məmulatların A, B və ya C əlavəsində qeyd edilən kimyəvi maddələrdən ibarət olan tullantıya və ya tərkibində bu maddələrin olduğu məhsullara və onların tullantılarına çevrilməsi nəticəsində yaranan çirkləndiricilər elə tənzimlənməlidir ki, insanların sağlamlığı və ətraf mühitin qorunması təmin olunsun və bu zaman hər bir Tərəf:

a) aşağıdakıların müəyyən olunması üçün müvafiq strategiyalar işləyib hazırlayır:

ı) A və ya B əlavələrində qeyd olunan kimyəvi maddələrdən ibarət olan və ya tərkibində bu maddələr olan ehtiyatların; və

ıı) istifadədə olan məhsul və məmulatların və A, B və ya C əlavələrində sadalanan kimyəvi maddələrdən ibarət olan, həmçinin tərkibində bu maddələr olan və ya bu maddələrlə çirklənmiş tullantıların;

b) imkan daxilində A və ya B əlavələrində qeyd olunan kimyəvi maddələrdən ibarət olan və ya tərkibində bu maddələr olan ehtiyatları a) yarım bəndində qeyd olunan strategiyalar əsasında müəyyən edir;

c) ehtiyatların təhlükəsiz, səmərəli və ekoloji cəhətdən məqsədəuyğun tənzimlənməsini lazımi şəkildə təmin edir. 3-cü maddənin 2-ci bəndinə uyğun olaraq ixracına icazə verilən ehtiyatlar istisna olmaqla, A və ya B əlavəsində qeyd olunan kimyəvi maddə ehtiyatları, onların A əlavəsindəki hər hansı konkret istisnaya və ya konkret istisna və ya B əlavəsində qeyd olunan müvafiq məqsədlərə uyğun olaraq istifadəsinə icazə verilmədikdən sonra tullantı hesab olunurlar və d) yarım bəndinin müddəalarına müvafiq olaraq qaydaya salınmalıdır;

d) belə tullantıların, həmçinin tullantıya çevrilmiş məhsul və məmulatların aşağıdakılara məruz qalmasını təmin etmək üçün müvafiq tədbirlər görür:

1) ekoloji baxımdan təhlükəsiz tərzdə emal olunsun, toplansın, nəql edilsin və mühafizə olunsun;

ii) elə təmizlənsin ki, onların tərkibində olan davamlı üzvi çirkləndiricilər məhv edilsin və ya dönməz şəkildə başqa tərkibə çevrilsin və davamlı üzvi çirkləndirici xüsusiyyəti daşmasın və ya əgər məhv etmə və ya dönməz şəkildə başqa tərkibə çevrilmə ekoloji cəhətdən üstünlük veriləcək variant hesab edilmirsə yaxud beynəlxalq norma, standart və rəhbər prinsiplərə, həmçinin 2-ci bəndə və təhlükəli tullantıları tənzimləyən müvafiq qlobal və regional rejimlərə uyğun olaraq hazırlana biləcək digər şərtlər nəzərə alınmaqla tərkibində davamlı üzvi çirkləndiricinin miqdarı azdırsa, ekoloji cəhətdən təhlükəsiz olan başqa formada ləğv olunsun;

iii) davamlı üzvi çirkləndiricilərin rekuperasiyasına, resirkulyasiyasına, istifadəsinə, birbaşa təkrar istifadəsinə və ya alternativ istifadə növlərinə gətirib çıxara bilən ləğvinə imkan verilməsin; və

iv) beynəlxalq norma, standart və rəhbər prinsiplər nəzərə alınmadan beynəlxalq sərhədləri keçə bilməsin;

e) A, B və ya C əlavələrində sadalanan kimyəvi maddələrlə zəhərlənmiş sahələrin müəyyən olunması üzrə müvafiq strategiyaların işlənilməsinə cəhd göstərir; belə sahələrin təmizlənməsi ilə bağlı görülən işlər ekoloji cəhətdən təhlükəsiz qaydada həyata keçirilməlidir.

2. Tərəflərin Konfransı Təhlükəli tullantıların beynəlxalq daşınmasına və onların ləğvinə nəzarət haqqında Bazel Konvensiyasının müvafiq orqanları ilə yaxından əməkdaşlıq edir, o cümlədən:

a) D əlavəsinin 1-ci bəndində göstəriləndiyi kimi, davamlı üzvi çirkləndiricilərin xüsusiyyətlərini göstərməməsinin təmin etmək üçün lazım olan məhv etmə və dönməz şəkildə başqa tərkibə çevrilmə səviyyəsini müəyyən edir;

b) yuxarıda qeyd olunduğu kimi, ekoloji cəhətdən onun təhlükəsiz hesab etdiyi məhv etmə üsullarını müəyyənləşdirir; və

c) 1-ci bəndin d) ü) yarım bəndinə uyğun olaraq davamlı üzvi çirkləndiricilərin aşağı həddini müəyyənləşdirmək məqsədi ilə A, B və ya C əlavələrində sadalanan kimyəvi maddələrin konsentrasiya səviyyəsini müəyyən etmək üçün lazımı şəkildə səy göstərir.

Maddə 7

İcra planları

1. Hər bir Tərəf:

a) bu Konvensiyada nəzərdə tutulmuş öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün planlar hazırlayır və onların icrasına səy göstərir;

b) bu Konvensiyanın onun üçün qüvvəyə mindiyi tarixdən sonrakı iki il ərzində öz icra planını Tərəflərin Konfransına göndərir; və

c) mütəmadi olaraq və Tərəflərin Konfransının qərarı ilə müəyyən olunacaq qaydaya uyğun şəkildə öz icra planını yenidən nəzərdən keçirir və lazımı qaydada təkmilləşdirir.

2. Tərəflər, məqsədəuyğun olduğu halda, birbaşa kanallar və ya qlobal, regional və subregional təşkilatlar vasitəsilə uşaqların sağlamlığı ilə məşğul olan qadın təşkilatları, qruplar, həmçinin özlərinin maraqlı olan milli partnyorları ilə əməkdaşlıq edir, məsləhətləşmələr aparırlar.

3. Tərəflər, lazım gəldikdə, davamlı üzvi çirkləndiricilərlə bağlı milli icra planlarını öz inkişaf strategiyalarına daxil etmək üçün vasitələr hazırlamağa və məqsədəuyğun olduğu hallarda onlardan istifadə etməyə soy göstərir.

Maddə 8

Kimyəvi maddələrin A, B və C əlavələrinə daxil edilməsi

1. Tərəf hər hansı bir kimyəvi maddənin A, B və/və ya C əlavələrinə daxil edilməsi haqqında katibliyə təklif verə bilər. Bu təklifdə D əlavəsində qeyd edilən məlumatlar olmalıdır. Təklif verərkən müvafiq Tərəfə digər Tərəflər və/və ya Katiblik kömək edə bilər.

2. Katiblik bu təklifdə D əlavəsində qeyd edilən məlumatların olub-olmamasını yoxlayır. Əgər katiblik verilmiş təklifdə bu məlumatların olduğunu hesab edərsə, o zaman həmin təklifi davamlı üzvi çirkləndiricilərin yoxlanılması üzrə Komitəyə göndərir.

3. Komitə təklifi nəzərdən keçirir və təqdim olunan bütün məlumatlar kompleks və tarazlaşdırılmış şəkildə nəzərə alınmaqla dəyişən və şəffaf yanaşma əsasında D əlavəsində qeyd edilən seçmə meyarlarından istifadə edir.

4. Əgər Komitə hesab edərsə ki, o;

a) seçmə meyarlarının icrasından razıdır, o halda katiblik vasitəsilə bu təklifi və Komitənin verdiyi qiyməti bütün Tərəflərə və müşahidəçilərə göndərir və E əlavəsində qeyd edilən məlumatların təqdim edilməsini onlara təklif edir; və ya

b) seçmə meyarlarının icrasından razı deyil, o halda katiblik vasitəsilə bütün Tərəfləri və müşahidəçiləri məlumatlandırır və Komitənin təklifini və verdiyi qiyməti bütün Tərəflərə təqdim edir və təklif rədd olunur.

5. İstənilən Tərəf 4-cü bəndə uyğun olaraq rədd edilmiş təklifi yenidən Komitəyə təqdim edə bilər. Təklif təkrarən təqdim edilərkən ona müvafiq Tərəfi narahat edən məsələlər və onun Komitə Tərəfindən yenidən baxılması üçün əsaslandırılmalar daxil edilə bilər. Əgər bu prosedurun istifadəsindən sonra Komitə təklifi yenə rədd edərsə, müvafiq Tərəf Komitənin bu qərarına etiraz edə bilər və Tərəflərin Konfransı bu məsələni özünün növbəti iclasında nəzərdən keçirir. Tərəflərin Konfransı D əlavəsində qeyd olunan seçmə meyarlarına əsaslanaraq və Komitənin vermiş olduğu qiyməti və bu təkliflə bağlı müzakirələrin davam etdirilməsi haqqında hər hansı Tərəfin və ya müşahidəçinin təqdim etdiyi istənilən digər məlumatları nəzərə alaraq qərar qəbul edə bilər.

6. Əgər Komitə seçmə meyarlarına əməl olunduğu haqqında qərar qəbul edərsə və ya Tərəflərin Konfransı təkliflə bağlı müzakirələrin davam etdirilməsini müəyyən etsə, Komitə əldə olunmuş istənilən müvafiq əlavə məlumatı nəzərə almaqla təklifi nəzərdən keçirməkdə davam edir və E əlavəsinə uyğun olaraq risklərin xüsusiyyətləri haqqında layihə hazırlayır. O, katiblik vasitəsilə bu layihəni bütün Tərəflərə və müşahidəçilərə təqdim edir, onların texniki qeydlərini toplayır və bu qeydlər əsasında risklərin xüsusiyyətinin hazırlanmasını başa çatdırır.

7. Əgər E əlavəsinə uyğun olaraq hazırlanan risklərin xüsusiyyətləri əsasında Komitə qərara gəlsə ki:

a) müvafiq kimyəvi maddənin ətraf mühitə yayılması nəticəsində böyük ərazilərdə insanların sağlamlığı və/və ya ətraf mühit üçün ciddi xoşagəlməz hallar yarana bilər ki, onun da aradan qaldırılması global tədbirlər tələb edə bilər, o halda həmin təklif qəbul olunur. Tam elmi dəqiqliyin olmaması riskin tənzimlənməsinin qiymətləndirilməsinə maneçilik törədə bilməz. Komitə katiblik vasitəsilə bütün Tərəflərdən və müşahidəçilərdən F əlavəsində göstərilən qənaətlərlə bağlı məlumat toplayır. Sonra Komitə, bu əlavəyə uyğun olaraq müvafiq kimyəvi maddənin tənzimlənməsinə aid lazımı tədbirlərin analizi daxil edilən risklərin qiymətləndirilməsi ilə bağlı müvafiq sənəd hazırlayır; və ya

b) təklif qəbul olunmamalıdır; o halda o, Katiblik vasitəsilə riskin xüsusiyyətlərini bütün Tərəflərə və müşahidəçilərə təqdim edir və bu təklifi rədd edir.

8. Tərəf, 7 b) bəndinə uyğun olaraq rədd edilən hər hansı təkliflə bağlı Tərəflərin Konfransına müraciətlə xahiş edə bilər ki, Tərəflərin Konfransı təklifi verən Tərəfdən və digər

Tərəflərdən bir ildən artıq olmayan müddət ərzində əlavə məlumatlar toplamağı Komitəyə tapşırırsın. Komitə bu müddət ərzində və əldə olunan bütün məlumatlar əsasında təklifi yuxarıda qeyd olunan 6-cı bəndə uyğun olaraq Tərəflərin Konfransının müəyyən etdiyi prioritet qaydada yenidən nəzərdən keçirir. Əgər bu prosedurun istifadəsindən sonra Komitə təklifi yenə rədd edərsə, Tərəf Komitənin bu qərarına etiraz edə bilər. Tərəflərin Konfransı isə bu məsələni özünün növbəti iclasında nəzərdən keçirir. Tərəflərin Konfransı E əlavəsinə uyğun olaraq hazırlanan risklərin xüsusiyyətləri əsasında və Komitənin vermiş olduğu qiymət və bu təklifin müzakirəsinin davam etdirilməsi haqqında hər hansı Tərəfin və ya müşahidəçinin təqdim etdiyi istənilən əlavə məlumatlar nəzərə alınmaqla qərar qəbul edə bilər. Əgər Tərəflərin Konfransı təklifin nəzərdən keçirilməsinin davam etdirilməsini lazım bilərsə, o halda Komitə risklərin tənzimlənməsinin qiymətləndirilməsi layihəsini hazırlayır.

9. 6-cı bənddə qeyd olunan risklərin xüsusiyyətinə və 7 a) bəndində və ya 8-ci bənddə qeyd olunan risklərin tənzimlənməsinin qiymətləndirilməsinə əsaslanaraq Komitə müvafiq kimyəvi maddələrin A, B və/və ya C əlavələrinə daxil edilib-edilməməsi məsələsinə Tərəflərin Konfransı Tərəfindən baxılmasının lazım olub-olmadığı haqqında tövsiyə verir. Tərəflərin Konfransı Komitənin tövsiyəsini müvafiq qaydada nəzərə alaraq həmçinin elmi cəhətdən əsaslandırılma olmadan, ehtiyat tədbiri əsasında müvafiq kimyəvi maddənin A, B və/və ya C əlavələrinə daxil edilib-edilməməsi haqqında qərar qəbul edir və onunla bağlı müvafiq tənzimləmə tədbirləri görür.

Maddə 9

Məlumat mübadiləsi

1. Hər bir Tərəf aşağıdakı məsələlərlə əlaqədar məlumat mübadiləsi aparılmasını asanlaşdırır və ya məlumat mübadiləsini aparır:

a) davamlı üzvi çirkləndiricilərin istehsalı, istifadə olunması və atılmasının ixtisar edilməsi və ya ləğvi; və

b) davamlı üzvi çirkləndiricilərlə bağlı risklərə, həmçinin, iqtisadi və sosial xərclərə dair məlumatlar da daxil olmaqla, onların alternativləri.

2. Tərəflər, bilavasitə bir-birləri ilə və ya Katiblik vasitəsilə 1-ci bənddə qeyd olunanlarla bağlı məlumat mübadiləsi aparırlar.

3. Hər bir Tərəf bu cür məlumatların mübadiləsi məqsədi ilə milli koordinasiya mərkəzini təyin edir.

4. Katiblik davamlı üzvi çirkləndiricilərlə bağlı məlumatlara, o cümlədən Tərəflərin, dövlətlərarası təşkilatların və qeyri-hökumət təşkilatlarının verdiyi məlumatlara münasibətdə vasitəçilik funksiyasını yerinə yetirir.

5. Bu Konvensiyanın məqsədləri üçün insanların səhhəti və təhlükəsizliyi və ətraf mühit məsələləri ilə əlaqədar məlumat məxfi hesab olunmur. Bu Konvensiyaya uyğun olaraq digər məlumat mübadiləsi aparan Tərəflər hər hansı məxfi məlumatın mühafizəsini qarşılıqlı razılaşma əsasında təmin edirlər.

Maddə 10

İctimaiyyətin xəbərdar edilməsi, məlumatlandırılması və maarifləndirilməsi

1. Hər bir Tərəf öz imkanları daxilində aşağıdakıların yerinə yetirilməsinə çalışır və kömək göstərir:

a) davamlı üzvi çirkləndiricilərlə bağlı öz direktiv və rəhbər orqanlarının məlumatlandırılmasının artırılması;

b) 9-cu maddənin 5-ci bəndi nəzərə alınmaqla, davamlı üzvi çirkləndiricilərlə bağlı olan bütün məlumatların ictimaiyyətə çatdırılması;

c) xüsusilə qadınlar, uşaqlar və az təhsilli şəxslər üçün davamlı üzvi çirkləndiricilərlə, eləcə də onların insanların sağlamlığına və ətraf mühitə göstərdiyi təsir və onların alternativləri ilə bağlı məsələlərə dair elmi və ictimai-maarifçilik proqramlarının işlənilib hazırlanması və həyata keçirilməsi;

d) davamlı üzvi çirkləndiricilər və onların insanların sağlamlığına və ətraf mühitə göstərdiyi təsirlə bağlı məsələlərin həllində, eləcə də bu Konvensiyanın həyata keçirilməsində milli səviyyədə yardımın təmin edilməsi üçün imkanların yaradılması da daxil olmaqla, müvafiq cavab tədbirlərinin hazırlanması işində ictimaiyyətin iştirakı;

e) işçi, elmi, müəllimlik, texniki və idarəetmə üzrə kadrların hazırlanması;

f) ictimaiyyətin maarifləndirilməsi və məlumatlandırılması məqsədi ilə milli və beynəlxalq səviyyələrdə materialların hazırlanması və onların mübadiləsi; və

g) milli və beynəlxalq səviyyələrdə maarifçilik və təhsil proqramlarının hazırlanması və həyata keçirilməsi.

2. Hər bir Tərəf öz imkanları daxilində, ictimaiyyətin 1-ci bənddə qeyd olunmuş ictimai məlumatdan istifadə edə bilməsini və bu məlumatın dövrü olaraq təzələnməsini təmin edir.

3. Hər bir Tərəf öz imkanları daxilində çalışmalıdır ki, sənaye və peşəkar istehlakçılar 1-ci bənddə qeyd olunmuş məlumatların milli səviyyədə, zəruri olan hallarda isə subregional, regional və qlobal səviyyələrdə əldə olunmasına kömək etsinlər və yardımçı olsunlar.

4. Davamlı üzvi çirkləndiricilər və onların alternativləri haqqında məlumatı təmin edərkən, Tərəflər təhlükəsizliklə bağlı məlumat formalarından, hesabatlardan, kütləvi informasiya vasitələrinin imkanlarından və digər əlaqə vasitələrindən istifadə edə bilər və milli və regional səviyyələrdə məlumat mərkəzləri yarada bilərlər.

5. Hər bir Tərəf A, B və ya C əlavələrində adları çəkilən atılan və ya kənar edilən kimyəvi maddələrin illik həcminin hesablarına göstəriciləri ilə əlaqədar məlumatın toplanması və yayılması üçün çirkləndiricilərin daşınması və atılması cədvəlləri kimi mexanizmlərin yaradılması ilə bağlı məsələləri müsbət hal hesab edir.

Maddə 11

Elmi tədqiqatlar, hazırlamalar və monitorinq

1. Tərəflər öz imkanları çərçivəsində davamlı üzvi çirkləndiricilər və lazım gəldikdə isə onların alternativləri və aşağıdakı məsələlər kimi potensial davamlı üzvi çirkləndiricilərlə bağlı məsələlərlə əlaqədar milli və beynəlxalq səviyyələrdə müvafiq elmi tədqiqatların aparılmasını, işlərin hazırlanmasını, monitorinq keçirilməsini təşviq edir və/və ya həyata keçirir:

a) mənbələr və ətraf mühitə atılan tullantılar;

b) ətraf mühitdə və insanların orqanizmində çirkləndiricilərin mövcudluğu, onların səviyyəsi və müvafiq tendensiyalar;

c) ətraf mühitə keçmə, "müqəddərat" və dəyişmə;

d) ətraf mühitə və insanların səhhətinə təsir;

e) sosial-iqtisadi və mədəni nəticələr;

f) tullantıların azaldılması və/və ya ləğv edilməsi;

g) yaranma mənbələrinin vahid şəkllə salınmış qeydiyyatı metodologiyası və tullantıların ölçülməsinin analitik üsulları.

2. 1-ci bənddəki müddələrin icrası ilə bağlı müvafiq tədbirlər görərək Tərəflər öz imkanları daxilində:

a) vəzifəsi cəhdlərin təkrarçılıq xarakteri daşıya biləcəyi hallarını minimuma endirməklə elmi tədqiqatların, məlumat toplanması və monitorinqin müəyyən edilməsi, həyata keçirilməsi,

qiymətləndirilməsi və maliyyələşdirilməsi olan beynəlxalq proqramları, şəbəkə və təşkilatları məqsəduyğun olduqda dəstəkləyir və onların inkişafının davam etdirilməsini təmin edir;

b) xüsusilə inkişaf etməkdə olan ölkələrdə və iqtisadiyyatı keçid dövründə olan ölkələrdə elmi-texniki tədqiqatların həyata keçirilməsi üçün milli imkanların genişlənməsinə, eləcə də məlumatların və analizlərin nəticələrinin mümkünlüyünə və onların mübadiləsinə yardım edilməsinə yönələn milli və beynəlxalq səyləri dəstəkləyir;

c) inkişaf etməkdə olan ölkələrin və iqtisadiyyatı keçid dövrü yaşayan ölkələrin xüsusilə maliyyə və texniki vasitələr baxımından ehtiyac və tələbatlarını nəzərə alır və yuxanda göstərilən a) və b) yarım bəndlərində qeyd olunan səylərin həyata keçirilməsində iştirak etmək üçün onların imkanlarının genişləndirilməsi işində əməkdaşlıq edir;

d) davamlı üzvi çirkləndiricilərin reproduktiv funksiyaya təsirinin nəticələrini zəiflətməyə yönələn elmi tədqiqatlar aparır;

e) bu bənddə qeyd olunan tədqiqat, hazırlama və monitorinq sahəsində görülən tədbirlərin nəticələrini mütəmadi olaraq və vaxtlı-vaxtında geniş ictimaiyyətə təqdim edir; və

f) elmi tədqiqat, işləyib hazırlama və monitorinq nəticəsində əldə olunan məlumatların saxlanması və mühafizə edilməsi sahəsində əməkdaşlığı təşviq edir və/və ya həyata keçirir.

Maddə 12

Texniki yardım

1. Tərəflər etiraf edirlər ki, inkişaf etməkdə olan və iqtisadiyyatı keçid dövrü yaşayan ölkələr olan Tərəflərin xahişinə cavab olaraq vaxtında və müvafiq texniki yardımın göstərilməsi bu Konvensiyanın müvəffəqiyyətlə həyata keçirilməsi üçün vacib şərtidir.

2. Tərəflər inkişaf etməkdə olan ölkə olan Tərəflərə və iqtisadiyyatı keçid dövrü yaşayan ölkələr olan Tərəflərə, onların xüsusi ehtiyaclarını nəzərə alaraq, bu Konvensiya çərçivəsində öz öhdəliklərini yerinə yetirmələri sahəsində onların potensialının işlənilib hazırlanmasında və möhkəmləndirilməsində onlara kömək göstərilməsi məqsədi ilə vaxtında və müvafiq yardımın göstərilməsində əməkdaşlıq edirlər.

3. Bu baxımdan inkişaf etmiş ölkələr olan Tərəflərin və digər Tərəflərin onların imkanları nəzərə alınmaqla göstərdikləri texniki yardım müvafiq şəkildə və qarşılıqlı razılıq əsasında bu Konvensiya çərçivəsində öhdəliklərin yerinə yetirilməsi ilə bağlı potensialın yaradılması üçün göstərilən texniki yardımı əhatə edir. Bu baxımdan əlavə göstərişlər Tərəflərin Konfransı Tərəfindən təqdim olunacaqdır.

4. Tərəflər, bu Konvensiyanın yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar olaraq inkişaf etməkdə olan tərəflərə və iqtisadiyyatı keçid dövrü yaşayan ölkələr olan Tərəflərə texniki yardımın göstərilməsi və texnologiyaların verilməsinin genişləndirilməsi məqsədi ilə müvafiq şəkildə mexanizmlər yaradırlar. Bu mexanizmlərə inkişaf etməkdə olan ölkələr olan Tərəflərə və iqtisadiyyatı keçid dövrü yaşayan ölkələr olan Tərəflərə bu Konvensiya çərçivəsində öz öhdəliklərinin yerinə yetirilməsində kömək etmək üçün potensialın möhkəmləndirilməsi və texnologiyaların verilməsi üzrə regional və subregional mərkəzlərin yaradılması daxildir. Bu məsələ ilə bağlı əlavə göstərişlər Tərəflərin Konfransı Tərəfindən təqdim olunacaqdır.

5. Bu maddə kontekstində Tərəflər az inkişaf etmiş ölkələrin və inkişaf etməkdə olan kiçik ada dövlətlərinin texniki yardım göstərilməsi ilə bağlı fəaliyyətləri ilə əlaqədar konkret ehtiyaclarını və xüsusi şəraitini bütünlüklə nəzərə alırlar.

Maddə 13

Maliyyə mənbələri və maliyyələşdirmə mexanizmləri

1. Hər bir Tərəf imkanları daxilində öz milli planlarına, prioritetlərinə və proqramlarına uyğun olaraq bu Konvensiyanın məqsədlərinə nail olunmasına yönələn milli tədbirlərə maliyyə dəstəyi və kömək göstərməyi öhdəsinə götürür.

2. İnkişaf etmiş ölkələr olan Tərəflər inkişaf etməkdə olan ölkələr olan Tərəflərə və iqtisadiyyatı keçid dövrü yaşayan ölkələr olan Tərəflərə Resipient-Tərəflə 6-cı bənddə qeyd olunan fəaliyyət mexanizmində iştirak edən struktur arasındakı razılaşmaya uyğun olaraq onların bu Konvensiya çərçivəsində götürmüş olduqları öhdəliklərin yerinə yetirilməsinin təmin edilməsi üzrə tədbirlərin görülməsi ilə bağlı bütün razılaşdırılmış xərclərin ödənilməsi üçün müvafiq imkanların verilməsi məqsədi ilə yeni və əlavə maliyyə mənbələri təqdim edirlər. Digər Tərəflər belə maliyyə mənbələrini könüllülük əsasında və öz imkanları daxilində təqdim edə bilərlər. Bundan başqa, digər mənbələrdən də yardımların alınmasını təşviq etmək lazımdır. Bu öhdəliklərin icrası zamanı adekvatlığın, qabaqcadan bildirmənin və vəsaitin vaxtında daxil olmasının təmin olunması tələbatı və maliyyə yükünü haqq ödəyən Tərəflərin birgə daşmasının əhəmiyyəti nəzərə alınır.

3. İnkişaf etmiş ölkələr olan Tərəflər və digər Tərəflər öz imkanlarından asılı olaraq və öz milli plan, prioritet və proqramlarına müvafiq olaraq həmçinin maliyyə vəsaiti ödəyə, inkişaf etməkdə olan ölkələr olan Tərəflər və iqtisadiyyatı keçid dövrü yaşayan ölkələr olan Tərəflər isə digər ikitərəfli, regional və çoxtərəfli mənbələr və ya kanallar vasitəsilə bu Konvensiyanın icrasında onlara kömək göstərilməsi üçün nəzərdə tutulan maliyyə vəsaitlərini ala bilərlər.

4. İnkişaf etməkdə olan ölkələr olan Tərəflərin bu Konvensiya üzrə öz öhdəliklərini nə dərəcədə səmərəli yerinə yetirib-yetirməyəcəyi inkişaf etmiş ölkələr olan Tərəflərin bu Konvensiya üzrə maliyyə vəsaitləri, texniki yardım və texnologiyanın verilməsi üzrə öz öhdəliklərini nə dərəcədə dəqiqliklə yerinə yetirəcəklərindən asılıdır. Davamlı iqtisadi və sosial inkişaf və yoxsulluğun aradan qaldırılması inkişaf etməkdə olan ölkələr olan Tərəflərin əsas və ən aktual prioritetləri olduğundan, lazımi diqqətin ayrılması ilə yanaşı, insanların sağlamlığının və ətraf mühitin mühafizəsinə xüsusi diqqət verilməlidir.

5. Maliyyələşdirmə sahəsində tədbirlər görülərkən Tərəflər az inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan kiçik ada dövlətlərinin konkret ehtiyaclarını və xüsusi vəziyyətini tamamilə nəzərə alırlar.

6. Bununla inkişaf etməkdə olan ölkələr olan Tərəflərə və iqtisadiyyatı keçid dövrü yaşayan ölkələr olan Tərəflərə adekvat və davamlı şəkildə maliyyə mənbələrinin verilməsi üçün Konvensiyanın yerinə yetirilməsində əvəzsiz və ya güzəştli qaydada onlara kömək göstərilməsi məqsədi ilə mexanizm yaradılır. Həmin mexanizm bu Konvensiyanın məqsədləri üçün Tərəflərin Konfransının idarəçiliyi və rəhbərliyi altında fəaliyyət göstərir və ona hesabat verməlidir. Onun fəaliyyətinin təmin olunması Tərəflərin Konfransının qəbul edəcəyi mümkün qərarlara uyğun olaraq, mövcud beynəlxalq strukturlar da daxil olmaqla, bir və ya bir neçə strukturlara həvalə olunur. Bu mexanizmə çoxtərəfli, regional və ikitərəfli əsaslarla maliyyə və texniki dəstəyin göstərilməsi ilə məşğul olan digər strukturlar da daxil edilə bilər. Bu mexanizmə daxil edilən haqlar 2-ci bəndə uyğun olaraq inkişaf etməkdə olan ölkələr olan Tərəflərə və iqtisadiyyatı keçid dövrü yaşayan ölkələr olan Tərəflərə edilən digər maliyyə mənbələrinə əlavə hesab edilir.

7. Bu Konvensiyanın məqsədlərinə və yuxarıdakı 6-cı bəndin müddəalarına uyğun olaraq Tərəflərin Konfransı özünün ilk iclasında mexanizm üçün müəyyən olunan müvafiq rəhbər göstərişləri qəbul edir və onların icrası ilə bağlı maliyyələşdirmə mexanizminin fəaliyyətində iştirak edən struktur və ya strukturlarla razılaşdırır. Rəhbər göstərişlər aşağıdakı cəhətləri əhatə edir:

a) siyasət, iqtisadiyyat və proqram fəaliyyəti sahələrindəki prioritetlərin, həmçinin müntəzəm əsasda maliyyə mənbələrinin istifadəsinin qiymətləndirilməsi və monitorinqi də daxil olmaqla bu mənbələrdən yararlanma və onlardan istifadə hüququnun təmin edilməsi baxımından ətraflı, dəqiq meyarların və rəhbər prinsiplərin müəyyən olunmasını;

b) struktur və ya strukturlar Tərəfindən Konvensiyanın həyata keçirilməsi ilə bağlı tədbirlərin adekvat və davamlı maliyyələşdirilməsi haqqında Tərəflərin Konfransına mütəmadi hesabatların təqdim edilməsini;

c) müxtəlif mənbələrdən olan maliyyələşdirmənin istifadəsinə əsaslanan yanaşma üsulu, mexanizm və razılaşmaların tətbiqinə yardımı;

d) davamlı üzvi çirkləndiricilərdən imtinanın əlavə maliyyələşdirmə və bu həcmələri dövrü olaraq yenidən nəzərdən keçirilməsini tələb edə biləcəyini nəzərə alaraq, bu Konvensiyanın icrası üçün zəruri və mövcud maliyyə vasitələrinin proqnozlaşdırılmış və müəyyən olunmuş həcmələrinin müəyyən edilməsinə şərait yaradan sxemləri;

e) ehtiyacların qiymətləndirilməsinin, mövcud mənbələr və maliyyələşdirmə sxemləri haqqında məlumatların təmin edilməsi işində maraqlı Tərəflərə onların öz səylərini əlaqələndirmələrinə yardım etmək məqsədi ilə kömək göstərilməsi formalarını.

8. Tərəflərin Konfransı ən geci özünün ikinci iclasında, sonra isə mütəmadi qaydada bu maddəyə uyğun olaraq yaradılmış mexanizmin səmərəliliyini, onun inkişaf etməkdə olan ölkələr olan Tərəflərin və iqtisadiyyatı keçid dövrü yaşayan ölkələr olan Tərəflərin dəyişən ehtiyaclarını, yuxarıda 7-ci bənddə qeyd olunan meyar və rəhbər göstərişləri təmin etməsi imkanlarının, maliyyələşdirmə səviyyəsinin, həmçinin maliyyələşdirmə mexanizminin təmin edilməsinin həvalə olunduğu təşkilati strukturların fəaliyyətinin səmərəliliyini nəzərdən keçirir. Bu cür nəzərdən keçirmə nəticəsində o, lazım gəldikdə, Tərəflərin ehtiyaclarının ödənilməsinə xidmət edən adekvat və davamlı maliyyələşdirmənin təmin edilməsi ilə bağlı tədbirlərlə əlaqədar tövsiyə və rəhbər göstərişlər də daxil olmaqla, mexanizmin fəaliyyət səmərəliliyini artırmaq məqsədi ilə müvafiq tədbirlər görür.

Maddə 14

Müvəqqəti maliyyələşdirmə tədbirləri

Müvəqqəti olaraq Qlobal ətraf mühit fondunun struktur baxımından yenidən qurulmasının həyata keçirilməsi haqqında Sənədə müvafiq şəkildə fəaliyyət göstərən Qlobal ətraf mühit fondunun təşkilati strukturu, bu Konvensiyanın qüvvəyə mindiyi tarixlə Tərəflərin Konfransının ilk iclası arasındakı müddətdə və ya 13-cü maddəyə uyğun olaraq Tərəflər Konfransının bu fəaliyyət üçün hansı təşkilatın seçilməsi haqqında qərar qəbul edəcəyi tarixədək maliyyələşdirmə mexanizmi funksiyasını həyata keçirmək həvalə olunan əsas struktur kimi fəaliyyət göstərir. Qlobal ətraf mühit fondunun təşkilati strukturu bu sahədə yeni tədbirlər görülməsinin lazım gələ biləcəyini nəzərə alaraq, konkret davamlı üzvi çirkləndiricilərlə bağlı operativ tədbirlər tətbiq etməklə, bu funksiyaları həyata keçirir.

Maddə 15

Məlumatın verilməsi

1. Hər bir Tərəf Konvensiyanın müddəalarının həyata keçirilməsi ilə bağlı görülən tədbirlər haqqında və bu Konvensiyanın məqsədlərinə nail olunması üçün bu cür tədbirlərin səmərəliliyi haqqında Tərəflərin Konfransına məlumat verir.

2. Hər bir Tərəf katibliyə aşağıdakı məlumatları təqdim edir:

a) A və B əlavələrində qeyd olunan kimyəvi maddələrin hər birinin ümumi istehsal, idxal və ixrac həcmi haqqında statistik məlumatlar və ya belə məlumatların real qiymətləndirilməsi; və

b) praktik cəhətdən mümkün olduğu qədər bu maddələrdən hər birinin ixrac olunduğu övlətlərin və bu maddələrdən hər birinin idxal olunduğu övlətlərin siyahısı.

3. Belə məlumatların verilməsi Tərəflərin Konfransının birinci iclasında müəyyən olunacaq dövrilik və formalarda həyata keçiriləcəkdir.

Maddə 16

Səmərəliliyin qiymətləndirilməsi

1. Bu Konvensiyanın qüvvəyə minmə tarixindən 4 il sonra, bundan sonra isə Tərəflərin Konfransının müəyyən edəcəyi dövrlər üzrə Konfrans bu Konvensiyanın səmərəliliyini qiymətləndirir.

2. Belə qiymətləndirmənin həyata keçirilməsinə kömək məqsədi ilə Tərəflərin Konfransı özünün ilk iclasında A, B və C əlavələrinə daxil edilən kimyəvi maddələrin mövcudluğuna nəzarət olunması və ətraf mühitdə regional və global dövr etməsi haqqında müqayisəli məlumatları özü üçün təmin etmək məqsədi ilə müvafiq tədbirlər görür. Bu tədbirlər:

a) əgər regional əsasda Tərəflərin texniki və maliyyə imkanlarına uyğun olaraq buna zərurət varsa, Tərəflər Tərəfindən mövcud proqramları və monitorinq mexanizmlərini maksimum şəkildə istifadə etməklə və yanaşmaların uyğunlaşdırmasına dəstək verməklə regional əsasda həyata keçirilir;

b) lazım gəldikdə, regionlar arasında mövcud olan fərqlər və onların tədbirləri monitorinq üzrə həyata keçirmə imkanları nəzərə alınmaqla, bu tədbirlərə əlavələr edilə bilər; və

c) Tərəflərin Konfransının müəyyən etdiyi dövriliklərlə regional və global əsasda keçirilmiş monitorinqlər üzrə tədbirlərin nəticəsi barədə məruzələrin təqdim edilməsini nəzərdə tutur;

3. Birinci bənddə qeyd olunan qiymətləndirmə mövcud elmi, ekoloji, texniki və iqtisadi məlumatlar əsasında həyata keçirilir və ona aşağıdakılar daxildir:

a) hesabatlar və 2-ci bəndin müddəalarına uyğun olaraq təqdim olunan digər monitorinq məlumatları;

b) 15-ci maddəyə uyğun olaraq təqdim olunan milli hesabatlar; və

c) 17-ci maddəyə müvafiq olaraq müəyyən olunan prosedurlara əsasən əldə olunan riayət etməmə haqqında məlumatlar.

Maddə 17

Riayət etməmə

Tərəflərin Konfransı mümkün olan ən qısa vaxt ərzində bu Konvensiyanın müddəalarına riayət etməmə faktının və Konvensiyaya riayət etməyən hesab edilən Tərəflərə qarşı davranmanın müəyyən edilməsi üçün prosedurlar və təşkilati mexanizmlər işləyib hazırlayır və onları təsdiq edir.

Maddə 18

Mübahisələrin tənzimlənməsi

1. Bu Konvensiyanın şərh və ya tətbiqi ilə bağlı Tərəflər arasında mübahisə yaranıqda, onlar bu mübahisəni danışıqlar və ya öz istəklərinə uyğun olaraq digər dinc yolla həll etməyə çalışırlar.

2. Bu Konvensiya ratifikasiya, qəbul və təsdiq olunarkən və ya ona qoşularkən və ya bundan sonra istənilən zaman regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatı olmayan hər hansı bir Tərəf, bu Konvensiyanın şərh və ya tətbiqi ilə bağlı yaranan hər hansı mübahisədə öz üzərinə belə öhdəliklər götürən bütün Tərəflər üçün məcburi olan aşağıdakı tənzimləmə vasitələrindən birini və ya hər ikisini qəbul etməsi barədə Depozitariyə yazılı bildiriş göndərə bilər:

a) Tərəflərin Konfransının mümkün qısa vaxt ərzində qəbul edəcəyi və əlavəyə daxil edilməli prosedurlara uyğun olan arbitraj;

b) mübahisənin Beynəlxalq Məhkəməyə verilməsi.

3. Regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatı olan Tərəf arbitrajla bağlı bu cür bildirişi 2 a) bəndində göstərilən qaydada verə bilər.

4. 2-ci və ya 3-cü bəndə uyğun olaraq verilən bildiriş onun şərtlərindən asılı olaraq müddəti başa çatıncaya qədər və ya onun ləğv olunması haqqında yazılı bildirişin Depozitariyə saxlanca verildiyi tarixdən etibarən sonrakı 3 ay ərzində qüvvədə qalır.

5. Əgər mübahisə edən Tərəflər başqa bir razılığa gəlməmişlərsə, bildirişin müddətinin başa çatması, ləğv etmə haqqında bildiriş və ya yeni bildiriş arbitraj araşdırmasının gedişinə və ya Beynəlxalq Məhkəməyə heç bir təsir göstərmir.

6. Əgər mübahisə edən Tərəflər 2-ci bəndə uyğun olaraq mübahisənin həlli ilə bağlı eyni bir üsulu və ya üsullardan hər hansı birini seçməzlərsə və ya əgər onlar tərəflərdən birinin digərinə aralarında mövcud olan mübahisə ilə bağlı yazılı bildirişi göndərdikdən sonrakı on iki ay ərzində mövcud mübahisəni həll edə bilmirlərsə, o zaman bu mübahisə Tərəflərdən birinin xahişi ilə razılaşdırma komissiyasına baxılmağa verilir. Razılaşdırma komissiyası tövsiyələr daxil edilən hesabat hazırlayır. Razılaşdırma komissiyası ilə bağlı əlavə prosedurlar Tərəflərin Konfransının ən gec ikinci iclasında təsdiq edəcəyi əlavəyə daxil edilir.

Maddə 19

Tərəflərin Konfransı

1. Bu maddə ilə Tərəflərin Konfransı təsis olunur.

2. Tərəflərin Konfransının birinci iclası Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Ətraf Mühitin Mühafizəsi Proqramının icraçı direktoru Tərəfindən bu Konvensiyanın qüvvəyə mindiyi tarixdən bir ildən gec olmayaraq çağırılır. Tərəflərin Konfransının növbəti iclasları Konfransın qəbul edəcəyi dövrlər üzrə çağırılır.

3. Tərəflərin Konfransının növbədənənar iclasları Konfransın uyğun bildiyi vaxtlarda və ya Tərəflərdən hər hansı birinin verdiyi yazdı müraciəti digər Tərəflərin on azı üçdə birinin dəstəkləməsi şərti ilə çağırılır.

4. Tərəflərin Konfransı özünün ilk iclasında konsensus yolu ilə özü və digər yardımçı orqanlar üçün prosedur qaydalarını və maliyyə qaydalarını, həmçinin katibliyin fəaliyyətini tənzimləyən maliyyə vəziyyətini müəyyənləşdirir.

5. Tərəflərin Konfransı bu Konvensiyanın icrasına daim nəzarət edir və onu qiymətləndirir. Tərəflərin Konfransı Konvensiya üzrə ona verilmiş vəzifələri yerinə yetirir və bu məqsədlə:

a) 6-cı bənddə qeyd olunan tələblərə əlavə olaraq bu Konvensiyanın yerinə yetirilməsi üçün lazım bildiyi köməkçi orqanları təsis edir;

b) müvafiq hallarda səlahiyyətli beynəlxalq təşkilatlar, həmçinin dövlətlərarası və qeyri-hökumət təşkilatları ilə əməkdaşlıq edir; və

c) 3-cü maddənin 2 b) iii) bəndinin səmərəliliyinin nəzərdən keçirilməsi də daxil olmaqla, 15-ci maddəyə uyğun olaraq Tərəflərin təqdim etdiyi bütün məlumatları mütəmadi olaraq nəzərdən keçirir;

d) Konvensiyanın məqsədlərinə nail olmaq üçün tələb oluna bilən istənilən əlavə tədbirləri nəzərdən keçirir və qəbul edir.

6. Tərəflərin Konfransı özünün ilk iclasında "Davamlı üzvi çirkləndiricilərə nəzarət Komitəsini" təsis edir, o məqsədlə ki, bu Konvensiyanın bu Komitəyə vermiş olduğu vəzifələri yerinə yetirsin. Bu baxımdan:

a) Davamlı üzvi çirkləndiricilərə nəzarət Komitəsinin üzvlərini Tərəflərin Konfransı təyin edir. Komitənin üzvlərinin tərkibinə hökumətlər Tərəfindən təyin olunan, kimyəvi maddələrin qiymətləndirilməsi və tənzimlənməsi sahəsində çalışan mütəxəssislər daxildir. Komitənin üzvləri ədalətli coğrafi bölgü əsasında təyin olunurlar;

b) Tərəflərin Konfransı Komitənin fəaliyyət sahəsi, təşkili və işi haqqında qərar qəbul edir; və

c) Komitə özünün bütün tövsiyələrinin konsensus əsasında qəbul edilməsinə soy göstərir. Əgər konsensusun əldə olunması üçün bütün vasitələrdən istifadə olunmasına baxmayaraq razılıq əldə edilməmişdirsə, o halda son tədbir olaraq bu tövsiyə iştirak edənlərin və səs verənlərin üçdə iki səs çoxluğu ilə qəbul olunur.

7. Tərəflərin Konfransı özünün üçüncü iclasında 3-cü maddənin 2 b) bəndində qeyd olunan prosedura ehtiyac olub-olmadığını, həmçinin onun səmərəliliyinin nəzərdən keçirilməsini qiymətləndirir.

8. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı, onun ixtisaslaşmış təşkilatları və Atom Enerjisi üzrə Beynəlxalq Agentlik, eləcə də bu Konvensiyanın Tərəfi olmayan istənilən dövlət Tərəflərin Konfransının iclaslarında müşahidəçi kimi iştirak edə bilər. Bu Konvensiyanın əhatə etdiyi məsələlərdə səlahiyyətə malik olan və Tərəflərin Konfransında müşahidəçi kimi təmsil olunmaq istəyi haqqında Katibliyə məlumat verən milli və ya beynəlxalq, dövlət və ya qeyri-hökumət orqanları və ya təşkilatları iclasda iştirak edə bilərlər, bu şərtlə ki, iclasda iştirak edən Tərəflərin on azı üçdə biri bunun əleyhinə olmasın. Müşahidəçilərin iclaslara buraxılması və iştirakı Tərəflərin Konfransının qəbul etdiyi prosedur qaydalarına uyğun olaraq tənzimlənir.

Maddə 20

Katiblik

1. Bu maddə ilə Katiblik təsis olunur.

2. Katibliyə aşağıdakı vəzifələr həvalə olunur:

a) Tərəflərin Konfransının və onun yardımçı orqanlarının iclaslarının təşkili və lazım gəldikdə, onlara xidmət göstərilməsi;

b) Tərəflərə, xüsusilə də inkişaf etməkdə olan Tərəflərə və iqtisadiyyatı keçid dövrü yaşayan ölkələr olan Tərəflərə onların xahişi ilə bu Konvensiyanın icrası ilə bağlı müvafiq kömək göstərilməsi;

c) digər beynəlxalq təşkilatların katiblikləri ilə müvafiq əlaqələndirmə işlərinin təmin edilməsi;

d) 15-ci maddəyə uyğun olaraq əldə olunan və digər məlumatlar əsasında vaxtaşırı hesabatlar hazırlayıb Tərəflərə təqdim etmək;

e) öz funksiyasını səmərəli icra edə bilmək üçün Tərəflərin Konfransının ümumi rəhbərliyi altında əmr olunmuş qaydada və razılaşma yolu ilə müqavilələrin bağlanması;

f) Bu Konvensiya əsasında və Tərəflərin Konfransının müəyyən etdiyi digər katiblik vəzifələrinin icrası.

3. Əgər Tərəflərin Konfransı iştirak edən və səs verənlərin dördü üç səs çoxluğu ilə katiblik funksiyasını hər hansı digər beynəlxalq təşkilata və ya bir neçə digər təşkilata həvalə etməzsə, o halda bu Konvensiyanın Katiblik funksiyasını Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Ətraf Mühitin Qorunması üzrə Proqramının İcraçı direktoru yerinə yetirir.

Maddə 21

Konvensiyaya düzəlişlər

1. Tərəflərdən hər biri bu Konvensiyaya düzəlişlər təklif edə bilər.

2. Bu Konvensiyaya düzəlişlər Tərəflərin Konfransının iclasında qəbul olunur. Təklif olunan istənilən düzəlişin mətni onun qəbul olunması nəzərdə tutulan iclasdan ən azı altı ay əvvəl Katiblik tərəfindən Tərəflərə göndərilir. Katiblik təklif olunmuş düzəlişin mətnini Konvensiyayı imzalayan Tərəflərə və məlumat məqsədi ilə Depozitariyə göndərir.

3. Tərəflər bu Konvensiyaya təklif olunan istənilən düzəlişlərlə bağlı razılığın konsensus yolu ilə əldə edilməsi üçün səy göstərirlər. Əgər konsensusun əldə olunması üçün bütün vasitələrdən istifadə olunmasına baxmayaraq razılıq əldə edilməmişdirsə, o halda son tədbir olaraq düzəliş iştirak edən və səs verən Tərəflərin dördü üç səs çoxluğu ilə qəbul olunur.

4. Düzəliş ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq olunmaq üçün Depozitari tərəfindən bütün Tərəflərə göndərilir.

5. Düzəlişin ratifikasiyası, qəbulu və ya təsdiqi haqqında yazılı bildiriş Depozitariyə göndərilir. 3-cü bəndə uyğun olaraq qəbul olunan düzəliş Tərəflərin ən azı dördü üçün ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq haqqında sənədləri saxlanca verdikləri tarixdən 90 gün sonra onu qəbul edən Tərəflər üçün qüvvəyə minmiş hesab olunur. Bundan sonra düzəliş digər hər hansı Tərəfə münasibətdə həmin Tərəfin bu düzəlişin ratifikasiyası, qəbulu və ya təsdiqi haqqında sənədi saxlanca verdiyi tarixdən 90 gün sonra qüvvəyə minmiş hesab olunur.

Maddə 22

Əlavələrin qəbul olunması və onlara düzəlişlər edilməsi

1. Bu Konvensiyaya əlavələr onun ayrılmaz tərkib hissəsi hesab olunur və əgər bilavasitə digər şərt nəzərdə tutulmamışdırsa, bu Konvensiyaya hər hansı istinad eyni zamanda onun hər hansı əlavələrinə edilən istinaddır.

2. İstənilən əlavənin artırılması prosedur, elmi, texniki və ya inzibati məsələlərlə məhdudlaşdırılır.

3. Bu Konvensiyanın əlavələrinə edilən digər hər hansı bir əlavənin təklifi, qəbulu və ya qüvvəyə minməsi ilə bağlı olaraq aşağıdakı prosedur tətbiq olunur:

a) əlavələrin artırılması 21-ci maddənin 1-ci, 2-ci və 3-cü bəndlərində qeyd olunan prosedura uyğun olaraq təklif olunur və qəbul edilir;

b) artırılmış əlavəni qəbul edə bilməyən hər hansı bir Tərəf Depozitari tərəfindən əlavənin artırılması ilə bağlı xəbərdarlığın edildiyi tarixdən etibarən bir il ərzində bu barədə Depozitariyə yazdı bildiriş verir. Depozitari alınan hər hansı belə bildiriş haqqında dərhal bütün Tərəfləri məlumatlandırır. İstənilən Tərəf istənilən zaman hər hansı əlavəni qəbul etməmək haqqında əvvəl göndərmiş olduğu bildirişi geri çağıra bilər və bu zaman c) yarım bəndinə əməl olunması şərti ilə müvafiq əlavə həmin Tərəf üçün qüvvəyə minir; və

c) yeni əlavənin qəbul olunması haqqında Depozitarinin məlumat verdiyi tarixdən sonrakı bir il ərzində bu əlavə b) yarım bəndinin müddəalarına uyğun olaraq bildiriş verməyən bütün Tərəflər üçün qüvvəyə minmiş hesab olunur.

4. A, B, C əlavələrinə düzəlişlər 25-ci maddənin 4-cü bəndinə uyğun olaraq həmin əlavələrə düzəlişlərin edilməsinə dair bildiriş vermiş istənilən Tərəf üçün qüvvəyə minməməsi istisna olmaqla, A, B və ya C əlavələrinə düzəlişlərin təklifi, qəbulu və qüvvəyə minməsi bu Konvensiyaya edilən yeni əlavələrin təklifi, qəbulu və qüvvəyə minməsi ilə bağlı nəzərdə tutulan prosedurla tənzimlənir. Bu halda istənilən düzəliş bu cür Tərəf üçün həmin düzəlişin ratifikasiyası, qəbulu və təsdiqi haqqında sənəd Depozitariyə saxlanca verildiyi tarixdən 90 gün sonra qüvvəyə minir.

5. D, E və ya F əlavələrinə hər hansı bir düzəlişlə bağlı edilən təklif, qəbul və qüvvəyə minməyə aşağıdakı prosedurlar tətbiq edilir:

a) düzəlişlər 21-ci maddənin 1-ci və 2-ci bəndlərində qeyd olunan prosedura uyğun olaraq təklif olunur;

b) Tərəflər D, E və ya F əlavələrinə düzəlişlərin daxil edilməsi ilə bağlı qərarı konsensus yolu ilə qəbul edirlər;

c) D, E və ya F əlavələrinə düzəliş edilməsi ilə bağlı qərar Depozitari tərəfindən təxirə salınmadan Tərəflərə göndərilir. Düzəliş bütün Tərəflər üçün qərar da göstərilmiş tarixdə qüvvəyə minir.

6. Əgər daxil edilən əlavə və ya əlavəyə düzəliş bu Konvensiyaya düzəlişin edilməsi ilə bağlıdırsa, o halda bu cür yeni əlavə və ya düzəliş yalnız bu Konvensiyaya edilən düzəlişin qüvvəyə minməsindən sonra qüvvəyə minir.

Maddə 23

Səs hüququ

1. 2-ci bənddə nəzərdə tutulan hal istisna olunmaqla, bu Konvensiyanın hər bir Tərəfi bir səs hüququna malikdir.

2. İqtisadi inteqrasiya üzrə regional təşkilat özünün səlahiyyət dairəsinə daxil olan məsələlərdə bu Konvensiyanın Tərəfləri olan onun üzv dövlətlərinin sayına bərabər səsə əsaslanaraq öz səs hüququnu həyata keçirir. Əgər onun üzv dövlətləri öz səs hüququnu həyata keçirirsə, o halda bu cür təşkilat öz səs hüququnu həyata keçirmir və əksinə.

Maddə 24

İmzalama

Bu Konvensiya 2001-ci il mayın 23-dən Stokholmda, həmçinin 2001-ci il mayın 27-dən 2002-ci il mayın 22-ə kimi Birləşmiş Millətlər Təşkilatının mərkəzi idarələrində bütün dövlətlər və iqtisadi inteqrasiya üzrə regional təşkilatlar Tərəfindən imzalanmaq üçün açıqdır.

Maddə 25

Ratifikasiya, qəbul, təsdiq etmə və ya qoşulma

1. Bu Konvensiya dövlətlər və iqtisadi inteqrasiya üzrə regional təşkilatlar Tərəfindən ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq edilməlidir. Bu Konvensiya, onun imzalanmaq üçün bağlandığı gündən bir gün sonra dövlətlər və iqtisadi inteqrasiya üzrə regional təşkilatlar Tərəfindən qoşulmaq üçün açıqdır. Ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya qoşulma haqqında sənədlər Depozitariyə saxlanca verilir.

2. Bu Konvensiyanın Tərəfi olan istənilən iqtisadi inteqrasiya üzrə təşkilat, onun üzvü olan dövlətlərdən heç birinin Konvensiyanın Tərəfi olmamasına baxmayaraq, bu Konvensiyadan irəli gələn bütün öhdəliklərlə bağlıdır. Belə bir təşkilatın bir və ya bir neçə üzv dövlətinin bu Konvensiyanın Tərəfi olduğu təqdirdə, bu təşkilat və onun üzv dövlətləri bu Konvensiyadan irəli gələn öz öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə dair müvafiq öhdəliklərə münasibətdə qərar qəbul edirlər. Belə olduqda təşkilat və üzv dövlətlər bu Konvensiyadan irəli gələn hüquqları eyni vaxtda həyata keçirə bilməzlər.

3. Özünün ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya qoşulma haqqında sənədlərində iqtisadi inteqrasiya üzrə regional təşkilatlar bu Konvensiya ilə tənzim olunan məsələlər barədə özlərinin səlahiyyət dairələri haqqında məlumat verirlər. Hər hansı bu cür təşkilat həmçinin özünün səlahiyyət dairəsinin hər hansı bir müvafiq dəyişikliyi haqqında Depozitariyə bildiriş verir, o da öz növbəsində bildiriş barədə Tərəfləri məlumatlandırır.

4. Ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya qoşulma haqqında sənədində istənilən Tərəf bəyan edə bilər ki, onun üçün A, B və ya C əlavələrinə olunan hər bir düzəliş onun ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya qoşulma haqqında sənədi saxlanca verməsindən sonra qüvvəyə minir.

Maddə 26

Qüvvəyə minmə

1. Bu Konvensiya ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya qoşulma haqqında əllinci sənədin saxlanca verildiyi tarixdən doxsan gün sonra qüvvəyə minir.

2. Bu Konvensiyanı ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq edən və yaxud ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya qoşulma haqqında əllinci sənədin saxlanca verilməsindən sonra ona qoşulmuş hər bir dövlət yaxud iqtisadi inteqrasiya üzrə regional təşkilat üçün Konvensiya, həmin dövlət yaxud iqtisadi inteqrasiya üzrə regional təşkilat Tərəfindən öz ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya qoşulma haqqında sənədinin saxlanca verildiyi tarixdən doxsan gün sonra qüvvəyə minir.

3. 1-ci və 2-ci bəndlərin məqsədləri üçün iqtisadi inteqrasiya üzrə regional təşkilat Tərəfindən saxlanca verilən istənilən sənəd bu cür təşkilatın üzv dövlətinin saxlanca verdiyi sənədlərə əlavə kimi baxılmır.

Maddə 27

Qeyd-şərt

Bu Konvensiyaya heç bir qeyd-şərt etmək olmaz.

Maddə 28

Konvensiyada iştirakdan imtina

1. Bu Konvensiyanın Tərəfi Konvensiyanın ona münasibətdə qüvvəyə mindiyi gündən üç il keçdikdən sonra həmin Tərəf Depozitariyə yazdı bildiriş göndərməklə Konvensiyada iştirakdan imtina edə bilər.

2. Hər bir belə imtina Depozitarinin imtina haqqında bildirişi aldığı gündən 1 il keçdikdən sonra və ya imtina haqqında bildirişdə göstəriləyi daha gec müddətdə qüvvəyə minir.

Maddə 29

Depozitari

Bu Konvensiyanın Depozitarisi vəzifəsini Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibi yerinə yetirir.

Maddə 30

Autentik mətnlər

İngilis, ərəb, ispan, Çin, rus və fransız dillərində mətnləri eyni dərəcədə autentik olan bu Konvensiyanın əsl Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibliyinə saxlanca verilir.

Bunun təsdiqi olaraq, lazımi qaydada səlahiyyətləndirilmiş aşağıda imza edənlər bu Konvensiyanı imzaladılar.

İki min birinci il may ayının iyirmi ikisində Stokholmda tərtib edilmişdir.

ƏLAVƏ A

LƏĞV ETMƏ

I hissə

Kimyəvi maddə	Fəaliyyət	Konkret istisna
Aldrin* Nömrə KAS: 309-00-2	İstehsalat	Yoxdur
	İstifadə	Yerli ektoparazitlər, insektisidlər
Xlordan*	İstehsalat	Reyestrədə sadalanmış tərəflərin icazəsilə

Nömrə: KAS: 57-74-9	İstifadə	Yerli ektoparazitidlər İnsektisidlər Termisidlər Binalarda və bəndlərdəki termisidlər Yolların inşasındakı termisidlər Fanerin yapışdırılması üçün maddələrin hazırlanmasına əlavələr
Dildrin*	İstehsalat	Yoxdur
Nömrə: KAS: 60-57-1	İstifadə	Kənd təsərrüfatı işlərində
Endrin*	İstehsalat	Yoxdur
Nömrə: KAS: 70-20-8	İstifadə	Yoxdur
Heptaxlor*	İstehsalat	Yoxdur
Nömrə: KAS: 76-44-8	İstifadə	Termisidlər Yaşayış evlərinin tikinti konstruksiyalarındakı termisidlər Termisidlər (yeraltı) Oduncağın emalı Yeraltı kabel muftalarında işlədilməsi
Heksaxlorbenzol	İstehsalat	Reyestrədə sadalanmış Tərəflərin icazəsilə
Nömrə: KAS: 118-74-1	İstifadə	Aralıq məmulatları Pestisidlərdəki həlledicilər Bağlı sistem daxilində olan lokal təsirli aralıq maddə
Mireks	İstehsalat	Reyestrədə sadalanmış Tərəflərin icazəsilə
Nömrə: KAS: 2385-85-5	İstifadə	Termisidlər
Toksafen	İstehsalat	Yoxdur
Nömrə: KAS: 8001-35-2	İstifadə	Yoxdur
Polixloren difenillər (PXD)	İstehsalat	Yoxdur
	İstifadə	Bu əlavənin II hissəsinə müvafiq olaraq istifadədə olan məmulatlar

Qeydlər:

1) bu Konvensiyada qeyd-şərt olunan başqa hallar istisna olmaqla, nəzərdə tutulmamış mikroçirkəndirici kimi məhsul və məmulatların tərkibində olan kimyəvi maddələrin miqdarına bu əlavədə sadalananlar kimi baxılmır;

11) bu qeyd 3-cü maddənin 2-ci bəndinin məqsədləri üçün istehsal və istifadəyə münasibətdə konkret istisna hesab olunmur. Məlumatların bir hissəsi olan kimyəvi maddəyə münasibətdə müvafiq öhdəliklərin qüvvəyə mindiyi tarixədək və ya qüvvəyə mindiyi tarixdə istehsal olunan və ya artıq istifadədə olan kimyəvi maddənin miqdarı hazırkı əlavədə sadalananlar kimi nəzərdə

tutulmur, bu şərtlə ki, Tərəf konkret məmumat növünün həmin Tərəfdə istifadəsinin davam etdiyi barədə Katibliyi məlumatlandırсын. Katiblik belə bildirişləri elan edir.

11) bu əlavənin 1-ci hissəsində "Kimyəvi maddə" sütununda haşiyə işarəsi ilə olan kimyəvi maddəyə aid edilməyən bu qeyd 3-cü maddənin 2-ci bəndinin məqsədləri üçün istehsalat və istifadə barəsində konkret istisna hesab olunmur. Qapalı sistemdə olan aralıq maddələrin lokal təsiri, istehsalat və istifadə zamanı kimyəvi maddələrin xeyli miqdarının insanlarla və ətraf mühitlə təmasının gözlənilmədiyi nəzərə alınsa, katibliyə bildirişdən sonra bu əlavədə sadalanmış lokal təsirin aralıq maddəsinin qapalı sistemində olduğu kimi, Tərəf kimyəvi maddələrin müəyyən miqdarının istehsalı və istifadəsini sanksiyalaşdırma bilər, hansı ki, başqa kimyəvi maddələrin istehsalı zamanı kimyəvi dəyişməyə məruz qalır və hansı ki, D əlavəsinin 1-ci bəndində qeyd olunduğu meyarları nəzərə almaqla davamlı üzvi çirkləndirici maddələrin ümumi səciyyəsinə ifadə etmir. Belə bir bildirişdə istehsalın ümumi həcmi haqda məlumat, bu kimyəvi maddələrdən istifadə haqqında və öz sisteminin qapalı istifadəsinə və prosesin baş verdiyi məhdud yerə əsaslanan ya elə məlumatı ki, buna dəyişmənin tam baş verməməyi nəticəsində davamlı çirkləndirici maddə hesab olunan mikroçirkləndiricilərlə onların tam dəyişməyə məruz qalmaması nəticəsində son məmumatın qədsiz çirklənməsi prosesinin xarakterinə aid olan məlumat daxil olmalıdır. Digəri nəzərdə tutulmadığı halda bu prosedurdan əlavədə istifadə olunur. Katiblik belə bildirişləri Tərəflərin konfransının nəzərinə çatdırır və onları elan edir. Bu kimi istehsalat və ya istifadəyə bu və ya digər Tərəfin istehsalı və ya istifadəsinə aid olan konkret istisnalar kimi baxılmır. Əgər müvafiq Tərəf katibliyə yeni bir bildiriş təqdim etməsə, onda belə bir istehsalat və istifadəyə icazə on ildən sonra qurtarır, əgər Tərəflər konfransı istehsalatın və istifadənin bu növü ilə bağlı məsələyə baxandan sonra başqa qərar çıxarmazsa, bu müddət daha on il uzadılır. Bildiriş proseduru təkrarlana bilər;

1v) bürün Tərəflərin istifadə edə biləcəyi hazırkı əlavənin II hissəsinin müddəalarına uyğun olaraq məmumatların istifadəsində olan polixlorlu difenillərin istifadəsi istisna olmaqla, 4-cü maddəyə əsasən istisnaları qeydə alan Tərəflər bu əlavəyə daxil edilən maddələrə münasibətdə bütün konkret istisnalardan istifadə edə bilərlər.

II hissə **POLİXLORLU DİFENİLLƏR**

Hər bir Tərəf:

a) 2025-ci ilə qədər polixlorlu difenillərin avadanlıqlarda (yəni tərkibində maddələrin maye qalıqları olduğu transformatorlar, kondensatorlar və ya başqa qəbuledicilər) istifadəsinin dayandırılmasına Tərəflərin Konfransında mümkün yenidən baxılması halında aşağıdakı prioritetlərə müvafiq olaraq tədbirlər görür:

1) tərkibində qatılığı 10 faizdən çox və həcmi 5 litrdən çox polixlorlu difenillər olan avadanlıqların müəyyən edilməsi, markalanması və istismarının dayandırılması üçün aktiv soy göstərmək;

11) tərkibində qatılığı 0,05 faizdən çox və həcmində 5 litrdən çox polixlorlu difenillər olan avadanlıqların müəyyən edilməsi, markalanması və istismarının dayandırılması üçün aktiv səy göstərmək;

111) tərkibində 0,005 faizdən çox və həcmində 0,05 litrdən çox polixlorlu difenillərin olduğu avadanlıqların mövcudluğunun üzə çıxarılmasına və istismarının dayandırılmasına çalışmaq;

b) a) bəndində qeyd olunmuş prioritetlərə müvafiq olaraq bu cür polixlorlu difenillərin istifadəsini və ona nəzarəti həyata keçirmək məqsədi ilə risklərin təhlükəsinin azaldılması üçün aşağıdakı tədbirlərin görülməsinə kömək göstərir:

1) yalnız zədələnməmiş və hermetik avadanlıqlarda və yalnız ətraf mühitə tullantı riski minimuma endirilə bilən yerlərdə istifadə etmə, bu cür tullantının nəticələri isə operativ şəkildə aradan qaldırıla bilər;

11) ərzaq mallarının və ya yemlərin istehsalı və emalı ilə bağlı olan yerlərdə tətbiq etməmə;

111) yaşayış yerlərində istifadə edərkən yanğına səbəb ola bilən elektrik nasazlıqlarının xəbərdarlığı üçün bütün mümkün tədbirlərin görülməsi və avadanlıqların hermetikliyinin müntəzəm olaraq yoxlanılması;

c) 3-cü maddənin 2-ci bəndinin müddəələrindən asılı olmayaraq a) bəndində təsvir olunmuş, tərkibində polixlorlu difenillərin olduğu avadanlıqlar tullantıların ekoloji səmərəli ləğvindən başqa, digər hər hansı məqsədlər üçün həm ixrac, həm də idxal olunmamasını təmin edir;

d) avadanlığın istismar və xidmət halları istisna olmaqla, tərkibində 0,005 faizdən çox polixlorlu difenil olan maye maddələrin digər avadanlıqda təkrar istifadə üçün rekuperasiyasına yol verilmir;

e) maksimal qısa müddətdə, lakin 2028-ci ildən gec olmayaraq, Tərəflərin Konfransının keçirilmə müddətlərinə yenidən baxılması mümkünlüyü şərti ilə 6-cı maddənin 1-ci bəndinə müvafiq olaraq, tərkibində qatılığı 0,005 faizdən artıq polixlorlu difenillərin olduğu və polixlorinli difenillə çirklənmiş avadanlıqlardan polixlorinli difenilin mayələrin ekoloji cəhətdən təhlükəsiz ləğv edilməsinin təmin edilməsinə yönəlmiş aktiv say göstərilməlidir.

f) bu əlavənin I hissəsinin ii) qeydindən asılı olmayaraq tərkibində 0,005 faizdən artıq polixlorlu difenil olan (misal üçün, kabelin qabığı, bərkimiş sıxlaşdırıcı və boyanmış məmulatlar) digər malları üzə çıxarmağa və 6-cı maddənin 1-ci bəndinə uyğun olaraq onların müvafiq tənzimlənməsini təmin etməyə çalışır;

g) hər beş ildən bir polixlorlu difenillərin istehsalı və istifadəsinin dayandırılması sahəsində aparılan fəaliyyət haqqında hesabat hazırlayır və onları 15-ci maddəyə müvafiq olaraq təqdim edir;

h) g) yarım bəndində qeyd olunmuş hesabatlar Tərəflərin Konfransı tərəfindən polixlorlu difenillərlə bağlı olan onun xülasələrində müvafiq surətdə nəzərdən keçirilir. Tərəflərin Konfransı polixlorlu difenillərin aradan qaldırılması işlərinin xülasəsini beşillik fasillə ilə və ya zərurət olduqda, belə hesabatları nəzərə alaraq başqa fasillərlə keçirir.

ƏLAVƏ B

MƏHDUDİYYƏT

I hissə

Kimyəvi maddə	Fəaliyyət	Münasib məqsəd və ya konkret istisna
DDT (1-1-1 trixlor-2,2-bis (n-xlorfenil) etan) Nömrə KAS: 50-29-3	İstehsalat	<u>Münasib məqsəd:</u> Bu əlavənin II hissəsinin müddəalarına müvafiq olaraq xəstəliklərin yayıcılarına qarşı mübarizədə tətbiq olunur. <u>Konkret istisna:</u> Dikofol istehsalında aralıq material Aralıq materiallar

	İstifadə	<p><u>Münasib məqsəd:</u> Bu əlavənin Ü hissəsinin müddəalarına müvafiq olaraq xəstəliklərin yayıcılarına qarşı mübarizə</p> <p><u>Konkret istisna:</u> Dikofol istehsalı Aralıq materiallar</p>
--	----------	--

Qeydlər:

1) bu Konvensiyada qeyd-şərt olunan başqa hallar istisna olmaqla, məhsul və məmulatların tərkibində nəzərdə tutulmamış mikroçirkləndirici kimi olan kimyəvi maddələrin miqdarına bu əlavədə sadalananlar kimi baxılmır;

11) bu qeyd 3-cü maddənin 2-ci bəndinin məqsədləri üçün istehsal və istifadəyə münasibətdə məqbul hal və ya konkret istisna hesab olunmur. Məmulatların bir hissəsi olan, kimyəvi maddəyə münasibətdə müvafiq öhdəliyin qüvvəyə mindiyi tarixədək və ya qüvvəyə mindiyi tarixdə istehsal olunan və ya artıq istifadədə olan bu kimyəvi maddələrin miqdarı bu əlavədə sadalananlar kimi nəzərdə tutulmur, bu şərtlə ki, Tərəf konkret məmulat növünün həmin Tərəfdə istifadəsinin davam etdirildiyi barədə katibliyi məlumatlandırсын, katibliyi həmin ölkədə məmulat növünün istifadə olunduğunun davam etdiyini xəbərdar edərsə, bu əlavəyə daxil edilmiş hesab olunmur. Katiblik belə bildirişləri elan edir.

111) bu qeyd 3-cü maddənin 2-ci bəndinin məqsədləri üçün istehsalat və istifadə barəsində konkret istisna hesab olunmur. Qapalı sistemdə olan aralıq maddələrin lokal təsiri istehsalat və istifadə zamanı kimyəvi maddələrin xeyli miqdarının insanlarla və ətraf mühit ilə təmasının gözlənilmədiyi nəzərə alınsa, katibliyə bildirişdən sonra bu əlavədə sadalanan lokal təsirin aralıq maddəsinin qapalı sistemində olduğu kimi, Tərəf kimyəvi maddələrin müəyyən miqdarının istehsalı və istifadəsini sanksiyalaşdırma bilər, hansı ki, başqa kimyəvi maddələrin istehsalı zamanı kimyəvi dəyişməyə məruz qalır və hansı ki, D əlavəsinin 1-ci bəndində qeyd olunduğu meyarları nəzərə almaqla davamlı üzvi çirkləndirici maddələrin ümumi səciyyəsinə göstərmir. Belə bir bildirişdə istehsalın ümumi həcmi haqda məlumat, bu kimyəvi maddələrdən istifadə və ya elə məlumatı ki, öz sisteminin qapalı istifadəsinə və prosesin baş verdiyi məhdud yerə əsaslanan, dəyişmənin tam baş verməməyi nəticəsində davamlı çirkləndirici maddə hesab olunan mikroçirkləndiricilərlə onların tam dəyişməyə məruz qalmaması nəticəsində son məmulatın qədsiz çirklənməsi prosesinin xarakterinə aid olan məlumat daxil olmalıdır. Bu prosedur əlavədə başqa şərt nəzərdə tutulmadığı halda istifadə olunur. Katiblik belə bir bildirişləri Tərəflərin konfransının nəzərinə çatdırır və onları elan edir. Bu kimi istehsalat və ya istifadə bu və ya digər Tərəfin istehsalı və ya istifadəsinə aid olan konkret istisnalar kimi baxılmır. Əgər müvafiq Tərəf katibliyə yeni bir bildiriş təqdim etməsə, onda belə bir istehsalat və istifadəyə icazə on ildən sonra qurtarır, əgər Tərəflər konfransı istehsalatın və istifadənin bu növü ilə bağlı məsələyə baxandan sonra başqa qərar çıxarmazsa, bu müddət daha on il uzadılır. Bildiriş proseduru təkrarlana bilər.

11V) Tərəflər bu 4-cü maddəyə müvafiq olaraq istisnaları qeydə alınan və bu əlavədə göstərilən konkret istisnalardan istifadə edə bilərlər.

II hissə

DDT (1,1,1-Trixlor-2, 2-bis (n-xlorfenil) etan)

1. DDT-ni istehsal və/və ya tətbiq etmə niyyətində olduqlarını Katibliyə bildirən Tərəflər istisna olmaqla, DDT-nin istehsalı və istifadəsi dayandırılmalıdır. Bununla geniş ictimaiyyət üçün açıq olan DDT Reyestri yaradılır. Katiblik DDT-nin Reyestrini aparır.

2. DDT istehsal və/və ya tətbiq edən hər bir Tərəf, xəstəlik yayıcıları ilə mübarizədə Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının DDT-dən istifadə qaydaları haqqında işləyib hazırladığı tövsiyələrə və rəhbər prinsiplərə müvafiq olaraq və həmin Tərəfdə bu təhlükəli olduqda və digər səmərəli və mümkün olan alternativ vasitələr olmadıqda, bu cür istehsal və/və ya tətbiqi məhdudlaşdırır.

3. DDT Reyestrinə daxil olmayan Tərəf bu və ya digər xəstəliklərə qarşı mübarizədə DDT-nin istifadəsinə ehtiyacın olması barədə qərara gəlsə, bu zaman o, qısa müddət ərzində katibliyə bildiriş göndərməlidir ki, bu vaxtdan etibarən DDT Reyestrinə daxil olunmuş hesab edilsin. Eyni zamanda o, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatını bu barədə məlumatlandırmalıdır.

4. DDT-ni tətbiq edən hər bir Tərəf hər üç ildən bir katibliyə və Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatına tətbiq edilən həcm, belə bir tətbiqin şəraiti və bu Tərəfin yerinə yetirdiyi, Tərəflərin Konfransı Tərəfindən və Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının məsləhətləşmələri ilə təsdiq olunan formata uyğun olaraq xəstəliklərlə mübarizə strategiyası üçün onun zəruriliyi barədə məlumat təqdim edir.

5. DDT-nin tətbiq edilməsinin ixtisarı və nəticədə dayandırılması məqsədləri üçün Tərəflərin Konfransı səy göstərir ki:

a) DDT-ni tətbiq edən hər bir Tərəf 7-ci maddədə qeyd-şərt olunan fəaliyyət planının bir hissəsi kimi iş planı hazırlayıb həyata keçirsin. Belə bir iş planına aşağıdakılar daxil edilməlidir:

1) DDT-nin yalnız xəstəliklərin yayıcıları ilə mübarizədə tətbiq edilməsində istifadəsinin təmin edilməsi üçün normativ və digər mexanizmlərin işlənilib hazırlanması;

11) əks-təsir amillərinin aradan qaldırılması da daxil olmaqla, müvafiq alternativ məhsulların, üsulların və strategiyaların bu alternativlərin gələcək və daha səmərəli istifadəsini təmin etmək məqsədi ilə tətbiq edilməsi;

111) insan sağlamlığının möhkəmləndirilməsi və xəstəliyə yoluxma hallarının azaldılmasına dair tədbirlər;

b) Tərəflər öz imkanları çərçivəsində DDT-ni tətbiq edən Tərəflər üçün bu ölkələrin şəraiti nəzərə alınmaqla və xəstəliklərin əhali və iqtisadiyyat üçün yaratdığı nəticələri yüngülləşdirmək məqsədi ilə elmi araşdırmalara və təhlükəsiz alternativ kimyəvi və qeyri-kimyəvi məhsulların, üsulların və strategiyaların hazırlanmasına kömək göstərirlər. Alternativ və ya alternativin kombinasiyası məsələsinə baxılarkən insan sağlamlığı üçün təhlükəyə və bu alternativlərin tətbiqi ilə bağlı olan ekoloji nəticələrə xüsusi diqqət yetirilməlidir. DDT-nin müvafiq alternativləri insan sağlamlığı və ətraf mühit üçün daha az təhlükə yaradır və bu, ölkələrin şəraiti nəzərə alınmaqla, xəstəliklərlə mübarizədə daha münasib hesab edilir və monitorinqin məlumatlarına əsaslanır.

6. Tərəflərin Konfransının birinci iclasından başlayaraq, sonra isə azı hər üç ildən bir Tərəflər Konfransı Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı ilə məsləhətləşərək, xəstəlik yayıcıları ilə mübarizədə DDT-dən istifadəyə olan ehtiyacları, aşağıdakılar da daxil olmaqla, elmi, texniki, ekoloji və iqtisadi məlumatlar əsasında qiymətləndirir:

a) DDT-nin istehsalı və tətbiqi və 2-ci bənddə göstərilən şərtlər;

b) DDT-nin alternativinin mövcudluğu, münasibliyi və tətbiqi; və

c) hər hansı bir təhlükə olmadan bu cür alternativlərin tətbiqinə keçməyə imkan verən ölkənin potensialının gücləndirilməsinin inkişaf etdirilməsi.

7. Hər bir Tərəf katibliyə yazılı bildiriş göndərdikdən sonra istənilən vaxt özünü DDT Reyestrindən çıxara bilər. Çıxarılma bildirişdə göstərilən gündən qüvvəyə minir.

ƏLAVƏ C

NƏZƏRDƏ TUTULMAMIŞ İSTEHSALAT

I hissə: Barəsində 5-ci maddədə nəzərdə tutulan tələblərə əməl olunduğu davamlı üzvi çirkləndiricilər

Bu əlavə davamlı üzvi çirkləndiricilərin nəzərdə tutulmayan yaradılması və antropogen mənbələrdən atılması halında aşağıda sadalananlara aid edilir:

Kimyəvi maddə
Polixlorlu dibenzo-p-dioksinlər və dibenzofuranlar (PXDD/PXDF)
Qeksaxlorbenzol (QXB) (N KAS: 118-74-1)
Polixlorlu difenillər (PXD)

II hissə: Mənbələrin kateqoriyaları

Dibenzo-p-dioksinlər və dibenzofuranlar, qeksaxlorbenzol və polixlorlu difenillərin nəzərdə tutulmayan yaradılması və atılması natamam yanma və ya kimyəvi reaksiyaların aparılması nəticəsində üzvi maddələrin və xlorun iştirakı ilə aparılan termik proseslərin yerinə yetirilməsi ilə həyata keçirilir. Aşağıda göstərilən kateqoriyalara bu cür kimyəvi maddələrin nisbətən yüksək səviyyəsinin yaranmasına və onların ətraf mühitə atılmasına gətirib çıxarmağa qadir olan sənaye mənbələri daxildir:

- a) məişət, təhlükəli və ya tibbi tullantıların və ya çirkab sularının çöküntülərinin birgə yandırılması üçün qurğular da daxil olmaqla tullantıların yandırılması üçün qurğular;
- b) təhlükəli tullantıların yandırılması üçün sement sobalar;
- c) ağartma üçün elementar xlorun və ya elementar xloru əmələ gətirən kimyəvi maddələrin istifadəsi ilə sellüloza istehsalı;
- d) metallurgiya sənayesində aşağıdakı termiki proseslər:
 - 1) misin təkrar istehsalı;
 - ii) çuqun və polad tökmə sənayesi müəssisələrində aqlomerasiya qurğuları;
 - iii) alüminiumun təkrar istehsalı;
 - iv) sinkin təkrar istehsalı.

III hissə: mənbələrin kateqoriyaları

Polixlorlu dibenzo-p-dioksinlərin və dibenzofuranların, qeksaxlorbenzol və polixlorlu difenillərin nəzərdə tutulmayan istehsalı və atılması mənbələri aşağıda göstərilən kateqoriyalara müvafiq olan mənbələrdə baş verə bilər:

- a) məişət tullantılarının yandırılması da daxil olmaqla, tullantıların açıq yandırılması;
- b) II hissədə qeyd olunmamış metallurgiya sənayesi müəssisələrində termiki proseslər;
- c) ailə təsərrüfatlarında yandırma prosesləri ilə bağlı mənbələr;
- d) kommunal sisteminin qazanxanalarında və sənaye qazanxanalarında çıxarma yanacaqlarının (neft məhsulları, kömür və s.) yandırılması;
- e) oduncaq və biokütlədən olan digər növ yanacaqların yandırılması üçün qurğular;
- f) davamlı üzvi çirkləndiricilərin nəzərdə tutulmamış tullantılarının atılması ilə bağlı kimyəvi maddələrin, ilk növbədə xlorfenlərin və xloranillərin istehsalında konkret proseslər;
- g) krematoriyalar;
- h) əsasən etilenli yanacaq ilə işləyən nəqliyyat vasitələri;

- i) heyvanların cəmdəyinin məhv edilməsi;
- j) tekstil və dəri sənayesində rəngləmə (xloranilin istifadəsi ilə) və işləmə (qələvinin ayrılması vasitəsi ilə);
- k) istismar müddəti bitmiş avtomobillərin təkrar emalı üçün qurğular;
- l) mis kabellərin zəif odla emalı;
- m) işlənmiş yağların təkrar işlənməsi müəssisələri.

IV hissə: Anlayışlar

1. Bu əlavənin məqsədləri üçün:

a) "polixlorlu difenillər" dedikdə, difenil molekulunda olan hidrogen atomlarının (bir karbon-karbonlu əlaqə ilə birlikdə birləşən iki benzol halqaları) sayı 10-a çatan xlor atomları ilə qarışa biləcək şəkildə yaradılmış aromatik birləşmələr başa düşülür;

b) "polixlorlu dibenzo-p-dioksinlər" və "polixlorlu dibenzofuranlar" dedikdə, polixlorlu dibenzo-p-dioksin halında iki oksigen atomu ilə birləşmiş və polixlorlu dibenzofuranlar halında bir oksigen atomu ilə və karbon-karbon əlaqəsi ilə birləşən iki benzol halqalarından əmələ gəlmiş və sayı 8-ə çatan hidrogen atomlarının xlor atomları ilə əvəz olunması nəticəsində yaranan ücnüvəli aromatik birləşmələr nəzərdə tutulur.

2. Bu əlavədə polixlorlu dibenzo-p-dioksinlərin və dibenzofuranların toksikliyi toksiki ekvivalentlik anlayışının köməyi ilə ifadə edilir; o, dioksinlərə analogi olan polixlorlu dibenzo-p-dioksinlərə və dibenzofuranlara aid olan və planlar difenillərin 2, 3, 7, 8 tetlaxloridibenzo-p-dioksinlə münasibətdə nisbi aktivliyi ölçməyə imkan verir. Bu Konvensiyanın məqsədlərinə uyğun olaraq istifadə olunacaq toksik ekvivalentliyi faktorunun mənası, 1998-ci ildən başlayaraq Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının qəbul etdiyi polixlorlu dibenzo-p-dioksinlər və dibenzofuranlar və planarlı polixlorlu difenillər münasibətində məməlilər üçün toksik ekvivalentlik faktoru mənası ilə müəyyən olunmuş beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılır. Qatılıq toksiki ekvivalentlərlə ifadə olunur.

V hissə: Ən yaxşı mümkün üsullar və təbiəti mühafizə fəaliyyətinin ən yaxşı növlərinə aid ümumi rəhbər göstərişlər

Bu bölmənin I hissəsində sadalanan kimyəvi maddələrin tullantılarının qarşısının alınması və ya azaldılması ilə bağlı olan, Tərəflər üçün müəyyən edilmiş ümumi rəhbər göstərişlər verilmişdir.

A. Həm ən yaxşı mümkün üsul, həmçinin təbiətin mühafizəsinin ən yaxşı növləri ilə bağlı ümumi profilaktik tədbirlər

Əsas diqqət I hissədə sadalanan kimyəvi maddələrin əmələ gəlməsinin və atılmalarının qarşısının alınması üsullarının nəzərdən keçirilməsinə yetirilməlidir. Səmərəli tədbirlərə aşağıdakıları aid etmək olar:

- a) az tullantılı texnologiyaların istifadəsi;
- b) daha təhlükəsiz kimyəvi maddələrin istifadəsi;
- c) bu və ya digər proseslər çərçivəsində əmələ gələn və istifadə olunan tullantıların və maddələrin rekuperasiya və resirkulyasiya praktikasının yayılmasına kömək göstərilməsi;
- d) son materiallar davamlı üzvi çirkləndiricilər təşkil etdikdə və ya mənbədən davamlı üzvi çirkləndiricilərin materialları ilə tullantıları arasında əlaqə olduqda həmin son materialların əvəz olunması;
- e) profilaktik təmir sahəsində səmərəli təsərrüfatçılıq və proqramlar;
- f) məişət tullantılarının yandırılması da daxil olmaqla, tullantıların açıq və ya digər nəzarətsiz yandırılmalarının dayandırılması məqsədi ilə tullantılara nəzarət üsullarının

mükəmməlləşdirilməsi. Tullantıların ləğv edilməsi üzrə yeni qurğuların tikintisi barədə yeni təkliflər nəzərdən keçirilərkən, resursların bərpası, təkrar istifadə, reserkyasiya, tullantıların ayrılması və daha az həcmdə tullantıların əmələ gəlməsinə gətirib çıxaran məhsullardan istifadəyə kömək göstərilməsi də daxil olmaqla, məişət və tibbi tullantıların əmələ gəlməsinin maksimum azaldılması kimi alternativ tədbirlərə xüsusi diqqət yetirilməlidir. Bu yanaşma əsasında insan sağlamlığının qorunması məsələləri diqqətlə nəzərdən keçirilməlidir;

g) ərzaq məhsullarının tərkibində çirkləndirici şəklində olan bu cür maddələrin maksimum azaldılması;

h) ağırdıcı amil kimi elementar xlor və ya elementar xlor əmələ gətirən kimyəvi maddələrin istifadəsindən çəkinməyin zəruriliyi.

B. Mümkün olan ən yaxşı üsullar

Mümkün olan ən yaxşı üsullar konsepsiyası hər hansı bir konkret üsulların və ya texnologiyaların təyin edilməsi məqsədini güdmür, əslində isə, o, müvafiq qurğuların texniki xüsusiyyətlərinin, onun coğrafi vəziyyətinin və yerli təbii şəraitinin qeydiyyatının təmin edilməsinə yönəlmişdir. I hissədə sadalanan kimyəvi maddələrin atılmasının azaldılmasına yönəlmiş müvafiq tənzimləmə üsulları ümumilikdə eynidir. Mümkün olan ən yaxşı üsulların müəyyən edilməsi zamanı bütövlükdə və həmçinin konkret hallarda aşağıdakı amillərə diqqət yetirmək lazımdır, eyni zamanda bu və ya digər tədbirlərlə əlaqədar mümkün xərclər və faydalar, ehtiyat və profilaktika mülahizələri də nəzərə alınmalıdır:

a) ümumi mülahizələr:

i) müvafiq tullantıların xüsusiyyəti, nəticəsi və kütləsi; üsullar mənbəyinin ölçüsündən asılı olaraq fərqlənə bilər;

ii) yeni və ya artıq mövcud olan qurğuların istismara verilmə müddəti;

iii) mümkün olan ən yaxşı üsulun tətbiq olunması üçün lazım olan zaman;

iv) konkret prosesdə istifadə olunan xammal materiallarından istifadə həcmi və xüsusiyyəti və onun enerji səmərəliliyi;

v) xəbərdarlıq etməyən və ya ətraf mühitə təsirin və onun üçün təhlükələrin minimuma endirilməsinin zəruriliyi;

vi) qəzaların xəbərdarlığının və onların ətraf mühit üçün nəticələrinin minimuma endirilməsinin zəruriliyi;

vii) iş yerlərində sanitariya-gigiyena tələblərinə əməl olunması və təhlükəsizlik texnikası qaydalarının təmin edilməsinin zəruriliyi;

viii) sənaye müəssisələri səviyyəsində uğurla sınaqdan keçmiş müvafiq proseslər, düzəlişlər və ya istismar üsulları;

ix) elmi biliklər sahəsində texniki yeniliklər və dəyişikliklər və bu və ya digər məsələlərin anlaşılması;

b) tullantıların azaldılması üzrə ümumi xüsusiyyətli tədbirlər: bu əlavədə sadalanan kimyəvi maddələrin atılması ilə baş verən yeni proseslərdən istifadə etməklə yeni qurğuların inşası və ya mövcud qurğuların əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilməsi haqqında təkliflər nəzərdən keçirilərkən əsas diqqət ilk növbədə analoji faydası olan, lakin bu zaman bu cür kimyəvi maddələrin yaranmasının və atılmasının qarşısının alındığı alternativ proseslərə, metodlara və ya praktikaya yetirilməlidir. Bu cür qurğuların inşa edilməsi və ya əsaslı dərəcədə təkmilləşdirilməsi hallarında V hissənin A bölməsində verilən tullantıların azaldılması tədbirlərinə əlavə olaraq, tullantıların azaldılması üzrə aşağıdakı tədbirlər də mümkün olan ən yaxşı metodların müəyyən edilməsində nəzərə alın bilər:

1) tüstü qazlarının təmizlənməsinin mükəmməlləşdirilmiş üsullarından istifadə, misal üçün, termiki və ya kataliz yandırma və ya oksidləşdirmə, tozun çökdürülməsi və ya sorulması;

ii) qalıqların, çirkab suların, tullantıların və çirkab suların çöküntülərinin, misal üçün, termik təsir və ya onların inert sistemə köçürülməsi və ya onların detoksifikasiyası üçün kimyəvi proseslərin tətbiq edilməsi yolu ilə emalı;

iii) tullantıların azaldılmasına və ya aradan qaldırılmasına yönələn prosesin xüsusiyyətində dəyişikliklər, misal üçün, qapalı sistemə keçid;

iv) bu əlavədə sadalanan kimyəvi maddələrin yaranmasının qarşısının alınmasına imkan verən tam yanmanın yanma temperaturu və ya saxlama müddəti kimi parametrlərə nəzarət edilməsi əsasında təmin edilməsi üçün texnoloji proseslərin dəyişdirilməsi.

C. Təbiətin qorunması fəaliyyətinin ən yaxşı növləri

Tərəflərin Konfransı təbiətin qorunması fəaliyyətinin ən yaxşı üsulları barədə-sində göstərişlər işləyib hazırlaya bilər.

ƏLAVƏ D

MƏLUMATA VƏ SEÇMƏ MEYARLARINA DAİR TƏLƏBLƏR

1. Hər hansı bir kimyəvi maddənin A, B və/və ya C əlavələrinə daxil edilməsi təklifini təqdim edən Tərəf, a) yarım bəndində verilmiş üsulla həmin kimyəvi maddənin identifikasiyasını aparır və bu kimyəvi maddə haqqında və əgər bu zəruridirsə, b) -e) yarım bəndlərində izah olunan seçmə meyarlarına müvafiq olaraq onun keçid məhsulları haqqında məlumat təqdim edir:

a) kimyəvi maddənin eyniləşdirmə məlumatları:

1) ticarət adı daxil olmaqla adlar və ya ad, kommersiya adlandırılması və ya adlandırma və sinonim adlandırılmaları, kimyadan analitik məlumatlar hazırlayan Xidmətin reyestrində nömrə (KAS), Beynəlxalq Nəzəri və Tətbiqi Kimya Birliyi (BNTKB) Tərəfindən verilmiş ad: və

ii) struktur, o cümlədən tətbiqi mümkün olan yerlərdə izomerlərin səciyyəsi və kimyəvi sinfin strukturu;

b) davamlılıq:

1) kimyəvi maddənin sudakı yarıparçalanma müddətinin iki aydan artıq olmasını və ya onun torpaqdakı yarıparçalanma müddətinin altı aydan artıq olmasını və ya onun çöküntülərdəki yarıparçalanma müddətinin altı aydan artıq olmasını təsdiq edən faktiki məlumatlar; və ya

ii) bu Konvensiyanın fəaliyyət sahəsi çərçivəsində kimyəvi maddəyə bu cür maddə kimi baxılmasını əsaslı hesab etmək üçün qalan parametrlərə görə bu kimyəvi maddənin yetərinə davamlı olduğunu təsdiq edən faktiki məlumatlar;

c) bioakkumulyasiya:

1) su növlərinin hallarında kimyəvi maddənin biocəmləşmə faktorunun (BCF) və ya bioakkumulyasiya faktorunun (BAF) 5000-ni ötməsini və ya BCF və BAF faktorlarını səciyyələndirən məlumatlar olmadıqda loq Kow göstəricisinin 5-dən artıq olduğunu təsdiq edən faktiki məlumatlar;

ii) kimyəvi maddənin təhlükə yarada bilən digər xüsusiyyətlərə, məsələn, digər növlərdə bioakkumulyasiyanın yüksək səviyyəsi, yüksək toksiki və ya eko-toksiklik xüsusiyyətlərinə malik olmasını təsdiq edən faktiki məlumatlar; və ya

iii) biota monitorinqi məlumatları göstərir ki, kimyəvi maddənin bioakkumulyasiya potensialı onun bu Konvensiyanın fəaliyyət sahəsi çərçivəsində baxılmasını əsaslı hesab etmək üçün əhəmiyyətli dərəcədə mühümdür:

d) ətraf mühitdə böyük məsafələrə daşınma qabiliyyəti

1) ayrılma mənbələrindən uzaq rayonlarda kimyəvi maddənin ölçülmə səviyyəsi potensial narahatçılığa səbəb olur;

11) kimyəvi maddənin ətraf mühitdə, böyük məsafələrə qəbul edən mühitə mümkün daşınma zamanı havadan, sudan və ya miqrasiya növləri vasitəsi ilə keçə bilməsini təsdiq edən monitoring məlumatları; və ya

111) ekoloji "talei" xarakterizə edən amillər və/və ya kimyəvi maddələrin hava, su və ya miqrasiya növləri ilə ayrılma mənbələrindən uzaq məsafələrə yayılmasını göstərən modelləşmənin nəticələri və ayrılma mənbələrindən uzaq məsafələrdə yerləşən rayonlara qəbuledici mühitə daşınmasının potensial qabiliyyəti. Əgər kimyəvi maddə hava vasitəsi ilə böyük məsafəyə yerini dəyişirsə, hava mühitində yarı parçalanma müddəti iki gündən artıq olmalıdır; və

e) mənfə nəticələr:

1) həmin kimyəvi maddənin bu Konvensiyanın fəaliyyət dairəsi çərçivəsində nəzərdən keçirilməsini hesab etməyə əsas verən, insan sağlamlığına və ətraf mühitə mənfə təsiri sübut edən faktiki məlumatlar; və ya

11) insan sağlamlığına və ya ətraf mühitə zərərli olduğunu göstərən toksiklik və ekotoksiklik haqqında məlumatlar.

2. Təklif edən Tərəf narahatçılığa əsas olmuş səbəblərin izahını, həmçinin mümkün olan halda ətraf mühitə böyük məsafəyə faktiki və ya ehtimal olunan daşınma nəticəsində hər hansı bir kimyəvi maddənin səviyyəsinin aşkarlanmış və ya proqnozlaşdırılan toksiklik və ya ekotoksiklik haqqında olan məlumatların müqayisəsini, eyni zamanda qlobal nəzarətin zəruriliyi haqqında qısa bəyanatı təqdim edir.

3. İmkan daxilində və öz potensialım nəzərə almaqla, təklif edən Tərəf 8-ci maddənin 6-cı bəndində göstərilmiş təklifin baxılmasının dəstəklənməsinə dair əlavə məlumat təqdim edir. Belə təklifin hazırlanması zamanı Tərəf hər hansı bir mənbənin texniki ekspertizasının köməyindən istifadə edə bilər.

ƏLAVƏ

TƏHLÜKƏLƏRİN SƏCİYYƏSİ ÜÇÜN ZƏRURİ OLAN MƏLUMATLAR

BARƏDƏ

TƏLƏBLƏR

Xülasənin məqsədi müzakirə olunan kimyəvi maddənin ətraf mühitdə böyük məsafəyə nəqli nəticəsində insan sağlamlığına və/və ya ətraf mühitə xeyli mənfə nəticəyə səbəb ola bilməsinin qiymətləndirilməsindən ibarətdir, bu, qlobal tədbirlərin görülməsinə haqq qazandırardı. Bunun üçün D əlavəsində göstərilən məlumatlara daha dəqiq baxılması və qiymətləndirilməsi əsasında risklərin xarakteristikası hazırlanır və mümkün olduğu qədər aşağıdakı məlumatlar göstərilir:

a) labüd olanda aşağıdakılar da daxil olmaqla, mənbələr:

1) istehsal, həmçinin miqdar və yerləşdiyi yer haqqında məlumatlar;

11) istifadənin növü; və

111) tullantılar, misal üçün, axıntılar, itkilər və qaz halında olan tullantılar;

b) bir neçə kimyəvi maddənin iştirakı ilə yaranan toksikoloji qarşılıqlı təsir də daxil olmaqla, müvafiq son məntəqə və ya məntəqələr üçün risklərin qiymətləndirilməsi;

c) kimyəvi və fiziki xüsusiyyətləri və kimyəvi maddənin davamlılığı haqqında məlumatlar daxil olmaqla, onların təbii mühit komponentləri daxilində və arasında yerdəyişmələrin bağlılıqları, destruksiya və digər kimyəvi maddələrə çevrilmə əlamətləri və məlumatlar da daxil

olmaqla ekoloji "tale". Monitoring məlumatları artıq kifayət olduğu hesab olunan hallar istisna olmaqla, ölçmələrə əsaslanan bioakkumulyasiya faktorunun və biocəmləşmə faktorunun qiymətləri mütləq verilməlidir;

d) monitoring məlumatları;

e) yerli ərazilərdə təsir haqqında məlumat, o cümlədən, bioloji mühitdə mövcudluğu barədə məlumat da daxil olmaqla, böyük məsafəyə daşınma nəticəsində ətraf mühitdə olan təsir;

f) milli və beynəlxalq qiymətləndirmə, təhlil və risklərin səciyyəsi, markalama məlumatı və əgər beləsi varsa, risklərin təsnifatı; və

g) beynəlxalq konvensiyaya müvafiq olaraq kimyəvi maddənin statusu.

ƏLAVƏ F

SOSIAL-İQTİSADI MƏLUMAT HAQQINDA MÜLAHİZƏLƏR

Bu Konvensiyaya daxil edilmək üçün müzakirədə olan kimyəvi maddələrlə davranış və ləğvi də daxil olmaqla, variantlarda məcmusunu nəzərdə tutan mümkün tədbirlərin tənzimlənməsinin qiymətləndirilməsini keçirmək lazımdır. Bu məqsəd üçün, Tərəflər Konfransını lazımi qərar qəbul etməyə imkan verən mümkün tədbirlərin tənzimlənməsi üçün sosial-iqtisadi mülahizələrə aid olan müvafiq məlumatla təmin etmək vacibdir. Belə məlumatda Tərəflərin imkanlarında və şəraitlərində olan fərqlər nəzərə alınmalıdır və həmçinin aşağıdakı sadalanan nümunəvi suallara dair mülahizələr göstərilməlidir:

a) risklərin azaldılması məqsədi ilə mümkün tənzimləyici tədbirlərin təsiri və effektivliyi;

i) texniki mümkünlük; və

ii) ətraf mühitin mühafizəsinə və səhiyyəyə çəkilən xərclər daxil, xərclər;

iii) effektivlik;

iv) risklər;

v) mövcudluq; və

vi) mümkünlük;

c) mümkün tənzimləyici tədbirlərin həyata keçirilməsi ilə bağlı ictimaiyyət üçün müsbət və/və ya mənfəət nəticəsi:

i) səhiyyə, o cümlədən ictimai səhiyyə, ətraf mühitin sanitariyası və əmək gigiyenası;

ii) kənd təsərrüfatı, o cümlədən akvamaradənəlik və meşəçilik;

iii) biota (bio-müxtəliflik);

iv) iqtisadi aspektlər;

v) sabit inkişafa nail olmaq işində tərəqqi; və

vi) sosial xərclər;

d) tullantılar və onların təmizlənməsi ilə bağlı nəticələr (xüsusən pestisidlərin köhnə ehtiyatı və çirklənmiş ərazilərin təmizlənməsi);

i) texniki baxımdan həyata keçirməyin mümkünlüyü; və

ii) xərclər;

e) məlumatın asanlıqla əldə edilməsi və ictimaiyyətin maarifləndirilməsi;

f) tənzimləmənin və monitoringin vəziyyəti; və

g) milli və regional səviyyələrdə risklərin idarə olunması sahəsində alternativlər haqqında məlumat da daxil olmaqla, istənilən müvafiq məlumat da nəzərə alınmaqla, görülən tənzimləyici tədbirlər.

**"SƏNAYE QƏZALARININ TRANSSƏRHƏD TƏSİRİ HAQQINDA"
KONVENSIYAYA QOŞULMAQ BARƏSİNDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır:**

I. Azərbaycan Respublikası 1992-ci il martın 17-də Helsinki şəhərində imzalanmış "Sənaye qəzalarının transsərhəd təsiri haqqında" Konvensiyaya müvafiq bəyanatlarla (bəyanatların mətni əlavə olunur) **qoşulsun.**

II. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 4 may 2004-cü il
№ 645-IIQ

**SƏNAYE QƏZALARININ TRANSSƏRHƏD TƏSİRİ HAQQINDA
K O N V E N S İ Y A**

PREAMBULA

Bu Konvensiyanın Tərəfləri,
indiki və gələcək nəsillərin maraqları naminə, insanların və ətraf mühitin sənaye qəzalarının təsirindən mühafizəsinin xüsusi əhəmiyyətini nəzərə alaraq,

sənaye qəzalarının insanlara və ətraf mühitə ciddi zərərli təsirinin qarşısının alınması və ekoloji təhlükəsiz və dayanıqlı iqtisadi inkişafa nail olmaq məqsədilə, qəzaların qarşısının alınması, onlara hazırlığın və onların nəticələrinin aradan qaldırılmasının təmin edilməsində rəşional, iqtisadi cəhətdən məqsədəuyğun və səmərəli tədbirlərin istifadəsini həvəsləndirən bütün cəhdlərə dəstəyin vacibliyini və təxirəsalınmazlığını etiraf edərək,

sənaye qəzalarının zərərli təsirinin sərhədlərdən kənarında hiss edilə biləcəyini və dövlətlər arasında əməkdaşlığı tələb etdiyini nəzərə alaraq,

müvafiq siyasəti möhkəmləndirmək məqsədilə qəzadan qabaq, qəza vaxtı və ondan sonra maraqlı dövlətlər arasında fəal beynəlxalq əməkdaşlığa yardım, eləcə də, sənaye qəzalarının qarşısının alınması, onlara hazırlığın təmin edilməsi və onların transsərhəd təsirinin aradan qaldırılması üçün bütün lazımı səviyyələrdə fəaliyyətin gücləndirilməsi və əlaqələndirilməsi ehtiyacını təsdiqləyərək,

sənaye qəzalarının qarşısının alınması, onlara hazırlığın təmin edilməsi və onların təsirinin aradan qaldırılması üzrə ikitərəfli və çoxtərəfli tədbirlərin vacibliyini və faydalılığını qeyd edərək, bu sahədə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Avropa İqtisadi Komissiyasının (AİK), digərləri içərisində transsərhəd daxili suların qəza çirkləndirilməsi zamanı AİK-in davranış Məcəlləsinə və transsərhəd kontekstində ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi Konvensiyasına istinadən, hansı rol oynadığını dərk edərək.

Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatının (ATƏT) Yekun aktının, ATƏT-ə üzv dövlətlərin nümayəndələrinin Vyana görüşünün Yekun sənədinin müvafiq müddəalarını və ətraf mühiti mühafizə üzrə ATƏT-ə üzv dövlətlərin Sofiya müşavirəsinin nəticələrini, eləcə də

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının ətraf mühit üzrə Proqramının (UNEP), xüsusilə APELL proqramının, Beynəlxalq Əmək Təşkilatının (BƏT), xüsusilə irimiqyaslı sənaye qəzalarının qarşısının alınması üzrə tədbirlər Məcəlləsinin və digər müvafiq beynəlxalq təşkilatların uyğun fəaliyyət növləri və mexanizmlərini nəzərə alaraq.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının insanı əhatə edən mühitin problemləri haqqında Deklarasiyanın müvafiq müddəalarını və xüsusilə, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Nizamnaməsinə və beynəlxalq hüququn prinsiplərinə uyğun olaraq, dövlətlərin ətraf mühit sahəsində öz siyasətlərindən çıxış edərək, onlara məxsus ehtiyatların işlənməsində suveren hüquqa malik olmalarını və öz yurisdiksiyaları və ya nəzarətlərinin təsir dairəsi hədlərindəki fəaliyyətləri ilə onların milli yurisdiksiyalarının təsirindən kənardakı digər dövlətlərin və ya rayon-ların ətraf mühitinə zərər vurulmamasının təmin edilməsi üçün məsuliyyət daşıdıqlarını müəyyənləşdirən 21-ci prinsipini nəzərə alaraq,

"çirkəndirən ödəyir" prinsipini ətraf mühitə dair beynəlxalq hüququn ümumi prinsipi kimi nəzərə alaraq,

beynəlxalq hüququn və ənanənin prinsiplərini, xüsusilə mehriban qonşuluq, qarşılıq, ayrı-seçkilik salmamaq və xoş məram prinsiplərini qeyd edərək, aşağıdakılar barədə razılığa gəldilər:

M a d d ə 1

1 Anlayışlar

Bu Konvensiyanın məqsədləri üçün:

a) "**Sənaye qəzası**" - təhlükəli maddələrlə əlaqəli olan istənilən fəaliyyətin gedişində nəzarət altında olmayan dəyişikliklərin nəticəsində, yaxud:

1) sənaye obyektində, məsələn, istehsal, istifadə, saxlanma, yerdəyişmə və ya məhv etmə zamanı; yaxud:

11) 2-ci maddənin 2 d) bəndi ilə əhatə olunan dərəcədə; nəqlətmə zamanı baş verən hadisə deməkdir;

b) "**Təhlükəli fəaliyyət**" - gedişində bu Konvensiyanın I əlavəsində sadalanan, son həddə bərabər və ya ondan artıq miqdarda bir və ya birdən çox təhlükəli maddənin iştirak etdiyi və ya iştirakının mümkün olduğu və transsərhəd təsirinə gətirib çıxara biləcək qabiliyyətə malik, təhlükəli fəaliyyət deməkdir;

c) "**Təsir**" - sənaye qəzasının istənilən birbaşa və ya dolayısı ilə, dərhal və ya müəyyən müddətdən sonra yaranan zərərli nəticələri deməkdir, xüsusilə:

1) insanlara, flora və faunaya;

11) torpağa, suya, havaya və landşafta;

111) 1) və 11) yarımbəndlərində göstərilən faktorlar arasındakı qarşılıqlı əlaqələrə;

111) maddi dəyərlərə və tarixi abidələr də daxil olmaqla, mədəni irsə təsir edən zərərli nəticələr;

d) "**Transsərhəd təsiri**" - başqa Tərəfin yurisdiksiyasının təsir dairəsində baş vermiş sənaye qəzası nəticəsində bu və ya digər Tərəfin yurisdiksiyasının təsir dairəsində baş verən ciddi təsir deməkdir;

e) "**Operator**" - hər hansı fəaliyyətin həyata keçirilməsinə cavabdeh olan istənilən, məsələn, müşahidəsi altında bu və ya digər fəaliyyət həyata keçirilən,

bu və ya digər fəaliyyətin həyata keçirilməsi planlaşdırılan və ya həyata keçirilən, dövlət orqanları da daxil olmaqla, fiziki və ya hüquqi şəxs deməkdir;

0 "Tərəf - əgər mətndə digər hal nəzərdə tutulmayıbsa, bu Konvensiyanın Razılığa gələn Tərəfi deməkdir;

g) **"Mənşə Tərəf"** - yurisdiksiyasının təsir dairəsində sənaye qəzası baş vermiş və ya baş verə biləcək istənilən Tərəf və ya Tərəflər deməkdir;

h) **"Toxunulan Tərəf"** - sənaye qəzasının transsərhəd təsiri toxunan və ya toxuna biləcək istənilən Tərəf və ya Tərəflər deməkdir;

i) **"Maraqlı Tərəflər"** - istənilən mənşə Tərəf və istənilən toxunulan Tərəf deməkdir;

j) **"İctimaiyyət"** - bir və ya bir neçə fiziki və ya hüquqi şəxs deməkdir.

M a d d ə 2

Konvensiyanın təsir dairəsi

1. Bu Konvensiya, təbii fəlakətlərin doğurduğu qəzaların təsiri daxil olmaqla, transsərhəd təsirin gətirib çıxara biləcəyi sənaye qəzalarının qarşısının alınmasında, onlara hazırlığın təmin edilməsində və qəzaların nəticələrinin aradan qaldırılmasında, eləcə də sənaye qəzalarının qarşısının alınması, onlara hazırlığını təmin edilməsi və nəticələrinin aradan qaldırılması sahəsində qarşılıqlı yardımını, tədqiqatları və işlənmələri, informasiya və texnologiya mübadilələrini əhatə edən beynəlxalq əməkdaşlıqda tətbiq edilir.

2. Bu Konvensiya aşağıdakılara münasibətdə tətbiq edilmir:

a) nüvə qəzalarına və ya radioaktiv çirklənmə ilə əlaqədar fəvqəladə hallara;

b) hərbi qurğulardakı fəaliyyətlə bağlı qəzalara;

c) bəndlərin dağılmasına. belə dağılma nəticəsində baş vermiş sənaye qəzalarının təsiri istisna olmaqla;

d) yerüstü nəqliyyatdakı qəzalara, aşağıdakı hallar istisna olmaqla:

i) belə qəzaların nəticələrinin təcili aradan qaldırılması;

ii) təhlükəli fəaliyyət həyata keçirilən sənaye meydançasındakı nəqliyyat əməliyyatları;

e) genetik modifikasiyalaşdırılmış orqanizmlərin təsadüfi tullantılarına;

f) dəniz dibinin kəşfiyyatı və ya işlənməsi də daxil olmaqla, dəniz mühitindəki fəaliyyət nəticəsində baş verən qəzalara;

g) dənizdə neftin və ya digər zərərli maddələrin dağılmasına.

M a d d ə 3

Ümumi müddəalar

1. Tərəflər, milli və beynəlxalq səviyyələrdə artıq göstərilmiş səyləri nəzərə almaqla, sənaye qəzalarının qarşısının alınması, mümkün olduğu qədər onların tezliyinin və ciddiliyinin azaldılması və təsirinin yumşaldılması yolu ilə insanların və ətraf mühitin belə qəzalardan mühafizəsi məqsədilə bu Konvensiya çərçivəsində müvafiq tədbirlər görür və əməkdaşlıq edirlər. Bu məqsədlə, qəzaların qarşısının alınması, onlara hazırlığın təmin edilməsi və bərpa tədbirləri də nəzərə alınmaqla, onların nəticələrinin aradan qaldırılması üçün tədbirlər görürlər.

2. Tərəflər informasiya mübadiləsi, məsləhətləşmə və digər birgə tədbirlər vasitəsilə, əsaslandırılmamış ləngitməyə yol vermədən, sənaye qəzaları riskinin azaldılması və onların qarşısının alınması, onlara hazırlığın təmin edilməsi və bərpa tədbirləri də daxil olmaqla, onların nəticələrinin aradan qaldırılması tədbirlərinin təkmilləşdirilməsi üzrə siyasət və strategiyaları işləyirlər və həyata keçirirlər, bu zaman lüzumsuz təkrarlanmanı istisna etmək məqsədilə milli və beynəlxalq səviyyələrdə artıq göstərilən səyləri nəzərə alırlar.

3. Tərəflər elə vəziyyəti təmin edirlər ki, təhlükəli fəaliyyət göstərilən zaman riskin aradan qaldırılması və sənaye qəzasının qarşısının alınması üçün zəruri olan bütün tədbirlərin görülməsi vəzifəsi operatorun üzərinə düşsün.

4. Bu Konvensiyanın müddələrinin həyata keçirilməsi üçün Tərəflər qəzaların qarşısının alınması, onlara hazırlığın təmin edilməsi və onların nəticələrinin aradan qaldırılması məqsədilə müvafiq qanunverici, tənzimləyici, inzibati və maliyyə tədbirləri görürlər.

5. Bu Konvensiyanın müddəaları, beynəlxalq hüquqa müvafiq olaraq, Tərəflərin sənaye qəzaları və təhlükəli fəaliyyətlə bağlı hər hansı öhdəliklərinə toxunmur.

M a d d ə 4

Təhlükəli fəaliyyət növlərinin müəyyənləşdirilməsi, məsləhətləşmələr və məşvərətçi rəylər

1. Xəbərdaredici və hazırlığı təmin edəcək tədbirlərin görülməsi məqsədilə Mənşə Tərəf öz yurisdiksiyasının təsir dairəsində, tələb olunduğu halda, təhlükəli fəaliyyət növlərinin müəyyənləşdirilməsi üçün tədbirlər görür və hər hansı belə planlaşdırılan və ya həyata keçirilən fəaliyyət haqqında təsirə məruz qalan Tərəflərə bildirişin verilməsini təmin edir.

2. Maraqlı Tərəflər, hər hansı belə Tərəfin təşəbbüsü ilə transsərhəd təsiri törədə biləcəyini hesab etməyə əsas verən belə təhlükəli fəaliyyət növlərinin müəyyənləşdirilməsi ilə bağlı məsləhətləşmələr aparırlar. Əgər maraqlı Tərəflər bu və ya digər fəaliyyətin təhlükəli fəaliyyət olub-olmadığı barədə razılığa gələ bilmirlərsə, bu halda istənilən belə Tərəf, əgər maraqlı Tərəflər belə məsələnin həlli üçün digər üsul haqqında razılaşmayıbsa, bu məsələ üzrə məşvərətçi rəy almaq üçün, bu Konvensiyanın II əlavəsi ilə müəyyənləşdirilmiş qaydada sorğular üzrə komissiyaya müraciət edə bilər.

3. Tərəflər planlaşdırılan və ya həyata keçirilən təhlükəli fəaliyyətlə bağlı bu Konvensiyanın III əlavəsində verilmiş prosedurları tətbiq edirlər.

4. Təhlükəli fəaliyyətin ətraf mühitə təsiri ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında Konvensiyaya müvafiq olaraq transsərhəd kontekstində qiymətləndirilməli olduğu və belə qiymətləndirməyə bu Konvensiyanın müddələrinə uyğun həyata keçirilən təhlükəli fəaliyyət nəticəsində baş vermiş sənaye qəzasının transsərhəd təsirinin təhlili daxil olduğu hallarda transsərhəd kontekstində ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında Konvensiyanın məqsədləri üçün qəbul ediləcək son qərar bu Konvensiyanın müvafiq tələblərinə cavab verməlidir.

M a d d ə 5

Könüllü fəaliyyətin yayılması

Maraqlı Tərəflər, onlardan hər hansı birinin təşəbbüsü ilə, I əlavə ilə əhatə olunmayan bu və ya digər fəaliyyətin təhlükəli fəaliyyət kimi qəbul edilib-edilməməsi ilə bağlı məsələni müzakirə edirlər. Qarşılıqlı razılıq olduqda, onlar öz seçimlərinə uyğun istənilən məsləhətləşmə mexanizmindən istifadə edə bilərlər və ya müvafiq izahatın alınması üçün II əlavəyə uyğun, sorğular üzrə komissiyaya müraciət edə bilərlər. Maraqlı Tərəflər arasında bu məsələ üzrə razılaşma əldə edilərsə, bu Konvensiya və ya onun istənilən hissəsi bu fəaliyyətə, əgər bu fəaliyyət təhlükəli olarsa, tətbiq edilir.

M a d d ə 6

Qəzaların qarşısının alınması

1. Tərəflər sənaye qəzalarının qarşısının alınması məqsədilə müvafiq tədbirlər, o cümlədən operatorları sənaye qəzaları riskinin azaldılması üzrə söyləri həyata keçirməyə həvəsləndirən tədbirlər görürlər. Belə tədbirlərə bu Konvensiyaya IV əlavədə sadalanmış, ancaq təkə onlarla məhdudlaşmayan tədbirlər daxil ola bilər.

2. İstənilən təhlükəli fəaliyyətə münasibətdə mənşə Tərəf tələb edir ki, operator, bu Konvensiyanın V əlavəsində nəzərdə tutulan, lakin tək onlarla məhdudlaşmayan, təhlil və

qiymətləndirmə də daxil olmaqla, prosesin əsas göstəriciləri kimi, məlumat təqdim etməklə həyata keçirilən təhlükəli fəaliyyətin təhlükəsizliyini nümayiş etdirsin.

Maddə 7

Yerləşdirmə haqqında qərarların qəbulu

Öz hüquqi sistemi çərçivəsində mənşə Tərəf bütün maraqlı Tərəflərin əhalisi və ətraf mühiti üçün riskin minimuma endirilməsi məqsədilə, təhlükəli fəaliyyət həyata keçirilən yeni obyektlərin yerləşdirilməsi və mövcud olanların əhəmiyyətli dərəcədə modifikasiyası sahəsində siyasətin formalaşdırılması üçün tədbirlər görür. Öz hüquqi sistemləri çərçivəsində, mənşə Tərəflər təhlükəli fəaliyyət nəticəsində yaranmış sənaye qəzalarının transsərhəd təsirinə məruz qala biləcək rayonlarda onunla əlaqəli riskin minimuma endirilməsi məqsədilə, əhəmiyyətli tədbirlərin həyata keçirilməsi sahəsində siyasətin formalaşması üçün tədbirlər görürlər. Belə siyasətin işlənməsi və formalaşması zamanı Tərəflər bu Konvensiyanın V əlavəsinin 2-ci bəndinin 1-8 yarımbəndlərində və VI əlavəsində qeyd olunmuş məsələləri nəzərdən keçirməlidirlər.

Maddə 8

Fövqəladə hallara hazırlıq

1. Tərəflər, sənaye qəzalarının nəticələrinin aradan qaldırılması məqsədilə, fəvqəladə hallara müvafiq hazırlığın təmin edilməsi və qorunub saxlanması üçün münasib tədbirlər görürlər. Tərəflər belə qəzaların transsərhəd təsirinin yumşaldılması məqsədilə hazırlığın təmin edilməsi üçün ölçü götürülməsini təmin edirlər, bu halda sənaye meydançası hüdudlarında fəaliyyəti operatorlar yerinə yetirirlər. Bu tədbirlərə bu Konvensiyanın VII əlavəsində göstərilən, lakin tək onlarla məhdudlaşmayan tədbirlər daxil ola bilər. Maraqlı Tərəflər, xüsusilə fəvqəladə hallarda bir-birini öz fəaliyyət planları haqqında məlumatlandırırlar.

2. Təhlükəli fəaliyyətə münasibətdə mənşə Tərəf sənaye meydançasında fəvqəladə hallar zamanı hərəkət planının hazırlanması və həyata keçirilməsini, o cümlədən qəzanın nəticələrinin aradan qaldırılması məqsədilə müvafiq tədbirlər görülməsi və transsərhəd təsirin qarşısının alınması və bu təsirin minimuma endirilməsi üçün digər tədbirlərin görülməsini təmin edir. Mənşə Tərəf, fəvqəladə hallar zamanı hərəkət planının işlənməsi üçün digər maraqlı Tərəflərə onda olan elementlərin təqdim edilməsi imkanını yaradır.

3. Təhlükəli fəaliyyət növlərinə münasibətdə hər bir Tərəf, fəvqəladə hallarda sənaye meydançasından kənarında, öz ərazisi hüdudlarında transsərhəd təsirin qarşısının alınmasına və bu təsirin minimuma endirilməsinə yönəlmiş tədbirləri nəzərdə tutan hərəkət planlarının hazırlanmasını və həyata keçirilməsini təmin edir. Belə planların hazırlanması zamanı təhlil və qiymətləndirmənin nəticələri xüsusilə V əlavənin 2-ci bəndinin 1-5-ci yarımbəndlərində göstərilən məsələlər nəzərə alınır. Maraqlı Tərəflər belə planların uyğunluğunun təmin edilməsinə çalışırlar. Lazım gəldikdə, qəzanın nəticələrinin aradan qaldırılması üçün lazımi tədbirlərin görülməsinə yardım məqsədilə, sənaye ərazisindən kənarında fəvqəladə hallar zamanı birgə fəaliyyət planları işlənilir.

4. Fəvqəladə hallarda fəaliyyət planlarına mütəmadi olaraq və ya şərait bunu tələb edirsə, baş vermiş fəvqəladə halların nəticələrinin aradan qaldırılması zamanı əldə edilmiş təcrübə nəzərə alınmaqla, yenidən baxılmalıdır.

Maddə 9

İctimaiyyət üçün məlumat və onun iştirakı

1. Tərəflər təhlükəli fəaliyyət nəticəsində baş vermiş qəzanın toxuna biləcəyi rayonların ictimaiyyətinə lazımi məlumatın verilməsini təmin edirlər. Bu məlumat maraqlı Tərəflərin münasib hesab etdikləri kanallarla göndərilir və bu Konvensiyanın VIII əlavəsində göstərilən

elementləri özündə əks etdirir və bununla bərabər, onda V əlavənin 2-ci bəndinin 1-4 və 9-cu yarımbəndlərində göstərilmiş məsələləri nəzərə almaq lazımdır.

2. Mənşə Tərəf, bu Konvensiyanın müddəalarına uyğun olaraq və mümkün və lazım olduqda, toxunulması ehtimal olunan rayonların ictimaiyyətinə qəzanın qarşısının alınmasına və ona hazırlığın təmin edilməsinə münasibətdə öz fikirlərinin və narahatlıqlarının ifadəsi məqsədilə müvafiq prosedurlarda iştirak

imkanı verir, eləcə də təsirə məruz qalan Tərəfin ictimaiyyətinə verilən imkanın mənşə Tərəfin ictimaiyyətinə verilmiş imkana ekvivalent olmasını təmin edir.

3. Öz hüquqi sistemlərinə uyğun olaraq və arzu edildikdə, qarşılıqlı əsaslarla, Tərəflər hər hansı Tərəfin ərazisində sənaye qəzasının transsərhəd təsirinə məruz qalan və ya qala biləcək fiziki və hüquqi şəxslərə, öz yurisdiksiyalarının təsir dairəsində olan şəxslərə olduğu kimi eyni ilə, müvafiq inzibati və məhkəmə prosedurlarında iştirak və bu prosedurlar çərçivəsində bərabər rəftar, o cümlədən məhkəmədə iş açmaq və onların hüquqlarına toxunan qərarla bağlı şikayət vermək imkanı yaradırlar.

Maddə 10

Sənaye qəzaları haqqında xəbərdarlıq sistemləri

1. Tərəflər tərkibində transsərhəd təsirinə əks təsir üçün tələb olunan məlumatlar olan sənaye qəzaları haqqında xəbərdarlıqların alınması və ötürülməsi məqsədilə müvafiq səviyyələrdə qəzalar haqqında xəbərdarlığın uzlaşan və səmərəli sistemlərinin yaradılmasını və istismarını təmin edirlər.

2. Transsərhəd təsiri göstərən və ya göstərə biləcək sənaye qəzası baş ver-dikdə və ya baş verməsi təhlükəsi qaçılmaz olduqda, mənşə Tərəf, müvafiq səviyyələrdə sənaye qəzaları haqqında xəbərdarlıq sistemləri vasitəsilə, təsirə məruz qalan Tərəflərin bu haqda təxirə salınmadan xəbərdar edilmələrini təmin edir. Belə xəbərdarlıq özündə bu Konvensiyanın IX əlavəsində qeyd olunmuş elementləri əks etdirir.

3. Maraqlı Tərəflər sənaye qəzası baş verdikdə və ya onun qaçılmaz təhlükəsi yarandıqda, şəraitdən asılı olaraq, mümkün qədər tez, 8-ci maddəyə uyğun hazırlanmış fəvqəladə hallar üçün fəaliyyət planının həyata keçirilməsinə başlanılmasını təmin edirlər.

Maddə 11

Qəzaların nəticələrinin aradan qaldırılması

1. Sənaye qəzası və ya onun qaçılmaz təhlükəsi zamanı Tərəflər mümkün qədər tez, təsirin məhdudlaşdırılmasının və ya minimuma endirilməsinin ən səmərəli üsullarından istifadə etməklə, nəticələrin aradan qaldırılması üçün adekvat tədbirlərin görülməsini təmin edirlər.

2. Transsərhəd təsiri göstərən və ya göstərə biləcək sənaye qəzası baş ver-dikdə və ya baş vermə təhlükəsi qaçılmaz olduqda, maraqlı Tərəflər, qəzanın nəticələrinin aradan qaldırılması üçün adekvat tədbirlərin görülməsi məqsədilə təsirin qiymətləndirilməsi üzrə tələb olunduğu hallarda birgə tədbirlər görürlər.

Maddə 12

Qarşılıqlı yardım

1. Əgər sənaye qəzası zamanı hər hansı Tərəfin köməyə ehtiyacı olarsa, tələb olunan köməyin həcmi və növünü göstərməklə, o, bunu almaq üçün başqa Tərəflərə müraciət edə bilər. Kömək haqqında müraciətin ünvanlandığı Tərəf təxirə salınmadan qərar qəbul edir və sorğu göndərmiş Tərəfi tələb olunan köməyin göstərilməsinin mümkün olub-olmadığı barədə məlumatlandırır, eləcə də təqdim edilə biləcək köməyin həcmi və şərtlərini göstərir.

2. Maraqlı Tərəflər bu maddənin 1-ci bəndi üzrə razılaşıdırılmış, o cümlədən ehtiyac olduğu halda, sənaye qəzasının nəticələrinin və təsirinin minimuma en-dirilməsinə yönəlmiş fəaliyyət üzrə köməyin təxirə salınmadan təqdim edilmə-sini yüngülləşdirmək məqsədilə, eləcə də ümumi xarakterli köməyin göstərilməsi üçün əməkdaşlıq edirlər. Tərəflər arasında qarşılıqlı köməyin göstərilməsi üzrə tədbirləri əhatə edən ikitərəfli və çoxtərəfli müqavilələr bağlanmadığı hallarda belə kömək, Tərəflər başqa cür razılaşmayıblarsa, bu Konvensiyanın X əlavəsinə müvafiq olaraq təqdim edilir.

Maddə 13

Məsuliyyət

Tərəflər məsuliyyət sahəsində normalar, meyarlar və prosedurların hazırlanmasına yönəlmiş müvafiq beynəlxalq söylərə yardım edirlər.

Maddə 14

Tədqiqatlar və işlənmələr

Tərəflər, ehtiyac olduqca, təkliflərlə çıxış edirlər və sənaye qəzalarının qarşısının alınmasının, onlara hazırlığın təmin edilməsinin və nəticələrinin aradan qaldırmasının üsul və texnologiyaları üzrə tədqiqat və işlənmələrin aparılması sahəsində əməkdaşlıq edirlər. O cümlədən, bu məqsədlə, Tərəflər qəzalarla bağlı təhlükələrin məhdudlaşdırılması və sənaye qəzalarının qarşısının alınması və nəticələrinin məhdudlaşdırılması üçün daha az təhlükəli proseslərin tədqiq edilməsi sahəsində elmi-texniki əməkdaşlığı həvəsləndirir və fəal inkişaf etdirirlər.

Maddə 15

İnformasiya mübadiləsi

Tərəflər çoxtərəfli və ikitərəfli səviyyələrdə, bu Konvensiyanın XI əlavə-sində təqdim olunan elementləri özündə əks etdirən, əlçatan və ağlabatan həddə informasiya mübadiləsini həyata keçirirlər.

Maddə 16

Texnologiyalar mübadiləsi

1. Tərəflər, öz qanunlarından, qayda və təcrübələrindən çıxış edərək, sənaye qəzalarının qarşısının alınması, onlara hazırlığın və nəticələrinin aradan qaldırılmasının təmin edilməsi məqsədləri üçün xüsusən aşağıdakılara köməklə texnologiyalar mübadiləsinə yardımçı olurlar:

- a) müxtəlif maliyyə əsaslarında texnologiyalar mübadiləsi;
- b) sənayedə birbaşa əlaqə və əməkdaşlıq;
- c) informasiya və təcrübə mübadiləsi;
- d) texniki yardımın göstərilməsi.

2. Bu maddənin yuxarıdakı 1-ci bəndinin a)-d) yarımbəndlərində sadalanmış fəaliyyət növləri üzrə kömək göstərərkən, Tərəflər texnologiyaların təqdimini, layihə-konstruktor xidmətini, avadanlıq və maliyyə vəsaitlərini təmin edə biləcək istər özəl, istərsə də dövlət bölmələrindəki təşkilatlar və ayrı-ayrı şəxslər arasında əlaqə və əməkdaşlığa yardım etməklə, əlverişli şərait yaradırlar.

Maddə 17

Səlahiyyətli orqanlar və rabitə məntəqələri

1. Hər bir Tərəf bu Konvensiyanın məqsədləri üçün bir və ya bir neçə səlahiyyətli orqan təyin edir və ya yaradır.

2. İkitərəfli və çoxtərəfli səviyyələrdə əldə olunmuş digər razılaşmalara xələl gətirmədən, hər bir Tərəf, 10-cu maddənin tələblərinə uyğun qəzalar haqqında xəbərdarlıq məqsədləri üçün

bir rabitə məntəqəsi və 12-ci maddənin tələblərinə uyğun, qarşılıqlı yardım məqsədləri üçün daha bir rabitə məntəqəsi təyin edir və ya yaradır. Bu funksiyaların eyni bir rabitə məntəqəsi tərəfindən icra edilməsinə üstünlük verilir.

3. Hansısa Tərəf üçün bu Konvensiyanın qüvvəyə mindiyi gündən sonrakı üç ay müddətində hər bir belə Tərəf, öz rabitə məntəqəsi(ləri) və onun səlahiyyətli orqanları və ya orqanlar qismində hansı orqanları və ya orqanları təyin etdiyi barədə 20-ci maddədə göstərilən katiblik vasitəsilə digər Tərəfləri məlumatlandırır.

4. Hər bir Tərəf, bu maddənin 3-cü bəndi üzrə təyinatlarla bağlı etdiyi istənilən dəyişikliklər barədə qərar qəbul etdiyi gündən sonrakı bir ay müddətində katiblik vasitəsilə digər Tərəfləri məlumatlandırır.

5. Hər bir Tərəf, 10-cu maddəyə uyğun olaraq, öz rabitə məntəqəsinin və sənaye qəzaları haqqında xəbərdarlıq sistemlərinin fasiləsiz fəaliyyətini təmin edir.

6. Hər bir Tərəf, 12-ci maddəyə uyğun olaraq, yardım göstərilməsi haqqında sorğuların göndərilməsi və alınması və belə təkliflərin qəbulu üçün cavabdeh olan öz rabitə məntəqəsinin və orqanların fasiləsiz fəaliyyətini təmin edir.

Maddə 18

Tərəflərin konfransı

1. Bu Konvensiya üzrə Tərəflərin nümayəndələri Tərəflərin Konfransını təşkil edirlər və öz müşavirələrini mütəmadi olaraq keçirirlər. Tərəflərin Konfransının ilk müşavirəsi bu Konvensiyanın qüvvəyə mindiyi gündən ən gec bir il müddətində keçirilir. Tərəflərin Konfransının sonrakı müşavirələri hər bir halda ildə bir dəfə və ya istənilən Tərəfin yazılı xahişi ilə keçirilir, bu şərtlə ki, xahiş haqqında katiblik tərəfindən edilmiş bildirişdən ötən altı ay müddətində, Tərəflərin ən azı üçdə biri dəstəkləmiş olsun.

2. Tərəflərin Konfransı:

a) bu Konvensiyanın yerinə yetirilməsinin gedişini müzakirə edir;

b) sənaye qəzalarının qarşısının alınmasında, onlara hazırlığın təmin edilməsində, transsərhəd təsirinin aradan qaldırılmasında və sənaye qəzası ilə üzləşmiş Tərəflərin xahişi ilə texniki yardım və məsləhət verilməsinə köməklikdə Tərəflərin imkanlarının möhkəmləndirilməsinə yönəlmiş məşvərətçi funksiyaları yerinə yetirir;

c) ehtiyac olduqda, bu Konvensiyanın yerinə yetirilməsi və inkişafı ilə bağlı suallara baxılması və bu məqsədlə müvafiq araşdırmaların və digər sənədlərin hazırlanması, eləcə də Tərəflərin Konfransının müzakirəsinə tövsiyələrin təqdim edilməsi üçün işçi qruplar və digər müvafiq mexanizmlər yaradır;

d) bu Konvensiyanın müddələrinin tələb edə biləcəyi digər funksiyaları icra edir;

e) özünün birinci müşavirəsində, konsensus əsasında, müşavirələrin prosedur qaydalarını müzakirə və qəbul edir.

3. Tərəflərin Konfransı öz funksiyalarını həyata keçirərkən, nə vaxt o bunu məqsədəuyğun hesab edirsə, digər müvafiq beynəlxalq təşkilatlarla da əməkdaşlıq edir.

4. Tərəflərin Konfransı özünün birinci müşavirəsində, o cümlədən bu Konvensiyanın XII əlavəsinə daxil olan bəndlərlə bağlı, iş proqramını müəyyənləşdirir. Tərəflərin Konfransı, həmçinin milli mərkəzlərin istifadəsi və müvafiq beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq, bu Konvensiyanın tətbiqinin yüngülləşdirilməsi məqsədilə sistemin yaradılması, o cümlədən sənaye qəzası zamanı, buna aidiyyəti olan beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində həyata keçirilən fəaliyyəti nə-zərə almaqla, müvafiq qarşılıqlı yardımın göstərilməsi üçün iş üsulları haqqında qərarlar qəbul edir. İş proqramının bir hissəsi qismində, Tərəflərin Konfransı mövcud milli, regional və

beynəlxalq mərkəzlərin, eləcə də digər orqan və proqramların informasiya fəaliyyətlərinin uzlaşdırılması və sənaye qəzalarının qarşısının alınması, onlara hazırlığın təmin edilməsi və nəticələrinin aradan qaldırılması üzrə XII əlavədə sadalanmış məsələlərin həyata keçirilməsində hansı əlavə beynəlxalq təsisat və mərkəzlərin tələb olunduğunun müəyyənləşdirilməsi məqsədləri üçün göstərilən səylərə yönəlmiş fəaliyyətlərini müzakirə edir.

5. Tərəflərin Konfransının iştirakçıları özlərinin birinci müşavirəsində sənaye qəzalarının qarşısının alınması, onlara hazırlığın təmin edilməsi və onların təsirinin aradan qaldırılması sahəsində texnologiya mübadiləsi üçün daha əlverişli şəraitin yaradılması prosedurlarını müzakirə edirlər.

6. Tərəflərin Konfransı bu Konvensiyanın məqsədləri üçün təhlükəli fəaliyyətin müəyyənləşdirilməsinə yardımçı olan rəhbər prinsip və meyarları təsdiq edir.

Maddə 19

Səs hüququ

1. Bu maddənin 2-ci bəndində nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla, bu Konvensiyanın hər bir Tərəfi bir səsə malikdir.

2. 27-ci maddə ilə müəyyənləşən regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatları onların səlahiyyətinə daxil olan məsələlər üzrə, sərəncamlarında bu Konvensiyanın Tərəfləri olan üzv dövlətlərin sayına bərabər sayda səs olmaqla, səsvermə hüquqlarını həyata keçirirlər. Belə təşkilatlar, onlara üzv dövlətlər öz səsvermə hüquqlarından istifadə etdikdə, öz səsvermə hüquqlarını itirirlər və əksinə.

Maddə 20

Katiblik

Avropa İqtisadi Komissiyasının icraçı katibi aşağıdakı katiblik funksiyalarını yerinə yetirir:

- a) Tərəflərin müşavirələrini çağırıl və hazırlayır;
- b) bu Konvensiyanın müddəalarına uyğun olaraq alınmış məruzə və digər məlumatları Tərəflərə çatdırır;
- c) Tərəflərin müəyyənləşdirəcəyi bu və ya digər funksiyaları yerinə yetirir.

Maddə 21

Mübahisələrin tənzimlənməsi

1. Bu Konvensiyanın şərh və ya tətbiqi üzrə iki və ya daha çox Tərəflər arasında mübahisə yaranarsa, onlar danışıqlar yolu və ya mübahisədə iştirak edən tərəflər üçün məqbul olan mübahisələrin tənzimlənməsinin istənilən digər üsulu ilə mübahisənin tənzimlənməsinə çalışırlar.

2. Bu Konvensiyanın imzalanması, ratifikasiyası, qəbulu, təsdiqi və ya ona qoşulma və ya bunlardan sonra istənilən vaxt hər hansı Tərəf yazdı surətdə Depozitariyə məlumat verə bilər ki, bu maddənin 1-ci bəndi üzrə tənzimlənməmiş mübahisə üzrə o, üzərinə eyni cür öhdəliyi götürən istənilən Tərəf üçün məcburi kimi dəyərləndirilən mübahisənin aşağıdakı bir və ya hər iki tənzimlənmə vasitəsinə qəbul edir:

- a) mübahisənin Beynəlxalq Məhkəməyə verilməsi;
- b) bu Konvensiyaya XIII əlavədə şərh edilmiş prosedura müvafiq arbitraj.

3. Əgər mübahisədə iştirak edən Tərəflər mübahisənin tənzimlənməsinin bu maddənin 2-ci bəndində göstərilmiş hər iki vasitəsinə qəbul ediblərsə, bu halda, əgər Tərəflər başqa cür razılaşmayacaqlarsa, mübahisə baxılmaq üçün yalnız Beynəlxalq Məhkəməyə verilə bilər.

Maddə 22

Məlumatın təqdim edilməsində məhdudiyətlər

Bu Konvensiyanın müddəaları Tərəflərin, şəxsi xarakterli məsələlər, əqli mülkiyyət və ya milli təhlükəsizlik də daxil olmaqla, sənaye və kommertiya işlərinə aid məlumatı qorumaqla bağlı milli qanunlarından, qaydalarından, inzibati əsasnamələrindən və ya qəbul edilmiş hüquqi təcrübəsindən və tətbiq edilən beynəlxalq qaydalardan irəli gələn hüquq və ya öhdəliklərinə toxunmur.

2. Əgər Tərəf, buna baxmayaraq, belə qorunan məlumatı digər Tərəfə təqdim etmək qərarına gəlsə, onda belə qorunan məlumatı alan Tərəf alınmış məlumatın konfidensiallığına hörmətlə yanaşır və onun təqdim edilmə şərtlərinə əməl edir və bu məlumatı yalnız onun verildiyi məqsədlər üçün istifadə edir.

Maddə 23

Konvensiyanın həyata keçirilməsi

Tərəflər vaxtaşırı bu Konvensiyanın tətbiqinin gedişatı ilə bağlı hesabat təqdim edirlər.

Maddə 24

İkitərəfli və çoxtərəfli müqavilələr

1. Tərəflər bu Konvensiya üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirərkən, mövcud ikitərəfli və ya çoxtərəfli müqavilələri və ya digər razılaşmaları qoruyub saxlaya və ya yenilərini bağlaya bilərlər.

2. Bu Konvensiyanın müddəaları Tərəflərin, lazım gəldikdə, ikitərəfli və ya çoxtərəfli müqavilələr əsasında bu Konvensiyada nəzərdə tutulduğundan daha ciddi tədbirlər görmək hüququna toxunmur.

Maddə 25

Əlavələrin statusu

Bu Konvensiyaya əlavələr Konvensiyanın ayrılmaz tərkib hissəsini təşkil edir.

Maddə 26

Konvensiyaya düzəlişlər

1. Hər bir Tərəf bu Konvensiyaya düzəlişlər təklif edə bilər.

2. Bu Konvensiyaya təklif olunan istənilən düzəlişin mətni Avropa İqtisadi Komissiyasının icraçı katibinə yazdı surətdə təqdim olunur və həmin mətni bütün Tərəflərə göndərilir. Tərəflərin Konfransı özünün növbəti illik müşavirəsində təklif olunmuş düzəlişləri müzakirə edir, bu şərtlə ki, belə təkliflər Avropa İqtisadi Komissiyasının icraçı katibi tərəfindən Tərəflərə, hər bir halda, doxsan gün qabaq göndərilmiş olsun.

3. Bu Konvensiyaya düzəlişlərə gəldikdə isə, I əlavəyə düzəlişlərin bu maddənin 4-cü bəndində şərh edilən müzakirəyə çıxardılma proseduru istisna olmaqla:

a) düzəlişlər müşavirədə iştirak edən Tərəflərin konsensusu əsasında qəbul edilir və Depozitari tərəfindən ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq edilmək üçün bütün Tərəflərə təqdim olunur;

b) düzəlişlərin ratifikasiyası, qəbulu və ya təsdiqi haqqında sənədlər Depozitariyə saxlanca verilir. Bu maddəyə müvafiq qəbul edilmiş düzəlişlər bu düzəlişləri qəbul etmiş Tərəflər üçün Depozitari tərəfindən ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq haqqında on altıncı sənədin alındığı tarixdən sonrakı doxsanıncı gün qüvvəyə minir;

c) düzəlişlər sonradan istənilən hər hansı Tərəf üçün həmin Tərəfin düzəlişlərin ratifikasiyası, qəbulu və ya təsdiqi haqqında öz sənədlərini saxlanca təqdim etdikdən sonrakı doxsanıncı gün qüvvəyə minir.

4. əlavəyə düzəlişlərə gəldikdə isə:

a) Tərəflər razılaşmanın konsensus əsasında əldə olunması üçün bütün səyləri edirlər. Əgər, buna baxmayaraq, konsensusun əldə olunması vasitələri artıq tükənibsə və razılaşma əldə olunmayıbsa, bu halda, son vasitə olaraq, düzəliş müşavirədə və səsvermədə iştirak edən

Tərəflərin onda doqquz səs çoxluğu ilə qəbul edilir. Tərəflərin Konfransının qəbul etdiyi düzəlişlər, öz növbəsində, Tərəflərə göndərilir və təsdiq tövsiyə edilir;

b) Avropa İqtisadi Komissiyasının icraçı katibi tərəfindən düzəlişlərin gön-dərilməsi tarixindən on iki ay ötdükdən sonra, düzəlişlər, bu maddənin 4c) bəndinin müddəalarına uyğun bildiriş təqdim etməyən bu Konvensiyanın Tərəfləri üçün qüvvəyə minir, bir şərtlə ki, ən azı on altı Tərəf belə bildiriş təqdim etməmiş olsun;

c) bu Konvensiyanın I əlavəsinə hər hansı düzəlişi təsdiq edə bilməyən istənilən Tərəf düzəlişin qəbulu haqqında məlumatı aldığı tarixdən sonra on iki ay müddətində Avropa İqtisadi Komissiyasının icraçı katibini bu haqda yazdı surətdə xəbərdar etməlidir. İcraçı katib təxirə salmadan istənilən belə bildirişin alınması barədə bütün Tərəflərə məlumat verir. Tərəf, istənilən vaxt öz əvvəlki mövqeyindən imtina edərək, düzəlişi qəbul edə bilər və yalnız bundan sonra I əlavəyə həmin düzəliş bu Tərəf üçün qüvvəyə minir;

d) bu bəndin məqsədləri üçün müşavirədə və səsvermədə iştirak edən Tərəflər dedikdə, müşavirədə iştirak edən və lehinə və ya əleyhinə səs verən Tərəflər başa düşülməlidir.

Maddə 27

İmzalanma

Bu Konvensiya 1992-ci il martın 17-dən 18-nə dək, sonuncu gün tam daxil olmaqla Helsinkidə və sonradan 1992-ci il sentyabrın 18-nə qədər Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Nyu-Yorkdakı Mərkəzi iqamətgahlarında Avropa İqtisadi Komissiyasına üzv dövlətlər, eləcə də İqtisadi və Sosial Şüranın 28 mart 1947-ci il tarixli 36 (IV) sayılı qətnaməsinin 8-ci bəndinə uyğun Avropa İqtisadi Komissiyası nəzdində məşvərətçi statusa malik dövlətlər və Avropa İqtisadi Komissiyasına üzv olan suveren dövlətlər tərəfindən yaradılmış və onlara üzv olan dövlətlər tərəfindən bu Konvensiya ilə tənzimlənən məsələlər üzrə, o cümlədən bu məsələlərə aid müqavilələr bağlamaq da daxil olmaqla, səlahiyyətlər verilmiş regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatları tərəfindən imzalanmağa açıqdır.

Maddə 28

Depozitari

Bu Konvensiyanın Depozitarisi qismində Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibi çıxış edir.

Maddə 29

Ratifikasiya, qəbul etmə, təsdiq və qoşulma

1. Bu Konvensiya onu imzalamış dövlətlər və 27-ci maddədə göstərilmiş regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatları tərəfindən ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq edilməlidir.

2. Bu Konvensiya 27-ci maddədə qeyd edilmiş dövlətlər və təşkilatlar üçün qoşulmaya açıqdır.

3. Bu Konvensiyanın Tərəfinə çevrilən, 27-ci maddədə göstərilmiş istənilən təşkilat, bu təşkilata üzv olan dövlətlərin heç biri bu Konvensiyanın Tərəfi olmadığı halda, bu Konvensiya ilə nəzərdə tutulmuş bütün öhdəliklərə bağlanmış olur. Belə təşkilatın bir və ya bir neçə üzv dövləti bu Konvensiyanın Tərəfləri olduğu halda, bu təşkilat və ona üzv olan dövlətlər bu Konvensiya üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməsində özlərinin müvafiq məsuliyyətləri haqqında qərar qəbul edirlər. Belə hallarda bu təşkilat və ona üzv olan dövlətlər bu Konvensiyada nəzərdə tutulmuş hüquqlardan eyni vaxtda istifadə edə bilməzlər.

4. Ratifikasiya, qəbul, təsdiq etmə və ya qoşulma haqqında öz sənədlərində 27-ci maddədə göstərilmiş regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatları bu Konvensiya ilə tənzimlənən məsələlər üzrə

öz səlahiyyətlərinin hədlərini bəyan edirlər. Belə təşkilatlar, həmçinin öz səlahiyyət hədlərindəki hər bir əhəmiyyətli dəyişiklik barədə Depozitarını xəbərdar edirlər.

Maddə 3 0

Qüvvəyə minmə

1. Bu Konvensiya ratifikasiya, qəbul, təsdiq etmə və ya qoşulma haqqında on altıncı sənədin saxlanca təhvil verildiyi tarixdən sonrakı doxsanıncı gün qüvvəyə minir.

2. Bu maddənin 1-ci bəndinin məqsədləri üçün 27-ci maddədə göstərilmiş hər hansı təşkilat tərəfindən saxlanca təhvil verilmiş istənilən sənəd bu təşkilata üzv olan dövlətlər tərəfindən saxlanca təhvil verilmiş sənədlərə əlavə kimi baxılmır.

3. Ratifikasiya, qəbul, təsdiq etmə və ya qoşulma haqqında on altıncı sənəd saxlanca təhvil verildikdən sonra bu Konvensiyanı ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq edən və ya ona qoşulan 27-ci maddədə göstərilmiş hər bir dövlət və təşkilat üçün bu Konvensiya, belə dövlətin və ya təşkilatın ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya qoşulma haqqındakı öz sənədini saxlanca təhvil verdiyi tarixdən sonrakı doxsanıncı gün qüvvəyə minir.

Maddə 3 1

Konvensiyadan çıxma

1. Hər hansı Tərəf üçün bu Konvensiyanın qüvvəyə mindiyi gündən üç il ötdükdən sonrakı istənilən vaxt həmin Tərəf Depozitariyə yazılı bildiriş göndərmək yolu ilə Konvensiyadan çıxma bilər. İstənilən belə çıxış Depozitari tərəfindən bu haqda bildirişin alındığı tarixdən sonrakı doxsanıncı gün qüvvəyə minir.

2. İstənilən belə çıxış barəsində 4-cü maddənin 1-ci bəndinə müvafiq bildiriş və ya 4-cü maddənin 2-ci bəndinə uyğun müzakirəsinin aparılması haqqında xahiş edilmiş hər hansı fəaliyyətə 4-cü maddənin tətbiqini məhdudlaşdırmır.

Maddə 3 2

Autentik mətnlər

İngilis, rus və fransız mətnləri tam autentik olan bu Konvensiyanın əsl Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibinə saxlanca təhvil verilir.

Bunun təsdiqi olaraq, lazımı qaydada buna müvəkkil edilmiş aşağıda imza edənlər bu Konvensiyanı imzaladılar.

Helsinkidə, on yeddi mart min doqquz yüz doxsan ikinci ildə tərtib edilmişdir.

Əlavə I

TƏHLÜKƏLİ FƏALİYYƏT NÖVLƏRİNİN MÜƏYYƏNLƏŞDİRİLMƏSİ MƏQSƏDLƏRİ ÜÇÜN TƏHLÜKƏLİ MADDƏLƏR

Aşağıda göstərilmiş miqdarlar hər bir fəaliyyət növünə və ya fəaliyyət növü qruplarına aiddir. Əgər I hissədə miqdarların diapazonu verilsə, bu halda, son hədd miqdarları kimi hər diapazonda göstərilən maksimal miqdarlar qəbul edilir. Bu Konvensiya qüvvəyə mindikdən beş il ötdükdən sonra hər diapazonda göstərilən minimal miqdarlar, əgər onlara dəyişiklik edilməyibsə, son hədd miqdarları kimi qəbul edilir.

Əgər II hissədə konkret göstərilən maddə və ya preparat I hissədə verilmiş hər hansı kateqoriyaya da daxildirsə, bu halda II hissədə göstərilmiş son hədd miqdarından istifadə olunur.

Təhlükəli fəaliyyət növlərinin müəyyənləşdirilməsi zamanı Tərəflər müvafiq təhlükənin güclənmə imkanı ehtimalını, eləcə də onların bir və ya bir neçə operatorun öhdəsində olub-

.	Xlor	25
.	Etilen oksidi	50
.	Hidrogen sianid	20
.	Hidrogen ftorid	50
.	Hidrogen sulfid	50
.	Kükürd-iki-oksidi	250
0.	Kükürd-üç-oksidi	75
1.	Qurğuşunun alkalları	50
2.	Fosgen	0,75
3.	Metilozionat	0,15

Qeydlər:

1. **İndikativ meyar.** Digər münasib meyarlar olmadıqda, Tərəflər bu əlavənin 1-ci hissəsinin məqsədləri üçün maddələrin və ya tərkiblərin təsnifatını edərkən, aşağıdakı meyarlardan istifadə edə bilərlər:

a) **Alışan qazlar:** normal təzyiqdə və hava ilə qarışıqda alışma qabiliyyətinə malik və normal təzyiqdə qaynama temperaturu 20°C və aşağı olan qaz halındakı maddələr;

b) **Tezalışan mayelər:** alışma temperaturu 21°C-dən aşağı, qaynama temperaturu isə normal təzyiqdə 20°C-dən yuxarı olan maddələr;

c) **Yüksək toksiki maddələr:** Xüsusiyyətləri aşağıdakı 1 və 2-ci cədvəllərdə göstərilən xüsusiyyətlərə uyğun gələn və öz fiziki və kimyəvi xassələrinə görə sənaye qəzası zamanı təhlükə yaratmaq qabiliyyətinə malik maddələr.

CƏDVƏL 1

LD₅₀ (peroral təsir) (1) LD₅₀ (dəri ilə təsir) (2) LC₅₀ (inqalyasion təsir) (3)

mq/kq < bədən çəkisinə < mq/kq bədən çəkisinə mq/l

LD₅₀ 25 LD₅₀ 50 LC₅₀ 0,5

(1) LD₅₀ siçovullara peroral təsir zamanı.

(2) LD₅₀ dəri vasitəsilə siçovullara və dovşana təsir zamanı.

(3) LC₅₀ siçovullara inqalyasion təsir (dörd saat ərzində) zamanı

CƏDVƏL 2

Diskriminasiyaedici doza mq/kq bədən çəkisinə < 5

O halda ki, maddənin kəskin toksikliyi heyvanlara peroral təsiri zamanı fiksasiyalı doza üsulu ilə müəyyənləşdirilmiş olsun.

d) Toksik maddələr: xüsusiyyətləri 3 və 4-cü cədvəllərdə göstərilən xüsusiyyətlərə uyğun gələn və fiziki və kimyəvi xassələri sənaye qəzası zamanı təhlükə yaratmaq qabiliyyətinə malik maddələr;

CƏDVƏL 3

LD₅₀ (peroral təsir) (1) LD₅₀ (dəri ilə təsir) (2) LC₅₀ (inqalyasion təsir) (3) mq/kq bədən çəkisinə < mq/kq bədən çəkisinə mq/l

25 < LD₅₀ 200 < LD₅₀ 400 0,5 < LC₅₀ 2

(1) LD₅₀ siçovullara peroral təsir zamanı.

(2) LD₅₀ dəri vasitəsilə siçovullara və dovşana təsir zamanı.

(3) LC₅₀ siçovullara inqalyasion təsir (dörd saat ərzində) zamanı

CƏDVƏL 4

Diskriminasiyaedici doza mq/kq bədən çəkisinə = 5

O halda ki, heyvanlara peroral təsir zamanı maddənin kəskin toksikliyi fiksasiyalı doza üsulu ilə müəyyənləşdirilmiş olsun.

e) **Oksidləşdiricilər:** digər maddələr, xüsusilə alışan maddələr, qarşılıqlı təsir zamanı gur ekzotennik reaksiya doğuran maddələr;

f) **Partlayıcı maddələr:** odun təsiri ilə partlaya bilən və ya dinitrobenzola nisbətən zərbələrə və ya sürtünməyə daha həssas olan maddələr;

g) **Alışan mayelər:** alışma temperaturu 55°C-dən aşağı olan və təzyiq altında maye halında qalan, konkret emal şəraitində, məsələn, yüksək təzyiqdə və yüksək temperaturda sənaye qəzası zamanı təhlükə yarada bilən maddələr;

h) **Ətraf mühitə təhlükə törədən maddələr:** su mühitində, 5-ci cədvəldə verilən göstəricilərə uyğun kəskin toksiklik göstəriciləri ilə səciyyələnən maddələr.

CƏDVƏL 5

LC₅₀(1) EC₅₀(2)mq/l <

LD₅₀ 10 EC_{cn} 10

(1) LC₅₀ balığa təsir zamanı (96 saat ərzində)

(2) EC₅₀ dafnilərə təsir zamanı (48 saat ərzində)

(3) İC₅₀ yosunlara təsir zamanı (72 saat ərzində)

o halda ki, maddə asan parçalanan deyil və ya əgər loqarifm

Pow > 3,0-dır (bir şərtlə ki, təcrübi üsulla müəyyən edilmiş BCF < 100) i)

LD - öldürücü doza c)

LC - öldürücü qatdıq k)

EC - effektiv qatılıq l) İC - inqibirləyici qatılıq m)

Pow - oktanol/su paylanma əmsalı n) BCF - bioqatdıq faktoru

2. Bu kateqoriyaya ammonium nitratdakı azotun çəki payı 28%-dən çox olan ammonium nitrat və ammonium nitratın qarışıqları, eləcə də ammonium nitratın çəki payı 90%-dən çox olan ammonium nitratın sudakı məhlulları daxildir.

3. Bu kateqoriyaya ammonium nitrat əsasında sadə gübrələr, eləcə də tərkibində ammonium nitratdakı azotun çəki payı 28%-dən çox olan mürəkkəb gübrələr daxildir (mürəkkəb gübrələrin tərkibində ammonium nitratla birgə fosfat və/və ya kalium vardır).

4. Tərkibində belə maddələr olan qarışıq və tərkibləri, belə qarışıq və tərkiblər saf maddələrin müvafiq xassələrini itirdikləri və transsərhəd təsiri göstərmək qabiliyyətinə malik olmadıqları hallar istisna olmaqla, saf maddələrlə tam eyni cür dəyərləndirmək lazımdır.

Əlavə II

4 VƏ 5-ci MADDƏLƏRƏ MÜVAFIQ SORĞULAR ÜZRƏ KOMİSSİYA PROSEDURU

1. Sorğu edən Tərəf və sorğu və ya sorğu edən Tərəflər katibliyi xəbərdar edir(lər) ki, o və ya onlar sualını(larını) bu əlavənin müddəalarına uyğun yaradacaq sorğular üzrə komissiyaya təqdim edir(lər). Bildirişdə sorğunun predmeti göstərilir. Katiblik təxirəsalınmadan belə bildiriş haqqında bütün Tərəflərə məlumat verir. .

2. Sorğular üzrə komissiya üç üzvdən ibarətdir. Həm sorğu Tərəfi, eləcə də digər Tərəf sorğuya baxılması prosedurunda hərəsi bir elmi və ya texniki ekspert təyin edir və bu yolla iki belə təyin edilmiş ekspert, qarşılıqlı razılıq əsasında, sorğu üzrə komissiyanın sədri funksiyasını icra edəcək üçüncü eksperti təyin edir. Sonuncu sorğuya baxılması dövründə Tərəflərdən hər hansı birinin vətəndaşı ola bilməz, bu Tərəflərdən heç birinin ərazisində özünün adı yaşayış yerinə malik ola bilməz, onların heç birində xidməti qulluqda ola bilməz və hər hansı bu və ya digər keyfiyyətdə bu məsələyə aidiyyəti ola bilməz.

3. Əgər ikinci ekspertin təyin edildiyi vaxtdan sonra iki ay müddətində sorğular üzrə komissiyanın sədri təyin edilməyibsə, bu halda, tərəflərdən hər hansı birinin xahişi ilə Avropa İqtisadi Komissiyasının icraçı katibi sonrakı iki ay müddətində onu təyin edir.

4. Əgər Tərəflərdən biri katibliyin bildirişini aldıqdan sonrakı bir ay müddətində sorğuya baxılması proseduru üçün ekspertini təyin etmərsə, bu halda digər Tərəf Avropa İqtisadi Komissiyasının icraçı katibini bu haqda məlumatlandırma bilər, o da öz növbəsində sonrakı iki ay müddətində sorğu üzrə komissiyanın sədrini təyin edir. Sorğu üzrə komissiyaya təyin edilmiş sədr öz ekspertini təyin etməmiş Tərəfdən bunu bir ay müddətində etməyi xahiş edir. Əgər o bunu həmin müddət ərzində etməzsə, onda sədr Avropa İqtisadi Komissiyasının icraçı katibini məlumatlandırır, o da sonrakı iki ay müddətində həmin eksperti təyin edir.

5. Sorğu üzrə komissiya özünün xüsusi prosedur qaydalarını qəbul edir.

6. Sorğu üzrə komissiya öz funksiyalarının icrası üçün bütün lazım olan tədbirləri görə bilər.

7. Tərəflər sorğuya baxılması proseduru zamanı, o cümlədən sərəncamların-da olan bütün vasitələrdən istifadə etməklə, sorğu üzrə komissiyanın işinə yardım edirlər:

a) sorğu üzrə komissiyaya bütün müvafiq sənədləri, xidmətləri və məlumatı təqdim etməklə;

b) tələb olunduqda, sorğu üzrə komissiyaya şahidləri və ya ekspertləri çağırmağa və onların ifadələrini dinləməyə imkan yaratmaqla.

8. Tərəflər və ekspertlər sorğu üzrə komissiyanın fəaliyyəti zamanı konfidensial qaydada aldıqları istənilən məlumatın konfidensiallığını qoruyurlar.

9. Əgər Tərəflərdən biri sorğuya baxılması prosedurunda sorğu üzrə komissiyaya gəlmirsə və ya öz işinin araşdırılmasında iştirak etmərsə, bu halda digər Tərəf sorğu üzrə komissiyadan araşdırmanın davam etdirilməsini və öz işini bitirməsini xahiş edə bilər. Tərəflərdən birinin olmaması və ya Tərəflərdən birinin öz işinin araşdırılmasında iştirak etməməsi sorğu üzrə komissiyanın öz işini davam etdirməsi və bitirməsi üçün maneə deyil.

10. Əgər işin konkret şəraitindən asılı olaraq, sorğu üzrə komissiya başqa qərar qəbul etməzsə, onda sorğu üzrə komissiyanın xərcləri, o cümlədən onun üzvlərinin mükafatlandırılması, sorğuya baxılması proseduru Tərəflərin bərabər payları ilə ödənilir. Sorğu üzrə komissiya öz bütün xərclərini qeyd edir və bu xərclər haqqında Tərəflərə yekun hesabatını təqdim edir.

11. Sorğuya baxılması prosedurunun predmetinə praktiki. xarakterli maraq göstərən və bu iş üzrə çıxardacaq rəylə toxunula bilən istənilən Tərəf, sorğu üzrə komissiyanın razılığı ilə araşdırmada iştirak edə bilər.

12. Prosedurun predmeti üzrə sorğuya dair komissiyanın qərarları onun üzvlərinin səs çoxluğu ilə qəbul edilir. Sorğu üzrə komissiyanın yekun rəyi onun üzvlərinin çoxluğunun fikrini ifadə edir və özündə istənilən fərqli mövqeləri əks etdirir.

13. Sorğu üzrə komissiya, əgər o, bu müddətin daha iki aydan çox olmayan bir müddətə uzadılması ehtiyacının olduğu qənaətinə gəlməzsə, öz yekun rəyini yarandığı tarixdən sonrakı iki ay müddətində çıxarır.

14. Sorğu üzrə komissiyanın yekun rəyi tanınmış elmi prinsiplərə əsaslanır. Yekun rəy sorğu üzrə komissiya tərəfindən sorğuya baxılma prosedurunun iştirakçısı olan tərəflərə və katibliyə göndərilir.

Əlavə III

4-cü MADDƏYƏ MÜVAFİQ PROSEDURLAR

1. Mənşə Tərəf digər Tərəflə, bu əlavənin 2-5-ci bəndlərinə uyğun olaraq, onun zərərə məruz qalan Tərəf olub-olmamasını müəyyənləşdirmək üçün məsləhətləşmələr aparılmasını tələb edə bilər.

2. Planlaşdırılan və ya artıq həyata keçirilən təhlükəli fəaliyyət növü haqqında mənşə Tərəf lazımi və səmərəli məsləhətləşmələr aparılması məqsədilə, onun fikrincə, zərərə məruz qalan Tərəf ola biləcək istənilən Tərəfin xəbərdar edilməsini, özü də mümkün qədər tez və bu planlaşdırılan və ya həyata keçirilən fəaliyyət növü haqqında öz əhalisini məlumatlandıracağı vaxtdan gec olmayaraq, təmin etməlidir. Həyata keçirilən təhlükəli fəaliyyət növləri haqqında belə bildirişlər, törənən Tərəf üçün bu Konvensiya qüvvəyə mindikdən iki il keçdikdən sonra, ancaq ondan gec olmayaraq, göndərilir.

3. Bu bildirişə, digərləri sırasında, aşağıdakılar daxil olmalıdır:

a) təhlükəli fəaliyyət haqqında məlumat, o cümlədən hər hansı ixtiyarında olan, məsələn, 6-cı maddəyə uyğun nəzərdə tutulan sənaye qəzası baş verəcəyi halda onun mümkün transsərhəd təsiri haqqında məlumat və ya xəbər;

b) bu əlavənin 4-cü bəndinə müvafiq, fəaliyyətin xarakteri nəzərə alınmaqla, cavabın verilməsinin əğlabatan müddəti haqqında göstəriş və bu əlavənin 6-cı bəndində nəzərdə tutulan məlumatlar da daxil ola bilər.

4. Bildiriş almış Tərəflər bildirişdə göstərilən müddətdə törənən Tərəfə bildirişin alınması faktını təsdiqləyərək, onların məsləhətləşmələrə başlamaq niyyətində olub-olmadıqları barədə cavab verməlidirlər.

5. Əgər bildiriş almış Tərəf məsləhətləşmələrə başlamaq niyyətində olmadığını göstərsə və ya o, bildirişdə göstərilmiş müddətdə cavab verilməyibsə, onda bu əlavənin bundan sonrakı bəndlərinin müddəaları tətbiq edilmir. Bu halda, mənşə Tərəf öz milli qanunvericiliyi və təcrübəsi əsasında qiymətləndirilə və təhlil aparıb-apannayacağı barədə qərar çıxarmaq hüququnu özündə saxlayır.

6. Mənşə Tərəf, bildiriş almış Tərəfdən məsləhətləşmələrə başlamaq istəyində olduğu barədə cavab aldıqdan sonra, əgər o bunu hələ etməyibsə, bildiriş almış Tərəfə təqdim edir:

a) iradların verilməsi müddətləri göstərilməklə, təhlilin aparılacağı müddətlər barədə müvafiq məlumatı;

b) təhlükəli fəaliyyət və sənaye qəzası zamanı onun transsərhəd təsiri haqqında müvafiq məlumatı;

c) mümkün transsərhəd təsiri haqqında məlumatın və ya istənilən xəbərin qiymətləndirilməsində iştirak imkanını.

7. Mənşə Tərəf zərərə məruz qalan Tərəfin xahişi ilə sonuncuya mənşə Tərəfin yurisdiksiyasının təsiri hədlərində potensial olaraq toxunulan rayonlar haqqında başa düşülən mümkün məlumat, əgər belə məlumat qiymətləndirmənin, təhlilin və tədbirlərin hazırlanmasında lazımdırsa, təqdim edir. Bu məlumat dərhal və bu lazım olduqda birgə orqan vasitəsilə, əgər beləsi mövcuddursa, təqdim edilir.

8. Mənşə Tərəf tələb olunduqda, bilavasitə və ya birgə orqan vasitəsilə, əgər beləsi mövcuddursa, zərərə məruz qalan Tərəfə təhlil və qiymətləndirmə üzrə V əlavənin 1 və 2-ci bəndlərində olan təsvirə uyğun sənədləri təqdim edir.

9. Maraqlı Tərəflər təhlükəli fəaliyyətlə toxunula biləcəyi real ehtimal olunan rayonların ictimaiyyətinə məlumat verirlər, təhlil və qiymətləndirmə üzrə sənədlərin ictimaiyyət arasında yayılmasını və müvafiq rayonun hakimiyyətinə göndərilməsini təşkil edirlər. Tərəflər onlara təhlükəli fəaliyyətlə əlaqədar öz irad və etirazlarını bildirmək imkanı verirlər və onların nəzər nöqtələrinin mümkün müddətdə mənşə Tərəfin səlahiyyətli orqanına ya bilavasitə, ya da mənşə Tərəf vasitəsilə çatdırılmasını təmin edirlər.

10. Mənşə Tərəf təhlil və qiymətləndirmə haqqında sənədlərin hazırlanmasını başa çatdırdıqdan sonra əsaslandırılmamış ləngitməyə yol vermədən zərərə məruz qalmış Tərəflə, xüsusilə təhlükəli fəaliyyətin sənaye qəzası zamanı transsərhəd təsirinə aid, eləcə də onun təsirinin azaldılması və ya aradan qaldırılması üzrə məsləhətləşmələrə başlayır. Belə məsləhətləşmələr aşağıdakı suallara toxuna bilər:

a) bu təhlükəli fəaliyyətin, tədbir görülməməsi alternativləri də daxil olmaqla, mümkün alternativlərinə, eləcə də mənşə Tərəf hesabına transsərhəd təsirin yumşaldılmasının mümkün tədbirlərinə;

b) istənilən transsərhəd təsirin azaldılması məqsədilə digər mümkün qarşılıqlı yardım formalarına;

c) istənilən digər müvafiq suallara.

Maraqlı Tərəflər belə məsləhətləşmələrin ilkin mərhələsində onların qəbul edilə biləcək vaxt hədləri çərçivəsində davamiyyətini razılaşdırırlar. İstənilən belə məsləhətləşmələr müvafiq birgə orqan mövcud olduğu halda, onun çərçivəsində aparıla bilər.

11. Maraqlı Tərəflər təhlil və qiymətləndirmənin nəticələrinin, eləcə də onlar üzrə bu əlavənin 9-cu bəndinə müvafiq alınmış iradların və bu əlavənin 10-cu bəndində qeyd olunan məsləhətləşmələrin nəticəsinin lazımı ucbatını təmin edirlər.

12. Mənşə Tərəf, maraqlı tərəfləri bu fəaliyyətlə bağlı, hansı səbəb və mülahizələrə əsaslandığını göstərməklə, istənilən qərarı haqqında xəbərdar edir.

13. Maraqlı Tərəflərdən hər hansı birinə təhlükəli fəaliyyətin transsərhəd təsiri haqqında əlavə və bu məsələyə aid olan, bu fəaliyyət üzrə aparılan məsləhətləşmələr zamanı aşkar olmamış məlumatın məlum olduğu halda, o Tərəf təxirə salmadan digər maraqlı Tərəfi və ya Tərəfləri bu haqda xəbərdar edir. Maraqlı Tərəflərdən birinin xahişi ilə məsləhətləşmələrin aparılması bərpə edilir.

Əlavə IV

QƏZALARIN QARŞISININ ALINMASI ÜÇÜN 6-cı MADDƏYƏ MÜVAFİQ GÖRÜLƏN TƏDBİRLƏR

Milli qanunvericilik və təcrübədən asılı olaraq Tərəflər səlahiyyətli orqanlar, operatorlar və ya birgə sayıqlarla aşağıdakı tədbirləri həyata keçirilə bilər:

1. Təhlükəsizlik sahəsində ümumi və ya konkret məqsədlərin müəyyənləşdirilməsi.

2. Təhlükəsizlik tədbirlərinə və normalarına aid qanunvericilik əsaslarının və ya rəhbər prinsiplərin təsdiq edilməsi.

3. Təhlükəli fəaliyyətin, qəzaların qarşısının alınması üzrə xüsusi tədbirlər görülməsini tələb edən, özündə lisenziyalaşdırılmasına və ya sanksiyalaşdırma sistemi təsbit edə biləcək növlərinin müəyyənləşdirilməsi.

4. Təhlükəli fəaliyyət görülən zaman təhlükəsizliyin təmin edilməsi üzrə riskin və ya tədqiqin təhlilinin və tələb olunan tədbirlərin həyata keçirilməsi üzrə hərəkət planının qiymətləndirilməsi.

5. Səlahiyyətli orqanlara riskin qiymətləndirilməsi üçün tələb olunan məlumatın verilməsi.

6. Sənaye qəzalarının qarşısının alınması və insanların və ətraf mühitin qorunması məqsədilə daha münasib olan texnologiyanın tətbiqi.

7. Sənaye qəzalarının qarşısının alınması məqsədilə istər adi, istərsə də qeyri-adi şəraitdə sənaye meydançasında təhlükəli fəaliyyətin həyata keçirilməsində iştirak edən şəxslərin lazımı qaydada təlimləndirilməsi və hazırlanmasının yerinə yetirilməsi.

8. Təhlükəsizlik normalarına səmərəli əməl olunması və təmin edilməsi üçün daxili strukturların və idarəetmə üsullarının hərəkətə gətirilməsi.

9. Təhlükəli fəaliyyətin monitorinqi, təhlili və təftişinin həyata keçirilməsi.

Əlavə V

TƏHLİL VƏ QİYMƏTLƏNDİRMƏ

1. Təhlükəli fəaliyyət üzrə təhlilin və qiymətləndirmənin miqyası və dərinliyi qoyulmuş məqsəddən asdı olaraq dəyişir.

2. Aşağıda verilən cədvəldə sadalanmış məqsədlər üçün təhlil və qiymətləndirmə apardarkən, müvafiq maddələrin məqsədləri üçün sualların əhatə dairə-si göstərilib:

Təhlilin məqsədləri	Araşdırılmalı məsələlər
1	2

<p>8-ci maddəyə müvafiq fəvqəladə hallar üçün planlaşdırma 7-ci maddəyə müvafiq yerləşdirmə haqqında qərarların qəbulu</p>	<p>1) sənaye obyektində təhlükəli maddələrin miqdarı və xassələri; 2) təhlükəli fəaliyyət nəticəsində baş verə biləcək sənaye qəzalarının reprezentativ modellərinin, onların hər birinin ehtimalı göstərilməklə, ssenarilərinin qısa şərhləri; 3) hər bir ssenari üçün: a) tullantının təxmini həcmi; b) əlverişli və əlverişsiz şəraitdə həm insanlar üçün, həm də onların daxil olmadığı ətraf mühit üçün qəzadan irəli gələn nəticələrin dərəcəsi və ciddiliyi, o cümlədən qəza nəticəsində yaranan təhlükəli zonaların ölçüləri; c) ilkin hadisənin inkişaf edərək sənaye qəzasına çevrilməsinə tələb olunan vaxt müddəti; d) qəzanın eskalasiya ehtimalının minimuma endirilməsi üçün görülə biləcək istənilən tədbirlər. 4) Təhlükəli zonada ola biləcək yaxınlıqdakı rayonlarda, insanların istənilən irimiqyaslı cəmləşməsi də daxil olmaqla, əhalinin sayı və yerləşməsi; 5) bu əhalinin yaş tərkibi, mobilliyi və zəif cəhətləri; 1-5-ci bəndlərinə əlavə olaraq: 6) tullantıların xarakterindən və şərtlərindən asılı olaraq, insanlara və ətraf mühitə zərərin ciddiliyi; 7) sənaye qəzası zamanı, insanlara və ətraf mühitə zərərli təsirin real ehtimal olduğu yerlərin təhlükəli fəaliyyət göstərilən yerdən məsafəsi; 8) elə həmin məlumat, ancaq təkcə həmin zaman üçün yox, həm də planlaşdırılan və ya mümkün proqnozlaşdırmaya meylli gələcək hadisələrin inkişafı üçün;</p>
--	---

**9-cu maddəyə müvafiq ictimaiyyətə təqdim edilən məlumat
6-cı maddəyə müvafiq qəzaların qarşısının alınması üçün tədbirlər**

Yuxarıdakı 1-4-cü bəndlərinə əlavə olaraq: 9) sənaye qəzası nəticəsində zərər çəkə biləcək insanlar;

Yuxarıdakı 4-9-cü bəndlərinə əlavə olaraq, qəzaların qarşısının alınması tədbirləri üçün 1-3-cü bəndlərində göstərilənlərin daha müfəssəl təsvir variantları və qiymətləndirilmələri tələb olunacaq. Bu şərh və qiymətləndirmədən başqa, aşağıdakı sualları da əhatə etmək lazımdır:

10) təhlükəli materialların saxlanma və onlarla iş şəraiti və onların miqdarı;

11) ciddi nəticələri olan bütün növ sənaye qəzaları üçün, qəzaların bütün miqyaslar diapazonu üçün nümunələrlə və yaxınlıqda həyata keçirilən fəaliyyətə təsir imkanları göstərilməklə, ssenarilərin siyahısı;

12) hər bir ssenari üçün sənaye qəzasına gətirib çıxara biləcək hadisələrin və onun mümkün eskalasiyası mərhələlərinin təsviri;

13) 14-cü bənddə göstərilən tədbirlər nəzərə alınmaqla, hər halda təfəssilsiz, hər bir mərhələnin ehtimalının qiymətləndirilməsi;

14) mərhələlərdən hər birinin ehtimalının minimuma endirilməsi üçün avadanlıq və prosedur baxımından nəzərdə tutulmuş xəbərdaredici tədbirlərin təsviri;

15) normal istismar şəraitindən kənarlaşmanın mümkün nəticələrinin, eləcə də fəvqəladə vəziyyət yarandığı halda təhlükəli fəaliyyətin və ya onun bir hissəsinin təhlükəsiz saxlanması üçün müvafiq tədbirlərin və ciddi kənarlaşmaların tezliklə aşkarlanması və müvafiq tədbirlərin görülməsi üçün heyətin hazırlanması ehtiyacının qiymətləndirilməsi;

16) təhlükəli fəaliyyət həyata keçirilən qurğuda modifikasiya, təmir və texniki xidmət işlərinin nəzarət üzrə tədbirləri, eləcə də nəzarət məqsədilə sonrakı tədbirlərin həyata keçirilməsini təhlükə altında qoya biləcək dərəcəsinin qiymətləndirilməsi.

Əlavə VI

7-ci MADDƏYƏ MÜVAFİQ YERLƏŞDİRMƏ HAQQINDA QƏRARLARIN QƏBULU

Aşağıda verilən mətn 7-ci maddəyə müvafiq araşdırılmalı məsələləri nümayiş etdirir:

1. V əlavəyə müvafiq, təhlükəli fəaliyyətin həyata keçirilməsi planlaşdırılan rayonun fiziki xarakteristikasının da qiymətləndirilməsi daxil olmaqla, riskin və qiymətləndirmənin təhlilinin nəticələri.

2. Məsləhətləşmələrin nəticələri və ictimaiyyətin iştirakı.

3. Mənşə Tərəfin ərazisində təhlükəli fəaliyyətin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar, zərərə məruz qalan Tərəfin ərazisində istənilən hadisənin riskin artması və ya azalmasına təsirinin təhlili.

4. Ətraf mühitə təhlükənin, o cümlədən istənilən transsərhəd təsirin qiymətləndirilməsi.

5. Risk mənbəyi ola biləcək yeni növ təhlükəli fəaliyyətlərin qiymətləndirilməsi.

6. Yeni növ təhlükəli fəaliyyətin mövcud yaşayış məntəqələrindən təhlükəsiz məsafədə yerləşdirilməsi və artıq həyata keçirilənlərin əhəmiyyətli modifikasiya edilməsi, eləcə də təhlükəli fəaliyyət həyata keçirilən obyektlərin ətrafında təhlükəsizlik zonalarının yaradılması məsələsinə baxılması; bu rayonlarda təhlükə altında olan əhalinin sayının artması və ya hansısa digər yolla riskin dərəcəsinin artmasına gətirib çıxaran səbəblərin diqqətlə öyrənilməsi lazımdır.

Əlavə VII

8-ci MADDƏYƏ MÜVAFİQ FƏVQƏLADƏ HALLARA HAZIRLIĞIN TƏMİN EDİLMƏSİ ÜZRƏ TƏDBİRLƏR

1. Fəvqəladə hallarda, istər sənaye meydançasında, istərsə də ondan kənar qəzanın nəticələrinin aradan qaldırılmasında kompleks və səmərəli tədbirlərin görülməsi üçün bütün fəaliyyət planlarının əlaqələndirilməsini həyata keçirmək lazımdır.

2. Fəvqəladə hallar zamanı fəaliyyət planlarına fəvqəladə halların lokallaşdırılması, eləcə də onların transsərhəd təsirinin minimuma endirilməsi üçün tələb olunan tədbirləri daxil etmək lazımdır. Onlara, həmçinin əhalinin xəbərdar edilməsini və ehtiyac olduqda, evakuasiya tədbirlərini, digər müdafiə və ya xilasetmə tədbirlərini daxil etmək lazımdır, eləcə də onlarda tibbi xidmətin tərkibinin təsviri verilməlidir.

3. Fəvqəladə hallar zamanı fəaliyyət planlarına sənaye meydançalarında işləyən heyət üçün, fəvqəladə halların toxuna biləcəyi şəxslər və xilasedicilər üçün transsərhəd təsiri göstərə biləcək sənaye qəzası zamanı həm sənaye meydançasında, həm də ondan kənar tədbirlərin görülməsi və insanlara, ətraf mühitə təsirin qarşısının alınması və ya minimuma endirilməsi üçün tələb olunan müfəssəl texniki və təşkilati prosedurları daxil etmək lazımdır.

4. Fəvqəladə hallar zamanı sənaye meydançalarındakı fəaliyyət planlarında məsələ, aşağıdakı məsələlər əhatə oluna bilər:

a) fəvqəladə hal zamanı sənaye meydançasında tədbir görülməsi üçün təşkilati funksiyaların və məsuliyyətin bölüşdürülməsi;

b) sənaye qəzası və ya onun qaçılmaz təhlükəsi zamanı vəziyyəti nəzarətdə saxlamaq və ya belə hadisənin qarşısını almaq üçün görülməli tədbirlərin təsviri, ya da ki, belə təsvirin haradan tapıla biləcəyi haqda göstəriş;

c) mövcud olan avadanlıq və ehtiyatların siyahısı;

d) fəvqəladə hallar zamanı nəticələrin sənaye meydançasından kənardan ara-dan qaldırılmasına məsul olan dövlət orqanının sənaye qəzaları haqqında tezliklə xəbərdar edilməsi üzrə tədbirlər, o cümlədən ilkin xəbərdarlığa daxil edilən

məlumatın növü, eləcə də daxil olduqca daha təfərrüatlı məlumatın verilməsi üzrə tədbirlər;

e) işçi heyətin, ondan tələb olunacaq vəzifələrin yerinə yetirilməsinə hazırlanması üzrə tədbirlər.

5. Fəvqəladə hallar zamanı sənaye meydançalarından kənardakı fəaliyyət planlarında məsələn, aşağıdakı suallar əhatə oluna bilər:

a) fəvqəladə hal zamanı sənaye meydançasından kənardakı tədbirlər görülməsi üzrə təşkilati funksiyaların və məsuliyyətin bölüşdürülməsi, o cümlədən sənaye meydançası üzrə tədbirlər planı ilə uyğunluğun hansı yolla əldə olunmasını göstərməklə;

b) xilasedici və tibbi heyətin istifadə edəcəyi üsul və prosedurlar;

c) zərərə məruz qalmış rayonun tez müəyyənləşdirilməsi üsulu;

d) zərərə məruz qalmış və ya potensial olaraq zərərə məruz qala biləcək Tərəflərin sənaye qəzası haqqında tezliklə xəbərdar edilməsini və əlaqənin davamlı saxlanmasını təmin edən tədbirlər;

e) əlaqələndirmə üzrə plan və tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün tələb olunan ehtiyatların aşkarlanması;

f) 9-cu maddəyə uyğun ictimaiyyətə, tələb olunduqda, əlavə və təkrar məlumatın verilməsi də daxil olmaqla, məlumat verilməsini təmin edən tədbirlər;

g) təlimlərə hazırlığın yerinə yetirilməsini və onların keçirilməsini təmin edən tədbirlər.

6. Fəvqəladə hallar zamanı fəaliyyət planları özlərində təhlükəli maddələrin və zəhərlənmiş materialların emalını, yığılmasını, təmizlənməsini, saxlanmasını, daşınmasını və təhlükəsiz kənarlaşdırılmasını, eləcə də bərpa tədbirlərini əks etdirə bilər.

Əlavə VIII

9-cu MADDƏYƏ MÜVAFIQ İCTİMAİYYƏTƏ TƏQDİM EDİLƏN MƏLUMAT

1. Şirkətin adı, təhlükəli fəaliyyətin həyata keçirildiyi ünvan və məlumat verən şəxsin vəzifəsinin göstərilməsi.

2. Risk də daxil olmaqla, təhlükəli fəaliyyətin sadə şərh.

3. Təhlükəli fəaliyyətin gedişində istifadə olunan, ümumi qəbul edilmiş və ya konkret bu maddə və tərkib sinfinə xas olan. baş verən təhlükə baxımından onların əsas xüsusiyyətləri göstərilməklə adları, ya da ki, təhlükəlilik dərəcələri üzrə onların təsnifatı.

4. Ətraf mühitə təsirin aparılmış qiymətləndirilməsi nəticəsində alınmış ümumi xarakterli məlumat, əgər beləsi mövcuddursa və bu məsələyə aiddirsə.

5. Təhlükəli fəaliyyətin həyata keçirilməsi zamanı baş verə biləcək sənaye qəzasının, onun əhaliyə və ətraf mühitə təsiri potensialı da daxil olmaqla, xarakteri haqqında ümumi məlumat.

6. Sənaye qəzası baş verdiyi halda, toxunulan əhalinin xəbərdar edilməsi və məlumatlandırılması üsulları haqqında lazımi məlumat.

7. Sənaye qəzası baş verdiyi halda, toxunulan əhalinin zəruri hərəkətləri və davranışı haqqında lazımı məlumat.

8. Təhlükəli fəaliyyətin gedişində sənaye qəzaları ilə mübarizə, onların ciddiliyinin azaldılması və təsirinin yumşaldılması məqsədilə, qəza xidmətlərilə əlaqə də daxil olmaqla, görülən tədbirlər haqqında lazımı məlumat.

9. Fövqəladə hallar zamanı qəza xidmətlərinin sənaye meydançasından kənarında istənilən təsirin, sənaye qəzasının transsərhəd təsiri də daxil olmaqla, aradan qaldırılması məqsədilə tərtib edilmiş sənaye meydançasından kənarında hərəkət planı haqqında ümumi məlumat.

10. Lisenziya və icazə verilməsi sistemi də daxil olmaqla, milli normativlərə və/və ya inzibati əsasnamələrə müvafiq təhlükəli fəaliyyəti tənzimləyən xüsusi tələblər və şərtlər haqqında ümumi məlumat.

11. Əlavə müvafiq məlumatların alınma mənbələri haqqında müfəssəl məlumatlar.

Əlavə IX

10-cu MADDƏYƏ MÜVAFIQ SƏNAYE QƏZALARI HAQQINDA XƏBƏRDARLIQ SİSTEMLƏRİ

1. Sənaye qəzaları haqqında xəbərdarlıq sistemləri, fəvqəladə hallar haqqında xəbərdarlığın ötürülməsi, işlənməsi və cavabların alınmasının uzlaşan sistemlərindən istifadə edilməklə və müxtəlif tələbatlar və müxtəlif səviyyələr nəzərə alınmaqla, transsərhəd təsirin minimuma endirilməsi və miqyasının məhdudlaşdırılması üzrə tədbirlər görülməsi üçün qabaqcadan işlənmiş müvafiq kodlarla məlumatların və proqnozların mümkün qədər tez ötürülməsini təmin etməlidir.

2. Sənaye qəzaları haqqında xəbərdarlığa aşağıdakı elementlər daxildir:

a) sənaye qəzasının növü və miqyası, onunla bağlı təhlükəli maddələr (əgər məlumdursa) və onun mümkün təsirinin ciddiliyi;

b) qəzanın baş verən vaxtı və dəqiq yeri;

c) sənaye qəzasının nəticələrinin səmərəli aradan qaldırılması üçün tələb olunan bu və ya digər mövcud məlumat.

3. Sənaye qəzaları haqqında xəbərdarlıqlar, müvafiq vaxt intervallarında və ya tələb olunduqca, işə aidiyyəti olan transsərhəd təsirlə bağlı vəziyyətin inkişafı haqqında sonrakı əlavə məlumatlarla tamamlanır.

4. Mütəmadi olaraq, müvafiq heyətin müntəzəm hazırlanması da daxil olmaqla, sənaye qəzaları haqqında xəbərdarlıq sistemlərinin sınaq və yoxlanışı həyata keçirilir. Tələb olunduğu hallarda, belə sınaq, yoxlanış və hazırlıqlar birgə əsaslarla həyata keçirilir.

Əlavə X

12-Cİ MADDƏYƏ MÜVAFIQ GÖSTƏRİLƏN QARŞILIQLI YARDIM

1. Göstərilən yardımın yoxlanışı, əlaqələndirilməsi və ona nəzarətə ümumi rəhbərliyin məsuliyyəti yardım üçün müraciət etmiş Tərəfin üzərinə düşür. Yardım göstərilməsi üzrə əməliyyatlarda iştirak edən heyət müraciət edən Tərəfin müvafiq qanunlarına uyğun hərəkət edir. Müraciət etmiş Tərəfin müvafiq orqanları, 17-ci maddəyə müvafiq olaraq, yardım göstərən Tərəfin təqdim etdiyi heyət və avadanlıq üzərində bilavasitə operativ nəzarətin həyata keçirilməsinə məsul təyin etdiyi orqanı ilə əməkdaşlıq edir.

2. Xahişlə müraciət etmiş Tərəf, öz imkanları çərçivəsində, yardımdan istifadənin lazımı səviyyədə və səmərəli təşkili üçün yerində olan qurğularını və xidmətlərini təqdim edir və yardım göstərən Tərəfdən və ya onun adından bu məqsədlər üçün gətirilmiş heyət, avadanlıq və materialların qorunmasını təmin edir.

3. Əgər maraqlı Tərəflər başqa cür razılaşmayıblarsa, yardım onun üçün xahişlə müraciət etmiş Tərəfin hesabına təqdim edilir. Yardım göstərən Tərəf istənilən vaxt öz çəkdiyi xərclərin əvəzlənməsi hüququndan qismən və ya bütövlükdə imtina edə bilər.

4. Xahişlə müraciət etmiş Tərəf yardım göstərən Tərəfə və onun adından çıxış edən şəxslərə lazımı üstünlükləri, toxunulmazlığı təmin edir və ya onların yardımın göstərilməsi üzrə öz funksiyalarının daha tez icrasına hər cür kömək göstərilməsi üçün bütün mümkün tədbirləri görür. Xahişlə müraciət etmiş Tərəf bu münasibəti öz vətəndaşlarına və ya onun ərazisində daimi yaşayan şəxslərə göstərməyə və ya onlara yuxarıda göstərilmiş üstünlük və toxunulmazlıqları təqdim etməyə borclu deyil.

5. Hər bir Tərəf, yardım üçün müraciət etmiş Tərəfin və ya yardım göstərən Tərəfin xahişi ilə yardımın göstərilməsi məqsədləri üçün barəsində lazımı qaydada təqdim olunmuş bildiriş olan heyətin, eləcə də avadanlığın və mülkiyyətin öz ərazisindən, xahişlə müraciət etmiş Tərəfin ərazi həddləri daxilinə və xaricinə tranzitinin yüngülləşdirilməsi üçün tədbirlər görür.

6. Xahişlə müraciət etmiş Tərəf barəsində lazımı qaydada təqdim olunmuş bildiriş olan heyətin, eləcə də yardımın göstərilməsində istifadə olunan avadanlıq və mülkiyyətin öz milli ərazisinə girişini, saxlanmasını və çıxarılmasını yüngülləşdirir.

7. Köməyin bilavasitə göstərilməsi ilə bağlı hərəkətlərə gəldikdə isə xahişlə müraciət etmiş Tərəf istənilmiş yardımın göstərilməsi gedişində insanların ölümünə, zədə, xəsarət almasına, mülkiyyətin itirilməsinə və ya onun ərazisində ətraf mühitə vurulmuş ziyana görə yardım göstərən Tərəfə və ya onun adından çıxış edən şəxslərə ittiham irəli sürmür, onları maddi məsuliyyətdən azad edir və onlara, onlar tərəfində ölüm və ya zədə hallarında, eləcə də yardımın göstərilməsində istifadə etdikləri avadanlıq və ya digər mülkiyyətlərinin itirilməsi və ya onlara ziyan vurulmasına görə kompensasiya ödəyir. Xahişlə müraciət etmiş Tərəf, yardım göstərən Tərəfə və ya onun adından çıxış edən şəxslərə qarşı üçüncü tərəflərin irəli sürdüyü iddiaların tənzimlənməsi üçün məsuliyyət daşıyır.

8. Maraqlı Tərəflər, yardımın göstərilməsi əməliyyatı nəticəsində yarana biləcək məhkəmə prosedurlarının və iddiaların tənzimlənməsinə yardım məqsədilə sıx əməkdaşlıq edirlər.

9. İstənilən Tərəf, qəza ilə toxunulmuş şəxslərə, onların müalicəsi və ya digər Tərəfin ərazisinə müvəqqəti köçürülməsi ilə bağlı kömək göstərilməsi barədə xahiş edə bilər.

10. Zərərə məruz qalmış Tərəf və ya xahişlə müraciət etmiş Tərəf müvafiq məsləhətləşmələrdən sonra və bildiriş təqdim etməklə, bu Konvensiya üzrə alınmış və ya təqdim edilmiş yardımın dayandırılmasını xahiş edə bilər. Belə xahiş ifadə olunduqdan dərhal sonra maraqlı Tərəflər yardımın lazımı qaydada kəsilməsi üçün tədbirlər görülməsi barədə bir-biri ilə məsləhətləşmələr aparırlar.

Əlavə XI

15-ci MADDƏYƏ MÜVAFİQ İNFORMASIYA MÜBADİLƏSİ

Məlumatlar özündə, həm də çəxtərəfli və ikitərəfli əməkdaşlığın predmeti ola biləcək aşağıdakı elementləri təsbit etməlidir:

a) sənaye qəzalarının qarşısının alınmasında, onlara hazırlığın təmin edilməsində və onların nəticələrinin aradan qaldırılmasında qanunverici və inzibati tədbirlər, siyasət, məqsədlər və prioritetlər, elmi fəaliyyət və təhlükəli fəaliyyət nəticəsində yaranan sənaye qəzaları riskinin azaldılması, transsərhəd təsirin yumşaldılması da daxil olmaqla, texniki tədbirlər;

b) müvafiq səviyyədə digər Tərəflərə toxunan fəvqəladə hallarda tədbirlər və hərəkət planları;

- c) yerinə yetirilmələrinə və həyata keçirilmələrinə nəzarət də daxil olmaqla, monitoring proqramları, planlaşdırma, tədqiqat və işlənmələr;
- d) sənaye qəzalarının qarşısının alınması, onlara hazırlığın təmin edilməsi və nəticələrinin aradan qaldırılması ilə əlaqədar görülmən tədbirlər;
- e) sənaye qəzası zamanı fəaliyyət təcrübəsi və transsərhəd təsiri göstərən sənaye qəzalarının nəticələrinin aradan qaldırılmasında əməkdaşlıq;
- f) ətraf mühitin qorunmasının təkmilləşdirilməsi və təhlükəsizliyin yüksəldilməsi üçün texnologiyaların işlənməsi və mövcud olanlardan ən yaxşılarının tətbiqi;
- g) fövqəladə hallara hazırlığın və onun nəticələrinin aradan qaldırılmasının təmin edilməsi;
- h) monitoringin meyarları və transsərhəd təsirin qiymətləndirilməsi də daxil olmaqla, riskin proqnozlaşdırılması üçün istifadə olunan üsullar.

Əlavə XII

**18-ci MADDƏNİN 4-cü BƏNDİNƏ MÜVAFIQ QARŞILIQLI YARDIM
GÖSTƏRİLMƏSİNƏ AİD VƏZİFƏLƏR**

1. Məlumat və göstəricilərin toplanması və yayılması
 - a) çərçivəsində sənaye qəzaları və ən qısa müddətdə yardımın göstərilməsi üzrə fəaliyyətə cəlb edilə biləcək ekspertlər haqqında məlumatın verildiyi sənaye qəzaları haqqında xəbərdarlıq sistemlərinin yaradılması və istismarı;
 - b) sənaye qəzaları haqqında məlumatların alınması, işlənməsi və yayılması məqsədləri üçün onların təsiri haqqında məlumatlar, eləcə də tətbiq edilən tədbirlər və onların səmərəliliyi də daxil olmaqla, məlumatlar bankının yaradılması və istismarı;
 - c) təhlükəli maddələr, onların müvafiq xarakteristikaları, eləcə də sənaye qəzası baş verəcəyi halda bu maddələrlə necə rəftar edilməli olduğu barədə məlumatların da daxil olduğu siyahının tərtibi və aparılması;
 - d) sənaye qəzalarının qarşısının alınması, onlara hazırlığın təmin edilməsi və bərpa tədbirləri də daxil olmaqla, nəticələrinin aradan qaldırılması sahəsində məsləhət işi və digər kömək göstərə biləcək ekspertlərin qeydiyyat jurnalının tərtibi və aparılması;
 - e) təhlükəli fəaliyyət növləri siyahısının aparılması;
 - f) I əlavənin I hissəsinin şamil olduğu təhlükəli maddələrin siyahısının tərtib edilməsi və aparılması.
2. Elmi tədqiqatlar, mütəxəssislərin hazırlanması və metodologiyalar
 - a) baş vermiş sənaye qəzaları ilə əlaqədar toplanmış təcrübə əsasında modellərin və sənaye qəzalarının qarşısının alınması, onlara hazırlığın təmin edilməsi və nəticələrinin aradan qaldırılmasında tədbirlər görülməsi ssenarilərinin işlənməsi və təqdim edilməsi;
 - b) mütəxəssislərin təlimi və hazırlanmasına yardım, beynəlxalq simpoziumların təşkili və tədqiqat və işlənmələr sahəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsi.
3. Texniki yardım
 - a) sənaye qəzalarının qarşısının alınmasında, onlara hazırlığın təmin edilməsində və nəticələrinin aradan qaldırılmasında tədbirlər görülməsi qabiliyyətinin gücləndirilməsinə yönəlmiş məsləhət funksiyasının həyata keçirilməsi;
 - b) hər hansı bir Tərəfin xahişi ilə onun həyata keçirdiyi təhlükəli fəaliyyətin təftiş edilməsi, eləcə də bu Konvensiyanın tələblərinə uyğun onun öz milli müfəttişliklərinin təşkilinə kömək göstərilməsi.
4. Fövqəladə hal zamanı yardım

Hər hansı bir Tərəfin xahişi ilə, məsələn, sənaye qəzasının nəticələrinin aradan qaldırılmasında məsləhət verilməsi və digər kömək göstərilməsi məqsədilə sənaye qəzası baş vermiş yerə eksport göndərilməsi yolu ilə yardım göstərilməsi.

Əlavə XIII

ARBİTRAJ

1. İddiaçı Tərəf və ya iddiaçı Tərəflər katibliyi bildirişlə xəbərdar edirlər ki, Tərəflər mübahisənin, bu Konvensiyanın 21-ci maddəsinin 2-ci bəndinə müvafiq olaraq, arbitraj araşdırılmasına verilməsi barədə razılığa gəliblər. Bildirişdə arbitraj araşdırılmasının predmeti, o cümlədən, məsələn, şərh və ya tətbiqi üzrə mübahisə yaranmış bu Konvensiyanın maddələri göstərilir. Katiblik alınmış məlumatı bu Konvensiyanın bütün Tərəflərinə göndərir.

2. Arbitraj məhkəməsi üç üzvdən ibarət olur. Mübahisədə iştirak edən istər iddiaçı Tərəf və ya iddiaçı Tərəflər, eləcə də digər Tərəf və ya Tərəflər hərəsi bir arbitr təyin edirlər və bu üsulla təyin edilmiş iki arbitr, qarşılıqlı razılıqla arbitraj məhkəməsinin sədri funksiyasını yerinə yetirəcək üçüncü arbitri təyin edirlər. Sonuncu, mübahisə tərəflərindən hər hansı birinin vətəndaşı ola bilməz, bu tərəflərdən birinin ərazisində özünün adi yaşayış yerinə malik ola bilməz, onlardan heç birində xidməti qulluqda ola bilməz və hər hansı digər münasibətdə onun bu məsələ ilə əlaqəsi ola bilməz.

3. Əgər ikinci arbitrin təyin edildiyi vaxtdan iki ay ötdükdən sonra arbitraj məhkəməsinin sədri təyin edilməyibsə, onda mübahisənin hər hansı tərəfinin xahişi ilə Avropa İqtisadi Komissiyasının icraçı katibi onu sonrakı iki ay müddətində təyin edir.

4. Əgər xahiş alındıqdan sonra mübahisə tərəflərindən biri iki ay müddətinə arbitri təyin etmirsə, digər tərəfin bu haqda Avropa İqtisadi Komissiyasının İcraçı katibini məlumatlandırmaq hüququ var, bu halda o, sonrakı iki ay müddətində arbitraj məhkəməsinin sədrini təyin edir. Təyin edildikdən sonra arbitraj məhkəməsinin sədri arbitrini təyin etməyən tərəfdən bunu iki ay müddətində etməyi xahiş edir. Əgər bu müddət ərzində o bunu etməsə, onda sədr bu haqda Avropa İqtisadi Komissiyasının İcraçı katibini məlumatlandırır və o, iki ay müddətində bu arbitri təyin edir.

5. Arbitraj məhkəməsi öz qərarını beynəlxalq hüquqa müvafiq və bu Konvensiyanın müddəalarına uyğun çıxarır.

6. Bu əlavənin müddəalarına uyğun təsis edilmiş istənilən arbitraj məhkəməsi öz xüsusi prosedur qaydalarını işləyir.

7. Arbitraj məhkəməsinin qərarları istər prosedur məsələləri, istərsə də məsələnin mahiyyəti üzrə onun üzvlərinin səs çoxluğu ilə qəbul edilir.

8. Məhkəmə faktların müəyyənləşdirilməsi üçün bütün lazımi tədbirləri görə bilər.

9. Mübahisə tərəfləri arbitraj məhkəməsinin işinə yardım edirlər və ö cümlədən onların sərəncamlarında olan bütün vasitələrdən istifadə etməklə:

a) məhkəməyə bütün müvafiq sənədləri, şərtləri və məlumatları təqdim edirlər;

b) tələb olunduqda, şahidlərin və ya ekspertlərin çağırılması və onların ifadələrinin dinlənilməsi üçün məhkəməyə imkan yaradırlar.

10. Mübahisə tərəfləri və arbitraj məhkəməsinin üzvləri arbitraj məhkəmə-sində araşdırmanın gedişi zamanı konfidensial qaydada aldıkları istənilən məlumatın konfidensiallığını qoruyurlar.

11. Tərəflərdən birinin xahişi ilə arbitraj məhkəməsi müvəqqəti müdafiə tədbirləri görülməsini tövsiyə edə bilər.

12. Əgər mübahisə tərəflərindən biri arbitraj məhkəməsinə gəlmirsə və ya öz işinin araşdırılmasında iştirak etmirsə, digər tərəf məhkəmədən araşdırmanın davam etdirilməsini və öz qəti qərarını çıxarılmasını xahiş edə bilər. Tərəflərdən birinin məhkəmədə olmaması və ya tərəflərdən birinin işə baxılmasında iştirak etməməsi məhkəmə araşdırması üçün mane olur.

13. Arbitraj məhkəməsi bilavasitə mübahisənin mahiyyətindən doğan qarşılıqlı iddialar üzrə dirləmələr apara və onlar üzrə qərar çıxara bilər.

14. Əgər arbitraj məhkəməsi işin konkret vəziyyətindən asılı olaraq digər qərar qəbul etməzsə, məhkəmə xərcləri, o cümlədən məhkəmə üzvlərinin xidmət haqqı mübahisə tərəflərinin bərabər payları ilə ödənilir. Məhkəmə öz xərclərinin qeydiyyatını aparır və mübahisə tərəflərinə bu xərclər haqqında son hesabatını təqdim edir.

15. Mübahisə predmetinə hüquqi xarakterli marağ göstərən və bu iş üzrə qəbul ediləcək qərarla toxunula biləcək bu Konvensiyanın istənilən Tərəfi məhkəmənin razılığı ilə məhkəmə araşdırılmasında iştirak etmək hüququna malikdir.

16. Arbitraj məhkəməsi öz qərarını təsis edildiyi tarixdən sonrakı beş ay müddətində, əgər o, bu müddətin beş aydan çox olmayan əlavə müddətə uzadılması ehtiyacının olduğu qənaətinə gəlməzsə çıxarır.

17. Arbitraj məhkəməsinin qərarı səbəblərin izahı ilə müşayiət olunur. Bu qərar mübahisənin bütün tərəfləri üçün son və məcburidir. Arbitraj məhkəməsi öz qərarını tərəflərə və katibliyə göndərir. Katiblik alınmış məlumatı bu Konvensiyanın bütün Tərəflərinə göndərir.

18. Məhkəmə qərarının şərhı və ya icrası üzrə Tərəflər arasında yarana biləcək istənilən mübahisə Tərəflərdən hər hansı biri tərəfindən baxılmaq üçün bu qərarı çıxarmış arbitraj məhkəməsinə və ya sonuncunun xidmətlərindən istifadə etmək mümkün olmadıqda, bu məqsəd üçün birincisi kimi eyni qaydada yaradılan digər məhkəməyə verilə bilər.

"Sənaye qəzalarının transsərhəd təsiri haqqında Konvensiya" üzrə Azərbaycan Respublikasının

BƏYANATLARI 2-ci maddənin 2-ci bəndinin "b" yarımbəndi üzrə:

Azərbaycan Respublikası bəyan edir ki, o, "Sənaye qəzalarının transsərhəd təsiri haqqında Konvensiya"nın 2-ci maddəsinin 2-ci bəndinin "b" yarımbəndində qeyd olunan "hərbi qurğular" ifadəsini yalnız milli müdafiə maraqlarına xidmət edən və qanuni əsaslarla mövcud olan hərbi qurğular kimi başa düşür".

3-cü maddənin 1-ci bəndi üzrə:

Azərbaycan Respublikası Konvensiyanın 3-cü maddəsinin 1-ci bəndinə istinadən bəyan edir ki, o, istənilən Tərəflə "Sənaye qəzalarının transsərhəd təsiri haqqında Konvensiya" çərçivəsindəki əməkdaşlığı beynəlxalq hüquq normaları və prinsiplərinə uyğun olaraq həyata keçirəcəkdir".

21-ci maddənin 2-ci bəndi üzrə:

Azərbaycan Respublikası Konvensiyanın 21-ci maddəsinin 2-ci bəndinə uyğun olaraq bəyan edir ki, o, bu maddənin 1-ci bəndinə uyğun olaraq həll edilməmiş mübahisəyə münasibətdə XIII Əlavədə müəyyən edilmiş prosedur üzrə yaradılan və 21-ci maddənin II bəndinin "b" yarımbəndində qeyd olunan arbitrajı mübahisələrin həlli vasitələrindən birini və ya hər ikisini məcburi qəbul edən hər hansı Tərəfə münasibətdə mübahisələrin məcburi həlli vasitəsi kimi qəbul edir.

**"DƏNİZİN GƏMİLƏRDƏN ÇİRLƏNDİRİLMƏSİNİN QARŞISININ ALINMASI
HAQQINDA" 1973-CÜ İL TARİXLİ BEYNƏLXALQ KONVENSIYAYA QOŞULMAQ
BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır:**

I. Azərbaycan Respublikası "Dəniz gəmilərindən çirkləndirilməsinin qarşısının alınması haqqında" 1973-cü il tarixli Beynəlxalq Konvensiyaya (5 əlavəsi ilə birlikdə) **qoşulsun.**

II. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 18 iyun 2004-cü il,
№ 695-IIQ

**"DƏNİZ GƏMİLƏRİNİN ÇİRLƏNDİRİLMƏSİNİN QARŞISININ ALINMASI
HAQQINDA" 1973-CÜ İL TARİXLİ
BEYNƏLXALQ KONVENSIYA**

Konvensiyanın Tərəfləri,
bütövlükdə ətraf mühitin və xüsusən dəniz mühitinin mühafizəsinin zəruriliyini dərk edərək,

bilərəkdən atılan tullantının səhlənkarlıqdan atılan tullantının və ya qəza vaxtı gəmidən atılan neft və başqa zərərli maddələrin ciddi çirkləndirmə mənbəyi olduğunu etiraf edərək,

həmçinin əsas məqsədi ətraf mühitin mühafizəsi olan, dənizin neftlə çirklənməsinin qarşısının alınmasına dair 1954-cü ildə bağlanmış ilk çoxtərəfli Beynəlxalq Konvensiyanın əhəmiyyətini etiraf edərək və bu Konvensiyanın dənizlərin və sahibin çirklənmədən mühafizəsi işinə sanballı köməyini yüksək qiymətləndirərək,

neft və başqa zərərli maddələrə dənizin qəsdən çirkləndirilməsinin tamamilə aradan qaldırılmasını təmin etmək və qəza vaxtı belə tullantıları minimuma endirmək məqsədinə nail olmaq naminə,

neftlə çirkləndirmə ilə məhdudlaşmayaraq, hərtərəfli xarakter daşıyan qaydaların müəyyən edilməsi yolu ilə bu məqsədə ən yaxşı tərzdə nail olunmasını mümkün hesab edərək,
aşağıdakılar barədə razılığa gəldilər:

Maddə 1

Konvensiya üzrə ümumi öhdəliklər

1. Konvensiyanı pozmaqla, axıntı və ya zərərli maddələr tullamaqla, tərkibində belə qatışıqlar olan maddələri tullamaq yolu ilə dəniz mühitinin çirklənməsinin qarşısını almaq məqsədilə Konvensiyanın Tərəfləri onlar üçün məcburi olan Konvensiyanın müddəalarını və ona dair Əlavələri həyata keçirməyi öhdələrinə götürürlər.

2. Müvafiq Konvensiyaya hər hansı bir istinad, əgər başqası xüsusi vurğulanmırsa, eyni zamanda onun Protokol və Əlavələrinə istinad deməkdir.

Maddə 2

Təriflər

Bu Konvensiyanın məqsədləri üçün, əgər xüsusi olaraq başqa hal müəyyən edilməyibsə:

1. "Nizamnamə" - bu Konvensiyanın Əlavəsindəki qaydalar mənasını verir.
2. "Zərərli maddələr" dedikdə, dənizə düşərkən insan sağlamlığına təhlükə törədə bilən, dəniz fauna və florasına zərər vuran, istirahət yeri kimi götürülən dənizin təbii cazibədarlığını pozan və ya dənizdən başqa cür qanuni istifadə olunmasına əngəl törədən və müvafiq Konvensiyanın nəzarətində olan hər bir şey nəzərdə tutulur.
 3. a) "Atılma" - zərərli maddələr və onların qarışığı olan axıntılar barədə işləndikdə, səbəbindən asılı olmayaraq, istənilən tullantılar mənasını verir və hər bir sızıntını, kənarlaşdırmam, axıntını, sovrulub tökülməni, atılmanı və boşaltmanı ehtiva edir;
 - b) "Atılma"ya aid deyil:
 - 1) 1972-ci il noyabrın 13-də Londonda bağlanmış Konvensiyada dənizin çirklənməsinin qarşısını almaq məqsədilə nəzərə alınmış tullantıların və başqa materialların boşaldılması mənalı boşaltma (lar); və ya
 - ı) bilavasitə kəşfiyyat nəticəsində baş verən, dəniz dibinin materiallarının tədqiqatı və onunla əlaqədar olan iş (emal) prosesi vaxtı boşaldılan zərərli maddələr;
 - ii) çirklənmənin azaldılması və ya məhdudlaşdırılması üçün qanuni elmi tədqiqatlar aparılmasından ötrü zərərli maddələrin tutulması.
 4. "Gəmi" dəniz mühitində istismar edilən istənilən tipli gəmilər deməkdir və buraya hava yastıqlı, sualtı qanadlı gəmilər, sualtı gəmilər, üzən vasitələr, həmçinin stasionar və ya üzən platformalar daxildir.
 5. "Administrasiya" gəminin fəaliyyət yurisdiksiyasının mənsub olduğu dövlətin hökuməti deməkdir. Hər hansı dövlətin bayrağı altında üzmək hüququ verilmiş gəmiyə münasibətdə isə Administrasiya bu dövlətin hökumətidir. Təbii sərvətlərin kəşfiyyatı və işlənməsi məqsədilə sahilə qovuşan dəniz dibinin və təkinin kəşfiyyatı və işlənməsi ilə məşğul olan hərəkətsiz və ya üzən platformalara münasibətdə Administrasiya müvafiq sahilə qovuşan dövlətin hökumətidir.
 6. "Hadisə" dənizə zərərli maddələr və ya tərkibində belə maddələr olan çirkab atılmasına səbəb olmuş və ya səbəb ola biləcək hadisə deməkdir.
 7. "Təşkilat" Hökumətlərarası dəniz məşvəratçi təşkilatı deməkdir.

Maddə 3

Tətbiq

1. Müvafiq Konvensiya:
 - a) Konvensiyanın Tərəflərinin bayrağı altında üzməyə icazə verilmiş gəmilərə və
 - b) Konvensiya Tərəflərinin bayrağı altında üzmək hüququ olmayan, ancaq Konvensiya Tərəflərinin yurisdiksiyası altında fəaliyyət göstərən gəmilərə tətbiq edilir.
2. Sahilə qovuşan dəniz dibinin və hüdudlarının kəşfiyyat məqsədi ilə işlənməsində və onların təbii resurslarının işlənməsində beynəlxalq hüquqla şərtləndirilmiş heç nə bu maddədə Tərəflərin suveren hüquqlarının məhdudlaşdırılması və ya genişlənməsi kimi izah edilə bilməz.
3. Bu Konvensiya hərbi köməkçi gəmilərə və ya qeyri-kommersiya məqsədli xidmət məqsədilə istifadə olunan, dövlətə məxsus olan və ya onlar tərəfindən istismar edilən gəmilərə tətbiq edilmir. Ancaq hər bir Tərəf özünə məxsus və ya özü istismar etdiyi belə gəmilərin fəaliyyətinə və istismar imkanlarına müvafiq olaraq, ziyan vurmağa qarşı tədbirlər görmək yolu

ilə təmin etməlidirlər ki, bu gəmilər məqsədyönlü və praktik cəhətdən mümkün qədər müvafiq Konvensiyaya uyğun fəaliyyət göstərsinlər.

Maddə 4

Pozuntu

1. Bu Konvensiyanın istənilən tələblərinin pozulması qadağandır. Belə qayda pozuntularına müvafiq sanksiyasını qaydanı pozan gəminin Administrasiyası təyin edir. Əgər

Administrasiya belə pozuntular barədə məlumat alıbsa və nəzərə alınan pozuntuya kifayət qədər sübutun olduğuna əmindirsə, o öz qanunlarına müvafiq mümkün qədər tez sanksiya irəli sürməlidir.

2. Konvensiya Tərəflərin yurisdiksiyası altında olan istənilən yerdə Konvensiyanın hər hansı bir tələbinin pozulması qadağandır. Belə qanun pozuntusuna görə sanksiya Tərəfin qanunlarına əsasən çıxarılır. Qanun pozuntusu zamanı bu Tərəf:

a) öz qanunlarına müvafiq məhkəmə işi qaldırır; və ya

b) gəmi Administrasiyasına elə məlumat və elə sübutlar göndərir ki, onlar onun sərəncamında olub, qanun pozuntusunu sübut edir.

3. Əgər gəmi Administrasiyasına bu Konvensiyanı bu gəminin pozması barədə məlumat və ya ona dair sübutlar göndərilərsə, onda bu Administrasiya həmin məlumatı və ya sübutları göndərən Tərəfi, həmçinin Təşkilatı görülən tədbirlər barədə təxirə salınmadan məlumatlandırır.

4. Qanunvericiliyə əsasən Tərəflərin müəyyənləşdirdiyi bu qaydanın nəzərdə tutduğu cəza tədbirləri onların törəndiyi yerdən asılı olmayaraq o dərəcədə kafi olmalıdır ki, bu Konvensiyanın pozulmasının qarşısını alsın və ciddi olsun.

Maddə 5

Şəhadətnamə və gəmilərin yoxlanılmasının xüsusi qaydaları

1. Qaydaların müddəalarına uyğun olaraq Konvensiyanın Tərəfinin müvəkkilliyi ilə bu maddənin 2-ci bəndində nəzərdə tutulmuş istisna ilə verilmiş şəhadətnaməni başqa Tərəflər qəbul edir və o bu Konvensiyanın əhatə etdiyi bütün məqsədlər üçün onların verdiyi şəhadətnamə kimi qüvvədə olan sayılır.

2. Qaydaların müddəalarına müvafiq olaraq şəhadətnaməyə malik olmalı gəmi hər hansı bir Tərəfin yurisdiksiyasındakı liman və ya sahildən aralı terminalda olarkən həmin Tərəfin lazımı qaydada müvəkkil edilmiş səlahiyyətli şəxsləri tərəfindən yoxlamaya məruz qala bilər. Hər bir belə yoxlama, gəmidə əgər gəminin və ya onun avadanlığının vəziyyətinin şəhadətnamədə göstərilən qeydiyyatı xeyli dərəcədə uyğun gəlməməsi barədə fikirləşməyə əsas yoxdursa, təkcə həqiqi şəhadətnamənin olması ilə məhdudlaşır. Bu halda, həmçinin əgər gəmi qüvvədə olan şəhadətnaməyə malik olmadıqda, yoxlama aparən Tərəf təminədiçi tədbirlər görür ki, dəniz mühitinə hədsiz təhlükəli tərzdə dənizə çıxma bilmədiyini halda gəmi getməsin. Ancaq belə tərəf gəmiyə icazə verə bilər ki, yaxınlıqdakı tərsənəyə getmək üçün sahildən aralı terminala tərk etsin.

3. Əgər Tərəf onun yurisdiksiyasında olan limana və ya sahildən aralıdakı terminala xarici gəminin girməsinə, bu gəminin mövcud Konvensiyanın müddəalarına cavab verməməsinə əsaslanaraq razılıq vermirsə, yaxud da belə gəmiyə qarşı hansısa tədbir görürsə, bu Tərəf təxirəsalınmadan Tərəfin konsul və ya diplomatik nümayəndəsi gəmiyə girişdən imtina etməzdən və ya belə tədbir görməzdən əvvəl, həmin gəmi Administrasiyasından məsləhətləşmə tələb edə bilər. Administrasiyaya məlumat həm də o halda çatdırılır ki, gəminin qaydaların müddəalarına müvafiq qüvvədə olan şəhadətnaməsi olmasın.

4. Tərəflər, bu Konvensiyanın tələblərini Konvensiyanın Tərəfləri olmayan ölkələrin gəmilərinə tətbiq edirlər, ona görə ki, həmin gəmilərə daha əlverişli şərait yaranmaması üçün bu, vacibdir.

Maddə 6

Pozuntuların aşkar edilməsi və Konvensiyanın həyata keçirilməsi

Konvensiyanın Tərəfləri bütün uyğun gələn və pozuntuların aşkar edilməsini və ətraf mühitə nəzarəti həyata keçirən vasitələrdən, həmçinin məlumatların verilməsi və sübutların müvafiq üsullarından istifadə edərək, bu Konvensiyanın həyata keçirilməsində və pozuntuların aşkar edilməsində əməkdaşlıq edir.

Bu Konvensiyanın tətbiq olunduğu gəmi istənilən ünvanda və ya Tərəfin sahildən kənardakı terminalında bu Tərəflə təyin edilmiş və ya vəkil edilmiş vəzifəli şəxslər gəmini qaydanın müddəalarını pozmaqla zərərli maddələrin atılması baxımından yoxlamaq üçün təftiş edə bilirlər.

Hər bir Tərəf Administrasiyaya gəminin, qayda müddəalarını pozmaqla zərərli maddələrin və ya belə maddələrdən ibarət axının atılmasını həyata keçirməsi haqqında sübutu təqdim edir.

Administrasiya belə sübutlar aldığı zaman işin tədqiqatını və digər tərəfdən, fərz edilən pozuntunun əlavə və ya daha inandırıcı sübutlarını təqdim etməyi tələb edə bilər. Əgər Administrasiya fərz edilən pozuntu barəsində istintaq aparmağa imkan verən kifayət qədər sübutun olmasına əmin olsa, o, mümkün qədər tez öz qanunvericiliyinə uyğun olaraq iddia qaldırır. Administrasiya gördüyü tədbirlər haqqında fərz edilən pozuntu barəsində xəbər verən Tərəfi, həmçinin Təşkilatı dərhal məlumatlandırır.

Əgər, hər hansı başqa Tərəfdən bu gəminin hər hansı bir yerdə zərərli maddələrin və ya zərərli maddələrdən ibarət axının atılması barədə kifayət qədər sübutla araşdırma aparılması barədə xahiş alınıbsa, Tərəf, həmçinin Konvensiyanın tətbiq olunduğu gəmi onun tabeliyində olan limana daxil olduqda və ya sahildən kənardakı terminala yaxınlaşdıqda, gəmini təftiş edə bilər. Bu araşdırma haqqında məlumat bu Konvensiyanın müddəalarına uyğun müvafiq tədbirlərin görülməsi üçün araşdırmanı tələb edən Tərəfə və Administrasiyaya göndərilir.

Maddə 7

Gəmilərin həddindən artıq yubadılması

1. Bu Konvensiyanın 4, 5 və 6-cı maddələri tətbiq edildiyi zaman gəminin həddindən artıq yubadılmasının və ya onun yola düşməsinin həddindən artıq təxirə salınmasının qarşısını almaq üçün bütün mümkün tədbirlər görülür.

2. Bu Konvensiyanın 4, 5 və 6-cı maddələrinə müvafiq olaraq əsassız olaraq yubadılmış və ya yola düşməsi əsassız olaraq təxirə salınmış hər bir gəminin bununla əlaqədar daimi hər hansı zərər və ziyanın ödənilməsinə hüququ var.

Maddə 8

Zərərli maddələrin atılması ilə əlaqədar insidentlər barədə məlumat

1. Hadisə haqqında məlumat bu Konvensiyanın 1-ci müddəalarına uyğun olaraq yubadılmadan, mümkün qədər daha dolğun tərzdə verilir.

2. Konvensiyanın hər bir Tərəfi:

a) müvafiq vəzifəli şəxslərin və ya Təşkilatın insident haqda bütün məlumatları alıb, onun təhqiqatına başlaması üçün bütün vacib tədbirləri görür; və

b) başqa Tərəflərə və Təşkilatın üzv hökumətlərinə göndərilməsi üçün, görülən belə tədbirlər barədə Təşkilata tam məlumat göndərir.

3. Əgər Tərəf bu maddənin müddəalarına müvafiq xəbər alarsa, təxirə salmadan onu:

- a) hadisədə iştirak edən gəmi Administrasiyasına; və
- b) təsiri keçə bilən istənilən başqa dövlətə ötürür.

4. Konvensiyanın hər bir Tərəfi, bu Konvensiyanın I Protokolunda göstəriləyinə əsasən hər bir hadisə barədə öz rəhbərlərinə xəbər verməyə borclu olan dəniz inspeksiyası və başqa müvafiq xidmətləri üçün gəmi və təyyarə təlimatları dərc etdirir.

Maddə 9

Başqa müqavilə və şərtlər

1. Bu Konvensiya qüvvəyə mindikdən sonra bu Konvensiyanın Tərəfləri arasındakı münasibətlərdə Dənizin neftlə çirklənməsinin qarşısının alınmasına dair 1954-cü il tarixli Beynəlxalq Konvensiyaya ona dair düzəlişlərlə birgə, əvəz edəcək.

2. Bu Konvensiyada heç nə kodlaşdırmaya və Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Baş Assambleyasının 2750 C (XXV) qətnaməsinə əsasən çağırılan dənizçilik hüququ haqda konfransın dənizçilik hüququnun təkmilləşdirilməsi hüququna, o cümlədən təbiəti mühafizə və dənizçilik hüququ və sahilyanı hökumətin hüduqları və dövlət bayrağına dair istənilən dövlətin indiki və gələcək tələblərinə və hüquqi mövqelərinə toxunmur.

3. Bu Konvensiyanın "yurisdiksiya" termini Konvensiyanın tətbiqi və ya şərhı vaxtı beynəlxalq hüquqa müvafiq olaraq izah edilir.

Maddə 10

Mübahisələrin nizamlanması

Konvensiyanın iki və daha çox Tərəfi arasında bu Konvensiyanın tətbiqi və ya şərhı barədə istənilən mübahisə, əgər bu Tərəflər arasındakı danışıqlar səmərəsiz olubsa və əgər bu Tərəflər başqa cür razılaşa bilmirlərsə, bu Konvensiyanın II Protokolunda nəzərdə tutulduğı kimi, istənilən bir Tərəfin xahişi ilə arbitraja baxılmağa verilir.

Maddə 11

İnformasiya göndərilməsi

1. Konvensiya Tərəfləri aşağıdakıları Təşkilata göndərməyi öhdələrinə götürürlər:

- a) bu Konvensiyanın əhatə etdiyi müxtəlif məsələlərə dair dərc edilmiş qanunların, əmrlərin, dekretlərin, qayda və başqa aktların mətnlərini;
- b) qaydanın müddəalarına uyğun olaraq zərərli şeylər daşıyan gəmilərin layihələşdirilməsi, qurulması və təchiz edilməsi məsələləri ilə məşğul olmaqdan ötrü Konvensiya Tərəfləri adından müvəkkil edilmiş qeyri-hökumət təşkilatlarının siyahısını;
- c) qaydaların müddəalarına müvafiq təqdim etdikləri kifayət qədər şəhadətnamə nümunələrini;
- d) yeri, tutumu və istifadə imkanları, həmçinin başqa xüsusiyyətləri göstərilən, qəbul edilmiş qurğuların siyahısını;
- e) bu Konvensiyanın tətbiqinin nəticələrini əks etdirən rəsmi hesabatları və ya rəsmi hesabatların təsnifatını;
- f) Təşkilat tərəfindən hazırlanmış yeganə formaya əsasən tətbiq edilmiş bu Konvensiya sanksiyalarının pozulmasına dair illik statistik hesabatı.

2. Bu maddəyə müvafiq olaraq Təşkilat aldığı hər bir məlumat barədə Tərəflərə xəbər verir və bu maddənin 1-ci bəndinin b) - f) yarımbəndlərinə müvafiq olaraq ona göndərilmiş istənilən məlumatı tərəflərə göndərir.

Maddə 12

Gəmi qəzası

1. Hər bir Administrasiya öz gəmiləri ilə baş verən, bu qaydaların müddələrinin şamil edildiyi hər bir qəzaya görə, əgər belə qəzalar dəniz mühitinə kifayət qədər zərərli təsir göstərirsə, təhqiqat aparmağı öhdəsinə götürür.

2. Konvensiyanın hər bir Tərəfi bu informasiyanın bu Konvensiyaya hansı dəyişikliklər edilməsinin təyini üçün kömək edə biləcəyini hesab edirsə, belə yoxlamaların nəticələri haqqında Təşkilata məlumat verməyi öhdəsinə götürür.

Maddə 13

İmzalama, ratifikasiya, qəbul etmə, bəyənmə və qoşulma

Bu Konvensiya 1974-cü il yanvarın 15-dən 1974-cü il dekabrın 31-dək Təşkilatın qarargahında imzalanmaq üçün açıqdır və bundan sonra ona qoşulmaq üçün açıq qalacaqdır. Dövlətlər:

- a) Ratifikasiya, qəbul etmə və ya bəyənmə haqqında qeyd-şərtsiz imzalama;
- b) ratifikasiya, qəbul etmə və ya bəyənmə haqqında qeyd-şərtlə imzalama, sonradan ratifikasiya, qəbul etmək və ya bəyənmiş; və ya
- c) qoşulma yolu ilə bu Konvensiyanın Tərəfləri ola bilərlər.

Təsdiq, qəbul etmə, bəyənmə və ya qoşulma müvafiq sənədin saxlanmaq üçün Təşkilatın Baş katibinə təhvil verilməsi yolu ilə həyata keçirilir.

Təşkilatın Baş katibi bu Konvensiyamı imzalayan və ya ona qoşulan bütün dövlətləri təsdiq, qəbul, bəyənmə və ya qoşulma haqqında hər bir yeni sənədin saxlanılmağa verilməsi və ya hər bir imzalama haqqında və onun saxlanılmağa verilmə tarixi haqqında xəbərdarlıq edir.

Maddə 14

Fakultativ əlavələr

1. Bu Konvensiyanın imzalanması, təsdiqi, qəbulu, bəyənilməsi və yaxud ona qoşulma zamanı bildirmək olar ki, o, bu Konvensiyaya III, IV, V Əlavələrin (bundan sonra "Fakultativ Əlavələr" adlandırılacaq) birini və ya hamısını qəbul etmir. Yuxarıda göstərilən hesabla Konvensiyanın Tərəfləri üçün hər bir Əlavə vacibdir.

2. Özünü hər hansı bir Fakultativ Əlavəyə bağlı hesab etməməsini bildirən dövlət müvafiq sənədin Təşkilata saxlanılmağa təhvil verilməsi yolu ilə hər vaxt 13-cü maddənin 2-ci bəndində nəzərdə tutulmuş belə Əlavə qəbul edilə bilər.

3. Bu maddənin 1-ci bəndinə uyğun olaraq fakultativ Əlavə barəsində çıxış etmək və nəticədə bu maddənin ikinci bəndinə uyğun olaraq belə Əlavəni qəbul etməyən dövlət heç bir məsuliyyət daşımır və belə Əlavələrlə tənzimlənən məsələlər üzrə bu Konvensiyadan irəli gələn hər hansı bir imtiyaz tələb etmək hüququna malik deyildir və bu Konvensiyada Tərəflərə olan bütün əsaslanmalar belə Əlavələrə aid olan məsələlərə münasibətdə bu dövlətə aid deyildir.

4. Təşkilat bu Konvensiyamı imzalamış və ya ona qoşulmuş dövlətləri bu maddəyə uyğun olaraq verilmiş hər hansı bir bəyanat, həmçinin bu maddənin 2-ci bəndinin müddələrinə uyğun olaraq hər hansı bir sənədin alınması haqqında məlumatlandırılır.

Maddə 15

Qüvvəyə minmə

1. Bu Konvensiya 13-cü maddəyə müvafiq olaraq ticarət gəmilərinin ümumi tutumu dünya ticarət donanmasının ümumi tutumunun 50%-dən az olmayan azı 15 dövlət onun Tərəfləri olduğu gündən 12 ay keçdikdən sonra qüvvəyə minir.

2. Hər hansı bir fakultativ Əlavə bu maddənin 1 -ci bəndində nəzərdə tutulmuş şərtlər bu Əlavəyə münasib olaraq yerinə yetirildiyi vaxtdan 12 ay keçdikdən sonra qüvvəyə minir.

3 Təşkilat bu Konvensiyanı imzalamış və ya ona qoşulmuş dövlətləri onun və bu maddənin 2-ci bəndinə müvafiq olaraq hər hansı bir fakultativ Əlavənin qüvvəyə minməsi haqqında məlumatlandırır.

4. Bu Konvensiya və ya hər hansı bir fakultativ Əlavənin ratifikasiyası, qəbulu, bəyənilməsi və ya onların qüvvəyə minməsi üçün lazım olan şərtlərin yerinə yetirilməsi tarixi ilə belə qüvvəyə minmə tarixi arasında ona qoşulmaq haqqında sənədi saxlamağa vermiş dövlətlər üçün ratifikasiya, qüvvəyə minmə, bəyənilmə və ya qoşulma hansı tarixin daha sonra gələcəyindən asılı olaraq Konvensiyanın və ya belə Əlavənin qüvvəyə minməsi günü və ya müvafiq sənədin saxlanmağa verilmə günündən 3 ay sonra qüvvəyə minir.

5. Bu Konvensiyanın və ya fakultativ Əlavənin ratifikasiyası, qəbul edilməsi, bəyənilməsi və ya Konvensiya və ya belə Əlavənin qüvvəyə minməsi tarixindən sonra ona qoşulma haqqında sənədi saxlanmağa vermiş dövlətlər üçün Konvensiya və ya belə fakultativ Əlavə müvafiq sənədin saxlanmağa verilməsi günündən 3 ay keçdikdən sonra qüvvəyə minir.

6. Konvensiya və ya fakultativ Əlavəyə hər hansı bir dəyişikliyin 16-cı maddə ilə nəzərdə tutulmuş bütün qüvvəyə minmə şərtlərinin yerinə yetiriləcəyi tarixdən sonra ratifikasiya, qəbul etmə, bəyənmə və ya qoşulma haqqında saxlanmağa verilmiş hər hansı bir sənəd belə bir dəyişikliyin qeydə alınması ilə Konvensiya və ya Əlavəyə aid olur.

Maddə 16

Düzəlişlər

1. Aşağıdakı bəndlərdə nəzərdə tutulmuş prosedurlardan hər hansı birinə uyğun olaraq bu Konvensiyaya düzəlişlər edilə bilər.

2. Təşkilatın müzakirəsindən sonra düzəlişlər:

a) Konvensiya Tərəfinin təklif etdiyi hər hansı bir düzəliş Təşkilatın Baş katibinə göndərilir və o, düzəlişin Təşkilatdakı müzakirəsindən 6 ay əvvəl onu Təşkilatın bütün üzvlərinə və bütün Tərəflərə göndərir;

b) bu şəkildə təklif edilmiş və paylanmış düzəliş Təşkilat tərəfindən müvafiq orqana ötürülür;

c) Konvensiya Tərəfləri Təşkilatın üzvləri olub-olmadıqlarından asılı olmayaraq, bu müvafiq orqanın işində iştirak etmək hüququna malikdirlər;

d) düzəlişlər yalnız iştirak edən və səs verən Konvensiya Tərəflərinin 2/3 səs çoxluğu ilə bəyənilir;

e) düzəlişlər yuxanda qeyd edilmiş (d) yarımbəndinə uyğun olaraq bəyəniləndiyi halda, qəbul olunmaq üçün Təşkilatın Baş katibi tərəfindən bütün Konvensiya Tərəflərinə göndərilir;

f) düzəliş aşağıdakı şərtlərin yerinə yetirildiyi halda qəbul olunmuş sayılır:

1) Konvensiyanın maddəsinə edilən düzəliş ticarət gəmilərinin ümumi tam həcmi dünya ticarət donanmasının ümumi tam həcmnin 50%-dən az olmayan Tərəflərin 2/3 hissəsinin qəbul etdiyi tarixdən qəbul olunmuş sayılır;

1) əgər müvafiq orqan düzəlişin bəyənilməsi zamanı düzəlişin, ticarət gəmilərinin ümumi tam həcmi dünya ticarət donanmasının ümumi tam həcmnin 50%-dən az olmayan Tərəflərin 2/3 hissəsinin qəbul etdiyi gün qəbul olunduğunu hesab etmək haqqında qərara gəlməsə, Konvensiyaya edilmiş Əlavəyə düzəliş (f) (iii) yarımbəndlərində nəzərdə tutulmuş prosedura uyğun olaraq qəbul olunmuş sayılır. Buna baxmayaraq, Tərəf Konvensiyaya edilmiş Əlavəyə düzəlişin qüvvəyə minməsindən əvvəl istənilən vaxt Təşkilatın Baş katibinə belə düzəlişin qüvvəyə minməsi üçün onun aydın razılığı lazım olduğu haqqında xəbərdarlıq göndərə bilər. Baş katib belə xəbərdarlığı və onun alınması tarixini Tərəflərin diqqətinə çatdırır;

iii) əgər aşağıda göstərilən müddət ərzində Təşkilata hansı şərtin daha tez yerinə yetiriləcəyindən asılı olaraq, Tərəflərin və ya ticarət gəmilərinin ümumi tam həcmi dünya ticarət donanmasının ümumi tam həcmnin 50%-dən az olmayan Tərəflərin 2/3 hissəsi etiraz etməyibsə, Konvensiyaya edilmiş Əlavəyə əlavənin düzəlişi onun bəyanılması zamanı müvafiq orqan tərəfindən müəyyən edilən müddətin (9 aydan az olmamaq şərtilə) bitməsindən sonra qəbul olunmuş sayılır;

iv) yuxarıdakı (f) (ii) və ya (iii) yarımbəndlərində göstəriləndi kimi, Konvensiyanın 1-ci Protokoluna edilmiş düzəliş Konvensiyaya edilmiş Əlavəyə düzəlişlə eyni prosedur şərtlərinə tabedir;

v) yuxarıda göstərilən (f) və (i) yarımbəndlərində nəzərdə tutulduğu kimi, Konvensiyanın 2-ci Protokoluna edilən düzəlişlər Konvensiyanın maddəsinə edilmiş düzəlişlə eyni prosedur şərtlərinə tabedir;

g) aşağıdakı şərtlərə əməl etdikdə düzəliş qüvvəyə minir:

1) Konvensiyanın maddəsinə, II Protokol, I Protokol və ya Konvensiyanın Əlavəsinə edilən, (f) (iii) yarımbəndində nəzərdə tutulan prosedurun təsiri altına düşməyən və öndə gələn müddəalara müvafiq olaraq qəbul edilən düzəliş onun qəbulunu bəyan etmiş Tərəflər üçün onun qəbulu günündən 6 ay sonra qüvvəyə minir;

ii) I Protokol, Əlavə və ya (f) (iii) yarımbəndlərinin təsiri altına düşən və öndə gələn şərtlərə müvafiq olaraq qəbul olunmuş Konvensiyaya Əlavə onun, bu tarixədək onu qəbul etmədiyini bəyan edən və ya onların aydın razılığının lazım olduğu haqqında (f) (ii) yarımbəndlərində nəzərdə tutulmuş xəbərdarlıq göndərən Tərəf istisna olmaqla, bütün Tərəflər üçün qəbulu günündən 6 ay sonra qüvvəyə minir.

3. Konfrans çağırılması yolu ilə qəbul edilən düzəliş:

Tərəflərin üçdə bir hissəsinin dəstəklədiyi Tərəfin xahişi ilə təşkilat bu Konvensiyaya düzəlişlərin edilməsi məqsədilə Konvensiyanın Tərəflərinin Konfransını çağırır;

Bu Konfransda iştirak edən və səs verən Tərəflərin üçdə iki səs çoxluğu ilə qəbul edilmiş hər bir düzəliş Təşkilatın Baş katibi tərəfindən qəbul edilmək üçün Tərəflərə göndərilir;

Konfransda digər qərar qəbul edilmədikdə 2-ci maddənin (f) və (g) bəndlərində bu məqsəd üçün nəzərdə tutulan qaydada düzəliş qəbul edilmiş və qüvvəyə minmiş hesab edilir.

4. a) Fakultativ Əlavəyə olunan düzəlişə dair "Konvensiyanın Tərəfi" ifadəsi bu maddədə belə Əlavə ilə bağlı olan Tərəf mənasını verir;

Əlavəyə düzəlişlərin qəbul edilməsini rədd etmiş istənilən Tərəf yalnız bu düzəlişin tətbiq edilməsi üçün Tərəf hesab edilmir.

5. Yeni Əlavənin qəbulu və qüvvəyə minməsi qaydaları Konvensiyanın maddəsinə düzəlişlərin qəbul edilməsi və qüvvəyə minməsi qaydaları ilə eynidir.

6. Digər hal xüsusi olaraq nəzərdə tutulmadıqda, bu Konvensiyaya edilən və bu maddənin təsiri altına düşən və gəminin konstruksiyasına aid olan istənilən düzəliş yalnız tikilməsi barədə müqavilə imzalanmış gəmilərə, belə müqavilə olmadıqda isə həmin düzəlişin qüvvəyə mindiyi gün, yaxud bundan sonra kilinin təməli qoyulmuş gəmilərə şamil edilir.

7. Protokola və ya Qoşmaya dair istənilən düzəliş belə Protokola və ya belə Qoşmanın mətləbinə dair olmalıdır və bu Konvensiyanın maddələrinə zidd olmamalıdır.

8. Təşkilatın Baş katibi bu maddəyə müvafiq olaraq qüvvəyə minən hər bir düzəliş barədə, həmçinin hər bir düzəlişin qüvvəyə minmə tarixi barədə bütün Tərəfləri xəbərdar edir.

9. Bu maddədə nəzərdə tutulan hər bir düzəlişin qəbul edilməsi ərizəsi və ya ona qarşı etiraz yazılı şəkildə Təşkilatın Baş katibinə göndərilir, o, belə ərizəni və onun alınma tarixini bütün Konvensiya Tərəflərinin nəzərinə çatdırır.

Maddə 17

Texniki əməkdaşlığa yardım

Konvensiyanın Tərəfləri, Təşkilat və başqa beynəlxalq təşkilatlarla, BMT-nin ətraf mühitin mühafizəsi Proqramının icraçı direktorunun vasitəçiliyi və əlaqələndirilməsi ilə məsləhətləşmələrlə aşağıda göstərilən sahələrə texniki yardım göstərilməsi ilə əlaqədar müraciət etmiş Tərəflərə kömək göstərir:

- a) elmi və texniki heyətin öyrənilməsi;
- b) axıntı qəbul etmək və ölçü - qeydə alma cihazları, qurğular və vacib avadanlıqlar;
- c) gəmilərdən dənizin çirkləndirilməsinin azaldılması və ya qarşısının alınmasına dair digər tədbirlərdə kömək;
- d) elmi tədqiqatlarda həvəsləndirmə.

Maddə 18

Denonsasiya

1. Konvensiya və ya onun müəyyən Tərəfə dair Əlavəsi qüvvəyə minəndən sonra 5 il müddətində istənilən vaxt Konvensiyanın hər bir Tərəfi bu Konvensiyanı və ya onun Fakultativ Əlavəsini ləğv edə bilər.

2. Denonsasiya, Təşkilatın Baş katibinə müvafiq yazılı xəbərdarlıq göndərməklə həyata keçirilir; Baş katib bütün başqa Tərəfləri qəbul edilmiş belə xəbərdarlığın məzmunu və tarixi, həmçinin belə denonsasiyanın qüvvəyə minməsi barədə məlumatlandırır.

3. Baş katibin denonsasiya barədə xəbərdarlıq aldığı gündən keçən 12 ay ərzində və ya bu xəbərdarlıqda göstərilə bilən daha artıq müddətdə denonsasiya qüvvəyə minir.

Maddə 19

Saxlanmağa verilmə və qeydiyyat

1. Bu Konvensiya Təşkilatın Baş katibinə əmanət verilir; Baş katib onun təsdiqlənmiş nüsxələrini Konvensiyanı imzalamış və ya ona qoşulmuş bütün hökumətlərə göndərir.

2. Bu Konvensiya qüvvəyə minən kimi Təşkilatın Baş katibi onun mətnini Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Nizamnaməsinin 102-ci maddəsinə uyğun olaraq qeydiyyata alıb dərc etdirmək üçün Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibinə göndərir.

Maddə 20

Dillər

Bu Konvensiya ingilis, ispan, rus və fransız dillərində bir nüsxədə tərtib olunmuşdur, həm də bütün mətnlər eyni qüvvəyə malikdir. Ərəb, italyan, alman və yapon dillərində rəsmi tərcümələr hazırlanır və istifadə olunan əsli ilə birgə saxlanmaq üçün verilir.

Bunun təsdiqi olaraq, öz müvafiq hökumətləri tərəfindən lazımı qaydada səlahiyyət verilmiş aşağıda imza edənlər bu Konvensiyanı imzalamışlar.

1973-cü il noyabrın 2-də

**"DƏNİZ TƏLƏBLƏRİ İLƏ BAĞLI MƏSULİYYƏTİN MƏHDUDLAŞDIRILMASI
HAQQINDA" 1976-CI İL TARİXLİ BEYNƏLXALQ KONVENSİYAYA QOŞULMAQ
BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır:**

I. Azərbaycan Respublikası "Dəniz tələbləri ilə bağlı məsuliyyətin məhdudlaşdırılması haqqında" 1976-cı il tarixli Beynəlxalq Konvensiyaya **qoşulsun.**

II. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 18 iyun 2004-cü il
№ 694-IIQ

**DƏNİZ TƏLƏBLƏRİ İLƏ BAĞLI MƏSULİYYƏTİN MƏHDUDLAŞDIRILMASI
HAQQINDA 1976-CI İL TARİXLİ
BEYNƏLXALQ KONVENSİYA**
(London, 19 noyabr 1976-cı il)

Bu Konvensiyanın Tərəfi olan dövlətlər,
dəniz tələbləri ilə bağlı məsuliyyətin məhdudlaşdırılması haqqında bəzi oxşar qaydaları saziş vasitəsilə müəyyənləşdirmək istəyində olduqlarını etiraf edərək,
bu məqsədlə Konvensiya bağlamağı qərara almış və ona görə də aşağıdakılar barədə razılığa gəlmişlər:

I f ə s i l
MƏHDUDLAŞDIRMA HÜQUQU

M a d d ə 1

Məsuliyyətini məhdudlaşdırmaq hüququna malik şəxslər

1. Aşağıda müəyyənləşdirilən gəmi sahibləri və xilasediciləri bu Konvensiyanın müddəalarına müvafiq surətdə 2-ci maddədə qeyd edilən tələblər üzrə məsuliyyətlərini məhdudlaşdırma bilərlər.

2. "Gəmi sahibi" ifadəsi dəniz gəmisinin sahibini, fraxt edənini, sahibini və operatorunu bildirir.

3. "Xilasedici" xilasetmə üzrə əməliyyatlarla bilavasitə əlaqədə xidmətlər göstərən istənilən şəxsi bildirir. Həmin əməliyyatlar 2-ci maddənin 1-ci bəndinin "d", "e" və "f" yarımbəndlərində qeyd olunmuş əməliyyatları da əhatə edir.

4. 2-ci maddədə qeyd olunmuş tələblərdən hər hansı biri hərəkətinə, nöqsanına və ya fəaliyyətsizliyinə görə gəmi sahibinin, yaxud xilasedicinin məsuliyyət daşıdıqları istənilən şəxsə qarşı irəli sürülsə, həmin şəxs bu Konvensiyada nəzərdə tutulan məsuliyyətin məhdudlaşdırılmasından istifadə etmək hüququna malikdir.

5. Bu Konvensiyada gəmi sahibinin məsuliyyəti gəminin özünə qarşı irəli sürülən iddia üzrə məsuliyyəti əhatə edir.

6. Bu Konvensiyanın müddəalarına müvafiq surətdə məhdudiyət altına düşən tələblər üzrə məsuliyyət daşıyan sığorta edənin məsuliyyəti sığortalanmış şəxsin özü ilə eyni həcmdə bu Konvensiyanın üstünlüklərindən istifadə etmək hüququna malikdir.

7. Məsuliyyətin məhdudlaşdırılmasına yönəldilmiş hərəkət məsuliyyətin qəbul edildiyini bildirir.

M a d d ə 2

Məsuliyyətin məhdudlaşdırıldığı tələblər

1. 3-cü və 4-cü maddələrə riayət edilməklə, məsuliyyətin əsasının necə olmasına baxmayaraq, aşağıdakı tələblər məsuliyyət məhdudiyətinin altına düşür:

(a) gəminin bortunda və ya bilavasitə onun istismarı, yaxud xilasetmə əməliyyatları ilə əlaqədar baş vermiş ölüm və ya bədən xəsarəti, yaxud əmlakın itirilməsi və ya korlanması ilə (liman qurğularının, su hövzələrinin, gəmi yollarının və naviqasiya şəraiti vasitələrinin zədələnməsi də daxil olmaqla), bunun nəticəsində yaranmış istənilən sonrakı zərərlə bağlı tələblər;

(b) dəniz yolları ilə yük, sərnişinlər və ya onların baqajlarının daşınmasının gecikdirilməsi nəticəsində dəymiş zərərlə bağlı tələblər;

(c) müqavilədən irəli gəlməyən və bilavasitə gəminin istismarı və ya xilasetmə əməliyyatları ilə əlaqədar baş vermiş istənilən hüquq pozuntusu nəticəsində dəymiş digər zərərlə bağlı tələblər;

(d) batmış, qırıntılara çevrilmiş, saya oturmuş və ya tərk edilmiş gəminin bortunda olanların hamısı daxil edilməklə, belə gəminin qaldırılması, çıxarılması, məhv edilməsi, yaxud zərərsizləşdirilməsi ilə bağlı tələblər;

e) gəminin yükünün çıxarılması, məhv edilməsi və ya zərərsizləşdirilməsi ilə bağlı tələblər;

(f) bu Konvensiyaya müvafiq surətdə məsuliyyət daşıyan şəxsin öz məsuliyyətini məhdudlaşdırma bildiyi zərərin qarşısının alınması və ya azaldılması üçün görülən tədbirlər nəticəsində dəymiş zərəre və belə tədbirlərin vurduğu sonrakı zərəre görə məsuliyyət daşıyan şəxsdən başqa, digər şəxsin tələbləri.

2. 1-ci bənddə qeyd edilmiş tələblər, hətta reqres qaydasında və ya müqavilədən, yaxud başqa şəkildə irəli gələn zəmanətə əsasən, yaxud digər şəkildə təqdim olunduqda da məsuliyyətin məhdudlaşdırılması altına düşür. Lakin 1-ci bəndin "d", "e" və "f" yarım bəndlərində qeyd edilmiş tələblər zərəre görə məsuliyyət daşıyan şəxslə bağlanmış müqavilə üzrə mükafatlandırılmaya aid olduğu dərəcədə məsuliyyət məhdudiyəti altına düşmür.

M a d d ə 3

Məsuliyyət məhdudiyətindən çıxarma

Bu Konvensiyanın müddəaları aşağıdakılara tətbiq edilmir:

(a) xilasetmə ilə əlaqədar və ya ümumi qəza üzrə ödəniş barədə tələblərə;

(b) ət haqqında 1969-cu il 29 noyabr tarixli Beynəlxalq Konvensiya baxımından neftlə çirkənlənmədən dəymiş zərərlə, yaxud ona qüvvədə olan hər hansı düzəlişlə və ya əlavə edilən istənilən protokolla bağlı tələblərə;

(c) atom zərərinə görə məsuliyyət məhdudiyətini tənzimləyən və ya qadağan edən hər hansı Beynəlxalq Konvensiya, yaxud milli qanunvericilik altına düşən tələblərə;

(d) atom zərəri ilə əlaqədar atom gəmisinin sahibinə irəli sürülən tələblərə;

(e) vəzifə öhdəlikləri gəmi və ya xilasetmə əməliyyatları ilə əlaqədar olan gəmi sahibinin,

yaxud xilasedicinin qulluqçularına, habelə onların varislərinə, öhdəsində olanlara və ya gəmi sahibi, yaxud xilasedici ilə belə qulluqçular arasında əmək müqaviləsini tənzimləyən qanunvericilik üzrə müvafiq tələblər irəli sürmək hüququna malik digər şəxslərə tələblərə; gəmi sahibi və ya xilasedici həmin tələblər üzrə məsuliyyətini məhdudlaşdırma bilməz və ya o, belə qanunvericilik üzrə məsuliyyətini yalnız 6-cı maddədə nəzərdə tutulmuş məbləğdən yuxarı həcmə qədər məhdudlaşdırma bilər.

M a d d ə 4

Məsuliyyətin məhdudlaşdırılmasına mane olan hərəkət

Məsuliyyət daşıyan şəxs, zərərin onun öz hərəkəti və ya belə zərərin vurulması niyyəti ilə edilmiş səhvi nəticəsində, yaxud özünə güvənməklə və belə zərərin dəyəcəyinin mümkünlüyünün şüurlu şəkildə törətdiyi sübut edilərsə, məsuliyyətini məhdudlaşdırmaq hüququ yoxdur.

M a d d ə 5

Qarşılıqlı tələblər

Bu Konvensiyanın müddəaları üzrə məsuliyyətini məhdudlaşdırmaq hüququna malik olan şəxs elə həmin hadisədən meydana gələn iddiaçıya tələb irəli sürərsə, onların müvafiq tələbləri nəzərə alınmalı və bu Konvensiyanın müddəaları, əgər mövcud olacaqsa, yalnız qalanlarına tətbiq edilir.

II f ə s i l
MƏSULİYYƏT HƏDDİ

M a d d ə 6

Ümumi hədlər

1. 7-ci maddədə qeyd edilənlərdən başqa və eyni hadisədən irəli gələn tələblər üzrə məsuliyyətin hədləri aşağıdakı şəkildə hesablanır:

(a) ölümlə və ya bədən xəsarəti ilə nəticələnmiş tələblərlə bağlı: (i) tutumu 500 tondan artıq olmayan gəmi üçün - 333.000 hesablaşma vahidi; (ii) tutumu yuxarıda qeyd ediləndən yüksək olan gəmilər üçün (i) yarımbəndində qeyd olunan məbləğə aşağıdakı məbləğlər əlavə edilir: 501 tondan 300 tona qədər olan hər tona - 500 hesablaşma vahidi;

3.001 tondan 30.000 tona qədər olan hər tona - 333 hesablaşma vahidi; 30.001 tondan 70.000 tona qədər olan hər tona - 250 hesablaşma vahidi;

70.000 tondan yuxarı olan hər tona - 167 hesablaşma vahidi; (b) hər hansı digər tələblərlə bağlı:

(i) tutumu 500 tondan yuxarı olmayan gəmi üçün - 167.000 hesablaşma vahidi;

(ii) tutumu yuxarıda qeyd ediləndən yüksək olan gəmilər üçün (i) yarımbəndində qeyd olunan məbləğə aşağıdakı məbləğlər əlavə edilir: 501 tondan 30.000 tona qədər olan hər tona - 167 hesablaşma vahidi;

30.001 tondan 70.000 tona qədər olan hər tona - 125 hesablaşma vahidi; 70.000 tondan yuxarı olan hər tona - 83 hesablaşma vahidi;

2. 1-ci bəndin "a" yarımbəndinə müvafiq surətdə hesablanmış məbləğ həmin yarımbənddə qeyd olunmuş tələblərin tam ödənilməsi üçün kifayət etmədikdə, 1-ci bəndin "b" yarımbəndinə uyğun olaraq hesablanan məbləğ 1-ci bəndin "a" yarımbəndində qeyd edilmiş tələblərin ödənilməyən qalıqının ödənilməsi üçün istifadə olunur və ödənilməmiş belə qalıq 1-ci bəndin "b" yarımbəndində qeyd edilən tələblərlə yanaşı, mütənasiblik əsasında ödənilir.

3. Lakin Tərəf Dövlətlər ölüm və ya bədən xəsarəti hallarında 2-ci bəndə əsasən, ödəmələr

tələb etmək hüququna zərər olmadan milli qanunvericiliklərində liman qurğularının, su hövzələrinin, gəmi yollarının və naviqasiya şəraiti vasitələrinin vurduğu zərərlə bağlı tələblərin 1-ci bəndin "b" yarım bəndində qeyd olunan digər tələblər qarşısında bu qanunvericiliklə müəyyənləşdirilən üstünlüyə malik olduğunu nəzərdə tuta bilər.

4. Hər hansı bir gəmidə fəaliyyət göstərməyən xilasedicinin və ya yalnız xilas etmə xidmətləri göstərən gəmidə işləyən xilasedicinin məsuliyyət həddi 1.500 tonluq tutum əsasında hesablanır.

Bu Konvensiyanın məqsədləri üçün gəminin tutumu gəmilərin ölçülməsinə dair 1969-cu il Beynəlxalq Konvensiyanın 1-ci Əlavəsində verilmiş ölçmə qaydalarına müvafiq surətdə müəyyənləşdirilən ümumi tutum hesab edilir.

M a d d ə 7

Sərnişinlərin tələblərinə dair məsuliyyət həddi

1. Gəmi sərnişinlərinin ölümü, yaxud bədən xəsarəti ilə nəticələnmiş və eyni hadisədən meydana gəlmiş tələblərlə əlaqədar olaraq, həmin gəmi sahibinin məsuliyyət həddi 46.666 hesablama vahidinin gəmi şəhadətnaməsinə müvafiq surətdə gəmiyə daşımağa icazə verilmiş sərnişinlərin sayına vurulmaqla alınan, ancaq 25 milyon hesablama vahidindən yuxarı olmayan məbləğ hesab edilir.

2. Bu maddənin məqsədləri üçün "gəmi sərnişinlərinin ölümü və ya bədən xəsarəti ilə nəticələnmiş tələblər" həmin gəmidə aşağıdakılar üzrə daşınan hər hansı şəxsin irəli sürdüyü və ya hər hansı şəxsin adından irəli sürülən istənilən belə tələbləri bildirir:

(a) sərnişin daşınması müqaviləsi üzrə; yaxud

(b) yüklərin daşınması müqaviləsində nəzərdə tutulmuş avtomobillərin və ya heyvanların müşayiət edilməsi üçün yükdaşıyanın razılığı üzrə.

M a d d ə 8

Hesablama vahidi

1. 6-cı və 7-ci maddələrdə qeyd olunan hesablama vahidi Beynəlxalq Valyuta Fondunun müəyyənləşdirdiyi kimi, "borcalmanın xüsusi hüququ vahidi" hesab edilir. 6-cı və 7-ci maddələrdə qeyd edilən məbləğlər məhdudlaşdırma fondunun, ödənişin yaradıldığı və ya Dövlətin qanunvericiliyi üzrə belə ödənişə bərabər tutulan təminatın verilməsi tarixində Dövlət valyutasının dəyərində müvafiq surətdə məsuliyyət məhdudiyyətinin tətbiq edildiyi həmin dövlətin milli valyutasına çevrilir. Beynəlxalq Valyuta Fondunun üzvü sayılan Tərəf Dövlətlərin milli valyutasının "borcalmanın xüsusi hüququ vahidi" ilə dəyəri Milli Valyuta Fondunun özünün xüsusi əməliyyatları və hesablamaları üçün müvafiq tarixdə onun tətbiq etdiyi dəyərin müəyyənləşdirilməsi metoduna uyğun olaraq hesablanır. Beynəlxalq Valyuta Fondunun üzvü olmayan Tərəf Dövlətlərin milli valyutasının "borcalmanın xüsusi hüququ vahid"ləri ilə dəyəri həmin Tərəf Dövlətin müəyyənləşdirdiyi üsulla hesablanır.

2. Buna baxmayaraq, Beynəlxalq Valyuta Fondunun üzvü olmayan və qanunvericiliyi 1-ci bəndin müddəalarını tətbiq etməyə imkan verməyən Dövlətlər ratifikasiya etmə, qəbul etmə və ya bəyənmə haqqında qeyd-şərtsiz imzalama zamanı, yaxud ratifikasiya edərkən, qəbul edərkən, bəyənərkən və ya qoşularkən, yaxud bundan sonra istənilən vaxt bu Konvensiyada nəzərdə tutulan və onların ərazilərində tətbiq edilən məsuliyyət hədlərinin aşağıdakı qaydada müəyyənləşdirildiyini bəyan edə bilərlər:

(a) 6-cı maddənin 1-ci bəndinin "a" yarım bəndi ilə bağlı aşağıdakı məbləğlərdə:

(i) tutumu 500 tondan yuxarı olmayan gəmilər üçün 5 milyon valyuta vahidi; (ii) tutumu yuxarıda qeyd ediləndən yüksək olan gəmilər üçün (i) yarım bəndində qeyd olunan məbləğə

aşağıdakı məbləğlər əlavə edilir: 501 tondan 3.000 tona qədər olan hər tona - 7.500 valyuta vahidi; 3.001 tondan 30.000 tona qədər olan hər tona - 5.000 valyuta vahidi; 30.001 tondan 70.000 tona qədər olan hər tona - 3.750 valyuta vahidi;

70.000 tondan yuxarı olan hər tona - 2500 valyuta vahidi;

b) 6-cı maddənin 1-ci bəndinin "b" yarımbəndi ilə bağlı aşağıdakı məbləğdə:

(i) tutumu 500 tondan yuxarı olmayan gəmilər üçün - 2,5 milyon valyuta vahidi;

(ii) tutumu yuxarıda qeyd ediləndən yüksək olan gəmilər üçün (i) yarımbəndində qeyd olunan məbləğə aşağıdakı məbləğlər əlavə edilir: 501 tondan 30.000 tona qədər olan hər tona - 2.500 valyuta vahidi;

30.001 tondan 70.000 tona qədər olan hər tona - 1850 valyuta vahidi; 70.000 tondan yuxarı olan hər tona - 1250 valyuta vahidi;

(c) 7-ci maddənin 1-ci bəndi ilə əlaqədar olaraq, 700.000 valyuta vahidinin gəmi şəhadətnaməsinə müvafiq surətdə gəminin daşınmasına icazə verilmiş sərnişinlərin sayına vurulması ilə alman, ancaq 375 milyon valyuta vahidindən yuxarı olmayan məbləğ hesab edilir.

6-cı maddənin 2-ci və 3-cü bəndləri bu bəndin müvafiq surətdə "a" və "b" yarımbəndlərinə tətbiq edilir.

3. 2-ci bənddə qeyd olunan valyuta vahidi doqquz yüz minlik əyara malik altmış beş tam onda beş milliqram qızıla uyğun gəlir. Bu məbləğin milli valyutaya çevrilməsi müvafiq Dövlətin qanunvericiliyinə əsasən həyata keçirilir.

4. 1-ci bəndin sonuncu cümləsində qeyd olunan hesablama və 3-cü bənddə qeyd edilən valyuta çevirməsi elə şəkildə həyata keçirilməlidir ki, 6-cı və 7-ci maddələrdə qeyd olunan, bu maddələrdəki hesablama vahidlərində ifadə edilən məbləğlərin həmin real dəyərini, nə qədər mümkünsə, Tərəf Dövlətlərin milli valyutalarında ifadə etsin. Tərəf Dövlətlər 1-ci bəndə əsasən hesablama üsulu və ya müvafiq hallarda ratifikasiya etmə, qəbul etmə, yaxud bəyənmə haqqında qeyd-şərtsiz imzalama zamanı və ya 16-cı maddədə qeyd olunan sənəd saxlanmağa verilərəkən, 3-cü bəndə əsasən valyuta çevirməsinin nəticəsi və bundan sonra həmin üsulla, yaxud valyuta çevirməsinin nəticələrində baş verən hər dəyişiklik barədə Depozitariyə məlumat verirlər.

M a d d ə 9

Tələblərin birləşdirilməsi

1.6-cı maddəyə müvafiq surətdə müəyyənləşdirilmiş məsuliyyət hədləri hər hansı bir hadisədən meydana gələn aşağıdakı bütün tələblərin cəminə tətbiq edilir:

(a) I maddənin 2-ci bəndində qeyd edilən şəxsə, yaxud şəxslərə və hərəkətinə, xətasına və ya fəaliyyətsizliyinə görə qeyd olunan şəxsin, yaxud şəxslərin məsuliyyət daşıdıqları hər hansı şəxsə qarşı; yaxud

(b) gəmidən xilasetməyə dair xidmətlər göstərən həmin gəminin mülkiyyətçisinə, belə gəmidən fəaliyyət göstərən xilasedici və ya xilasedicilərə və hərəkətinə, xətasına, yaxud fəaliyyətsizliyinə görə onun və ya onların məsuliyyət daşıdıqları hər hansı şəxsə qarşı;

(c) gəmidən fəaliyyət göstərməyən və ya yalnız gəmidə fəaliyyət göstərən, xilasetməyə dair xidmətlər göstərilən xilasediciyə və ya xilasedicilərə və hərəkətinə, xətasına, yaxud fəaliyyətsizliyinə görə onun və ya onların məsuliyyət daşıdıqları hər hansı şəxsə qarşı.

2.7-ci maddəyə müvafiq surətdə müəyyənləşdirilmiş məsuliyyət hədləri onun əhatə etdiyi bütün tələblərin cəminə tətbiq olunur, həmin tələblər 7-ci maddədə qeyd edilən gəmi ilə əlaqədar olaraq, I maddənin 2-ci bəndində qeyd edilən şəxsə və ya şəxslərə və hərəkətinə, xətasına, yaxud fəaliyyətsizliyinə görə yuxarıda qeyd olunan şəxsə və ya şəxslərin məsuliyyət daşıdıqları istənilən

şəxsə qarşı hər hansı bir hadisədən meydana gələ bilər.

M a d d ə 1 0

Məhdudlaşdırma fondu yaradılmadan məsuliyyətin məhdudlaşdırılması

1. 11-ci maddədə qeyd olunan məhdudlaşdırma fondunun təşkil edilməsinə baxmayaraq, məsuliyyətin məhdudlaşdırılmasını tələb etmək olar. Lakin Tərəf Dövlət məsuliyyət məhdudiyyəti altına düşən tələblərin yerinə yetirilməsi üçün onun məhkəməsində iddia irəli sürüldüyü hallarda, məsuliyyət daşıyan şəxsin öz məsuliyyətini məhdudlaşdırmaq hüququnu yalnız məhdudlaşdırma fondu bu Konvensiyanın müddəalarına müvafiq surətdə yaradılmış olduqda və ya məsuliyyəti məhdudlaşdırmaq hüququ icra olunarkən təşkil edildikdə həyata keçirə bilməsini özünün milli qanunvericiliyində nəzərdə tuta bilər.

2. Məsuliyyətin məhdudlaşdırılması məhdudlaşdırma fondu yaradılmadan həyata keçirilərsə, 12-ci maddənin müddəaları müvafiq surətdə tətbiq edilir.

3. Bu maddənin müddələrindən irəli gələn rəsmi qaydalarla bağlı məsələlər iddianın qaldırıldığı Tərəf Dövlətin milli qanunvericiliyinə müvafiq surətdə həll edilir.

III f ə s i l
MƏHDUDLAŞDIRMA FONDU

M a d d ə 1 1

Fondun yaradılması

1. Məsuliyyət həvalə edilə bilən şəxs məsuliyyətin məhdudlaşdırılması altına düşən tələblərlə əlaqədar olaraq iddianın qaldırıldığı hər hansı Tərəf Dövlətin məhkəməsində və ya digər səlahiyyətli orqanında fond təsis edilə bilər. Fond 6-cı və 7-ci maddələrin müddəalarına müvafiq surətdə hesablanan, həmin şəxsin məsuliyyət daşıya biləcəyi tələblərə tətbiq edilən, məsuliyyətə səbəb olmuş hadisənin baş verdiyi gündən fondun yaradıldığı günə qədər mövcud olan məbləğin faizləri ilə birlikdə formalaşan məbləğ həcmində yaradılır. Bu cür şəkildə yaradılmış istənilən fond yalnız məsuliyyət məhdudiyyətinin həyata keçirilə biləcəyi tələblərin ödənilməsi üçün nəzərdə tutulur.

2. Fond məbləğlər yığılması, yaxud fondun yaradıldığı Tərəf Dövlətin qanunvericiliyi üzrə məqbul sayılan təminatın verilməsi və məhkəmə, yaxud digər səlahiyyətli orqan tərəfindən kifayət qədər tanınması yolu ilə yaradıla bilər.

3. 9-cu maddənin 1-ci bəndinin "a", "b" və ya "c" yarımbəndlərində, yaxud 2-ci bəndində qeyd olunan şəxslərdən biri və ya onu sığorta edən tərəfindən yaradılan fond 1-ci bəndin "a", "b" və ya "c" yarımbəndlərində, yaxud müvafiq surətdə 2-ci bənddə qeyd edilən şəxslərin hamısı tərəfindən yaradılmış hesab olunur.

M a d d ə 1 2

Fondun bölüşdürülməsi

1. 6-cı maddənin 1-ci, 2-ci və 3-cü bəndlərinin və 7-ci maddənin müddəalarına riayət edilməklə, fond tələblərə malik şəxslər arasında onların tələblərinin fonda mütənasib surətdə müəyyənləşdirilən məbləğlərlə bölüşdürülür.

2. Məsuliyyət daşıyan şəxs və ya onu sığorta edən fondun bölüşdürülməsinə qədər fonda tələblər üzrə kompensasiyanı ödəmişlərsə, həmin şəxs ona ödədiyi məbləğ həddində, subroqasiya qaydasında, bu Konvensiyaya əsasən, kompensasiya almış şəxsin malik ola biləcəyi hüquqa sahib olur.

3. 2-ci bənddə nəzərdə tutulmuş subroqasiya hüququ yuxarıda qeyd edilən şəxslərdən fərqli

olaraq, digər şəxslər tərəfindən ödənilmə kimi, ancaq milli qanunvericiliklə tətbiqinə icazə verilən belə subroqasiya səviyyəsində onların ödədikləri hər hansı məbləğlə bağlı istifadə edilə bilər.

4. Məsuliyyət daşıyan şəxs və ya hər hansı digər şəxs 2-ci və 3-cü bəndlərə əsasən həmin şəxsin subroqasiya hüququndan istifadə edə biləcəyi ilə bağlı bu cür ödənilmə məbləğinin sonradan tam və ya qismən ödənilməsinə onun məcbur edilə biləcəyini müəyyənləşdirərsə, ödənilmə fondun bölüşdürülməsi nə qədər ödənilmişsə, fondun yaradıldığı Dövlətin məhkəməsi və ya digər səlahiyyətli orqanı belə şəxsə sonralar onun fonda tələblərini ödəmək imkanı verməkdən ötrü kifayət qədər məbləğin müvəqqəti olaraq ehtiyatda saxlanılmasına sərəncam verə bilər.

Maddə 13

Digər iddialar üçün maneələr

1. Məhdudlaşdırma fondu 11-ci maddəyə müvafiq surətdə təsis edilmişsə, fonda tələb irəli sürən hər hansı şəxs fondu təsis edən və ya adından təsis edilən şəxsin istənilən digər əmlakı ilə bağlı belə tələblərə aid olan hər hansı hüququ həyata keçirə bilməz.

2. 11 -ci maddəyə müvafiq surətdə məhdudlaşdırma fondu təsis edildikdən sonra maraqları nəminə fondun yaradıldığı şəxsə məxsus olan, yurisdiksiyası hüdudlarında həbs edilmiş, yaxud tutulub saxlanmış, Tərəf Dövlətin tələbi ilə fonda verilə bilən hər hansı gəmi və ya istənilən digər əmlak, habelə verilmiş hər hansı təminat həmin Dövlətin məhkəməsinin, yaxud istənilən digər səlahiyyətli orqanın sərəncamı ilə azad edilə bilər. Lakin məhdudlaşdırma fondu aşağıdakılarda yaradılmışsa, bu cür azad etmələr haqqında sərəncam həmişə verilməlidir:

(a) hadisənin baş verdiyi yerdəki limanda və ya o, həmin limanın hüdudlarından kənarında baş vermişsə, bu limandan sonra yan alman birinci limanda;

(b) ölümlə və ya bədən xəsarəti ilə nəticələnmiş tələblərlə bağlı düşmə limanında;

(c) yükə vurulmuş zərərle bağlı boşaltma limanında; yaxud

(d) həbs qoyulduğu Dövlətdə.

3. 1-ci və 2-ci bəndlərin müddəaları yalnız tələbi olan şəxs fondu idarə edən məhdudlaşdırma fonduna məhkəmədə tələb irəli sürə bildiyi və həmin fondun həqiqətən də istifadə edilə və həmin tələblə bağlı sərbəst surətdə çevrilə bildiyi hallarda tətbiq edilir.

Maddə 14

Tətbiq edilən qanunvericilik

Bu fəslin müddəalarına riayət edilməklə, məhdudlaşdırma fondunun təsis edilməsi və bölüşdürülməsi ilə bağlı qaydalar və bununla bağlı olan bütün prosedur qaydaları fondun təsis edildiyi Tərəf Dövlətin qanunvericiliyi ilə tənzimlənir.

IV fəsil

TƏTBİQ EDİLMƏ SAHƏSİ

Maddə 15

Bu Konvensiya 1 -ci maddədə qeyd olunan hər hansı şəxs tərəfindən Tərəf Dövlətin məhkəməsində onun məsuliyyətinin məhdudlaşdırılması və ya istənilən belə Dövlətin yurisdiksiyası hüdudlarında həbs edilmiş gəminin, yaxud digər əmlakın və ya verilmiş hər hansı təminatın azad olunması barədə tələblər irəli sürüldüyü bütün hallarda tətbiq edilir.

Buna baxmayaraq, hər bir Tərəf Dövlət I maddədə qeyd edilən hər hansı şəxsə həmin Dövlətin məhkəmələrində bu Konvensiyanın müddəalarına müraciət etdiyi vaxt Tərəf Dövlətdə onun daimi yaşayış və əsas fəaliyyət yeri olmadıqda və ya barəsində məsuliyyətin məhdudlaşdırılması, yaxud

məsuliyyətdən azad edilməsi ilə bağlı tələblərin irəli sürüldüyü və yuxarıda qeyd olunan vaxtda Tərəf Dövlətin bayrağı altında üzməyən hər hansı gəmiyə bu Konvensiyanın tətbiq olunmasından tam və ya qismən imtina edə bilər.

2. Tərəf Dövlət aşağıdakı gəmilərə tətbiq ediləcək məsuliyyətin məhdudlaşdırılması sistemini milli qanunvericiliyin xüsusi müddəaları ilə nizamlaya bilər:

(a) həmin Dövlətin qanunvericiliyinə müvafiq surətdə daxili su yolları ilə üzmək üçün nəzərdə tutulan gəmilərə;

(b) tutumu 300 tondan aşağı olan gəmilərə.

Tərəf Dövlət bu bənddə nəzərdə tutulmuş imkandan istifadə edərək, onun milli qanunvericiliyində qəbul edilmiş məsuliyyət hədləri və ya belə hədlərin nəzərdə tutulmaması barədə Depozitariyə məlumat verir.

3. Tərəf Dövlət digər Tərəf Dövlətlərin vətəndaşları sayılan şəxslərin maraqlarına heç bir şəkildə toxunmayan hadisələrdən meydana gələn tələblərə tətbiq edilən məsuliyyətin məhdudlaşdırılması sistemini milli qanunvericiliyin xüsusi müddəaları ilə nizamlaya bilər.

4. Tərəf Dövlətlərin məhkəmələri bu Konvensiyanı qazma işləri və həmin işləri həyata keçirmək üçün tikilən və ya uyğunlaşdırılan gəmilərə tətbiq etmir:

(a) bu dövlət özünün milli qanunvericiliyində 6-cı maddədə nəzərdə tutulan məsuliyyət həddindən daha yüksək müvafiq hədd müəyyən etmişsə;

(b) bu dövlət həmin gəmilər tətbiq edilən məsuliyyət sistemini tənzimləyən beynəlxalq konvensiyanın tərəfi olmuşsa.

(a) yarım bəndinin tətbiq edildiyi hallarda, həmin Tərəf Dövlət Depozitariyə bu barədə məlumat verir.

5. Bu Konvensiya aşağıdakılara tətbiq edilmir:

(a) hava yastıqlı gəmilərə;

(b) dənizin dibindəki və ya onun təkindəki təbii ehtiyatların kəşfiyyatı, yaxud işlənməsi üçün tikilmiş üzən platformalara.

V fəsil

SON MÜDDƏALAR

Maddə 16

İmzalama, ratifikasiya etmə və qoşulma

1. Bu Konvensiya Dənizçilik üzrə Hökumətlərarası Məsləhətçi Təşkilatın (bundan sonra - Təşkilat) olduğu yerdə 1977-ci il fevralın 1-dən 1977-ci il dekabrın 31-ə qədər bütün dövlətlər tərəfindən imzalanmaq üçün açıqdır və bundan sonra ona qoşulmaq üçün açıq qalır.

2. Bütün dövlətlər aşağıdakı yolla bu Konvensiyanın tərəfləri ola bilərlər:

a) ratifikasiya barədə qeyd-şərtsiz imzalamaqla, qəbul və ya təsdiq etməklə; yaxud

b) ratifikasiya barədə qeyd-şərtlə imzalamaqla, sonradan ratifikasiya etmək şərtilə qəbul etməklə və ya təsdiq etməklə; yaxud

c) qoşulmaqla.

3. Ratifikasiya etmək, qəbul etmək, bəyənmək və ya qoşulmaq bu barədə rəsmi sənədi Təşkilatın Baş katibinə (bundan sonra - Baş katib) saxlamağa vermək yolu ilə həyata keçirilir.

Maddə 17

Qüvvəyə minmə

1. Bu Konvensiya on iki dövlətin onu ratifikasiya, qəbul etmə və ya bəyənmə haqqında qeyd-

şərtsiz imzaladığı, yaxud ratifikasiya, qəbul etmə, bəyənmə və ya qoşulma barədə zəruri sənədləri saxlanmağa verdiyi tarixdən etibarən bir il keçdikdən sonra başlayan ayrı birinci günündə qüvvəyə minir.

2. Bu Konvensiyanın qüvvəyə minməsi şərtlərini yerinə yetirdikdən sonra, lakin onun qüvvəyə minməsi tarixinə qədər ratifikasiya, qəbul etmə, bəyənmə və ya qoşulma barədə sənədi saxlanmağa verən, yaxud onu ratifikasiya, qəbul etmə və ya bəyənmə haqqında qeyd-şərtsiz imzalayan dövlətlər üçün ratifikasiya, qəbul etmə, bəyənmə və ya qoşulma, yaxud ratifikasiya, qəbul etmə və ya bəyənmə haqqında qeyd-şərtsiz imzalama hansı tarixin - Konvensiyanın qüvvəyə minməsi gününün və ya imzalama tarixindən etibarən keçən doxsan gündən sonra başlayan ayın ilk gününün, yaxud sənədin saxlanmağa verilməsi tarixinin gec başlamasından asılı olaraq qüvvəyə minir.

3. Bundan sonra həmin Konvensiyanın Tərəfi olan istənilən dövlət üçün Konvensiya sənədin saxlanmağa verildiyi tarixdən etibarən keçən doxsan gündən sonra başlayan ayın ilk günündə qüvvəyə minir.

4. Bu Konvensiyam ratifikasiya etmiş, qəbul etmiş və ya bəyənmiş, yaxud ona qoşulmuş dövlətlər arasındakı münasibətlərə gəldikdə isə bu Konvensiya dəniz gəmiləri sahiblərinin məsuliyyətinin məhdudlaşdırılması ilə əlaqədar olaraq, 1957-ci il oktyabrın 10-da Brüsseldə bağlanmış Beynəlxalq Konvensiyamı və dəniz gəmiləri sahiblərinin məsuliyyətinin məhdudlaşdırılması ilə əlaqədar olaraq, bəzi müddələrin vahid şəkli salınması üçün 1924-cü il avqustun 25-də Brüsseldə imzalanmış Beynəlxalq Konvensiyamı əvəz və ləğv edir.

M a d d ə 1 8

Qeyd-şərtlər

1. İmzalama, ratifikasiya etmə, qəbul etmə, bəyənmə və ya qoşulma zamanı istənilən dövlət 2-ci maddənin 1-ci bəndinin "d" və "e" yarımbəndlərinin tətbiqini istisna etmək hüququ barədə qeyd-şərt edə bilər. Bu Konvensiyanın mahiyyətini təşkil edən məsələlərə dair digər heç bir qeyd-şərtə icazə verilmir.

2. İmzalama zamanı edilən qeyd-şərtlər ratifikasiya edilərkən, qəbul edilərkən və ya bəyənildikdən təsdiq olunmalıdır.

3. Bu Konvensiyaya qeyd-şərt etmiş hər hansı dövlət Baş katibə göndərdiyi xəbərdarlıq məktubu vasitəsilə istənilən vaxt onu ləğv edə bilər. Qeyd-şərtlərin belə ləğv edilməsi xəbərdarlıq məktubunun alındığı gün qüvvəyə minir. Əgər xəbərdarlıq məktubunda qeyd-şərtin onda müəyyənləşdirilən tarixdə qüvvəyə mindiyi qeyd edilmişsə və bu tarix Baş katibin xəbərdarlıq məktubunu alması tarixindən çox gec olarsa, qeyd-şərtin ləğvi həmin gec tarixdə qüvvəyə minir.

M a d d ə 1 9

Denonsasiya

1. Bu Konvensiya Tərəf Dövlət üçün Konvensiyanın qüvvəyə mindiyi tarixdən etibarən bir il keçdikdən sonra istənilən vaxtda həmin dövlət tərəfindən denonsasiya edilə bilər.

2. Denonsasiya müvafiq sənədi Baş katibə saxlamağa vermək yolu ilə həyata keçirilir.

3. Denonsasiya sənədin saxlanmağa verilməsi tarixindən etibarən bir il keçdikdən sonra başlayan ayın ilk günündə və ya həmin sənəddə qeyd oluna bilən daha uzun müddət keçdikdən sonra qüvvəyə minir.

M a d d ə 2 0

Yenidən nəzərdən keçirmə və düzəlişlər

1. Təşkilat bu Konvensiyamı yenidən nəzərdən keçirmək və ya ona düzəlişlər etmək üçün konfrans çağırma bilər.

2. Təşkilat bu Konvensiyayı yenidən nəzərdən keçirmək və ya ona düzəlişlər etmək üçün onun Tərəf Dövlətlərinin konfransını Tərəflərin azı üçdə birinin xahişi ilə çağırır.

3. Bu Konvensiyaya düzəlişlər qüvvəyə mindiyi tarixdən sonra ratifikasiya, qəbul etmə, bəyənmə və ya qoşulma barədə saxlanmağa verilmiş hər hansı sənəd, əgər onda ziddiyyət təşkil edən niyyətlər (müləhizələr) yoxdursa, o, düzəliş edilmiş Konvensiyaya aid olunmuş hesab edilir.

M a d d ə 2 1

Məhdudlaşdırma məbləğlərinin və hesablama vahidinin, yaxud valyuta vahidinin yenidən nəzərdən keçirilməsi

1. 20-ci maddənin müddəalarına baxmayaraq, yalnız 6-cı və 7-ci maddələrdə və 8-ci maddənin 2-ci bəndində nəzərdə tutulan məbləğlərin yenidən nəzərdən keçirilməsi və ya bu maddənin 1 -ci və 2-ci bəndlərində müəyyənləşdirilən hər iki vahidin digər vahidlərlə əvəz edilməsi məqsədilə Təşkilat tərəfindən bu maddənin 2-ci və 3-cü bəndlərinə müvafiq surətdə konfrans çağırılır. Məbləğlərə yenidən baxılması yalnız onların real dəyərlərinin xeyli dərəcədə dəyişilməsi səbəbindən həyata keçirilir.

2 Təşkilat belə konfransı Tərəf Dövlətlərin azı dördə birinin xahişi ilə çağırır.

3, Məbləğlərin dəyişdirilməsi və ya eyni vahidlərin digər vahidlərlə əvəz olunması barədə qərar həmin konfransda iştirak edən Tərəf Dövlətlərin üçdə iks səs çoxluğu ilə qəbul edilir.

4. Konvensiyayı ratifikasiya etmək, qəbul etmək, bəyənmək və ya ona qoşulmaq haqqında sənədi saxlamağa verən hər hansı dövlət düzəlişlər qüvvəyə mindikdən sonra düzəlişlər edilmiş Konvensiyayı tətbiq edir.

M a d d ə 2 2

Depozitari

1. Bu Konvensiya Baş katibə saxlanmağa verilir.

2. Baş katib:

(a) bu Konvensiyanın lazımı qaydada təsdiqlənmiş surətlərini dəniz tələbləri ilə bağlı məsuliyyətin məhdudlaşdırılmasına dair Konfransda iştirak etməyə dəvət olunmuş bütün Dövlətlərə və bu Konvensiyaya qoşulmuş bütün digər Dövlətlərə göndərir;

(b) bu Konvensiyam imzalamış və ya ona qoşulmuş bütün Dövlətlərə aşağıdakılar barədə məlumat verir:

hər yeni sənədin imzalanması, saxlanmağa verilməsi və hər hansı qeyd-şərt, habelə bu cür imzalama və ya saxlanmağa verilmə barədə;

bu Konvensiyanın qüvvəyə minməsi və ya ona hər hansı düzəlişin edilməsi tarixi barədə;

bu Konvensiyanın hər hansı şəkildə ləğv edilməsi və ləğv etmənin qüvvəyə minməsi tarixi barədə;

20-ci və 21-ci maddələrə müvafiq surətdə qəbul edilmiş hər hansı düzəliş barəsində;

bu Konvensiyanın maddələrindən hər hansı birinin tələb etdiyi istənilən məlumat barədə.

3. Bu Konvensiya qüvvəyə mindikdən sonra Baş katib onun lazımı qaydada təsdiq edilmiş surətini Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Nizamnaməsinin 102-ci maddəsinə müvafiq surətdə qeydiyyatla alınmaq və dərc edilmək üçün Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Katibliyinə verir.

M a d d ə 2 3

Dillər

Bu Konvensiya rus, ingilis, ispan və fransız dillərində bir əsl nüsxədə tərtib edilmişdir və bütün mətnlər eynidir.

Min doqquz yüz yetmiş altıncı il noyabrın on doqquzunda Londonda imzalanmışdır.

Bunun təsdiqi olaraq, lazımı qaydada səlahiyyət verilmiş aşağıda imza edənlər bu Konvensiyam imzalamışlar

**"NEFTLƏ ÇİRKƏNDİRMƏ HALLARINA HAZIRLIĞIN TƏMİN EDİLMƏSİ,
BUNLARA QARŞI MÜBARİZƏ VƏ ƏMƏKDAŞLIQ HAQQINDA"
1990-CI İL TARİXLİ BEYNƏLXALQ KONVENSIYAYA QOŞULMAQ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır**:

I Azərbaycan Respublikası "Neftlə çirkləndirmə hallarına hazırlığın təmin edilməsi, bunlara qarşı mübarizə və əməkdaşlıq haqqında" 1990-cı il tarixli Beynəlxalq Konvensiyaya qoşulsun.

II. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 18 iyun 2004-cü il,

№ 690-IIQ

**NEFTLƏ ÇİRKƏNDİRMƏ HALLARINA HAZIRLIĞIN TƏMİN EDİLMƏSİ,
BUNLARA QARŞI MÜBARİZƏ VƏ ƏMƏKDAŞLIQ HAQQINDA 1990-CI İL TARİXLİ
BEYNƏLXALQ KONVENSIYA**

Ön söz

Beynəlxalq Dəniz Təşkilatı Assambleyası (İMO) 1989-cu il 19 oktyabr tarixli A.674 (16) qətnaməsi ilə, neftlə çirklənmə hallarını törədən son ciddi hadisələri etiraf edərək, neftlə çirklənmə və bununla mübarizəyə hazırlığı təmin etmək məqsədilə beynəlxalq Konfrans çağırmağı qərara aldı.

Assambleya Təşkilatın Dəniz Mühitini Müdafiə Komitəsinə (MERS) Konfransda baxılmaq üçün, neftlə çirklənmə hallarına qarşı hazırlığı təmin edən və bununla mübarizə aparmaq üçün, bu məsələlərlə bağlı mövcud regional sazişlərin təcrübəsini nəzərə alaraq, beynəlxalq konvensiya hazırlamağı təklif etdi. Bu konvensiya, öz növbəsində, neftlə çirklənməyə səbəb olan irimiqyaslı hadisələrə qarşı mübarizə aparmaq üçün beynəlxalq əməkdaşlıq strukturunu təmin edə biləcəklər.

Bu göstərişə müvafiq olaraq beynəlxalq konvensiyanın layihəsi və müvafiq qətnamələr MERS-in təşkil etdiyi işçi qrupu tərəfindən, 1990-cı ilin martında keçirilmiş 29-cu sessiyada nəzərdən keçirildi və 1990-cı ilin may ayında neftlə çirklənmə halları və onlarla mübarizəyə hazırlığı təmin etmək barədə konvensiyanın layihəsi və həmçinin əlaqədar qətnamələrin layihəsi səsə qoyuldu.

Assambleyanın qərarına müvafiq olaraq İMO 1990-cı il noyabrın 19-dan 30-dək Londondakı qərargahında diplomatik konfrans çağırıldı. Yekun Akta əlavə olaraq, konfrans Neftlə çirkləndirmə hallarına hazırlığın təmin edilməsi, bunlara qarşı mübarizə və əməkdaşlıq barəsində 1990-cı il tarixli Beynəlxalq Konvensiyanı qəbul etdi. Konfrans, həmçinin Yekun Akta əlavəyə daxil olan 10 qətnaməni də qəbul etdi.

Bu nəşrdə konfransın Yekun Aktından və ona edilən əlavədən, Neftlə çirklənmə hallarına hazırlığın təmin edilməsi, bunlara qarşı mübarizə və əməkdaşlıq haqqında 1990-cı il tarixli Beynəlxalq Konvensiyadan mətnlər verilmişdir. Konfransın qəbul etdiyi 1 saylı qətnaməyə müvafiq olaraq, Katiblik Konvensiyanın 3, 4, 5, 6-cı maddələrinə uyğun olaraq, İMO-nun işlədiyi saziş və sənədlərə istinadları izahat şəklində daxil etmişdir. Qeyd etmək lazımdır ki, 3-cü maddənin 1-ci bəndinin izahatında adı çəkilən Marpol 73/78 Konvensiyasına edilən 1-ci Əlavənin 26-cı qaydasında 1991-ci ilin iyul ayında, Dəniz Mühitini Müdafiə Komitəsinin keçirəcəyi 31-ci sessiyanın qəbul edəcəyi Marpol 73/78 Konvensiyasına düzəliş zamanı müzakirə olunacaq.

**Neftlə çirkləndirmə hallarına münasibət və hazırlığın təmin edilməsi sahəsində
Beynəlxalq Əməkdaşlıq Konfransının
YEKUN AKTI**

1. Beynəlxalq Dəniz Təşkilatının Konvensiyasının 2-ci maddəsinin 6-cı bəndinə müvafiq olaraq Təşkilatın Assambleyası 1989-cu il 19 oktyabr tarixli növbəti 16-cı sessiyasında A.674 (16) qətnaməsini qəbul edərək, neftlə çirklənmə hallarına münasibət və hazırlığı təmin etmək üçün konvensiya qəbul etmək məsələsinin müzakirəsi üçün beynəlxalq konfrans çağırmağı qərara almışdır.

2. Bununla əlaqədar olaraq, Assambleyanın yuxarıda göstərilən sessiyası iş proqramı və 16-cı maliyyə dövrü-1990-1991-ci illər üçün büdcə haqqında 1989-cu il 19 oktyabr tarixli A. 644 (16) qətnaməsini qəbul edərək qeyd etdi ki, Amerika Birləşmiş Ştatları hökuməti bir hazırlıq müşavirəsi və bir həftə ərzində diplomatik konfrans keçirilməsi üçün lazımi maliyyə vəsaiti təqdim etməyə məmnuniyyətlə razılıq vermişdir.

3. Sonralar Yaponiya hökuməti və Yaponiya Gəmiqayırma Sənayesi Fondu konfransın işini iki həftəyə qədər uzatmaq məqsədilə əlavə maliyyə vəsaiti ödəməyə məmnuniyyətlə razılaşmışlar.

5. Konfransda 90 ölkənin nümayəndəsi iştirak etmişdir, onlardan:

ƏLCƏZAYİR
ANTİQUA BARBUDA
ARGENTİNA
AVSTRALIYA
BAHAM ADALARI
BƏHREYN
BANQLADEŞ
BARBADOS
BELÇİKA
BRAZİLİYA
KAMBOCA
KAMERUN
KANADA
KABO-VERDE
ÇİLİ
ÇİN
KOSTA-RİKA
KOT DİVUAR

KİPR
KXDR
DANİMARKA
EKVADOR
MİSİR
SALVADOR
EFİOPİYA
FİCİ
MƏRAKEŞ
MYANMA
NİDERLAND
YENİ ZELANDİYA
NİGERİYA
NORVEÇ
PAKİSTAN
PERU
FİLİPPİN
POLŞA
PORTUQALİYA
KOREYA RESPUBLİKASI
FİNLANDİYA
FRANSA
QABON
ALMANİYA
QANA
YUNANISTAN
QRENADA
QVİNEYA
İSLANDİYA
HİNDİSTAN
İNDONEZİYA
İRAN (İR)
İTALİYA
YAPONİYA
İORDANIYA
KENİYA
KÜVEYT
LİVAN
LİBERİYA
MALAVİ
MALAYZİYA
MALDİV ADALARI
MALTA
MARŞAL ADALARI
MAVRİKİ

MEKSİKA
MANAKO
SUDAN
İSVEÇRƏ
TAYLAND
TRİNİDAD VƏ TOBAQO
TUNİS
TÜRKIYƏ
UQANDA
UKRAYNA SSR
SSRİ
BÖYÜK BRİTANIYA VƏ ŞİMALİ
İRLANDIYA BİRLƏŞMİŞ KRALLIĞI
TANZANIYA BR
RUMİNİYA
ABŞ
URUQVAY
VANUATU
VENESUELLA
VYETNAM
ZAIİR
İSPANİYA
SENT-LÜSİYA
SENT-VİNSENT VƏ QRENADA
SƏUDIYYƏ ƏRƏBİSTANI
SENEQAL
SEYŞEL ADALARI
SİNQAPUR

6. Aşağıda göstərilən ölkələr Konfransa öz müşahidəçilərini göndərmişlər:

KUBA

QVATEMALA

YUQOSLAVİYA

7. Beynəlxalq Dəniz Təşkilatının assosialaşdırılmış üzvü olan Honkonq Konfransa öz müşahidəçisini göndərmişdir.

8. Konfransda Birləşmiş Millətlər Təşkilatının aşağıda göstərilmiş orqanlarının nümayəndələri iştirak etmişlər:

BMT-nin Ətraf Mühit Haqqında Proqramı (YUNEP)

BMT-nin Sənaye İnkişafı üzrə Təşkilatı (YUNİDO)

BMT-nin təhsil, elm və mədəniyyət məsələləri üzrə Təşkilatı (YUNESKO)

Hökumətlərarası Okeanoqrafiya Komissiyası (HOK)

9. Aşağıdakı 4 hökumətlərarası təşkilat Konfransa öz müşahidəçilərini göndərmişdir:

İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (İƏİT)

Avropa Birlikləri Komissiyası (AKB)

Neftlə çirklənmədən dəyən zərərin Kompensasiyası üçün Beynəlxalq Fond (İOPS Fondu)

Helsinski Komissiyası (Helkom).

10. Aşağıdakı 9 qeyri-hökumət təşkilatı Konfransa öz müşahidəçilərini göndərmişdir:
Beynəlxalq Gəmiçilik Palatası (BGP)
Beynəlxalq Dəniz Komitəsi (BDK)
Poçt və Limanlar Beynəlxalq Assosiasiyası (PLBA)
Təsnifat Cəmiyyətləri Beynəlxalq Assosiasiyası (TCBA)
Neft Şirkətlərinin Beynəlxalq Dəniz Forumu (OKİMF)
Neftin Sənaye Kəşfiyyatı və Hasilatı üzrə Beynəlxalq Forum (Forum EİP)
Müstəqil Tanker Sahiblərinin Beynəlxalq Assosiasiyası (İntertanko)
Çirkənmə ilə mübarizə Tankerlərinin Mülkiyyətçilərinin Beynəlxalq Federasiyası
(İTOPF)
Dənizin Neftlə Çirkənməsinin Qarşısının Alınması üzrə Məşvərət Komitəsi (AKOPT)

11. Konfransın sədrliyinə Birləşmiş Krallıqda Mərakeş Krallığının Fövqəladə və Səlahiyyətli Səfiri, Mərakeş Nümayəndə heyətinin başçısı, əlahəzrət cənab Əbdislam Zəninəd seçilmişdir.

12. Konfrans sədrinin müavinləri: vitse-admiral **K.Toledo de la Masa**
cənab Yuy **Çjiçjuen** (Çin)
cənab Y. **Esterqraad** (Danimarka)
cənab **O.O.Corc** (Nigeriya)
Əlahəzrət möhtərəm **T.Sikiyya**

(Filippin)

cənab **O.A.Savin** (SSRİ)

13. Konfransın katibliyi aşağıda adları göstərilən vəzifəli şəxslərdən ibarət idi:
Baş katib: c-b **U.A O'Nil**
İcraçı katib: c-b **Voskresenski,**

Dəniz Mühitini Müdafiə İdarəsinin direktoru

İcraçı katibin müavinləri: c-b **Uonem**

Dəniz Mühitini Müdafiə İdarəsinin direktor müavini

c-b **D.T.Edvards,**

Dəniz Mühitini Müdafiə İdarəsinin direktor müavini

14. Konfrans neftlə çirkənmə hallarına hazırlığın təmin edilməsi üzrə Beynəlxalq Konvensiyanın maddələrinin layihəsi və ona dair tövsiyə və qətnamələrin müzakirəsi tapşırılmış komitənin tam tərkibini təmin etdi.

15. Konfransın təsis etdiyi redaksiya komitəsi aşağıdakı doqquz dövlətin nümayəndələrindən təşkil olunmuşdur.

ARGENTİNA

BÖYÜK BRİTANIYA VƏ ŞİMALİ

İLƏNDİYA BİRLƏŞMİŞ KRALLIĞI

ÇİN

FRANSA

SSRİ

ABŞ

İSPANİYA

MİSİR

YAPONİYA

16. Konfransda iştirak edən nümayəndələrin səlahiyyətlərini yoxlamaq üçün aşağıdakı dövlətlərin nümayəndələrindən ibarət səlahiyyətli yoxlamaq komitəsi təşkil olunmuşdur:

KAMERUN

İTALİYA

VENESUELLA

İRAN (İSLAM RESPUBLİKASI)

POLŞA

17. Tamtərkibli komitə: sədr: **c-b E.Yansen** (Norveç)

Sədr müavinləri: **Əlahəzrət c-b Q.B.Kuper** (Liberiya)

Əlahəzrət d-r P.Y.C.Rocers (Baham adaları)

Redaksiya komitəsi: sədr: **c-b Y.Sasamura** (Yaponiya)

sədr müavini: **c-b J.F.Levi** (Fransa)

Səlahiyyətləri yoxlama komitəsi: sədr: **c-b Y.Vonau** (Polşa)

18. Konfrans öz işinin əsası kimi istifadə etmişdir:

- hazırlıq müşavirəsinin hazırladığı neftlə çirklənmə hallarına münasibət və hazırlığın təminatı Beynəlxalq Konvensiyanın mətninin layihəsi;

- yuxarıda adı çəkilmiş hazırlıq müşavirəsi tərəfindən təqdim olunmuş Konfrans qətnaməsinin layihəsi.

19. Konfrans həmçinin hökumətlərin və maraqlı təşkilatların yuxarıda adları çəkilən sənədlərə dair Konfransa təqdim etdikləri təklif və şərtlərini də müzakirə etdi.

20. Müzakirələr nəticəsində Konfrans Neftlə çirkləndirmə hallarına hazırlığın təmin edilməsi, bunlara qarşı mübarizə və əməkdaşlıq haqqında 1990-cı il tarixli Beynəlxalq Konvensiyanı qəbul etdi.

21. Bundan əlavə Konfrans aşağıdakı qətnamələri qəbul etdi:

1. Neftlə çirklənməyə hazırlıq, bununla mübarizə və əməkdaşlıq üzrə 1990-cı il Beynəlxalq Konfransın maddələrinə müvafiq Beynəlxalq Dəniz Təşkilatının hazırlığı, müqavilə və başqa sənədlərə istinad.

2. Neftlə çirkləndirmə hallarına hazırlığın təmin edilməsi, bunlara qarşı mübarizə və əməkdaşlıq haqqında 1990-cı il Beynəlxalq Konvensiyanın qüvvəyə minməmişdən əvvəl tətbiqi.

3. Neftlə çirkləndirmə hallarının təmin edilməsi, bunlara qarşı mübarizə və əməkdaşlıq haqqında 1990-cı il Beynəlxalq Konvensiyanın 12-ci maddəsindəki əsasların vaxtılı-vaxtında tətbiqi.

4. Neftlə çirkləndirmə hallarına hazırlığın təmin edilməsi, bunlara qarşı mübarizə və əməkdaşlıq haqqında 1990-cı il Beynəlxalq Konvensiyanın 6-cı maddəsindəki əsasların tətbiqi.

5. Neftlə çirkləndirmə ilə mübarizə üçün lazımi təchizat ehtiyatlarının yaradılması.

6. Texniki yardımın təminatı.

7. Neftlə çirkləndirmə hallarına hazırlığı təmin edən proqramın tərkibi və həyata keçirilməsi.

8. Xilasedici xidmətlərin təkmilləşdirilməsi.

9. Hökumətlər və sığorta cəmiyyətləri arasında əməkdaşlıq.

10. Təhlükəli və zəhərli maddələrdən istifadə etməklə neftlə çirklənmə hallarına münasibət, bununla mübarizədə hazırlıq və əməkdaşlıq, 1990-cı il Beynəlxalq Konvensiyanın tətbiqi sferasının genişləndirilməsi.

Bu qətnamələr Yekun Aktına edilən əlavəyə daxildir.

22. Bu Yekun Aktı ingilis, ərəb, ispan, Çin, rus və fransız dillərində bir əsl nüsxədə tərtib olunmuşdur, həmin nüsxə də saxlanılmaq üçün Beynəlxalq Dəniz Təşkilatının Baş katibinə təhvil verilir.

23. Baş katib Yekun Aktını və ona Əlavəni, həmçinin Konvensiyanın autentik mətninin əslinin təsdiq olunmuş surətlərini, əgər tələb olunarsa, bu Konfransda iştirak etməyə dəvət olunmuş dövlətlərin hökumətlərinə göndərə bilər.

Bunun təsdiqi olaraq aşağıda imza edənlər öz imzalarını Yekun Aktının sonunda qoymuşlar.

1990-cı ilin noyabrında Londonda imzalanmışdır.

**Neftlə çirkləndirmə hallarına hazırlığın təmin edilməsi, bunlara qarşı mübarizə və
əməkdaşlıq haqqında
BEYNƏLXALQ KONVENSIYA, 1990**

*(1994-cü il martın 14-də saxlanmağa verilmiş düzəlişlər barədə Protokola əsasən rus dilindəki
mətnə edilmiş dəyişikliklərlə)*

Bu Konvensiyanın Tərəfləri,

bütünlükdə insanı əhatə edən ətraf mühitin və xüsusilə dəniz mühitinin qorunmasının zəruriliyini anlayaraq,

baş verən hadisələr, o cümlədən gəmilərin qəzaya uğraması, neft emalı aparılan obyekt və limanlarda dəniz qurğularının dağıdılması nəticəsində neftlə çirklənmənin dəniz mühiti üçün törətdiyi ciddi təhlükəni etiraf edərək,

ilk növbədə neftlə çirklənmənin qarşısını almaq məqsədilə xəbərdarlıq və qabaqlama işlərinin mühümlüyünü, dənizdə təhlükəsizlik və onu çirklənmədən qorumaq barədə beynəlxalq sənədlərə, xüsusilə 1974-cü ildə düzəlişlərlə qəbul edilmiş Dənizdə insan həyatını qorumaq haqqında Beynəlxalq Konvensiyaya, 1973-cü ildə qəbul edilmiş və 1978-ci il Protokolu ilə dəyişdirilmiş Gəmilərdən çirklənmənin qarşısını almaq barədə Beynəlxalq Konvensiyaya ciddi surətdə riayət etməklə, az bir zamanda neft daşıyan gəmilərin, dəniz qurğularının istismarı və xidmətinin yüksək standartlara uyğun layihələşdirilməsini diqqət mərkəzində saxlayaraq,

həmçinin neftlə çirklənməyə səbəb olan hadisənin böyük ziyan vura biləcəyi faktını və bu zaman təcili və effektiv tədbirlər görülməsinin vacibliyini diqqət mərkəzində saxlayaraq,

neftlə çirklənməyə səbəb olan hadisələrə hazırlığın effektivliyinin mühüm olmasını və bu baxımdan neft sənayesinin və gəmiçiliyin oynadığı vacib rolunu vurğulayaraq,

daha sonra, neftlə çirklənməyə səbəb olan hadisələrə qarşı mübarizə olaraq, dövlətin imkanları barədə informasiya mübadiləsi də daxil olmaqla, qarşılıqlı yardımın və beynəlxalq əməkdaşlığın vacibliyini, neftlə çirkləndirməyə qarşı mübarizə üçün fəvqəladə tədbirlər planının hazırlanmasını, dəniz aləminə və yaxud sahilə, əlaqədar dövlətlərə ziyan vura bilən mühüm hadisələr haqqında xəbərlər mübadiləsini, dənizin neftlə çirklənməsinə qarşı mübarizə vasitələrinin tədqiqi və hazırlanmasını etiraf edərək,

"çirkləndirən ödəyir" prinsipinin ətraf aləm haqqında ümumi beynəlxalq hüquqi prinsip olduğunu nəzərə alaraq,

həmçinin neftlə çirklənmədən törənən ziyanın məsuliyyətini və kompensasiyası barədə beynəlxalq sənədlərin, o cümlədən 1969-cu il tarixli (CLC) neftlə çirkləndirmədən vurulan zərərlərə görə mülki məsuliyyət haqqında Beynəlxalq Konvensiyanın, Neftlə çirklənmə zamanı ziyanın

kompensasiyası üçün Beynəlxalq Fondun (FUND) yaradılması haqqında 1971-ci il tarixli Beynəlxalq Konvensiyanı, həmçinin "CLC" və "FUND" konvensiyalarına dair 1984-cü il protokollarının vaxtında qüvvəyə minməsinin son dərəcə vacib olduğunu nəzərə alaraq,

həmçinin ikitərəfli və çoxtərəfli müqavilələrin və razılaşmaların, habelə regional konvensiya və razılaşmaların vacibliyini nəzərə alaraq,

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Dəniz hüququ barədə Konvensiyanın müvafiq müddəalarını, xüsusən də onun XII hissəsini nəzərə alaraq,

beynəlxalq əməkdaşlığa yardımın mühümlüyünü, neftlə çirklənmə baş verərsə, onunla mübarizədə mütərəqqi ölkələrin və kiçik ada dövlətlərinin tələbatını nəzərə alaraq, milli, regional və qlobal imkanların genişləndirilməsi zərurətini dərk edərək,

neftlə çirklənməyə qarşı hazırlıq, bununla mübarizə və əməkdaşlıq barədə Beynəlxalq Konvensiya bağlamaqla bu məqsədlərə ən yüksək tərzdə nail olmağı mümkün hesab edərək, aşağıdakılar barədə razılığa gəldilər:

Maddə 1

Ümumi müddəalar

(1) Tərəflər neftlə çirklənməyə səbəb olan hadisələrə hazırlığı təmin etmək və bununla mübarizə üçün bu Konvensiyanın müddəalarına və onun Əlavəsinə müvafiq olaraq, fərdi və yaxud birlikdə tədbir görmək məsuliyyətini boyunlarına götürürlər.

(2) Bu Konvensiyaya Əlavə, Konvensiyanın ayrılmaz hissəsini təşkil edir, bu Konvensiyaya əsaslanma eyni zamanda onun əlavəsinə əsaslanma deməkdir.

(3) Bu Konvensiya hər hansı hərbi gəmiyə, köməkçi hərbi gəmiyə və ya dövlətə məxsus, hazırda yalnız hökumət qeyri-kommersiya xidməti üçün istismar və istifadə olunan digər gəmiyə tətbiq olunmur. Lakin hər bir tərəf özünün istismar etdiyi və ya özünə məxsus gəmilərin onların istismarına və istismar imkanlarına əngəl törətməyən bu Konvensiyada müvafiq olaraq praktiki və imkan verəcək dərəcədə hərəkətini təmin edir.

Maddə 2

Anlayışlar

Bu Konvensiyanın məqsədləri üçün:

(1) "Neft" hər hansı formada - xam neft, maye yanacaq, neft çöküntüsü, neft qalıqları və təmizlənmiş məhsul daxil olmaqla, neft deməkdir.

(2) "Neftlə çirklənməyə səbəb olan insident" neftin axmasına gətirib çıxaran və ya çıxara bilən dəniz mühitinə, sahil xəttinə və oraya aid olan bir və ya bir neçə fəvqəladə tədbir, yaxud təxirəsalınmaz addımlar tələb edən ölkə üçün təhlükəli olan və yaxud ola biləcək hadisə və ya bir sıra hadisələr deməkdir.

(3) "Gəmi" dəniz mühitində istismar olunan hər hansı tipli gəmi deməkdir, həmçinin sualtı qanadlara malik gəmilər, hava yastıqlı gəmilər, sualtı gəmilər, hətta üzə bilən istənilən tipli vasitələr deməkdir.

(4) "Dəniz qurğusu" kəşfiyyat üçün ayrılmış neft və ya qazçıxarma, yaxud onların istehsalında neftin yüklənməsi, yaxud boşaldılmasında istifadə edilən hər hansı stasionar, yaxud üzə bilən qurğu və ya təchizatlar.

(5) "Neftayırma ilə bağlı dəniz limanları və obyektləri" neftlə çirklənməyə səbəb olan insidentlər üçün təhlükə yaradan təchizatlardır, bura həm də neftayırma ilə bağlı digər dəniz limanları, neft terminalları, boru kəmərləri və başqa obyektlər daxildir.

(6) "Təşkilat" Beynəlxalq Dəniz Təşkilatı deməkdir.

(7) "Baş katib" Təşkilatın Baş Katibi deməkdir.

Maddə 3

Neftlə çirkləndirmə ilə mübarizənin fəvqəladə tədbirlər planları

(1) (a) Hər bir Tərəf tələb edir ki, onun bayrağı altında üzmək hüququna malik gəmilər öz bortunda neftlə çirklənməyə qarşı mübarizənin fəvqəladə tədbirlər planına malik olmalıdır, bunu həmin məqsədə nail olmaq üçün Təşkilatın qəbul etdiyi müddəalar da tələb edir.*

(b) Bortunda (a) yarım bəndinə müvafiq fəvqəladə tədbirlər planına malik olan gəmi, Tərəfin yurisdiksiyası altında port və ya dəniz terminalında durduğu zaman, mövcud beynəlxalq sazişlərin** praktikasına müvafiq, ya da həmin ölkənin milli qanunvericiliyi əsasında, Tərəfin səlahiyyət verdiyi vəzifəli şəxslər vasitəsilə yoxlamadan keçirilməlidir.

(2) Hər bir Tərəf tələb edir ki, onun yurisdiksiyası altında olan dəniz qurğularının operatorları neftlə çirklənməyə qarşı mübarizənin fəvqəladə tədbirlər planına malik olsun və bu plan 6-cı maddəyə müvafiq olaraq təsis edilmiş, əlaqədar səlahiyyətli milli orqan tərəfindən bəyənilmiş prosedurlara uyğun, milli sistemlə razılaşdırılmış olsun.

(3) Hər bir Tərəf tələb edir ki, öz yurisdiksiyası altında olan neftayırma ilə bağlı dəniz portu və obyektləri üçün cavabdeh orqan və operatorlar, neftlə çirklənməyə qarşı mübarizə fəvqəladə planına və ya 6-cı maddəyə müvafiq olaraq təsis edilmiş, səlahiyyətli milli orqan tərəfindən bəyənilmiş prosedurlara uyğun, milli sistem tərəfindən müəyyən edilmiş digər sənədlərə malik olmalıdır.

Maddə 4

Neftlə çirklənmə barədə xəbərdarlıq qaydası

(1) Hər bir Tərəf:

(a) öz bayrağı altında üzən gəmilər üçün cavabdeh kapitanlardan və başqa şəxslərdən, onun yurisdiksiyasında olan dəniz qurğuları üçün məsuliyyət daşıyan şəxslərdən tələb edir ki, gəmi və ya neft axınına səbəb olmuş, ya da səbəb ola biləcək hər hansı bir hadisə haqqında təxirə salmadan məlumat versin:

(1) gəmi olduqda - yaxın sahilyanı dövlətə;

(11) dəniz qurğusu olduqda - qurğunun, yurisdiksiyası altında olduğu sahilyanı dövlətə;

(b) öz bayrağı altında üzən gəmi üçün cavabdeh olan kapitan, ya da başqa şəxslərdən, yurisdiksiyası altında olan dəniz qurğuları üçün cavabdeh olan şəxslərdən tələb edir ki, əgər gördükləri hər hansı bir hadisə neft axınına səbəb olmuşsa və ya dənizdə neft olduğu halda təxirə salmadan məlumat versinlər:

(1) gəmi olduqda - yaxın sahilyanı dövlətə;

(11) dəniz qurğusu olduqda - qurğunun, yurisdiksiyası altında olduğu sahilyanı dövlətə;

(c) öz yurisdiksiyası altında olan neftayırma ilə bağlı dəniz limanı və obyektlərinə cavabdeh şəxslərdən neft axınına səbəb olmuş, ya da ola biləcək hadisə, dənizdə neft aşkar olunması barədə təxirə salmadan əlaqədar milli orqana xəbər verməyi tələb edir;

(d) öz dəniz inspeksiya və hava gəmilərinə, habelə digər əlaqədar xidmətlərə, vəzifəli şəxslərə göstəriş verir ki, dənizdə, neftayırma ilə məşğul obyektə, limanda aşkar etdikləri neft

* "... Təşkilat tərəfindən qəbul edilmiş müddəalar..." 1978-ci il tarixli Protokolla dəyişdirilmiş Gəmilərdən çirkləndirmənin qarşısının alınmasına dair Beynəlxalq Konvensiyaya 1-ci Əlavənin 26-cı qaydasına aiddir (MARPOL 73/78)

** "... mövcud beynəlxalq sazişlər" sözləri MARPOL 73/78 Konvensiyasının 5və 7-ci maddələrinə aiddir.

axınına səbəb olan hadisə barədə təxirə salmadan əlaqədar milli orqana, yaxud sahilyanı dövlətə xəbər versin;

(e) mülki hava gəmilərinin pilotlarından xahiş edir ki, dənizdə neft axını və ya neft olduğu barədə dərhal sahilyanı dövlətə xəbər versin;

(2) 1-ci bəndin (a) (i) yarım bəndinə uyğun xəbərlər Təşkilatın* hazırladığı və qəbul etdiyi ümumi prinsiplərə əsaslanan tələblərinə müvafiq olaraq göndərilir. 1-ci bəndin (a) (ii), (b), (s) və (d) yarım bəndlərində nəzərdə tutulan xəbərlər Təşkilatın hazırladığı göstəriş və ümumi prinsiplərə müvafiq, lakin istifadəsi mümkün dərəcədə** göndərilir.

Maddə 5

Neftlə çirklənmə xəbərindən sonrakı işlər

(1) Maddə 4-də göstərilənlər barədə və ya başqa mənbələrdən xəbər aldıqda: Tərəf həmişə:

(a) hadisəyə qiymət verir, onun neftlə çirklənməyə səbəb olub-olmayacağını müəyyənləşdirir;

(b) neftlə çirklənmə törədən hadisənin xarakterini, miqyasını və mümkün nəticələri qiymətləndirir; və

(c) sonra dərhal hadisənin təsir edəcəyi və ya edə biləcəyi ölkələrə məlumat verir, həmçinin:

(1) hadisələrin qarşısını almaq üçün etdiyi və ya etmək niyyətində olduğu işlər barəsində hərtərəfli məlumat, və

(ii) hadisə ilə mübarizədə işin sonuna qədərki hərəkətlər barədə məlumat, xəbərdar olunan ölkələrdə birgə əməkdaşlıq qərarı qəbul ediləcək görülən işlər barədə ardıcıl məlumat bildirir.

(2) Əgər hadisənin ciddi xarakter daşdığı artıq müəyyənləşdirilibsə, Tərəf, bilavasitə müvafiq regional təşkilata və ya razılaşma yolu ilə Təşkilata birinci bəndin (b) və (c) yarım bəndlərində göstərilən informasiyanı təqdim etməlidir.

(3) Əgər hadisə ciddi neftlə çirkləndirmə kimi xarakterizə olunursa, aidiyyəti olan dövlətlər onları gözləyən təhlükə və buna qarşı gördükləri tədbir barədə Təşkilata müvafiq regional orqanlar tərəfindən xəbər verməsini israr etməlidir.

(4) Tərəflər təşkilat və digər dövlətlərlə mübadilə apararkən, mümkün dərəcədə Təşkilatın hazırladığı* neftlə çirklənmə barədə xəbərdarlıq sistemindən istifadə etməlidirlər.

Maddə 6

Hazırlığın təmin olunması və cavab tədbirlərinin milli və regional sistemləri

(1) Hər bir Tərəf neftlə çirklənmə hadisələri ilə təcili və effektiv mübarizənin milli sistemini təmin edir. Bu sistemə minimum olaraq daxildir:

(a) (1) neftlə çirkləndirmə hallarına hazırlığın təmin edilməsi, cavab tədbirləri üçün məsul olan səlahiyyətli milli orqan və ya orqanların;

***«... Təşkilatın hazırladığı tələblərə...» MAKPOL 73/78 Konvensiyasının 8-ci maddəsinə və 1-ci protokoluna aiddir.*

***«... Təşkilatın qəbul etdiyi göstəriş və ümumi prinsiplər... "sözləri "Gəmi xəbərdarlığının ümumi prinsiplər sisteminə gəmi xəbərdarlığının ümumi tələblərinə, dənizə təhlükəli yüklərin, zərərli maddələrin və ya çirkləndiricilərin atılması barədə hadisələrə dair xəbərdarlıq barədə göstərişlərə" aiddir. Təşkilat A. 648 (İB) qətnaməsi ilə qəbul etmişdir. (Katibliyin deyil. Məlumat üçün IMO-nun nəşrinə bax: "MARPOL 73/78 Konvensiyasının şamil edildiyi zərərli maddələrin axıdılması ilə bağlı hadisələr haqda məlumatlara aid müddəalar").*

(ii) maddə 4-də göstərilən neftlə çirklənmə məlumatlarına cavabdeh olan milli operativ məntəqə və ya rabitə məntəqələrinin; və

(iii) dövlət adından yardım istəyə bilən və ya kömək barədə qərar qəbul edə bilən orqanın təyin edilməsi;

(b) Təşkilatın** hazırladığı göstərişləri əsas tutaraq, əlaqədar dövlətlər və ya xüsusi orqanlar arasındakı təşkilati işlərin qarşılıqlı münasibətini əks etdirən, cavabdehlik və hazırlığı təmin etmək üçün fəvqəladə tədbirlər milli planı.

(2) Əlavə olaraq, hər bir Tərəf, öz imkanı daxilində, fərdi və ikitərəfli və ya çoxtərəfli əməkdaşlıq vasitəsilə, müvafiq neft sənayesi, gəmiçilik, liman rəhbərliyi və başqa əlaqədar təşkilatlarla əməkdaşlıq şərtlə təsis edir:

(a) müəyyən olunmuş yerlərdə neft axını ilə mübarizə üçün, yaranmış təhlükəyə və istifadə proqramına uyğun minimal miqdarda təchizatın yerləşdirilməsini;

(b) neftlə çirklənməyə cavabdeh təşkilatlar üçün təhlil proqramı və lazımı fərdi hazırlığı;

(c) neftlə çirklənməyə səbəb olan hadisəyə qarşı mübarizə aparmaq üçün hərtərəfli plan və rabitə vasitələrini. Belə vasitələrin daim olması məcburidir; və

(ç) neftlə çirklənməyə səbəb olmuş insidentə lazımı mənbələrin müvafiq mobilizasiya vasitələri ilə müntəzəm mübarizə mexanizmi və ya razılaşmanı.

(3) Hər bir Tərəf Təşkilata ya bilavasitə regional, ya da subregional orqan tərəfindən aşağıda qeyd olunanlar haqda cari məlumatların təqdimatını təmin edir:

(a) yerləşdirmə, uzaq rabitə ilə alınmış xəbərlər, əgər tətbiqi mümkünsə, 1-ci bəndin (a) yarım bəndində göstərilən təşkilat və orqanların məsul olduğu rayonlar;

(b) çirklənməklə mübarizə təchizatına dair məlumatlar, başqa dövlətlər sifariş edərsə, onlar göstərmək üçün neftlə çirklənməklə mübarizə və dənizdə xilasetmə işləri haqqında xüsusi biliklər; və

(c) öz fəvqəladə tədbirlər milli planı haqqında məlumat.

Maddə 92

Çirklənmə ilə mübarizədə beynəlxalq əməkdaşlıq

(1) Tərəflər öz imkanları və əldə olunan müvafiq mənbələrdən asılı olaraq əməkdaşlıq etmək, bir-birinə konsultativ xidmət göstərmək, bir-birini texnika cəhətdən təmin etmək, əgər baş vermiş hadisə ciddi xarakter daşıyarsa, neftlə çirklənməyə gətirib çıxarırsa, bununla mübarizəni zərər çəkmiş tərəfin xahişi ilə birgə aparmaq barədə razılaşsınlar.

(2) Yardım istəyən Tərəf, Təşkilata maddə (1)-də göstərilən məsrəfləri müvəqqəti ödəyəcək mənbə tapmaqda kömək barədə müraciət edə bilər.

(3) Tətbiq edilən müvafiq beynəlxalq razılaşmalara əsasən, hər bir Tərəf, aşağıdakı işlərə yardım edən, lazımı hüquqi və icra tədbirləri görür:

(a) neftlə çirklənmə hadisəsi ilə mübarizədə iştirak edən gəmilərin, hava gəmilərinin və başqa nəqliyyat növlərinin, yaxud bu cür hadisə ilə mübarizə üçün tələb olunan heyətin, yüklərin; materialların, avadanlığın öz ərazisinə gətirilməsini, ondan istifadəni və ərazini tərk etməsini; və

(b) (a) yarım bəndində göstərilən yüklərin, materialların və avadanlığın öz ərazisindən tez daşınması.

Maddə 8

Tədqiqatlar və işlər

(1) Tərəflər bilavasitə və ya müvafiq olaraq Təşkilat, əlaqədar regional təşkilatlar və ya razılaşmalar vasitəsilə, neftlə çirklənmə halları müşahidə olunduqda ona hazırıq və münasibət, bu zəmində aparılmış tədqiqat və işlərin nəticələri barədə mübadilə etmək, texnologiya və

müşahidə vasitələri haqda, çirklənmənin təmizlənməsi, yığılması, minimuma endirilməsi və ya azalması, bərpa işlərində əməkdaşlıq etməyə razılaşırlar.

(2) Bu məqsədlə Tərəflər bilavasitə və müvafiq olaraq Təşkilat, ya da əlaqədar regional təşkilatlar vasitəsilə Tərəflərin elmi tədqiqat institutları arasında əlaqə yaratmağı öhdələrinə götürürlər.

(3) Tərəflər bilavasitə Təşkilat və ya digər əlaqədar regional təşkilatlar vasitəsilə, razılaşmaqla müntəzəm olaraq müvafiq mövzular üzrə beynəlxalq simpoziumlar, o cümlədən neftlə çirklənməyə qarşı mübarizə barədə əməkdaşlıqla razılaşırlar.

(4) Tərəflər Təşkilat və ya digər əlaqədar beynəlxalq təşkilatlar vasitəsilə neftlə çirklənmə ilə mübarizə üçün standart vasitə və təchizatların hazırlanmasını genişləndirmək barədə razılaşırlar.

Maddə 9

Texniki əməkdaşlıq

(1) Tərəflər bilavasitə Təşkilat və digər beynəlxalq orqanlar vasitəsilə neftlə çirklənməyə qarşı mübarizəyə hazırlıq üçün texniki yardım istəyən tərəflərə aşağıdakı köməyi göstərməyi öhdələrinə götürürlər:

- a) personalın hazırlanması;
- b) lazımi texnologiya, təchizat və texniki vasitələrin təminatı;
- c) neftlə çirklənməyə səbəb olmuş hadisələrə hazırlığı təmin etmək üçün görülən tədbirlərin həyata keçirilməsinin asanlaşdırılması;
- ç) birgə iş və tədqiqat proqramlarının tərkibi.

Maddə 10

Hazırlıq təmin edilməsi və cavab tədbirlərində ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlığa yardım

Tərəflər neftlə çirklənmə hallarına münasibət və hazırlığı təmin etmək üçün ikitərəfli və çoxtərəfli müqavilələr bağlamağa səy edirlər. Bu müqavilələrin surəti Təşkilata göndərilir, Tərəflər sifariş etdikdə isə onlara təqdim olunur.

Maddə 11

Digər Konvensiya və beynəlxalq sazişlərə münasibət

Bu Konvensiyada heç nə Tərəflərin digər Konvensiya və beynəlxalq sazişlərdə nəzərdə tutulmuş hüquq və vəzifələrini dəyişdirmək kimi izah olunmalıdır.

Maddə 12

Müəyyən edilmiş razılaşmalar

(1) Tərəflər Təşkilata onun razılığı və fəaliyyəti üçün lazımi mənbələr olması şərtilə aşağıdakı vəzifə və işləri yerinə yetirməyi tapşırırlar:

- (a) məlumat xidmətləri:
 - (i) Tərəflərin təqdim etdiyi və ya başqa mənbələrdən əldə etdiyi məlumatların alınması, tutuşdurulması və yayılması (bax: məs., maddə 5, bənd (2) və (3), maddə 6 bənd (3) və maddə (10);
 - (ii) məsrəfləri ödəmək üçün müvəqqəti maliyyə mənbəyi müəyyənləşdirməkdə yardım etmək; (bax: məs., maddə 7, bənd (2);
- (b) təhlil və hazırlıq:
 - (i) neftlə çirklənməyə münasibət və hazırlıq işlərinin təminatına yardım (bax: məs., maddə 9);
 - (ii) beynəlxalq simpoziumların keçirilməsinə yardım (bax: məs., maddə 8, bənd (3);
- (c) texniki xidmətlər;

(1) elmi tədqiqat işlərinin aparılması sahəsində yardım (bax: məs., maddə 8 bəndlər (1), (2) və (4), maddə 9, bənd (d);

(ii) öz münasibətlərini göstərmək üçün milli və ya regional vasitələr yaradan dövlətlərə məsləhətlər təqdim etmək;

(iii) Tərəflərin təqdim etdiyi informasiyanın (bax, məs, maddə 5, bəndlər (2) və (3), maddə 6, bənd (3), maddə 8, bənd (1) və digər mənbələrdən alınan məlumatların təhlili, həmçinin dövlətlərə məsləhət və informasiyanın təqdim olunması;

(d) texniki yardım;

(1) öz münasibətini bildirmək üçün milli və ya regional vasitələr yaradan dövlətlərə texniki yardım;

(ii) neftlə çirklənməyə səbəb olan irimiqyaslı hadisələrin təhlükəsi qarşısında olan dövlətlərin xahişi ilə onlara texniki yardım göstərmək və məsləhət vermək.

(2) Bu maddədə nəzərdə tutulmuş vəzifələri yerinə yetirmək üçün Təşkilat, dövlətlərin təcrübəsindən, regional müqavilə və sənaye təşkilatlarından istifadə edərək, neftlə çirklənməyə hazırlıq işlərini və bununla mübarizəni təmin etmək üçün fərdi və ya regional müqavilələr vasitəsilə dövlətlərin imkanlarını genişləndirməyə səy göstərir, xüsusilə mütərəqqi ölkələrin tələbatına diqqət yetirir.

(3) Bu maddənin müddəaları Təşkilatın hazırladığı və nəzarət etdiyi proqrama müvafiq olaraq tətbiq edilir.

Maddə 13

Konvensiyanın qiymətləndirilməsi

Tərəflər Təşkilat çərçivəsində, Konvensiyanın mənbələri baxımından, xüsusilə əməkdaşlıq və yardım işlərinin əsasında duran prinsiplərə münasibətdə effektivliyini qiymətləndirirlər.

Maddə 14

Düzəlişlər

(1) Bu Konvensiyaya düzəlişləri göstərilmiş maddələrdəki əməliyyatların biri vasitəsilə daxil etmək olar.

(2) Təşkilat tərəfindən sonrakı düzəlişlər:

(a) Konvensiyanın Tərəfinin təklif etdiyi düzəliş Təşkilata təqdim olunur və o, müzakirə olunmağa 6 saatdan az vaxt qalmadan, Baş katib tərəfindən Təşkilatın bütün üzvlərinə və bütün Tərəflərə göndərilir;

(b) yuxarıda göstəriləyi kimi təklif olunmuş və yayılmış hər hansı bir düzəliş baxılmaq üçün Təşkilatın Dəniz Mühitini Müdafiə Komitəsinə təqdim olunur;

(c) Konvensiyanın tərəfləri Təşkilatın üzvü olub-olmadığından asılı olmayaraq, Dəniz Mühitini Müdafiə Komitəsinin işində iştirak edə bilər;

(d) düzəlişlər iştirakçıların və səs verən Konvensiya tərəflərinin üçdə ikisi nisbətində qəbul edilir;

(e) (d) yarımbəndinə müvafiq olaraq qəbul edilmiş düzəlişlər Baş katib tərəfindən Konvensiyanın Tərəflərinə qəbul edilmək üçün göndərilir;

(f) (1) Konvensiyanın maddəsinə və ya Əlavəsinə edilən düzəliş Tərəflərin üçdə ikisinin qəbul etdiyi tarixdə qəbul edilmiş sayılır;

(ii) Əlavəyə düzəliş Dəniz Mühitini Müdafiə Komitəsinin bəyəndiyi vaxt müəyyənləşdirdiyi dövr bitənədək qəbul edilmiş sayılır, bu dövr 10 aydan az olmamalıdır, bir şərtlə ki, bu müddət ərzində Baş katibə Tərəflərin üçdə birindən etiraz bildirilməsin;

(g) (i) Konvensiyanın maddəsinə və onun əlavəsinə (f) (i) yarım bəndinə müvafiq olaraq edilən düzəliş, Tərəflərin onu qəbul etdikləri barədə Baş katibə xəbər verdikləri tarixdən altı ay keçdikdən sonra qüvvəyə minir;

(ii) Əlavəyə (f) (ii) yarım bəndinə uyğun olaraq edilmiş düzəliş, bütün tərəflərin qəbul etdiyi tarixdən 6 ay keçdikdən sonra qüvvəyə minir, etirazını bu tarixə qədər bildirən Tərəflər üçün bu, istisna təşkil edir. Belə Tərəflər əvvəlcədən edilmiş etirazlarını, Baş katibə bu haqda bildiriş göndərdikdən sonra geri götürə bilərlər.

(3) Konfrans çağırmaq yolu ilə edilən düzəlişlər:

(a) Tərəflərin üçdə birindən az olmayan hissəsi tərəfindən dəstəklənməyən Tərəfin xahişi ilə Baş katib düzəlişlərə baxılmaq üçün konfrans çağırır;

(b) konfrans iştirakçılarının və səs verən Tərəflərin üçdə iki hissəsinin səs çoxluğu ilə bəyənilmiş düzəliş Baş katib vasitəsilə Tərəflərə qəbul edilmək üçün göndərilir;

(c) əgər konfrans başqa qərar qəbul etməzsə, düzəliş 2-ci bəndin (1) və (g) yarım bəndlərində göstərilən əməliyyatlara uyğun olaraq bəyənilmiş hesab edilir.

(4) Əlavəyə edilmiş düzəliş və ya tamamlanmanın qəbulu və ya qüvvəyə minməsi Əlavəyə aid düzəlişlərdə tətbiq olunan əməliyyatdan keçirilir.

(5) Maddə və ya Əlavəyə 2-ci bəndin (f) (i) yarım bəndlərinə müvafiq olaraq Əlavənin tamamlanmasını qəbul etməyən və etirazını bildirən hər hansı Tərəf bu düzəlişin Tətbiqində tərəf sayılır. Bu rejim 2-ci bəndin (f) (i) yarım bəndinə uyğun olaraq qəbul haqda bildiriş təqdim olunana və yaxud 2-ci bəndin (g) (ii) yarım bəndinə uyğun olaraq etiraz geri götürülənədək davam edir.

(6) Baş katib bütün Tərəflərə bu maddə əsasında qüvvəyə minən hər hansı düzəliş və onun tarixi barədə məlumat verir.

(7) Bu maddə altında baxılmış hər bir qəbul, etiraz və ya onun geri götürülməsi barədə bildiriş yazılı surətdə Baş katibə göndərilir, o isə öz növbəsində Konvensiyanın bütün tərəflərinə belə bildiriş və onun alındığı tarixi çatdırır.

(8) Konvensiyaya əlavə yalnız texniki xarakter daşıyan müddəalardan ibarətdir.

Maddə 15

İmzalama, ratifikasiya, qəbul etmə, təsdiq etmə və qoşulma

(1) Bu Konvensiya Təşkilatın qərarlarında 1990-cı il noyabrın 30-dan 1991-ci il noyabrın 29-dək imzalanmaq üçün açıqdır və ona qoşulmaq üçün bundan sonra da açıq qalacaqdır. Hər bir dövlət aşağıdakı yolla Konvensiyanın Tərəfi ola bilər:

(a) ratifikasiya, qəbul etmə və ya təsdiq etmə barədə qeyd-şərtsiz imzalama;

(b) ratifikasiya, qəbul etmə və ya təsdiq etmə barədə qeyd-şərtlə imzalama; sonradan ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq edilməklə, və ya

(c) qoşulma;

(2) ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya qoşulma müvafiq sənədi saxlamaq üçün Baş katibə təhvil verilmək yolu ilə həyata keçirilir.

Maddə 16

Qüvvəyə minmə

(1) Bu Konvensiyanın 15-ci maddəsinə əsasən, on beşdən az olmayaraq dövlət ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq barədə qeyd-şərt olmadan imzaladıqdan və ratifikasiya, qəbul, təsdiq və yaxud qoşulma haqqında zəruri sənədləri saxlanılmağa göndərdikləri gündən on iki ay keçdikdən sonra Konvensiya qüvvəyə minir.

(2) Bu Konvensiyanın ratifikasiyası, qəbulu, təsdiq edilməsi və ya Konvensiyaya qoşulma üçün sənədləri, Konvensiyanın qüvvəyə minməsi üçün zəruri olan şərtlərin yerinə yetirilməsi tarixi ilə bu cür qüvvəyə minmə tarixi arasındakı dövrlərdə saxlanmağa təqdim edilmiş dövlətlər üçün, ratifikasiya, qəbul, təsdiq etmə və ya qoşulma, hansı tarixin daha sonra gəlməsindən asılı olaraq, ya bu Konvensiya qüvvəyə mindiyi tarixdən, ya da müvafiq sənədlərin saxlanma üçün təhvil verildiyi gündən üç ay keçdikdən sonra qüvvəyə minir.

(3) Konvensiya qüvvəyə mindiyi tarixdən sonra ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya qoşulma üçün sənədləri təhvil vermiş dövlətlər üçün bu Konvensiya, müvafiq sənədi təhvil verdiyi gündən üç ay sonra qüvvəyə minir.

(4) Konvensiyaya əlavələr edildiyi tarixdən sonra ratifikasiya, qəbul, təsdiq və qoşulma barədə saxlamaq üçün verilən hər bir sənəd 14-cü maddəyə uyğun olaraq, Konvensiyaya düzəlişlərlə tətbiq olunur.

Maddə 17

Denonsasiya

(1) Bu Konvensiya hər hansı bir Tərəf vasitəsilə hər bir vaxt, həmin Tərəf ona qoşulduqdan 5 il keçdikdən sonra ləğv edilə bilər.

(2) Denonsasiya Baş katib bu haqda bildiriş aldığı gündən 12 ay keçdikdən sonra və ya bu bildirişdə göstərilmiş ən gec müddət keçdikdə qüvvəyə minir.

Maddə 18

Depozitari

(1) Bu Konvensiya saxlanmaq üçün Baş katibə təhvil verilir.

(2) Baş katib:

(a) bu Konvensiyanı imzalamış və ya ona qoşulmuş bütün dövlətlərə aşağıdakılar barədə məlumat verir:

(i) tarix göstərilməklə hər bir yeni imzalanma və ya ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya qoşulma barədə saxlanılmağa verilən sənəd barədə;

(ii) bu Konvensiyanın qüvvəyə mindiyi tarix və

(iii) bu Konvensiyanın denonsasiyasına dair hər hansı sənədin saxlanmaq üçün təhvil verilməsi və denonsasiyanın qüvvəyə minmə tarixi barədə;

(b) bu Konvensiyanın əsl mətninin təsdiq edilmiş surətlərinin bu Konvensiyanı imzalamış və ya ona qoşulmuş bütün dövlətlərin hökumətlərinə göndərir.

(3) bu Konvensiya qüvvəyə minən kimi onun əsl mətninin təsdiq edilmiş surəti depozitari tərəfindən Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Nizamnaməsinin 102-ci maddəsinə uyğun olaraq qeydiyyatdan keçirilmək və dərc olunmaq üçün Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibinə göndərilir.

Maddə 19

Dillər

Bu Konvensiya yalnız ingilis, ərəb, ispan, Çin, rus və fransız dillərində bir əsl nüsxədə tərtib edilmişdir, bütün mətnlər eynidir.

Bunun təsdiqi olaraq öz dövlətləri tərəfindən səlahiyyət verilmiş aşağıda imza edənlər bu Konvensiyanı imzalamışlar.

1990-cı il noyabr ayının 30-da Londonda imzalanmışdır.

**"NEFTLƏ ÇİRLƏNDİRMƏDƏN VURULAN ZƏRƏRƏ GÖRƏ MÜLKİ
MƏSULİYYƏT HAQQINDA" 1969-CU İL TARİXLİ BEYNƏLXALQ
KONVENSIYAYA QOŞULMAQ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır**:

I. Azərbaycan Respublikası "Neftlə çirkləndirmədən vurulan zərərə görə mülki məsuliyyət haqqında" 1969-cu il tarixli Beynəlxalq Konvensiyaya **qoşulsun**.

II. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 18 iyun 2004-cü il
№ 691-IIQ

**"NEFTLƏ ÇİRLƏNDİRMƏDƏN VURULAN ZƏRƏRƏ GÖRƏ MÜLKİ
MƏSULİYYƏT HAQQINDA" 1969-CU İL TARİXLİ
BEYNƏLXALQ KONVENSIYA**

Bu Konvensiyanın Tərəfləri olan Dövlətlər, bütün dünyada dənizdə neft daşınması zamanı çirklənmə təhlükəsini dərk edərək, gəmilərdən neftin axması və tökülməsi nəticəsində ətraf mühitin çirklənməsinə görə ziyan çəkmiş şəxslərə ziyanın kifayət qədər ödənilməsinin təmin edilməsi zəruriliyinə əmin olaraq, belə vəziyyətlərdə məsuliyyətlə və müvafiq kompensasiya təminatı ilə bağlı məsələlərin həllinin vahid beynəlxalq qayda və prosedurlarının müəyyən edilməsini istəyərək, aşağıdakılar barədə razılığa gəldilər:

M a d d ə 1

Bu Konvensiyada:

1. "Gəmi" - yük kimi nəzərdə tutulmuş nefti daşıyan hər hansı dəniz gəmisi və hər cür üzən vasitə deməkdir.

2. "Şəxs" - hər hansı bir fiziki şəxs və ya ümumi və ya xüsusi hüquqa malik hüquqi şəxs o cümlədən dövlət və ya onun hər hansı tərkib hissəsi deməkdir.

3. "Gəmi sahibi" - gəmi sahibi kimi qeydə alınmış şəxs və ya şəxslər, əgər qeydə alınma baş tutmayıbsa, gəmi sahibi olan şəxs və ya şəxslər deməkdir.

4. "Gəmini qeydə alan dövlət" - qeydə alınmış gəmilərə görə gəmini qeydə alan dövlət, qeydə alınmamış gəmilərə görə isə - bayrağı altında gəminin üzdüüyü dövlət deməkdir.

5. "Neft" - gəminin bortunda yük kimi və ya belə gəminin yanacaq tanklarında daşınmasından asılı olmayaraq hər bir dayanıqlı neft, xam neft, mazut, ağır dizel yanacağı, sürtkü yağları, balina yağı deməkdir.

6. "Çirklənmədən dəymiş ziyan" - axma və tökülmənin harada baş verdiyindən asılı olmayaraq gəminin xaricində axma və tökülmə nəticəsində dəymiş ziyan və zədə deməkdir və

buraya ehtiyat tədbirlərinin, eləcə də zədə və ziyan xərcləri daxildir.

7. "Ehtiyat tədbirləri" - hadisə baş verdikdən sonra istənilən şəxs tərəfindən çirklənmədən əmələ gələn ziyanın aradan qaldırılması və ya azaldılması üçün əqlabatan tədbirlər deməkdir.

8. "Hadisə" - çirklənmə nəticəsində baş vermiş hadisə və ya eyni mənşəli hadisələr qrupu deməkdir.

9. "Təşkilat" - dövlətlərarası konsultativ dəniz təşkilatı deməkdir.

M a d d ə 2

Bu Konvensiya müqavilə bağlanmış dövlətin ərazisində, ərazi suları daxil olmaqla, istisnasız olaraq çirklənmədən dəymiş ziyana və həmin ziyanın azaldılmasına və ya aradan qaldırılmasına yönəlmişdir.

M a d d ə 3

1. Gəmi sahibi hadisə baş verən andan, əgər hadisə bir neçə hadisə qrupundan ibarətdirsə - birinci hadisənin baş verdiyi andan həmin hadisə nəticəsində onun gəmisindən neftin sızması və ya tökülməsi nəticəsində çirklənmədən dəymiş hər bir ziyana görə bu maddənin 2 və 3-cü bəndlərində göstərilmiş hadisələr istisna edilməklə məsuliyyət daşıyır.

2. Gəmi sahibi çirklənmədən dəymiş ziyana görə məsuliyyət daşımır, əgər o sübut etsə ki, ziyan:

(a) hərbi fəaliyyət, düşmən fəaliyyəti, vətəndaş müharibəsi, üsyan və ya fəlakətlər nəticəsində baş verib;

(b) üçüncü şəxslərin qəsdən ziyan yetirmək üçün fəaliyyəti və ya fəaliyyətsizliyi üzündən baş verib;

(c) işıqların və digər naviqasiya vasitələrinin lazımı vəziyyətdə saxlanılmasına məsuliyyət daşıyan dövlətin və ya dövlət orqanının diqqətsizliyi və ya düzgün olmayan fəaliyyəti nəticəsində baş verib.

3. Əgər gəmi sahibi sübut etsə ki, çirklənmədən dəymiş ziyan hər hansı bir şəxsin diqqətsizliyi və ya qəsdən ziyan yetirmək üçün fəaliyyəti və ya fəaliyyətsizliyi nəticəsində baş verib, o, məsuliyyətdən tam və ya qismən azad ola bilər.

4. Bu Konvensiyaya uyğun olaraq çirklənmədən dəymiş ziyana görə heç bir ziyanın ödənilməsi üçün verilən iddia gəmi sahibinə təqdim oluna bilməz.

5. Bu Konvensiyada heç nə gəmi sahibinin üçüncü şəxsə qarşı reqress hüquqlarını pozmur.

M a d d ə 4

Əgər axma və ya tökülmə bir neçə gəmidə baş veribsə və çirklənmə nəticəsində ziyan dəyibsə, buna aidiyyəti olan bütün gəmilər, əgər onlar məsuliyyətdən azad edilməyiblərsə, bütün xərclərə görə birlikdə cavab verirlər.

M a d d ə 5

1. Gəmi sahibi bu Konvensiyaya uyğun olaraq hər hansı bir hadisəyə görə öz məsuliyyətlərini gəmi tutumunun hər tonuna görə 2000 franka qədər məhdudlaşdıra bilər.

2. Əgər hadisə şəxsən gəmi sahibinin günahı üzündən baş veribsə, o bu maddənin 1-ci bəndində göstərilmiş məhdudiyyətdən istifadə etmək hüququna malik deyildir.

3. Bu maddənin 1-ci bəndində göstərilmiş məhdudiyyətdən istifadə etmək üçün gəmi sahibi onun məsuliyyəti həddində fond yaratmalıdır. Bu fond məbləğin depozitə verilməsi və ya bank qantiyasını təqdim etməklə yaradıla bilər.

4. Fond iddiaçılar arasında onların iddia tələbləri əsasında proporsional şəkildə paylanır.

5. Əgər fondun bölüşdürülməsindən əvvəl gəmi sahibi və ya onun işçilərindən hər hansı biri və ya onun agentləri, yaxud sığortaçısı və ya başqa maliyyə təminatı təqdim edən şəxs çirklənmədən dəymiş ziyanı görə kompensasiya ödəmişlərsə, bu zaman həmin şəxs ödədiyi məbləğ həddində bu Konvensiyaya əsasən kompensasiya alana məxsus ola bilən hüquqları subroqasiya qaydasında əldə edir.

6. Bu maddənin 5-ci bəndində göstərilmiş çirklənmədən dəymiş ziyanı görə ödədiyi istənilən məbləğə görə subroqasiya hüququndan istənilən şəxs istifadə edə bilər.

7. Əgər gəmi sahibi və ya digər şəxs təyin etsə ki, nəticədə bütün məbləğ və ya məbləğin müəyyən hissəsi onlar tərəfindən ödənilməlidir, həmin şəxs bu maddənin 5 və 6-cı bəndlərinə əsasən subroqasiya hüququndan istifadə edə bilər. Əgər ödəmə fondun bölüşdürülməsindən əvvəl həyata keçirilmişsə, bu zaman fondun yaradıldığı dövlətin məhkəməsi və ya digər səlahiyyətli orqanı həmin şəxsin fonda tələblərini sonralar ödəmək imkanı vermək üçün kifayət qədər məbləğin müvəqqəti ehtiyatda saxlanması barədə sərəncam verə bilər.

8. Çirklənmədən dəymiş zərərin qarşısını almaq və ya onu azaltmaq məqsədilə gəmi sahibi tərəfindən çəkilmiş bütün xərclər və ianələr, ağılabatan olduğuna və gəmi mülkiyyətçisi tərəfindən könüllü ödənilməsinə görə ona fondan istifadə üçün başqa kreditorlarla eyni hüquqlar verir.

9. Bu maddədə "frank" dedikdə, 0.900 əyarlı qızılın 65.5 mq-ı nəzərdə tutulur. Bu maddənin 1-ci bəndində göstərilmiş məbləğ fond yaradılan dövlətin milli valyutasına çevrilməlidir.

10. Bu maddədə gəminin tutumu onun xalis yüktutumu sayılır. Bu tutumun qiymətinə maşın şöbəsinin həcmi əlavə edilir. Xalis yük tutumunu təyin etdikdə, həmin həcm ümumi tutumdan çıxılır. Əgər adi qaydalarla gəmi həcmi ölçülməsi mümkün deyilsə, gəminin tutumu onun daşıya biləcəyi neftin tonla ifadə edilmiş çəkisinin 40%-inə (2240 funt) bərabərdir.

11. Sığortacı və ya maddi təminatı təqdim edən digər şəxs, gəmi sahibinin yarada biləcəyi eyni şərtlərlə və eyni təyinatlı fondları yaratmaq hüququna malikdir. Belə fondlar həтта ziyan, gəmi sahibinin şəxsi günahından baş verdikdə belə, yaradıla bilər, lakin onun yaradılması digər iddiaçıların hüquqları pozmamalıdır.

M a d d ə 6

1. Əgər gəmi sahibi hadisədən sonra 5-ci maddəyə uyğun fond yaratmışsa və öz məsuliyyətini məhdudlaşdırmaq hüququna malikdirsə, onda:

a) hadisə zamanı çirklənmədən dəymiş ziyanın ödənilməsinə tələb edən heç bir şəxsə gəmi sahibinin digər əmlakı hesabına həmin tələblərin ödənilməsi hüququ verilmir;

b) Razılığa gələn dövlətin məhkəməsi və ya digər səlahiyyətli orqanı hadisə zamanı çirklənmədən dəymiş ziyanın ödənilməsinə görə həbs edilmiş gəminin azad olunmasına sərəncam verir və beləliklə, gəminin həbsinə yol verməmək üçün gəmi sahibi istənilən girovu və ya maddi təminatı qaytarır.

2. Yuxarıda göstərilmiş maddələr o zaman tətbiq olunur ki, iddiaçı məhkəməyə müraciət edib və bu fondan onun iddiasının həqiqətən təmin edilməsində istifadə oluna bilər.

M a d d ə 7

Razılığa gələn dövlətdə qeydə alınmış 2000 tondan artıq neft daşıyan gəminin sahibi bu Konvensiyaya müvafiq olaraq çirklənmə zamanı dəymiş ziyanın örtülməsi üçün sığorta əməliyyatını yerinə yetirməli və ya beynəlxalq kompensasiya fondunun verdiyi bank qarantiyasını və ya şəhadətnaməni təqdim etməlidir.

2. Bu Konvensiyanın qaydalarına əsasən müvafiq qüvvəsi olan, sığorta şəhadətnaməsi və ya digər maddi təminat hər bir gəmiyə verilir. Bu şəhadətnamə hazırkı maddənin 1-ci bəndinin

tələbləri ödənildikdə verilir və ya təsdiq edilir. Şəhadətnamə əlavədə göstərilmiş formaya müvafiq olmalı və aşağıdakı məlumatları əhatə etməlidir:

- a) gəminin adı və qeydiyyat limanı;
- b) gəmi sahibinin əsas müəssisəsinin adı və hüquqi ünvanı;
- c) maddi təminatın növü;
- d) maddi təminatı təqdim edən sığortaçının və ya digər şəxsin əsas müəssisəsinin adı və hüquqi ünvanı;
- e) şəhadətnamənin müddəti sığortanın və ya digər təminatın müddətindən artıq olmamalıdır.

3. Şəhadətnamə onun verdiyi dövlətin rəsmi dilində tərtib edilməlidir.

4. Şəhadətnamə gəminin bortunda saxlanılmalı, onun nüsxəsi isə gəminin reyestrini aparan orqana verilməlidir.

5. Əgər sığorta və ya digər maddi təminat bu maddənin tələblərinə sığorta müddətinin və ya digər maddi təminatın müddətinin bitdiyinə görə və ya digər səbəblərə görə cavab vermirsə, əvvəlki müddəalara uyğun olaraq bütün dəyişikliklərə tətbiq olunur.

6. Qeydiyyat dövləti bu maddənin müddəalarına uyğun şəhadətnamənin verilmə şərtlərini və etibarlılığını müəyyən edir.

7. Bu Konvensiyanın məqsədləri üçün Razılığa gələn dövlətlərin səlahiyyətləri daxilində verilmiş və ya təsdiq edilmiş şəhadətnamə Razılığa gələn başqa dövlətlər tərəfindən tanınır və eyni qüvvəyə malik sayılır. Razılığa gələn dövlətlər istənilən an gəminin qeydə alındığı dövlətlə məsləhətləşə bilər, əgər o, hesab edirsə ki, sığortaçı və ya maddi təminatı təqdim edən şəxs maddi cəhətdən Konvensiyada göstərilmiş tələbləri yerinə yetirmək imkanına malik deyil.

8. Cavabdeh şəxs gəmi sahibinin istinad edə biləcəyi etirazları təqdim edə bilər. Çirkənmədən dəymiş ziyanın ödənilməsinə görə istənilən iddia bilavasitə maddi təminatı təqdim edən sığortaçıya və ya digər şəxsə təqdim edilə bilər. Belə halda gəmi sahibinin günahı olub-olmamasından asılı olmayaraq cavabdeh şəxs, əgər bu etirazlar onun müəssisəsinin müflisləşməsinə və ya ləğv edilməsinə səbəb olursa, 5-ci maddənin 1-ci bəndində göstərilmiş məsuliyyət həddindən istifadə edə bilər. Bundan əlavə, cavabdeh şəxs özünü müdafiə üçün elə etirazdan istifadə edə bilər ki, həmin etirazda çirkənmədən dəymiş ziyanın gəmi sahibinin qəsdən öz günahından baş verdiyini göstərsin.

9. Bu maddənin 1-ci bəndinə müvafiq olaraq sığorta ilə zəmanət verilən və ya digər maddi təminatla təqdim edilən istənilən məbləğ istisnasız olaraq iddiaların təmin edilməsinə yönəlməlidir.

10. Razılığa gələn dövlətlər bu maddənin bəndlərinə müvafiq olaraq, onun bayrağı altında üzən gəmiyə, əgər həmin gəminin bu maddənin 2-ci və 12-ci bəndlərinə əsasən verilmiş şəhadətnaməsi yoxdursa, ticarət fəaliyyətini yerinə yetirməyə icazə verməlidir.

11. Müqavilə bağlamış hər bir dövlət öz milli qanunlarına müvafiq olaraq, bu maddənin 1-ci bəndinə uyğun sığorta və digər maddi təminat, gəmilərin qeydə alınma yerindən, onların limana daxil olmasından və ya oradan çıxmasından, həmin dövlətin ərazisində yerləşməsindən asılı olmayaraq, bütün gəmilərə aid olmalıdır.

12. Əgər Razılığa gələn dövlətlərə mənsub olan gəmiyə görə sığorta və ya digər maddi təminat verilməyibsə, onda həmin gəmiyə bu məsələ ilə bağlı, hazırkı maddənin müddəaları tətbiq edilmir. Lakin gəmi həmin dövlətin əmlakı olduğu və onun 5-ci maddənin 1-ci bəndində göstərilmiş məsuliyyətin məhdudlaşması haqqında müvafiq səlahiyyətli dövlət orqanı tərəfindən verilmiş şəhadətnaməsi olmalıdır.

Əgər Konvensiyada göstərilmiş ziyanın ödənilməsi haqda ziyan vurulan gündən sonra maddənin müddəalarına müvafiq olaraq 3 il müddətində iddia verilməyibsə, o öz qüvvəsini itirir.

M a d d ə 9

1. Əgər Razılığa gələn bir neçə dövlətin ərazi suları daxil olmaqla, ərazisində hadisə nəticəsində ziyan dəyibsə və ya ziyanın qarşısını almaq və ya azaltmaq üçün təhlükəsizlik tədbirləri görülsə, ziyanın ödənilməsi barədə iddialar Razılığa gələn bir və ya bir neçə dövlətin məhkəmələrinə təqdim oluna bilər.

2. Razılığa gələn hər bir dövlət, ödəmə haqqında məsələlərlə bağlı işlərin Öz məhkəmələrinin yurisdiksiyasında olmasını təmin etməlidir.

3. Fond yaradılmış dövlətlər 5-ci maddəyə uyğun olaraq, fond yaradıldıqdan sonra, onların paylanması ilə bağlı olan məsələlərin həllində tam səlahiyyətli olmalıdırlar.

M a d d ə 10

1. 9-cu maddəyə uyğun olaraq yurisdiksiyaya malik olan məhkəmənin çıxardığı bütün qərarlar həmin dövlətin məhkəməsində yerinə yetirilə bilər və aşağıdakı istisnalar olmaqla, Razılığa gələn istənilən dövlət tərəfindən tanınır:

(a) qərar yalan nəticəsində çıxarılmışdırsa və ya

(b) cavabdeh şəxs lazımi vaxtda məlumatlanmamış və ona məhkəmədə özünü müdafiə etmək imkanı verilməmişdir.

Bu maddənin 1-ci bəndinə əsasən qəbul edilmiş qərar, həmin ölkədə tələb edilən bütün rəsmiyyətlər yerinə yetirildikdən sonra həyata keçirilir. Bu rəsmiyyətlər həqiqətən işə yenidən baxılmasına yol verməməlidir.

M a d d ə 11

1. Bu Konvensiyanın müddəaları qeyri-kommersiya xidməti ilə məşğul olan və hərbi gəmilərə tətbiq olunmur.

2. Kommersiya məqsədilə istifadə edilən və Razılığa gələn dövlətə mənsub olan gəmilərə qarşı hər bir dövlət tərəfindən 9-cu maddədə göstərilmiş hüquq normalarına uyğun proseslərin aparılması mümkün olmalıdır və o, suveren dövlət kimi öz statusuna əsasən bütün müdafiə imkanlarından imtina etməlidir.

M a d d ə 12

Bu Konvensiya imzalamaq, ratifikasiya, qoşulma üçün açıq olan qüvvədə olan istənilən Beynəlxalq Konvensiyanı əvəz edir. Bu əvəzetmə yalnız başqa konvensiyaların bu Konvensiyaya zidd olan hissələrini əhatə edir, lakin bu maddədə belə Beynəlxalq Konvensiyadan irəli gələn heç nə Razılığa gələn dövlətlərin, müqavilə bağlamamış dövlətlər qarşısında götürülmüş öhdəliyinə toxunmur.

1. Bu Konvensiya 1970-ci il dekabrın 31-dək imzalamaq üçün açıq qalır və ondan sonra həmin Konvensiya qoşulmaq üçün açıq qalmalıdır.

2. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının üzvləri olan dövlətlər, onun xüsusiləşdirilmiş müəssisələri və ya Atom Enerjisi üzrə Beynəlxalq Agentlik və ya Beynəlxalq Məhkəmənin üzvləri aşağıdakı yollarla bu Konvensiyanın iştirakçıları ola bilərlər:

(a) Ratifikasiya barədə qeyd-şərtsiz imzalamaq, qəbul etməklə;

(b) Ratifikasiya barədə qeyd-şərtlə imzalamaq, qəbul etməklə;

(c) qoşulmaqla.

M a d d ə 14

1. Ratifikasiya, qəbul, bəyənmə və ya qoşulma rəsmi sənədin təşkilatın Baş katibinə saxlanca

verilməsi yolu ilə yerinə yetirilir.

2. Ratifikasiya, qəbul, bəyənmə və ya qoşulma haqqında hər hansı bir sənəd bu Konvensiyaya aid olan mövcud Razılığa gələn dövlətlərin münasibətindən və bütün görülən tədbirlərdən sonra əlavənin qüvvəyə minməsi və saxlanca verilməsi dəyişikliklər edilmiş Konvensiyaya aid hesab olunur.

M a d d ə 15

Səkkiz Dövlətin, o cümlədən hər biri ümumi tutumu 1.000.000 registr tondan az olmayan tanker donanmasına malik olan beş dövlətin hökumətləri bu Konvensiyayı ratifikasiya, təsdiq etmə və ya bəyənmə barədə qeyd-şərtsiz imzaladıqdan, yaxud ratifikasiya, qəbul etmə, bəyənmə və ya qoşulma barədə sənədləri saxlanmaq üçün Təşkilatın Baş katibinə təhvil verdikdən sonra həmin Konvensiya doxsanıncı gün qüvvəyə minir.

M a d d ə 16

1. Bu Konvensiya qüvvəyə minmə tarixindən sonra istənilən dövlət tərəfindən denonsasiya edilə bilər.

2. Denonsasiya müvafiq sənəd Təşkilatın Baş katibinə saxlanca verildikdən sonra həyata keçirilir.

3. Denonsasiya bildirişin Təşkilatın Baş katibinə verilməsi günündən bir il keçdikdən sonra və ya sənəddə göstərilə bilən uzun müddət keçdikdən sonra qüvvəyə minir.

M a d d ə 17

1. BMT hər hansı bir ərazini idarə etdikdə və ya Razılığa gələn hər hansı dövlət hər hansı ərazinin beynəlxalq münasibətləri üçün məsuliyyət daşıyarsa, onlar həmin ərazilərin hakimiyyət orqanları ilə tezliklə məsləhətləşmələr aparmalı və ya həmin Konvensiyayı bu əraziyə şamil etmək üçün bu cür digər münasib tədbirlər görməlidirlər və istənilən vaxt Təşkilatın Baş katibinə yazılı bildiriş göndərmək yolu ilə bu Konvensiyanın belə əraziyə şamil edilməsini elan edə bilərlər.

2. Bu Konvensiya bildirişin alındığı gündən və ya bildirişdə göstərilə bilən başqa gündən bildirişdə adı çəkilən əraziyə şamil edilir.

3. Bu maddənin 1-ci bəndinə müvafiq surətdə bəyanat vermiş BMT və ya Razılığa gələn istənilən dövlət Konvensiya bu şəkildə hər hansı bir əraziyə şamil edildikdən sonra Təşkilatın Baş katibinə yazılı bildiriş göndərmək yolu ilə bildirişdə adı çəkilən əraziyə bu Konvensiyanın bundan sonra şamil edilmədiyini istənilən vaxt elan edə bilərlər.

4. Bu Konvensiya Baş katib tərəfindən bildiriş alındıqdan bir il sonra və ya bildirişdə göstərilə bilən daha artıq müddət keçdikdən sonra həmin əraziyə artıq şamil edilmir.

M a d d ə 18

1. BMT bu Konvensiyaya yenidən baxılması və dəyişikliklərin təklif edilməsi üçün Konvensiyanın bağlanması və dəyişikliklərin edilməsi üçün konfrans çağırır.

2. BMT bu Konvensiyaya yenidən baxılması və ya ona dəyişikliklər edilməsi üçün Razılığa gələn dövlətlərin azı 1/3-nin xahişi ilə Razılığa gələn dövlətlərin konfransını çağırır.

M a d d ə 19

1. Bu Konvensiya saxlanılmaq üçün Təşkilatın Baş katibinə verilir.

2. Baş katib aşağıdakıları etməlidir:

a) bu Konvensiyayı imzalamış və ya ona qoşulmuş bütün dövlətlərə aşağıdakılar barədə məlumat verir:

i) Konvensiyanın hər dəfə imzalanması və ya hər dəfə saxlanmağa verilməsi barədə, habelə

bu cür imzalanma və ya saxlanmağa verilmənin tarixi barədə;

ii) bu Konvensiyanın denonsasiyası haqda hər hansı sənədin, verilmə tarixi göstərilməklə, saxlanmağa verilməsi barədə;

iii) bu Konvensiyanın 17-ci maddəsinin 1-ci bəndinə müvafiq olaraq istənilən əraziyə şamil edilməsi və həmin maddənin 4-cü bəndinin müddəalarına müvafiq olaraq, tarix göstərilməklə bu cür şamil edilməyə xitam verilməsi barədə;

b) bu Konvensiyanı imzalamış və ya ona qoşulmuş bütün dövlətlərə bu Konvensiyanın təsdiq edilmiş surətlərini göndərmək.

M a d d ə 2 0

Bu Konvensiya qüvvəyə minən kimi, onun mətni Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Nizamnaməsinin 102-ci maddəsinə müvafiq olaraq qeydiyyatdan keçirilmək və dərc olunmaq üçün həmin Təşkilatın Baş katibinə göndərilməlidir.

M a d d ə 2 1

Bu Konvensiya ingilis və fransız dillərində tərtib olunmuşdur və hər iki mətn eyni qüvvəyə malikdir. Rus və ispan dillərinə rəsmi tərcümə hazırlanaraq, imzalanmış orijinala birlikdə saxlanmağa veriləcəkdir.

Bunun təsdiqi olaraq, öz hökumətləri tərəfindən lazımı qaydada səlahiyyət verilmiş aşağıda imza edənlər bu Konvensiyanı imzalamışlar.

1969-cu il noyabrın iyirmi doqquzunda Brüsseldə imzalanmışdır.

ƏLAVƏ

Çirklənmədən dəymiş ziyana görə mülki məsuliyyətin təmin edilməsi üçün sığorta və ya maddi təminat haqqında

Ş Ə H A D Ə T N A M Ə

Çirklənmədən dəymiş ziyana görə mülki məsuliyyət haqqında 1969-cu il Beynəlxalq Konvensiyasının VII maddəsinin müddəalarına uyğun verilmişdir.

Gəminin adı	Qeydiyyat nömrəsi və çağırış signalı	Qeydiyyat limanı	Gəmi sahibinin adı və ünvanı

Təsdiq edilir ki, yuxarıda adı çəkilən gəminin çirklənmədən dəymiş ziyana görə mülki məsuliyyət haqqında 1969-cu il Beynəlxalq Konvensiyasına müvafiq sığorta polisi və ya digər maddi təminatı vardır.

Təminat

növü

Təminat

müddəti

Maddi təminatı təqdim edən sığortaçının (sığortaçıların) və ya şəxsin (şəxslərin) adı və ünvanı
Adı

Ünvanı

Bu şəhadətnamənin müddəti
Hökumət tərəfindən verilmiş və ya təsdiq edilmişdir

(dövlətin tam adı)

(yer)

(tarix)

(Şəhadətnaməni verən və ya təsdiq edən rəsmi şəxsin imzası və vəzifəsi)

Qeyd:

1. Dövlətin adını göstərərəkən şəhadətnaməni verən dövlətin səlahiyyətli orqanının adı göstərilə bilər.

2. Əgər ümumi təminat bir neçə təminatdan ibarətdirsə, onların hər birinin məbləği ayrılıqda göstərilməlidir.

3. Əgər təqdim edilən təminatlar eynicinsli deyildirsə, onların hər biri ayrılıqda göstərilməlidir.

4. "Təminatın qüvvədə olma müddəti" yazısı, həmin təminatın qüvvəyə minəcəyi tarix göstərilməlidir.

**"XƏZƏR DƏNİZİNİN DƏNİZ ƏTRAF MÜHİTİNİN MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA"
ÇƏRÇİVƏ KONVENSIYASININ TƏSDİQ EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır**:

I. "Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin mühafizəsi haqqında" 2003-cü il noyabrın 4-də Tehran şəhərində imzalanmış Çərçivə Konvensiyası **təsdiq edilsin**.

II. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 4 aprel 2006-cı il
№ 89-IIIQ

**XƏZƏR DƏNİZİNİN DƏNİZ ƏTRAF MÜHİTİNİN MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA
ÇƏRÇİVƏ KONVENSIYASI**

Bundan sonra "Razılığa gələn Tərəflər" adlandırılacaq Xəzəryanı dövlətlər:

Azərbaycan Respublikası

İran İslam Respublikası

Qazaxıstan Respublikası

Rusiya Federasiyası

Türkmənistan

Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin vəziyyətinin insan fəaliyyəti nəticəsində, həm dənizdə, həm də quruda yerləşən mənbələrdən zərərli, təhlükəli maddələrin, tullantıların və digər çirkləndiricilərin axıdılması, atılması və yerləşdirilməsi nəticəsində pisləşməsinə qeyd edərək;

Xəzər dənizinin bioloji ehtiyatlarını indiki və gələcək nəsillər üçün qorumaqda qətiyyətli olduqlarını göstərərək;

quruda həyata keçirilən fəaliyyətin Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinə ziyan vurmamasının təmin edilməsi zərurətini etiraf edərək;

Xəzər dənizinin səviyyəsinin dəyişməsi probleminin dəniz ətraf mühiti və onun səciyyəvi hidroqrafik və ekoloji xüsusiyyətləri üçün təhlükə törətdiyini dərk edərək;

Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin mühafizəsinin əhəmiyyətini bir daha təsdiq edərək;

Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin qorunması və mühafizəsi məqsədilə Razılığa gələn Tərəflərin öz aralarında və müvafiq beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığının əhəmiyyətini etiraf edərək;

aşağıdakılar barədə razılığa gəldilər:

I. ÜMUMİ MÜDDƏALAR

M a d d ə 1 . Terminlərdən istifadə

Bu Konvensiyanın məqsədləri üçün aşağıdakı terminlərdən istifadə ediləcəkdir:

"Fəaliyyət planı" - Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin mühafizəsi və davamlı inkişafı üzrə fəaliyyət planı;

"Tullantı" - dəniz ətraf mühitinə Xəzər dənizindəki gəmilərdən, uçan aparatlardan, platformalardan, yaxud digər süni qurğulardan tullantı və ya digər materialların qəsdən atılması və yaxud gəmilərin, uçan aparatların, platformaların və digər süni qurğuların Xəzər dənizində qəsdən batırılması;

"Təhlükəli maddə" - xüsusilə dayanıqlı olduqda toksik, kanserogen, mutagen, teratogen, yaxud bioakkumulativ maddə;

"Milli orqan" - Razılığa gələn hər bir Tərəfin təyin etdiyi və Razılığa gələn Tərəfin bu Konvensiyanın və onun protokollarının yerinə yetirilməsində fəaliyyətini əlaqələndirən orqan;

"Çirklənmə" - bioloji ehtiyatların və dəniz canlılarının həyatı, insan sağlamlığı üçün təhlükə törədən və ya törədə biləcək və Xəzər dənizinin hüquqauyğun istifadəsinə maneə yaradan və ya yarada biləcək maddələrin, yaxud enerjinin insan tərəfindən birbaşa və ya dolayı yolla dəniz ətraf mühitinə daxil edilməsi;

"Quruda yerləşən mənbələrdən çirklənmə" - quruda yerləşən bütün nöqtəvi və səpələnmiş mənbələrdən su və ya hava vasitəsilə dənizin çirklənməsi, yaxud bilavasitə sahildən və qurudan tunel, boru kəməri, yaxud başqa bir yolla çirkləndirici maddələrin istənilən yolla dəniz ətraf mühitinə atılması;

"Fövqəladə ekoloji vəziyyət" - elə bir vəziyyətdir ki, həmin şəraitdə təbii fəlakət və ya antropogen qəzalar nəticəsində Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinə zərər dəyir və yaxud real çirklənmə və digər zərər təhlükəsi yaranır;

"Sənaye qəzası" - sənaye müəssisələrində zərərli və təhlükəli maddələrlə bağlı hər hansı fəaliyyətin gedişatında nəzarət edilə bilməyən dəyişikliklər nəticəsində baş vermiş hadisələr, məsələn, həmin maddələrin istehsalı, istifadəsi, saxlanması, yerdəyişməsi, zərərsizləşdirilməsi və ya nəql edilməsi zamanı baş verən hadisələr;

"Gəmi" - dəniz ətraf mühitində istismar olunan istənilən gəmi növləri, o cümlədən sualtı qanadlı gəmilər, hava yastıqlı gəmilər, sualtı qayıqlar, yedəyə alınmış və mühərrikli üzən vasitələr, habelə dənizdəki platformalar və digər süni qurğular;

"İnvaziv yad növlər" - meydana gəlməsi və yayılması Xəzər dənizinin ekosisteminə və ya bioloji ehtiyatlarına iqtisadi və ya ekoloji zərər vura biləcək köçmə növlər deməkdir.

M a d d ə 2 . M ə q s ə d

Bu Konvensiyanın məqsədi Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin çirklənmədən qorunması, o cümlədən Xəzər dənizinin bioloji ehtiyatlarının qorunması, mühafizəsi, bərpaı, davamlı və səmərəli istifadə edilməsindən ibarətdir.

M a d d ə 3 . T ə t b i q s a h ə s i

Bu Konvensiya, Xəzər dənizinin səviyyəsinin dəyişməsi və quruda yerləşən mənbələrdən çirklənmə nəzərə alınmaqla, onun dəniz ətraf mühitinə tətbiq edilir.

II. ÜMUMİ ÖHDƏLİKLƏR

M a d d ə 4 . Ü m u m i ö h d ə l i k l ə r

Razılığa gələn Tərəflər:

a) Xəzər dənizinin çirklənməsinin qarşısını almaq, azaltmaq və ona nəzarət etmək üçün fərdi və ya birgə bütün zəruri tədbirləri görürlər;

b) Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin mühafizəsi, saxlanması və bərpaı üçün fərdi və ya birgə zəruri tədbirlər görürlər;

c) Xəzər dənizinin ehtiyatlarından onun dəniz ətraf mühitinə xələl gətirmədən istifadə edirlər;

d) bu Konvensiyanın məqsədinə nail olmaq üçün öz aralarında və səlahiyyətli beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq edirlər.

M a d d ə 5 . **Prinsiplər**

Bu Konvensiyanın məqsədinə nail olmaq və onun müddəalarını yerinə yetirmək üçün Razılığa gələn Tərəflər öz fəaliyyətlərində *inter alia* aşağıdakıları rəhbər tuturlar:

a) ehtiyat tədbirlər görmək prinsipini; bu prinsipə əsasən, Xəzər dənizinin ətraf mühitinə ciddi və ya dönməz təhlükə yaranarsa, dəyəcək zərərin qarşısını almaq üçün səmərəli tədbirlərin tətbiqində tam elmi əsasların olmamasına istinad etmək səbəb kimi istifadə edilə bilməz;

b) "çirkləndirən ödəyir" prinsipini; bu prinsipə əsasən, çirkləndirən çirklənmənin qarşısının alınması, onun azaldılması və ona nəzarət də daxil olmaqla, əlaqədar tədbirlərin görülməsi ilə bağlı xərcləri ödəyir;

c) Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinə çirklənməsi barədə məlumatın əldə edilməsi prinsipini; bu prinsipə əsasən Razılığa gələn Tərəflər müvafiq məlumatları bir-birinə tam həcmdə təqdim edirlər.

M a d d ə 6 . **Əməkdaşlıq etmək öhdəliyi**

Razılığa gələn Tərəflər bu Konvensiyanın yerinə yetirilməsi üçün ikitərəfli və çoxtərəfli əsasda əlavə tədbirlər, prosedurlar və standartlar nəzərdə tutan protokolların hazırlanmasında əməkdaşlıq edirlər.

III. ÇİRLƏNMƏNİN QARŞISININ ALINMASI, AZALDILMASI VƏ ONA NƏZARƏT

M a d d ə 7 . **Quruda yerləşən mənbələrdən çirklənmə**

1. Razılığa gələn Tərəflər Xəzər dənizinin quruda yerləşən mənbələrdən çirklənməsinin qarşısını almaq, azaltmaq və ona nəzarət etmək üçün bütün müvafiq tədbirləri görürlər.

2. Razılığa gələn Tərəflər bu Konvensiyaya Xəzər dənizinin quruda yerləşən mənbələrdən çirklənməsinin qarşısının alınması, azaldılması və ona nəzarət üzrə əlavə tədbirləri nəzərdə tutan əlavə protokolların hazırlanmasında əməkdaşlıq edirlər. Həmin protokollar, o cümlədən aşağıdakı tədbirləri nəzərdə tuta bilər:

a) aztullantılı və tullantısız texnologiyaların tətbiqi vasitəsilə çirkləndirici maddələrin mənbədə qarşısını almaq, azaltmaq və onlara nəzarət etmək;

b) çirklənmənin qarşısının alınması, azaldılması və ona nəzarət edilməsi üçün Razılığa gələn Tərəflərin səlahiyyətli milli orqanları tərəfindən quruda yerləşən nöqtəvi mənbələrdən tullantı sularının axıdılmasının lisenziyalaşdırılması;

c) tullantı sularının axıdılmasının ekoloji cəhətdən əsaslandırılmış texnologiyanın tətbiq olunmasının təşviqinə əsaslanan lisenziyalaşdırılması;

d) daxil olan suyun keyfiyyəti, yaxud Xəzər dənizinin təsirə məruz qalmış ekosistemi tələb etdiyi hallarda bu Konvensiyaya əlavə protokollara müvafiq olaraq bu maddənin (b) və (c) yarımbəndlərində nəzərdə tutulmuş tələblərdən daha sərt tələblərin müəyyən edilməsi;

e) şəhər tullantı sularının müxtəlif təmizləmə növlərinin, o cümlədən zəruri olduqda mərhələlərlə tətbiq edilməsi;

f) sənaye və kommunal mənbələrdən üzvi maddələr axınını azaltmaq məqsədilə

ekoloji cəhətdən əsaslandırılmış ən yaxşı mümkün texnologiyaların tətbiq edilməsi;

g) səpələnmiş, o cümlədən kənd təsərrüfatı mənbələrindən üzvi maddələrin və təhlükəli maddələrin axınını məhdudlaşdırmaq üçün ən yaxşı ekoloji təcrübəyə əsaslanan müvafiq tədbirlərin inkişaf etdirilməsi və həyata keçirilməsi;

h) sahilə yerləşən və Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinə mənfi təsirini davam etdirən bəzi çirklənmə mənbələrinin konservasiyası və tam ləğv edilməsi üzrə tədbirlər.

3. İki və daha çox Razılığa gələn Tərəfin ərazisindən keçən və ya onlar arasında sərhəd təşkil edən su axınlarından daxil olan çirkləndirici maddələr Xəzər dənizinin çirklənməsinə səbəb olarsa, Razılığa gələn Tərəflər bu cür çirklənmənin qarşısının alınması, azaldılması və ona nəzarət edilməsi üçün bütün zəruri tədbirlərin görülməsində əməkdaşlıq edirlər və məqsədamüvafiq hesab olunduğu təqdirdə potensial çirklənmə problemlərinin aşkar olunmasına və həll edilməsinə məsul olan birgə orqanlar yaradırlar.

M a d d ə 8 . Dəniz dibindəki fəaliyyətlə bağlı çirklənmə

Razılığa gələn Tərəflər Xəzər dənizinin dibindəki fəaliyyətlə bağlı çirklənmənin qarşısının alınması, azaldılması və ona nəzarət edilməsi üçün bütün zəruri tədbirləri görürlər. Bu məqsədlə onlar bu Konvensiyaya dair əlavə protokolların hazırlanması üzrə əməkdaşlığa təşviq olunurlar.

M a d d ə 9 . Gəmilərdən çirklənmə

Razılığa gələn Tərəflər Xəzər dənizinin gəmilərdən çirklənməsinin qarşısını almaq, azaltmaq və ona nəzarət etmək üçün bütün zəruri tədbirləri görürlər və bu məqsədlə bu Konvensiyaya dair, müvafiq beynəlxalq standartları nəzərə alan razılaşdırılmış tədbir, prosedur və standartları əks etdirən protokol və sazişlərin hazırlanması üzrə əməkdaşlıq edirlər.

M a d d ə 10 . Axıdılma ilə bağlı çirklənmə

1. Razılığa gələn Tərəflər onların bayraqları altında üzən gəmilərdən və ərazilərində qeydiyyatdan keçmiş hava gəmilərindən axıdılan tullantılarla bağlı çirklənmənin qarşısını almaq, mane olmaq, azaltmaq və ona nəzarət etmək üçün bütün zəruri tədbirləri görürlər.

2. Razılığa gələn Tərəflər həmin nəticəyə nail olmaq üçün bu Konvensiyaya dair razılaşdırılmış tədbir, prosedur və standartları əks etdirən protokolların işlənilib hazırlanması üzrə əməkdaşlıq edirlər.

3. Gəmilər, yaxud hava gəmiləri dənizdə tam dağılma, ya da bütövlükdə batma təhlükəsinə məruz qaldıqda və ya hər hansı bir halda insanların və dəniz canlılarının həyatı üçün təhlükə yarandıqda, axıdılma həmin təhlükəni aradan qaldırmaq üçün yeganə vasitə olarsa və güman etməyə kifayət qədər tam əsas olarsa ki, axıdılmadan dəyən ziyan gözlənilən ziyandan az olacaq, onda bu maddənin 1 və 2-ci bəndinin müddəaları tətbiq edilmir. Bu cür axıdılma elə həyata keçirilməlidir ki, insan və dəniz canlılarının həyatı üçün mümkün olan təhlükə, yaxud dənizin qanuni istifadəsi üçün yaranacaq əngəl beynəlxalq, həmçinin regional hüquqi sənədlərə müvafiq olaraq minimuma endirilmiş olsun. Bu cür axıdılma barədə Razılığa gələn Tərəflərə məlumat verilir.

M a d d ə 11 . Digər antropogen fəaliyyətlə bağlı çirklənmə

1. Razılığa gələn Tərəflər torpaq meliorasiyası, sahilyanı dib dərinləşdirmə və bəndlərin tikintisi işləri də daxil olmaqla, bu Konvensiyanın 7-10-cu maddələri ilə əhatə olunmayan digər antropogen fəaliyyətlə bağlı Xəzər dənizinin çirklənməsinin qarşısının alınması, azaldılması və ona nəzarət edilməsi üçün bütün müvafiq tədbirləri görürlər.

2. Razılığa gələn Tərəflər dəniz səviyyəsinin dəyişməsinin Xəzər dənizinin

ekosisteminə mümkün neqativ təsirinin yumşaldılmasına yönəldilmiş antropogen fəaliyyətin mənfi təsirini azaltmaq üçün bütün müvafiq tədbirləri görürlər.

M a d d ə 12. İnvaziv yad növlərin daxil olmasının qarşısının alınması, nəzarəti və onlarla mübarizə

Razılığa gələn Tərəflər ekosistemi və canlı aləmi təhdid edən invaziv yad növlərin Xəzər dənizinə daxil olmasının qarşısını almaq, nəzarət etmək və onlarla mübarizə sahəsində bütün müvafiq tədbirləri görürlər.

M a d d ə 13. Fövqəladə ekoloji hallar

1. Razılığa gələn Tərəflər insanları və dəniz ətraf mühitini təbii fəlakətlərin və ya antropogen qəzaların nəticələrindən qorumaq üçün bütün müvafiq tədbirləri görür və əməkdaşlıq edirlər. Bunun üçün bərpəetmə tədbirləri də daxil olmaqla, preventiv hazırlıq və cavab tədbirləri görülür.

2. Preventiv və hazırlıq tədbirlərini həyata keçirmək məqsədilə Razılığa gələn Tərəf öz yurisdiksiyasında ekoloji fəlakətə səbəb ola biləcək təhlükəli fəaliyyətləri müəyyən edir və hər hansı bu cür planlaşdırılan və ya mövcud fəaliyyət barəsində Razılığa gələn digər Tərəfləri xəbərdar edir. Razılığa gələn Tərəflər təhlükəli fəaliyyətlərin dəniz ətraf mühitinə təsirinin qiymətləndirilməsinin aparılması və risklərin azaldılması üzrə tədbirlərin görülməsi barədə razılıq əldə edirlər.

3. Razılığa gələn Tərəflər sənaye qəzaları və fövqəladə ekoloji hallar barəsində ilkin xəbərdarlıq sistemlərinin yaradılmasında əməkdaşlıq edirlər. Fövqəladə ekoloji hallarda və yaxud bu cür qaçılmaz təhlükə olduğu hallarda, ərazisində belə vəziyyətin yarandığı Razılığa gələn Tərəf, ləngimədən müvafiq səviyyədə belə təsirə məruz qala biləcək Razılığa gələn Tərəflərə xəbərdarlığı təmin edirlər.

4. Razılığa gələn Tərəflər fövqəladə ekoloji hallara cavab vermək üçün istifadə edilən lazımı avadanlıq və ixtisaslaşmış heyət də daxil olmaqla fövqəladə ekoloji hallara qarşı adekvat hazırlığın qorunması və onun təmin olunmasına dair bütün müvafiq tədbirləri görürlər.

IV. DƏNİZ ƏTRAF MÜHİTİNİN QORUNMASI, MÜHAFİZƏSİ VƏ BƏRPASI

M a d d ə 14. Dənizin bioloji ehtiyatlarının qorunması, mühafizəsi, bərpası və səmərəli istifadəsi

1. Razılığa gələn Tərəflər Xəzər dənizinin bioloji ehtiyatlarının qorunmasına, mühafizəsinə, bərpasına və səmərəli istifadə edilməsinə xüsusi diqqət yetirirlər və mövcud olan ən yaxşı elmi məlumatlar əsasında aşağıdakılara nail olmaq üçün bütün müvafiq tədbirləri həyata keçirirlər:

a) insanların qidalanma tələbatlarının ödənilməsində və sosial-iqtisadi məqsədlərə nail olunmasında ekoloji tarazlığın saxlanması, bərpası və səmərəli istifadəsi məqsədilə bioloji ehtiyatların potensialının inkişafı və artırılması;

b) növlər arasında nisbəti nəzərə alaraq, müvafiq ekoloji və iqtisadi faktorlarla müəyyən olunan dəniz canlılarının növlərini, onların maksimum davamlı olmasını təmin edəcək səviyyədə populyasiyasını saxlamaq və təmin etmək;

c) həddindən artıq istismar nəticəsində dəniz bioloji növlərinin yox olma təhlükəsinə məruz qalmayacaqları şəraitin təmin edilməsi;

d) balıqçılıqda sənaye növlərinin ovlanmasında və qeyri-sənaye növlərinin tutulmasında itkiləri minimuma endirə bilən seçmə üsulların, metodların inkişafını və tətbiq edilməsini təşviq

etmək;

e) endemik, nadir və kökünün kəsilməsi təhlükəsi altında olan dəniz bioloji növlərinin qorunması, mühafizəsi, bərpa olunması;

f) bioloji rəngarəngliyi, nadir və yox olma təhlükəsi altında olan növləri, habelə həssas ekosistemləri qoruyub saxlamaq.

2. Razılığa gələn Tərəflər bu Konvensiyaya dair dəniz bioloji ehtiyatlarının qorunması, mühafizəsi və bərpası üzrə müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsini nəzərdə tutan protokolların işlənib hazırlanmasında əməkdaşlıq edirlər.

M a d d ə 15. Sahil zonasının idarə edilməsi

Razılığa gələn Tərəflər dəniz yaxınlığının təsiri altında olan qurunun planlaşdırılması və idarə edilməsi üzrə milli strategiyaların və planların hazırlanmasında və yerinə yetirilməsində zəruri tədbirlərin görülməsinə səy göstərirlər.

M a d d ə 16. Xəzər dənizi səviyyəsinin dəyişməsi

Razılığa gələn Tərəflər Xəzər dənizi səviyyəsinin dəyişməsi hallarının təsirini yumşaltmaq üçün zəruri elmi tədqiqatların aparılmasını və imkan daxilində bu Konvensiyaya dair, razılaşdırılmış tədbirlər görmək və posedurlar tətbiq etməyi nəzərdə tutan protokolların hazırlanmasında əməkdaşlıq edirlər.

V. PROSEDURLAR

M a d d ə 17. Dəniz ətraf mühitinə təsirin qiymətləndirilməsi

1. Razılığa gələn hər bir Tərəf Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinə əhəmiyyətli dərəcədə mənfi təsir göstərə biləcək hər hansı planlaşdırılan fəaliyyətin dəniz ətraf mühitinə təsirini qiymətləndirmək prosedurlarının müəyyən olunması və tətbiqi üçün bütün müvafiq tədbirləri həyata keçirir.

2. Razılığa gələn hər bir Tərəf bu maddənin 1-ci bəndinə uyğun olaraq həyata keçirilmiş dəniz ətraf mühitinə təsirin qiymətləndirilməsinin nəticələrini Razılığa gələn digər Tərəflər arasında yaymaq üçün bütün müvafiq tədbirləri həyata keçirir.

3. Razılığa gələn Tərəflər transsərhəd kontekstində Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinə təsirin qiymətləndirilməsinin prosedurlarını müəyyən edən protokolların hazırlanmasında əməkdaşlıq edirlər.

M a d d ə 18. Razılığa gələn Tərəflər arasında əməkdaşlıq

1. Razılığa gələn Tərəflər beynəlxalq təcrübədə ümumqəbuledilmiş tələbləri nəzərə almaqla, Xəzər dənizinin çirklənməsinin qarşısının alınmasına, azaldılmasına və nəzarətinə, habelə onun dəniz ətraf mühitinin qorunmasına, mühafizəsinə və bərpasına yönəldilmiş qaydaların, standartların, tövsiyə edilmiş təcrübə və prosedurların dürüst ifadə edilməsində, hazırlanmasında və uyğunlaşdırılmasında əməkdaşlıq edirlər.

2. Razılığa gələn Tərəflər Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin çirklənməsinin qarşısını almaq, azaltmaq və ona nəzarət etmək, habelə onun qorunması, mühafizəsi və bərpası məqsədilə Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin mühafizəsi üçün Fəaliyyət Planının tərtib edilməsində əməkdaşlıq edirlər.

3. Razılığa gələn Tərəflər bu maddənin 1-ci və 2-ci bəndlərində göstərilmiş öhdəliklərin yerinə yetirilməsində, o cümlədən aşağıdakı istiqamətlərdə fərdi və ya birgə işlər həyata keçirirlər:

a) Xəzər dənizini çirkləndirən, yaxud çirklənməsinə səbəb ola biləcək mənbələri aşkar

etmək məqsədilə məlumatların toplanması, yığılması və qiymətləndirilməsi, habelə Razılığa gələn digər Tərəflərlə müvafiq informasiyanın mübadiləsi;

b) suyun keyfiyyət və kəmiyyətinin monitorinqi üçün proqramların işlənilib hazırlanması;

c) fəvqəladə ekoloji hallar üçün cavab tədbirləri planlarının hazırlanması;

d) axıntı və tullantılar üçün limitlərin müəyyən olunması və nəzarət proqramlarının səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi;

e) suyun keyfiyyətinin təyin edilməsi üçün normativlərin və meyarların hazırlanması, suyun mövcud vəziyyətdəki keyfiyyətini qoruyub saxlamaq, zəruri olan hallarda isə yaxşılaşdırmaq üçün müvafiq tədbirlərin təklif edilməsi;

f) nöqtəvi və səpələnmiş bələdiyyə və sənaye mənbələrindən, o cümlədən kənd təsərrüfatı, şəhər və digər tullantı mənbələrindən çirklənmə yükünü azaltmaq üçün uyğunlaşdırılmış fəaliyyət proqramları işləyib hazırlamaq.

M a d d ə 19. Monitorinq

1. Razılığa gələn Tərəflər fərdi və ya birgə Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin vəziyyətinin monitorinqi üçün müvafiq proqramların hazırlanması və həyata keçirilməsi üçün səy göstərirlər.

2. Razılığa gələn Tərəflər Xəzər dənizinə axıdılması və konsentrasiyası üzərində müntəzəm monitorinq həyata keçiriləcək tullantıların siyahısını və parametrlərini razılaşdıracaqlar.

3. Razılığa gələn Tərəflər müntəzəm olaraq fərdi və ya birgə Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin vəziyyətini və Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin çirklənməsinin qarşısını almaq, azaltmaq və ona nəzarət etmək üçün həyata keçirilən tədbirlərin səmərəliliyini qiymətləndirirlər.

4. Bu məqsədlər üçün Razılığa gələn Tərəflər monitorinq proqramlarının, ölçü sistemlərinin, analitik üsulların, məlumatların işlənilməsi və keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi proqramlarının hazırlanması və fəaliyyət göstərməsi üçün qaydaların uyğunlaşdırılmasına səy göstərirlər.

5. Razılığa gələn Tərəflər qərarların qəbul edilməsində və mütəxəssislər, inzibatçılar və ictimaiyyət üçün ümumi məlumat mənbəyinin əsas olan bütün müvafiq informasiyanın toplandığı mərkəzləşdirilmiş məlumat bazası və informasiyanın idarə edilməsi sistemini işləyib hazırlayırlar.

M a d d ə 20. Elmi tədqiqatlar və təkmilləşdirmələr

Razılığa gələn Tərəflər Xəzər dənizinin çirklənməsinin qarşısının alınması, azaldılması və ona nəzarət sahəsində elmi tədqiqatların aparılması və səmərəli metodların təkmilləşdirilməsi istiqamətində əməkdaşlıq edirlər, bunun üçün də Razılığa gələn Tərəflər, aşağıdakı istiqamətlər üzrə elmi proqramlara, zərurət olarsa, xüsusi tədqiqat proqramlarına təşəbbüs göstərilməsinə və intensivləşdirilməsinə səy göstərirlər:

a) zərərli maddələrin toksiklik dərəcəsini qiymətləndirmə üsullarının təkmilləşdirilməsi və onların Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinə təsiri prosesinin öyrənilməsi;

b) ekoloji cəhətdən əsaslandırılmış və təhlükəsiz texnologiyaların hazırlanması və tətbiqi;

c) çirkləndirmə qabiliyyətli maddələrin dövriyyədən çıxarılması və/və ya əvəz edilməsi;

d) təhlükəli maddələrin kənarlaşdırılması üçün ekoloji cəhətdən əsaslandırılmış və təhlükəsiz metodların inkişafı;

e) drenaj işlərinin və su axınlarının tənzimlənməsinin ekoloji cəhətdən həssas və təhlükəsiz üsullarının təkmilləşdirilməsi;

- f) çirklənmədən dəymiş ziyanın qiymətləndirilməsi;
- g) Xəzər dənizinin hidroloji rejimi və ekosisteminin dinamikası, o cümlədən dəniz səviyyəsinin dəyişməsi və bunun dənizə və sahilıyanı ekosistemlərə təsiri haqqında biliklərin təkmilləşdirilməsi;
- h) Xəzər dənizində radiasiya və radioaktivlik səviyyəsinin öyrənilməsi.

M a d d ə 2 1. İnformasiya mübadiləsi və informasiyanı əldə etmə

1. Razılığa gələn Tərəflər birbaşa və yaxud Katiblik vasitəsilə müntəzəm surətdə bu Konvensiyanın müddəalarına uyğun olaraq informasiya mübadiləsi həyata keçirirlər.

2. Razılığa gələn Tərəflər öz milli qanunvericiliklərinə və mövcud beynəlxalq sazişlərin dəniz ətraf mühiti barədə ictimaiyyətin məlumat almasını nəzərdə tutan müddəalarına uyğun olaraq, Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin vəziyyəti, onun çirklənməsinin qarşısının alınması, azaldılması və ona nəzarət edilməsi üçün görülən və görülməsi nəzərdə tutulan tədbirlər haqqında məlumatların ictimaiyyət üçün əldə edilə bilən olmasını təmin etməyə səy göstərirlər.

VI. TƏŞKİLATI STRUKTURLAR

M a d d ə 22. Tərəflər Konfransı

1. Bununla Tərəflər Konfransı təsis edilir.
2. Tərəflər Konfransı hər bir Tərəfin bir səsə malik olan bir nümayəndəsindən ibarətdir. Hər bir nümayəndəyə bir və ya daha çox məsləhətçi tərəfindən yardım göstərilə bilər.
3. Tərəflər Konfransının birinci sessiyası bu Konvensiyanın qüvvəyə mindiyi tarixdən sonra on iki aydan gec olmayaraq çağırılır. Tərəflər Konfransının mütəmadi sessiyaları Konfransın birinci sessiyasında müəyyən olunan müntəzəm əsasla keçirilir.
4. Tərəflər Konfransının növbədənənar sessiyaları Tərəflər Konfransı tərəfindən zəruri hesab olunan vaxtda və ya istənilən Tərəfin yazılı müraciəti əsasında keçirilir, bu şərtlə ki, həmin müraciət ən azı Razılığa gələn digər iki Tərəfin dəstəyini almış olsun.
5. Tərəflər Konfransının sessiyaları ingilis əlifbası sırası ilə rotasiya qaydasında Razılığa gələn Tərəflərin ərazilərində, yaxud Katibliyin yerləşdiyi yerdə keçirilir.
6. Tərəflər Konfransına sədrliyi növbə ilə, Razılığa gələn Tərəflərin adlarının ingilis əlifbası sırası ilə Razılığa gələn hər bir Tərəf edəcəkdir. Sədrlik vəzifəsi boşaldıqda, Konfransda sədrlik edən Razılığa gələn Tərəf bu vəzifədə Razılığa gələn Tərəfin səlahiyyət müddəti qurtarana qədər fəaliyyət göstərmək üçün varis təyin edir.
7. Tərəflər Konfransının işçi dilləri ingilis dili və Razılığa gələn Tərəflərin dövlət dilləridir. Katiblik BMT-nin rəsmi dillərini təmin edir.
8. Tərəflər Konfransının bütün qərarları Razılığa gələn Tərəflərin yekdil səsi əsasında qəbul edilir.
9. Tərəflər Konfransı özünün birinci sessiyasında aşağıdakılar barədə qərar qəbul edəcəkdir:
 - a) bu Konvensiyanın zəruri hesab olunan digər orqanlarının təsis edilməsi;
 - b) yerləşmə yeri və heyətin müəyyən olunması da daxil olmaqla, Konvensiyanın daimi Katibliyinin təşkil edilməsi;
 - c) özünün və onun köməkçi orqanlarının prosedur və maliyyə qaydaları.
10. Tərəflər Konfransının funksiyaları aşağıdakılardır:
 - a) bu Konvensiyanın, onun protokollarının və Fəaliyyət Planının yerinə yetirilməsini

nəzarətdə saxlamaq;

b) bu Konvensiyanın və onun protokollarının müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilməsi;

c) istənilən əlavə protokolun və ya bu Konvensiyaya, yaxud onun protokollarına istənilən düzəlişin nəzərdən keçirilməsi və qəbul edilməsi və bu Konvensiyaya və onun protokollarına əlavələrin qəbul edilməsi və dəyişdirilməsi;

d) Razılığa gələn Tərəflərin təqdim etdiyi hesabatların qəbul edilməsi və nəzərdən keçirilməsi və Razılığa gələn Tərəflərin və hər hansı səlahiyyətli beynəlxalq və regional təşkilatın təqdim etdiyi hesabatlar əsasında dəniz ətraf mühitinin vəziyyətinin, xüsusilə çirklənmənin vəziyyəti və onun təsirlərinin xülasəsi və qiymətləndirilməsi;

e) bu Konvensiya ilə bağlı Katiblik tərəfindən hazırlanmış hesabatların nəzərdən keçirilməsi;

f) bu Konvensiyanın məqsədi üçün zəruri olduğu təqdirdə, texniki və maliyyə xidmətləri üçün müvafiq beynəlxalq orqanlara və elmi institutlara müraciət edilməsi;

g) bu Konvensiyanı və onun protokollarını yerinə yetirmək üçün zəruri hesab oluna bilən köməkçi orqanların yaradılması;

h) Razılığa gələn Tərəflərin bərabər təmsilçiliyin nəzərə alaraq, Konvensiyanın İcraçı katibinin və lazım gəldiyi təqdirdə digər heyətin təyin edilməsi;

i) bu Konvensiyanın məqsədinə nail olmaq üçün lazım olan istənilən digər funksiyaların yerinə yetirilməsi.

M a d d ə 2 3. Konvensiyanın Katibliyi

1. Bununla Konvensiyanın Katibliyi təsis edilir.

2. Katiblik Konvensiyanın İcraçı katibindən və aşağıda göstərilən funksiyaları yerinə yetirmək üçün zəruri olan digər heyətdən ibarətdir.

3. İcraçı katib Konvensiyanın Katibliyinin baş inzibati vəzifəli şəxsidir, Tərəflər Konfransının qəbul etdiyi prosedur və maliyyə qaydalarına uyğun olaraq Konvensiyanın Katibliyinin işini idarə etmək üçün zəruri olan funksiyaları yerinə yetirir.

4. Katibliyin funksiyaları aşağıdakılardır:

a) Tərəflər Konfransının sessiyalarının və onun köməkçi orqanlarının iclaslarının təşkili və keçirilməsi;

b) bildirişlərin, hesabatların və digər alınmış informasiyaların hazırlanması və Razılığa gələn Tərəflərə ötürülməsi;

c) Razılığa gələn Tərəflərdən alınmış sorğuların və informasiyanın nəzərdən keçirilməsi və bu Konvensiyanın və onun protokollarının yerinə yetirilməsi ilə bağlı məsələlər barədə onlarla məsləhətləşmələrin aparılması;

d) bu Konvensiyanın və onun protokollarının yerinə yetirilməsi ilə bağlı məsələlərə dair hesabatların hazırlanması və yayılması;

e) Xəzər dənizinin qorunması ilə bağlı və Razılığa gələn Tərəflərin qanunlarının və beynəlxalq hüquqi sənədlərin bazasını yaratmaq, saxlamaq və yaymaq;

f) bu Konvensiyanın və onun protokollarının səmərəli yerinə yetirilməsi üçün Razılığa gələn hər hansı Tərəfin xahişi ilə texniki yardımın və məsləhətlərin təmin edilməsinin təşkil edilməsi;

g) bu Konvensiyanın protokolları ilə müəyyən edilən digər funksiyaların həyata keçirilməsi;

h) regional və beynəlxalq təşkilatlarla və proqramlarla lazımi qaydada əməkdaşlıq edilməsi;

i) Tərəflər Konfransı tərəfindən müəyyən edilə biləcək digər funksiyaların yerinə

yetirilməsi.

VII. PROTOKOLLAR VƏ ƏLAVƏLƏR

M a d d ə 24. Protokolların qəbul edilməsi

1. Razılığa gələn istənilən Tərəf bu Konvensiyaya dair protokolların qəbul edilməsini təklif edə bilər. Bu cür protokollar Tərəflər Konfransının sessiyasında Tərəflərin yekdil qərarı əsasında qəbul edilir. Protokolların özündə qəbul olunma ilə bağlı fərqli prosedur nəzərdə tutulmamışdırsa, protokollar

Razılığa gələn Tərəflərin qanunvericiliyinə müvafiq olaraq onların hamısı tərəfindən ratifikasiya olunduqdan və ya təsdiq edildikdən sonra qüvvəyə minir. Protokollar bu Konvensiyanın ayrılmaz tərkib hissəsini təşkil edir.

2. Hər bir təklif olunan protokolun mətni Razılığa gələn Tərəflərə protokolun qəbul olunması nəzərdə tutulan Tərəflər Konfransının sessiyasının başlanmasından ən azı altı ay əvvəl təqdim olunur.

M a d d ə 25. Əlavələrin və düzəlişlərin qəbulu

1. Bu Konvensiyaya və ya hər hansı protokola əlavələr bu Konvensiyanın və ya bu cür protokolun ayrılmaz tərkib hissəsidir və açıq şəkildə başqa cür nəzərdə tutulmayıbdırsa, bu Konvensiyaya və ya onun protokollarına istinad eyni zamanda onların əlavələrinə istinad deməkdir. Həmin əlavələr prosedur, elmi, texniki və inzibati məsələlərlə məhdudlaşdırılır.

2. Bu Konvensiyaya və ya onun hər hansı protokoluna əlavələr 24-cü maddədə təsbit edilmiş prosedura müvafiq olaraq təklif edilir və qəbul edilir.

3. Bu Konvensiyanın və ya onun hər hansı bir protokolunun əlavələrinə düzəlişlərin təklif edilməsi, qəbulu və qüvvəyə minməsi qaydaları Konvensiyaya və ya onun hər hansı bir protokoluna əlavələrin təklif edilməsi, qəbulu və qüvvəyə minməsi qaydaları ilə eynidir.

4. Əlavəyə edilən əlavə və ya düzəliş bu Konvensiya və ya hər hansı protokola düzəliş edilməsi ilə əlaqədar olduqda, bu Konvensiyaya və ya protokola düzəliş qüvvəyə minməyə qədər müvafiq əlavə və ya düzəliş qüvvəyə minməyəcəkdir.

VIII. HƏYATA KEÇİRMƏ VƏ RİAYƏT ETMƏ

M a d d ə 26. Konvensiyanın həyata keçirilməsi

1. Razılığa gələn hər bir Tərəf öz ərazisində və yurisdiksiyası altında bu Konvensiyanın müddəalarının həyata keçirilməsini əlaqələndirən Milli orqan təyin edir.

2. Bu Konvensiyanın müddəaları Razılığa gələn Tərəflərin fərdi və ya birgə olaraq bu Konvensiyada müəyyən edilmiş tədbirlərdən daha sərt tədbirlər görmək və həyata keçirmək hüquqlarına təsir etmir.

M a d d ə 27. Hesabatlar

Hər bir Milli orqan Katibliyə Konvensiya və protokolların müddəalarının həyata keçirilməsi üzrə yerinə yetirilmiş tədbirlər barəsində Tərəflər Konfransının müəyyən etdiyi formada və intervalda hesabatlar təqdim edir. Katiblik alınmış hesabatları Razılığa gələn bütün Tərəflərə göndərir.

M a d d ə 28. Həyata keçirmə və riayət etmə

Razılığa gələn Tərəflər bu Konvensiyaya və ya onun protokollarına riayət edilməsini təmin etmək məqsədilə prosedurların işlənilib hazırlanmasında əməkdaşlıq edirlər.

M a d d ə 2 9. Dəymiş ziyana görə məsuliyyət və kompensasiya

Razılığa gələn Tərəflər beynəlxalq hüququn müvafiq prinsip və normalarını nəzərə alaraq, bu Konvensiyanın və onun protokollarının müddələrinin pozulması nəticəsində Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinə dəymiş ziyana görə maddi məsuliyyətə və kompensasiyaya dair müvafiq qaydalar və prosedurlar işləyib hazırlamağı öhdələrinə götürürlər.

M a d d ə 3 0. Mübahisələrin həlli

Razılığa gələn Tərəflər arasında bu Konvensiyanın müddələrinin tətbiqi və təfsiri ilə bağlı mübahisələr yarandıqda, Razılığa gələn Tərəflər onları məsləhətləşmələr, danışıqlar və ya öz seçimlərinə əsasən digər dinc vasitələrlə həll edirlər.

IX. YEKUN MÜDDƏALAR

M a d d ə 3 1. İmzalama, ratifikasiya, qəbul etmə, təsdiq etmə və qoşulma

1. Bu Konvensiya 2003-cü il noyabrın 4-dən 2004-cü il noyabrın 3-dək İran İslam Respublikasının Tehran şəhərində yalnız Xəzəryanı dövlətlər tərəfindən imzalanmaq üçün açıq olacaqdır.

2. Bu Konvensiya Xəzəryanı dövlətlər tərəfindən ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq edilməlidir. O, imzalanmaq üçün bağlandığı tarixdən başlayaraq hər hansı Xəzəryanı dövlət tərəfindən həmin dövlətin milli qanunvericiliyinə uyğun olaraq qoşulmaq üçün açıq olacaqdır.

3. Ratifikasiya, qəbul etmə, təsdiq etmə və ya qoşulma barəsində sənədlər Depozitariya saxlanca verilir.

M a d d ə 3 2. Qeyd-şərtlər

Bu Konvensiyaya heç bir qeyd-şərt edilə bilməz.

M a d d ə 3 3. Qüvvəyə minmə

Bu Konvensiya bütün Xəzəryanı dövlətlər tərəfindən ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq edilmə, yaxud qoşulma barəsində sənədin Depozitariyə verilməsindən doxsan gün sonra qüvvəyə minir.

M a d d ə 3 4. Konvensiyaya və ya protokollara düzəliş

1. Razılığa gələn hər bir Tərəf bu Konvensiyaya və onun istənilən protokoluna düzəlişlər edilməsini təklif edə bilər. Belə düzəlişlər Tərəflərin yekdil qərarı əsasında Tərəflər Konfransının sessiyasında qəbul edilir.

2. Bu Konvensiyaya və ya onun hər hansı protokoluna edilmiş düzəlişlər həmin Konvensiyanın qüvvəyə minməsi üçün nəzərdə tutulan prosedura müvafiq olaraq qüvvəyə minir.

M a d d ə 3 5. Depozitari

Bu Konvensiyanın Depozitarisi İran İslam Respublikasıdır.

M a d d ə 3 6. Autentik mətnlər

Mətnləri Azərbaycan, qazax, rus, türkmən, fars və ingilis dillərində autentik olan bu Konvensiya Depozitariyə saxlanca verilir. Bu Konvensiya, yaxud onun protokollarının tətbiqi və ya təfsiri ilə bağlı mübahisə yarandıqda ingilis dilindəki mətnə üstünlük veriləcəkdir.

M a d d ə 3 7. Xəzər dənizinin hüquqi statusu haqqındakı danışıqlara münasibət

Bu Konvensiyanın heç bir müddəası Xəzər dənizinin yekun hüquqi statusu ilə bağlı danışıqların nəticələrini əvvəlcədən müəyyən edən müddəa kimi təfsir edilmir.

Bunun təsdiqi olaraq, müvafiq qaydada səlahiyyətləndirilmiş aşağıda imza edənlər bu Konvensiyanı imzaladılar.

2003-cü il noyabrın dördündə Tehran şəhərində imzalanmışdır.

**"BİTKİ KARANTİNİ VƏ MÜHAFİZƏSİ ÜZRƏ AVROPA VƏ ARALIQ DƏNİZİ
TƏŞKİLATININ YARADILMASI HAQQINDA" KONVENSİYAYA QOŞULMAQ
BARƏSİNDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır:**

I. Azərbaycan Respublikası "Bitki Karantini və Mühafizəsi üzrə Avropa və Aralıq Dənizi Təşkilatının yaradılması haqqında" Konvensiyaya Azərbaycan Respublikasının ona dair bəyanatı ilə (bəyanatın mətni əlavə olunur) **qoşulsun.**

II. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 1 fevral 2007-ci il
№ 232-IIIQ

**BİTKİ KARANTİNİ VƏ MÜHAFİZƏSİ ÜZRƏ AVROPA VƏ ARALIQ DƏNİZİ
TƏŞKİLATININ YARADILMASI HAQQINDA
K O N V E N S İ Y A**

*1951-ci il aprelin 18-də yaradılmış Şuranın təklifi ilə 1955-ci il 27 aprel, 1962-ci il 9 may,
1968-ci il 18 sentyabr, 1973-cü il 19 sentyabr, 1982-ci il 23 sentyabr, 1988-ci il 21 sentyabr,
1999-cu il 15 sentyabr
tarixlərində düzəlişlər edilmiş mətn*

Maddə I - Məqsədlər

Birləşmiş Millətlərin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatı (FAO¹) tərəfindən qəbul olunmuş Beynəlxalq bitki karantini və mühafizəsi üzrə Konvensiyanın müddəalarına müvafiq olaraq, Bitki Karantini və Mühafizəsi üzrə Avropa və Aralıq Dənizi Təşkilatı (bundan sonra - "Təşkilat") bitki karantini və mühafizəsi üzrə tanınmış regional təşkilat kimi yaradılır. Təşkilatın məqsədləri:

a. heyvan və insan sağlamlığının, habelə ətraf mühitin qorunmasına müvafiq olaraq bitki mühafizəsini təmin etmək üçün üzv dövlətlərin səylərinin dəstəklənməsi;

b. bitki və bitki mənşəli məhsulların zərərverici orqanizmlərdən mühafizəsi, habelə onların yayılmasının, xüsusilə təhlükə altında olan ərazilərə introduksiyasının qarşısının alınması üzrə üzv dövlətlər arasında əməkdaşlığın davam və inkişaf etdirilməsi;

c. bitki karantini və mühafizəsinə dair beynəlxalq səviyyədə razılaşdırılmış fitosanitar və digər rəsmi tədbirlərin işlənilib hazırlanması və lazım gəldikdə, bu məqsədlə müvafiq standartların hazırlanması;

d. FAO, WTO və bitki karantini və mühafizəsi üzrə digər regional təşkilatlara, habelə oxşar funksiyalar daşıyan istənilən digər instansiyalara beynəlxalq standartların, habelə üzv dövlətlərin müvafiq kollektiv rəylərinin təqdim olunmasıdır.

Maddə II – Anlayışlar

Bu Konvensiyada verilən terminlər aşağıdakı mənalan daşıyır:

"Beynəlxalq standartlar" - Bitki karantini və mühafizəsi üzrə Beynəlxalq Konvensiyaya müvafiq müəyyən edilmiş beynəlxalq standartlar (və ya normalar);

"Bitkilər" - canlı bitkilər, toxum və hermoplazma daxil olmaqla, onların hissələri;

"Bitki məhsulları" - emal edilməmiş bitki mənşəli materiallar (toxum daxil olmaqla), habelə öz təbiətinə və ya emal üsuluna görə zərərli orqanizmlərin introduksiyası və ya yayılması üçün risk yarada bilən emal edilmiş məhsullar;

"Fitosanitar riskin analizi" - zərərli orqanizmlərin tənzimlənməsinin vacibliyi və ona qarşı tətbiq edilən fitosanitar tədbirlərin ciddiliyinin müəyyənləşdirilməsi üçün bioloji və ya digər elmi və iqtisadi məlumatların dəyərləndirilməsi prosesi;

"Fitosanitar tədbir" - zərərli orqanizmlərin introduksiyasına və yayılmasına qarşı yönəldilmiş qanunvericilik, reqlamentasiya və ya rəsmi prosedur;

"İntroduksiya" - zərərli orqanizmlərin uyğunlaşma ilə nəticələnən daxil olması;

"Karantin altında olan orqanizm" - təhlükəyə məruz qalan ərazi (areal) üçün potensial iqtisadi əhəmiyyət kəsb edən, həmin ərazidə mövcud olmayan və ya olan, lakin məhdud yayılan və rəsmi mübarizə obyektinə olan zərərli orqanizm;

"Regional standartlar" - bitki karantini və mühafizəsi üzrə regional təşkilat tərəfindən bu təşkilatın üzvləri üçün təlimat kimi müəyyən olunmuş standartlar;

"Təhlükəyə məruz ərazi (areal)" - ciddi iqtisadi itkilərlə nəticələnə bilən, zərərli orqanizmin uyğunlaşması üçün ekoloji amillərin əlverişli olduğu ərazi;

"Tənzimlənen qeyri-karantin zərərli orqanizm" - bitkilərin əkin üçün güman edilən istifadəsini iqtisadi cəhətdən yolverilməz edən və bu səbəbdən idxal edən ölkənin ərazisində tənzimlənen qeyri-karantin zərərli orqanizm;

"Tənzimlənen zərərli orqanizm" - karantin zərərli orqanizm və ya tənzimlənen qeyri-karantin zərərli orqanizm;

"Zərərli orqanizm" - bitkilərin, heyvanların və ya patogen agentlərin bitkilər və bitki məhsulları üçün zərərli olan istənilən növü, ştamı və ya biotipi.

Maddə III – Üzvlük

a) Təşkilata üzvlük aşağıda sadalanan subyektlərin:

1. II Əlavədə göstərilən dövlətlərin hökumətlərinin;

2. Təşkilat Şurasının üzv kimi dəvət edə biləcəyi istənilən dövlətin hökumətinin

Konvensiyanın XX maddəsinin müddəalarına müvafiq olaraq ona qoşulması yolu ilə mümkündür.

b) XXI maddənin müddəalarına uyğun olaraq barəsində bəyanat verilmiş hər hansı ərazinin Hökuməti yalnız belə bəyanat vermiş üzv dövlətin təklifi ilə Təşkilat Şurası tərəfindən üzv olaraq qəbul edilə bilər. İstənilən belə qərar üçdə iki səs çoxluğu ilə qəbul olunur. Bu qaydada qəbul edilmiş ərazilər Şuranın rəyinə əsasən, Təşkilatın işinə fərdi və konkret töhfə vermək iqtidarında olmalıdır.

Maddə IV - Mənzil-qərargah

a) Təşkilatın qərargahı Parisdədir.

b) Təşkilatın inzibati xarakter daşıyan müşavirələri, bir qayda olaraq, mənzil-qərargahda keçirilir.

Maddə V – Funksiyalar

Təşkilat aşağıdakı funksiyaları yerinə yetirir:

a) aşağıdakıları işləyib hazırlayır:

1. bütövlükdə bitki karantini və mühafizəsində fitosanitar tədbirlərin tətbiqində səmərəli təcrübə prinsiplərini;
2. regional standartları;
- b) aşağıdakılara kömək edir:
 1. bitki karantini və mühafizəsi üzrə fitosanitar və digər rəsmi tədbirlərin uyğunlaşdırılmasına;
 2. fitosanitar rəqlament və sertifikatların sadələşdirilməsinə və unifikasiyasına;
 - c) üzv dövlətlərə aşağıdakılar barədə məsləhətlər verir:
 1. tənzimlənən zərərli orqanizmlərin introduksiyasının və yayılmasının qarşısını almaq üçün zəruri olan texniki tədbirlər, xüsusilə onların təftişi, analizləri, sertifikatlaşdırılması, işlənməsi, müayinə və məhv edilməsi;
 2. tənzimlənən zərərli orqanizmlərin introduksiyasının və yayılmasının qarşısını almaq üçün zəruri olan inzibati və qanunverici tədbirlər, xüsusilə fitosanitar riskin analizi, habelə tənzimlənən zərərli orqanizmlərin siyahısının tərtib edilməsi və lazım gəldikdə təzələnməsi;
 3. bitki mühafizəsinin səmərəli təcrübəsinin prinsiplərinə, habelə imkan daxilində onların ərazilərində həmin preparatların kommersiya satışı və istifadəsinə nəzarət üçün, bitki inteqrir mübarizəsi prinsiplərinə müvafiq olaraq, bitki mühafizəsi üzrə preparatların qeydiyyatı alınması və ya icazəsi üçün zəruri tədbirlərin görülməsi;
 - d) praktiki mümkün hallarda üzv dövlətlərin zərərli orqanizmlərlə mübarizə üzrə təşkil etdiyi beynəlxalq kampaniyaların koordinasiyası və həvəsləndirilməsi;
 - e) zərərli orqanizmlərə və onlarla mübarizə metodlarına münasibətdə elmi tədqiqatlar sahəsində, habelə müvafiq elmi informasiyanın mübadiləsi sahəsində əməkdaşlığa yardım edilməsi;
 - f) informasiyanın aşağıdakı yollarla yayılması:
 1. üzv dövlətlərdən zərərli orqanizmlərin mövcudluğu, ocaqları və ya yayılması barədə informasiyanın alınması və bu informasiyanın üzv dövlətlərə çatdırılması;
 2. tənzimlənən zərərli orqanizmlərin siyahısına və ya bitki və bitki mənşəli məhsulların sərbəst dövriyyəsinə toxunan digər tədbirlərə dair milli fitosanitar qanunvericilik üzrə informasiya mübadiləsinin təmin edilməsi;
 3. sənədlər və informasiya xidmətinin yaradılması, habelə texniki və ya elmi inkişaf üçün nəzərdə tutulmuş materialların lazımi qaydada nəşri;
 - g) Təşkilatın məqsədlərinə nail olunması üçün bütövlükdə bütün zəruri və faydalı tədbirlərin görülməsi.

Maddə VI - Üzv dövlətlərin vəzifələri

a) Təşkilatı təmsil edən üzv dövlətlər öz funksiyalarını həyata keçirmək üçün Təşkilatın məntiqə əsaslanaraq tələb edə biləcəyi bütün informasiyanı, xüsusən V.f. 1 və V.f. 2-ci maddələrində göstərilən məlumatı, imkan daxilində, ona təqdim edirlər.

b) Üzv dövlətlər Təşkilat Şurasının qəbul etdiyi tövsiyələrə, o cümlədən Regional Standartlara riayət etməyə çalışmalıdırlar.

Maddə VII - Digər təşkilatlarla qarşılıqlı münasibətlər

Mövcud Konvensiyanın məqsədlərinə nail olmaq üçün Təşkilat FAO və bitki karantini və mühafizəsi üzrə digər regional təşkilatlarla əməkdaşlıq etməlidir, o, həmçinin WTO və müvafiq fəaliyyətin həyata keçirilməsində ox-şar məsuliyyət daşıyan digər instansiyalarla əməkdaşlıq edə

bilər. Bu fəaliyyət bitki karantini və mühafizəsinə dair fitosanitar və digər rəsmi tədbirlər üzrə standartların müəyyən olunmasını, habelə, imkan daxilində, Təşkilatın regional standartlarının dünya standartları layihələrinə çevrilməsini əhatə edir. Təşkilat fəaliyyətinin təkrarlanmaması üçün bütün səylərini əsirgəməməlidir.

Maddə VIII - Təşkilatın strukturu

Təşkilatın tərkibinə daxildir:

- a) Şura;
- b) administrasiya; buraya İcraiyə Komitəsi, Baş direktor və xidmət heyəti daxildir;
- c) hesablan yoxlama komissiyası;
- d) XIII.a.5-ci maddəsinə müvafiq olaraq Şuranın təsis etdiyi orqanlar.

Maddə IX – Şura

a) Təşkilatın Şurası üzv dövlətlərin nümayəndələrindən ibarətdir.

Hər bir üzv dövlət Şuraya bir nümayəndə və bir nümayəndə müavini təyin etmək hüququna malikdir.

Üzv dövlət tərəfindən təyin olunmuş nümayəndə və onun müavini, köməkçilər və müşavirlərlə müşayiət oluna bilərlər.

b) Şurada hər bir üzv dövlət bir səs hüququna malikdir.

Maddə X - Şuranın sessiyası

a) Bir qayda olaraq, Şura növbəti sessiyaya ildə bir dəfə toplaşır.

b) Şuranın fəvqəladə sessiyası, istənilən vaxt, üzv dövlətlərin azı üçdə biri Prezidentə yazılı surətdə müraciət etdiyi halda çağırılmalıdır.

M a d d ə XI – Qaydalar

Şura Təşkilatın Prosedur Qaydalarını, eyni zamanda Təşkilatın Maliyyə Qaydalarını müəyyən edir.

Maddə XII - Müşahidəçilər

Şuranın icazəsi ilə, Təşkilatın üzvü olmayan istənilən dövlət, habelə fəaliyyəti Təşkilatın fəaliyyəti ilə əlaqədar olan istənilən hökumətlərarası təşkilat Şuranın sessiyasında səsvermə hüququ olmadan bir və ya bir neçə müşahidəçi ilə təmsil oluna bilər.

Maddə XIII - Şuranın funksiyaları

Şura:

a) aşağıdakıların müzakirəsindən sonra qərar çıxarır:

1. Şuranın son növbəti sessiyasından keçən müddət ərzində Təşkilatın fəaliyyəti barədə Baş direktorun hesabatı;

2. Təşkilatın işinin istiqamətləri və fəaliyyət proqramları;

3. büdcə;

4. illik hesablar və hesabat balansı;

5. Təşkilatın işini təmin etmək məqsədilə təsis edilmiş xüsusi və ya daimi orqanların yaradılması və buraxılması;

6. bu orqanların hesabatları;

7. İcraiyə Komitəsi tərəfindən təqdim edilən təkliflər;

b) nizamnamənin müddələrinə müvafiq seçkiləri keçirir;

c) özünün müəyyən etdiyi şərtlərlə Baş direktoru təyin edir.

Maddə XIV - Prezident və vitse-Prezident

a) Şura üzv dövlətlərin nümayəndələrindən Prezident və vitse-Prezident seçir.

b) Prezident və vitse-Prezident üç il müddətinə seçilirlər. Onlar təkrar olaraq, yeni mandat üçün öz namizədliklərini irəli sürə bilirlər.

c) Prezident və vitse-Prezident Şura və İcraiyyə Komitəsi çərçivəsində eyni funksiyaları yerinə yetirirlər.

d) Seçildikdən sonra Prezident və vitse-Prezident öz dövlətlərini təmsil etməyi dayandırır.

Maddə XV - **İcraiyyə Komitəsi**

a) İcraiyyə Komitəsi Prezident və vitse-Prezidentdən, habelə üzv dövlətlərin Şura tərəfindən seçilən yeddi nümayəndəsindən ibarətdir.

b) İcraiyyə Komitəsi üzvlərinin mandatı müddəti, bir qayda olaraq, üç illik müəyyən olunur və onlar təkrar seçilə bilirlər.

c) İcraiyyə Komitəsində mandatın normal bitmə müddətinə qədər vakansiya açıldığı halda, İcraiyyə Komitəsi üzv dövlətlərə qalan müddətə bu vakansiyanı tutmağı təklif edir.

d) İcraiyyə Komitəsi ildə bir dəfədən az olmayaraq toplaşır.

Maddə XVI - **İcraiyyə Komitəsinin səlahiyyətləri**

İcraiyyə Komitəsi:

a) Şuraya Təşkilatın iş və fəaliyyəti proqramının istiqamətlərini təklif edir;

b) VII maddəyə müvafiq olaraq digər təşkilatların təqdim etdiyi tövsiyələri nəzərdən keçirir və onlardan irəli gələn təklifləri Şuraya verir;

c) Şuranın qərarlarına müvafiq Təşkilatın fəaliyyətini təmin edir;

d) Şuraya büdcə layihəsini, habelə illik hesabları və balansları təqdim edir; İcraiyyə Komitəsi Şura tərəfindən baxılanadək öz qüvvəsini saxlayan müvəqqəti büdcəni təsdiq edə bilər;

e) Konvensiyaya müvafiq olaraq onun öhdəsinə qoyula biləcək və ya Şura tərəfindən ona həvalə oluna biləcək digər məsələləri icra edir;

f) öz xüsusi proseduralarını təsdiq edir.

Maddə XVII - **Baş direktor**

Baş direktor:

a) Təşkilatın Katibliyinə rəhbərlik edir və onun işi üçün məsuliyyət daşıyır;

b) Şura tərəfindən təsdiq edilmiş proqramı, habelə İcraiyyə Komitəsi tərəfindən ona həvalə olunmuş məsələləri həyata keçirir;

c) Şuranın hər növbəti sessiyasına Təşkilatın fəaliyyəti və maliyyə vəziyyəti barədə hesabat təqdim edir.

Maddə XVIII - **Maliyyə**

a) Təşkilatın xərcləri üzv dövlətlərin illik üzvlük haqları, habelə Şura və İcraiyyə Komitəsi tərəfindən bəyənilmiş digər daxilolmalar hesabına ödənilir.

b) Üzv dövlətlərin üzvlük haqqının miqdarı I Əlavədə göstərilmiş cədvəl üzrə müəyyən olunur.

c) Konvensiyaya qoşulma zamanı yeni üzv dövlətlər, yalnız FAO-nun üzvü olduqları halda, I Əlavədə göstərilən üzvlük haqları cədvəlində müvafiq kateqoriyalara aid edirlər. Əks təqdirdə Şura onların kateqoriyasına dair qərar qəbul edir. I Əlavə və I Əlavə cədvəlindəki üzv dövlətlərin kateqoriyaları Şuranın üzvü olan dövlətlərin üçdə iki hissəsinin çıxardığı qərar əsasında dəyişdirilə bilər.

d) İcraiyə Komitəsinin tövsiyəsinə əsasən Şura, I Əlavədə müəyyən olunmuş əsas üzvlük haqqına, təşkilatın fəaliyyətinə və yaxud yaranmış iqtisadi şəraitə onun uyğunlaşması məqsədilə düzəliş əmsalının tətbiq olunması haqqında qərar qəbul edə bilər. Bu halda qərar, səsvermədə iştirak edən və səs verən üzv dövlətlərin üçdə iki hissəsinin səs çoxluğu ilə qəbul olunur.

e) İllik üzvlük haqları Təşkilatın maliyyə ilinin əvvəlində ödənilir.

f) İcraiyə Komitəsi marağı olan üzv dövlətlərin razılığı ilə üzvlük haqlarının ödəniləcəyi valyutanı müəyyən edir.

g) Yeni üzv dövlət XX maddənin şərtlərinə müvafiq olaraq, qoşulması qüvvəyə minən maliyyə ili üçün öz birinci illik üzvlük haqqını ödəyir.

h) Əlavə üzvlük haqları ayrı-ayrı dövlətlər və ya dövlətlər qrupu tərəfindən Təşkilatın bu dövlətin və ya dövlətlər qrupunun maraqları çərçivəsində apardığı xüsusi layihələr və ya mübarizə kampaniyaları ilə əlaqədar ödənilə bilər.

i) Üç üzv dövlətin nümayəndələrindən ibarət hesablan yoxlama komissiyası Şura tərəfindən seçilir. Bu komissiyanın üzvləri üç il müddətinə seçilirlər və sonrakı üç il müddətinə seçilə bilməzlər.

j) İcraiyə Komitəsi Şura tərəfindən bəyəniləndə, Təşkilatın illik hesablarını yoxlamaq üçün auditor təyin edir.

k) Hesablan yoxlama komissiyası hər il auditorla birlikdə Təşkilatın hesablarını və idarə edilməsini müzakirə edir. Bu haqda Şura qarşısında hesabat verir.

Maddə XIX - Düzəlişlər

a) Konvensiyaya və I Əlavəyə düzəlişlərə dair təkliflərin mətni onlara Şurada baxılmasından ən azı üç ay əvvəl Baş direktor tərəfindən üzv dövlətlərə göndərilir.

b) Konvensiyaya edilən düzəlişlər iştirak edən və səs verən üzvlərin üçdə iki hissəsinin səs çoxluğu olduqda Şura tərəfindən təsdiq edilir; bununla belə, əgər bu düzəlişlər üzv dövlətlər üçün yeni öhdəliklər yaradırsa (I Əlavənin c bəndində nəzərdə tutulmuş düzəlişlər istisna olmaqla), onlardan hər biri konkret dövlət üçün yalnız həmin dövlət onu qəbul etdikdən sonra qüvvəyə minir.

c) I Əlavəyə edilən düzəlişlər Şura tərəfindən üzv dövlətlərin üçdə iki hissəsinin səs çoxluğu ilə qəbul edilir.

d) Düzəlişlərin qəbul edilməsi haqqında bildiriş Fransa Hökumətinə göndərilir, öz növbəsində o, bütün üzv dövlətlərə razılığın alınması, habelə müxtəlif düzəlişlərin qüvvəyə minməsi haqqında məlumat verir.

Maddə XX - İmzalanma və qoşulma

a) Bu Konvensiya III maddənin müddəalarına müvafiq olaraq ona üzv olan dövlətlərin imzalanması və ya qoşulması üçün aşağıdakı hallarda açıq qalır:

1. ratifikasiya, qəbul etmə, yaxud təsdiq etmə haqqında qeyd-şərtsiz imzalanma zamanı;
2. sonradan ratifikasiya, qəbul, yaxud təsdiq edilməklə imzalanma zamanı;
3. qoşulma zamanı.

b) Ratifikasiya, qəbul etmə, yaxud təsdiq etmə, habelə qoşulma sənədləri Fransa Hökumətinə təqdim olunur. O, həmin dövlətlərdən hər birinin sənədi imzaladığı və ya təhvil verdiyi tarix barədə bütün üzv dövlətlərə məlumat verir.

Maddə XXI - Əraziyə tətbiq

a) İstənilən hökumət istənilən vaxtda bəyanat verə bilər ki, onun Konvensiyada iştirakı bütün ərazini və ya onun, beynəlxalq münasibətləri üçün məsuliyyət daşdığı hissəsini əhatə edir. Belə bəyanat Fransa Hökumətinə təqdim olunur.

b) Əvvəlki yarıməndə müvafiq olaraq, üzv dövlətlər tərəfindən verilmiş istənilən bəyanat Fransa Hökuməti onu aldıqdan otuz gün sonra qüvvəyə minir.

c) Fransa Hökuməti bu maddəyə müvafiq verilmiş bəyanatlar haqqında Konvensiyanın iştirakçısı olan bütün üzv dövlətlərə dərhal xəbər verir.

Maddə XXII - **Konvensiyadan çıxma**

a) İki il iştirakdan sonra istənilən üzv dövlət Fransa Hökumətinə bildiriş göndərməklə, istənilən vaxt bu Konvensiyadan çıxma bilər. Konvensiyadan çıxma bildirişin alındığı tarixdən bir il sonra qüvvəyə minir.

b) Ardıcıl olaraq iki il üzvlük haqqının ödənilməməsi, adətən, həmin üzv dövlətin öhdəliyə riayət etmədiyi üçün Konvensiyadan çıxmasını tələb edir.

c) XXI maddəyə müvafiq olaraq Konvensiyanın bir və ya bir neçə əraziyə tətbiqi bu ərazini və ya ərazilərin beynəlxalq münasibətləri üçün məsuliyyət daşıyan üzv dövlətin Fransa Hökumətinə ünvanlanmış bildirişi ilə dayandırılmalıdır. Bildiriş alındıqdan bir il sonra qüvvəyə minir.

d) Fransa Hökuməti bu maddəyə müvafiq olaraq göndərilmiş bildirişlər barədə bütün üzv dövlətləri dərhal məlumatlandırır.

Maddə XXIII - **Qüvvəyə minmə**

a) Bu Konvensiya XX maddənin müddəalarına müvafiq olaraq, beş dövlətin Konvensiyaya üzv olduğu tarixdən qüvvəyə minir.

b) Fransa Hökuməti Konvensiyanı imzalamış və ya ona qoşulmuş bütün dövlətləri qüvvəyə minmə tarixi barədə dərhal məlumatlandırır.

c) Ratifikasiya, qəbul etmə və təsdiq etmə, yaxud qoşulma sənədləri hər bir ölkə üçün Konvensiyanın bu maddəsinin (a) bəndinə müvafiq olaraq qüvvəyə minir. Konvensiya bu dövlətin ratifikasiya, qəbul etmə və ya təsdiq etmə, yaxud qoşulmaya dair öz sənədlərini təqdim etməsindən sonra qüvvəyə minir.

ƏLAVƏ I

İllik ödənişlər cədvəli

1966-1967-ci illər üçün FAO-nun büdcəsinə üzv dövlətlər tərəfindən ödənilən pay əsasında 1968-ci il 18 sentyabr tarixində Şuranın funt sterlinqlə təsdiq etdiyi şkaladan törəmələr Fransa frankı ilə ifadə edilmişdir.

(bax. Maddə XVIII)

Kateqoriya	FAO-ya ödəniş payı, faizlə	Fransa frankı ilə illik ödənişlər (əsas)
1	0,01 - dən az	4 590
2	0,01 - 0,15	9 180
3	0,16 - 0,45	13 770

4	0,46 - 0,75	18 360
5	0,76 - 1,35	22 950
6	1,36 - 2,00	27 540
7	2,01 - 2,50	32 130
8	2,51 - 5,00	36 720
9	5,01 - 7,50	41 310
10	7,51 - 10,00	45 900

ƏLAVƏ II

A. 1951-ci ildə Konvensiyaya qoşulmaq üçün dəvət olunan Avropa və Aralıq dənizi regionu ölkələri:

Avstriya
 Albaniya
 Belorusiya SSR
 Belçika
 Bolqarıstan
 Macarıstan
 Yunanıstan
 Danimarka
 Misir
 İsrail
 İrlandiya
 İslandiya
 İspaniya
 İtaliya
 Livan
 Lixtenşteyn
 Lüksemburq
 Monako
 Niderland
 Norveç
 Polşa
 Portuqaliya
 Rumıniya
 San-Marino
 Suriya
 Birləşmiş Krallıq
 SSRİ
 Türkiyə
 Ukrayna SSR
 Almaniya Federativ Respublikası
 Finlandiya
 Fransa (həmçinin Əlcəzair, Tunis və Mərakeş üçün)

Çexoslovakiya
İsveçrə
İsveç
Yuqoslaviya

B. 1996-cı ildə Konvensiyaya qoşulmaq üçün Şura tərəfindən dəvət olunan ölkələr:

Azərbaycan	Liviya
Ermənistan	Litva
Bosniya və Herseqovina	Moldova
Keçmiş Yuqoslaviya Respublikası Makedoniya	Tacikistan
Gürcüstan	Türkmənistan
İordaniya	Özbəkistan
Qazaxıstan	Yuqoslaviya (İttifaq
Respublikası)	
Qırğızıstan	

Orijinal mətnə imzalar

Hökumətləri tərəfindən lazımi səviyyədə səlahiyyətlər verilmiş aşağıda imza edənlər Konvensiyanı və onun əlavələrini imzalamışlar.

1951-ci il aprelin 18-də Parisdə bir nüsxədə imzalanmışdır, həmin nüsxə Fransa Hökumətinin arxivində saxlanılacaqdır.*

Danimarka	Halvor Skov	
P.Bovien		
Belçika	Guillaume	H.Van
Orshoven		
İspaniya	Miguel Benlloch	
Fransa	R.Protin	
İrlandiya	D.Delaney	
İtaliya	A.Melis	
Lüksemburq	E.Wirion	
Hollandiya	C.J.Briejer	
Portuqaliya	Francisco Aranha	
Almaniya FR	H.Drees	
Böyük Britaniya	J.Hensley	
İsveçrə	A. Chaponnier	
Yuqoslaviya	G.Nonveiller	
Avstriya	F.Beran	
Yunanıstan	D.Koulopoulos	

Nüsxə Fransa Respublikasının arxivlərində saxlanılan müvafiq orijinala təsdiq olunur.

Səlahiyyətli nazir

Protokol xidmətinin rəisi

Eduard dö li Şovine

1999-cu il 14 sentyabr tarixinə

**BİTKİ KARANTİNİ VƏ MÜHAFİZƏSİ ÜZRƏ AVROPA VƏ ARALIQ DƏNİZİ
TƏŞKİLATINA
ÜZV HÖKUMƏTLƏR**

Və I Əlavə kateqoriyalar

Ölkə	Dərəcə	Ölkə	Dərəcə
Avstriya	4	Litva	2
Albaniya	2	Lüksemburq	2
Əlcəzair	2	Malta	2
Belarus	2	Mərakeş	2
Belçika	6	Niderland	6
Bolqarıstan	3	Norveç	4
Keçmiş Yuqoslaviya Respublikası Makedoniya	2	Polşa	6
Macarıstan	3	Portuqaliya	3
Almaniya	10	Rusiya Federasiyası	9
Qəmsi	2	Rumıniya	4
Yunanıstan	3	Slovakiya	2
Danimarka	5	Sloveniya	2
Cərsi	2	Birləşmiş Krallıq	10
İsrail	3	Tunis	2
İordaniya	2	Türkiyə	4
İrlandiya	3	Ukrayna	6
İspaniya	5	Finlandiya	4
İtaliya	8	Fransa	10

Kipr	2	Xorvatiya	2
Qazaxıstan	2	Çex Respublikası	3
Qırğızıstan	2	İsveçrə	5
Latviya	2	İsveç	6
		Estoniya	2

**"Bitki Karantini və Mühafizəsi üzrə Avropa və Aralıq Dənizi Təşkilatının yaradılması
haqqında Konvensiya"ya dair
Azərbaycan Respublikasının
BƏYANATI**

Azərbaycan Respublikası bəyan edir ki, bu Konvensiyanın müddələrinin Azərbaycan Respublikasının Ermənistan Respublikası tərəfindən işğal olunmuş ərazilərində həyata keçirilməsinə həmin ərazilərin işğaldan azad edilməsinədək zəmanət verə bilməyəcəkdir (işğal olunmuş ərazilərin sxematik xəritəsi əlavə olunur

¹⁴ Bitki karantini və mühafizəsi üzrə Beynəlxalq Konvensiyanın VIII maddəsi, 6.12.1951; Konvensiyanın FAO Konfransının 1997-ci ilin noyabrında keçirilmiş iyirmi doqquzuncu sessiyasının 12/97 nömrəli qətnaməsi ilə təsdiq olunmuş yenidən baxılmış mətninin IX maddəsi.

* Konvensiyanın çap olunmuş yenidən baxılmış mətni, düzəlişlər də daxil olmaqla, Təşkilatın Şurası tərəfindən 1955-ci il 27 aprel, 1962-ci il 9 may, 1968-ci il 18 sentyabr, 1973-cü il 19 sentyabr, 1982-ci il 23 sentyabr, 1988-ci il 21 sentyabr və 1999-cu il 15 sentyabr tarixlərində qəbul edilmiş mətbəə nüsxələri Fransa Hökumətinə depozitə verilmişdir.

"EV HEYVANLARININ MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA" AVROPA KONVENSIYASININ TƏSDİQ EDİLMƏSİ BARƏDƏ

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır**:

I. "Ev heyvanlarının mühafizəsi haqqında" 1987-ci il noyabrın 13-də Strasburq şəhərində imzalanmış Avropa Konvensiyası Azərbaycan Respublikasının ona dair qeyd-şərti ilə təsdiq edilsin (qeyd-şərtin mətni əlavə olunur).

II. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 31 may 2007-ci il
№ 354-IIIQ

EV HEYVANLARININ MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA AVROPA KONVENSIYASI

Bu Konvensiyanı imzalayan Avropa Şurasının üzv dövlətləri,
Avropa Şurasının əsas məqsədinin onun üzvləri arasında daha sıx birliyə nail olmaqdan ibarət olduğunu nəzərə alaraq,

bütün canlılara hörmətlə yanaşmağın insan üçün mənəvi bir borc olduğunu etiraf edərək
və ev heyvanlarının insana xüsusi münasibətinin olmasını nəzərə alaraq,

ev heyvanlarının insanın həyat tərzinə keyfiyyətə təsir göstərməsinin əhəmiyyətini və
nəticə etibarilə cəmiyyətə verdiyi dəyəri nəzərə alaraq,

insanın çoxlu sayda müxtəlif növ heyvan saxladıqda çətinliklərlə üzləşməsinə nəzərə
alaraq,

ev heyvanlarının sayca çoxalmasının insanların və digər heyvanların gigiyenası,
təhlükəsizliyi və sağlamlığı üçün təhlükə yaratdığını nəzərə alaraq,

vəhşi fauna növlərinin ev heyvanları kimi saxlanılmasının təşviq edilməsinin
məqsədəuyğun olmadığını nəzərə alaraq,

ev heyvanlarının alınmasını, saxlanılmasını, kommersiya və qeyri-kommersiya
məqsədlə damazlığı və satılmasını nizamlayan müxtəlif şərtlərdən xəbərdar olaraq,

ev heyvanlarının heç də həmişə onların sağlamlığını və normal yaşayışını təmin edən
şəraitdə saxlanılmadığından xəbərdar olaraq,

bəzi hallarda məhdud bilik və məlumat üzündən ev heyvanlarına çox fərqli münasibət
bəsləndiyini vurğulayaraq,

məsuliyyətli ev heyvanı sahibinin meydana gəlməsi ilə nəticələnən əsas ümumi standart
mövqelərin və təcrübələrin nəinki arzu olunan, həm də real məqsəd olduğunu nəzərə alaraq,
aşağıdakılar barədə razılığa gəldilər:

Fəsil I ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Maddə 1. Anlayışlar

1. Ev heyvanı dedikdə, insanın xüsusilə ev şəraitində fərdi zövq almaq və yoldaşlıq münasibətləri yaratmaq üçün saxladığı heyvan nəzərdə tutulur.

2. Ev heyvanları ilə ticarət dedikdə, heyvanlar üzərində mülkiyyət hüququnun başqasına keçməsinə özündə ehtiva edən, gəlir əldə olunması üçün heyvanların kütləvi satışı məqsədilə həyata keçirilən bütün mütəmadi ticarət sövdələşmələri nəzərdə tutulur.

3. Ev heyvanlarının kommersiya məqsədilə saxlanması və damazlığı dedikdə, heyvanların gəlir məqsədilə kütləvi artırılması nəzərdə tutulur.

4. Heyvanlar üçün sığınacaq dedikdə, çoxlu sayda heyvan saxlanıla biləcək qeyri-kommersiya xarakterli yer nəzərdə tutulur. Əgər milli qanunvericilik və/və ya inzibati tədbirlər buna imkan verirsə, belə sığınacaq sahibsiz heyvanları da qəbul edə bilər.

5. Sahibsiz heyvan dedikdə, küçədə, yaxud sahibinin evindən kənar ərazidə yaşayan, sahibinin nəzarəti altında olmayan ev heyvanı nəzərdə tutulur.

6. Səlahiyyətli orqan dedikdə, üzv dövlət tərəfindən təyin olunan dövlət orqanı nəzərdə tutulur.

Maddə 2. Əhatə dairəsi və həyata keçirilmə

1. Hər bir Tərəf bu aşağıdakılara münasibətdə Konvensiyanın müddələrinin həyata keçirilməsi üçün zəruri olan tədbirlərin yerinə yetirilməsi öhdəliyini öz üzərinə götürür:

a) fiziki və ya hüquqi şəxs tərəfindən ev təsərrüfatında, ticarət məqsədilə və kommersiya yönümlü yetişdirmə və yerləşdirmə məqsədilə ayrıca yerdə və heyvan sığınacağında saxlanılan ev heyvanlarına;

b) zəruri hallarda sahibsiz heyvanlara.

2. Bu Konvensiyanın heç bir müddəası heyvanların müdafiəsinə və ya nəslə kəsilməkdə olan vəhşi heyvan növlərinin mühafizəsinə dair digər sənədlərin həyata keçirilməsinə mane olmur.

3. Bu Konvensiyanın heç bir müddəası Tərəflərin ev heyvanlarını mühafizə etmək üçün daha ciddi tədbirlər görməsinə və ya Konvensiyada açıq şəkildə qeyd olunmamış heyvan kateqoriyalarına Konvensiyanın müddələrini tətbiq etmək azadlığına mane olmur.

Fəsil II

EV HEYVANLARININ SAXLANMASI PRİNŞİPLƏRİ

Maddə 3. Heyvanların rifahının əsas prinsipləri

1. Heç bir kəs ev heyvanına lüzumsuz ağrı, əzab və ya zərər verə bilməz.

2. Heç bir kəs ev heyvanını çölə ata bilməz.

Maddə 4. Saxlama

1. Ev heyvanını saxlayan və ya ona baxmaq üçün razılıq verən hər bir kəs bu heyvanın sağlamlığına və rifahına görə məsuliyyət daşıyır.

2. Ev heyvanını saxlayan və ya ona baxan hər bir kəs həmin heyvanın növünə və cinsinə uyğun olaraq yaşayışı üçün yer ayırmalı, təbii tələbatlarını nəzərə alaraq ona diqqət və qayğı göstərməlidir, xüsusən də:

a) ona lazımı və kifayət qədər yem və su verməli;

b) təlim üçün adekvat imkanları təmin etməli;

c) onun qaçmaması üçün bütün lazımı tədbirlər görməlidir.

3. Heyvan aşağıdakı hallarda ev heyvanı kimi saxlanıla bilməz:
a) 2-ci bənddə qeyd olunan şərtlərə riayət edilməzsə;
b) həmin şərtlərə riayət edilməsinə baxmayaraq, heyvan əsarətdə yaşamağa uyğunlaşa bilməzsə.

Maddə 5. Damazlıq

Heyvanı damazlıq üçün götürən hər bir kəs onun balasının və dişi heyvanın sağlamlığına zərər vura bilən anatomik, fizioloji və davranış xüsusiyyətlərinin düzgün nəzərə alınması üçün məsuliyyət daşıyır.

Maddə 6. Sahib olma üçün yaş həddi

Heç bir ev heyvanı 16 yaşa çatmamış şəxsə, həmin şəxsin valideynlərinin və ya onu himayə edən şəxslərin aşkar razılığı olmadan satıla bilməz.

Maddə 7. Təlim

Heç bir ev heyvanı onun sağlamlığına və rifahına zərər vura biləcək üsullarla təlim edilməməlidir, xüsusən, əgər bu təlimlər heyvana ağrı verən, onun təbii imkanlarından və gücündən artığına məcbur edilməklə, lüzumsuz ağrı, zərər və əzab verən vasitələrdən istifadə edilərək aparılırsa.

Maddə 8. Heyvanların ticarət, kommersiya məqsədilə saxlanılması və damazlığı, heyvanlar üçün sığınacaqlar

1. Konvensiyanın qüvvəyə minməsi zamanı ev heyvanlarının ticarəti, yaxud kommersiya məqsədilə saxlanılması və ya damazlığı ilə məşğul olan, yaxud heyvan sığınacağı saxlayan hər bir şəxs Tərəflərin müəyyən etdiyi vaxtda səlahiyyətli orqanları bu haqda məlumatlandırmalıdır.

Bu fəaliyyət növləri ilə məşğul olmaq istəyən hər bir kəs əvvəlcədən bu niyyətini səlahiyyətli orqana bəyan etməlidir.

2. Bəyannamədə aşağıdakılar qeyd olunmalıdır:

- a) bu fəaliyyətə cəlb olunan və ya cəlb olunacaq ev heyvanı növləri;
- b) məsul şəxs və onun bilik səviyyəsi;
- c) istifadə edilən və ya istifadə ediləcək yerin və avadanlığın təsviri.

3. Yuxarıda qeyd olunan fəaliyyət növləri yalnız aşağıdakı hallarda həyata keçirilə bilər:

a) əgər məsul şəxs bu işlə məşğul olmaq üçün tələb olunan zəruri bilik və bacarıqlara peşəkar hazırlıq nəticəsində, yaxud ev heyvanları ilə işləmək sahəsində qazandıqı təcrübə əsasında yiyələnibsə;

b) əgər seçilmiş yer və işlədilən avadanlıq 4-cü maddədə qeyd olunan tələblərə cavab verir.

4. Səlahiyyətli orqan 1-ci bəndin müddəalarına uyğun olaraq verilən bəyannamə əsasında 3-cü bənddə qeyd edilmiş şərtlərə riayət olunub-olunmadığını təyin etməlidir. Həmin şərtlərə adekvat şəkildə riayət olunmadıqda, səlahiyyətli orqan zəruri tədbirlərin görülməsini məsləhət görür, lazım gəldikdə heyvanların rifahı üçün bu fəaliyyətə başlamağı və ya onun davam etdirilməsini qadağan edir.

Maddə 9. Reklamlar, əyləncələr, sərgilər, yarışlar və oxşar tədbirlər

1. Aşağıdakı hallarda ev heyvanlarından reklam, əyləncə, sərgi və yarışlarda, habelə oxşar tədbirlərdə istifadə edilə bilməz:

a) təşkilatçılar ev heyvanları üçün Konvensiyanın 4-cü maddəsinin 2-ci bəndinin tələblərinə cavab verən lazımı şəraiti yaratmayıblarsa;

b) ev heyvanlarının sağlamlığı və rifahı təhlükə altına qoyulursa.

2. Aşağıda qeyd olunan hallarda ev heyvanlarının təbii imkanlarının artırılması, yaxud azaldılması məqsədilə onlara preparatların verilməsinə, tibbi və texniki üsulların tətbiqinə yol verilmir:

- a) yarış vaxtı;
- b) heyvanın sağlamlığı və rifahı üçün təhlükə yarada bilən digər hallarda.

Maddə 10. Cərrahiyyə əməliyyatları

1. Ev heyvanlarının xarici görkəmini dəyişmək məqsədilə və ya başqa qeyri-müalicəvi məqsədlərlə keçirilən cərrahiyyə əməliyyatları qadağan edilir, xüsusilə:

- a) quyruğun kəsilməsi;
- b) qulaqların kəsilməsi;
- c) səsin batırılması;
- d) dırnaq və dişlərin çıxardılması.

2. Bu qadağalardan istisnalar yalnız aşağıdakı hallarda ola bilər:

a) baytarın rəyinə görə qeyri-müalicəvi proses heyvanın faydası üçün və ya baytar-tibbi baxımdan lazımdırsa;

- b) axtalamaq məqsədilə.

3. a. Əməliyyat zamanı heyvan şiddətli ağrılar keçirməli olacaqsa, bu əməliyyatlar anesteziya edilməklə yalnız baytar tərəfindən və ya onun şəxsi nəzarəti altında həyata keçirilməlidir.

b. Anesteziya tələb olunmayan əməliyyatlar dövlətdaxili qanunvericiliyə uyğun olaraq səlahiyyətli şəxs tərəfindən edilə bilər.

Maddə 11. Heyvanın həyatına son qoyma

1. Heyvanın əziyyətlərinə son qoymaq üçün baytar və ya başqa səlahiyyətli şəxsin köməyindən təcili istifadə etmək mümkün olmadığı hallar və ya ölkə qanunvericiliyində nəzərdə tutulan digər fəvqəladə hallar istisna olmaqla, yalnız baytar və ya başqa səlahiyyətli şəxs heyvanın həyatına son qoya bilər. Heyvanın həyatına son qoyma şəraitə uyğun olaraq heyvana minimum fiziki və mənəvi əziyyət və ağrı verməklə aparılmalıdır. Heyvanın həyatına son qoymaq üçün seçilən üsul, fəvqəladə halları istisna etməklə:

- a) dərhal huşunu itirməklə və ya ölümə nəticələnməlidir, yaxud da;

b) nəticə etibarilə heyvanın dəqiq ölümünə səbəb olacaq dərin narkoz verilməklə başlanmalıdır.

Heyvanın həyatına son qoyan şəxs heyvanın cəmdəyini yox etməzdən əvvəl onun ölmüş olduğuna tam əmin olmalıdır.

2. Heyvanın həyatına son qoymağın aşağıdakı üsulları qadağan olunur:

a) 1.b. yarımbəndində qeyd olunan nəticələr verməyən suda boğma və digər boğma üsullarından istifadə;

b) dozası və tətbiqi 1-ci bənddə qeyd olunan nəticələr verəcəyinə təminat olmayan zəhərli maddələrdən və ya dərmanlardan istifadə;

- c) heyvanın dərhal huşunu itirməsi ilə başlanmayan elektrik cərəyanından istifadə.

Fəsil III

SAHİBSİZ HEYVANLAR ÜÇÜN ƏLAVƏ TƏDBİRLƏR

Maddə 12. Sayın azaldılması

Tərəf sahibsiz heyvanların sayının onun üçün problemlər yaratdığını hesab etdiyi halda, o, heyvanları yol verilməməsi mümkün olan əziyyətlərə, ağrılara və ya narahatlığa məruz qoymadan onların sayını azaltmaq üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri və/və ya inzibati tədbirlər həyata keçirir.

a) Bu tədbirlər aşağıdakı tələbləri əks etdirməlidir:

1. bu cür heyvanların tutulması gərəkdirsə, onlar minimum fiziki və mənəvi əziyyətlər verilməklə tutulmalı;

ii. tutulan heyvanların sığınacaqda saxlanması və ya evtanaziya edilməsi bu Konvensiyanın prinsipləri əsasında həyata keçirilməli;

b) Tərəflər aşağıdakı tədbirlərin baxılması öhdəliyini qəbul edirlər:

1. it və pişiklərin, tatirovka və sahiblərinin adları və ünvanları ilə birlikdə nömrələrinin reyestrə salınması kimi cüzi ağrı verən və ya heç bir davamlı ağrı verməyən üsullarla daimi qeyd olunmasının təmin edilməsi;

ii. it və pişiklərin sayının planlaşdırılmamış artımının axtalama vasitə-silə azaldılması;

iii. sahibsiz it və pişikləri tapan insanların səlahiyyətli orqanlara müraciət etmələrinin təşviq olunması.

Maddə 13. Heyvanların tutulması, saxlanması və onların həyatına son qoyulmasına dair istisnalar

Sahibsiz heyvanların tutulması, saxlanması və onların həyatına son qoyulmasına dair bu Konvensiyada nəzərdə tutulmuş prinsiplərdən istisnalar yalnız xəstə heyvanların sayına nəzarət üzrə milli proqram çərçivəsində labüd olduğu hallarda edilə bilər.

Fəsil IV

İNFORMASIYA VƏ MAARİFLƏNDİRMƏ

Maddə 14. İnformasiya və maarifləndirmə proqramları

Tərəflər qeyd edilmiş ev heyvanlarının saxlanması, damazlığı, təlimi, ticarəti və himayəsi ilə məşğul olan təşkilatların və fiziki şəxslərin Konvensiyanın müddəaları və prinsipləri barədə məlumatlandırılması və maarifləndirilməsi məqsədilə informasiya və maarifləndirmə proqramlarının həyata keçirilməsini təşviq etməyi öz üzərinə götürürlər.

Bu proqramlarda xüsusilə aşağıdakı məsələlərə diqqət yetirilməlidir:

a) ev heyvanlarının kommersiya və ya yarış məqsədilə təliminin bu sahədə bilik və bacarığa malik olan şəxslər tərəfindən aparılması tələbi;

b) aşağıdakı hallara yol verilməməsi tələbi:

1. ev heyvanlarının 16 yaşa çatmamış şəxslərə, həmin şəxsin valideynlərinin və ya onları himayə edən şəxslərin əşkar razılığı olmadan hədiyyə kimi verilməsinə;

ii. ev heyvanlarının mükafat təltif və ya bonus kimi hədiyyə verilməsinə;

iii. ev heyvanlarının sayının planlaşdırılmadan çoxaldılmasına;

c) vəhşi heyvanların ev heyvanları kimi alındığı və saxlandığı təqdirdə bunun onların sağlamlığı və normal yaşayışı üçün doğura biləcəyi mümkün mənfi nəticələr;

d) arzuolunmaz və sahibsiz heyvanların sayının artmasına gətirib çıxaran ev heyvanlarına məsuliyyətsiz sahiblik riski.

Fəsil V

ÇOXTƏRƏFLİ MƏSLƏHƏTLƏŞMƏLƏR

Maddə 15. Çoxtərəfli məsləhətləşmələr

1. Tərəflər Konvensiyanın qüvvəyə minməsindən sonrakı beş il ərzində və bundan sonra hər beş ildən bir və Tərəflərin nümayəndələrinin çoxunun tələb etdiyi hər bir halda Konvensiyanın necə həyata keçirildiyini, onun müddəalarının yenidən nəzərdən keçirilməsinin və ya genişləndirilməsinin məqsədəuyğun olub-olmadığını yoxlamaq məqsədilə Avropa Şurası çərçivəsində çoxtərəfli məsləhətləşmələr aparmalıdırlar. Bu məsləhətləşmələr Avropa Şurasının Baş katibi tərəfindən çağırılan toplantılarda aparılır.

2. Bu məsləhətləşmələrdə iştirak etmək üçün hər bir Tərəf öz nümayəndəsini təyin etmək hüququna malikdir. Konvensiyanın iştirakçısı olmayan Avropa Şurasının hər bir üzv dövləti həmin məsləhətləşmələrdə müşahidəçi ilə təmsil olunmaq hüququna malikdir.

3. Hər məsləhətləşmədən sonra Tərəflər məsləhətləşmənin gedişi və Konvensiyanın icrası barədə, o cümlədən Tərəflərin lazım bildiyi təqdirdə Konvensiyanın 15-23-cü maddələrinə düzəlişlərə dair təkliflər haqqında Avropa Şurasının Nazirlər Komitəsinə hesabat təqdim edirlər.

4. Tərəflər Konvensiyanın müddəalarını nəzərə almaqla, məsləhətləşmələrə dair prosedur qaydalarını hazırlayırlar.

Fəsil VI DÜZƏLİŞLƏR

Maddə 16. Düzəlişlər

1. Tərəflərdən hər hansı birinin və ya Nazirlər Komitəsinin 1-14-cü maddələrə təklif etdiyi düzəlişlər Avropa Şurasının Baş katibinə çatdırılır və onun tərəfindən Avropa Şurasının üzvü olan ölkələrə, Tərəflərə və 19-cu maddənin müddəalarına əsasən Konvensiyaya qoşulmaq üçün dəvət olunan hər bir dövlətə təqdim edilir.

2. Əvvəlki bəndin müddəalarına əsasən təklif olunan hər bir düzəliş Baş katibin bu düzəlişi bütün Tərəflərə təqdim etdiyi tarixdən etibarən iki aydan gec olmayaraq keçirilən çoxtərəfli məsləhətləşmədə baxılır və Tərəflərin 2/3 hissəsinin razılığı olduqda qəbul edilir. Qəbul edilmiş mətn Tərəflərə göndərilir.

3. Hər bir düzəliş çoxtərəfli məsləhətləşmədə qəbul edildikdən on iki ay sonra Tərəflərin en azı birinin etirazı olmadığı halda qüvvəyə minir.

Fəsil VII YEKUN MÜDDƏALAR

Maddə 17. İmzalanma, ratifikasiya, qəbul, təsdiq

Bu Konvensiya Avropa Şurasının üzvü olan ölkələrin imzalaması üçün açıqdır. O, ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq olunmalıdır. Ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq sənədləri saxlanılmaq üçün Avropa Şurasının Baş katibinə verilir.

Maddə 18. Qüvvəyə minmə

1. Bu Konvensiya onun 17-ci maddəsinin müddəalarına əsasən Avropa Şurasının üzvü olan dörd dövlətin onun məcburiliyinə razılıqlarını ifadə etdikləri tarixdən altı ay sonra gələn növbəti ayın birinci günü qüvvəyə minir.

2. Bundan sonra onun məcburiliyinə razılığını ifadə edən istənilən üzvdövlət üçün ratifikasiya, bu Konvensiya həmin dövlətin ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq sənədlərini saxlanılmağa verdiyi tarixdən altı ay sonra gələn növbəti ayın birinci günü qüvvəyə minir.

Maddə 19. Üzv olmayan dövlətlərin qoşulması

1. Bu Konvensiya qüvvəyə mindikdən sonra Avropa Şurası Nizamnaməsinin 20.d maddəsində göstərilən səs çoxluğu ilə və Razılığa gələn Tərəflərin Nazirlər Komitəsindəki nümayəndələrinin yekdil səsi ilə Avropa Şurasının Nazirlər Komitəsi Şuranın üzvü olmayan istənilən dövləti bu Konvensiyaya qoşulmağa dəvət edə bilər.

2. Konvensiya ona qoşulan istənilən üzv dövlətə münasibətdə, həmin dövlətin qoşulma sənədini Avropa Şurasının Baş katibinə saxlanılmağa verdiyi tarixdən altı ay sonra gələn növbəti ayın birinci günü qüvvəyə minir.

Maddə 20. Ərazi məsələsi

1. Hər bir ölkə Konvensiyam imzalayarkən və ya ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya qoşulma sənədini saxlanılmağa verərkən bu Konvensiyanın tətbiq olunacağı ərazini və ya əraziləri dəqiq müəyyən etməlidir.

2. Hər bir Tərəf sonradan istənilən vaxt Avropa Şurasının Baş katibinə ünvanlanmış bəyannamə vasitəsilə Konvensiyanın tətbiqini həmin bəyannamədə göstərilən digər ərazilərə genişləndirə bilər. Bu cür ərazilərə münasibətdə Konvensiya Baş katibin bu bəyannaməni aldığı tarixdən altı ay sonra gələn növbəti ayın birinci günü qüvvəyə minir.

3. Əvvəlki iki bəndə əsasən edilmiş hər bir bəyannamə, həmin bəyannamədə göstərilən hər bir əraziyə münasibətdə Baş katibə ünvanlanmış bildiriş vasitəsilə geri götürülə bilər. Bəyannamənin geri götürülməsi Baş katibin həmin bildirişi aldığı tarixdən altı ay sonra gələn növbəti ayın birinci günü qüvvəyə minir.

Maddə 21. Qeyd-şərtlər

1. Hər bir dövlət Konvensiyam imzalayarkən və ya ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya qoşulma sənədini saxlanılmağa verərkən 6-cı maddənin və 10-cu maddənin 1-ci bəndinin (a) yarım bəndinə aid bir və ya daha çox qeyd-şərtlər edə bilər. Başqa heç bir qeyd-şərtə yol verilmir.

2. Əvvəlki bəndə əsasən qeyd-şərt etmiş hər hansı Tərəf Avropa Şurasının Baş katibinə ünvanlanmış bildiriş vasitəsilə etdiyi qeyd-şərti tamamilə, yaxud da qismən ləğv edə bilər. Qeyd-şərtin ləğvi Baş katibin bu bildirişi aldığı tarixdən qüvvəyə minir.

3. Konvensiyanın hər hansı bir müddəsinə qeyd-şərt etmiş Tərəf hər hansı başqa Tərəfin həmin müddəni tətbiq etməsini tələb edə bilməz. Bununla belə, Tərəfin etdiyi qeyd-şərt qismən və ya şərtidirsə, onda o, həmin müddənin özü qəbul etdiyi şəkildə tətbiqini hər hansı başqa Tərəfdən tələb edə bilər.

Maddə 22. Denonsasiya

1. Hər hansı Tərəf istədiyi vaxt Avropa Şurasının Baş Katibinə ünvanladığı bildiriş vasitəsilə bu Konvensiyam denonsasiya edə bilər.

2. Bu cür denonsasiya Baş katibin həmin bildirişi aldığı tarixdən altı ay sonra gələn növbəti ayın birinci günü qüvvəyə minir.

Maddə 23. Bildirişlər

Avropa Şurasının Baş katibi AVropa Şurasının üzvü olan dövlətlərə və bu Konvensiyaya qoşulan və ya ona qoşulmaq üçün dəvət olunan hər bir dövlətə aşağıdakılar haqqında məlumat verir:

a) hər hansı imzalama;

b) ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya qoşulma haqqında hər hansı sənədin saxlanca verilməsi;

c) 18, 19 və 20-ci maddələrə əsasən bu Konvensiyanın qüvvəyə mindiyi hər hansı tarix;

d) Konvensiya ilə bağlı hər hansı digər akt, bildiriş və ya məlumat.

Bunun təsdiqi olaraq, bu məqsədlə müvafiq qaydada səlahiyyətləndirilmiş aşağıda imza edənlər bu Konvensiyanı imzaladılar.

1987-ci il noyabrın 13-də Strasburq şəhərində hər iki mətn eyni hüquqi qüvvəyə malik olmaqla, ingilis və fransız dillərində bir nüsxədə imzalanmışdır. Əsl nüsxə saxlanılmaq üçün Avropa Şurasının arxivinə verilir. Avropa Şurasının Baş katibi Konvensiyanın təsdiq edilmiş nüsxələrini Avropa Şurasının üzvü olan hər bir dövlətə və bu Konvensiyaya qoşulmaq üçün dəvət olunan hər bir dövlətə təqdim edir.

"Ev heyvanlarının mühafizəsi haqqında Avropa Konvensiyasına dair Azərbaycan Respublikasının qeyd-şərti

Konvensiyanın 21-ci maddəsinin 1-ci bəndinə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikası bəyan edir ki, Konvensiyanın 10-cu maddəsinin 1-ci bəndinin a. yarımbəndi Azərbaycan Respublikasında tətbiq olunmayacaqdır.

AVROPA LANDŞAFT KONVENSİYASININ TƏSDİQ EDİLMƏSİ HAQQINDA

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 4-cü bəndinə uyğun olaraq **qərara alır**:

2000-ci il oktyabrın 20-də Florensiya şəhərində imzalanmış Avropa Landşaft Konvensiyası təsdiq edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 24 iyun 2011-ci il
№ 166-IVQ

AVROPA LANDŞAFT KONVENSİYASI

Preambula

Bu sənədi imzalayan Avropa Şurasının üzvü olan dövlətlər,

Avropa Şurasının məqsədinin ona üzv olan dövlətlərin ümumi irsini təşkil edən ideal və prinsiplərin qorunması və həyata keçirilməsi üçün həmin dövlətlər arasında daha böyük birliyə nail olmağından ibarət olduğunu və bu məqsədin iqtisadi və sosial sahələr üzrə sazişlər vasitəsilə həyata keçirilməsini nəzərə alaraq;

Sosial ehtiyaclar, iqtisadi fəaliyyət və ətraf mühit arasında tarazlıq və harmoniya təşkil edən münasibətlər əsasında davamlı inkişafa nail olmaq məqsədindən çıxış edərək;

Landşaftın ictimai maraqlar üçün mədəni, ekoloji və sosial sahələrdə mühüm rol oynadığını, iqtisadi fəaliyyət üçün əlverişli təbii ehtiyat təşkil etdiyini və onun mühafizəsi, idarə olunması və planlaşdırılması zamanı yeni iş yerlərinin yaradılmasına kömək etdiyini qeyd edərək;

Landşaftın yerli mədəniyyətlərin formalaşmasına şərait yaratmasından, onun insanların rifahına və Avropa milliliyinin möhkəmləndirilməsinə kömək edən Avropa təbii və mədəni irsinin əsas komponentləri olmasından xəbərdar olaraq;

Landşaftın hər bir yerdə - şəhərlərdə və kənd yerlərində, deqradasiyaya məruz qalmış və yüksək keyfiyyətə malik olan ərazilərdə, xüsusi gözəlliyi ilə seçilən məkanlarda və həmçinin gündəlik yaşayış yerlərində - insanların həyat səviyyəsinin mühüm hissəsini təşkil etdiyini etiraf edərək;

Kənd təsərrüfatı, meşəçilik, sənaye və mineral xammalın istehsalı texnologiyaları, regional planlaşdırma, şəhər planlaşdırılması, nəqliyyat, infrastruktur, turizm və istirahət zonalarının inkişafının və daha geniş miqyasda dünya iqtisadiyyatında baş verən dəyişikliklərin bir çox hallarda landşaftların transformasiyasının sürətləndirilməsinə gətirib çıxarmasını nəzərə alaraq;

İctimaiyyətin yüksək səviyyəyə malik landşaftlardan zövq almaq və landşaftların inkişafında fəal iştirak etmək istəyini ödəmək arzusundan çıxış edərək;

Landşaftın fərdi və sosial rifah üçün əsas element təşkil etdiyini, onun mühafizəsi, idarə olunması və planlaşdırılması hər kəs üçün hüquq və vəzifələr yaratdığına inanaraq;

Təbii və mədəni irsin qorunması və idarə olunması, regional və ərazi planlaşdırılması, yerli özünüidarəetmə və transsərhəd əməkdaşlıq sahəsində beynəlxalq səviyyədə mövcud olan hüquqi

sənədlərin mətninə, xüsusilə "Avropanın canlı təbiətinin və təbii mühitin qorunması haqqında" Konvensiyaya (Bern, 19 sentyabr 1979-cu il), "Avropanın memarlıq irsinin qorunması haqqında" Konvensiyaya (Qranada, 3 oktyabr 1985-ci il), "Arxeoloji irsin qorunması haqqında" Avropa Konvensiyasına (yenidən baxılmış) (Valetta, 12 yanvar 1992-ci il), "Ərazi icmaları və hakimiyət orqanları arasında transsərhəd əməkdaşlıq haqqında" Avropa Çərçivə Konvensiyasına (Madrid, 21 may 1980-ci il) və onun əlavə Protokollarına, "Yerli özünüidarə haqqında" Avropa Xartiyasına (Strasburq, 15 oktyabr 1985-ci il), "Bioloji müxtəliflik haqqında" Konvensiyaya (Rio-de-Janeyro, 5 iyun 1992-ci il), "Ümumdünya mədəni və təbii irsinin qorunması haqqında" Konvensiyaya (Paris, 16 noyabr 1972-ci il), "Ətraf mühit ilə bağlı məsələlərdə məlumatın əldə edilməsi, ictimaiyyətin qərar qəbul edilməsində iştirakı və ədalət məhkəməsinin açıq keçirilməsi haqqında" Konvensiyaya (Orhus, 25 iyun 1998-ci il) istinad edərək;

Avropa landşaftının keyfiyyəti və müxtəlifliyinin ümumi ehtiyat təşkil etdiyini, onun mühafizəsi, idarə olunması və planlaşdırılması istiqamətində əməkdaşlığın vacib olduğunu etiraf edərək;

Avropada landşaftların bütövlükdə mühafizəsi, idarə olunması və planlaşdırılması üçün xüsusilə nəzərdə tutulmuş yeni mexanizmin yaradılması arzusundan çıxış edərək,

Aşağıdakılar barədə razılığa gəldilər:

I FƏSİL ƏSAS MÜDDƏALAR

Maddə 1

Anlayışlar

Konvensiyanın məqsədləri üçün:

a "Landşaft" insanlar tərəfindən təbii və antropogen amillərin təsiri və qarşılıqlı əlaqəsi nəticəsinin xüsusiyyəti kimi başa düşülən ərazi mənasını ifadə edir;

b "Landşaft siyasəti" landşaftın mühafizəsi, idarə olunması və planlaşdırılmasına yönəlmiş xüsusi tədbirlərin görülməsinə icazə verən səlahiyyətli dövlət orqanları tərəfindən bəyan edilmiş ümumi prinsip, strategiya və təlimatlar mənasını ifadə edir;

c "Landşaft keyfiyyət məqsədləri" müvafiq landşaft üzrə əhalinin ətrafdakı ərazidə landşaftın xüsusiyyətlərinə dair istəklərinin səlahiyyətli dövlət orqanları tərəfindən müəyyən edilməsi mənasını ifadə edir;

d "Landşaftın qorunması" landşaftın mühüm və yaxud səciyyəvi xüsusiyyətlərinin qorunub saxlanılmasına yönəlmiş, onun təbii quruluşundan və/və yaxud insan fəaliyyətindən əmələ gələn irsi dəyəri ilə əsaslandırılan tədbirlərin həyata keçirilməsi mənasını ifadə edir;

e "Landşaftın idarə olunması" davamlı inkişaf nöqtəyi-nəzərindən sosial, iqtisadi və ekoloji proseslərin nəticəsində yaranan dəyişikliklərin istiqamətləndirilməsi və harmoniyaya gətirilməsi məqsədilə landşaftın müntəzəm olaraq qayğısına qalınmasının təmin edilməsi mənasını ifadə edir;

f "Landşaftın planlaşdırılması" landşaftın təkmilləşdirilməsi, bərpası və yaxud yaradılmasına yönəlmiş ciddi şəkildə gələcəyə nəzər salan tədbirlər mənasını ifadə edir.

Maddə 2

Tətbiq sahəsi

15-ci maddənin müddəalarına istinadən, bu Konvensiya Tərəflərin bütün ərazilərinə tətbiq olunur və təbiəti, kənd yerlərini, şəhərləri və şəhər ətrafı əraziləri əhatə edir. Bunlara torpaq, daxili

sular və dəniz əraziləri daxildir. Buraya müəyyən xüsusiyyətinə görə seçilən, həmçinin adi və yaxud deqradasiyaya məruz qalmış landşaftlar aid olunur.

Maddə 3

Məqsədlər

Bu Konvensiyanın məqsədləri landşaftın mühafizəsi, idarə olunması və planlaşdırılmasına kömək etmək və landşaft məsələləri üzrə Avropada əməkdaşlığı təşkil etməkdən ibarətdir.

II FƏSİL MİLLİ TƏDBİRLƏR

Maddə 4

Səlahiyyətlərin bölgüsü

Hər bir Tərəf bu Konvensiyanı, xüsusən onun 5-ci və 6-cı maddələrini, özünün səlahiyyət bölgüsünə əsasən, Konstitusiyası prinsipləri və inzibati quruluşuna uyğun olaraq və subsidiar prinsiplərinə əməl edərək, “Yerli özünüidarə haqqında” Avropa Xartiyasını nəzərə alaraq həyata keçirir. Bu Konvensiyanın müddəalarından kənara çıxmayaraq, hər bir Tərəf bu Konvensiyanın həyata keçirilməsini öz siyasətinə uyğunlaşdırmalıdır.

Maddə 5

Ümumi tədbirlər

Hər bir Tərəf üzərinə aşağıdakı öhdəlikləri götürür:

a. qanunvericilikdə landşaftları insanların ətraf mühitinin mühüm komponenti, onların mədəni və təbii irsinin müxtəlifliyinin təzahürü və vəhdətinin əsası kimi tanımaq;

b.6-cı maddədə göstərilmiş xüsusi tədbirlərin qəbul edilməsi vasitəsilə landşaftın mühafizəsi, idarə olunması və planlaşdırılmasına yönəlmiş landşaft üzrə siyasəti təyin etmək və həyata keçirmək;

c. yuxarıda (b) bəndində qeyd olunan landşaft üzrə siyasətin müəyyən edilməsi və həyata keçirilməsində ictimaiyyətin, yerli və regional hakimiyyət orqanlarının və maraqlı olan digər tərəflərin iştirakı üçün prosedurları təyin etmək;

d. Landşaftla bağlı məsələləri özlərinin regional və şəhər planlaşdırılması siyasətlərinə, həmçinin mədəni, ekoloji, kənd təsərrüfatı, sosial və iqtisadi siyasətlərinə, eləcə də landşafta birbaşa və dolayısı ilə təsiri olan digər siyasətlərə inteqrasiya etmək.

Maddə 6

Xüsusi tədbirlər

A. Məlumatlandırma

Hər bir Tərəf sivil cəmiyyət, özəl təşkilatlar və dövlət orqanları arasında landşaftların dəyəri, rolu və onlara edilən dəyişikliklər barədə məlumatlandırmanın gücləndirilməsini öz üzərinə götürür.

B. Təlim və təhsil

Hər bir Tərəf aşağıdakı öhdəlikləri öz üzərinə götürür:

a. landşaftın qiymətləndirilməsi və landşaftla bağlı işlərin aparılması üzrə mütəxəssislər üçün təlimlərin keçirilməsi;

b. özəl, dövlət sektorlarında və aidiyyəti birliklərdə çalışan peşəkarlar üçün landşaft siyasəti, landşaftın mühafizəsi, idarə olunması və planlaşdırılması üzrə bir neçə sahəni özündə birləşdirən təlim proqramlarının keçirilməsi;

c. landşaftların dəyərlərini və onların mühafizəsi, idarə olunması və planlaşdırılması üzrə məsələləri işıqlandıran müvafiq fənlər üzrə orta məktəb və ali təhsil kurslarının keçirilməsi.

C. Müəyyən etmə və qiymətləndirmə

1. 5-ci maddənin (c) bəndinə uyğun olaraq, maraqlı tərəflərin iştirakı ilə və landşaftlar barədə biliklərin təkmilləşdirilməsi məqsədilə hər bir Tərəf aşağıdakı öhdəlikləri öz üzərinə götürür:

- a. i. öz ölkə ərazisində landşaftları müəyyən etmək;
- ii. onların xüsusiyyətlərini və onların dəyişməsinə gətirib çıxaran qüvvə və təzyiqləri təhlil etmək;
- iii. dəyişikliklərin qeydiyyatını aparmaq;
- b. müəyyən edilmiş landşaftları aidiyyəti olan maraqlı tərəflər və əhalinin onlara verdiyi dəyərlər nöqtəyi-nəzərindən qiymətləndirmək.

2 Bu müəyyən etmə və qiymətləndirmə prosedurları 8-ci maddəyə uyğun olaraq Tərəflər arasında Avropa səviyyəsində təşkil olunmuş təcrübə və metodika mübadiləsi əsasında həyata keçirilir.

D. Landşaft üzrə keyfiyyət məqsədləri

Hər bir Tərəf, 5-ci maddənin (c) bəndinə uyğun olaraq, ictimai məsləhətləşmələrdən sonra müəyyən edilmiş və qiymətləndirilmiş landşaftlar üzrə keyfiyyət məqsədlərini təyin etməyi öz öhdəsinə götürür.

E. Həyata keçirmə

Landşaft üzrə siyasətin həyata keçirilməsinin təmin edilməsi üçün hər bir Tərəf landşaftların mühafizəsi, idarə olunması və ya planlaşdırılmasına yönəlmiş mexanizmlərin tətbiqini öz üzərinə götürür.

III FƏSİL AVROPA ƏMƏKDAŞLIĞI

Maddə 7

Beynəlxalq siyasət və proqramlar

Tərəflər landşaftlar üzrə beynəlxalq siyasət və proqramlar çərçivəsində əməkdaşlıq etməyi və müvafiq hallarda onlara landşaftlarla bağlı mülahizələrin daxil edilməsinə dair tövsiyə verməyi öz üzərinə götürür.

Maddə 8

Qarşılıqlı kömək və informasiya mübadiləsi

Tərəflər Konvensiyanın digər maddələrində göstərilən tədbirlərin effektivliyinin gücləndirilməsi məqsədilə əməkdaşlıq etməyi öz üzərinə götürürlər, o cümlədən:

- a. imkanların yaradılması, təcrübə və tədqiqatların nəticələrinin mübadiləsi vasitəsilə bir-birilərinə landşaft məsələləri üzrə texniki və elmi kömək göstərmək;
- b. xüsusən təlim və məlumatlandırma məqsədilə landşaft üzrə mütəxəssislərin mübadiləsini həyata keçirmək;
- c. Konvensiyanın müddəalarında göstərilən bütün məsələlər üzrə informasiya mübadiləsini həyata keçirmək.

Maddə 9

Transsərhəd landşaftlar

Tərəflər yerli və regional səviyyədə transsərhəd əməkdaşlığı təşviq edir və lazım olduğu halda landşaft üzrə birligə proqramları hazırlayaraq həyata keçirir.

Maddə 10

Konvensiyanın yerinə yetirilməsinin monitorinqi

1. Avropa Şurası Nizamnaməsinin 17-ci maddəsinə əsasən yaradılmış səlahiyyətli Ekspertlər Komitələri Konvensiyanın yerinə yetirilməsi üzrə monitorinqə cavabdehlik məqsədilə Avropa Şurasının Nazirlər Komitəsi tərəfindən təyin edilirlər.

2. Ekspertlər Komitələrinin hər bir iclasından sonra Avropa Şurasının Baş Katibi görülmüş iş və Konvensiyanın yerinə yetirilməsi bərdə hesabatı Nazirlər Komitəsinə təqdim edir.

3. Ekspertlər Komitələri Avropa Şurasının Landşaft mükafatının verilməsi üçün meyar və qaydaları ilə bağlı təklifləri Nazirlər Komitəsinə təqdim edirlər.

Maddə 11

Avropa Şurasının Landşaft mükafatı

1. Avropa Şurasının Landşaft mükafatı Konvensiyaya üzv olan Tərəfin landşaft siyasətinin hissəsi kimi ona məxsus landşaftın mühafizəsi, idarə olunması və planlaşdırılması üzrə özünü uzun müddət effektiv göstərən və Avropanın digər ərazi üzrə hakimiyyət orqanları üçün nümunəvi sayılan siyasət və tədbirləri təyin etmiş yerli və yaxud regional hakimiyyət orqanları və onların qruplarına təltif olunan fərqlənmədir. Bu fərqlənmə ilə, həmçinin landşaftın mühafizəsi, idarə olunması və ya planlaşdırılmasına nəzərəcarpan töhfə vermiş qeyri-hökumət təşkilatları təltif oluna bilər.

2. Avropa Şurasının Landşaft mükafatı üçün ərizələr Konvensiyaya üzv olan dövlətlər tərəfindən 10-cu maddədə qeyd olunan Ekspertlər Komitələrinə təqdim olunur. Aidiyyəti yerli və regional orqanların transsərhəd yerli və regional orqanları və qruplaşmaları bu məsələdə landşaftı birgə idarə etdiklərini göstərməklə müraciət edə bilərlər.

3. 10-cu maddədə qeyd olunan Ekspertlər Komitələrinin təklifləri əsasında Nazirlər Komitəsi Avropa Şurasının Landşaft mükafatının təltif edilməsi üzrə meyarları təyin edərək dərc edir, müvafiq qaydaları qəbul edir və mükafatla təltif edir.

4. Avropa Şurasının Landşaft mükafatının təltif edilməsi mükafat alanları müvafiq landşaftların davamlı mühafizəsi, idarə olunması və planlaşdırılmasının təmin edilməsinə həvəsləndirmək məqsədini daşıyır.

IV FƏSİL
YEKUN MÜDDƏALAR

Maddə 12

Digər sənədlərlə münasibətlər

Bu Konvensiyanın müddəaları digər mövcud olan və yaxud gələcəkdə qəbul olunacaq milli və yaxud beynəlxalq sənədlərdə əksini tapan landşaftların mühafizəsi, idarə olunması və planlaşdırılmasına aid olan müddəalara təsir etməməlidir.

Maddə 13

İmzalanma, ratifikasiya və qüvvəyə minmə

1. Bu Konvensiya Avropa Şurasına üzv olan dövlətlər tərəfindən imzalanması üçün açıqdır. O ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq oluna bilər. Ratifikasiya, qəbul və yaxud təsdiq edilmiş sənədlər Avropa Şurasının Baş katibinə saxlanılma üçün təqdim olunur.

2. Konvensiya Avropa Şurasının on üzvü yuxarıdakı bəndin müddəalarına uyğun olaraq Konvensiyanın tərəfi olmaq üçün razılıqlarını bildirdikləri tarixdən üç ay müddətindən sonra gələn ayın birinci günündə qüvvəyə minir.

3. Konvensiyanın sonradan tərəfi olmaq üçün razılığını bildiren ona imza atacaq hər bir dövlətə gəldikdə isə, Konvensiya ratifikasiya, qəbul və yaxud təsdiq edilən sənədin Katiblik tərəfindən saxlanılma üçün qəbul olunduğu tarixdən üç ay müddətindən sonra gələn ayın birinci günündə qüvvəyə minir.

Maddə 14

Qoşulma

1. Bu Konvensiyanın qüvvəyə minməsindən sonra Avropa Şurasının Nazirlər Komitəsi Avropa Birliyini və Avropa Şurasına üzv olmayan hər bir Avropa dövlətini Avropa Şurası Nizamnaməsinin 20-ci maddəsinin (d) bəndinə əsasən səs çoxluğu və Nazirlər Komitəsinə üzv olan dövlətlərin yekdilliklə səsverməsi ilə Konvensiyaya qoşulmağa dəvət edə bilər.

2. Konvensiyaya qoşulacaq hər bir dövlətə və yaxud qoşulduğu halda Avropa Birliyinə gəldikdə isə, bu Konvensiya qoşulma sənədinin Avropa Şurasının Baş katibi tərəfindən saxlanılma üçün qəbul olunduğu tarixdən üç ay müddətindən sonra gələn ayın birinci günündə qüvvəyə minir.

Maddə 15

Ərazi üzrə tətbiq olunma

1. Hər bir dövlət və ya Avropa Birliyi imzalanma zamanı və yaxud ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya qoşulma sənədini saxlanılma üçün təqdim etdiyi zaman Konvensiyanın şamil olunduğu ərazi və ya əraziləri göstərə bilər.

2. Hər bir Tərəf, hər hansı sonrakı tarixdə Avropa Şurasının Baş katibinə ünvanlanmış bəyanat vasitəsilə həmin bəyanatda qeyd olunan hər bir digər əraziyə Konvensiyanın şamil olunması üçün müraciət edə bilər. Həmin ərazi üzrə Konvensiyanın tətbiqi müvafiq bəyanatın Baş katib tərəfindən alındığı tarixdən üç ay müddətindən sonra gələn ayın birinci günündə qüvvəyə minir.

3. Yuxarıdakı iki bəndə əsasən istənilən ərazi üzrə təqdim olunan hər bir bəyanat Avropa Şurasının Baş katibinə ünvanlanmış bildiriş vasitəsilə ləğv edilə bilər. Belə bir ləğv etmə Baş katib tərəfindən bildirişin alındığı tarixdən üç ay müddətindən sonra gələn ayın birinci günündə qüvvəyə minir.

Maddə 16

Denonsasiya

1. Hər bir Tərəf, istənilən vaxtda Avropa Şurasının Baş katibinə ünvanlanmış bildiriş vasitəsilə Konvensiyam denonsasiya edə bilər.

2. Belə denonsasiya Baş katib tərəfindən bildirişin alındığı tarixdən üç ay müddətindən sonra gələn ayın birinci günündə qüvvəyə minir.

Maddə 17

Dəyişikliklər

1. 10-cu maddədə qeyd olunan hər hansı Tərəf və ya Ekspertlər Komitələri bu Konvensiyaya dəyişikliklərin edilməsi təklifi ilə çıxış edə bilər.

2. Dəyişikliklə bağlı hər hansı təklif Avropa Şurasının Baş katibinə bildirilməlidir və o, bu təklifi Avropa Şurasının üzvü olan dövlətlərə, digər Tərəflərə və 14-cü maddənin müddəalarına uyğun olaraq Konvensiyaya qoşulmağa dəvət olunan Şuranın üzvü olmayan hər hansı Avropa dövlətinə təqdim edir.

3. 10-cu maddədə qeyd olunan Ekspertlər Komitələri təklif edilmiş hər bir dəyişikliyi nəzərdən keçirir və Tərəflərin nümayəndələrinin dördü üçün səs çoxluğu ilə qəbul edilmiş mətni təsdiq üçün Nazirlər Komitəsinə təqdim edir. Avropa Şurası Nizamnaməsinin 20-ci

maddəsinin (d) bəndinə əsasən dəyişikliyin səs çoxluğu və Nazirlər Komitəsinə üzv olan dövlətlərin birgə səsverməsi ilə Nazirlər Komitəsi tərəfindən təsdiq edilməsindən sonra dəyişikliyin mətni qəbul üçün Tərəflərə göndərilir.

4 Hər bir dəyişiklik, onu qəbul edən Tərəflər üçün, Avropa Şurasının üzvü olan üç dövlətin dəyişikliyi qəbul etdikləri barədə Baş katibi xəbərdar etdiyi tarixdən üç ay müddətindən sonra gələn ayın birinci günündə qüvvəyə minir. Belə dəyişikliyi sonradan qəbul edən Tərəf üçün isə, həmin dəyişiklik sözügedən dövlətin dəyişikliyi qəbul etdiyi barədə Baş katibi xəbərdar etdiyi tarixdən üç ay müddətindən sonra gələn ayın birinci günündə qüvvəyə minir.

Maddə 18

Bildirişlər

Avropa Şurasının Baş katibi bu Konvensiyaya qoşulan Avropa Şurasının üzvü olan dövlətlərə və Avropa Birliyinin hər bir dövlətinə aşağıda göstərilənlərlə bağlı bildiriş verir:

- a. hər bir imzalanma ilə əlaqədar;
- b. ratifikasiya, qəbul, təsdiq və yaxud qoşulma sənədinin saxlanılma üçün təqdim edilməsi ilə əlaqədar;
- c. 13-cü, 14-cü və 15-ci maddələrə əsasən bu Konvensiyanın qüvvəyə minməsi tarixi ilə əlaqədar;
- d. 15-ci maddədə qeyd olunan bəyanat verilməsi ilə əlaqədar;
- e. 16-cı maddədə qeyd olunan hər bir denonsasiya ilə əlaqədar;
- f. Dəyişiklik üçün təqdim olunan hər bir təklif və yaxud 17-ci maddəyə əsasən dəyişikliyin qəbul olunması və onun qüvvəyə minməsi tarixi ilə əlaqədar;
- g. Bu Konvensiyaya aid olan hər bir akt, bildiriş, məlumat və yaxud Tərəflərə təqdim edilən sənədlə əlaqədar.

Bütün bunların təsdiqi olaraq, bu sənədi imzalamaq üçün lazımı qaydada səlahiyyət verilmiş aşağıda imza edənlər bu Konvensiyanı imzalamışlar.

2000-ci il oktyabrın 20-də Florensiyada Avropa Şurasının arxivində saxlanılacaq Konvensiyanın hər iki mətni eyni hüquqi qüvvəyə malik olmaqla ingilis və fransız dillərində bir nüsxədə tərtib olunmuşdur. Avropa Şurasının Baş katibi hazırkı sənədin təsdiq edilmiş nüsxələrini Avropa Şurasının üzvü olan hər bir dövlətə və bu Konvensiyaya qoşulmağa dəvət edilən hər hansı dövlətə və ya Avropa Birliyinə təqdim edəcəkdir.

**“XƏZƏR DƏNİZİNİN DƏNİZ ƏTRAF MÜHİTİNİN MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA”
ÇƏRÇİVƏ KONVENSIYASININ NEFTLƏ ÇİRLƏNMƏ HALLARI İLƏ
MÜBARİZƏDƏ REGIONAL HAZIRLIQ, CAVAB TƏDBİRLƏRİ VƏ ƏMƏKDAŞLIQ
HAQQINDA” PROTOKOLUNUN TƏSDİQ EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 4-cü bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

“Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin mühafizəsi haqqında” Çərçivə Konvensiyasının Neftlə çirklənmə halları ilə mübarizədə regional hazırlıq, cavab tədbirləri və əməkdaşlıq haqqında” 2011-ci il avqustun 12-də Aktau şəhərində imzalanmış Protokolu təsdiq edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 21 dekabr 2012-ci il
№ 508-IVQ

**“XƏZƏR DƏNİZİNİN DƏNİZ ƏTRAF MÜHİTİNİN MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA”
ÇƏRÇİVƏ KONVENSIYASI”NIN NEFTLƏ ÇİRLƏNMƏ HALLARI İLƏ
MÜBARİZƏDƏ REGIONAL HAZIRLIQ, CAVAB TƏDBİRLƏRİ VƏ ƏMƏKDAŞLIQ
HAQQINDA
PROTOKOLU**

Preambula

Bundan sonra “Razılığa gələn Tərəflər” adlandırılacaq Xəzəryanı dövlətlər:

Azərbaycan Respublikası, İran İslam Respublikası, Qazaxıstan Respublikası, Rusiya Federasiyası, Türkmənistan

2003-cü il noyabrın 4-də İran İslam Respublikasının Tehran şəhərində imzalanmış “Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin mühafizəsi haqqında” Çərçivə Konvensiyası”nın (bundan sonra Konvensiya) Tərəfləri qismində çıxış edərək;

Konvensiyanın müvafiq müddəalarını yerinə yetirməyi qət edərək;

Xəzər dənizinin neftlə çirklənməsinin və neftlə çirklənməyə səbəb olan qəza hallarının dəniz mühitinə təhlükə yaratdığını anlayaraq;

gəmilərdən, boru kəmərlərindən, stasionar və üzən platformalardan, nəzarətsiz qurğulardan və yerüstü çirklənmə mənbələrindən baş verən çirklənmə hallarında xüsusi tədbirlərin vacib olduğunu anlayaraq;

dənizdə neftlə çirklənməyə səbəb olan halların vurduğu zərəri azaltmaq məqsədi ilə çevik və səmərəli hərəkət etmək qərarında olaraq;

dənizdə neftlə çirklənməyə səbəb olan hallarla mübarizəyə milli səviyyədə tam hazırlığın vacibliyini vurğulayaraq;

Razılığa gələn Tərəflər arasında gələcəkdə qarşılıqlı yardım və beynəlxalq əməkdaşlığın təşkil olunmasının vacibliyini anlayaraq;

həmçinin, Xəzər dənizində neftlə çirklənmə halları risklərinin minimuma endirilməsi məqsədi ilə ayrıca və ya birgə tədbirlərin vacibliyini vurğulayaraq;

məqsədi dənizin neftlə çirklənməsi halları zamanı yardım göstərməkdən ibarət olan dünyanın digər hissələrindəki regional sazişləri xatırlayaraq;

Razılığa gələn Tərəflərin dəniz mühitini və sahil ərazilərini neftlə çirklənmədən qorumaq niyyətini nəzərə alaraq;

həmçinin, müvafiq beynəlxalq konvensiyaları, xüsusilə neftlə çirklənmə hallarına hazırlıq və reaksiya, çirklənmədən dəyən zərəre görə öhdəlik və kompensasiya ilə bağlı olan beynəlxalq konvensiyaları nəzərə alaraq;

gələcəkdə Xəzər dənizində neftlə çirklənmənin qarşısının alınması məqsədi ilə Razılığa gələn Tərəflər arasında əməkdaşlıq və qarşılıqlı yardımını inkişaf etdirmək niyyəti ilə;

aşağıdakılar barədə razılığa gəldilər:

I. Ümumi müddəalar

Maddə 1. Anlayışların izahı

Bu Protokolun məqsədləri üçün :

(a) "Neftlə çirklənmə hadisələri" daxil olmaqla "neftlə çirklənmə halı" dedikdə, neftin axması ilə nəticələnən və ya nəticələnmə bilən, dəniz mühitinə və ya sahil xəttinə təhlükə yaradan və ya təhlükə yarada bilən və fəvqəladə tədbirlər və digər təcili müdaxilələr tələb edən eyni mənbəli hal və ya hallar başa düşülür;

(b) "Neft" dedikdə, xam neft, neft yanacağı, neft qalıqları, neft tullantıları və təmizlənmiş neft məhsulları da daxil olmaqla, neftin bütün formaları başa düşülür;

(c) "Gəmi" dedikdə, hava yastıqlı gəmi, sualtı qanadlı gəmi, sualtı qayıq, yedəkli və özü idarə olunan qayıq da daxil olmaqla, dəniz mühitində hərəkət edən gəminin istənilən növü başa düşülür;

(d) "Dəniz qurğusu" dedikdə, karbohidrogen ehtiyatlarının kəşfi, hasilatı, yaxud onların yüklənməsi və boşaldılması ilə bağlı istehsalat fəaliyyətində istifadə olunan platformalar və dənizdə süni quraşdırılmış digər stasionar və üzən qurğular başa düşülür;

(e) "Dəniz limanları və neft emalı müəssisələri" dedikdə, neftlə çirklənmə riski daşıyan dəniz limanları, neft terminalları, boru kəmərləri və digər neft emalı müəssisələri başa düşülür;

(f) "Səlahiyyətli dövlət Orqanı" dedikdə, hər bir razılığa gələn Tərəfdən neftlə çirklənmə hallarına hazırlıq və müdaxiləyə məsul olan və bu Protokolda əks olunmuş öhdəliklərin tətbiqi və yerinə yetirilməsinə cavabdeh dövlət orqanı başa düşülür;

Maddə 2. Tətbiq dairəsi

Bu Protokolun tətbiq olunacağı ərazi su səviyyəsinin dəyişməsinə, təsire məruz qalmış əraziləri, torpaq əsaslı mənbələrdən törəyən dəniz neft çirklənmələrini nəzərə alaraq Xəzər dənizinin dəniz ətrafı mühitidir.

Maddə 3. Məqsəd

Bu Protokolun məqsədi Xəzər dənizini Konvensiyanın 8-ci və 9-cu maddələrində əks olunan fəaliyyətlərin səbəb olduğu neftlə çirklənmələrdən və torpaq əsaslı mənbələrdən törəyən dəniz neft çirklənmələrindən qorumaq məqsədi ilə hazırlıq, cavab tədbirləri və əməkdaşlıq üçün regional tədbirlər görməkdir.

Maddə 4. Ümumi qaydalar

1. Razılığa gələn Tərəflər fərdi və ya birgə şəkildə neftlə çirklənmə hallarına hazırlıq və cavab tədbirləri məqsədi ilə Protokolun yerinə yetirilməsi üçün bütün lazımi tədbirləri həyata keçirirlər.

2. Razılığa gələn Tərəflər birgə fəaliyyətin praktik və texniki aspektləri üzrə rəhbər prinsipləri birgə işləyib hazırlayırlar.

3. Razılığa gələn Tərəflər regional mexanizm yaradırlar. Bu mexanizm üçün prosedurlar Tərəflərin Konfransı tərəfindən nəzərdən keçirilir və nəticə etibarilə qəbul olunacaqdır.

4. Bu Protokolun həyata keçirilməsi məqsədi ilə neftlə çirklənməyə qarşı mübarizədə regional əməkdaşlıq üzrə Xəzər dənizi Planı yaradılacaqdır.

Maddə 5. Neftlə çirklənməyə səbəb olan hallarla mübarizə üzrə milli sistemlər və fəvqəladə tədbirlər planı

1. Hər bir Razılığa gələn Tərəf neftlə çirklənməyə əməli cavab tədbirlərinin milli sistemini yaradacaqdır. Bu sistem ən azı aşağıdakılardan ibarət olmalıdır:

(a) neftlə çirklənmə hallarına hazırlıq və cavab tədbirləri üzrə məsul olan səlahiyyətli Dövlət Orqanı;

(b) Bu Protokolun 4-cü fəslinin 7-ci maddəsində nəzərdə tutulduğu kimi neftlə çirklənmə halları haqqında məlumatın alınması və ötürülməsi üzrə məsul milli əlaqələndirici;

(c) Razılığa gələn Tərəfin adından yardım istəmək və ya sorğu edilmiş yardımı göstərmək hüququ verilmiş Səlahiyyətli Dövlət Orqanı.

2. Hər bir razılığa gələn Tərəf neftlə çirklənmə hallarına hazırlıq və cavab tədbiri üçün milli fəvqəladə tədbirlər planı hazırlayır və yerinə yetirir. Milli plan aşağıdakılardan ibarətdir:

(a) neftlə çirklənmə hallarına hazırlıq və mübarizə üzrə inzibati qurumun təsviri və tərkibinə daxil olan orqanların məsuliyyəti;

(b) neft dağılmasının mümkün mənbəyinin müəyyən edilməsi;

(c) neftlə çirklənmə halları ilə mübarizə üçün yararlı ola biləcək avadanlıq və insan ehtiyatlarının siyahısının hazırlanması;

(d) təmizləmə nəticəsində əldə olunmuş neftin müvəqqəti saxlanması və son yerləşdirilməsi üzrə vasitələrin müəyyənləşdirilməsi.

3. Hər bir Razılığa gələn Tərəf lazım olarsa, neft və gəmiçilik sənayesi üzrə müəssisələrlə, liman orqanları ilə və digər əlaqədar orqanlarla əməkdaşlıq edərək, neft dağılmasının səmərəli şəkildə qarşısını almaq məqsədi ilə ilkin yerləşdirilmiş avadanlığın minimum səviyyəsini müəyyən edəcək və onu işlək vəziyyətdə saxlayacaqdır. Avadanlıqların miqdarı neftlə çirklənmə riskinə uyğun olmalıdır.

4. Hər bir Razılığa gələn Tərəf fərdi formada və ya ikitərəfli, yaxud çoxtərəfli əməkdaşlıq çərçivəsində neftlə çirklənmə halları ilə mübarizə aparılmasında məsul olan orqanların hazırlıq vəziyyətini inkişaf etdirmək üçün təlim proqramları və heyət təlimləri təşkil edəcəkdir.

Maddə 6. Məlumatların mübadiləsi və yayılması

1. Hər bir Razılığa gələn Tərəf Protokolun yerinə yetirilməsi haqqında hesabat təqdim edir və birbaşa və ya regional mexanizm vasitəsilə digər Razılığa gələn Tərəflərlə aşağıdakıları paylaşmağı öhdəsinə götürür:

(a) bu Protokolun 5-ci maddəsinin 1-ci bəndinin və 2-ci bəndinin (a) yarımbəndində göstərilmiş bu məlumatları;

(b) dənizin neftlə çirklənməsinin qarşısının alınmasında yeni metodlar və tədqiqat proqramları və çirklənmə ilə mübarizə aparmaq üzrə yeni səmərəli tədbirlər, o cümlədən tədqiqat proqramları haqqında məlumat;

(c) mübarizə aparılmış böyük neftlə çirklənmə halları haqqında məlumat.

Maddə 7. Çirklənmə haqqında hesabat proseduru

1. Hər bir Razılığa gələn Tərəf onun bayrağı altında üzən gəmilərdə səlahiyyətli olan şəxslərin gəmidə baş verən neft dağılması, axması və sızması və ya güman olunan dağılma, axma və ya sızma kimi hər hansı fəvqəladə hal haqqında məlumatı müvafiq milli orqanlara çatdırmasını təmin etməlidir.

2. Hər bir Razılığa gələn Tərəf onun dəniz qurğularında, dəniz limanlarında və neft emalı müəssisələrində məsul olan şəxslərə onların öz fəaliyyəti nəticəsində yaranan neft dağılması, axması və sızması və ya güman olunan dağılma, axma və ya sızma kimi istənilən hadisə barədə gecikdirilmədən milli orqanlarını məlumatlandırmaq üçün təlimat verəcək.

3. Hər bir Razılığa gələn Tərəf:

(a) onun bayrağı altında üzən gəmi sahiblərini və digər səlahiyyətli şəxslərini;

(b) onun nəzarətində olan dəniz və hava gəmilərini;

(c) onun mülki hava gəmilərinin pilotlarını;

(d) onun dəniz qurğusunda, dəniz limanlarında və neft emalı müəssisələrində səlahiyyətli olan şəxsləri;

dənizdə, dəniz limanlarında və ya neft emalı müəssisələrində müşahidə edilmiş neft dağılması kimi istənilən hadisə, həmçinin müşahidə edilmiş üzən neft ləkəsi barəsində məlumat vermək haqqında təlimatlandırılmalıdır.

4. Hər bir Razılığa gələn Tərəf bu maddənin 1-ci və 3-cü bəndlərinə uyğun olaraq aldığı məlumat da daxil olmaqla, neftlə çirklənmə halından xəbərdar olduqda, regional mexanizm vasitəsilə halın təsir edə biləcəyi, tədbirlər planlaşdırma və görə biləcək bütün Hər bir Razılığa gələn Tərəfləri dərhal məlumatlandırılmalıdır.

Maddə 8. Əməli tədbirlər

1. Hər bir maraqlı Razılığa gələn Tərəf neft axmasına hazırlıq və cavab tədbirləri üzrə milli sistemlər vasitəsilə neft axması zamanı aşağıdakıları öhdəsinə götürür:

(a) real və gözlənilən neftlə çirklənmənin dərəcəsinin və mümkün nəticələrinin, neftin növünün və təxmini miqdarının, sızmanın istiqamətinin və sürətinin zəruri qiymətləndirilməsini həyata keçirməyi;

(b) neftlə çirklənmə hallarının təsirlərinin qarşısının alınması, azaldılması və mümkün dərəcədə tam şəkildə aradan qaldırılması məqsədi ilə istənilən praktik tədbirlər görməyi;

(c) neftlə çirklənməni nəzarət altında saxlamaq və digər Razılığa gələn Tərəfi neftlə çirklənmə halı və görülmüş, yaxud planlaşdırılmış tədbirlərlə bağlı yeniliklərlə məlumatlandırmağı;

(d) fəvqəladə vəziyyətlərdə neftlə çirklənmələrin qarşısının alınması üçün regional əməkdaşlıqla bağlı Xəzər dənizi planının həyata keçirilməsinə şərait yaratmağı və dəstəkləməyi.

2. Fəvqəladə vəziyyətdən yaranan çirklənmənin qarşısını alarkən, aşağıdakıları qorumaq üçün bütün mümkün tədbirlər görülməlidir:

(a) insan həyatını;

(b) əgər bu gəmi və ya dəniz qurğusu neftlə çirklənməyə məruz qalıbsa, bu zaman ətraf mühitə dəyən ziyanın minimuma endirilməsi və qarşısının alınması ehtiyaclarının əsas tutmaqla, gəmi və ya dəniz qurğusunu.

Belə addım atan hər bir Razılığa gələn Tərəf Beynəlxalq Dəniz Təşkilatını birbaşa və regional mexanizm vasitəsilə məlumatlandırılmalıdır.

Maddə 9. Gəmi göyərtələrində, dəniz qurğularında, dəniz limanlarında və neft emalı müəssisələrində neftlə çirklənmələrdə, fəvqəladə hallarda fəaliyyət planları

1. Hər bir Razılığa gələn Tərəf onun bayrağı altında üzən gəmilərdə müvafiq beynəlxalq qaydalar, yəni "Neftlə çirklənmələrə hazırlıq, onunla mübarizə və əməkdaşlıq haqqında" Beynəlxalq Konvensiya'nın (OPRC 1990) maddə 3, paragraf 1(a) və "Gəmilərdən çirklənmənin qarşısını almaq haqqında" Beynəlxalq Konvensiya'nın (1973) Əlavə I Qayda 37-də, ona 1978-ci il Protokolu (MARPOL) ilə edilmiş dəyişikliklər və düzəlişlərdə nəzərdə tutulduğu kimi tərtib olunmuş neftlə çirklənmə üzrə göyərtə fəvqəladə hallar planının olmasını təmin etmək məqsədilə zəruri tədbirlər görür.

2. Hər bir Razılığa gələn Tərəf neftlə çirklənmə halı zamanı onun bayrağı altında üzən gəminin kapitanına fəvqəladə planda əks olunmuş prosedurlara əməl etməyi, xüsusən də səlahiyyətli dövlət orqanlarına gəmi və onun yükü barədə bu Protokolun 8-ci maddəsinə uyğun olaraq həyata keçirilməli olan tədbirlərə müvafiq ətraflı məlumat verməyi və bu orqanlarla əməkdaşlıq etməyi tələb edir.

3. Hər bir Razılığa gələn Tərəf:

- (a) dəniz qurğularında cavabdeh operatorlardan;
- (b) dəniz limanlarında cavabdeh orqanlar və ya operatorlardan;
- (c) neft emalı müəssisələrində cavabdeh operatorlardan.

Bu Protokolun 5-ci maddəsinə əsasən yaradılmış milli sistemə uyğunlaşdırılması və Səlahiyyətli Dövlət Orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş prosedurlara uyğun olaraq qəbul olunmuş neftlə çirklənmə üzrə fəvqəladə hallar planı hazırlamağı tələb edir.

Maddə 10. Yardım

1. Neftlə çirklənmə halı ilə və ya belə halın başvermə təhlükəsi ilə mübarizə aparmaqda yardıma ehtiyacı olan Razılığa gələn Tərəf digər Razılığa gələn Tərəfdən yardım istəyə bilər. Yardıma ehtiyacı olan Razılığa gələn Tərəf yardımın növünü dəqiqləşdirməlidir.

Buraya mütəxəssis məsləhəti, ixtisaslaşdırılmış heyət, cavab tədbirləri üzrə qrup, avadanlıq, məhsullar, su və hava gəmiləri daxil ola bilər.

Bu maddəyə uyğun olaraq yardımın sorğu edildiyi dövlət öz resurslarının imkan verdiyi dərəcədə tələb olunan yardıma cavab verməyə cəhd göstərir.

2. Hər bir Razılığa gələn Tərəf aşağıdakıları asanlaşdırmaq üçün zəruri hüquqi və inzibati tədbirlər görməlidir:

(a) neftlə çirklənmə hallarının qarşısının alınması ilə və ya yüklərin, materialların və belə hallarla mübarizə aparmaq üçün tələb olunan zəruri avadanlıqların daşınması ilə məşğul olan su və hava gəmisinin və nəqliyyatın digər növlərinin öz ərazisinə girişi, istifadəsi və oradan çıxışını;

(b) yarım bəndində istinad olunan heyətin, yükün, materialların və avadanlıqların öz ərazisinə sürətli daxilolma, keçmə və çıxışı.

Maddə 11. Yardım xərclərinin kompensasiyası

1. Əgər neftlə çirklənmə halından öncə neftlə çirklənmə hallarının qarşısını almaq məqsədi ilə Razılığa gələn Tərəflərin fəaliyyətini tənzimləyən maliyyə razılaşmaları ilə əlaqədar saziş ikitərəfli və çoxtərəfli əsasda bağlanılmamışdırsa, bu zaman Razılığa gələn Tərəflər bu maddənin 2-ci, 3-cü və 4-cü bəndlərinə uyğun olaraq, çirklənmənin qarşısını alarkən öz fəaliyyətindən irəli gələn xərcləri əhatə edirlər.

2. Razılığa gələn Tərəfin digər Razılığa gələn Tərəfə neftlə çirklənmə ilə mübarizədə yardım üzrə fəaliyyəti yardımı qəbul edən Razılığa gələn Tərəfin yazılı sorğusu ilə başlayır.

3. Razılığa gələn Tərəfin digər razılığa gələn Tərəfin sorğusu əsasında başladığı neftin axması ilə mübarizə üçün yardım göstərmək üzrə fəaliyyətinin xərcləri yardım istəyən Razılığa gələn Tərəf tərəfindən kompensasiya edilir.

4. Əgər yardımla bağlı fəaliyyət Razılığa gələn Tərəfin öz təşəbbüsü ilə göstərilmişdirsə və digər razılığa gələn Tərəf ondan imtina edirsə, Razılığa gələn Tərəf öz fəaliyyətinin xərcini özü ödəyir.

5. Maraqlı tərəflər hər hansı fərdi halda başqa cür razılaşmayıblarsa, bu maddələrinin 2-ci, 3-cü və 4-cü yarımbəndlərində əks olunan prinsiplər tətbiq edilir.

6. Əgər başqa cür razılaşdırılmayıbsa, Razılığa gələn Tərəfin digər Razılığa gələn Tərəfin sorğusu əsasında həyata keçirdiyi fəaliyyətin xərcləri bu xərclərin əvəzinin ödənilməsi ilə əlaqədar yardım göstərən Razılığa gələn Tərəfin milli qanunvericiliyinə uyğun olaraq ədalətli şəkildə hesablanır.

7. Yardım istəyən Razılığa gələn Tərəf və yardım göstərən Razılığa gələn Tərəf kompensasiya tələbinə cavab fəaliyyətinin razılaşdırılmasında əməkdaşlıq edirlər. Bu məqsədlə onlar çirklənmədən dəyən ziyana görə öhdəlik və kompensasiya sahəsində mövcud hüquqi rejimlərə ciddi şəkildə diqqət edirlər. Belə razılaşdırılmış fəaliyyət yardım əməliyyatının xərclərinin tam kompensasiyasına yol vermədikdə, yardım istəyən Razılığa gələn Tərəf yardım edən dövlətdən kompensasiya edilmiş məbləği aşan xərclərin əvəzinin ödənilməsindən imtina etməsini və ya bu maddənin 6-cı bəndinə uyğun olaraq hesablanmış xərclərin azaldılmasını xahiş edə bilər. O, həmçinin, bu xərclərin əvəzinin ödənilməsinin təxirə salınmasını da xahiş edə bilər.

8. Bu maddənin müddəaları Razılığa gələn Tərəflərin onların milli qanunvericiliyi və tərəfdar olduqları beynəlxalq müqavilələrdən irəli gələn neftlə çirklənmə halı və ya belə halın baş vermə təhlükəsi ilə mübarizə aparmaq üçün atılan addımların xərclərinin üçüncü Tərəf tərəfindən ödənilməsi hüquqlarını hər hansı bir qaydada şübhə altına alan müddəalar kimi təfsir edilə bilməz.

II. İnstitusional tədbirlər

Maddə 12. İnstitusional müddəalar

1. Bu Protokolun məqsədləri və Konvensiyanın 22-ci maddəsinin 10-cu bəndinə uyğun olaraq Tərəflərin Konfransı:

- (a) bu Protokolun həyata keçirilməsinə nəzarət edir;
- (b) bu Protokolun məzmununa nəzarət edir;
- (c) bu Protokola və onun qoşmalarına düzəlişləri nəzərdən keçirir və onları qəbul edir;
- (d) Protokolun həyata keçirilməsi ilə əlaqədar Katiblik tərəfindən hazırlanmış hesabatları nəzərdən keçirir;
- (e) Protokolun məqsədləri üçün münasib olduqda, müvafiq beynəlxalq qurumların və elmi institutların texniki və maliyyə xidmətlərini araşdırır;
- (f) bu Protokolun həyata keçirilməsi üçün zəruri ola bilən köməkçi orqanlar yaradır;
- (g) bu Protokolun 4-cü maddəsinin 3-cü bəndində əks olunmuş vəzifələri yerinə yetirir;
- (h) bu Protokolun həyata keçirilməsi ilə əlaqədar strategiyaları, fəaliyyət planları və proqramları nəzərdən keçirir;
- (i) bu Protokolun həyata keçirilməsi üçün tələb oluna bilən digər funksiyaları həyata keçirir.

2. Bu Protokolun məqsədləri üçün və Konvensiyanın 23-cü maddəsinin 4-cü bəndinə uyğun olaraq Katiblik:

- a) bu Protokolun müddəalarına uyğun olaraq qəbul edilmiş bildirişləri və digər məlumatları Razılığa gələn Tərəflər üçün hazırlayır və onlara çatdırır;
- b) bu Protokolun həyata keçirilməsi ilə əlaqədar hesabatlar hazırlayır və təqdim edir;
- c) Razılığa gələn Tərəflərdən daxil olan sorğu və məlumatları nəzərdən keçirir və bu Protokolun həyata keçirilməsi ilə əlaqədar məsələlərlə bağlı onlarla məsləhətləşmələr aparır;
- d) bu Protokolun səmərəli həyata keçirilməsi üçün istənilən Razılığa gələn Tərəfin xahişi əsasında texniki yardım göstərir və məsləhətlər verir;
- e) müvafiq regional və beynəlxalq təşkilatlarla və proqramlarla əməkdaşlıq edir;
- f) Tərəflərin Konfransı tərəfindən müəyyən olunmuş digər funksiyaları həyata keçirir.

Maddə 13. Regional mexanizmin funksiyaları

1. Regional mexanizm Razılığa gələn Tərəflərə neftlə çirklənmə hallarına çevik və səmərəli şəkildə cavab tədbirləri görməyə kömək edir.

2. Regional mexanizmin funksiyaları aşağıdakılardan ibarətdir:

(a) Razılığa gələn Tərəflərin Səlahiyyətli Dövlət Orqanları ilə lazım olduğu təqdirdə, neftlə çirklənmə halları ilə məşğul olan müvafiq beynəlxalq və regional hökumətlərarası və qeyri-hökumət təşkilatları və qurumları ilə yaxın iş münasibətlərini yaratmaq;

(b) texniki əməkdaşlıq, hazırlıq və təlimlərə münasibətdə regional fəaliyyətləri əlaqələndirmək, fəvqəladə hallar üzrə ekspert rəyi ilə təmin etmək, bu sahələrdə milli fəaliyyətlərə kömək etmək;

(c) neftlə çirklənmə hallarına aid məlumatları (kataloqları, ekspert rəylərini, hallarla bağlı məruzələri, fəvqəladə tədbirlər planlarını təkmilləşdirmək üçün texniki irəliləyişləri) toplamaq və yaymaq;

(d) neftlə çirklənmə hallarına aid məlumat və məlumat mübadiləsinin müntəzəm prosedurlarını hazırlamaq;

(e) Xəzər dənizində neftlə çirklənmə hallarına nəzarət edilməsinin texniki vasitələri üzrə məlumat mübadiləsi üçün əlaqələndirici qismində çıxış etmək;

(f) fəvqəladə vəziyyətlərdə neftlə çirklənmələrin qarşısının alınması üçün regional əməkdaşlıqla əlaqədar Xəzər dənizi planının təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər vermək;

(g) tərəflərin konfransı tərəfindən tələb oluna bilən digər funksiyaları həyata keçirmək.

III. İcra və uyğunluq

Maddə 14. Protokolun maliyyələşdirilməsi

1. Bu Protokolun məqsədlərini həyata keçirmək üçün Razılığa gələn Tərəflər əlaqəli proqramlar, layihələr və tədbirlərin hazırlanması və həyata keçirilməsi üçün maliyyə resurslarının hazır olmasını təmin edirlər. Bu məqsədlə onlar:

(a) minimum daxili maliyyə resurslarını təmin edirlər;

(b) qrantlar və kreditlər də daxil olmaqla, ikitərəfli və çoxtərəfli maliyyə mənbələrindən və mexanizmlərindən maliyyə resurslarının səfərbər edilməsinə yardım edirlər;

(c) digər dövlətlərin hökumət agentlikləri, təsisatlar, beynəlxalq təşkilatlar, qeyri hökumət təşkilatları və özəl sektor müəssisələri də daxil olmaqla, resurslarının toplanması və istiqamətləndirilməsi üçün yeni metod və meylləri araşdırırlar.

2. Razılığa gələn Tərəflər tərəfindən başqa cür qərara alınmayıbsa, Konvensiyanın maliyyə qaydaları bu Protokola da aiddir.

Maddə 15. Konvensiya ilə əlaqə

Razılığa gələn Tərəflər başqa cür müəyyən etməyiblərsə, Konvensiyanın 22-ci maddəsinin 9 (c) bəndinə uyğun olaraq qəbul edilmiş prosedur və qaydalar bu Protokola da aid edilir.

Maddə 16. Mübahisələrin həlli

Razılığa gələn Tərəflər arasında Protokolun tətbiqi və təfsiri ilə bağlı istənilən mübahisə Konvensiyanın 30-cu maddəsinə uyğun olaraq həll edilir.

Maddə 17. Protokolun qəbul edilməsi və qüvvəyə minməsi

1. Bu Protokol Tərəflərin Konfransının iclasında Razılığa gələn Tərəflərin konsensusu əsasında qəbul edilir.

2. Protokol Aktau şəhərində 12.08.2011 tarixindən 12.08.2012 tarixinə qədər Xəzəryanı Dövlətlərə imzalanmaq üçün açıqdır.

3. Bu Protokol Xəzəryanı Dövlətlər tərəfindən ratifikasiya və ya qəbul ediləcək və ya təsdiq ediləcək və bu Protokolu imzalamaq üçün bağlı olduğu tarixdən etibarən Xəzəryanı Dövlətlər tərəfindən qoşulmaq üçün açıq olacaqdır.

4. Ratifikasiya, qəbuletmə, təsdiqetmə və ya qoşulma haqqında sənədlər Konvensiyanın depozitarisinə saxlanca verilir.

5. Bu Protokol Xəzəryanı Dövlətlər tərəfindən ratifikasiya, qəbuletmə, təsdiq etmə və ya qoşulma haqqında sənədlərin Konvensiyanın depozitarisinə saxlanca verilmə tarixindən sonrakı 90-cı gün qüvvəyə minir.

Maddə 18. Protokola dəyişikliklərin, qoşmaların və qoşmalarda dəyişikliklərin qəbul edilməsi

İstənilən Razılığa gələn Tərəf bu Protokola dəyişikliklər və qoşmalar, o cümlədən, qoşmalara dəyişikliklər təklif edə bilər. Bu dəyişikliklər və qoşmalar Razılığa gələn Tərəflər tərəfindən qəbul olunacaq və onlar Konvensiyanın 24-cü və 25-ci maddələrinə uyğun olaraq qüvvəyə minəcəkdir.

IV. Yekun müddəalar

Maddə 19. Protokolun milli qanunvericiliyə təsiri

Bu Protokolun müddəaları Razılığa gələn Tərəflərin bu Protokolun icrası məqsədi ilə daha sərt müvafiq milli tədbirlər qəbul etmək hüququna təsir etmir.

Maddə 20. Digər beynəlxalq müqavilələrlə əlaqə

Bu Protokolda heç bir müddəa Razılığa gələn Tərəflərin digər tərəfdar olduqları beynəlxalq müqavilələr üzrə hüquq və öhdəliklərinə xələl gətirmir.

Maddə 21. Qeyd-şərt

Bu Protokola heç bir qeyd-şərt edilə bilməz.

Maddə 22. Autentik mətnlər

Bu Protokolun Azərbaycan, ingilis, fars, qazax, rus və türkmən dilində olan mətnləri bərabər autentikdir. Protokolun təfsiri və tətbiqi ilə bağlı hər hansı mübahisə yaranarsa, ingilis dilində olan mətnə üstünlük verilir.

Maddə 23. Protokolun depozitarisi

Protokolun depozitarisi Konvensiyanın depozitarisidir.

Maddə 24. Xəzər dənizinin hüquqi statusu ilə bağlı danışıqlarla əlaqə

Bu Protokolda heç bir müddəa Xəzər dənizinin yekun hüquqi statusu üzrə danışıqların nəticəsinə qabaqcadan təsir edən kimi təfsir edilmir.

Bunun təsdiqi olaraq, müvafiq qaydada səlahiyyətləndirilmiş aşağıda imza edən şəxslər hazırkı Protokolu imzaladılar.

Aktau şəhərində 12 avqust 2011-ci il tarixində imzalanmışdır.

**“SƏRHƏDDƏN KEÇƏN SU AXINLARININ VƏ BEYNƏLXALQ GÖLLƏRİN
MÜHAFİZƏSİ VƏ İSTİFADƏSİ ÜZRƏ KONVENSIYA”YA DÜZƏLİŞLƏRİN TƏSDİQ
EDİLMƏSİ HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 4-cü bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

“Sərhəddən keçən su axınlarının və beynəlxalq göllərin mühafizəsi və istifadəsi üzrə Konvensiya”nın 25-ci və 26-cı maddələrinə 2003-cü il noyabrın 28-də Madrid şəhərində qəbul edilmiş düzəlişlər təsdiq edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 22 noyabr 2013-cü il
№ 817-IVQ

*Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Avropa İqtisadi
Komissiyası “Sərhəddən keçən su axınlarının
və
beynəlxalq göllərin mühafizəsi və istifadəsi üzrə
Konvensiya”nın Tərəflərinin Görüşü*

**“SƏRHƏDDƏN KEÇƏN SU AXINLARININ VƏ BEYNƏLXALQ GÖLLƏRİN
MÜHAFİZƏSİ VƏ İSTİFADƏSİ ÜZRƏ KONVENSIYA”NIN 25-Cİ VƏ 26-Cİ
MADDƏLƏRİNƏ
DÜZƏLİŞLƏR**

1. İsveçrə Hökuməti tərəfindən edilmiş 2003-cü il 20 avqust tarixli təklifə əsasən, (MP.WAT/2003/4) “Sərhəddən keçən su axınlarının və beynəlxalq göllərin mühafizəsi və istifadəsi üzrə Konvensiya”nın Tərəfləri 2003-cü il 28 noyabr tarixində III/1 nömrəli qərarla həmin Konvensiyanın 25-ci və 26-cı maddələrinə düzəlişlər etdilər.

2. Bu Qərar, düzəlişin mətni daxil olmaqla, əlavə edilir.

Əlavə

QƏRAR III/1

**“Sərhəddən keçən su axınlarının və beynəlxalq göllərin mühafizəsi və istifadəsi üzrə
Konvensiya”ya
DÜZƏLİŞLƏR**

Tərəflərin Görüşü:

Sahilyanı dövlətlər arasında sərhəddən keçən su axınları və beynəlxalq göllər üzrə əməkdaşlığın sülhə, təhlükəsizliyə və davamlı su idarəçiliyinə kömək etdiyinə və hər kəsin xeyrinə olduğuna möhkəm inam ifadə edərək,

dünyada çay hövzəsi əməkdaşlığının təşviq edilməsini və əldə olunan təcrübənin dünyanın digər regionları ilə bölüşdürülməsini istəyərək,

buna görə də artıq BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyasının digər ekoloji konvensiyalarında (yəni ətraf mühitlə bağlı məsələlərdə məlumatın əldə edilməsi, ictimaiyyətin qərar qəbul edilməsində iştirakı və ədalət mühakiməsinin açıq keçirilməsi haqqında vətranssərhəd kontekstində ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında konvensiyalarında), eləcə də Transsərhəd sular üzərində sənaye qəzalarının transsərhəd təsirləri səbəbindən əmələ gələn ziyana görə mülki məsuliyyət və kompensasiya haqqında Protokolunda nəzərdə tutulduğu kimi, BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyasının regionundan kənarında yerləşən dövlətlərə Konvensiyanın tərəfi olmaq imkanı yaradılmasını arzulayaraq,

1. Konvensiyaya aşağıdakı düzəlişləri qəbul edir:

a) 25-ci maddənin 2-ci bəndindən sonra aşağıdakı redaksiyada yeni bənd əlavə edilsin:

“3. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının üzvü olan, 2-ci bənddə qeyd edilməyən istənilən dövlət Konvensiyaya Tərəflərin Görüşünün təsdiqi olduqdan sonra qoşula bilər. Bu dövlət qoşulma sənədində Konvensiyaya Tərəflərin Görüşündə əldə edilmiş təsdiq əsasında qoşulduğunu və təsdiqin qəbul olunma tarixini göstərən bəyannamə hazırlayır. Bu bəndin Konvensiyaya 2003-cü il 28 noyabr tarixi üçün qoşulan bütün dövlət və təşkilatlara münasibətdə qüvvəyə minməsinə kimi Birləşmiş Millətlər Təşkilatının üzvləri tərəfindən hər hansı üzvolma müraciəti Tərəflərin Görüşü tərəfindən təsdiq olunma kimi başa düşülməməlidir.”;

növbəti bəndlər müvafiq olaraq yenidən nömrələnsin;

b) 26-cı maddənin 3-cü bəndində “23-cü maddədə” sözlərindən sonra “və ya 25-ci maddənin 3-cü bəndində” sözləri əlavə edilsin.

2. Konvensiyanın Tərəflərini düzəlişlərin qəbul edilməsinə dair sənədlərini mümkün qədər tez bir zamanda saxlanca verməyə çağırır.

3. Konvensiyanı ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq edən istənilən dövləti və ya təşkilatı eyni zamanda yuxarıda qeyd edilən düzəlişləri ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq etməyə çağırır.

4. BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyasının regionundan kənarında, xüsusilə onunla sərhəddə yerləşən dövlətləri Konvensiyaya qoşulmağa və bu məqsədlə Tərəflərin Görüşünün təsdiqini əldə etməyə çalışmaq üçün həvəsləndirir.

5. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının marağı olan üzv dövlətlərini öz görüşlərində müşahidəçi qismində və Konvensiyanın işçi proqramı çərçivəsində fəaliyyətdə iştirak etməyə dəvət edir.

6. Konvensiyanın II hissəsinin müddəalarına uyğun olaraq, BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyasının regionu ilə həmsərhəd olan və hələ də BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyasının sahilyanı dövlətləri ilə texniki əməkdaşlıq etməyən və ikitərəfli və ya çoxtərəfli müqavilələr bağlamayan dövlətləri dərhal bunu etməyə dəvət edir.

**BİRLƏŞMİŞ MİLLƏTLƏR TƏŞKİLATININ “İQLİM DƏYİŞMƏLƏRİ HAQQINDA”
ÇƏRÇİVƏ KONVENSIYASINA DAİR KİOTO PROTOKOLUNA DOHA
DÜZƏLİŞİNİN TƏSDİQ EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 4-cü bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının “İqlim dəyişmələri haqqında” Çərçivə Konvensiyasına dair Kioto Protokoluna 2012-ci il 8 dekabr tarixli Doha Düzəlişi təsdiq edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 14 aprel 2015-ci il
№ 1256-IVQ

**“BİRLƏŞMİŞ MİLLƏTLƏR TƏŞKİLATININ “İQLİM DƏYİŞMƏLƏRİ HAQQINDA”
ÇƏRÇİVƏ KONVENSIYASINA DAİR KİOTO PROTOKOLU”NA
DOHA DÜZƏLİŞİ**

Maddə 1: **Düzəliş**

A. Kioto Protokoluna B Əlavəsi

Protokolun B Əlavəsindəki cədvəl aşağıdakı cədvəl ilə əvəz edilsin:

1	2	3	4	5	6
Tərəflər	Tullantıların məhdudlaşdırılması və ya azaldılması üzrə kəmiyyət öhdəliyi (2008-2012) (baza ili və ya dövrünün faiz miqdarı)	Tullantıların məhdudlaşdırılması və ya azaldılması üzrə kəmiyyət öhdəliyi (2013-2020) (baza ili və ya dövrünün faiz miqdarı)	Baz a ili ¹	Tullantıların məhdudlaşdırılması və ya azaldılması üzrə kəmiyyət öhdəliyi (2013-2020) (baza ilinin faiz miqdarı ilə ifadə olunub) ¹	2020-ci ilə qədər istixana effekti yaradan qazların tullantıların azaldılması üzrə öhdəliklər (baza ilinin faiz miqdarı) ²
Avstraliya	108	99.5	200 0	98	-5-15% və ya -25% ³
Avstriya	92	80 ⁴	MY	MY	

Belarus ^{5*}		88	199 0	MY	-8%
Belçika	92	80 ⁴	MY	MY	
Bolqarıstan*	92	80 ⁴	MY	MY	
Xorvatiya*	95	80 ⁴	MY	MY	-20%/- 30% ⁷
Kıpr		80 ⁴	MY	MY	
Çexiya*	92	80 ⁴	MY	MY	
Danimarka	92	80 ⁴	MY	MY	
Estoniya*	92	80 ⁴	MY	MY	
Avropa Birliyi	92	80 ⁴	199 0	MY	-20%/- 30% ⁷
Finlandiya	92	80 ⁴	MY	MY	
Fransa	92	80	MY	MY	
Almaniya	92	80 ⁴	MY	MY	
Yunanıstan	92	80 ⁴	MY	MY	
Macarıstan*	94	80 ⁴	MY	MY	
İslandiya	110	80 ⁸	MY	MY	
İrlandiya	92	80 ⁴	MY	MY	
İtaliya	92	80 ⁴	MY	MY	
Qazaxıstan*		95	119 0	95	
Latviya*	92	80 ⁴	MY	MY	
Lixtenşteyn	92	84	119 0	84	20%/-30% ⁹
Litva*	92	80 ⁴	MY	MY	
Lüksemburq	92	80 ⁴	MY	MY	
Malta		80	MY	MY	
Monako	92	78	199 0	78	
Niderland	92	80 ⁴	MY	MY	
Norveç	101	84	199 0	84	-30%/- 40% ¹⁰
Polşa*	94	80 ⁴	MY	MY	
Portuqaliya	92	80 ⁴	MY	MY	
Rumıniya*	92	80 ⁴	MY	MY	
Slovakiya*	92	80 ⁴	MY	MY	
Sloveniya*	92	80 ⁴	MY	MY	
İspaniya	92	80 ⁴	MY	MY	
İsveç	92	80 ⁴	MY	MY	
İsveçrə	92	84.2	199 0	MY	-20%/- 30% ¹¹

Ukrayna *	100	76 ¹²	1990	MY	-20%
Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığı	90	80	MY	MY	
Tərəflər	Tullantıların məhdudlaşdırılması və ya azaldılması üzrə kəmiyyət öhdəliyi (2008-2012) (baza ili və ya dövrünün faiz miqdarı)				
Kanada ¹³	94				
Yaponiya ¹⁴	94				
Yeni Zelandiya ¹⁵	100				
Rusiya Federasiyası ^{16*}	100				

İxtisarlar: MY = məlumat yoxdur.

* Bazar iqtisadiyyatına keçid prosesindəki ölkələr.

1, 2 və 5 nömrəli dipnotlar istisna olmaqla, bütün dipnotlar müvafiq Tərəflərlə aparılan müzakirələr əsasında müəyyən edilmişdir.

¹ Üzv Tərəf öz məqsədləri üçün müvafiq il üzrə tullantıların faiz miqdarı qismində Kioto Protokolu əsasında beynəlxalq öhdəlik yaradan tullantıların məhdudlaşdırılması və ya azaldılması üzrə kəmiyyət öhdəliklərini, eyni zamanda bu cədvəlin ikinci və üçüncü sütununda baza ilinə nisbətə beynəlxalq öhdəlik yaradan tullantıların məhdudlaşdırılması və ya azaldılması üzrə kəmiyyət öhdəliklərini ifadə etmək üçün baza ilindən istifadə edə bilər.

² Bu öhdəliklərlə bağlı əlavə məlumatlar FCCC/SB/2011/INF.1/Rev.1 və FCCC/KP/AWG/2012/MISC.1, Add.1 və Add.2 sənədlərindən əldə oluna bilər.

³ Kioto Protokolu əsasında ikinci öhdəlik müddətində Avstraliyanın tullantıların məhdudlaşdırılması və ya azaldılması üzrə kəmiyyət öhdəliyi ölkənin 2020-ci ilə kimi tullantıların qeyd-şərtsiz 2000-ci il səviyyəsindən 5 % azaldılması hədəfinə nail olunması ilə uyğunluq təşkil edir. Avstraliya bəzi şərtlərdən asılı olaraq, 2000-ci ildən aşağı səviyyədə tullantıların azaldılmasının 5 %-dən 15 %-ə və ya 25 %-ə qalxması imkanını qoruyub saxlayır. Bunlar Kankun razılaşmaları əsasında verilən öhdəliklərin statusunu saxlayır və bu Protokol və ya onun əlaqədar qaydaları və metodları ilə heç bir yeni hüquqi öhdəlik yaranmır.

⁴ Kioto Protokolu əsasında Avropa Birliyi və onun üzv dövlətlərinin ikinci öhdəlik müddətində tullantıların məhdudlaşdırılması və ya azaldılması üzrə kəmiyyət öhdəlikləri bu öhdəliklərin Kioto Protokolunun 4-cü maddəsinə uyğun olaraq birgə yerinə yetiriləcəyi fikrinə əsaslanır. Tullantıların məhdudlaşdırılması və ya azaldılması üzrə kəmiyyət öhdəlikləri Avropa Birliyi və onun üzv dövlətlərinin Kioto Protokolunun müddəalarına uyğun olaraq öz öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə dair razılıqla bağlı müvafiq bildirişə xələl gətirmir.

⁵ 10/CMP.2 qərarına əsasən qəbul olunmuş düzəlişlə B Əlavəsinə daxil edilmişdir. Bu düzəliş hələ qüvvəyə minməmişdir.

⁶ Kioto Protokolu əsasında ikinci öhdəlik müddətində Xorvatiyanın tullantıların məhdudlaşdırılması və ya azaldılması üzrə kəmiyyət öhdəliyi ölkənin bu öhdəlikləri Kioto Protokolunun 4-cü maddəsinə əsasən Avropa Birliyi və onun üzv dövlətləri ilə birgə yerinə yetirəcəyi fikrinə əsaslanır. Nəticə etibarilə, Xorvatiyanın Avropa Birliyinə üzvlüyü onun Kioto Protokolunun 4-cü maddəsinə və ya tullantıların məhdudlaşdırılması və ya azaldılması üzrə kəmiyyət öhdəliyinə uyğun olaraq birgə iştirakına təsir etmir.

⁷ 2012-ci ildən sonrakı müddətə qlobal və əhatəli razılaşmanın tərkib hissəsi kimi Avropa Birliyi 1990-cı illə müqayisədə 2020-ci ilə qədər tullantıların 30 % azaldılması ilə bağlı şərti təklifini bir daha irəli sürür, bir şərtlə ki, inkişaf etmiş digər ölkələr tullantıların müqayisəli azaldılması öhdəliyini üzərinə götürsün və inkişaf etməkdə olan ölkələr öz məsuliyyətlərinə və müvafiq bacarıqlarına əsasən bu sahəyə öz töhfələrini versinlər.

⁸ Kioto Protokolu əsasında ikinci öhdəlik müddətində İslandiyanın tullantıların məhdudlaşdırılması və ya azaldılması üzrə kəmiyyət öhdəliyi ölkənin bu öhdəlikləri Kioto Protokolunun 4-cü maddəsinə əsasən Avropa Birliyi və onun üzv dövlətləri ilə birgə yerinə yetirəcəyi fikrinə əsaslanır.

⁹ Üçüncü sütunda verilən tullantıların məhdudlaşdırılması və azaldılması üzrə kəmiyyət öhdəliyi 1990-cı illə müqayisədə 2020-ci ilə qədər tullantıların 20 % azaldılmasını nəzərdə tutur. Lixtenşteyn 1990-cı illə müqayisədə 2020-ci ilə qədər tullantıların 30 % azaldılmasını nəzərə alacaq, bir şərtlə ki, digər inkişaf etmiş ölkələr tullantıların müqayisəli azaldılması öhdəliyini üzərinə götürsün və iqtisadi cəhətdən daha çox inkişaf etməkdə olan ölkələr isə öz məsuliyyətlərinə və müvafiq bacarıqlarına əsasən bu sahəyə öz töhfələrini versinlər.

¹⁰ Norveçin tullantıların məhdudlaşdırılması və ya azaldılması üzrə kəmiyyət öhdəliyi 1990-cı illə müqayisədə 2020-ci ilə qədər tullantıların 30 %-ə qədər azaldılması hədəfinə uyğun hesab olunur. Əgər bu, tullantı payı çox olan tərəflərin tullantıların azaldılması üzrə temperatur artımının 2°C səviyyəsində saxlanılması hədəfinə uyğun olaraq, qlobal və hərtərəfli razılaşmasına töhfə verərsə, Norveç 1990-cı il üzrə səviyyələr əsasında tullantıları 40 %-ə qədər azaldacaqdır. Bunlar Kankun razılaşmaları əsasında verilən öhdəliklərin statusunu saxlayır və bu Protokol əsasında heç bir yeni hüquqi öhdəlik yaranmır.

¹¹ Bu cədvəlin üçüncü sütununda verilən tullantıların məhdudlaşdırılması və ya azaldılması üzrə kəmiyyət öhdəliyi 1990-cı il üzrə səviyyələrlə müqayisədə 2020-ci ilə qədər tullantıların 20 % azaldılmasını nəzərdə tutur. İsveçrə 1990-cı illə müqayisədə 2020-ci ilə qədər tullantıların 30 % azaldılmasını nəzərə alacaq, bir şərtlə ki, digər inkişaf etmiş ölkələr, temperatur artımının 2°C səviyyəsində saxlanılması hədəfinə uyğun olaraq, tullantıların müqayisəli azaldılması öhdəliyini üzərinə götürsün, inkişaf etməkdə olan ölkələr isə öz məsuliyyətlərinə və müvafiq bacarıqlarına əsasən bu sahəyə öz töhfələrini versinlər. Bunlar Kankun razılaşmaları əsasında verilən öhdəliklərin statusunu saxlayır və bu Protokol və ya onun əlaqədar qaydaları və metodları üzrə hüquqi cəhətdən yeni məcburi öhdəlikləri əhatə etmir.

¹² Belə köçürmə tam olmalıdır və qanuni yolla əldə olunmuş bu əmlakın istifadəsi üzrə heç bir imtina və ya məhdudlaşdırma qəbul edilmir.

¹³ 2011-ci il 15 dekabr tarixində Depozitari Kanadanın Kioto Protokolundan çıxması ilə bağlı yazılı bildiriş almışdır. Bu qərar Kanada üçün 2012-ci il 15 dekabr tarixində qüvvəyə minəcəkdir.

¹⁴ 2010-cu il 10 dekabr tarixli yazışmada Yaponiya tərəfi bildirmişdir ki,

2012-ci ildən sonra Kioto Protokolunun ikinci öhdəlik müddətində öz üzərinə öhdəlik götürmək niyyətində deyildir.

¹⁵ Yeni Zelandiya Kioto Protokoluna üzv Tərəf olaraq qalır və Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyası əsasında 2020-ci illəri əhatə edən ümumi iqtisadi tullantıların azaldılması hədəfini qarşısına qoyur.

¹⁶ Katibliyin 2010-cu il 9 dekabr tarixli yazışmasında Rusiya Federasiyası ikinci öhdəlik müddətində tullantıların məhdudlaşdırılması və azaldılması üzrə kəmiyyət öhdəliyi götürmək niyyətinin olmadığını bildirmişdir.

Kioto Protokoluna A Əlavəsi

Protokola edilən A Əlavəsində “İstixana effekti yaradan qazlar” başlıqlı siyahı aşağıdakı siyahı ilə əvəz edilir:

İstixana effekti yaradan qazlar

Karbon - 2 oksid (CO₂)

Metan (CH₄)

Oksidləşmiş azot (N₂O)

Hidroftorkarbon (HFCs)

Perftorkarbon (PFCs)

Kükürd heksaftor (SF₆)

Azot triflor (NF₃)^{III}

C. Maddə 3, bənd 1 bis

Protokolun 3-cü maddəsinin 1-ci bəndindən sonra aşağıdakı bənd əlavə edilir:

1 bis. 1 nömrəli Əlavəyə daxil edilən Tərəflər 2013-2020-ci illəri əhatə edən öhdəlik müddətində 1990-cı ildən aşağı səviyyədə istixana effekti yaradan qazların ümumi tullantılarının sayının ən azı 18 %-ə qədər azaldılması məqsədi ilə fərdi və ya birləşmiş şəkildə A Əlavəsində sadalanan istixana effekti yaradan qazların antropogen təsirlər nəticəsində karbon-2 oksid emissiyalarının ümumi həcmnin B Əlavəsində yer alan cədvəlin üçüncü sütununda qeyd olunan tullantıların məhdudlaşdırılması və ya azaldılması üzrə kəmiyyət öhdəliklərinə və bu maddənin müddəalarına əsasən hesablanan miqdardan artıq olmamasını təmin edirlər.

D. Maddə 3, bənd 1 ter

Protokolun 3-cü maddəsinin 1 bis bəndindən sonra aşağıdakı bənd əlavə edilir:

1 ter. B Əlavəsinə daxil edilən Tərəf B Əlavəsində yer alan cədvəlin üçüncü sütununda əks olunan tullantıların məhdudlaşdırılması və ya azaldılması üzrə kəmiyyət öhdəliklərinin faiz miqdarının azaldılması məqsədi ilə düzəliş təklif edə bilər. Belə düzəlişlə bağlı təklifi, qəbul olunması üçün irəli sürülməsi məqsədi ilə Tərəflərin iştirakı ilə keçiriləcək konfransdan ən azı üç ay əvvəl Katiblik Tərəflərə bildirir.

E. Maddə 3, bənd 1 quater

Protokolun 3-cü maddəsinin 1 ter bəndindən sonra aşağıdakı bənd əlavə edilir:

1 quater. 1 nömrəli Əlavəyə daxil edilən Tərəfin 3-cü maddənin 1 ter bəndinə əsasən, tullantıların məhdudlaşdırılması və ya azaldılması üzrə kəmiyyət öhdəliyinin artırılması ilə bağlı

təklif etdiyi düzəliş onun qəbul olunması üçün keçirilən səsvermədə iştirak edən Tərəflərin dördü üçü əleyhinə səs vermədiyi halda, Protokolun Tərəflərinin iclası kimi çıxış edən konfrans tərəfindən qəbul edilmiş hesab olunur. Qəbul edilən düzəlişi Katiblik, bütün Tərəflərə bununla bağlı məlumat verəcək depozitariyə bildirir və depozitari tərəfindən məlumat verildikdən sonra yanvarın 1-dən qüvvəyə minir. Bu düzəlişlər bütün Tərəflər üçün öhdəlik yaradır.

F. Maddə 3, bənd 7 bis

Protokolun 3-cü maddəsinin 7-ci bəndindən sonra aşağıdakı bənd əlavə edilir:

7 bis. 2013-2020-ci illəri əhatə edən tullantıların məhdudlaşdırılması və ya azaldılması üzrə kəmiyyət öhdəliyinə dair ikinci müddətdə 1 nömrəli Əlavəyə daxil edilən hər Tərəf üçün təyin olunan miqdar 1990-cı il, baza ili və ya 5-ci bəndə əsasən səkkiz dəfə artırılmaqla müəyyən olunan müddət üzrə A Əlavəsində sadalanan istixana qazlarının ümumi karbon-2 oksid tullantılarının B Əlavəsinin üçüncü sütununda əks etdirilən faiz miqdarına bərabər olmalıdır. 1 nömrəli Əlavəyə daxil edilən, torpaqdan istifadə üzrə dəyişiklik və meşəçiliyin 1990-cı il üzrə istixana qazlarının tullantılarının xalis mənbəyindən ibarət olduğu Tərəflər tullantıların müəyyən olunmuş miqdarının hesablanması məqsədi ilə 1990-cı il üzrə tullantıların baza ili və ya dövrünə həmin il üzrə torpaqdan istifadədən və uducuların absorbsiyasından yaranan ekvivalent antropogen karbon-2 oksid tullantılarını daxil edirlər.

G. Maddə 3, bənd 7 ter

Protokolun 3-cü maddəsinin 7 bis bəndindən sonra aşağıdakı bənd əlavə edilir:

7 ter. 1 nömrəli Əlavəyə daxil edilən Tərəf üzrə ikinci öhdəlik dövrünün müəyyən olunmuş miqdarı ilə səkkiz dəfə artırılan əvvəlki öhdəlik dövrünün ilk üç ili üzrə orta illik tullantılar arasında hər hansı müsbət fərq həmin Tərəfin ödəmə hesabına köçürülür.

H. Maddə 3, bənd 8

Protokolun 3-cü maddəsinin 8-ci bəndində:

7-ci bəndə aid hesablama sözü

və 7 bis bəndlərinə aid hesablamalar sözü ilə əvəz edilir.

I. Maddə 3, bənd 8 bis

Protokolun 3-cü maddəsinin 8-ci bəndindən sonra aşağıdakı bənd əlavə edilir:

bis. 1 nömrəli Əlavəyə daxil edilən hər hansı Tərəf 7 bis bəndinə aid hesablama aparılması məqsədi ilə azot-üç fluorit maddəsi üzrə 1995-ci və 2000-ci illərdən baza ili kimi istifadə edə bilər.

J. Maddə 3, 12 bis və ter nömrəli bəndlər

Protokolun 3-cü maddəsinin 12-ci bəndindən sonra aşağıdakı bəndlər əlavə edilir:

12 bis. Konvensiya və ya onun sənədləri əsasında yaradılmalı olan bazar əsaslı mexanizmlərdən ortaya çıxan hər hansı vahidlərdən 1 nömrəli Əlavəyə daxil edilən Tərəflər 3-cü maddə əsasında tullantıların məhdudlaşdırılması və azaldılması üzrə kəmiyyət öhdəliklərinə cavab verməkdə yardım göstərilməsi üçün istifadə edə bilərlər. Konvensiyanın üzvü olan Tərəfin digər üzv Tərəfdən əldə etdiyi bu vahidlər birincinin müəyyən olunmuş məbləğinə əlavə edilir və ötürən Tərəfin vahidlərinin miqdarından çıxılır.

12 ter. Protokola üzv Tərəflərin iclası kimi xidmət göstərən konfrans 12 bis bəndinə aid bazar əsaslı mexanizmlər əsasında təsdiq edilmiş fəaliyyətlərin vahidlərindən, 1 nömrəli Əlavəyə daxil edilən Tərəflərin 3-cü maddə əsasında tullantıların məhdudlaşdırılması və azaldılması üzrə kəmiyyət öhdəliklərinə cavab verməkdə yardım göstərilməsi üçün istifadə etmələrinə və bu vahidlər 17-ci maddəyə əsasən əldə olunduğu təqdirdə, onların bir qisminin inzibati xərclərin, eləcə də inkişaf etməkdə olan ölkələrin, xüsusilə də iqlim dəyişmələrinin mənfi təsirlərinə həssas olan Tərəflərin adaptasiya xərclərinin qarşılmasına dair təminat verir

K. Maddə 4, bənd 2

Protokolun 4-cü maddəsinin 2-ci bəndinin birinci cümləsinin sonuna aşağıdakı sözlər əlavə edilir:

“və ya 3-cü maddənin 9-cu bəndinə əsasən B Əlavəsinə hər hansı düzəlişin qəbul olunması ilə bağlı sənədlərini saxlanca təqdim etdikləri gün.”.

L. Maddə 4, bənd 3

Protokolun 4-cü maddəsinin 3-cü bəndində:

,bənd 7

aid olduğu hissə ilə əvəz edilir.

Maddə 2. **Qüvvəyəminmə**

Bu düzəliş Kioto Protokolunun 20-ci və 21-ci maddələrinə uyğun olaraq qüvvəyə minir.

^[1] Yalnız ikinci öhdəlik müddətinin əvvəlindən tətbiq edilir.

**BİRLƏŞMİŞ MİLLƏTLƏR TƏŞKİLATININ İQLİM DƏYİŞMƏLƏRİ ÜZRƏ
ÇƏRÇİVƏ KONVENSIYASI İLƏ BAĞLI TƏRƏFLƏRİN 21-Cİ KONFRANSINDA
QƏBUL OLUNMUŞ PARİS SAZIŞININ TƏSDİQ EDİLMƏSİ HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 4-cü bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır:**

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyası ilə bağlı Tərəflərin 21-ci Konfransında qəbul olunmuş Paris Sazişi təsdiq edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 28 oktyabr 2016-cı il
№ 362-VQ

PARİS SAZIŞI

Bu Sazişin Tərəfləri,
bundan sonra “Konvensiya” adlandırılacaq Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasına Tərəf olaraq,

Konvensiyanın Tərəflər Konfransının on yeddinci sessiyası zamanı 1/CP.17 sayılı qərarı ilə təsis edilmiş Gücləndirilmiş Fəaliyyət üzrə Durban Platformasına uyğun olaraq,

Konvensiyanın məqsədlərini və onun prinsiplərini, o cümlədən ədalətlik prinsipini və fərqli milli şəraitlər nəzərə alınmaqla, ümumi, lakin müxtəlif (diferensial) cavabdehliyi və müvafiq imkanları rəhbər tutaraq,

mövcud qabaqcıl elmi biliklər əsasında iqlim dəyişmələri təhlükəsinə qarşı səmərəli və progressiv cavab tədbirlərinə olan ehtiyacı qəbul edərək,

həmçinin, Konvensiyada nəzərdə tutulduğu kimi, inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrin, xüsusilə də iqlim dəyişmələrinin mənfi təsirlərinə daha həssas olan ölkələrin konkret ehtiyaclarını və xüsusi vəziyyətlərini qəbul edərək,

maliyyələşdirmə və texnologiyanın ötürülməsi baxımından ən az inkişaf etmiş ölkələrin konkret ehtiyaclarını və xüsusi vəziyyətlərini tam nəzərə alaraq,

Tərəflərin iqlim dəyişmələrinin təsiri ilə yanaşı, həmçinin iqlim dəyişmələrinə qarşı həyata keçirilən tədbirlərin təsirinə də məruz qala biləcəklərini qəbul edərək,

iqlim dəyişmələrinə qarşı mübarizə fəaliyyətləri, cavab tədbirləri və onların təsirləri ilə davamlı inkişaf və yoxsulluğun aradan qaldırılmasına bərabər çıxış arasındakı ayrılmaz əlaqəni vurğulayaraq,

ərzaq təhlükəsizliyinin qorunması və aclığa son qoyulmasının fundamental prioritet təşkil edən məsələ olduğunu və qida istehsalı sistemlərinin iqlim dəyişmələrinin mənfi təsirlərinə xüsusi həssaslığını qəbul edərək,

milli səviyyədə müəyyən edilmiş inkişaf prioritetlərinə uyğun olaraq, işçi qüvvəsinin ədalətli keçidi və layiqli əmək şəraiti və keyfiyyətli iş yerlərinin yaradılması zərurətini nəzərə alaraq,

iqlim dəyişmələri bəşəriyyətin ümumi problemi olduğundan, Tərəflər iqlim dəyişmələrinə qarşı tədbirlər görərək, özlərinin insan hüquqlarına, sağlamlıq hüququna, yerli xalqların hüquqlarına, yerli icmaların, miqrantların, uşaqların, əlilliyi olan şəxslərin və aztəminatlı insanların hüquqlarına və inkişaf etmək hüququna, o cümlədən gender bərabərliyinə, qadınların hüquq və imkanlarının genişləndirilməsinə və nəsillərarası ədalətiliklə bağlı müvafiq öhdəliklərinə hörmət etməli, onları təşviq etməli və nəzərə almalı olduqlarını etiraf edərək,

Konvensiyada qeyd edilən istixana effektiv qazların uducu və yığıcılarının müvafiq qaydada mühafizəsi və genişləndirilməsinin vacibliyini qəbul edərək,

iqlim dəyişməsi probleminin həlli istiqamətində addım atarkən, okeanlar da daxil olmaqla, bütün ekosistemlərin bütövlüyünün təmin edilməsinin və bəzi mədəniyyətlər tərəfindən Ana-Yer kürəsi kimi qəbul edilən biomüxtəlifliyin qorunmasının və bəziləri üçün "iqlim ədaləti" məfhumunun əhəmiyyətini qeyd edərək,

bu Sazişdə qeyd edilən məsələlər üzrə bütün səviyyələrdə təhsilin, təlimin, ictimai maarifləndirmənin, ictimai iştirakın, ictimaiyyətin məlumata çıxışının və əməkdaşlığın vacibliyini təsdiq edərək,

iqlim dəyişmələrinə qarşı tədbirlər görərək, Tərəflərin müvafiq milli qanunvericiliklərinə uyğun olaraq, hökumətin və müxtəlif iştirakçıların bütün səviyyələrdə prosesə cəlb olunmasının vacibliyini qəbul edərək,

həmçinin, inkişaf etmiş Tərəf ölkələr başda olmaqla, sosial stabil həyat tərzləri və ətraf mühitə zərər verməyən istehlak və istehsal nümunələrinin iqlim dəyişmələri problemlərinin həlli istiqamətində vacib rol oynadığını qəbul edərək, aşağıdakılar barədə razılığa gəldilər:

Maddə 1

Bu Sazişin məqsədi üçün Konvensiyanın 1-ci maddəsində qeyd edilən anlayışlar tətbiq edilir. Buna əlavə olaraq:

1. "Konvensiya" dedikdə 1992-ci il 9 may tarixində Nyu-York şəhərində qəbul edilmiş Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyası nəzərdə tutulur.
2. "Tərəflər Konfransı" dedikdə Konvensiyanın Tərəflər Konfransı nəzərdə tutulur.
3. "Tərəf" dedikdə bu Sazişin Tərəfi nəzərdə tutulur.

Maddə 2

1. Bu Saziş, Konvensiyanı və onun məqsədlərini daha səmərəli həyata keçirməklə, aşağıdakılar vasitəsilə, davamlı inkişaf və yoxsulluğu aradan qaldırmaq üzrə səylər kontekstində iqlim dəyişmələri təhlükəsinə qlobal cavab tədbirlərini gücləndirmək məqsədi daşıyır:
 - (a) həyata keçiriləcəyi təqdirdə, iqlim dəyişmələrinin risk və təsirlərini əhəmiyyətli dərəcədə azaldacağını qəbul edərək, qlobal ortalama temperatur artımının sənayeləşmə dövrünə qədərki səviyyədən 2°C-dən xeyli aşağı saxlanması və temperatur artımının 1.5°C-dək məhdudlaşdırılması üçün say göstərilməsi;
 - (b) ərzaq istehsalını təhlükəyə atmayacaq bir şəkildə iqlim dəyişmələrinin mənfi təsirlərinə uyğunlaşma qabiliyyətinin artırılması, iqlim dəyişmələrinə qarşı dayanıqlılıq və istixana effektiv qaz tullantılarının azaldılması üzrə inkişafın gücləndirilməsi; və

- (c) maliyyə axınlarının istixana effektiv qaz tullantılarının azaldılmasına və iqlim dəyişmələrinə qarşı davamlı inkişafa yönəldilməsi.
2. Bu Saziş, fərqli milli şəraitlər nəzərə alınmaqla, bərabərlik və ümumi, lakin müxtəlif (diferensial) cavabdehlik və müvafiq imkanlar prinsipini əks etdirməklə həyata keçiriləcəkdir.

Maddə 3

Bütün Tərəflər, iqlim dəyişmələrinə qarşı qlobal cavab tədbirləri üzrə milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfələr kimi, bu Sazişin 2-ci maddəsində göstərilən məqsədə nail olmaq üçün Sazişin 4-cü, 7-ci, 9-cu, 10-cu, 11-ci və 13-cü maddələrində müəyyən edildiyi kimi, məqsədyönlü şəkildə səy göstərməli və bu barədə məlumat verməlidirlər. Bütün Tərəflərin göstərdikləri səylər bu Sazişin səmərəli şəkildə həyata keçirilməsi üçün inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrə dəstəyin təmin edilməsi ehtiyacını qəbul edərək, zaman keçdikcə irəliləyişi əks etdirəcəkdir.

Maddə 4

1. Sazişin 2-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş uzunmüddətli qlobal temperatur məqsədinə nail olmaq üçün Tərəflər mümkün olan ən qısa müddət ərzində istixana effektiv qaz tullantılarının qlobal pik səviyyəsinə çatdırılmasını planlaşdırır, qəbul edir ki, bu tullantıların pik səviyyəsinə çatdırılması inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələr üçün daha çox vaxt tələb edəcəkdir, davamlı inkişaf və yoxsulluğun aradan qaldırılması səyləri kontekstində və ədalətlik əsasında, əsrin ikinci yarısında istixana effektiv qazların mənbələrdən olan antropogen və ayrılmalardan atılan tullantılar arasında balansə nail olmaq məqsədilə qabaqcıl elmi biliklər əsasında tullantıların bundan sonra sürətli şəkildə azaldılmasını qarşılarına məqsəd qoyurlar.
2. Hər bir Tərəf nail olmaq niyyətində olduğu milli səviyyədə müəyyən edilmiş ardıcıl töhfələri hazırlayır, əlaqələndirir və davam etdirir. Tərəflər hədəflənən töhfələrə nail olmaq üçün yerli yumşaltma tədbirlərini həyata keçirirlər.
3. Hər bir Tərəfin milli səviyyədə müəyyən edilmiş sonrakı töhfələri həmin Tərəfin bundan əvvəl mövcud olan milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfələri ilə müqayisədə daha üstün olur və fərqli milli şəraitlər nəzərə alınmaqla ümumi, lakin müxtəlif (diferensial) cavabdehlik və müvafiq imkanları əks etdirərək, mümkün olan ən yüksək iddianı əks etdirirlər.
4. İnkişaf etmiş Tərəf ölkələr bütün iqtisadiyyat üzrə tullantıların mütləq azaldılması hədəflərini üzərlərinə götürərək, aparıcı rol oynamaqda davam etməlidirlər. İnkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələr yumşaltma səylərini artırmaqda davam etməlidirlər və fərqli milli şəraitlər nəzərə alınmaqla, bütün iqtisadiyyat üzrə tullantıların azaldılmasına və ya məhdudlaşdırılmasına doğru hərəkət etməyə təşviq olunurlar.
5. İnkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrə gücləndirilmiş dəstək verilməsinin onların fəaliyyətlərində daha yüksək iddia üçün imkan yaradacağını etiraf edərək, bu maddənin həyata keçirilməsi üçün, 9-cu, 10-cu və 11-ci maddələrə müvafiq olaraq, inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələr dəstəklə təmin edilirlər.

6. Ən az inkişaf etmiş ölkələr və inkişaf etməkdə olan kiçik ada dövlətləri onların xüsusi vəziyyətini əks etdirən istixana effektiv qaz tullantılarının azaldılması üçün inkişaf strategiyalarını, planlarını və fəaliyyətlərini hazırlaya və təqdim edə bilərlər.
7. Tərəflərin uyğunlaşma üzrə tədbirləri və / və ya iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi planları nəticəsində əldə edilən yumşaltma nəticələri bu maddə üzrə yumşaltma nəticələrinə öz töhfəsini verə bilər.
8. Milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfələri təqdim edərkən bütün Tərəflər, 1/CP.21 sayılı qərara və bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransının istənilən aidiyyəti qərarlarına uyğun olaraq aydınlıq, şəffaflıq və anlaşmanı təmin etmək üçün zəruri olan məlumatları təqdim edirlər.
9. Hər bir Tərəf 1/CP.21 sayılı qərara və bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransının istənilən aidiyyəti qərarlarına uyğun olaraq hər beş ildən bir milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfələrini təqdim edir və 14-cü maddədə istinad edilən qlobal məşvərin nəticələri barədə məlumatlandırılır.
10. Bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransı özünün ilk sessiyasında milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfələrin təqdim edilməsi üçün vahid zaman çərçivəsini nəzərdən keçirir.
11. Tərəf, özünün iddia səviyyəsini artırmaq məqsədilə, bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransının qəbul etdiyi qaydaya uyğun olaraq, istənilən zaman mövcud milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfəsini tənzimləyə bilər.
12. Tərəflərin təqdim etdikləri milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfələr katiblik tərəfindən nəzarət edilən ictimai reyestrdə qeydə alınır.
13. Tərəflər özlərinin milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfələrinin uçotunu aparırlar. Özlərinin milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfələrinə müvafiq olaraq antropogen tullantılar və ayrılmalardan uçotunu apararkən, Tərəflər ekoloji bütövlüyü, şəffaflığı, dəqiqliyi, tamlığı, müqayisəliliyi və ardıcılığı təşviq edir və bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransı tərəfindən qəbul edilən qaydalara uyğun olaraq ikili uçota alınmanın qarşısının alınmasını təmin edirlər.
14. Tərəflər, bu maddənin 13-cü bəndinin müddəaları nəzərə alınmaqla, müvafiq qaydada, özlərinin milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfələri kontekstində antropogen tullantılar və ayrılmalar baxımından yumşaltma fəaliyyətinin tanınması və həyata keçirilməsi zamanı Konvensiya çərçivəsində mövcud olan şərt və təlimatları nəzərə almalıdırlar.
15. Tərəflər bu Sazişin həyata keçirilməsi zamanı cavab tədbirlərinin nəticələrinin iqtisadiyyatına ən çox təsir edən Tərəflərin, xüsusilə inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrin narahatlığını nəzərə alırlar.
16. Regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatları və onlara üzv olan dövlətlər də daxil olmaqla, bu maddənin 2-ci bəndi çərçivəsində birgə hərəkət etmək razılığına gəlmiş Tərəflər,

milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfələri təqdim edərkən müvafiq zaman çərçivəsində hər bir Tərəf üçün müəyyən edilmiş tullantıların səviyyəsi daxil olmaqla, bu razılaşmanın şərtləri barədə katibliyə məlumat verirlər. Katiblik öz növbəsində Tərəfləri və Konvensiyanı imzalayan ölkələri bu razılaşmanın şərtləri barədə məlumatlandırır.

17. Belə bir razılaşmaya üzv olan hər bir Tərəf bu maddənin 13-cü və 14-cü bəndlərinə, habelə 13-cü və 15-ci maddələrə uyğun olaraq bu maddənin 16-cı bəndində qeyd olunmuş razılaşmada müəyyən edilmiş tullantı səviyyəsi üçün məsuliyyət daşıyır.
18. Tərəflər birgə fəaliyyət göstərdikdə, bu fəaliyyəti hazırkı Sazişə Tərəf olan regional inteqrasiya təşkilatı çərçivəsində və onunla birgə etdikdə, bu regional inteqrasiya təşkilatının hər üzv dövləti fərdi şəkildə və regional inteqrasiya təşkilatı ilə birgə, bu maddənin 13-cü və 14-cü bəndlərinə, habelə 13-cü və 15-ci maddələrə uyğun olaraq bu maddənin 16-cı bəndi üzrə təqdim edilən razılaşmada müəyyən olunan tullantı səviyyəsi üçün məsuliyyət daşıyır.
19. Bütün Tərəflər 2-ci maddəni və özlərinin milli şəraitləri nəzərə alınmaqla ümumi, lakin müxtəlif (diferensial) cavabdehlik və müvafiq imkanlarını nəzərə alaraq, uzunmüddətli aşağı tullantılı istixana effektiv qaz tullantıları üzrə inkişaf strategiyalarını tərtib və təqdim etmək üçün çalışmalıdırlar.

Maddə 5

1. Tərəflər, meşələr də daxil olmaqla, Konvensiyanın 4-cü maddəsinin 1(d) bəndində qeyd olunan istixana effektiv qazların uducu və yığıcılarının müvafiq qaydada mühafizəsi və keyfiyyətlərinin yaxşılaşdırılması üçün tədbirlər görməlidirlər.
2. Tərəflər, nəticə əsaslı ödəniş vasitəsi də daxil olmaqla, Konvensiya çərçivəsində artıq razılaşdırılmış aidiyyəti təlimat və qərarlarda müəyyən edilmiş mövcud çərçivənin: inkişaf etməkdə olan ölkələrdə meşələrin məhv edilməsi və meşə deqradasiyası nəticəsində artan tullantıların azaldılması və meşələrin mühafizəsi, meşələrin davamlı idarə olunması və meşə karbon ehtiyatlarının artırılmasının rolu ilə əlaqədar fəaliyyət üçün siyasət yanaşmaları və müsbət stimullaşdırma; bu kimi yanaşmalarla bağlı karbonsuz mənfəətin müvafiq qaydada stimullaşdırılmasının vacibliyi bir daha təsdiq edilməklə, meşələrin kompleks və davamlı şəkildə idarə edilməsi üçün birgə yumşaltma və uyğunlaşma yanaşmaları kimi alternativ siyasi yanaşmaların həyata keçirilməsi və dəstəklənməsi üzrə tədbirlər görməyə təşviq olunurlar.

Maddə 6

1. Tərəflər, özlərinin yumşaltma və uyğunlaşma fəaliyyətlərini daha da gücləndirmək, ətraf mühitin bütövlüyü və davamlı inkişafın təşviq edilməsinə imkan yaratmaq üçün bəzi Tərəf ölkələrin özlərinin milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfələrinin həyata keçirilməsində könüllü şəkildə əməkdaşlıq etdiklərini dərk edirlər.
2. Tərəflər milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfələr istiqamətində beynəlxalq səviyyədə ötürülmüş yumşaltma nəticələrinin istifadəsini ehtiva edən könüllü şəkildə əməkdaşlıq

yanaşmalarında iştirak edərkən, idarəetmə də daxil olmaqla, davamlı inkişafı təşviq edir, ətraf mühitin bütövlüyünü və şəffaflığı təmin edirlər və ikiqat hesablamının aradan qaldırılmasını təmin etmək üçün Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransının qəbul etdiyi qaydalara uyğun olaraq dəqiq uçot aparırlar.

3. Bu Saziş çərçivəsində milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfələrə nail olmaq üçün beynəlxalq səviyyədə ötürülmüş yumşaltma nəticələrinin istifadəsi könüllü və iştirakçı Tərəflərin razılığı ilə həyata keçirilir.
4. Beləliklə, Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransının idarəçiliyi və rəhbərliyi altında istixana effektiv qaz tullantılarının azaldılmasına və davamlı inkişafın dəstəklənməsinə töhfə vermək məqsədilə Tərəflərin könüllü əsasda istifadə etmələri üçün mexanizm yaradılmışdır. Bu mexanizm Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransının təyin etdiyi orqanın nəzarəti altında fəaliyyət göstərir və aşağıdakı məqsədləri daşıyır:
 - (a) davamlı inkişafı dəstəkləyərək, istixana effektiv qaz tullantılarının azaldılmasını təşviq etmək;
 - (b) Tərəflərin səlahiyyətləndirdikləri dövlət və özəl müəssisələrin istixana effektiv qaz tullantılarının azaldılmasında iştiraklarını stimullaşdırmaq və asanlaşdırmaq;
 - (c) qəbul edən Tərəfin tullantı səviyyəsinin azaldılmasına və tullantıların azaldılması ilə nəticələnən yumşaltma fəaliyyətlərindən faydalanmasına, həmçinin bundan digər Tərəfin özünün milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfəsini yerinə yetirmək üçün istifadə etməsinə imkan yaratmaq; və
 - (d) qlobal tullantıların ümumi azaldılmasını təmin etmək.
5. Bu maddənin 4-cü bəndində istinad edilən mexanizm nəticəsində əldə edilmiş tullantıların azaldılmasından digər Tərəf milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfəyə nail olunmasını nümayiş etdirmək üçün istifadə etdiyi təqdirdə, qəbul edən Tərəfdən özünün milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfəsinə nail olduğunu nümayiş etdirmək üçün istifadə edilmir.
6. Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransı bu maddənin 4-cü bəndində istinad edilən mexanizm çərçivəsində həyata keçirilmiş fəaliyyət nəticəsində əldə edilən vəsaitin bir hissəsinin inzibati xərclərin qarşılınması, o cümlədən iqlim dəyişmələrinin mənfi təsirlərinə daha həssas olan inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrin uyğunlaşma ilə bağlı xərclərinin qarşılınması üçün onlara dəstək məqsədilə istifadə edilməsini təmin edir.
7. Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransı özünün ilk sessiyasında bu maddənin 4-cü bəndində istinad edilən mexanizm üçün qayda, şərt və prosedurları qəbul edir.

8. Tərəflər, davamlı inkişaf və yoxsulluğun aradan qaldırılması kontekstində, əlaqələndirilmiş və səmərəli tərzdə, digər vasitələrlə birlikdə, o cümlədən yumşaltma, uyğunlaşma, maliyyə, texnologiyanın ötürülməsi və potensialın artırılması vasitəsilə onlara milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfələrinin həyata keçirilməsinə yardım üçün mövcud olan inteqrasiya olunmuş, bütöv və balanslaşdırılmış qeyri-bazar yanaşmalarının vacibliyini qəbul edirlər. Bu yanaşmaların məqsədi aşağıdakılardır:
 - (a) yumşaltma və uyğunlaşma fəaliyyətlərinin təşviq edilməsi;
 - (b) milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfələrin həyata keçirilməsində dövlət və özəl sektorun iştirakının genişləndirilməsi; və
 - (c) vasitələr və müvafiq institusional mexanizmlər arasında əlaqələndirmə üçün imkanların yaradılması.
9. Beləliklə, davamlı inkişaf üçün qeyri-bazar yanaşmaları üzrə çərçivə bu maddənin 8-ci bəndində istinad edilən qeyri-bazar yanaşmalarının təşviq edilməsi məqsədilə müəyyən edilir.

Maddə 7

1. Beləliklə, Tərəflər davamlı inkişafa töhfə vermək və bu Sazişin 2-ci maddəsində istinad edilən temperatur hədəfi kontekstində adekvat uyğunlaşma reaksiyalarının təmin edilməsinə nail olmaq məqsədilə uyğunlaşma qabiliyyətinin artırılması, iqlim dəyişmələrinə qarşı dayanıqlılığın artırılması və həssaslığın azaldılması üçün uyğunlaşma üzrə qlobal səviyyədə qarşılıqlı məqsəd qoyurlar.
2. Tərəflər, uyğunlaşmanın bütün yerli, submilli, milli, regional və beynəlxalq ölçüdə hər kəsin qarşılaşdığı qlobal problem olduğunu və iqlim dəyişmələrinin mənfi nəticələrinə xüsusilə həssas olan ölkələrin təcili və təxirəsalınmaz ehtiyaclarını nəzərə alaraq, onun insanların, canlıların və ekosistemlərin mühafizəsi naminə iqlim dəyişmələrinə qarşı qlobal uzunmüddətli cavab tədbirinə töhfə verdiyini və onun əsas komponentini təşkil etdiyini qəbul edirlər.
3. İnkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrin uyğunlaşma üzrə sözləri Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransının ilk sessiyasında irəli sürülən şərtlərə uyğun olaraq qəbul edilir.
4. Tərəflər uyğunlaşma üçün cari ehtiyacın əhəmiyyətli olduğunu və daha yüksək səviyyəli yumşaltmanın uyğunlaşma üzrə əlavə sözlərə olan ehtiyacı azalda biləcəyini və uyğunlaşma üzrə daha yüksək ehtiyacların daha yüksək uyğunlaşma xərclərini tələb edə biləcəyini qəbul edirlər.
5. Tərəflər, uyğunlaşma fəaliyyətinin həssas qrup, icma və ekosistemləri nəzərə alaraq, ölkənin xüsusiyyətlərini nəzərə alan, gender aspektləri, geniş iştirak və tam şəffaf yanaşmalara əsaslanmalı olduğunu və uyğunlaşma üzrə fəaliyyətlərin, lazım gəldikdə, aidyyəti sosial-iqtisadi və ətraf mühit üzrə siyasət və tədbirlərə inteqrasiya edilməsi məqsədilə, qabaqcıl elmi biliklərə və müvafiq qaydada ənənəvi bilik, yerli xalqların

bilikləri və yerli bilik sistemlərinə əsaslanmalı və onu rəhbər tutmalı olduqlarını qəbul edirlər.

6. Tərəflər, inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrin, xüsusilə iqlim dəyişmələrinin mənfi təsirlərinə daha həssas olan ölkələrin ehtiyaclarının nəzərə alınmasının, uyğunlaşma səyləri üzrə beynəlxalq əməkdaşlığın və onun dəstəklənməsinin vacibliyini qəbul edirlər.
7. Tərəflər, Kankun Uyğunlaşma Çərçivəsini nəzərə alaraq, o cümlədən aşağıdakılarla bağlı uyğunlaşma fəaliyyətinin genişləndirilməsi üzrə əməkdaşlığı gücləndirməlidirlər:
 - (a) məlumat, səmərəli praktika, təcrübə və əldə olunmuş biliklərin, o cümlədən müvafiq olaraq, uyğunlaşma tədbirləri ilə əlaqədar olan elm, planlaşdırma, siyasət və həyata keçirmə üzrə mübadilənin aparılması;
 - (b) müvafiq məlumat və biliklərin ümumiləşdirilməsinin dəstəklənməsi və Tərəflərin texniki dəstək və rəhbər göstərişlərlə təmin olunması üçün Konvensiya çərçivəsində bu Sazişə xidmət edən mexanizmlər də daxil olmaqla institusional mexanizmlərin gücləndirilməsi;
 - (c) tədqiqat, iqlim və erkən xəbərdarlıq sistemlərinin sistemli şəkildə müşahidəsi də daxil olmaqla, iqlim haqqında elmi biliklərin iqlim xidmətləri üçün məlumat bazası yaradacaq və qərar qəbul etmə prosesinə dəstək verəcək şəkildə gücləndirilməsi;
 - (d) yaxşı təcrübələrin stimullaşdırılması ilə səmərəli uyğunlaşma təcrübələri, uyğunlaşma ehtiyacları, prioritetlər, uyğunlaşma tədbirləri və səyləri üçün təmin edilmiş və əldə edilmiş dəstək, çətinlik və boşluqların müəyyən edilməsi üçün inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrə yardım göstərilməsi;
 - (e) uyğunlaşma tədbirlərinin səmərəliliyinin və davamlılığının təkmilləşdirilməsi.
8. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının ixtisaslaşmış təşkilatlarına və agentliklərinə, bu maddənin 5-ci bəndinin müddəalarını nəzərə alaraq, bu maddənin 7-ci bəndində göstərilən tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün Tərəflərin səylərini dəstəkləmək tövsiyə edilir.
9. Hər bir Tərəf, müvafiq qaydada, aidiyyəti plan, siyasət və / və ya töhfələrin hazırlanması və ya təkmilləşdirilməsi, o cümlədən aşağıdakıların da daxil ola biləcəyi uyğunlaşma üzrə planlaşdırılma prosesləri və tədbirlərinin həyata keçirilməsində iştirak edir:
 - (a) uyğunlaşma tədbirləri, təşəbbüsləri və / və ya səylərinin həyata keçirilməsi;
 - (b) milli uyğunlaşma planlarının formalaşdırılması və həyata keçirilməsi prosesi;
 - (c) iqlim dəyişmələrinə həssas insan, məkan və ekosistemlərin tələbatını nəzərə alaraq, milli səviyyədə müəyyən edilmiş prioritet tədbirlərin formalaşdırılması məqsədilə iqlim dəyişmələrinin təsirlərinin və həssaslığının qiymətləndirilməsi;
 - (d) uyğunlaşma sahəsində plan, siyasət, proqram və fəaliyyətlərin monitorinqi və qiymətləndirilməsi və bunun əsasında nəticə çıxarılması; və

- (e) iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi və təbii sərvətlərin davamlı idarə edilməsi vasitəsi də daxil olmaqla, sosial-iqtisadi və ekoloji sistemlərin dayanıqlılığının artırılması.
10. Hər bir Tərəf, müvafiq qaydada, inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələr üçün əlavə çətinlik yaratmadan, özünün prioritet, həyata keçirmə və dəstək ehtiyacları, planları və tədbirlərini əhatə edə bilən uyğunlaşma məsələləri üzrə məlumatı təqdim etməli və onu mütəmadi qaydada yeniləməlidir.
 11. Bu maddənin 10-cu bəndində istinad edilən uyğunlaşma məsələləri üzrə məlumat, şəraitdən asılı olaraq, milli uyğunlaşma planı, 4-cü maddənin 2-ci bəndində istinad edilən milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfə və / və ya milli məlumat da daxil olmaqla, digər məlumat və ya sənədlər ilə birgə və ya onların tərkib hissəsi olaraq təqdim edilir və mütəmadi qaydada yenilənir.
 12. Bu maddənin 10-cu bəndində istinad edilən uyğunlaşma məsələləri üzrə məlumatlar katiblik tərəfindən idarə olunan ictimai reyestrdə qeydə alınır.
 13. 9-cu, 10-cu və 11-ci maddələrin müddəalarına uyğun olaraq, bu maddənin 7-ci, 9-cu, 10-cu və 11-ci bəndlərinin həyata keçirilməsi üçün inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrə davamlı və genişləndirilmiş beynəlxalq dəstək təmin edilir.
 14. Beləliklə, 14-cü maddədə istinad edilən qlobal məşvərət:
 - (a) inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrin uyğunlaşma səylərini qəbul edir;
 - (b) bu maddənin 10-cu bəndində istinad edilən uyğunlaşma məsələlərini nəzərə alaraq, uyğunlaşma tədbirlərinin həyata keçirilməsini gücləndirir;
 - (c) uyğunlaşmanın və uyğunlaşma üçün göstərilən dəstəyin adekvatlığını və səmərəliliyini nəzərdən keçirir; və
 - (d) bu maddənin 1-ci bəndində istinad edilən uyğunlaşma üzrə qlobal hədəfə nail olunması istiqamətində ümumi irəliləyişi nəzərdən keçirir.

Maddə 8

1. Tərəflər, iqlim dəyişmələrinin mənfi təsirləri ilə əlaqədar itki və zərərin qarşısının alınması, minimuma endirilməsi və bu məsələlərin həllinin, o cümlədən ekstremal hava şəraitinin, tədricən baş verən hadisələrin, itki və zərər riskinin azaldılmasında davamlı inkişaf rolunun vacibliyini qəbul edirlər.
2. İqlim Dəyişmələrinin Təsirləri ilə bağlı itki və Zərər üzrə Varşava Beynəlxalq Mexanizmi bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransının idarəçiliyi və rəhbərliyi altındadır və bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransı tərəfindən müəyyən ediləcək şəkildə genişləndirilə və gücləndirilə bilər.
3. Tərəflər, iqlim dəyişmələrinin mənfi təsirləri ilə əlaqəli itki və zərərlər baxımından əməkdaşlıq və sadələşdirmə əsasında, o cümlədən lazım gəldikdə, Varşava Beynəlxalq Mexanizmi vasitəsilə anlaşma, fəaliyyət və dəstəyi genişləndirməlidirlər.
4. Müvafiq olaraq anlaşma, fəaliyyət və dəstəyin genişləndirilməsi üçün əməkdaşlıq və sadələşdirmə sahələrinə aşağıdakılar daxil ola bilər:

- (a) erkən xəbərdarlıq sistemləri;
 - (b) fəvqəladə hallara hazırlıq;
 - (c) tədricən baş verən hadisələr;
 - (d) daimi və geridönülməz itki və zərərə səbəb olan hadisələr;
 - (e) risklərin hərtərəfli qiymətləndirilməsi və idarə olunması;
 - (f) risklərdən sığortalanma fondları, iqlim riskləri üzrə birləşmələr və digər sığorta həlləri;
 - (g) qeyri-iqtisadi itkilər; və
 - (h) icmaların, canlıların və ekosistemlərin dayanıqlılığı.
5. Varşava Beynəlxalq Mexanizmi bu Saziş çərçivəsində mövcud olan qurum və ekspert qrupları ilə, o cümlədən Sazişdən kənar müvafiq təşkilatlar və ekspert orqanları ilə əməkdaşlıq edir.

Maddə 9

1. İnkişaf etmiş Tərəf ölkələr Konvensiya çərçivəsində mövcud olan öhdəliklərinin davam etdirilməsində həm yumşaltma, həm də uyğunlaşma ilə bağlı inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrə yardım etmək üçün onları maliyyə resursları ilə təmin edirlər.
2. Digər Tərəflər bu kimi dəstəyi könüllü şəkildə təmin etmək və ya təmin etməyi davam etdirmək üçün təşviq edirlər.
3. Qlobal təşəbbüsün bir hissəsi kimi, inkişaf etmiş Tərəf ölkələr dövlət vəsaitlərinin əhəmiyyətli rolunu qeyd edərək, müxtəlif fəaliyyətlər vasitəsilə, o cümlədən ölkələrin xüsusiyyətlərini nəzərə alan strategiyaların və inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrin ehtiyac və prioritetlərini nəzərə alaraq, müxtəlif geniş mənbə, vasitə və kanallardan maliyyə ehtiyatlarının səfərbər edilməsində aparıcı rol oynamaqda davam etməlidirlər. İqlim dəyişmələrinə qarşı mübarizə məqsədilə maliyyə vəsaitlərinin belə səfərbər edilməsi əvvəlki səylərlə müqayisədə irəliləyişi nümayiş etdirməlidir.
4. Genişmiqyaslı maliyyə ehtiyatlarının təmin edilməsi, ölkələrin xüsusiyyətlərini nəzərə alan strategiyaları və inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrin, xüsusilə iqlim dəyişmələrinin mənfi təsirlərinə həssas olan və əhəmiyyətli məhdudiyyətlərlə üzləşən ən az inkişaf etmiş ölkələrin və inkişaf etməkdə olan kiçik ada dövlətlərinin prioritet və ehtiyaclarını, o cümlədən uyğunlaşma üçün dövlət və qrant əsaslı mənbələrə olan ehtiyacı nəzərə alaraq, uyğunlaşma və yumşaltma arasında balansla nail olunması məqsədini daşmalıdır.
5. İnkişaf etmiş Tərəf ölkələr, lazım gəldikdə, bu maddənin 1-ci və 3-cü bəndlərinə aid olan istiqamətləndirici kəmiyyət və keyfiyyət xarakterli məlumatları, o cümlədən, mövcud olduğu təqdirdə, inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələr üçün təmin edilməsi planlaşdırılan dövlət maliyyə vəsaitinin səviyyəsi barədə məlumatı iki ildə bir təqdim edirlər. Vəsaitləri təqdim edən digər Tərəflər bu kimi məlumatları könüllü şəkildə, iki ildən bir təqdim etməyə təşviq olunurlar.

6. 14-cü maddədə istinad edilən qlobal məşvərət zamanı iqlim dəyişmələrinə qarşı mübarizənin maliyyələşdirilməsi ilə əlaqədar səylər barədə inkişaf etmiş Tərəf ölkələr və / və ya Sazişin orqanları tərəfindən təqdim edilən müvafiq məlumatlar nəzərə alınır.
7. 13-cü maddənin 13-cü bəndində nəzərdə tutulduğu kimi və bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransının ilk sessiyası zamanı qəbul ediləcək şərt, prosedur və təlimatlara uyğun olaraq, inkişaf etmiş Tərəf ölkələr inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələr üçün dövlət müdaxiləsi vasitəsilə səfərbər edilən və təmin edilən dəstək barədə məlumatları şəffaf və ardıcıl şəkildə iki ildən bir təqdim edirlər. Digər Tərəflər də bunu etmək üçün təşviq edilirlər.
8. Konvensiyanın Maliyyə Mexanizmi, o cümlədən onun fəaliyyət göstərən müəssisələri bu Sazişin maliyyə mexanizmi kimi xidmət göstərir.
9. Bu Sazişə xidmət göstərən institutlar, o cümlədən Konvensiyanın Maliyyə Mexanizminin əməliyyat müəssisələri, sadələşdirilmiş təsdiq prosedurları və gücləndirilmiş hazırlıq dəstəyi vasitəsilə inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələr, xüsusilə ən az inkişaf etmiş ölkələr və inkişaf etməkdə olan kiçik ada dövlətləri üçün onların milli iqlim strategiyaları və planları kontekstində maliyyə mənbələrinə səmərəli çıxışın təmin edilməsini hədəf kimi götürürlər.

Maddə 10

1. İqlim dəyişmələrinə qarşı dayanıqlılığın təkmilləşdirilməsi və istixana effektiv qaz tullantılarının azaldılması məqsədilə Tərəflər texnologiyanın inkişaf etdirilməsi və ötürülməsinin tam həyata keçirilməsinin vacibliyi üzrə uzunmüddətli baxışı paylaşirlar.
2. Tərəflər bu Saziş çərçivəsində yumşaltma və uyğunlaşma tədbirlərinin həyata keçirilməsi üçün texnologiyanın vacibliyini qeyd edərək və mövcud texnologiyanın yerləşdirilməsi və yayılması səylərini qəbul edərək, texnologiyanın inkişaf etdirilməsi və ötürülməsi üzrə əməkdaşlığı gücləndirirlər.
3. Konvensiya çərçivəsində yaradılmış Texnologiya Mexanizmi bu Sazişə xidmət edir.
4. Beləliklə, bu maddənin 1-ci bəndində istinad edilən uzunmüddətli baxışın izində və bu Sazişin həyata keçirilməsini dəstəkləmək məqsədilə texnologiyanın inkişafı və ötürülməsi üzrə genişləndirilmiş fəaliyyətin təşviq edilməsində və sadələşdirilməsində Texnologiya Mexanizminin işində hərtərəfli öncüllüyü təmin etmək üçün texnologiya çərçivəsi yaradılır.
5. İnnovasiyanın sürətləndirilməsi, təşviq edilməsi və innovasiya üçün əlverişli şəraitin yaradılması iqlim dəyişmələrinə qarşı səmərəli, uzunmüddətli qlobal cavab tədbirləri və iqtisadi artım, eləcə də davamlı inkişafın təşviq edilməsi üçün zəruridir. Belə səylər, müvafiq olaraq Texnologiya Mexanizmi də daxil olmaqla, Konvensiyanın Maliyyə Mexanizmi tərəfindən tədqiqat və inkişafa birgə yanaşma və inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrin texnologiyaya, xüsusilə texnologiya dövrünün ilkin mərhələlərinə çıxışının asanlaşdırılması üçün maliyyə vəsaiti hesabına dəstəklənir.

6. İnkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrə bu maddənin həyata keçirilməsi, o cümlədən yumşaltma və uyğunlaşma üçün verilən dəstək arasında tarazlığa nail olmaq məqsədilə texnologiya dövrünün müxtəlif mərhələlərində texnologiyanın inkişafı və ötürülməsi üzrə birgə fəaliyyətin gücləndirilməsi üçün dəstək, o cümlədən maliyyə dəstəyi təmin edilir. 14-cü maddədə istinad edilən qlobal məşvərət inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələr üçün texnologiyanın inkişafı və ötürülməsi üzrə dəstəklə əlaqəli olan səylər barədə mövcud məlumatı nəzərə alır.

Maddə 11

1. Bu Saziş çərçivəsində potensialın artırılması inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrin, xüsusilə ən az inkişaf etmiş və iqlim dəyişmələrinin mənfi təsirlərinə həssas olan inkişaf etməkdə olan kiçik ada dövlətləri kimi zəif potensiala malik ölkələrin iqlim dəyişmələrinə qarşı səmərəli tədbir görmək, o cümlədən *inter alia*, uyğunlaşma və yumşaltma tədbirlərinin həyata keçirilməsi üçün potensial və qabiliyyətini artırmalı və texnologiyanın inkişafı, yayılması və yerləşdirilməsini, iqlim maliyyəsi, təhsil, təlim və ictimai maarifləndirmənin müvafiq aspektlərinə çıxışı və məlumatın şəffaf, vaxtında və dəqiqliklə təqdim edilməsini sadələşdirməlidir.
2. Potensialın artırılması ölkələrin xüsusiyyətlərini nəzərə almalı, milli ehtiyaclara əsaslanmalı, onlara cavab verməlidir və Tərəflər xüsusilə inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrin ölkə sahibliyini, o cümlədən milli, submilli və yerli səviyyədə artırmalıdır. Potensialın artırılması, o cümlədən Konvensiya çərçivəsində potensialın artırılması fəaliyyətləri ilə bağlı öyrənilmiş təcrübələr rəhbər tutulmalı və geniş iştirak, çarpaz əlaqəli və gender aspektlərini nəzərə alan səmərəli və dövrü proses olmalıdır.
3. Bütün Tərəflər bu Sazişin həyata keçirilməsi üçün inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrin potensialının artırılması istiqamətində əməkdaşlıq etməlidirlər. İnkişaf etmiş Tərəf ölkələr inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrdə potensialın artırılması istiqamətindəki fəaliyyətlər üçün dəstəyi gücləndirməlidirlər.
4. Bu Sazişin həyata keçirilməsi üçün, o cümlədən regional, ikitərəfli və çoxtərəfli yanaşmalar vasitəsilə inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrin potensialının artırılmasında iştirak edən bütün Tərəflər bu fəaliyyət və ya tədbirlər barədə mütəmadi şəkildə məlumat verirlər. İnkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələr bu Sazişin həyata keçirilməsi üçün potensialın artırılması planları, siyasətləri, fəaliyyət və tədbirlərin həyata keçirilməsi üzrə əldə edilmiş irəliləyişlər barədə müntəzəm olaraq məlumat verməlidirlər.
5. Potensialın artırılması fəaliyyəti bu Sazişin həyata keçirilməsinin dəstəklənməsi üçün uyğun institusional mexanizmlər, o cümlədən Konvensiya çərçivəsində yaradılmış və bu Sazişə xidmət edən uyğun institusional mexanizmlər vasitəsilə həyata keçirilir. Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransı ilk sessiyasında potensialın artırılması üçün ilkin institusional mexanizmləri nəzərdən keçirir və qərar qəbul edir.

Maddə 12

Tərəflər, müvafiq qaydada, bu Saziş çərçivəsində fəaliyyətlərin gücləndirilməsi üçün iqlim dəyişmələri məsələləri ilə əlaqədar təhsil, təlim, ictimai maarifləndirmə, ictimai iştirak və ictimaiyyətin məlumat çıxışının yaxşılaşdırılması üçün fəaliyyətlərin həyata keçirilməsində belə addımların vacibliyini qəbul edərək əməkdaşlıq edirlər.

Maddə 13

1. Beləliklə, qarşılıqlı etimad və inamın yaradılmasını və səmərəli şəkildə həyata keçirilməni təşviq etmək məqsədilə Tərəflərin müxtəlif potensialını nəzərə alan və kollektiv təcrübəyə əsaslanan fəaliyyət və dəstək üçün çevikliyə malik şəffaflığı təmin edən genişləndirilmiş çərçivə yaradılmışdır.
2. Şəffaflığı təmin edən çərçivə potensial baxımından ehtiyacı olan inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrə bu maddənin müddəalarının həyata keçirilməsində çevikliyi təmin edir. Bu maddənin 13-cü bəndində istinad edilən şərt, prosedur və təlimatlar bu çevikliyi özündə əks etdirir.
3. Şəffaflığı təmin edən çərçivə ən az inkişaf etmiş ölkələrin və inkişaf etməkdə olan kiçik ada dövlətlərinin xüsusi vəziyyətini qəbul edərək, Konvensiya çərçivəsində şəffaflıq mexanizmlərinin əsasında qurulur, onları gücləndirir və asanlaşdırıcı, müdaxiləsiz, cəzasız şəkildə, milli suverenliyinə hörmətlə və Tərəflərin üzərinə hədsiz yük qoymadan tətbiq edilir.
4. Konvensiya çərçivəsində şəffaflıq mexanizmləri, o cümlədən milli məlumatlar, iki ildən bir təqdim edilən hesabatlar və yenilənmə hesabatları, beynəlxalq qiymətləndirmə, yoxlama, məsləhətləşmə və təhlil bu maddənin 13-cü bəndi çərçivəsində şərt, prosedur və təlimatların hazırlanması üçün istifadə edilmiş təcrübənin bir hissəsini təşkil edir.
5. Şəffaflıq fəaliyyəti üçün çərçivənin məqsədi onun 2-ci maddəsində müəyyən edildiyi kimi, Konvensiyanın məqsədi baxımından iqlim dəyişmələri ilə mübarizə tədbirlərinin daha aydın anlaşılmasını, o cümlədən 4-cü maddə çərçivəsində Tərəflərin fərdi milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfələrinə nail olmaq istiqamətində aydınlığın təmin edilməsi və irəliləyişin izlənilməsini və 7-ci maddə çərçivəsində Tərəflərin uyğunlaşma tədbirləri, o cümlədən səmərəli praktika, prioritet, ehtiyac və boşluqları və 14-cü maddə çərçivəsində qlobal məşvərət üçün məlumat bazasının yaradılmasını əhatə edir.
6. Fəaliyyətin şəffaflığı üçün çərçivənin məqsədi 4-cü, 7-ci, 9-cu, 10-cu və 11-ci maddələr çərçivəsində iqlim dəyişmələri tədbirləri kontekstində aidiyyəti fərdi Tərəflərin təmin edilmiş və əldə edilmiş dəstəyin aydın şəkildə anlamasının təmin edilməsi və mümkün olduğu qədər 14-cü maddə çərçivəsində qlobal məşvərət üçün məlumat bazasının yaradılması məqsədilə ayrılmış ümumi maliyyə dəstəyi barədə dolğun məlumat verməkdən ibarətdir.
7. Hər bir Tərəf aşağıdakı məlumatları müntəzəm olaraq təqdim edir:

- (a) İqlim Dəyişmələri üzrə Hökumətlərarası Ekspertlər Qrupu tərəfindən qəbul edilmiş və Paris Sazişi Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransı tərəfindən razılaşdırılmış səmərəli praktikaya əsaslanan metodologiyaların istifadəsi vasitəsilə hazırlanan istixana effektiv qazların mənbə üzrə antropogen tullantıları və sahələr üzrə ayrılmasına dair milli inventarlaşdırma hesabatını;
- (b) 4-cü maddə çərçivəsində milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfənin həyata keçirilməsi və ona nail olunması üzrə əldə edilmiş irəliləyişin izlənilməsi üçün tələb olunan məlumatı.
8. Hər bir Tərəf həmçinin, müvafiq olaraq, 7-ci maddə çərçivəsində iqlim dəyişmələrinin təsirləri və uyğunlaşma ilə bağlı məlumatları təqdim etməlidir.
 9. İnkişaf etmiş Tərəf ölkələr 9-cu, 10-cu və 11-ci maddələr çərçivəsində inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələr üçün maliyyə, texnologiyanın ötürülməsi və potensialın artırılması üzrə təmin edilən dəstək barədə məlumat verirlər, dəstək göstərən digər Tərəflər bu barədə məlumat vermək üçün təşviq olunmalıdırlar.
 10. İnkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələr 9-cu, 10-cu və 11-ci maddələr çərçivəsində ehtiyac duyduqları və əldə etdikləri maliyyə, texnologiyanın ötürülməsi və potensialın artırılması üzrə dəstək barədə məlumatı təqdim etməlidirlər.
 11. 1/CP.21 sayılı qərara uyğun olaraq, bu maddənin 7-ci və 9-cu bəndləri çərçivəsində hər bir Tərəfin təqdim etdiyi məlumatlar texniki ekspert yoxlanışından keçir. Buna ehtiyacı olan inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrə öz potensialları nəzərə alınmaqla yoxlanış prosesinə potensialın artırılması ehtiyaclarının müəyyən edilməsi üçün dəstək daxil edilir. Əlavə olaraq, hər bir Tərəf 9-cu maddə çərçivəsində müəyyən edilmiş səylər baxımından irəliləyişin çoxtərəfli səviyyədə nəzərdən keçirilməsi və sadələşdirməsində və müvafiq qaydada onun milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfəsinin həyata keçirilməsi və ona nail olunması prosesində iştirak edir.
 12. Bu bənd çərçivəsində texniki ekspert yoxlanışı Tərəfin aidiyyəti üzrə təmin etdiyi dəstəyin nəzərdən keçirilməsini, onun milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfəsinin həyata keçirilməsini və ona nail olunmasını əhatə edir. Yoxlama həmçinin Tərəfin təkmilləşdirməli olduğu sahələri müəyyən edir və bu maddənin 2-ci bəndi çərçivəsində Tərəfə verilmiş çevikliyi nəzərə alaraq, məlumatın bu maddənin 13-cü bəndində istinad edilən şərt, prosedur və təlimatlar ilə uyğunluğunun yoxlanılmasını əhatə edir. Yoxlama inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrin müvafiq milli potensial və vəziyyətinə xüsusi diqqət yetirir.
 13. Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransı özünün ilk iclasında Konvensiya çərçivəsində şəffaflıqla bağlı mexanizmlərin fəaliyyəti nəticəsində əldə edilmiş təcrübə əsasında və bu maddənin müddəaları əsasında, müvafiq olaraq, fəaliyyət və dəstəyin şəffaflığı üçün ümumi şərt, prosedur və təlimatları qəbul edir.

14. Bu maddənin həyata keçirilməsi üçün inkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrə dəstək təmin edilir.
15. İnkişaf etməkdə olan Tərəf ölkələrin şəffafılıqla əlaqəli potensialının artırılması üçün onlara həmçinin davamlı şəkildə dəstək göstərilir.

Maddə 14

1. Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransı bu Sazişin məqsədinə və uzunmüddətli hədəflərinə (“qlobal məşvərət” olaraq istinad edilmişdir) nail olmaq istiqamətində irəliləyişin qiymətləndirilməsi üçün dövrü qaydada bu Sazişin həyata keçirilməsi üzrə təhlil aparır. O bunu yumşaltma və uyğunlaşma, həyatakeçirmə və dəstəyi nəzərə alaraq, ədalətlik və mövcud olan qabaqcıl elmi biliklər nəzərə alınmaqla əhatəli və asanlaşdırıcı şəkildə edir.
2. Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransı digər qərar qəbul etmədiyi təqdirdə, Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransı ilk qlobal məşvərəti 2023-cü ildə həyata keçirir və bundan sonra hər beş ildən bir bunu həyata keçirməkdə davam edir.
3. Qlobal məşvərətin nəticəsi barədə, bu Sazişin müvafiq müddəalarına uyğun olaraq, milli səviyyədə müəyyən edilmiş fəaliyyət və dəstəyin yenilənməsi və gücləndirilməsi, habelə iqlim fəaliyyəti üçün beynəlxalq əməkdaşlığın genişləndirilməsi məqsədilə Tərəflər məlumatlandırılır.

Maddə 15

1. Beləliklə, bu Sazişin müddələrinin həyata keçirilməsini asanlaşdırmaq və onlara əməl edilməsini təşviq etmək üçün mexanizm yaradılmışdır.
2. Bu maddənin 1-ci bəndində istinad edilən mexanizm şəffaf, müdaxiləsiz və cəzasız şəkildə fəaliyyət göstərəcək, mahiyyətə ekspert biliklərinə əsaslanan və asanlaşdırıcı olan komitədən ibarətdir. Komitə Tərəf ölkələrin müvafiq milli potensial və vəziyyətlərinə xüsusi diqqət yetirir.
3. Komitə Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransının ilk sessiyasında qəbul edilən şərt və prosedurlar əsasında fəaliyyət göstərir və Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransına illik hesabat verir.

Maddə 16

1. Konvensiyanın ali orqanı olan Tərəflər Konfransı bu Sazişə Tərəflərin müşavirəsi qismində xidmət göstərir.
2. Bu Sazişə Tərəf olmayan Konvensiyanın Tərəfləri bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi qismində fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransının istənilən sessiyasında müşahidəçi kimi iştirak edə bilər. Tərəflər Konfransı bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərdiyi təqdirdə, bu Saziş çərçivəsində qərarları yalnız bu Sazişə Tərəf olanlar qəbul edə bilər.
3. Tərəflər Konfransı bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərdikdə, Tərəflər Konfransı Bürosunun Konvensiya Tərəfini təmsil edən, lakin eyni zamanda

bu Sazişin Tərəfi olmayan istənilən üzvü bu Sazişin Tərəfləri arasından və bu Sazişin Tərəfləri tərəfindən seçilmiş əlavə üzvlərlə əvəz edilir.

4. Bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransı bu Sazişin həyata keçirilməsini müntəzəm qaydada nəzarətdə saxlayır və öz mandatı çərçivəsində onun səmərəli şəkildə həyata keçirilməsi üçün zəruri olan qərarları qəbul edir. O bu Saziş çərçivəsində üzərinə qoyulmuş vəzifələri yerinə yetirir və:
 - (a) bu Sazişin həyata keçirilməsi üçün zəruri hesab edilən yardımçı orqanları təsis edir; və
 - (b) bu Sazişin həyata keçirilməsi üçün tələb oluna biləcək digər funksiyaları icra edir.
5. Tərəflər Konfransının prosedur qaydaları və Konvensiya çərçivəsində tətbiq edilən maliyyə prosedurları bu Saziş çərçivəsində, *mutatis mutandis* qaydasında tətbiq edilir, Paris Sazişi Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransı tərəfindən yekdilliklə başqa qərar qəbul edildiyi hallar istisna olunur.
6. Bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransının ilk sessiyası katiblik tərəfindən bu Sazişin qüvvəyə mindiyi tarixdən sonra planlaşdırılmış Tərəflər Konfransının birinci sessiyası ilə birlikdə çağırılır. Bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransının başqa qərar qəbul etdiyi hallar istisna olmaqla, bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransının növbəti adi sessiyaları Tərəflər Konfransının adi sessiyaları ilə birlikdə keçirilir.
7. Bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransının növbədənənar sessiyaları bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransı tərəfindən zəruri hesab olunacaq vaxtlarda və ya istənilən Tərəfin yazılı müraciəti əsasında, sorğunun katiblik tərəfindən Tərəflərə təqdim edildiyi tarixdən 6 (altı) ay müddətində və Tərəflərin ən az üçdə birinin dəstəkləməsi şərtilə keçirilir.
8. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı və onun ixtisaslaşdırılmış agentlikləri və Atom Enerjisi üzrə Beynəlxalq Agentlik, habelə bu kimi qurumlara üzv olan və ya onlar yanında müşahidəçi qismində fəaliyyət göstərən Konvensiyaya üzv olmayan istənilən dövlət bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransının sessiyalarında müşahidəçi kimi təmsil oluna bilər. Bu Sazişdə əhatə olunan məsələlər üzrə ixtisaslaşan və bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransının sessiyalarında müşahidəçi qismində təmsil edilmək niyyəti barədə katibliyi məlumatlandırmış istənilən orqan və ya agentlik, istər milli və ya beynəlxalq, istərsə də hökumət və qeyri-hökumət qurum və təşkilatları iştirak edən Tərəflərin ən azı üçdə birinin buna etiraz etməsi halları istisna olmaqla, sessiyalarda iştirak edə bilər. Müşahidəçilərin qəbulu və iştirakı bu maddənin 5-ci bəndində istinad edilən prosedur qaydaları ilə tənzimlənir.

Maddə 17

1. Konvensiyanın 8-ci maddəsi çərçivəsində yaradılmış katiblik bu Sazişin katibliyi qismində xidmət göstərir.
2. Katibliyin funksiyaları ilə bağlı Konvensiyanın 8-ci maddəsinin 2-ci bəndi və katibliyin fəaliyyətinin tənzimlənməsi ilə bağlı Konvensiyanın 8-ci maddəsinin 3-cü bəndi, *mutatis mutandis* qaydasında bu Sazişə tətbiq edilir. Katiblik, əlavə olaraq, bu Saziş çərçivəsində və bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransı tərəfindən müəyyən edilmiş funksiyaları yerinə yetirir.

Maddə 18

1. Konvensiyanın 9-cu və 10-cu maddələri ilə yaradılan Elmi və Texnoloji Məsləhət üzrə Yardımçı Orqan və Həyata keçirmə üzrə Yardımçı Orqan, müvafiq olaraq, bu Sazişin Elmi və Texnoloji Məsləhət üzrə Yardımçı Orqanı və bu Sazişin Həyata keçirmə üzrə Yardımçı Orqanı qismində xidmət göstərir. Konvensiyanın bu iki orqanın fəaliyyəti ilə bağlı müddəaları *mutatis mutandis* qaydasında bu Sazişə tətbiq edilir. Bu Sazişin Elmi və Texnoloji Məsləhət üzrə Yardımçı Orqanının və Həyata keçirmə üzrə Yardımçı Orqanının görüşləri, müvafiq olaraq, Konvensiyanın Elmi və Texnoloji Məsləhət üzrə Yardımçı Orqanının və Həyata keçirmə üzrə Yardımçı Orqanının görüşləri ilə birlikdə keçirilir.
2. Bu Sazişə Tərəf olmayan Konvensiyanın Tərəfləri yardımçı orqanların istənilən sessiyalarında müşahidəçi qismində iştirak edə bilərlər. Yardımçı orqanlar bu Sazişin yardımçı orqanları qismində fəaliyyət göstərdikdə, bu Saziş çərçivəsində qərarları yalnız bu Sazişin Tərəfləri qəbul edir.
3. Konvensiyanın 9-cu və 10-cu maddələri ilə yaradılan yardımçı orqanlar bu Sazişlə bağlı məsələlər üzrə funksiyalarını yerinə yetirərkən bu yardımçı orqanların bürosunda Konvensiya Tərəfini təmsil edən, lakin eyni zamanda bu Sazişin Tərəfi olmayan hər hansı bir üzv, bu Sazişin Tərəfləri arasından və bu Sazişin Tərəfləri tərəfindən seçilmiş əlavə üzvlə əvəz edilir.

Maddə 19

1. Konvensiya tərəfindən və ya onun çərçivəsində yaradılmış yardımçı orqanlar və ya digər institusional mexanizmlər bu Sazişdə istinad edilənlər istisna olmaqla, bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransının qərarı ilə bu Sazişə xidmət göstərilir. Bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransı bu kimi yardımçı orqan və ya mexanizmlər tərəfindən həyata keçiriləcək funksiyaları müəyyən edir.
2. Bu Sazişin Tərəflərinin müşavirəsi kimi fəaliyyət göstərən Tərəflər Konfransı belə yardımçı orqan və institusional mexanizmlərə əlavə təlimatlar verə bilər.

Maddə 20

1. Bu Saziş Konvensiyanın Tərəfləri olan dövlət və regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatları tərəfindən imzalanmaq üçün açıqdır və ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq edilir. Saziş Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Nyu-York şəhərindəki Baş Qərargahında 2016-cı il 22 aprel tarixindən 2017-ci il 21 aprel tarixinə kimi imzalanma üçün açıqdır.

Bundan sonra bu Saziş imzalanma üçün bağlandıqı tarixin növbəti günündən etibarən qoşulma üçün açıqdır. Ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya qoşulma sənədləri Depozitariyə saxlanca verilir.

2. Bu Sazişə heç bir üzv dövləti Tərəf olmayan hər hansı regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatı bu Sazişə Tərəf olduqda, bu Saziş çərçivəsində nəzərdə tutulan bütün öhdəliklərə riayət edir. Üzv dövlətlərindən biri və ya bir neçəsi bu Sazişin Tərəfi olan regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatları olduq halda, təşkilat və onun üzv ölkələri bu Saziş çərçivəsində öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi üçün müvafiq vəzifələr üzrə qərar qəbul edirlər. Bu kimi hallarda, təşkilat və onun üzv dövlətləri bu Saziş çərçivəsində hüquqlarından eyni vaxtda istifadə edə bilməzlər.
3. Regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatları özlərinin ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya qoşulma sənədlərində bu Sazişin tənzimlədiyi məsələlərlə bağlı səlahiyyətlərinin əhatə dairəsini bəyan edirlər. Bu təşkilatlar, həmçinin öz səlahiyyətlərinin əhatə dairəsi ilə bağlı hər hansı bir əhəmiyyətli dəyişiklik barədə Depozitariyə məlumat verir və o öz növbəsində bu barədə digər Tərəfləri məlumatlandırır.

Maddə 21

1. Bu Saziş qlobal istixana effektiv qaz tullantılarının təxmin edilən ümumilikdə ən azı 55 faizini təşkil edən, Konvensiyanın ən azı 55 Tərəfinin ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya qoşulma sənədlərini saxlanca təqdim etdiyi tarixdən sonrakı otuzuncu gün qüvvəyə minir.
2. Yalnız bu maddənin 1-ci bəndinin məhdud məqsədi üçün “qlobal istixana effektiv qaz tullantıları” ifadəsi, bildirilmiş ən yeni və ya Konvensiya Tərəflərinin bu Sazişi qəbul etməsindən əvvəlki miqdar deməkdir.
3. Bu Sazişi ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq edən və ya qüvvəyə minmə üçün bu maddənin 1-ci bəndində müəyyən edilmiş şərtlər yerinə yetirildikdən sonra bu Sazişə qoşulan hər bir dövlət və ya regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatı üçün bu Saziş, dövlət və ya regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatı tərəfindən ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya qoşulma sənədlərini saxlanca təqdim etdiyi tarixdən sonrakı otuzuncu gün qüvvəyə minir.
4. Bu maddənin 1-ci bəndinin məqsədləri üçün regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatı tərəfindən saxlanca təqdim edilmiş istənilən sənəd bu təşkilatın üzvü olan dövlətlər tərəfindən saxlanca təqdim edilmiş sənədlərə əlavə kimi hesab edilmir.

Maddə 22

Konvensiyada dəyişikliklərin edilməsi ilə bağlı Konvensiyanın 15-ci maddəsinin müddəaları bu Sazişə, *mutatis mutandis* qaydasında tətbiq edilir.

Maddə 23

1. Qəbuletmə və Konvensiyaya əlavə və dəyişikliklərin edilməsi ilə bağlı Konvensiyanın 16-cı maddəsinin müddəaları bu Sazişə *mutatis mutandis* qaydasında tətbiq edilir.
2. Bu Sazişə əlavələr onun ayrılmaz tərkib hissəsini təşkil edir və əksi aydın şəkildə ifadə edilmədiyi təqdirdə, bu Sazişə istinad, eyni zamanda onun əlavələrinə istinad kimi

qəbul edilir. Bu kimi əlavələr elmi, texniki, prosedur və ya inzibati xarakterli siyahı, forma və ya təsviri xarakter daşıyan digər materiallarla məhdudlaşdırılır.

Maddə 24

Konvensiyanın fikir ayrılıqlarının həlli ilə bağlı 14-cü maddənin müddəaları bu Sazişə *mutatis mutandis* qaydasında tətbiq olunur.

Maddə 25

1. Bu maddənin 2-ci bəndi ilə müəyyən edilmiş hal istisna olmaqla, hər bir Tərəf bir səsə malikdir.
2. Regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatları öz səlahiyyətləri çərçivəsində bu Sazişə Tərəf olan üzv dövlətlərinin sayı qədər səs vermək hüququndan istifadə edirlər. Üzv dövlətlər öz səsvermə hüquqlarından istifadə etdikdə, bu təşkilatlar öz səsvermə hüquqlarından istifadə edə bilməzlər. Bunun əksi də doğrudur.

Maddə 26

Bu Sazişin depozitarisi Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibidir.

Maddə 27

Hazırkı Sazişə heç bir qeyd-şərt irəli sürülə bilməz.

Maddə 28

1. Sazişin Tərəfi üçün bu Sazişin qüvvəyə minməsindən 3 (üç) il sonra istənilən vaxt bu Tərəf Depozitariyə yazılı bildiriş təqdim etməklə bu Sazişə xitam verə bilər.
2. Hər hansı bir belə xitamvermə, bildirişin Depozitari tərəfindən qəbul olunduğu tarixdən 1 (bir) il sonra və ya xitamvermə ilə bağlı bildirişdə qeyd edilə biləcək daha sonrakı tarixdə qüvvəyə minir.
3. Konvensiyaya xitam verən hər hansı bir Tərəf, həmçinin bu Sazişə də xitam vermiş hesab olunur.

Maddə 29

Bu Sazişin ərəb, Çin, ingilis, fransız, rus və ispan dillərində bərabər autentik mətnlərdə olan əsli Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibinə saxlanca verilir.

2015-ci il 12 dekabr (iki min on beşinci il on iki dekabr) tarixində Parisdə hazırlanmışdır.

Bunun təsdiqi olaraq, lazımi səlahiyyətlər verilmiş aşağıda imza edənlər bu Sazişi imzaladılar.

**“XƏZƏR DƏNİZİNİN DƏNİZ ƏTRAF MÜHİTİNİN MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA”
ÇƏRÇİVƏ KONVENSİYASINA TRANSƏƏRHƏD KONTEKSTDƏ ƏTRAF MÜHİTƏ
TƏSİRİN QİYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ BARƏDƏ PROTOKOLUN TƏSDİQ EDİLMƏSİ
HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 4-cü bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

“Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin mühafizəsi haqqında” Çərçivə Konvensiyasına Transəərhəd kontekstdə ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi barədə 2018-ci il iyulun 20-də Moskva şəhərində imzalanmış Protokol təsdiq edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 27 iyun 2019-cu il
№ 1614-VQ

**“XƏZƏR DƏNİZİNİN DƏNİZ ƏTRAF MÜHİTİNİN MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA”
ÇƏRÇİVƏ KONVENSİYASINA TRANSƏƏRHƏD KONTEKSTDƏ ƏTRAF MÜHİTƏ
TƏSİRİN QİYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ BARƏDƏ
PROTOKOL**

Preambula

Bundan sonra “Razılığa gələn Tərəflər” adlandırılacaq Xəzəryanı dövlətlər:

Azərbaycan Respublikası,

İran İslam Respublikası,

Qazaxıstan Respublikası,

Rusiya Federasiyası,

Türkmənistan,

bundan sonra “Konvensiya” adlandırılacaq 2003-cü il 4 noyabr tarixində İran İslam Respublikasının Tehran şəhərində imzalanmış Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin mühafizəsi haqqında Çərçivə Konvensiyasının Tərəfləri olaraq, Konvensiyanın 7-ci, 17-ci və 18-ci maddələrinin müddəalarını həyata keçirmək üçün qətiyyətlərini yenidən təsdiq edərək,

Razılığa gələn Tərəflər arasında Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin mühafizəsi üzrə regional anlaşma və əməkdaşlığı genişləndirmək qərarında olaraq, təklif olunan fəaliyyətlər üçün ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsinin qərar qəbul etmə prosesinin erkən mərhələsində tətbiq edilməsinin davamlı inkişaf prinsiplərinin həyata keçirilməsini təşviq etdiyini qəbul edərək,

məlumata çıxışın və ətraf mühitlə əlaqədar məsələlərlə bağlı qərar qəbul etmədə ictimaiyyətin iştirakının vacibliyini qeyd edərək, aşağıdakılar barədə razılığa gəldilər:

Maddə 1. İstifadə olunan anlayışlar

Bu Protokolun məqsədləri üçün:

(a) “Mənşə Tərəfi” dedikdə, bu Protokola Əlavə I-də sadalanan təklif olunan fəaliyyətin yurisdiksiyası altında həyata keçirilməsi planlaşdırılan bu Protokolun Razılığa gələn Tərəf(lər)i başa düşülür;

(b) “Təsirə məruz qalan Tərəf” dedikdə, təklif olunan fəaliyyət nəticəsində transsərhəd təsirə məruz qalma ehtimalı olan bu Protokolun Razılığa gələn Tərəf(lər)i başa düşülür. Razılığa gələn Tərəf(lər)i Təsirə məruz qalan Tərəf kimi nəzərdən keçirilə biləcəyi dəniz sahəsi “Xəzər dənizinin hüquqi statusu haqqında” Konvensiyanın bütün Razılığa gələn Tərəflər üçün qüvvəyə minməsindən sonra onun müddəalarına uyğun olaraq müəyyən ediləcək;

(c) “Maraqlı Tərəflər” dedikdə, bu Protokola uyğun olaraq ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi prosedurunun Mənşə Tərəfi və Təsirə məruz qalan Tərəfi başa düşülür;

(d) “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi” dedikdə, təklif olunan fəaliyyətin ətraf mühitə ehtimal olunan təsirinə qiymətləndirilməsi üçün milli prosedur;

(e) “Təklif olunan fəaliyyət” dedikdə, ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi üzrə tətbiq olunan milli prosedura uyğun olaraq, səlahiyyətli orqanın qərarını tələb edən istənilən fəaliyyət və ya fəaliyyətə hər hansı mühüm dəyişiklik başa düşülür;

(f) “Təsir” dedikdə, təklif olunan fəaliyyətin həyata keçirilməsinin Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinə, o cümlədən flora, fauna, torpaq, atmosfer havası, su, iqlim, landşaft, tarixi abidələr və/və ya bu faktorlar arasındakı qarşılıqlı əlaqəyə göstərdiyi istənilən təsir başa düşülür, həmçinin insan sağlamlığına və təhlükəsizliyinə, mədəni irsə, sosial-iqtisadi və ya bu faktorların dəyişməsindən irəli gələn digər vəziyyətlərə təsirləri ehtiva edir;

(g) “Transsərhəd təsir” dedikdə, Mənşə Tərəf tərəfindən həyata keçirilən təklif olunan fəaliyyətləri digər Razılığa gələn Tərəfə göstərdiyi istənilən təsir başa düşülür;

(h) “İctimaiyyət” dedikdə, bir və ya daha artıq fiziki və ya hüquqi şəxs başa düşülür;

(i) “Səlahiyyətli orqan” dedikdə, bu Protokolun əhatə etdiyi tapşırıqların yerinə yetirilməsi üçün Razılığa gələn Tərəf tərəfindən təyin edilən orqan(lar) başa düşülür;

(j) “Bildiriş üçün əlaqələndirici” dedikdə, hər bir Razılığa gələn Tərəfin təyin etdiyi və digər Razılığa gələn Tərəflərə və Katibliyə məlumat verdiyi, bildirişin alınması və müvafiq səlahiyyətli orqanın məlumatlandırılmasının təmin edilməsi üçün məsul olan Razılığa gələn Tərəfin əlaqələndiricisi və əlaqələndiriciləri başa düşülür;

(k) “Layihə təşəbbüskarı” dedikdə, milli prosedura uyğun olaraq təklif olunan fəaliyyətlə əlaqədar səlahiyyətin alınması üçün müraciət edən təşəbbüskar, o cümlədən dövlət orqanı başa düşülür;

(l) “Tərəflər Konfransı” dedikdə, Konvensiyanın 22-ci maddəsində istinad olunan orqan başa düşülür;

(m) “Katiblik” dedikdə, Konvensiyanın 23-cü maddəsində istinad olunan orqan başa düşülür

Maddə 2. Məqsəd

Bu Protokolun məqsədi dəniz ətraf mühitinin və dənizə yaxın olduğundan təsirə məruz qalan quru ərazinin çirklənməsinin qarşısının alınması, azaldılması və nəzarətdə saxlanması, onun biomüxtəlifliyinin qorunması və təbii sərvətlərinin səmərəli istifadəsinin təşviqi və insan sağlamlığının mühafizəsi üçün dəniz ətraf mühitinə və dənizə yaxın olduğundan təsirə məruz qalan quru əraziyə əhəmiyyətli transsərhəd təsirə səbəbolma ehtimalı olan istənilən təklif olunan fəaliyyətə münasibətdə transsərhəd kontekstdə ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi prosedurunun səmərəli və şəffaf həyata keçirilməsidir.

Maddə 3. Tətbiq dairəsi

Konvensiyanın 3-cü maddəsinə uyğun olaraq, bu Protokol Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinə onun su səviyyəsinin tərəddüdləri və quruda yerləşən mənbələrdən çirklənməsi nəzərə alınmaqla, tətbiq olunur.

Maddə 4. Ümumi müddəalar

1. Hər bir Razılığa gələn Tərəf bu Protokolun müddəalarını Əlavə I-də sadalanan və bu Protokola Əlavə II-də təyin olunan meyarlara uyğun olaraq müəyyən edilən əhəmiyyətli transsərhəd təsirə səbəbolma ehtimalı olan təklif olunan fəaliyyətlərə, ictimaiyyətin iştirakına imkan verən ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi prosedurunun yaradılması və bu Protokola Əlavə III-də təsvir edilən ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədləşdirməsinin hazırlanmasına münasibətdə yerinə yetirmək üçün lazımı hüquqi, inzibati və digər tədbirləri görür.

2. Hər bir Razılığa gələn Tərəf təklif olunan fəaliyyətə icazə verilməsi və ya ona başlanması qərarından öncə bu Protokola Əlavə I-də sadalanan əhəmiyyətli transsərhəd təsirə səbəbolma ehtimalı olan təklif olunan fəaliyyətlərin bu Protokola uyğun olaraq ətraf mühitə təsirinə qiymətləndirilməsi prosedurunun keçmələrini təmin edir.

3. Hər bir Razılığa gələn Tərəf Razılığa gələn Tərəflərə və Katibliyə özünün Bildiriş üçün əlaqələndiricisi barədə məlumat verir. Razılığa gələn Tərəflərə Bildiriş üçün əlaqələndirici barədə məlumat Katiblik tərəfindən elektron və ya digər müvafiq şəkildə verilir.

4. Maraqlı Tərəflər bu Protokola uyğun olaraq, ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi prosedurunun erkən mərhələsindən başlayaraq təklif olunan fəaliyyətin ətraf mühitə təsirinə qiymətləndirilməsi prosedurunda ictimaiyyətin səmərəli iştirakını təmin edirlər.

5. Bu Protokola uyğun olaraq, Maraqlı Tərəflər təklif olunan fəaliyyətin ətraf mühitə təsirinə qiymətləndirilməsi prosedurunda iştirak etmək üçün Mənşə Tərəfinin və Təsirə məruz qalan Tərəfin ictimaiyyəti üçün bərabər imkanlar yaradırlar və bu məsələ ilə bağlı ictimaiyyətə kömək edirlər və məsləhət verirlər.

6. Bu Protokolun müddəaları Razılığa gələn Tərəflərin milli təhlükəsizlik maraqları baxımından milli qanunları, qaydaları və ya inzibati xarakterli müddəalarını həyata keçirmək hüququna xələl gətirmir.

7. Bu Protokolun müddəaları Razılığa gələn Tərəflərin bu Protokolun əhatə etdiyi məsələlərlə əlaqədar əlavə tədbirlər görmək və ya təqdim etmək hüququna xələl gətirmir.

8. Bu Protokolun müddəaları Razılığa gələn Tərəflərin transsərhəd kontekstdə ətraf mühitə təsirinə qiymətləndirilməsi ilə bağlı beynəlxalq hüquq çərçivəsindəki öhdəliklərinə xələl gətirmir.

Maddə 5. Bildiriş

1. Bu Protokola Əlavə I-də sadalanan təklif olunan fəaliyyətə münasibətdə Mənşə Tərəfinin Səlahiyyətli orqanı əhəmiyyətli transsərhəd təsirə səbəbolma ehtimalı olan təklif olunan fəaliyyət barədə məlumat aldıqdan sonra mümkün olduğu qədər tez bir zamanda potensial təsirə məruz qala bilən Tərəf hesab etdiyi istənilən Razılığa gələn Tərəfi və digər Razılığa gələn Tərəflərə məlumat vermək üçün Katibliyi Bildiriş üçün əlaqələndirici vasitəsilə məlumatlandırır.

2. Bildiriş, digər məsələlərlə yanaşı aşağıdakıları ehtiva edir:

a) təklif olunan fəaliyyət barədə məlumat, o cümlədən onun mümkün transsərhəd təsirləri və təklif olunan fəaliyyətlə bağlı mümkün qərarların xüsusiyyətləri barədə bildiriş göndərilən zaman mövcud olan istənilən məlumat;

b) Təsirə məruz qalan Tərəfin bildirişə cavabını təqdim etməsi üçün bu Protokolun 5-ci maddəsinin 3-cü bəndində bildirildiyi kimi bildirişin ingilis və rus dillərində alındığı tarixdən 30 gündən az olmayan əsaslı vaxt çərçivəsi;

c) ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi prosedurundakı sonrakı addımlar, xüsusilə bu Protokolun 6-cı, 7-ci və 8-ci maddələrində istinad olunan addımlar üçün vaxt cədvəlinin göstərilməsi də daxil olmaqla, nəzərdə tutulmuş ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi proseduru barədə məlumat.

3. Mənşə Tərəfi bildiriş sənədlərini dövlət dilində, ingilis və ya rus dilinə tərcümə ilə birlikdə təqdim edir. Katiblik bildiriş sənədlərinin, müvafiq olaraq, ingilis və ya rus dilinə tərcüməsini təmin edir.

4. Mənşə Tərəfinin Səlahiyyətli orqanı Təsirə məruz qalan Tərəfin Bildiriş üçün əlaqələndiricisi və Katiblik tərəfindən bildirişin alınmasını təmin edir.

5. Təsirə məruz qalan Tərəfin Səlahiyyətli orqanı bildirişdə göstərilən vaxt çərçivəsində təklif olunan fəaliyyətin ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi prosedurunda iştirak etmək niyyətində olub-olmadığını bildirməklə, Mənşə Tərəfinin Səlahiyyətli orqanına cavab verir və Katibliyi məlumatlandırır.

6. Əgər Təsirə məruz qalan Tərəf təklif olunan fəaliyyətin ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi prosedurunda iştirak etmək niyyətində olmadığını bildirərsə və ya əgər bildirişdə göstərilən vaxt çərçivəsində cavab verməzsə, bu Protokolun 7-ci maddəsinin 3(b) bəndinə uyğun olaraq, ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədləşdirməsi layihəsinin Katibliyə göndərilməsi ilə bağlı Mənşə Tərəfinin öhdəliyi istisna olmaqla, bu maddənin 7-ci və 8-ci bəndlərinin və bu Protokolun 6-11-ci maddələrinin müddəaları tətbiq olunmur.

7. Əgər Təsirə məruz qalan Tərəf təklif olunan fəaliyyətin ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi prosedurunda iştirak etmək niyyətində olduğunu bildirərsə, Təsirə məruz qalan Tərəf bildirişə öz cavabında və ya dərhal sonra Mənşə Tərəfini aşağıdakılarla təmin edir:

a) Təsirə məruz qalan Tərəfdə ictimai məsləhətləşmələr proseduru barədə müvafiq məlumat;

b) ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi araşdırmalarında həlli tələb olunan hər hansı xüsusi məsələlər olduğu təqdirdə, bu barədə sorğu;

c) (b) yarım-bəndində qaldırılmış məsələlər barədə asanlıqla əldə oluna bilən məlumatın xülasəsi;

8. Təsirə məruz qalan Tərəf Mənşə Tərəfinin sorğusu əsasında potensial təsirə məruz qalan ətraf mühitlə əlaqədar ağlabatan şəkildə əldə oluna bilən istənilən məlumatı, əgər bu məlumat ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədləşdirməsinin hazırlanması üçün vacibdirsə, təqdim edir.

9. Razılığa gələn Tərəfin təklif olunan fəaliyyətdən onun əhəmiyyətli transsərhəd təsirə məruz qalacağı ilə bağlı əsaslı narahatlığı olduğu təqdirdə və bu maddənin 1-ci bəndinə uyğun olaraq bildiriş təqdim edilmədiyi təqdirdə, Mənşə Tərəfi həmin Razılığa gələn Tərəfin sorğusu əsasında təklif olunan fəaliyyət nəticəsində əhəmiyyətli transsərhəd təsirin olub-olmadığı ilə bağlı onu kifayət qədər məlumatla təmin edir. Tərəflər, zəruri olduğu təqdirdə, ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi prosedurunda mümkün iştirakla əlaqədar məsləhətləşmələr aparırlar.

Maddə 6. Maraqlı Tərəflər arasında əlaqə

1. Maraqlı Tərəflərin Səlahiyyətli orqanları aşağıdakılarla bağlı məsləhətləşmələr aparırlar və razılıq əldə edirlər:

(a) ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədləşdirməsinin tələb olunan formatı və dil(lər)i, o cümlədən ictimai məsləhətləşmələr və Təsirə məruz qalan Tərəfin Səlahiyyətli orqanı tərəfindən baxılması üçün təqdim edilməli olan hər hansı məlumat;

(b) Maraqlı Tərəflər arasında əlaqə üçün müfəssəl tədbirlər, o cümlədən maraqlı Tərəflərin Səlahiyyətli orqanlarının və Layihə təşəbbüskarının rolu;

(c) ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədləşdirməsinin Təsirə məruz qalan Tərəf tərəfindən baxılması üçün 90 gündən artıq olmayan vaxt çərçivəsi.

2. Maraqlı Tərəflər, müvafiq olduqda, bu Protokol çərçivəsindəki tapşırıqları yerinə yetirmək üçün qarşılıqlı əlaqə vasitələri barədə razılığa gələ bilirlər.

Maddə 7. Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədləşdirməsi layihəsinin hazırlanması və göndərilməsi

1. Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi araşdırmaları Mənşə Tərəfinin milli qanunu və təcrübəsinə uyğun olaraq aparılır və bu Protokolun 5-ci maddəsinin 7-ci bəndinə uyğun olaraq, Təsirə məruz qalan Tərəf tərəfindən qaldırılan istənilən məsələləri mümkün qədər geniş şəkildə cavablandırır.

2. Mənşə Tərəfi ictimai məsləhətləşmələr və Təsirə məruz qalan Tərəfin Səlahiyyətli orqanı tərəfindən baxılması məqsədləri üçün Layihə təşəbbüskarının ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədləşdirməsi layihəsinin hazırlanmasını təmin edir. Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədləşdirməsi layihəsi bu Protokolun 6-cı maddəsinin 1-ci bəndinə uyğun olaraq, Maraqlı Tərəflər tərəfindən razılaşdırılmış formatda və dil(lər)də təqdim edilir və bu Protokolun 6-cı maddəsinin 1-ci bəndinə əsasən, Təsirə məruz qalan Tərəf tərəfindən sorğu edilən məlumatdan əlavə, ən azı bu Protokola Əlavə III-də istinad olunan bəndlərin məzmununu ehtiva edir.

3. Mənşə Tərəfi ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədləşdirməsi layihəsini aşağıdakılara göndərir:

a. Təsirə məruz qalan Tərəfin Səlahiyyətli orqanına;

b. hər hansı Razılığa gələn Tərəfin sorğusu əsasında bu məlumatı əlçatan etmək üçün Katibliyə.

Maddə 8. Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədləşdirməsinə baxış və ictimai məsləhətləşmələr

1. Maraqlı Tərəflər bu Protokolun 6-cı maddəsinin 1-ci bəndinə uyğun olaraq razılaşdırıldığı kimi təsirə məruz qalması ehtimal olunan sahələrlə bağlı aşağıdakılar barədə ictimaiyyətin məlumatlandırılmasını təmin edirlər:

(a) təklif olunan fəaliyyət;

(b) ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədləşdirməsi layihəsinin əlçatanlığı;

(c) ictimai bildiriş və ya digər müvafiq vasitələrdən istifadə etməklə ictimai məsləhətləşmələr üçün imkan və prosedur.

2. Maraqlı Tərəflər, müvafiq olduqda, ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədləşdirməsi layihəsinin, o cümlədən çap olunmuş nüsxələrinin milli qanunvericiliyə uyğun olaraq ictimaiyyət üçün, o cümlədən ictimaiyyətə açıq olan yerlərdə mövcud və asanlıqla əlçatan olmasını təmin edirlər.

3. Maraqlı Tərəflər təsirə məruz qalma ehtimalı olan sahələrdə təklif olunan fəaliyyətlə bağlı Maraqlı Tərəflərin Səlahiyyətli orqanlarına şərh bildirmək üçün ictimaiyyətə imkan yaradırlar. Şərhlər Mənşə Tərəfinin Səlahiyyətli orqanına və ya bu Protokolun 6-cı maddəsinin 1 (b) bəndinə uyğun olaraq razılaşdırılmış şəkildə göndərilir.

4. Təsirə məruz qalan Tərəfin Səlahiyyətli orqanı bu Protokolun 6-cı maddəsinin 1(c) bəndinə uyğun olaraq, Mənşə Tərəfinin müəyyən etdiyi vaxt çərçivəsində ətraf mühitə təsirin

qiymətləndirilməsi sənədləşdirməsi layihəsinə baxır, şərh verir və öz şərtlərini Mənşə Tərəfinin Səlahiyyətli orqanına təqdim edir.

5. Mənşə Tərəfi təmin edir ki, Layihə təşəbbüskarı:

(a) lazım olduğu təqdirdə, alman şərtləri ümumiləşdirsin, və tərcümə etsin;

(b) tələb olunduğu təqdirdə, əlavə araşdırmalar aparsın;

(c) ictimaiyyətdən və Təsirə məruz qalan Tərəflərin Səlahiyyətli orqanlarından alınmış şərtləri yekun ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədləşdirməsinə daxil etsin və şərtlərin hansı şəkildə nəzərə alındığını izah etsin

Maddə 9. Maraqlı Tərəflər arasında məsləhətləşmələr

1. Təklif olunan fəaliyyət üzrə yekun qərar qəbul edilməzdən öncə Təsirə məruz qalan Tərəfin sorğusu əsasında Mənşə Tərəfi digər məsələlərlə yanaşı, potensial mənfi transsərhəd təsirin azaldılması üçün tədbirlərlə əlaqədar Təsirə məruz qalan Tərəflə məsləhətləşmələr aparır.

2. Maraqlı Tərəflər belə məsləhətləşmələrin əvvəlində məsləhətləşmə dövrünün davamiyyəti ilə bağlı əsaslı vaxt çərçivəsi barədə razılığa gəlirlər, bununla belə məsləhətləşmə dövründə başqa cür qərar qəbul edilmədiyi təqdirdə, məsləhətləşmə dövrü 180 gündən artıq olmamalıdır.

Maddə 10. Təklif olunan fəaliyyətin həyata keçirilməsi barədə yekun qərar

1. Mənşə Tərəfinin Səlahiyyətli orqanı yekun ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədləşməsinə baxarkən və təklif olunan fəaliyyət üzrə yekun qərar qəbul edərkən bu Protokolun 8-ci maddəsinə uyğun olaraq alınmış şərtləri nəzərə alır.

2. Mənşə Tərəfinin Səlahiyyətli orqanı Təsirə məruz qalan Tərəfin Səlahiyyətli orqanını və Katibliyi təklif olunan fəaliyyət barədə yekun qərarla birgə, onun əsaslandığı səbəblər və mülahizələr, o cümlədən alınmış şərtlərin hansı şəkildə nəzərə alındığı barədə məlumatla təmin edir.

3. Maraqlı Tərəflər bu Protokolun 8-ci maddəsinin 3-cü bəndinə uyğun olaraq, şərtləri təqdim edənlərə təklif olunan fəaliyyət barədə yekun qərarla bağlı məlumatın və alınmış şərtlərin hansı şəkildə nəzərə alındığı barədə məlumatın əlçatan olmasını təmin edirlər.

Maddə 11. Layihə sonrası təhlil

1. Bu Protokola uyğun olaraq, ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi həyata keçirilmiş fəaliyyətin ehtimal olunan əhəmiyyətli mənfi transsərhəd təsirinə nəzərə alaraq, Maraqlı Tərəflər Tərəflərdən birinin sorğusu əsasında layihə sonrası təhlilin məqsədəuyğunluğunu və məqsədəuyğun hesab edildiyi təqdirdə, onun hansı həcmdə aparılacağını müəyyənləşdirir.

2. Layihə sonrası istənilən təhlil aşağıdakı məqsədlərə nail olmaq üçün həyata keçirilir:

(a) fəaliyyətə icazə verilməsi və ya təsdiq edilməsi zamanı müəyyən olunan şərtlərə uyğunluğun və yumşaldıcı tədbirlərin səmərəliliyinin monitorinqi;

(b) lazımı qaydada idarəetməni təmin etmək və qeyri-müəyyənliklərin aradan qaldırılması məqsədilə təsirin nəzərdən keçirilməsi;

(c) təcrübənin analoji gələcək fəaliyyətlərə ötürülməsi məqsədilə keçmiş proqnozların yoxlanılması.

3. Əgər layihə sonrası təhlildən sonra Razılığa gələn Tərəflərdən hər hansı biri əhəmiyyətli mənfi transsərhəd təsirin olduğu barədə qənaətə gəlmək üçün yetərli əsaslara malikdirsə və ya belə bir təsirlə nəticələnmə biləcək faktorlar aşkarlanmışdırsa, o, dərhal Mənşə Tərəfini və Katibliyi məlumatlandırır. Bu halda, Maraqlı Tərəflər dərhal məsləhətləşmələr aparırlar və zəruri olduğu təqdirdə, təsirin aradan qaldırılması və ya azaldılması üçün müvafiq tədbirlər görürlər.

Maddə 12. Hesabat

Hər bir Razılığa gələn Tərəf Tərəflər Konfransında müəyyən olunan formatda və intervallarda Katibliyə bu Protokolun müddələrinin yerinə yetirilməsi barədə hesabat təqdim edir.

Maddə 13. **İnstitusional müddəalar**

1. Bu Protokolun məqsədləri üçün və Konvensiyanın 22-ci maddəsinin 10-cu bəndinə uyğun olaraq, Tərəflər Konfransı, digər məsələlərlə yanaşı:

(a) bu Protokolun həyata keçirilməsini nəzarət altında saxlayır;

(b) bu Protokolun məzmununu nəzarət altında saxlayır;

(c) bu Protokola Əlavələri nəzərdən keçirir və qəbul edir;

(d) bu Protokola və ya onun Əlavələrinə hər hansı dəyişiklikləri nəzərdən keçirir və qəbul edir;

(e) bu Protokolun həyata keçirilməsi ilə bağlı məsələlər barədə Katiblik tərəfindən təqdim olunan hesabatları nəzərdən keçirir;

(f) bu Protokolun həyata keçirilməsi üçün zəruri hesab edilə biləcək köməkçi orqanlar yaradır;

(g) bu Protokolun məqsədləri üçün, lazım olduqda, texniki və maliyyə xidmətləri ilə bağlı müvafiq beynəlxalq qurumlara və elmi institutlara müraciət edir;

(h) bu Protokolun həyata keçirilməsi üçün tələb oluna bilən digər funksiyaları həyata keçirir.

2. Konvensiyanın 23-cü maddəsinin 4-cü bəndinə uyğun olaraq, Katiblik digər məsələlərlə yanaşı:

(a) bütün Razılığa gələn Tərəflərin Bildiriş üçün əlaqələndiriciləri barədə məlumatın elektron formada və ya digər münasib şəkildə Razılığa gələn Tərəflər üçün əlçatanlığını təmin edir;

(b) Mənşə Tərəfi tərəfindən bu Protokolun yerinə yetirilməsi ilə bağlı təqdim edilən məlumatı, o cümlədən aşağıdakıları qəbul edir və elektron formada və ya digər münasib şəkildə əlçatanlığını təmin edir:

(i) bu Protokolun 5-ci maddəsinin 3-cü bəndinə uyğun olaraq, təklif olunan fəaliyyət barədə bildirişi;

(ii) bu Protokolun 7-ci maddəsinin 3-cü bəndinə uyğun olaraq, Mənşə Tərəfi tərəfindən təqdim edilən ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədləşdirməsini;

(iii) təklif olunan fəaliyyət barədə yekun qərarla birlikdə, onun əsaslandığı səbəblər və mülahizələr, o cümlədən bu Protokolun 10-cu maddəsinin 2-ci bəndinə uyğun olaraq, alınmış şərtlərin hansı şəkildə nəzərə alındığı barədə məlumatı;

(c) bu Protokolun həyata keçirilməsi ilə əlaqədar məsələlər barədə hesabatlar hazırlayır və təqdim edir;

(d) Razılığa gələn Tərəflərdən daxil olan sorğu və məlumatları nəzərdən keçirir və bu Protokolun həyata keçirilməsi ilə əlaqədar məsələlər barədə onlarla məsləhətləşmələr aparır;

(e) mümkün olduğu qədər, Razılığa gələn Tərəflər arasında məlumat mübadiləsi və əməkdaşlığı təşviq edir və bu Protokolun müddələrinin həyata keçirilməsində Razılığa gələn Tərəflərə kömək göstərir;

(f) bu Protokolun səmərəli həyata keçirilməsi üçün istənilən Razılığa gələn Tərəfin müraciəti əsasında texniki yardım göstərilməsini və məsləhət verilməsini təşkil edir;

(g) müvafiq regional və beynəlxalq təşkilatlar və proqramlarla müvafiq qaydada əməkdaşlıq edir;

(h) Tərəflər Konfransı tərəfindən müəyyən oluna bilən digər funksiyaları həyata keçirir.

Maddə 14. **Maliyyələşmə**

1. Bu Protokolun məqsədlərinə nail olmaq üçün Razılığa gələn Tərəflər əlaqədar proqramların, layihələrin və tədbirlərin formalaşdırılması və həyata keçirilməsi üçün mümkün olduğu qədər maliyyə resurslarının ayrılmasını təmin edirlər. Bu məqsədlə, Razılığa gələn Tərəflər:

(a) bu məqsədlər üçün nəzərdə tutulmuş daxili maliyyə resurslarını ayırırlar;

(b) qrant və kreditlər də daxil olmaqla, ikitərəfli və çoxtərəfli maliyyə mənbələrindən və mexanizmlərindən maliyyə resurslarının səfərbər edilməsini təşviq edirlər;

(c) resursların səfərbər edilməsi və istiqamətləndirilməsi üçün innovativ üsulları və stimulları, o cümlədən fondlar, digər ölkələrin hökumət agentlikləri, beynəlxalq təşkilatlar, qeyri-hökumət təşkilatları və özəl sektor müəssisələrinin imkanlarını araşdırırlar.

2. Tərəflər, Konfransı tərəfindən başqa qərar qəbul edilmədikdə, Konvensiyanın Maliyyə Qaydaları bu Protokola *mutatis mutandis* tətbiq edir.

3. Bu Protokolun əhatə etdiyi bütün fəaliyyətlər və onların həyata keçirilməsi Razılığa gələn Tərəflərin ayırdığı vəsaitlər və milli qanunvericiliyə uyğun olan digər mənbələr tərəfindən maliyyələşdirilir.

Maddə 15. **Mübahisələrin həlli**

Bu Protokolun müddələrinin tətbiqi və ya tafsiri ilə bağlı Razılığa gələn Tərəflər arasında yaranan hər hansı mübahisə Konvensiyanın 30-cu maddəsinə uyğun olaraq həll edilir.

Maddə 16. **Protokolun qəbul edilməsi və qüvvəyə minməsi**

1. Bu Protokol Tərəflər Konfransının iclasında Razılığa gələn Tərəflərin yekdil qərarı əsasında qəbul edilir.

2. Bu Protokol _____ şəhərində ___-ci il “ ___ ” _____ tarixindən ___-ci il “ ___ ” _____ tarixinə qədər yalnız Xəzəryanı dövlətlər tərəfindən imzalanmaq üçün açıq olacaqdır.

3. Bu Protokol Xəzəryanı dövlətlər tərəfindən ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq ediləcək və bu Protokol imzalanmaq üçün bağlı olduğu tarixdən etibarən istənilən Xəzəryanı dövlət tərəfindən qoşulmaq üçün açıq olacaqdır.

4. Ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya qoşulma haqqında sənədlər Konvensiyanın depozitarisinə saxlanca verilir.

Bu Protokol bütün Xəzəryanı dövlətlər tərəfindən ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya qoşulma haqqında sənədin saxlanca verildiyi tarixindən sonra doxsanıncı gündə qüvvəyə minir.

Maddə 17. **Protokola dəyişikliklər, əlavələr və əlavələrə dəyişikliklər edilməsi**

İstənilən Razılığa gələn Tərəf bu Protokola dəyişikliklər və əlavələr, həmçinin onun əlavələrinə dəyişikliklər təklif edə bilər. Bu dəyişikliklər və əlavələr Razılığa gələn Tərəflər tərəfindən Konvensiyanın 24-cü, 25-ci və 34-cü maddələrinə uyğun olaraq qəbul olunur və qüvvəyə minir.

Maddə 18. **Protokolun milli qanunvericiliyə təsiri**

Bu Protokolun müddəaları Razılığa gələn Tərəflərin bu Protokolun yerinə yetirilməsi üçün daha sərt milli tədbirlər qəbul etmək hüququna təsir etmir

Maddə 19. **Digər beynəlxalq müqavilələrlə əlaqə**

Bu Protokolda heç bir şərt Razılığa gələn Tərəflərin tərəf olduqları digər beynəlxalq müqavilələr üzrə onların hüquq və öhdəliklərinə xələl gətirmir.

Maddə 20. **Qeyd-şərt**

Bu Protokola heç bir qeyd-şərt edilə bilməz.

Maddə 21. Depozitari

Bu Protokolun depozitarisi Konvensiyanın depozitarisidir.

Maddə 22. Autentik mətnlər

Bu Protokolun Azərbaycan, ingilis, fars, qazax, rus və türkmən dillərində olan mətnləri bərabər autentikdir. Bu Protokolun təfsiri və ya tətbiqi ilə bağlı fikir ayrılığı yarandığı təqdirdə, ingilis dilində olan mətnə üstünlük verilir.

Maddə 23. Xəzər dənizinin hüquqi statusu üzrə danışıqlarla əlaqə

Bu Protokolda heç bir şərt Xəzər dənizinin yekun hüquqi statusu üzrə danışıqların nəticəsini qabaqcadan mühakimə kimi təfsir edilmir.

Bunun təsdiqi olaraq, müvafiq qaydada səlahiyyətləndirilmiş aşağıda imza edənlər hazırkı Protokolu imzaladılar.

_____ şəhərində ___-ci il _____ tarixində imzalanmışdır.

ƏLAVƏ I

Fəaliyyətlərin siyahısı

1. Xam neftin emalı zavodları (xam neftdən yalnız sürtgü yağları istehsal edən müəssisələr istisna olmaqla) və gün ərzində 500 ton və ya daha artıq kömür və ya bitum şistinini qazlaşdırılması və mayeləşdirilməsi üçün qurğular.

2. 300 meqavat və ya daha artıq istilik gücünə malik olan termal elektrik stansiyaları və digər yanma qurğuları.

3. Maksimal gücü 1 kilovat fasiləsiz termal yükü keçməyən, parçalanan və bərpa olunan materialların hasilatı və çevrilməsi üçün nəzərdə tutulan tədqiqat qurğuları istisna olmaqla, atom elektrik stansiyaları və digər nüvə reaktorları, o cümlədən belə elektrik stansiyalarının və ya reaktorların sökülməsi və ya istismardan çıxarılması (1/).

4. Müstəsna olaraq nüvə yanacaqlarının istehsalı və ya zənginləşdirilməsi, şüalanan nüvə yanacaqlarının yenidən emalı və ya saxlanması, yaxud radioaktiv tullantıların saxlanması, utilizasiyası və emalı üçün qurğular.

5. Çuqunun və poladın ilkin əridilməsi və əlvan metalların istehsalı üçün əsas qurğular.

6. Asbest-sement məhsulları üçün hazır məhsulun illik hasilatı 20,000 tondan artıq olan, ovulmuş material üçün hazır məhsulun illik hasilatı 50 tondan artıq olan və digər asbest məhsulları üçün ildə 200 tondan artıq istifadə olunan asbestin ekstraksiyası, asbest və asbest tərkibli məhsulların emalı və çevrilməsi üçün qurğular.

7. Kompleks kimya və neft-kimya qurğuları.

8. Avtomagistrallar, sürət yolları (2/) və uzun məsafəli dəmiryol daşımaları üçün xətlərin inşası, rekonstruksiyası və/və ya genişləndirilməsi, o cümlədən əsas yol ötürücüləri, uçuş-enmə zolağı 2100 metr və daha artıq olan hava limanlarının (3/) inşası;

9. Neft, qaz, neft məhsulları və ya kimyəvi maddələrin nəqli üçün böyük diametrlə boru xətləri.

10. Kütləsi 1350 tondan artıq olan gəmilərin keçidinə imkan verən dəniz/ticarət limanları və həmçinin daxili su yolu nəqliyyatı üçün nəzərdə tutulmuş daxili su yolları və limanlar.

11. Tullantıların yandırılması, kimyəvi emalı və ya basdırılması üçün tullantıların utilizasiyası qurğuları.

12. Xəzər dənizinə qoşulan böyük bəndlər, anbarlar və kanallar.
13. Abstraksiya olunan və doldurulan suyun illik həcmi 10 milyon kub metr və ya daha artıq olan yeraltı suların abstraksiyası fəaliyyətləri və ya yeraltı suların qeyri-təbii yolla doldurulması sistemləri.
14. Gün ərzində 200 ton və daha artıq hava ilə qurudulmuş kağız xammalı, kağız və taxta materialları istehsalı.
15. Böyük karxanalar, mədənçilik, metal filizləri və ya kömürün yerində çıxarılması və emalı.
16. Açıq dənizdə karbohidrogen hasilatı. Hasilat həcmi gün ərzində neftə nəzərən 600 ton və qaza nəzərən 500 000 kub metrədən artıq olan neftin və təbii qazın hasilatı.
17. Neft, neft-kimya və kimyəvi məhsulların əsas saxlanma anbarları.
18. Böyük ərazilərdə meşələrin qırılması.
19. Çay hövzələri arasında və daxilində köçürülən suyun mümkün çatışmazlığının qarşısını almaq məqsədi daşdığında və köçürülən suyun miqdarı ildə 100 milyon kub metrədən artıq olduqda, su resurslarının köçürülməsi işləri; bütün digər hallarda, hövzənin çoxillik orta su axınının abstraksiyası ildə 2 mlrd kub metrədən və köçürülən suyun miqdarı bu axının 5 faizindən artıq olduqda, çay hövzələri arasında su ehtiyatlarının köçürülməsi işləri. Hər iki halda, boru kəməri ilə içməli suyun nəqli istisna olunur.
20. Tutumu 150 000 əhali ekvivalentindən artıq olan çirkab suların emalı zavodları.
21. Mikrobioloji və biotexnoloji istehsalın və genetik modifikasiya olunmuş orqanizmlərin buraxılması üçün qurğular.
22. Torpağın rekultivasiyası, o cümlədən süni adaların, dil və riflərin yaradılması.

ƏLAVƏ I-ə QEYDLƏR

(1/) Bu Protokolun məqsədləri üçün atom elektrik stansiyaları və digər nüvə reaktorları belə qurğulardan bütün nüvə yanacağı və digər radioaktiv çirklənmiş elementlər daimi çıxarıldıqda bu cür qurğu hesab edilmirlər.

(2/) Bu Protokolun məqsədləri üçün:

- “Avtomagistral” dedikdə, yolkənarı hüdudlarında olan mülki obyektlərə xidmət etməyən, avtomobil nəqliyyatı vasitələri üçün xüsusi olaraq layihələndirilmiş və tikilmiş yol başa düşülür və hansı ki:

(a) xüsusi yerlər və ya müvəqqəti məhdudiyətlər istisna olmaqla, bir-birindən hərəkət üçün nəzərdə tutulmayan zolaqla və ya müstəsna hallarda digər vasitələrlə bölünən nəqliyyatın ikitərəfli istiqaməti üçün ayrı hərəkət hissələri ilə təmin edilir;

(b) heç bir yol, dəmiryolu, tramvay xətti və ya piyada keçidi ilə eyni səviyyədə kəsişmir;

(c) avtomagistral xüsusi yol nişanı ilə işarələnmişdir.

- “Sürət yolu” dedikdə, xüsusilə yolun hərəkət hissəsində/lərində avtomobillərin dayanması və saxlanması qadağan edilən, avtomobillər üçün nəzərdə tutulan və yalnız qovşaqlardan və nəzarət olunan kəsişmələrdən keçidi mümkün olan yol başa düşülür.

(3/) Bu Protokolun məqsədləri üçün “hava limanı” dedikdə, Beynəlxalq Mülki Aviasiya Təşkilatını təsis edən “Mülki aviasiya haqqında” Beynəlxalq Konvensiyaya (1944-cü il, Çikaqo, ABŞ) Əlavə 14-də hava limanı anlayışına uyğun olan hava limanı başa düşülür.

ƏLAVƏ II

Əhəmiyyətli transsərhəd təsirin müəyyən edilməsində kömək göstərməsi üçün meyarların siyahısı

1. Maraqlı Tərəflər fəaliyyətin əhəmiyyətli mənfi transsərhəd təsirə malik olma ehtimalının olub-olmadığını, xüsusilə aşağıdakı bir və ya daha artıq meyar vasitəsilə müəyyən edə bilər:

(a) ölçü: bu fəaliyyət növü üçün böyük olan təklif olunan fəaliyyətlər;

(b) yerləşmə: xüsusi ekoloji həssas və ya əhəmiyyətli ərazilərdə və ya onlara yaxın ərazilərdə yerləşən təklif olunan fəaliyyətlər (1971-ci il 2 fevral tarixli əsasən su quşlarının yaşama yerləri kimi beynəlxalq əhəmiyyətli olan sulu-bataqlıq yerlər haqqında Konvensiya çərçivəsində müəyyən olunmuş sulu-bataqlıq yerlər, milli parklar, təbiət qoruqları, xüsusi elmi əhəmiyyətli ərazilər və ya arxeoloji, mədəni və ya tarixi əhəmiyyətli ərazilər kimi); həmçinin təklif olunan inkişafın xüsusiyyətlərinin əhəmiyyətli təsir ehtimalı olan yerlərdəki təklif olunan fəaliyyətlər;

(c) təsirlər: xüsusilə mürəkkəb və potensial mənfi təsirləri olan, o cümlədən insanlar və ya qiymətli növlər və orqanizmlərə ciddi təsir doğuran, təsirə məruz qalan ərazinin mövcud və ya potensial istifadəsini təhlükə altında qoyan və ətraf mühitin daşıma qabiliyyətinin davam gətirə bilmədiyi əlavə yükləməyə səbəb olan təklif olunan fəaliyyətlər.

ƏLAVƏ III

Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədləşdirməsinin minimum məzmunu

Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi layihəsinə daxil edilməli olan məlumat, minimum olaraq, bu Protokolun 6-cı maddəsinə uyğun olaraq aşağıdakıları ehtiva edir:

(a) təklif olunan fəaliyyətin təsvirini və onun məqsədini;

(b) müvafiq olduqda, təklif olunan fəaliyyətə əsaslı alternativlərin (məsələn, yerləşmə və ya texnoloji xarakterli) və həmçinin fəaliyyətsizlik alternativinin təsvirini;

(c) təklif olunan fəaliyyət və onun alternativləri tərəfindən əhəmiyyətli təsirə məruz qalma ehtimalı olan ətraf mühitin təsvirini;

(d) təklif olunan fəaliyyət və onun alternativlərinin ətraf mühitə potensial təsirinin təsvirini və onun əhəmiyyətliliyinin qiymətləndirilməsini;

(e) ətraf mühitə mənfi təsiri minimum səviyyədə saxlamaq üçün yumşaldıcı tədbirlərin təsvirini;

(f) qabaqlayıcı üsullar və əsas fərziyyələr, eləcə də ətraf mühitə dair istifadə olunmuş müvafiq məlumatın aydın göstərilməsini;

(g) məlumatda çatışmazlıqların və tələb olunan məlumatın toplanmasında rast gəlinən qeyri-müəyyənliklərin müəyyən edilməsini;

(h) müvafiq olduqda, monitorinq və idarəetmə proqramları üçün icmal və layihə sonrası təhlil üçün hər hansı planları;

(I) qeyri-texniki xülasəni, müvafiq olduqda, o cümlədən vizual təqdimatı (xəritələri, qrafikləri və s.).

**“TRANSSƏRHƏD KONTEKSTİNDƏ ƏTRAF MÜHİTƏ TƏSİRİN
QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ HAQQINDA KONVENSIYA”YA I VƏ II DÜZƏLİŞLƏRİN
TƏSDİQ EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 4-cü bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

“Transsərhəd kontekstində ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında Konvensiya”ya 2001-ci il 27 fevral tarixli I Düzəliş və 2004-cü il 4 iyun tarixli II Düzəliş təsdiq edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 9 iyul 2019-cu il
№ 1631-VQ

ƏLAVƏ XIV QƏRAR 11/14
Espo Konvensiyasına Düzəliş

İclas,

Konvensiya çərçivəsində prosedurlarda iştirak edə biləcək ictimaiyyətə vətəndaş cəmiyyəti və xüsusilə də qeyri-hökumət təşkilatlarının daxil olduğunu aydınlaşdırmaq məqsədilə Espo Konvensiyasına dəyişiklik etməyi **arzu edərək**,

Espo Konvensiyasına Tərəflərin birinci iclası münasibətilə Osloda toplaşmış Ətraf Mühitə Nazirləri və Avropa Cəmiyyətinin Ətraf Mühitə üzrə Müvəkkili tərəfindən qəbul edilmiş Oslo Bəyannaməsinin 13-cü bəndini **xatırlayaraq**,

BMT/AİK regionundan kənarında yerləşən dövlətlərə Konvensiyaya Tərəf olmaları üçün imkan yaratmağı arzu edərək,

Konvensiyaya aşağıdakı düzəlişləri **qəbul edir**:

(a) 1-ci maddənin sonunda (x) “şəxslər” sözündən sonra əlavə edilsin:

“və milli qanunvericilik və ya təcrübəyə uyğun olaraq onların assosiasiyaları, təşkilatlar və qrupları”;

(b) 17-ci maddəyə 2-ci bənddən sonra aşağıdakı oxunuşda yeni bənd əlavə edilsin:

“3. Bu maddənin 2-ci bəndində istinad olunmayan, Birləşmiş Millətlər Təşkilatına üzv olan hər hansı digər dövlət Tərəflərin İclası tərəfindən təsdiq edildikdən sonra Konvensiyaya qoşula bilər. Bu bənd 2001-ci il 27 fevral tarixinə Konvensiyaya Tərəf olan bütün ölkələr və təşkilatlar üçün qüvvəyə minməyənədək, Tərəflərin İclası belə bir dövlət tərəfindən qoşulmaq barədə edilən heç bir müraciətə baxmır və ya təsdiq etmir.”

və qalan bəndlər müvafiq olaraq yenidən nömrələnsin:

(c) 17-ci maddənin sonuna aşağıdakı oxunuşda yeni bənd **əlavə edilsin**:

“7. Bu Konvensiyanı ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq edən hər hansı dövlət və ya təşkilat, eyni zamanda Tərəflərin ikinci iclası zamanı qəbul edilmiş 11/14 Qərarla müəyyən edilən Konvensiyaya düzəliş də ratifikasiya, qəbul və ya təsdiq etmiş hesab edilir.”

QƏRAR III/7
Espo Konvensiyasına İkinci Düzəliş

İclas,

Konvensiyaya yenidən baxılmasına dair II/10 qərarını və Sofiya Nazirlər Bəyannaməsinin 19-cu bəndini **xatırlayaraq,**

Konvensiyaya onun tətbiqini daha da gücləndirmək və digər çoxtərəfli ətraf mühit müqavilələri ilə sinerjini təkmilləşdirmək məqsədilə düzəliş etməyi **arzu edərək,**

Tərəflərin ikinci iclasında yaradılmış xüsusi qrup, düzəlişlər üzrə kiçik qrup və Ətraf Mühitə Təsirin Qiymətləndirilməsi üzrə İşçi Qrupun özü tərəfindən görülən işləri yüksək **qiymətləndirərək,**

1998-ci il 25 iyun tarixində Danimarkanın Orxus şəhərində qəbul edilmiş Ətraf mühit ilə bağlı məsələlərdə məlumatın əldə edilməsi, ictimaiyyətin qərar qəbul edilməsində iştirakı və ədalət məhkəməsinin açıq keçirilməsi haqqında Konvensiyanı qeyd edərək və 2003-cü il 21 may tarixində Ukraynanın Kiyev şəhərində qəbul edilmiş Strateji Ekoloji Qiymətləndirmə Protokolunu xatırlayaraq,

həmçinin, 97/11/EC və 2003/35/EC nömrəli direktivlərlə düzəliş edilən 1985-ci il 27 iyun tarixli 85/337/EEC nömrəli müəyyən dövlət və özəl layihələrin ətraf mühitə təsirlərinin qiymətləndirilməsi haqqında direktiv kimi Avropa Cəmiyyətinin müvafiq hüquqi alətlərini **qeyd edərək.**

Əlavə I-in genişləndirilməsinin regionda ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsinin əhəmiyyətini gücləndirəcəyini **anlayaraq,**

ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsində beynəlxalq əməkdaşlığın mümkün erkən faydalarını **qəbul edərək,**

Konvensiyanın müddələrinin sonrakı icrası və tətbiqi üçün faydalı alət kimi İcraiyyə Komitəsinin işini **təşviq edərək.**

1. Bu düzəlişin qəbulu və qüvvəyə minməsinin Konvensiyaya ikinci düzəliş qüvvəyə minməzdən öncə qəbul edilən qərarların etibarlılığına, o cümlədən İcraiyyə Komitəsi tərəfindən protokolların qəbuluna, köməkçi orqanların yaradılmasına, uyğunluğun yoxlanılmasına və həyata keçirilən fəaliyyətlərə təsir etmədiyini **təsdiq edir.**

2. Həmçinin, Konvensiyaya ikinci düzəlişin həmin Tərəf üçün qüvvəyə minib-minməməsindən asılı olmayaraq, hər bir Tərəf protokolların hazırlanması, köməkçi orqanların yaradılması və onlarda iştirak, uyğunluğun yoxlanılması da daxil olmaqla, Konvensiya çərçivəsində bütün fəaliyyətlərdə iştirak etmək hüququnu özündə saxladığını **təsdiq edir.**

3. Konvensiyaya edilən aşağıdakı düzəlişləri **qəbul edir:**

a) 2-ci maddənin 10-cu bəndindən sonra aşağıdakı oxunuşda yeni bənd əlavə edilsin:

“11. Əgər mənsə Tərəf ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi üzrə sənədlərin məzmununu müəyyən etmək məqsədilə prosedur həyata keçirmək niyyətindədirsə, təsirə məruz qalan Tərəfə bu prosedurda lazımı səviyyədə iştirak etmək üçün imkan yaradılmalıdır.”;

b) 8-ci maddəyə “Konvensiya” sözündən sonra **əlavə edilsin:**

“və onların Tərəf olduğu hər hansı Protokollarına uyğun”;

c) 11-ci maddənin 2 (c) yarımbəndi aşağıdakı oxunuşda yeni yarımbəndlə əvəz edilsin:

“(c) Zəruri olduqda, bu Konvensiyanın məqsədlərinə nail olmaq üçün xüsusi ixtisaslaşmış biliklərə malik səlahiyyətli orqanların xidmətlərinə və əməkdaşlığına müraciət edilir.”;

d) 11-ci maddənin sonuna aşağıdakı oxunuşda iki yeni yarımbənd əlavə edilsin:

“(g) Zəruri olduqda, bu Konvensiyaya protokollar hazırlayır;

(h) Bu Konvensiyanın həyata keçirilməsi üçün zəruri hesab edilən, belə yardımçı orqanlar yaradır.”;

e) 14-cü maddənin 4-cü bəndinin ikinci cümləsi aşağıdakı oxunuşda yeni cümlə ilə əvəz edilsin:

“Onlar ratifikasiya, təsdiq və ya qəbul edən Tərəflər üçün qəbul edildikləri andakı Tərəflərin sayının ən azı dördü üçün ratifikasiya, təsdiq və ya qəbul edilmə haqqında bildirişinin Depozitari tərəfindən qəbulundan sonra doxsanıncı gündə qüvvəyə minir.”;

f) 14-cü maddədən sonra aşağıdakı oxunuşda yeni maddə əlavə edilsin:

“Maddə 14 bis

Uyğunluğun yoxlanılması

1. Tərəflər bu Konvensiyanın müddəalarına riayət olunmasına uyğunluğun yoxlanılması proseduru Tərəflərin İclası tərəfindən qəbul edilmiş konstruktiv və konsultativ prosedur kimi uyğunluq proseduru əsasında həyata keçirirlər. Uyğunluğun yoxlanılması Tərəflərin müntəzəm hesabatına əsaslanır, lakin bununla məhdudlaşmır. Tərəflərin İclası Tərəflərdən tələb olunan müntəzəm hesablara daxil ediləcək məlumat və həmin hesabatın müntəzəmliyi barədə qərar qəbul edir.

2. Uyğunluq proseduru bu Konvensiya çərçivəsində qəbul edilən hər bir Protokola münasibətdə tətbiq edilir.”;

g) Konvensiyaya Əlavə I bu qərara Əlavə ilə əvəz edilsin;

h) VI Əlavənin 2-ci bəndindən sonra aşağıdakı oxunuşda yeni bənd əlavə edilsin:

“3. 1-ci və 2-ci bəndlər, zəruri dəyişikliklərlə (mutatis mutandis), Konvensiyanın istənilən Protokoluna tətbiq edilə bilər”.

ƏLAVƏ

Fəaliyyətlərin siyahısı

1. Xam neftin emalı zavodları (xam neftdən yalnız sürtgü yağları istehsal edən müəssisələr istisna olmaqla) və gün ərzində 500 ton və ya daha artıq kömür və ya bitum şistin qazlaşdırılması və mayeləşdirilməsi üçün qurğular.

2. (a) 300 meqavat və ya daha artıq istilik gücünə malik olan istilik elektrik stansiyaları və digər yanma qurğuları, və

(b) atom elektrik stansiyaları və digər nüvə reaktorları, o cümlədən belə elektrik stansiyalarının və ya reaktorların sökülməsi və ya istismardan çıxarılması ^{1/} (maksimal gücü 1 kilovat fasiləsiz istilik yükünü aşmayan, bölünən və hasilat materiallarının istehsalı və konversiyası üçün nəzərdə tutulan tədqiqat qurğuları istisna olmaqla).

3. (a) şüalanmış nüvə yanacağının təkrar emalı üçün qurğular;

(b) aşağıdakılar üçün nəzərdə tutulmuş qurğular:

- nüvə yanacağının istehsalı və ya zənginləşdirilməsi;
- şüalanmış nüvə yanacağının və ya yüksək aktivlikli radioaktiv tullantının emalı;
- şüalanmış nüvə yanacağının son basdırılması;
- yalnız radioaktiv tullantıların son basdırılması; və ya

- yalnız şüalanmış nüvə yanacaqlarının və ya radioaktiv tullantıların istehsal edildiyi sahədən fərqli sahədə saxlanması (10 ildən artıq müddət üçün planlaşdırılmış).

4. Çuqunun və poladın ilkin əridilməsi və əlvan metalların istehsalı üçün əsas qurğular.

5. Asbestin hasilatı, asbest və asbest tərkibli məhsulların emalı və çevrilməsi üçün qurğular: asbest-sement məhsulları üçün hazır məhsulun illik hasilatı 20,000 tondan artıq olan; ovulmuş material üçün hazır məhsulun illik hasilatı 50 tondan artıq olan; və digər asbest məhsulları üçün ildə 200 tondan artıq istifadə olunan.

6. Kompleks kimyəvi qurğular.

7. (a) avtomagistrallar, sürət yolları ^{2/}, uzun məsafəli dəmiryol daşımaları üçün xətlər, əsas uçuş-enmə zolağının uzunluğu 2100 metr və ya daha artıq olan hava limanlarının ^{3/} inşası;

(b) dörd və ya daha artıq zolaqlı yeni yolların inşası və ya dörd və daha artıq zolağın təmin edilməsi üçün iki və ya daha az zolaqlı mövcud yolun yenidən qurulması və/və ya genişləndirilməsi, harada ki, belə bir yeni yol və ya yolun davamlı olan yenidən qurulmuş və/və ya genişləndirilmiş hissəsi 10 km və ya daha artıq uzunluqdadır.

8. Neft, qaz və ya kimyəvi maddələrin nəqli üçün böyük diametrlı boru xətləri.

9. Kütləsi 1350 tondan artıq olan gəmilərin keçidinə imkan verən ticarət limanları, həmçinin daxili su yolu nəqliyyatı daşımaları üçün nəzərdə tutulmuş daxili su yolları və limanlar.

10. (a) zəhərli və təhlükəli tullantıların yandırılması, kimyəvi emalı və ya basdırılması üçün tullantıların utilizasiyası qurğuları;

(b) təhlükəsiz tullantıların yandırılması və ya kimyəvi emalı üçün gündəlik gücü 100 tondan artıq tullantıların utilizasiyası qurğuları.

11. Böyük bəndlər və anbarlar.

12. Çıxarılan və ya doldurulan suyun illik həcmi 10 milyon kub metr və ya daha artıq olan yeraltı suların çıxarılması fəaliyyətləri və ya yeraltı suların qeyri-təbii yolla doldurulması sistemləri.

13. Gün ərzində 200 metrik ton və ya daha artıq hava ilə qurudulmuş kağız xammalı, kağız və taxta materialları istehsalı.

14. İri karxanalar, mədənçilik, metal filizləri və ya kömürün yerində çıxarılması və emalı.

15. Açıq dənizdə karbohidrogen hasilatı. Kommersiya məqsədləri üçün həcmi gün ərzində neftə münasibətdə 500 tondan və qaza münasibətdə 500 000 kub metrədən artıq olan neftin və təbii qazın hasilatı.

16. Neft, neft-kimya və kimyəvi məhsulların əsas saxlanma anbarları.

17. Böyük ərazilərdə meşələrin qırılması.

18. (a) çay hövzələri arasında köçürülmə suyun mümkün çatışmazlığının qarşısını almaq məqsədi daşdığında və köçürülən suyun miqdarı ildə 100 milyon kub metrədən artıq olduqda su resurslarının köçürülməsi işləri; və

(b) bütün digər hallarda hövzədən çıxarılan suyun çoxillik orta axını ildə 2 000 milyon kub metrədən və köçürülən suyun miqdarı bu axının 5 faizindən artıq olduqda, çay hövzələri arasında su ehtiyatlarının köçürülməsi işləri. Hər iki halda boru kəməri ilə içməli suyun nəqli istisna olunur.

19. 150 000 nəfər ekvivalentindən artıq əhali tutumu üçün çirkab su təmizləyici qurğuları.

20. Ev quşları və donuzların intensiv yetişdirilməsi üçün tutumu aşağıdakılardan daha artıq olan qurğular:

- broylerlər üçün 85 000 yer,

- toyuqlar üçün 60 000 yer;

- damazlıq donuzlar (30 kq-dan artıq) üçün 3 000 yer; və ya
- anac donuzlar üçün 900 yer.

21. 220 kV və ya daha yüksək gərginlikdə və 15 km-dən artıq uzunluqda olan yerüstü elektrik xətlərinin inşası.

22. Enerji istehsalı məqsədilə küləyin gücündən istifadə üçün əsas qurğular (külək stansiyaları).

^{1/} Bu Konvensiyanın məqsədləri üçün atom elektrik stansiyaları və digər nüvə reaktorları, onların yerləşdiyi sahədən bütün nüvə yanacağı və digər radioaktiv çirklənmiş elementlər daimi çıxarıldıqda, bu cür qurğu hesab edilmirlər.

^{2/} Bu Konvensiyanın məqsədləri üçün:

- “Avtomagistral” dedikdə, yolkənarı hüdudlarında olan mülki obyektlərə xidmət etməyən, avtomobil nəqliyyatı vasitələrinin hərəkəti üçün xüsusi olaraq layihələndirilmiş və tikilmiş yol başa düşülür, və:

a) xüsusi yerlər və ya müvəqqəti məhdudiyətlər istisna olmaqla, bir-birindən yol hərəkəti üçün nəzərdə tutulmayan zolaqla və ya müstəsna hallarda digər vasitələrlə bölünən nəqliyyatın ikitərəfli istiqaməti üçün ayrı hərəkət hissələri ilə təmin edilir;

b) heç bir avtomobil yolu, dəmir yolu və ya tramvay xətti, yaxud da piyada keçidi ilə eyni səviyyədə kəsişmir; və

c) xüsusi avtomagistral yol nişanı ilə işarələnmişdir.

- “Sürət yolu” dedikdə, xüsusilə yolun hərəkət hissəsində/hissələrində avtomobillərin dayanması və saxlanması qadağan edilən, avtomobillər üçün nəzərdə tutulan və yalnız qovşaqlardan və ya nəzarət olunan kəsişmələrdən keçidi mümkün olan yol başa düşülür.

^{3/} Bu Konvensiyanın məqsədləri üçün “hava limanı” dedikdə, Beynəlxalq Mülki Aviasiya Təşkilatının təsis edildiyi 1944-cü il tarixli Çikaqo Konvensiyasındakı (əlavə 14) hava limanı anlayışına uyğun olan hava limanı başa düşülür.

DÖVLƏT PROQRAMLARI
və
MİLLİ STRATEGİYALAR

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA HİDROMETEOROLOGİYANIN İNKİŞAF PROQRAMI" NİN TƏSDİQ EDİLMƏSİ HAQQINDA

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN SƏRƏNCAMI

Ölkədə davamlı iqtisadi inkişafa nail olunmasında əhalinin, onun əmlakının və iqtisadiyyatın ayrı-ayrı sahələrinin hidrometeoroloji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məqsədi ilə **qərara alıram:**

1. "Azərbaycan Respublikasında hidrometeorologiyanın İnkişaf Proqramı" təsdiq edilsin (əlavə olunur).

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi ilə birlikdə bu Sərəncamın 1-ci bəndi ilə təsdiq olunan Proqramın icrasının təmin edilməsi üçün zəruri tədbirlər görsünlər.

3. Bu Sərəncam dərc olunduğu gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 28 yanvar 2004-cü il
№ 62

*Azərbaycan Respublikası Prezidentinin
28 yanvar 2004-cü il tarixli Sərəncamı ilə
TƏSDİQ EDİLMİŞDİR*

Azərbaycan Respublikasında hidrometeorologiyanın İnkişaf Proqramı

1. GİRİŞ

Ölkədə əhalinin, onun əmlakının və iqtisadiyyatın ayrı-ayrı sahələrinin hidrometeoroloji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi dövlətin daim diqqət mərkəzindədir. Bununla əlaqədar olaraq son illər hidrometeorologiya sahəsində bir sıra normativ hüquqi aktlar qəbul edilmiş, hidrometeorologiya fəaliyyətinin gücləndirilməsi istiqamətində konkret tədbirlər həyata keçirilmişdir. Azərbaycan Respublikası Ümumdünya Meteorologiya Təşkilatının (bundan sonra - ÜMT) üzvü olmuş, yeni cihaz və avadanlıqlarla təchiz edilmiş hidrometeoroloji stansiya və məntəqələr açılmışdır. Hidrometeoroloji məlumatların milli, regional və beynəlxalq səviyyədə mübadiləsinin avtomatlaşdırılmış şəkildə təmin edilməsi, hidrometeoroloji xidmətin operativ həyata keçirilməsi məqsədi ilə Məlumatların Kommunikasiya Mərkəzi (bundan sonra - MKM), respublikanın hidrometeorologiya sistemində istifadə olunan ölçü cihazlarının yoxlanılması, standartlara uyğun istismar edilməsi məqsədi ilə meteoroloji ölçü cihazlarının etalon yoxlama kompleksləri, məlumatların təhlili sisteminin təkmilləşdirilməsi və avtomatlaşdırılmış iş yerlərinin yaradılması məqsədi ilə kompüterlər və digər avadanlıqlar alınıb quraşdırılmış, əhaliyə, iqtisadiyyatın ayrı-ayrı sahələrinə göstərilən hidrometeoroloji xidmətin keyfiyyəti yaxşılaşdırılmışdır.

Son illərdə dünyada baş verən qlobal iqlim dəyişmələri təhlükəli hidrometeoroloji hadisələrin (sel, daşqın, qasırğa, fırtına, quraqlıq və s.) intensivliyinin artmasına səbəb olmuş,

hidrometeoroloji fəaliyyəti daha da aktualaşdırmış, Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi qarşısında mühüm vəzifələr qoymuşdur.

Cəmiyyətə təsir göstərən və bununla bağlı hidrometeorologiya xidmətləri üçün maraq kəsb edən atmosfer hadisələri geniş zaman və məkan miqyasında baş verir. Hidrometeorologiya xidmətinin əsas vəzifələrinə hava şəraiti haqqında gündəlik meteoroloji hadisələrin ardıcılığı haqqında məlumatların təqdim edilməsi və bu hadisələrin bir neçə gün (həftə) qabaqcadan proqnozlaşdırılmasından başqa, atmosferin uzun zaman miqyasında (aylardan yüz illərə qədər) həm keçmişdə, həm də gələcəkdə özünü göstərməsi haqqında məlumatların (iqlim məlumatlarının) da hazırlanması və təqdim edilməsi daxildir.

Lakin hidrometeorologiya sahəsində hələ də bir sıra problemlər mövcuddur.

Müşahidə stansiya və məntəqələri, istismarda olan cihaz və avadanlıqlar, çaylar üzərində hidroloji müşahidələr aparən hidrometrik qurğuların böyük əksəriyyəti köhnəlmişdir və müasir tələblərə cavab vermir. Ölkənin hidrometeoroloji proqnoz və xəbərdarlıq sisteminin təkmilləşdirilməsinə ehtiyac vardır. Bütün bunların həyata keçirilməsi üçün, ilk növbədə, ixtisaslı kadrların hazırlanması tələb olunur. Ümumiyyətlə, hidrometeorologiya sahəsində mövcud problemlərin müəyyən edilməsi və onların aradan qaldırılması yollarının göstərilməsi bu istiqamətdə gələcək inkişafa təkan verəcək mühüm amil kimi qiymətləndirilə bilər. Bu mənada Azərbaycan Respublikasında hidrometeorologiyanın İnkişaf Proqramı (bundan sonra - Proqram) ölkədə hidrometeoroloji vəziyyətin yaxşılaşdırılmasına xidmət edir.

2. PROQRAMIN ƏSAS MƏQSƏD VƏ VƏZİFƏLƏRİ, İSTİQAMƏTLƏRİ

2.1. Proqramın əsas məqsəd və vəzifələri

Proqramın əsas məqsədləri aşağıdakılardır:

1) hidrometeoroloji xidmətin keyfiyyətinin artırılması, ətraf mühitin mühafizəsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdən irəli gələn hidrometeorologiya sahəsinə aid öhdəliklərin lazımı qaydada yerinə yetirilməsi;

2) su ehtiyatlarının optimal idarə olunması və su ehtiyatlarından qənaətlə istifadə edilməsi layihələrinin hidrometeoroloji təminatının təkmilləşdirilməsi, su ehtiyatlarının daha dəqiq qiymətləndirilməsi;

3) təbii fəlakət törədə bilən hidrometeoroloji hadisələrin (qasırğa, leysan, dolu, sel, daşqın və s.) proqnozu sisteminin inkişaf etdirilməsi, bu hadisələr barəsində qabaqcadan xəbərdarlıq sisteminin təkmilləşdirilməsi;

4) əhəlinin hidrometeoroloji təminatının yaxşılaşdırılması, hidrometeoroloji məlumatların əhatə dairəsinin genişləndirilməsi;

5) iqlimin və iqlim dəyişmələrinin müşahidə və qiymətləndirmə sisteminin təkmilləşdirilməsi, Qlobal İqlim Müşahidə Sisteminə (bundan sonra - QİMS) və Qlobal Yerüstü Hidroloji Şəbəkəyə (bundan sonra - QYHŞ) inteqrasiya olunması;

6) hidrometeoroloji şəbəkənin inkişaf etdirilməsi və modernləşdirilməsi.

Bu məqsədlərə aşağıdakı bir-biri ilə sıx əlaqəli olan vəzifələri həyata keçirməklə nail olmaq mümkündür:

1) ölkə ərazisində, o cümlədən Xəzər dənizinin (gölünün) Azərbaycan Respublikasına mənsub olan bölməsində yerləşən hidrometeoroloji müşahidə şəbəkəsinin bərpası, müşahidə şəbəkəsinin yeni cihaz və avadanlıqlarla təmin edilməsi, kompleks müşahidə sistemlərinin yaradılması;

- 2) hidrometeoroloji müşahidə şəbəkəsinin optimallaşdırılması: dağlıq, o cümlədən yüksək dağlıq stansiya və məntəqələrin açılması; aktinometrik müşahidə şəbəkəsinin genişləndirilməsi; biometeoroloji müşahidə və tədqiqatların aparılması;
- 3) məlumatlar mübadiləsinin müasir telekommunikasiya vasitələri ilə tam avtomatlaşdırılması;
- 4) məlumatların təhlili, sistemləşdirilməsi və arxivləşdirilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi;
- 5) proqnozların tərtibi sahəsində yeni müasir texnologiyaların və qabaqcıl təcrübənin tətbiqi;
- 6) ÜMT-nin göstərişlərinə və tövsiyələrinə əməl edilməsi;
- 7) kadrların ixtisasının artırılması və kadr hazırlığının ÜMT-nin tələbləri səviyyəsində təmin edilməsi.

2.2. Proqramın əsas istiqamətləri

Müvafiq dövlət orqanlarının, əhəlinin, kütləvi informasiya vasitələrinin və iqtisadiyyatın ayrı-ayrı sahələrinin rejim, sorğu, faktiki və proqnoz məlumatları ilə, gözlənilən təbii hadisələr barədə xəbərdarlıqla təmin edilməsi, aviasiyanın meteoroloji təminatının həyata keçirilməsi işinin təkmilləşdirilməsi proqramın əsas istiqamətləridir.

2.2.1. Müvafiq dövlət orqanlarının hidrometeoroloji təminatı

Müvafiq dövlət orqanlarının hidrometeoroloji təminatının təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə yerlərdə alınan proqnoz və xəbərdarlıqlardan səmərəli istifadə edilməsi üçün regional strukturların fəaliyyəti gücləndiriləcəkdir.

Təbii fəlakət xarakterli hadisələr barədə məlumatların verilməsi forması və sxemi təkmilləşdiriləcəkdir. Bu məlumatlar operativ, tam, hərtərəfli qərar qəbul edilməsinə imkan verən şəkildə formalaşdırılacaq, müasir kommunikasiya vasitələrindən istifadə olunmaqla təbii hadisələrin izlənməsi imkanını genişləndirəcəkdir. Məsələn, yerlərdən WEB-kameralarla və ya rəqəmli fotoaparatlara çəkilmiş şəkillərin, Coğrafi İnformasiya Sistemində (bundan sonra - CİS) vizuallaşdırılmış xəritə-sxemlərin, meteoroloji radiolokasiya üzrə kompüter şəkillərinin, peyk şəkillərinin və s. məlumatların müvafiq hallarda aidiyyəti dövlət orqanlarına çatdırılması nəzərdə tutulur.

Kənd təsərrüfatı, suvarma, tikinti, energetika və digər sahələrdə müvafiq dövlət orqanlarına iqlim resursları, yağıntuların rejimi və yerüstü su resursları haqqında aylıq və illik icmallar, habelə iqlim və aqroiqlim xəritələri (əsas statistik məlumatların əks olunduğu atlas formasında) təqdim ediləcəkdir.

2.2.2. Əhəlinin və kütləvi informasiya vasitələrinin hidrometeoroloji təminatı

Əhəlinin hidrometeoroloji təminatının həyata keçirilməsinin aşağıdakı istiqamətlərdə inkişaf etdirilməsi nəzərdə tutulur:

temperatur-külək, temperatur-rütubət və digər insan orqanizminə təsir göstərən kompleks faktorların əhəli üçün verilən proqnozlarda əks etdirilməsi (bunun üçün digər ölkələrin təcrübəsindən və ÜMT-nin metodik köməyindən istifadə ediləcək);

yay aylarında ultrabənövşəyi şüalanmanın proqnozunun həyata keçirilməsi (bir sıra ölkələrdə yay aylarında ultrabənövşəyi radiasiyanın proqnozu meteoroloji proqnozların tərkib hissəsinə çevrilmişdir);

fəsillik və daha uzunmüddətli proqnozların tərtibinə başlanılması (bunun üçün ÜMT səviyyəsində həyata keçirilən İqlim İnformasiya və Proqnoz Xidmətləri Proqramı (bundan sonra - İİXP) ilə yaxından əməkdaşlıq edilməsi planlaşdırılır);

iqlim dəyişməsinin təsirinə cavab tədbirlərinin görülməsi məqsədi ilə Dünya İqlim Təsiri və Cavab Tədbirləri Strategiyası Proqramı (bundan sonra - DİTCTSP) ilə əməkdaşlıq edilməsi üçün ÜMT ilə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İnkişaf Proqramının birgə təşəbbüslərində yaxından iştirak edilməsi.

Əhalinin hidrometeoroloji proqnozlardan, xəbərdarlıqlardan və digər məlumatlardan səmərəli istifadə etməsinə nail olmaq üçün xüsusi tədbirlər həyata keçirilməsi məqsədi ilə proqnozların kütləvi informasiya vasitələrində maraqlı tərtibatla verilməsi, internetdən, faksdan, WEB-səhifələrdən və digər müvafiq vasitələrdən geniş istifadə edilməsi, hidrometeorologiya sahəsinin internet səhifəsinin inkişaf etdirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Proqnoz barədə ictimai rəyin öyrənilməsi, hidrometeoroloji xidmətdə açıq qapılar günü keçirilməsi, kütləvi informasiya vasitələrində proqnozlar və xəbərdarlıqlarla yanaşı, həmçinin hidrometeorologiya ilə bağlı digər məsələlərin də təbliğ edilməsi planlaşdırılır.

Yerlərdə WEB kameraların, rəqəmli fotoaparatlardan qoyulması nəzərdə tutulur. Maraqlı hidrometeoroloji hadisələrin internetlə dərhal mərkəzə ötürülməsi, internet səhifəsində qoyulması, kütləvi informasiya vasitələrində yayımlanması, paytaxtın küçələrində, böyük şəhərlərdə və avtomagistrallarda radio ilə idarə olunan meteoroloji məlumat tablolarının yerləşdirilməsi, kiçik teleradiostudiyaların təşkil edilməsi və bu kimi digər tədbirlərin həyata keçirilməsi əhalinin hidrometeoroloji cəhətdən təhlükəsizliyinin və rifahının təmin edilməsində böyük rol oynayacaqdır.

2.2.3. Kənd və meşə təsərrüfatlarının hidrometeoroloji təminatı

Kənd təsərrüfatının meteoroloji təminatı bir çox ölkələrdə birinci dərəcəli əhəmiyyət kəsb edir. Belə ki, iqlim və su resurslarının düzgün qiymətləndirilməsi və bunun əsasında yerlərdə əkinlərin optimal strukturunun müəyyən edilməsi, aqrotexniki işlərin görülməsi, suvarma normalarının hava şəraitinə uyğun olaraq optimallığının müəyyən edilməsi intensiv təsərrüfat formaları üçün əsas şərtlərdən biridir.

Kənd təsərrüfatının müasir aqrometeoroloji təminatı sistemi fermer təsərrüfatları, sığorta şirkətləri və kənd təsərrüfatı sahəsində fəaliyyət göstərən elmi-tədqiqat təşkilatları ilə əməkdaşlığa istiqamətləndirilməlidir. Bu əməkdaşlıq xüsusiləşdirilmiş aqrometeoroloji təminat formasında qurulmalıdır.

Aqrometeoroloji təminat sisteminin inkişaf perspektivləri aşağıdakılardır:

aqrometeoroloji məlumatların kənd təsərrüfatı sahəsində tətbiqinin genişləndirilməsi;

suvarma suyundan və suvarılan torpaqlardan səmərəli istifadə etmək məqsədi ilə kənd təsərrüfatı strukturlarının müəyyən edilmiş qaydada aqroiqlim və operativ hidrometeoroloji məlumatlarla təmin edilməsinin təşkili;

aqrometeoroloji məlumatların bülleten, icmal formasında müasir tələblərə uyğun tərtibatı, kütləvi informasiya vasitələrində aqrometeoroloji şərh və icmalların yayımlanması;

aqrometeoroloji müşahidə şəbəkəsinin müasir cihaz və avadanlıqlarla təmin edilməsi, əkin sahələrində və otlaqlarda torpaqların rütubətliyi üzərində müşahidələrin bərpası, torpaq səthindən buxarlanma üzərində müşahidələrin təşkili;

əkin və otlaqların müayinələri, torpağın aqrohidroloji xüsusiyyətlərinin tədqiqi üzrə ekspedisiyaların təşkili;

müşahidə şəbəkəsinə metodiki nəzarətin gücləndirilməsi, aqrometeoroloqların ixtisasartırma kurslarının və seminarların təşkili.

Azərbaycan Respublikasının az meşəli ərazilərə aid olması ölkədə təbii meşələrin qorunub saxlanılmasını və yeni meşə sahələrinin salınmasını zəruri edir. Bu tədbirlərin həyata

keçirilməsində respublikanın iqlim və aqroiqlim xüsusiyyətlərinin nəzərə alınması olduqca vacibdir.

Yeni meşə sahələrinin salınması zamanı ərazilərin seçilməsində bu və ya digər ağac növlərinin həmin ərazidə rayonlaşdırılmasında torpağın aqrohidroloji xüsusiyyətlərinin öyrənilməsindən əlavə, ilk növbədə, ərazinin iqlim xüsusiyyətləri (xüsusən yağıntı rejimi) öyrənilir.

2.2.4. Dənizlə bağlı fəaliyyət göstərən sənayenin və balıqçılıq sənayesinin meteoroloji təminatı

Xəzər dənizində son illər neft-qaz və balıqçılıq sənayesinin intensiv inkişafı, yükdaşımının artması hidrometeoroloji təminatın yaxşılaşmasını və Xəzərin hidrometeoroloji rejiminin öyrənilməsini daha da aktual edir. Xəzərdə hidrometeorologiya xidmətinin inkişafını bir neçə istiqamətlərə ayırmaq olar:

1. Proqnoz sisteminin inkişafı:

dəniz akvatoriyasında və sahilboyu ərazilərdə müşahidə sistemi inkişaf etdirilməli, stansiya və məntəqələr müasir cihaz və avadanlıqla təmin edilməlidir. Açıq dənizdə avtomatlaşdırılmış meteoroloji stansiyalar şəbəkəsi yaradılmalıdır;

Xəzəryanı ölkələrdən məlumatların tam və vaxtında alınması üçün qlobal telekommunikasiya şəbəkəsinə qoşulması və Bakı şəhərində MKM-in quraşdırılması vacibdir.

2. Xəzər dənizinin səviyyə dəyişmələrinin öyrənilməsi:

dəniz səviyyəsinin dəyişməsi Xəzər dənizinin su balansını, ilk növbədə, Xəzərə tökülən çayların axımı ilə əlaqədardır. Dəniz səviyyəsinin uzunmüddətli proqnozu Xəzərətrafi ölkələrin hidrometeorologiya xidmətləri ilə birgə təkmilləşdirilməlidir;

səviyyə dəyişmələrinin sahilboyu zonalara və dəniz akvatoriyasının ekoloji vəziyyətinə təsiri qiymətləndirilməli, Xəzərə tökülən çayların deltalarında baş verən dəyişikliklər əlaqədar elmi-tədqiqat institutları ilə birgə öyrənilməlidir.

3. Hidrometeoroloji rejimin öyrənilməsi. Bu məqsədlə açıq dənizdə yerləşən "əsri kəsimlərdə" Xəzərətrafi ölkələrin müvafiq strukturları ilə birgə müntəzəm (ildə 4 dəfə) dəniz hidrometeoroloji ekspedisiyaları aparılmalıdır.

2.2.5. Aviasiyanın meteoroloji təminatı

Azərbaycan Respublikasında beynəlxalq aviasiyanın meteoroloji təminatı Azərbaycan Respublikası prezidentinin 2001-ci il 18 sentyabr tarixli 583 nömrəli fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi haqqında Əsasnamə"nin 10.60-cı bəndinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilir.

Bu məqsədlə aşağıdakı sahələr üzrə meteoroloji təminatın inkişaf etdirilməsi nəzərdə tutulur:

ərazi üzrə meteoroloji şəraitin izlənilməsinin təmin edilməsi;

aviameteoroloji stansiyalarda standartlara cavab verən müşahidə cihazlarının və avadanlığının olması, müşahidə cihazlarının müntəzəm olaraq etalon cihazlarla yoxlanılması, müşahidələrin aviasiya üçün tələb olunan tezliklə aparılması;

ölkə üzrə meteoroloji radiolokasiya müşahidələrinin aparılması, Ağstafa Meteoroloji Radiolokatorunun və Şamaxı Meteoroloji Radiolokatorunun (bundan sonra - MRL) daimi fəaliyyətinin təmin edilməsi;

radiozond müşahidələrinin bərpa edilməsi;

meteoroloji şəbəkənin müşahidə məlumatlarının və xəbərdarlıqların dərhal Dövlət Hidrometeorologiya Xidmətinə (bundan sonra - DHX) çatdırılması;

vulkanik külün izlənməsi sisteminin təşkil edilməsi;
avtomatlaşdırılmış aviameteoroloji müşahidə şəbəkəsinin yaradılması və inkişaf etdirilməsi;
- aeroportlar üzrə verilən proqnozların keyfiyyətinin təmin edilməsi;
- aeroportlarda təhlükəli hava şəraitini xarakterizə edən parametrlərin (şaquli külək sürüşmələri, duman, külək, şimşək və s.) proqnozu sisteminin yaradılması, bu sahədə elmi-tədqiqat işlərinin genişləndirilməsi;

aerodromların Aviasiya Məlumatlarının Peykə Yayımlanması Sistemi (bundan sonra - AMPYS) ilə verilməyən digər aerosinoptik materiallarla, onların vizuallaşdırılmış təhlili sistemləri ilə təmin edilməsi;

aviameteoroloji təminatı həyata keçirən əsas kadrların regional meteoroloji tədris mərkəzlərində (bundan sonra - RMTM) kurslar keçməsinin və şəxsi heyətə xarici dillərin öyrədilməsinin təmin edilməsi.

Hazırda müşahidə sistemlərinin keyfiyyət standartlarına və şəxsi heyətin hazırlıq dərəcəsinə, aviameteoroloji xidmətlərə olan tələblər sərtləşdirilir. Beynəlxalq aviasiyanın meteoroloji təminatında meteoroloji müşahidələrin keyfiyyətinə, proqnozlara, xidmətlərə daha sət tələblər qoyulur. Beynəlxalq aviasiyanın meteoroloji təminatı üzrə normativ və metodiki sənədlər ÜMT-nin Aviasiya Meteorologiyası Komissiyasının və Beynəlxalq Mülki Aviasiya Təşkilatının (bundan sonra - BMAT) Meteorologiya şöbəsinin rəhbərliyi ilə hazırlanır. Aviasiya meteorologiyasının inkişaf perspektivləri ÜMT-nin 5-ci və 6-cı Uzunmüddətli plan layihələrində əks etdirilmişdir.

Ümumdünya Zonal Proqnozları Sisteminin (bundan sonra - ÜZPS) yaradılması, AMPYS-in tətbiqi ilə aviameteoroloji təminat keyfiyyətcə yeni mərhələyə qədəm qoymuşdur. Əsas aerosinoptik materiallar iki Ümumdünya Zonal Proqnozları Mərkəzində (bundan sonra - ÜZPM) (London və Vaşinqton) hazırlanır və AMPYS ilə yayımlanır. ÜZPS-in inkişafının 2004-cü ildə sonuncu fazasının başa çatması ilə külək və temperatur proqnozları GRİB kodunda, təhlükəli hadisələrin proqnozları isə BUFR kodunda veriləcək. Bununla əlaqədar AMPYS-in avadanlığında və proqram təminatında dəyişikliklər nəzərdə tutulur.

3. İQLİM DƏYİŞMƏLƏRİNİN ÖYRƏNİLMƏSİ

İqlim Xidməti üzrə ÜMT-nin sonuncu Texniki Konfransında (2001-ci il) XXI əsrdə bu sahədə əsas məsələlərdən biri kimi maksimal dərəcədə iqlim məlumatlarının istehlakçıları ilə qarşılıqlı fəaliyyət göstərilməsi və bununla bağlı texniki nailiyyətlərin tətbiqi tövsiyə olunmuşdur. Çox vaxt iqlim məlumatlarının istehlakçıları yarımçıq, tam təhlil edilməmiş, köhnəlmiş, epizodik məlumatlardan istifadə edir, bəzi potensial istehlakçılar isə iqlim məlumatlarının tətbiqi sahəsində kifayət qədər informasiyaya malik olmadığından bu məlumatlardan istifadə etmirlər. İqlim məlumatlarının optimal tətbiqi ölkələrin dayanıqlı inkişafının mühüm şərtidir.

Məhz bu məsələnin aktuallığı nəzərə alınaraq Azərbaycan Respublikası prezidentinin 1997-ci il 30 aprel tarixli 560 nömrəli sərəncamı ilə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyası ilə əlaqədar olaraq Dövlət Komissiyası yaradılmışdır.

İqlimin qorunması, qlobal iqlim dəyişikliklərinə səbəb olan parnik qazı tullantılarının azaldılması üçün daha az enerji sərf edən müasir səmərəli texnologiyaların pilot layihələri vasitəsilə geniş yayılması nəzərdə tutulur. Eyni zamanda iqlim məlumatlarından optimal istifadə edilməsi enerji və digər resursların qənaətinə imkan yaradar.

Həmin Konvensiya çərçivəsində yerinə yetirilən "Birinci milli iqlim məlumatları - I, II faza" layihəsi vasitəsilə ölkədə iqlimin mümkün ssenariləri müəyyən edilmiş, bir sıra təsərrüfat sahələrində iqlim dəyişmələrinin təsirinin yumşaldılması üçün adaptasiya mexanizmləri işlənmiş, parnik qazları tullantılarının ilkin kadastrı yaradılmış, iqlim müşahidələri sisteminin potensialı qiymətləndirilmişdir. Layihənin yerinə yetirilməsində əlaqədar sahələrdən 60-a yaxın ekspert iştirak etmişdir.

Müvafiq sahələr üzrə ekspertlərin cəlb edilməsi, qeyri-hökumət təşkilatlarının iştirakı, bu məsələlərin kütləvi informasiya vasitələrində müntəzəm işıqlandırılması, buraxılmış bülletenlər iqlim dəyişmələri ilə bağlı problemlərin həlli üçün müəyyən zəmin yaratmışdır. Bu sahədə hidrometeoroloji xidmətin vəzifələri və gələcək inkişaf perspektivləri aşağıdakı istiqamətlərdə həyata keçiriləcəkdir:

- 1) iqlim müşahidə sistemi potensialının artırılması sahəsində:
 - müşahidələrin tamlığının və reprezentativliyinin standartlara uyğunluğunun təmin edilməsi;
 - iqlim dəyişmələrini xarakterizə edən təbii mühitin digər komponentləri üzərində müşahidələrin təşkil edilməsi;
 - iqlim məlumatlarının yığılması, yoxlanılması, təhlili sisteminin inkişaf etdirilməsi;
 - iqlim məlumatları ilə QİMS mərkəzlərinin fəaliyyətində iştirak edilməsi və toplanmış məlumatların müntəzəm olaraq həmin mərkəzlərə ötürülməsi;
- 2) iqlimdə baş verən və baş verə biləcək dəyişikliklər, bununla bağlı problemlər barəsində məlumatlandırma sisteminin inkişaf etdirilməsi;
- 3) ölkədə parnik qazlarının kadastrı sisteminin təkmilləşdirilməsi;
- 4) təsərrüfat sahələrinin parnik qazlarının azaldılması üzrə yeni layihələrin hazırlanmasına və həyata keçirilməsinə sövq edilməsi;
- 5) alternativ enerji mənbələrindən - günəş, külək, su enerjilərindən istifadə edilməsi üçün əsaslandırılmış tədqiqatların aparılması və layihələrin təklif edilməsi;
- 6) enerji qənaətinə səbəb olan layihələrin işlənməsinin təbliğ edilməsi.

İqlim dəyişmələri özünü, əsasən iqlim rejiminin dəyişməsində, iqlimin statistikasında, o cümlədən ekstremal hadisələrin təkrarlanması və intensivliyi xarakteristikalarında göstərir. İqlimin qısa zaman intervalında və uzunmüddətli perspektivdə dəyişməsi insanların təmiz suya, müvafiq qidaya və sağlam ətraf mühitə olan tələbatlarının məhdudlaşdırılmasına gətirib çıxara bilər. Səhralaşma problemi, biomüxtəlifliyin qorunması, su problemləri və s. iqlimlə sıx əlaqədar olan problemlərdir.

Qlobal ətraf mühitin dəyişməsi ilə əlaqədar komponentlər də iqlim modelləri ilə birlikdə müəyyənləşdirilə bilər. Ətraf mühitlə əlaqədar xeyli yeni müşahidə sistemlərinin və şəbəkələrin yaradılması nəzərdə tutulur. Bunlar QİMS ilə paralel inkişaf etdiriləcəkdir. Bütün bu məlumatların regional və beynəlxalq mübadiləsi, onların bir komponenti iqlim olan modelləşdirmədə istifadə edilməsinə imkan verəcək. ÜMT çərçivəsində müşahidə, modelləşdirmə və proqnozlaşdırma sistemləri sahəsində böyük nailiyyətlər əldə edilmiş və geniş təcrübə qazanılmışdır. ÜMT-nin proqramları çərçivəsində yuxarıdakı problemlərin həllində DHX-nin yaxından iştirakı nəzərdə tutulur.

Bununla əlaqədar iqlim sahəsində aşağıdakılar inkişaf etdirilməlidir:

- təsərrüfat və iqtisadiyyat sahələrinin proqram və layihələrin yeni təhlil və kommunikasiya imkanları ilə bağlı tələbatlarının öyrənilməsi və ödənilməsi;

ÜMT-nin İPXP-yə uyğun olaraq iqlim proqnozlarının və məlumatlarının verilməsinin təşkili;

iqlim məlumatlarının təhlili metodlarının inkişaf etdirilməsi, iqlimlə bağlı müxtəlif xarakteristikaların, normaların və indekslərin (quraqlıq, termal, yağıntı, ekstremallıq və s.) müntəzəm hesablanması, müəyyən indekslərin (məsələn, quraqlıq) kataloqlarının yaradılması;

iqlim məlumatlarının yoxlanılması, iqlim sıralarının bircinsliyinin araşdırılması, kompüter proqramlarının inkişaf etdirilməsi və bu sahədə ÜMT-nin İqlim Proqramı ilə daha yaxından əməkdaşlıq edilməsi;

iqlim məlumatlarının idarəedilmə kompleksinin yaradılması;

iqlim məlumatları bazasının CİS-də vizuallaşdırılması, yeni iqlim atlaslarının hazırlanması;

ÜMT-nin tövsiyəsinə uyğun olaraq internetdə milli iqlim səhifəsinin yaradılması və inkişaf etdirilməsi, şəhərlərin iqlim və mikroiklimini tədqiq etmək məqsədi ilə xüsusi proqramın hazırlanıb həyata keçirilməsi, biometeorologiya və iqlimlə bağlı insan sağlamlığının qorunması üzrə xüsusi proqramın yerinə yetirilməsi;

Azərbaycan Respublikasında atmosfərə atılan İstilik Effekti Yaradan Qazlar (bundan sonra - İEYQ) kadastrının hazırlanması və müntəzəm olaraq aparılması üçün səmərəli sistemin qurulması;

iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində enerjitutumlu texnologiyaların yeni texnologiyalarla əvəz edilməsi nəticələrinin təhlili.

İqlim dəyişmələrinin təsirinin qiymətləndirilməsi sahəsində tətbiqi əhəmiyyəti olan elmi-tədqiqat işlərinin aşağıdakı istiqamətlərdə aparılması nəzərdə tutulur:

qlobal iqlim ssenarilərinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasında baş verə biləcək regional və yerli iqlim şəraitinin zonalar üzrə dəyişikliklərinin tədqiqi;

iqlim dəyişmələrinin təsiri nəticəsində kənd təsərrüfatı bitkilərinin və meyvə ağaclarının vegetasiya dövrünün dəyişməsinin tədqiqi;

atmosferin yuxarı qatlarında baş verən kimyəvi dəyişikliklərin öyrənilməsi və bu dəyişikliklərin qlobal istiləşməyə təsirinin tədqiqi;

iqlim dəyişmələrinin insan sağlamlığına təsirinin tədqiqi;

iqlim dəyişmələrinin bioloji müxtəlifliyə təsirinin qiymətləndirilməsi sahəsində araşdırmaların aparılması;

külək və günəş enerjisindən istifadə etmək məqsədi ilə həmin resursların potensialının qiymətləndirilməsi;

iqlim dəyişmələrinin təsirinə həssas olan iqtisadi zonaların və ekosistemlərin tədqiqi.

4. MİLLİ HİDROMETEOROLOGIYA SİSTEMİNİN İNKİŞAFI

Milli hidrometeorologiya sistemi Azərbaycan Respublikasının ərazisində fəaliyyət göstərən, hidrometeorologiya üzrə müşahidə və tədqiqatlar aparan, hidrometeoroloji məlumatlar hazırlayan, proqnoz, xəbərdarlıq və iqlim məlumatları ilə hidrometeoroloji xidmət göstərən və hidrometeorologiya fəaliyyətinə dövlət nəzarətini həyata keçirən müvafiq qurumlardan ibarətdir.

Milli hidrometeorologiya sisteminin inkişafı üçün ölkəmizin ÜMT-yə inteqrasiyasını genişləndirmək, bu sistemə daxil olan qurumların texniki təchizatını müasir tələblər səviyyəsində qurmaq və hidrometeorologiya sahəsində yüksək ixtisaslı kadrlar hazırlamaq tələb olunur.

4.1. Müşahidə sistemləri

Milli hidrometeorologiya sisteminin əsasını müşahidə şəbəkəsi təşkil edir. Ölkədə hidrometeoroloji müşahidələrin aparılması, regionlar üzrə operativ hidrometeoroloji fəaliyyətin həyata keçirilməsi məqsədi ilə 11 regional hidrometeorologiya müəssisəsi fəaliyyət göstərir.

Azərbaycan Respublikasının hidrometeoroloji şəbəkəsi 57 hidrometeoroloji, 2 aeroloji, 12 aviameteoroloji, 5 dəniz hidrometeoroloji, 9 radiometeoroloji stansiya və 93 hidroloji, 18 meteoroloji, 15 aqrometeoroloji, 9 dəniz hidrometeoroloji məntəqəsindən ibarətdir. Bunlardan 9 hidrometeoroloji stansiya, 3 radiometeoroloji stansiya və 16 hidrometeoroloji məntəqə işğal zonasındadır.

Hidrometeoroloji şəbəkədə aşağıdakı növ müşahidələr aparılır: meteoroloji, aviameteoroloji, radiometeoroloji, ozonometrik, sel axını, qar uçqunu, göl hidrometeoroloji, aeroloji, aqrometeoroloji, aktinometriya və istilik balansı, hidroloji, dəniz hidrometeoroloji.

Elmi-texniki proqres, elektronikanın sürətli inkişafı hazırda inkişaf etmiş ölkələrdə ənənəvi müşahidə şəbəkəsi ilə yanaşı, yeni kompleks müşahidə sistemlərinin yaradılmasına imkan vermişdir. Belə sistemlər özündə müşahidə, rəbitə və təhlil funksiyalarını birləşdirir.

Azərbaycanda hazırda avtomatlaşdırılmış müşahidə şəbəkəsinin yaradılması üçün zərurət yaranmışdır. Mövcud imkanlar daxilində 2001-2002-ci illərdə 2 köhnə MRL-5 lokatoru avtomatlaşdırılmışdır və "Tufan" kompleks müşahidə sistemi yaradılmışdır. Bu kompleksin dayanıqlı fəaliyyətinin təmin edilməsi, onun proqnoz məqsədləri üçün maksimum səmərəli istifadə edilməsi nəzərdə tutulur ki, bu da aviameteoroloji təminatın yaxşılaşdırılmasına, dolu, leysan və s. təhlükəli hadisələrin qısamüddətli proqnozunun inkişaf etdirilməsinə kömək edəcəkdir. Kompleksin istismarından əldə edilən təcrübə gələcəkdə yüksək texnoloji avtomatlaşdırılmış müşahidə sistemlərinə keçilməsinə zəmin yaradacaqdır.

4.2. Hidrometeoroloji məlumatlar

Müşahidə məlumatlarının yığılması prosesinin tamamilə avtomatlaşdırılması, mərkəzi kompüterə daxil olan operativ məlumatların, eyni zamanda, arxivləşdirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Statistik proqnoz metodlarının işlənilməsi, mövsümi proqnozların tərtib edilməsi və elmi-tədqiqat məqsədləri ilə sinoptik xəritəni əhatə edən böyük bir ərazidən operativ aerosinoptik və aylıq iqlim məlumatlarının yığılması və arxivləşdirilməsi də planlaşdırılır. Avtomatlaşdırılmış kompleks müşahidə sistemlərinin inkişafı informasiya axınına daha da artıracaq. Bu səbəbdən də daxil olan informasiya sistemli şəkildə kataloqlaşdırılmalı və arxivləşdirilməlidir. Bu məlumatlardan istifadə edilməsi üçün isə kompüter idarəetmə şəbəkəsinin yaradılması nəzərdə tutulur.

İnformasiya fondunda saxlanılan hidrometeoroloji məlumatların, ekspedisiya hesabatlarının və digər materialların texniki daşıyıcılara köçürülməsinin həll olunması tələb olunan aktual məsələlərdən biridir.

Azərbaycan Respublikasının Su Kadastrına daxil edilməsi üçün əsas hidroloji illiklərin hazırlanması və bu məlumatların kağız daşıyıcılardan elektron formatlı daşıyıcılara köçürülməsi və arxivləşdirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

4.3. Proqnoz və xəbərdarlıq sistemi

Proqnoz və xəbərdarlıqların tərtibi hidrometeorologiya xidmətinin ən mühüm vəzifələrindən biridir. Proqnozların özünü doğrultması hidrometeorologiya xidmətinin səviyyəsini səciyyələndirən parametrdir.

Proqnoz və xəbərdarlıq sisteminin inkişaf etdirilməsi üçün aşağıdakı proqramların həyata keçirilməsi vacibdir.

4.3.1. Mezomiqyaslı hidrodinamik proqnoz modelinin yaradılması və operativ proqnoz sistemində daxil edilməsi

Qlobal modellər irimiqyaslı koordinat şəbəkəsində hesablanır.

Mezomiqyaslı modellər məhdud ərazini əhatə edir. Belə modellərdə ilkin şərt kimi qlobal modellərin nəticələri götürülür.

Mezomiqyaslı modellər çirkləndirici maddələrin transsərhəd daşınmalarının hesablanması və proqnozu üçün də istifadə edilə bilər. Şəhərlərdə atmosferin çirklənməsinin, lokal təhlükəli hadisələrin (sel, daşqın, dolu və s.) proqnozunun mühüm komponenti də belə modellərdir. Hidrodinamik modellər müəyyən komponentləri əlavə etməklə daha çox ekoloji məsələləri həll edə bilər. Belə modelin tətbiqi Xəzərdə avtomatlaşdırılmış dalğa proqnozunun və xəbərdarlıq sisteminin yaradılmasına imkan verir. Müasir meteoroloji radar sisteminin istifadəsi bu modellərlə birlikdə lokal sel və daşqın proqnozu problemini həll edə bilər. Belə modelləri yüksək texnologiya sferasına aid etmək olar. Onlar hidrometeorologiya xidmətinin elmi və texnoloji səviyyəsini xarakterizə edən meyarlardan biridir.

Hidrodinamik modellərin tətbiqi ilkin məlumatların interpolyasiyası, faktiki məlumatların assimilyasiyası kimi problemləri də həll etməlidir.

4.3.2. Hesablama proqnoz nəticələrinin statistik proqnoz modelləri ilə dəqiqləşdirilməsi

Hidrodinamik proqnoz metodlarının nəticələri statistik modellərlə dəqiqləşdirilməlidir. Statistik modellər daha tez və asan həyata keçirilə bilər. Bir çox statistik modellər qlobal model nəticələri əsasında tətbiq edilə bilər. İnternetdə çox vaxt anonim qoyulan proqnozlar avtomatik olaraq belə tərtib edilir. Bunun üçün də ÜMT-nin Qlobal Teleəlaqə Sisteminə (bundan sonra - QTS) qoşulmuş kommutasiya mərkəzi olmalıdır. Hazırda analoq metodları, empirik ortoqonal funksiyalar, əsas komponentlər, faktor analizi, kanonik korrelyasiya, avtokorrelyasiya, diskriminant analizi, stoxastik modelləşmə və s. metodlar geniş istifadə olunur. Bu proses də texnoloji zəncirə bağlanmalıdır. Son nəticə CİS-lərdən geniş istifadə edilməklə vizuallaşdırıla bilər.

Müasir proqnoz texnologiyasında hidrodinamik model statistik model - CİS kimi təsəvvür edilir. Bu iki layihənin dayanıqlı şəkildə həyata keçirilməsi kiçik ölkələrin hidrometeorologiya xidmətlərinin fəaliyyətini proqnoz sahəsində müasir tələblər səviyyəsinə çatdırır. Layihələrin ayrı-ayrı komponentləri işlənilərək vahid texnoloji zəncirə düzülə bilər və operativ təcrübəyə daxil edilə bilər. Yüksək texnologiyanın idarə olunması, onun dinamik inkişaf etdirilməsi, layihənin ayrı-ayrı komponentlərinin sifariş əsasında hazırlanması planlaşdırılmış şəkildə həyata keçiriləcəkdir.

4.3.3. Hidroloji proqnozlar sisteminin inkişafı, su ehtiyatlarının dəqiq qiymətləndirilməsi, idarə olunması üçün Açıq Hidrologiya Sisteminin yaradılması

Azərbaycan Respublikasında vacib su obyektlərini əhatə edən irimiqyaslı (1:50000) CİS-in xəritəsi işlənilməlidir. Hər bir çay hövzəsi üçün hidroloji model hazırlanmalıdır. Operativ məlumatların avtomatlaşdırılmış qəbulu, məlumatlar bazasına köçürülməsi və CİS-də vizuallaşdırılması yaradılmalıdır. Faktiki düşən yağıntılardan asılı olaraq çaylarda axımın dəyişmə dinamikasını müqayisə etməklə hidroloji modelin parametrləri dəqiqləşdirilməlidir. Yağıntıların miqdarının proqnoz xəritələri modelə daxil edilməli və CİS-də vizuallaşdırıla bilən hidroloji proqnozlar alınmalıdır.

Açıq Hidrologiya Sistemi (bundan sonra - AHS) su ehtiyatlarının operativ optimal idarəedilməsi sisteminin mühüm elementi olmalıdır. Çayların çirklənməsi və çaylarla əlaqədar digər ekoloji məsələlər AHS-in komponentləri olmalıdır. Operativ fəaliyyət göstərən bu sistem kənd təsərrüfatı, energetika, içməli su və s. məsələlərin həllində də mühüm rol oynayacaqdır.

Su ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi də AHS-in tərkibində həll edilə bilər. Bu komponent elmi-metodik cəhətdən işlənilməli və sonra AHS-ə əlavə edilə bilər. AHS informasiya bazasına

görə bir neçə hissədən ibarət olmalıdır: operativ, ɔngünlük, aylıq, rüblük, illik və çoxillik məlumatlar.

Gursululuq dövrünün proqnozu üçün çöl qarölçmə işlərindən əlavə peyk məlumatlarının təhlili sistemi də inkişaf etdirilməlidir. Spektrin görünən və infraqırmızı hissələrində alınan şəkillərdən başqa hazırda spektrin digər hissələrində alınan rəqəmli məlumatların geniş təhlili sistemləri xeyli inkişaf etdirilmişdir.

4.4. Çöl-tədqiqat ekspedisiya işləri

Çöl-tədqiqat ekspedisiya işləri mütəmadi olaraq aparılan hidrometeoroloji müşahidələri tamamlamaq məqsədi ilə həyata keçirilir. Bu işlər fasiləsiz fəaliyyət göstərən dövlət müşahidə sistemi ilə əhatə olunmamış ərazilərdə və ya proseslərin xarakterindən asılı olaraq fasiləsiz operativ monitorinq tələb olunmayan sahələrdə və müəyyən hidrometeoroloji hadisələr baş verdikdə aparılır. Çöl-tədqiqat ekspedisiya işləri hidrometeoroloji proseslərin ətraflı öyrənilməsinə, müəyyən hadisələrin və parametrlərin kataloqlaşdırılmasına xidmət edir. Hidrometeorologiya xidmətində ənənəvi olaraq aparılan aşağıdakı çöl-tədqiqat ekspedisiyalarının davam etdirilməsi və onların genişləndirilməsi nəzərdə tutulur:

- Kür çayı mənsəbində instrumental topoqrafik planalma işlərinin aparılması;
- sellərin və təhlükəli daşqınların iri və maksimal su səflərinin tədqiqi;
- sellərin, qəza daşqınlarının və başqa ekstremal hidroloji hadisə və proseslərin tədqiqi;
- hidrometrik məntəqələrdə topoqrafik işlərin aparılması (planalma);
- təbii göllərin öyrənilməsi;
- torpaqların aqrohidroloji xüsusiyyətlərinin öyrənilməsi;
- kənd təsərrüfatı əkinlərinin tədqiqat işləri;
- su ehtiyatlarının tədqiqi üzrə qlyasioloji (buzlaqların tədqiqi) işlərin aparılması;
- qar uçqunlarının tədqiqi;
- qar planalma işlərinin aparılması;
- iri su anbarlarında sahil zonalarının yuyulması hadisələrinin tədqiqi;

Xəzər dənizinin açıq rayonlarında yerləşən "əsrli kəsimlərdə" Xəzərətrafi ölkələrin müvafiq strukturları ilə birgə müntəzəm dəniz hidrometeoroloji ekspedisiyalarının aparılması (ildə 4 dəfə).

4.5. Hidrometeoroloji elmi tədqiqatlar

Hidrometeorologiya elminin gələcək inkişafında aşağıdakı istiqamətlərin əsas fəaliyyət sferası kimi formalaşması nəzərdə tutulmalıdır:

- müasir iqlim dəyişmələri və onun ətraf mühitə təsirinin qiymətləndirilməsi;
- su ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi və çayların daşqın proqnozu metodikasının işlənməsi;
- çayların ekoloji axınının tədqiqi;
- meteoroloji və hidroloji quraqlıq hadisələrinin tədqiqi və onların proqnoz metodikalarının işlənilməsi;
- təhlükəli hidrometeoroloji hadisələrin öyrənilməsi və onun proqnoz məsələləri;
- Xəzər dənizinin hidrometeoroloji rejiminin tədqiqi;
- biometeoroloji tədqiqatların aparılması;
- çay hövzələrinin hidroekoloji təhlükəsizlik konsepsiyasının hazırlanması.

4.6. Hidrometeoroloji ölçü vasitələrinin sınağı, standartlaşdırılması və metroloji təminatı

Meteoroloji cihazların standartlaşdırılması üçün beynəlxalq, regional və milli etalonlar qəbul edilmişdir.

Beynəlxalq və milli səviyyədə meteoroloji cihazların standartlaşdırılmasına səmərəli nəzarəti həyata keçirmək məqsədi ilə ÜMT tərəfindən milli və regional sistem qəbul edilmişdir.

Hidrometeoroloji cihazlar, onların standart şəkildə işləmələrinin təmin edilməsi üçün hər 2-4 ildən bir qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada etalon cihazlarla yoxlanılaraq sertifikatlaşdırılmalıdırlar.

Bütün cihazların istehsalçısı, istehsal olunma vaxtı, etibarlılıq müddəti və son yoxlama vaxtı qeyd edilməklə müşahidə cihaz və avadanlığının kompüter bazasının yaradılması nəzərdə tutulur.

Yaxın illərdə hidrometeoroloji cihazların metroloji təminatının həyata keçirilməsi məqsədi ilə müasir tələblərə cavab verən kompleks etalon yoxlama vasitələrinin alınması və yeni laboratoriyaların yaradılması nəzərdə tutulur.

5. PROQRAMIN HƏYATA KEÇİRİLMƏSİNİN KADR VƏ TEXNİKİ TƏMİNATI

Hidrometeorologiya xidmətinin keyfiyyət baxımından müasir səviyyədə inkişaf etdirilməsi üçün potensialın yaradılması və inkişaf etdirilməsi tələb olunur. Potensialın yaradılması və inkişaf etdirilməsi əsasən iki istiqamətdə həyata keçirilməlidir: kadr hazırlığı (buraya ixtisasartırma da aiddir) və texniki təminat.

5.1. Kadr hazırlığı və ixtisasartırma

Kadrların hazırlanmasının uzunmüddətli plan üzrə həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur. Hidrometeorologiya sahəsində çalışan kadrlar 3 kateqoriyaya ayrılır. Bunların xeyli hissəsini müşahidəçi-texniki kadrlar, digər hissələrini isə orta ixtisaslı mühəndis-texniki kadrlar və hidrometeorologiya sahəsində təhsili olan ixtisaslı kadrlar təşkil edir.

Kadrların hər bir kateqoriyası üçün xüsusi hazırlıq planı nəzərdə tutulmuşdur. Müşahidəçi texniki kadrların yerlərdə iş əsnasında öyrədilməsi və onlar üçün ixtisaslı kadrlar tərəfindən aparılan sahə seminarlarının təşkili daha səmərəli hesab olunur. Mühəndis-texniki kadrlar riyaziyyat, fizika və ya kimyanın əsaslarını bilməli və hidrometeorologiya sahəsində xüsusi hazırlıq kursları keçməlidirlər. Onlar bir neçə ildən bir xüsusi kurslarda ixtisaslarını artırmalıdırlar. Kadrların kompüterlə işləmək bacarığını artırmaq və daha çox istifadə olunan xarici dilləri öyrənmələri üçün həvəsləndirici tədbirlərin görülməsi, kursların təşkil edilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Daha çox mütəxəssis kadrların ÜMT-nin komissiyalarında və proqramlarında işə cəlb edilməsi, mütəxəssislərin internet vasitəsilə öz sahələrinə aid yenilikləri izləməsi və öyrənməsi, hidrometeorologiyaya aid çap edilən dövrü jurnalların və digər vəsaitlərin alınması nəzərdə tutulur. ÜMT-nin və BMAT-ın tələblərinə uyğun olaraq milli hidrometeorologiya sahəsində ixtisaslaşmış kadrlardan istifadə edilməsinə keçilməlidir. Kadrların hazırlanması və ixtisaslarının artırılması müvafiq seminar, kurslar vasitəsilə, habelə Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Hidrometeorologiyanın ayrı-ayrı sahələri üzrə mühəndis kadrlarının hazırlanması və onların Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin tədris-təcrübə bazasında istehsalat təcrübəsinin keçirilməsi sahəsində Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi ilə əməkdaşlıq genişləndiriləcəkdir.

Proqramın yerinə yetirilməsi üçün hidrometeorologiyanın aşağıdakı ayrı-ayrı sahələri üzrə yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanması nəzərdə tutulur: hidrodinamik modelləşmə, statistik modelləşmə, kompüter və informasiya texnologiyaları, peyk məlumatlarının təhlili, hidrometeorologiya xidmətinin idarə olunması, CIS texnologiyası, okenologiya, meteoroloji

telekommunikasiya, aktinometriya, aviameteoroloji təminat, aerologiya, meteorologiya, aqrometeorologiya, hidrologiya, sinoptika.

5.2. Texniki təminat

Hidrometeorologiya xidmətinin texniki təminatını aşağıdakı istiqamətlərdə inkişaf etdirmək nəzərdə tutulmuşdur:

1) hidrometeoroloji məlumatların milli səviyyədə mübadiləsinin təmin edilməsi, bu prosesin tam avtomatlaşdırılması, ÜMT-nin QTS-dən daxil olan faktiki və proqnoz xarakterli böyük informasiya massivlərinin qəbulu, həmçinin məlumatların beynəlxalq yayıma operativ ötürülməsi üçün MKM-in alınması quraşdırılması;

2) alınan məlumatların vizuallaşdırılması, təhlili üçün aşağıda qeyd olunan sahələr üzrə avtomatlaşdırılmış iş yerlərinin yaradılması: sinoptika, peyk meteorologiyası, hidroloji proqnoz, aqrometeorologiya, aktinometriya, aerologiya, radiometeorologiya, dəniz hidrometeorologiyası, iqlimşünaslıq;

3) hidrometeoroloji müşahidə şəbəkəsinin yeni cihaz və avadanlıqlara olan tələbatının ödənilməsi məqsədi ilə aşağıdakı əsas ölçü vasitələrinin alınması tələb olunur:

meteoroloji cihaz və avadanlıq:

a) küləyin sürət və istiqamətini ölçmək üçün anemombometr, anemometr, meteoroloji dirəklər (maçta);

b) atmosfer təzyiqini ölçmək üçün barometr (elektron), baroqraf, barometr-aneroidlər;

c) buludun yer səthindən hündürlüyünü ölçmək üçün cihazlar;

ç) görünüş məsafəsini ölçmək üçün cihazlar;

d) havanın və torpağın temperaturunu ölçmək üçün müxtəlif növ termometr, termoqraf;

e) yağıntının miqdarının və intensivliyinin müəyyən edilməsi üçün cihazlar (plüvioqraf, Tretyakov yağışölçəni);

ə) havanın nəmliyini ölçmək üçün hiqrometr, hiqroqraf;

f) günəş parıltısının davamiyyətini ölçmək üçün helioqraf;

g) hava şəraitini xarakterizə edən bütün parametrlərin avtomatik olaraq ölçülməsi üçün avtomatik meteoroloji stansiyalar.

aktinometrik cihaz və avadanlıq (günəş radiasiyası (düz, əks olunan, səpələnən, radiasiya balansı və cəm radiasiya) üzərində müşahidələr aparmaq üçün aktinometr, albedometr (piranometr), balansomer, qalvanometr, integrator);

aeroloji cihaz və avadanlıq (atmosferin müxtəlif təbəqələrində (30-40 km-ə qədər) hava şəraitini xarakterizə edən parametrlərin (temperatur, rütubət, təzyiq, küləyin sürəti və istiqaməti) təyin edilməsi üçün aeroloji kompleks-2 ədəd);

hidroloji cihaz və avadanlıq:

a) çaylarda suyun səviyyəsini, axım sürətini, su sərfini ölçmək üçün hidrometrik qurğu, bucurqad, hidroloji fırlanğıc, batometr, səviyyəyazan cihaz, qayıq;

b) su səthindən buxarlanmanın təyin edilməsi üçün cihaz və avadanlıq (QQİ-3000);

aqrometeoroloji cihaz və avadanlıq (torpaq səthindən buxarlanmanın, onun müxtəlif dərinliklərində nəmliyinin, temperaturunun müəyyən edilməsi üçün cihaz və digər aqrometeoroloji avadanlıq);

dəniz hidrometeorologiyası sahəsində istifadə olunan cihaz və avadanlıq (dəniz axınlarının, səviyyəsinin, dalğanın parametrlərinin, suyun şəffaflığının, rənginin, kimyəvi tərkibinin müəyyən edilməsi üçün müvafiq cihazlar, dəniz fırlanğıcları, dalğaölçən və özüyazan cihazlar, batometr, müxtəlif növ termometr);

aviameteoroloji cihaz və avadanlıq (aerodromlar üçün avtomatik aviameteoroloji komplekslər);

etalon ölçü cihazları (istismarda olan ölçü sistemlərinin vaxtlı-vaxtında dövlət sınağından keçirilməsi və ölçü standartlarının təmin olunması üçün ölçü cihazlarının yoxlama kompleksləri (PPK-1, PPK-2, PPK-3), nümunəvi barometrlər, etalon yoxlama barometri (elektron), aktinometrik yoxlama borusu və s. cihaz və avadanlıqlar);

meteoroloji radar sistemi (böyük ərazi üzrə faktiki hava şəraiti haqqında operativ olaraq məlumat alınması, aeroportların, dəniz limanlarının, yol xidmətləri və yaşayış məntəqələrinin təhlükəli atmosfer hadisələri haqqında əvvəlcədən xəbərdar edilməsi, qısamüddətli hava proqnozlarının dəqiqliyinin artırılması məqsədi ilə müasir meteoroloji radar sistemi).

6. PROQRAMIN HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ ÜZRƏ

TƏDBİRLƏR PLANI

Nö	Tədbirin adı	Əsas icraçılar	İcra müddəti
1	2	3	4
Hidrometeorologiya xidmətinin səmərəliliyinin artırılması sahəsində			
1	Hidrometeorologiya xidmətinin operativ fəaliyyətinin təmin edilməsi məqsədi ilə hidrometeoroloji məlumatların QTS-də, ölkələrlə və ölkə daxilində mübadiləsinin həyata keçirilməsi üçün MKM-in tətbiqi		2004 -2006-cı illər
1.1.	MKM-in alınıb quraşdırılması və QTS-ə qoşulması		2004-cü il
1.2.	QTS-ə çıxışın regional mərkəz olan Rusiya ilə yanaşı, Türkiyə vasitəsi ilə təmin edilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	2004-cü il
1.3.	Ölkənin hidrometeoroloji şəbəkəsinə daxil olan stansiya və məntəqələrin regional müəssisələr vasitəsi ilə MKM-ə qoşulmasının təmin edilməsi		2004 -2006-cı illər
2	Müvafiq dövlət orqanlarının hidrometeoroloji təminatının təkmilləşdirilməsi		2004 -2010-cu illər
2.1.	Müvafiq dövlət orqanlarına təbii fəlakət xarakterli hadisələr barədə təqdim olunan informasiya bülletenlərinin təkmilləşdirilməsi, verilən informasiyanın yerlərdən alınmış fotosəkillər, CİS-də vizuallaşdırılmış xəritə-sxemlər, peyk məlumatları ilə müşayiət edilməsi		
2.2.	Kənd təsərrüfatı, suvarma, tikinti, energetika və digər sahələrdə müvafiq dövlət orqanlarına təqdim olunması üçün iqlim resursları, yağıntıların rejimi və yerüstü su resursları haqqında aylıq və illik icmallar, habelə iqlim və aqroiqlim xəritələrinin (əsas statistik məlumatların əks olunduğu atlas formasında) hazırlanması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi	2004 -2010-cu illər

3	Əhalinin və kütləvi informasiya vasitələrinin hidrometeoroloji təminatının müasir tələblər səviyyəsində qurulması		2004 -2006-cı illər
3.1.	Yerlərdə VEB-kameraların quraşdırılması, rəqəmli fotoaparatlardan istifadə edilməsi, operativ videomaterialların mərkəzə ötürülməsi və yayımlanması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	2004-2005-ci illər
3.2.	Paytaxtın küçələrində, böyük şəhərlərdə və avtomagistrallarda radio ilə idarə olunan meteoroloji məlumat tablolarının yerləşdirilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, rayon (şəhər) icra hakimiyyəti orqanları	2004 -2006-cı illər
4	Kənd və meşə təsərrüfatının hidrometeoroloji təminat sisteminin təkmilləşdirilməsi		2004 -2010-cu illər
4.1.	Aqrometeoroloji məlumatların kənd təsərrüfatı sahəsində tətbiqinin genişləndirilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi	2004 -2006-cı illər
4.2.	Kənd təsərrüfatında su təminatının yaxşılaşdırılması, suvarma suyundan və suvarılan torpaqlardan səmərəli istifadə edilməsi məqsədi ilə kənd təsərrüfatı strukturlarının müəyyən edilmiş qaydada aqroiqlim və operativ hidrometeoroloji məlumatlarla təmin edilməsinin təşkili	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyəti	2004 -2010-cu illər
4.3.	Aqrometeoroloji məlumatların bülleten, icmal formasında müasir tələblərə uyğun tərtibatı, kütləvi informasiya vasitələrində aqrometeoroloji şərh və icmalların yayımlanması		2004 -2005-ci illər
4.4.	Aqrometeoroloji məlumatlar bazasının yaradılması və inkişafı, aqrometeoroloqların avtomatlaşdırılmış iş yerlərinin təşkili		2005 -2007-ci illər
4.5.	Aqrometeoroloji proqnoz metodlarının inkişaf etdirilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	2004 -2008-ci illər
4.6.	Aqrometeoroloji müşahidə şəbəkəsinin optimallaşdırılması, müşahidə şəbəkəsinin müasir cihaz və avadanlıqlarla təmin edilməsi, əkin sahələrində və otlaqlarda torpaqların rütubətliyi üzərində müşahidələrin bərpası, torpaq səthindən buxarlanma üzərində müşahidələrin təşkili		2004 -2006-cı illər
4.7.	Əkin və otlaqların müayinələri, torpağın aqrohidroloji xüsusiyyətlərinin tədqiqi üzrə ekspedisiyaların təşkili		2004 -2010-cu illər
5	Dənizlə bağlı fəaliyyət göstərən sənayenin və balıqçılıq sənayesinin meteoroloji təminatı		2004 -2008-ci illər
5.1.	Dənizhidrometeoroloji müşahidə sisteminin MKM-ə qoşulmasının təmin edilməsi		2004 -2005-ci illər

5.2.	Dəniz akvatoriyasında və sahilboyu ərazilərdə müşahidə sisteminin inkişaf etdirilməsi, stansiya və məntəqələrin müasir cihaz və avadanlıqla təmin edilməsi, açıq dənizdə avtomatlaşdırılmış meteoroloji stansiyalar şəbəkəsinin yaradılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	2004 -2008-ci illər
5.3.	Səngimuğan adasında yeni dəniz hidrometeoroloji stansiyasının açılması		2004 -2005-ci illər
5.4.	Səviyyə dəyişmələrinin sahilboyu zonalara və dəniz akvatoriyasının ekoloji vəziyyətinə təsirinin qiymətləndirilməsi, Xəzərə tökülən çayların deltalarında baş verən dəyişikliklərin əlaqədar elmi tədqiqat institutları ilə birgə öyrənilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyəti	2004 -2007-ci illər
6	Aviasiyanın meteoroloji təminatının keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması		2004 -2010-cu illər
6.1.	Aviameteoroloji stansiyaların MKM-ə qoşulması		2004 -2005-ci illər
6.2.	Ölkə ərazisində beynəlxalq mülki aviasiyanın aeroloji məlumatlara olan tələbatının ödənilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	2004 -2010-cu illər
6.3.	Avtomatlaşdırılmış aviometeoroloji müşahidə şəbəkəsinin yaradılması və inkişaf etdirilməsi		2004-2008-ci illər
6.4.	Aerodromların AMPYS ilə alınmayan aero-sinoptik məlumatlarla, onların vizuallaşdırılmış təhlili sistemləri ilə təmin edilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Nəqliyyat Nazirliyi	2004 -2010-cu illər
6.5.	Aeroportlarda təhlükəli hava şəraitini xarakterizə edən parametrlərin (şaqlı külək sürüşmələri, duman, külək, şimşək və s.) proqnozu sisteminin yaradılması, bu sahədə elmi tədqiqat işlərinin genişləndirilməsi, aerodromlar üzrə proqnozların keyfiyyətinin yoxlanılmasının avtomatlaşdırılmış sisteminin yaradılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	2004 -2006-cı illər
6.6.	Aviameteoroloji təminatı həyata keçirən əsas kadrların RMTM-də ixtisaslarının artırılması, şəxsi heyətə daha çox istifadə olunan xarici dillərin öyrədilməsi		2004 -2010-cu illər
7	İqlim dəyişmələrinin öyrənilməsi		2004 -2010-cu illər
7.1.	Müvafiq dövlət orqanları, habelə əhali üçün iqlimdə baş verən və baş verə biləcək dəyişikliklər, bununla bağlı problemlər barəsində məlumatlandırma sisteminin inkişaf etdirilməsi, bülletenlərin, icmalların hazırlanması və yayımlanması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	2004-2010-cu illər
7.2.	İqlim müşahidə sistemi potensialının artırılması sahəsində:		

	- müşahidələrin tamlığının və representativliyinin müvafiq tələblərə uyğunluğunun təmin edilməsi;		
	- iqlim dəyişmələrini xarakterizə edən təbii mühitin digər komponentləri üzərində müşahidələrin təşkili;		
	- iqlim məlumatlarının yığılması, yoxlanılması,		
	- təhlili sisteminin inkişaf etdirilməsi;		
	- iqlim məlumatları ilə QİMS-in fəaliyyətində iştirak etmək və toplanmış məlumatların müntəzəm olaraq QİMS mərkəzlərinə ötürülməsi		
7.3.	Parnik qazlarının azaldılması üzrə yeni layihələrin hazırlanması və həyata keçirilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Yanacaq və Energetika Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, Nəqliyyat Nazirliyi	2004-2010-cu illər
7.4.	Alternativ enerji mənbələrindən - günəş, külək, su enerjilərindən istifadə edilməsi üçün əsaslandırılmış tədqiqatların aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Yanacaq və Energetika Nazirliyi	2004 -2010-cu illər
7.5.	Təsərrüfat sahələrinin iqlim məlumatlarına olan tələbatlarının öyrənilməsi və ödənilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	2004 -2010-cu illər
7.6.	İqlim məlumatlarının təhlili metodlarının inkişaf etdirilməsi, iqlimlə bağlı müxtəlif xarakteristikaların və indekslərin (quraqlıq, termal, yağıntı, ekstremallıq və s.) müntəzəm hesablanması, indeks kataloqlarının yaradılması, son dövrlərin məlumatları nəzərə alınmaqla, hidrometeoroloji parametrlərin çoxillik normalarının hesablanması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2004 -2005-ci illər
7.7.	İqlim məlumatlarının yoxlanılması, iqlim sıralarının bircinsliyinin araşdırılması, kompüter proqramlarının inkişaf etdirilməsi və bu sahədə ÜMT-nin İqlim Proqramı ilə daha yaxından əməkdaşlıq edilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	2004 -2010-cu illər
7.8.	İqlim məlumatlarının idarəedilmə kompleksinin yaradılması		2004-2005-ci illər
7.9.	İqlim məlumatları bazasının CİS-də vizuallaşdırılması, yeni iqlim atlaslarının hazırlanması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsi	2004-2010-cu illər

7.10.	ÜMT-nin tövsiyəsinə uyğun olaraq internetdə milli iqlim səhifəsinin yaradılması və inkişaf etdirilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	2004-cü il
7.11.	ÜMT-nin tövsiyəsinə uyğun olaraq şəhərlərin iqlim və mikroiklimini tədqiq etmək məqsədi ilə xüsusi proqramın hazırlanıb həyata keçirilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2004-2006-cı illər
7.12.	ÜMT-nin tövsiyəsinə uyğun olaraq biometeorologiya və iqlimlə bağlı insan sağlamlığının qorunması üzrə xüsusi proqramın yerinə yetirilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2004-2006-cı illər
7.13.	İqlim dəyişmələrinin təsirinin qiymətləndirilməsi sahəsində tətbiqi əhəmiyyəti olan elmi tədqiqat işlərinin aşağıdakı istiqamətlərdə yerinə yetirilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Yanacaq və Energetika Nazirliyi, Nəqliyyat Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi	2004-2010-cu illər
	- global iqlim ssenarilərinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasında baş verə biləcək regional və yerli iqlim şəraitinin zonalar üzrə dəyişikliklərinin tədqiqi;		
	- iqlim dəyişmələrinin təsiri nəticəsində kənd təsərrüfatı bitkilərinin və meyvə ağaclarının vegetasiya dövrünün dəyişməsinin tədqiqi;		
	- iqlim dəyişmələrinin insan sağlamlığına təsirinin tədqiqi;		
	- iqlim dəyişmələrinin bioloji müxtəlifliyə təsirinin qiymətləndirilməsi sahəsində araşdırmaların aparılması;		
	- iqlim dəyişmələrinin təsirinə həssas olan iqtisadi zonaların və ekosistemlərin tədqiqi		
7.14.	Azərbaycan Respublikasında atmosfərə atılan İEYQ kadastrının müntəzəm olaraq hazırlanması üçün səmərəli sistemin qurulması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Yanacaq və Energetika Nazirliyi, Nəqliyyat Nazirliyi, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, Dövlət Statistika Komitəsi	2004-2007-ci illər
MİLLİ HİDROMETEOROLOGİYA SİSTEMİNİN İNKİŞAFI SAHƏSİNDƏ			
8	Müşahidə sistemlərinin modernləşdirilməsi, müşahidələrin standartlara uyğunluğunun təmin edilməsi, kompleks avtomatik müşahidə sistemlərinin tətbiqi		2004-2010-cu illər

8.1.	Hidrometeoroloji müşahidə şəbəkəsinə daxil olan stansiya və məntəqələrin modernləşdirilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	2004-2006-cı illər
8.2.	Hidrometeoroloji müşahidə şəbəkəsinin optimallaşdırılması, yüksək dağlıq ərazilərdə, açıq dənizdə, meşə və xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin iqlim xüsusiyyətlərinin öyrənilməsi məqsədi ilə yeni stansiya və məntəqələrin açılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, rayon (şəhər) icra hakimiyyəti orqanları	2004 -2010-cu illər
8.3.	Meteoroloji, hidroloji, aviameteoroloji, dəniz hidrometeoroloji, aeroloji, aktinometrik, ozonometrik müşahidələrin avtomatlaşdırılmış sistemlə aparılmasının təmin edilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	2004 -2010-cu illər
8.4.	Müasir meteoroloji radar sisteminin alınıb quraşdırılması		2005 -2008-ci illər
8.5.	Maştağa və Lənkəran aeroloji stansiyalarının fəaliyyətinin bərpa edilməsi və aeroloji məlumatların QTS-də yayımlanmasının təmin edilməsi		2004 -2005-ci illər
9	Hidrometeoroloji məlumatların yığılması, yoxlanılması, təhlili, arxivləşdirilməsi və istifadəsi sisteminin təkmilləşdirilməsi		2004 -2010-cu illər
9.1.	Hidrometeoroloji məlumatların yığılması, yoxlanılması, təhlili və arxivləşdirilməsinin avtomatlaşdırılmış sisteminin yaradılması		2004 -2006-cı illər
9.2.	Məlumatların kağız daşıyıcılardan elektron daşıyıcılara köçürülməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	2004 -2010-cu illər
9.3.	Hidrometeoroloji məlumatların istifadə edilməsi üçün kompüter idarəetmə şəbəkəsinin yaradılması		2004 -2007-ci illər
10	Proqnoz və xəbərdarlıq sisteminin inkişaf etdirilməsi		2004 -2008-ci illər
10.1.	Mezomiyaslı hidrodinamik proqnoz modelinin yaradılması və operativ proqnoz sistemində daxil edilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2004 -2008-ci illər
10.2.	Statistik proqnoz modellərinin inkişaf etdirilməsi		2004 -2006-cı illər
10.3.	Hidroloji proqnoz modellərinin inkişaf etdirilməsi		2004 -2007-ci illər
11	Çöl-tədqiqat ekspedisiya işlərinin genişləndirilməsi		2004 -2010-cu illər
11.1.	Kür çayı mənsəbində instrumental topoqrafik planalma işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Azərbaycan Meliorasiya	

		və Su Təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyəti	
11.2.	Sellərin və təhlükəli daşqınların iri və maksimal su sərfələrinin və başqa ekstremal hidroloji hadisə və proseslərin tədqiqi		
11.3.	Hidrometrik məntəqələrdə topoqrafik işlərin aparılması (planalma)	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	2004 -2010-cu illər
11.4.	Təbii göllərin öyrənilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	
11.5.	Su ehtiyatlarının tədqiqi üzrə qiyasioloji (buzlaqların tədqiqi) işlərin aparılması		
11.6.	Qar uçqunlarının tədqiqi		
11.7.	Açıq dənizdə yerləşən «əsri kəsimlərdə» Xəzərətrafi ölkələrin müvafiq strukturları ilə birgə müntəzəm (ildə 4 dəfə) dəniz hidrometeoroloji ekspedisiyalarının aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	
11.8.	Qarölçmə işlərinin aparılması		
12	Hidrometeoroloji elmi tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsi		2004-2010-cu illər
12.1.	Müasir iqlim dəyişmələri və onun ətraf mühitə təsirinin qiymətləndirilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	2004-2006-cı illər
12.2.	Respublikanın su ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi və çayların daşqın proqnozu metodikasının işlənməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyəti	2004-2005-ci illər
12.3.	Çayların ekoloji axınının tədqiqi		2004-2008-ci illər
12.4.	Çay hövzələrinin hidroekoloji təhlükəsizlik konsepsiyasının hazırlanması		2004-2005-ci illər
12.5.	Meteoroloji və hidroloji quraqlıq hadisələrinin tədqiqi və onların proqnoz metodikalarının işlənilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	2004-2007-ci illər
12.6.	Təhlükəli hidrometeoroloji hadisələrin öyrənilməsi və proqnozlaşdırılması		2004-2010-cu illər
12.7.	Xəzər dənizinin hidrometeoroloji rejiminin tədqiqi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2004-2008-ci illər
12.8.	Biometeoroloji tədqiqatların aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi	2004-2010-cu illər

13	Hidrometeoroloji ölçü vasitələrinin sınağı, standartlaşdırılması və metroloji təminatının həyata keçirilməsi		2004-2005-ci illər
13.1.	Hidrometeoroloji ölçü vasitələrinin sınağı, standartlaşdırılması və metroloji təminatının həyata keçirilməsi məqsədi ilə müasir tələblərə cavab verən laboratoriyanın yaradılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Agentliyi	2004-cü il
13.2.	Kompleks etalon yoxlama cihazlarının alınıb quraşdırılması		2004-2005-ci illər
13.3.	Ölçü cihazlarının metroloji təminatının yerində həyata keçirilməsi məqsədi ilə səyyar laboratoriyanın alınması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	
13.4.	Bütün cihazların istehsalçısı, istehsal olunma vaxtı, etibarlılıq müddəti və son yoxlama vaxtı qeyd edilməklə, müşahidə cihaz və avadanlığının kompüter bazasının yaradılması		2004-cü il
14	İxtisasartırma və kadr hazırlığının həyata keçirilməsi		2004-2010-cu illər
14.1.	ÜMT-nin RMTM-də təşkil edilən qısamüddətli və uzunmüddətli seminar və kurslarda kadrların ixtisaslarının artırılmasının təşkili	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	2004-2010-cu illər
14.2.	Ölkə hüdudlarında texniki və mühəndis kadrlarının ixtisaslarının artırılmasının təşkili	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi	2004-2010-cu illər
14.3.	Hidrometeorologiyanın ayrı-ayrı sahələri üzrə mühəndis kadrlarının hazırlanması və onların Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin tədris-təcrübə bazasında istehsalat təcrübəsinin keçirilməsi sahəsində Təhsil Nazirliyi ilə əməkdaşlığın genişləndirilməsi		2004-2010-cu illər
15	Texniki təminatın həyata keçirilməsi		2004-2008-ci illər
15.1.	Hidrometeoroloji məlumatların vizuallaşdırılması, təhlili üçün sinoptika, peyk meteorologiyası, hidroloji proqnoz, aqrometeorologiya, aktinometriya, aerologiya, radiometeorologiya, dəniz hidrometeorologiyası, iqlimşünaslıq sahələri üzrə avtomatlaşdırılmış iş yerlərinin yaradılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	2004-2007-ci illər
15.2.	Hidrometeoroloji müşahidə şəbəkəsinin yeni cihaz və avadanlıqlara olan tələbatının ödənilməsi məqsədi ilə meteoroloji, aktinometrik, aeroloji, hidroloji, aqrometeoroloji, dəniz hidro-meteoroloji,		2004-2008-ci illər

	aviameteoroloji, radiometeoroloji ölçü cihazlarının və kompüterlərin alınması		
--	---	--	--

**"AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA YAY-QIŞ OTLAQLARININ,
BİÇƏNƏKLƏRİN SƏMƏRƏLİ İSTİFADƏ OLUNMASI VƏ SƏHRALAŞMANIN
QARŞISININ ALINMASINA DAİR DÖVLƏT PROQRAMI" NİN TƏSDİQ EDİLMƏSİ
HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN SƏRƏNCAMI

Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatına yararlı torpaqların, o cümlədən təbii otlaq və biçənək sahələrinin, habelə heyvandarlıqda istifadə olunan yemin strukturunda sənaye üsulu ilə hazırlanmış yüksək qidalı konsentratların az olması təbii yem sahələrinin normadan artıq yüklənməsinə, onların nəzarətsiz istismarı nəticəsində torpaqların eroziyaya uğramasına və şoranlaşmasına səbəb olur, ölkənin meşə fonduna, su ehtiyatlarına və bütövlükdə ətraf mühitə ciddi ziyan vurur.

Ölkədə heyvandarlığı daha mütərəqqi üsullarla inkişaf etdirmək yolu ilə məhsuldarlığı yüksəltmək, yay-qış otlaqlarının və biçənəklərin mühafizəsini gücləndirmək, onlardan istifadənin səmərəsini artırmaq və biomüxtəlifliyin qorunub saxlanılmasını təmin etmək məqsədilə **qərara alıram:**

1. 1. Azərbaycan Respublikasında yay-qış otlaqlarının, biçənəklərin səmərəli istifadə olunması və səhralaşmanın qarşısının alınmasına dair Dövlət Proqramı təsdiq edilsin (əlavə olunur).

2. 2. Müəyyən edilsin ki, bu Sərəncamın 1-ci bəndi ilə təsdiq edilən Dövlət Proqramının həyata keçirilməsində əlaqələndirici orqan Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyidir.

3. 3. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti və Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsinlər.

4. 4. Bu Sərəncam dərc olunduğu gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 22 may 2004-cü il
№ 222

*Azərbaycan Respublikası Prezidentinin
2004-cü il 22 may tarixli 222 nömrəli Sərəncamı ilə
TƏSDİQ EDİLMİŞDİR*

**Azərbaycan Respublikasında yay-qış otlaqlarının, biçənəklərin səmərəli istifadə olunması
və səhralaşmanın qarşısının alınmasına dair
Dövlət Proqramı**

GİRİŞ

Azərbaycan Respublikası torpaq ehtiyatları məhdud olan ölkələr sırasına aiddir. Ölkədə adambaşına 0,22 hektar əkin yeri və 0,58 hektar kənd təsərrüfatına yararlı torpaq sahəsi mövcuddur. Otlqların və biçənəklərin adambaşına düşən sahəsi isə daha azdır. Bu baxımdan

aqrar sektorun, xüsusilə heyvandarlığın inkişafında, əhalinin ayrı-ayrı kənd təsərrüfatı məhsullarına olan tələbatının ödənilməsində torpaqların münbitliyinin artırılması, heyvandarlığın yem bazasının möhkəmləndirilməsi, təbii yem sahələrinin mühafizəsi, otlaqların yaxşılaşdırılması və onların geobotanik zənginliyinin qorunub saxlanması mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Azərbaycan Respublikasında 1995-1998-ci illərdə həyata keçirilən torpaq islahatı və onun nəticəsində torpaq üzərində xüsusi mülkiyyətin formalaşması kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalında ciddi irəliləyişlərə nail olmaqla yanaşı, torpaqların səmərəli istifadəsinə, onların münbitliyinin artırılmasına və mühafizəsinin yaxşılaşdırılmasına müsbət təsir göstərmişdir. Eyni zamanda, dövlət və bələdiyyə mülkiyyətində olan torpaq sahələrinin mühafizəsi və səmərəli istifadəsi ilə bağlı məsələlərdə öz həllini tapmamış problemlər hələ də qalmaqdadır. Belə ki, maldarlıqla məşğul olan çoxsaylı fermer və digər təsərrüfatların inkişafı əsasən dövlət torpaq fonduna aid olan otlaqların, kənd ətrafı örüşlərin, meşə torpaqlarının və qoruqların nəzarətsiz, normadan artıq istismarı ilə müşayiət olunur.

Ölkədə heyvandarlığın inkişaf etdirilməsini təmin etmək üçün lazım olan yemin strukturunun normativlərə uyğun olmaması, onun tərkibində təbii yemin üstünlük təşkil etməsi otlaqların və biçənəklərin, habelə meşələrin heyvan sürüləri ilə normadan artıq yüklənməsinə səbəb olur. Bu isə öz növbəsində dağətəyi yamaqların, çay vahidlərinin, suqoruyucu meşə sahələrinin deqradasiyasına, dağıdıcı sellərin güclənməsinə, yeraltı və yerüstü su ehtiyatlarının tədricən tükənməsinə gətirib çıxarır.

Məlum olduğu kimi, Azərbaycan Respublikasında otlaqlar və biçənəklər dövlət mülkiyyətində olan torpaq sahələridir. Lakin bu sahələrin istifadəçiləri tərəfindən torpaqların münbitliyinin bərpası ilə bağlı vaxtı-vaxtında zəruri tədbirlərin həyata keçirilməməsi və onların istismarında aqrotexniki qaydalara riayət edilməməsi, eləcə də torpaqların mühafizəsi sahəsində mövcud standartların və normativlərin tələblərinə tam əməl olunmaması səbəbindən bir çox yerlərdə torpaq örtüyünün eroziyaya uğraması, şoranlaşması, texnogen pozuntulara məruz qalması, humusun və s. qida maddələrinin torpağın məhsuldar qatından yuyulması, fiziki və mexaniki xassələrinin pisləşməsi halları baş verir. Hazırda Azərbaycan Respublikasında əkin sahələrinin 33,7 faizi, yay otlaqlarının 70 faizi, meşələrin 26 faizi müxtəlif dərəcədə eroziyaya məruz qalmışdır. Kür-Araz ovalığında, Naxçıvan Muxtar Respublikasında, Abşeron yarımadasında, Siyəzən-Sumqayıt massivlərində torpaqların böyük bir hissəsi şoranlaşaraq yararlı hala düşmüşdür.

Azərbaycan Respublikasında otlaqların və biçənəklərin həm təbii yem bazası kimi heyvandarlığın inkişafında, həm də ətraf mühitin qorunub saxlanmasında mühüm rol oynadığını nəzərə alaraq onlardan səmərəli istifadə edilməsi, yararlı hala düşmüş belə torpaq sahələrinin bərpası və mühafizəsinin gücləndirilməsi dövlətin qarşısında duran əsas vəzifələrdəndir. "Azərbaycan Respublikasında yay-qış otlaqlarının, biçənəklərin səmərəli istifadə olunması və səhralaşmanın qarşısının alınmasına dair Dövlət Proqramı" (bundan sonra - Dövlət Proqramı) bu sahədə mövcud problemlərin həlli istiqamətində zəruri tədbirlərin həyata keçirilməsini nəzərdə tutur.

DÖVLƏT PROQRAMININ MƏQSƏDİ

Dövlət Proqramı yay-qış otlaqlarının və biçənəklərin səmərəli istifadə olunması, torpaqların dağ yamaqlarında eroziyaya uğramasının, dağətəyi və düzən rayonlarda şoranlaşmasının qarşısının alınması, dövlət və bələdiyyə mülkiyyətinə aid torpaq sahələrindən istifadə mexanizminin təkmilləşdirilməsi və torpaqların münbitliyinin artırılması yolu ilə heyvandarlığın struktur tərkibinin və saxlanılma şəraitinin müasir tələblərə uyğun inkişaf etdirilməsi, yem

istehsalının strukturunun təkmilləşdirilməsi, ölkənin ərzaq təhlükəsizliyi, ətraf mühitin, təbii landşaft və biomüxtəlifliyin qorunub saxlanılması və dayanıqlı inkişafın təmin edilməsi məqsədi daşıyır. Bu məqsədə nail olmaq üçün Dövlət Proqramında aşağıdakı əsas vəzifələrin yerinə yetirilməsi nəzərdə tutulur:

-- otlaqlardan və biçənəklərdən səmərəli istifadə olunmasını təmin etmək üçün mövcud normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi;

-- otlaqların və biçənəklərin mühafizəsinin, torpaqların şoranlaşmasının qarşısının alınmasının təmin edilməsi;

-- torpaq, su və digər təbii ehtiyatlardan istifadənin səmərəsinin artırılması.

DÖVLƏT PROQRAMININ ƏSAS İSTİQAMƏTLƏRİ

Qarşıya qoyulan məqsəd və əsas vəzifələrdən irəli gələrək Dövlət Proqramında otlaqların və biçənəklərin səmərəli istifadəsi və səhrələşmənin qarşısının alınması üzrə tədbirlərin aşağıdakı istiqamətlərdə həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur:

-- otlaq, biçənək və örüşlərin ekoloji sağlamlaşdırılması, bu torpaqlarda gedən səhrələşmənin (eroziya, şoranlaşma və s.) qarşısının alınması;

-- heyvandarlıq və yemçilik sahələrində struktur dəyişikliklərinin aparılması və onların intensiv üsulla inkişafına üstünlük verilməsi;

-- ölkənin inzibati rayonları üzrə torpaq-iqlim xüsusiyyətlərinin təhlili, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalında prioritet sahələrin inkişafının stimullaşdırılması;

-- torpaqların münbitliyinə mənfi təsir edən amillərin aradan qaldırılması;

-- aqrar bölmədə təsərrüfat mexanizmi ünsürlərinin təkmilləşdirilməsi, istehsalın stimullaşdırılmasının və təşkilinin daha səmərəli formalarının və metodlarının tətbiq edilməsi;

-- aqrar bölməyə investisiya qoyuluşunun artırılması;

-- təsərrüfat fəaliyyətində torpaq sahələrinin istifadəsini tənzimləyən qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi;

-- külək və su eroziyalarının qarşısını almaq üçün tarlaqoruyucu meşə zolaqlarının salınması və meşə-meliorativ tədbirlərinin aparılması;

-- mövcud suvarma sistemlərinin texniki vəziyyətinin və regionların su ilə təminatının yaxşılaşdırılması;

-- məhsuldarlığını itirən və bərpa tədbirlərinə ehtiyacı olan torpaq sahələrinin istifadədən müvəqqəti çıxarılması;

-- torpaq fondu üzərində dövlət nəzarət sisteminin təkmilləşdirilməsinə dair tədbirlərin həyata keçirilməsi;

-- ölkənin ekoloji durumunun sağlamlaşdırılması və təbii sərvətlərdən səmərəli istifadə olunması, ekosistemlərin, təbii landşaftların və biomüxtəliflərin qorunub saxlanması, qlobal iqlim dəyişmələri və səhrələşmə proseslərinin Ölkə ərazisinə təsirinin mülayimləşdirilməsi;

-- kənd yerlərinin inkişaf strategiyasının təkmilləşdirilməsi, onun maliyyə-kredit, infrastruktur və sosial təminatının yaxşılaşdırılması;

-- kənd təsərrüfatının müxtəlif sahələri üzrə ixtisaslı kadr hazırlığı səviyyəsinin yüksəldilməsi, təsərrüfatçılığın elmi-metodik təminatının yaxşılaşdırılması.

Dövlət Proqramında nəzərdə tutulmuş tədbirlərin maliyyələşdirilməsi aşağıdakı mənbələr hesabına həyata keçirilir:

-- fermer və sahibkarların vəsaitləri,

- bank kreditləri;
- dövlət zəmanəti ilə cəlb olunan kreditlər;
- beynəlxalq təşkilatların və xarici ölkələrin texniki və maliyyə köməyi;
- xarici investisiyalar;
- qanunvericiliklə müəyyən edilmiş digər mənbələr.

"Azərbaycan Respublikasında yay-qış otlqlarının, biçənəklərin səmərəli istifadə olunması və səhrələşmənin qarşısının alınmasına dair Dövlət Proqram"ının həyata keçirilməsi üzrə əsas TƏDBİRLƏR

Tədbirlərin adı	İcraçılar	İcra müddəti
1	2	3
1. Normativ hüquqi sənədlərin təkmilləşdirilməsi və zəruri təşkilati tədbirlərin həyata keçirilməsi sahəsində		
1.1.1.1. Heyvandarlığın və əkinçiliyin dayanıqlı inkişafını təmin edən normaların, aqroqaydaların, standartların və digər tənzimləyici normativ sənədlərin təkmilləşdirilməsi	KTN, DTXX, ETSN, SMPDA	2004-2005
1.2.1.2. Dövlət mülkiyyətində saxlanılan, fiziki və hüquqi şəxslər tərəfindən istifadə edilən torpaq sahələrinin istifadəsinə dair qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi	KTN, DTXX, ETSN, ƏN	2004-2010
1.3.1.3. Təbii yem sahələrində fəaliyyəti tənzimləyən normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi	KTN, DTXX, ƏN, ETSN, MEA, YİH	2004-2005
1.4.1.4. Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalında və emalında tətbiq edilən normativ sənədlərin təkmilləşdirilməsi və məhsulların sertifikatlaşdırılması	İİN, KTN, SMPDA, DSK	2004-2005
1.5.1.5. Heyvandarlıq və əkinçilik üzrə mərkəzi, regional və yerli idarəetmə orqanlarının struktur və funksiyalarının təkmilləşdirilməsi	KTN, DTXX, İİN, YİH	2004-2010
1.6.1.6. Kənd təsərrüfatı məhsullarının yetişdirilməsi və emalı üzrə özünüidarəetmə orqanlarının və sahibkarların peşə ittifaqlarının yaradılmasının dəstəklənməsi	KTN, İİN, MSTK, YİH	2004-2010
1.7.1.7. Aqrar bölmədə yetişdirilən məhsulun sığortalanma qaydalarının işlənilməsi və tətbiqi	İİN, VN, KTN, MSTK	2004-2005
2. Torpaq, su və digər təbii ehtiyatların səmərəli istifadə olunması sahəsində		
2.1.2.1. Kənd təsərrüfatına yararlı torpaqların kateqoriyalar üzrə bölgüsünün dəqiqləşdirilməsi və onlardan səmərəli istifadə istiqamətlərinin müəyyən edilməsi	KTN, DTXX, ETSN, YİH	2004-2005
2.2.2.2. Yay və qış otlaq sahələrində torpaq və	DTXX, KTN, ETSN, MEA, YİH	2004-2006

geobotaniki tədqiqatların aparılması, torpaqların texniki uçotunun dəqiqləşdirilməsi		
2.3.2.3. Torpaqların münbitliyinin bərpa və artırılması üzrə tədbirlərin müəyyənləşdirilməsi və həyata keçirilməsi	DTXK, KTN, ETSN, MSTK, YİH	2004-2010
2.4.2.4. Torpaqların münbitliyinin və məhsuldarlığının yüksəldilməsi üçün müxtəlif gübrə, pestisid, meliorant və digər kimyəvi maddələrdən istifadənin səmərəliliyinin artırılması	KTN, DTXK., MSTK, MEA, YİH	2004-2010
2.5.2.5. Torpaqlardan istifadəyə və onların mühafizəsinə dövlət nəzarətini təmin edən tədbirlərin həyata keçirilməsi	DTXK, KTN, ETSN, MSTK, YİH	2004-2005
2.6.2.6. Ölkənin su ehtiyatları mənbələrinin dəqiqləşdirilməsi, onların yararlılıq dərəcəsinin müəyyən edilməsi	MSTK, ETSN, MEA	2004-2006
2.7.2.7. Su ehtiyatlarından səmərəli istifadəni təmin etmək üçün kənd təsərrüfatı bitkilərinin və ərazilərin xüsusiyyətlərini nəzərə alan suvarma rejiminin hazırlanması	MSTK, KTN, DTXK, ETSN, MEA, YİH	2004-2006
2.8.2.8. Təbii yem sahələrinin suya olan tələbatının dəqiqləşdirilməsi və onların su ilə təmin olunmasına dair təkliflərin hazırlanması	MSTK, KTN, DTXK, MEA, YİH	2004-2005
2.9.2.9. Sudan səmərəli istifadəni təmin edən suvarma sistemlərinin bərpa və suvarma şəbəkəsinin genişləndirilməsi	MSTK, YİH	2004-2010
2.10.2.10. Suvarılan torpaqların meliorativ vəziyyətinə və sudan istifadə olunmasına dövlət nəzarətinin gücləndirilməsi	MSTK, KTN, DTXK, ETSN, YİH	2004-2010
3. Heyvandarlığın və əkinçiliyin inkişafının dəstəklənməsi sahəsində		
3.1.3.1. Heyvandarlıq və əkinçilik məhsullarının bazar konyukturasına uyğun fasiləsiz tədarük sisteminin inkişaf etdirilməsi	İİN, KTN, VN, YİH	2004-2010
3.2.3.2. Heyvandarlıq və əkinçilik məhsullarının beynəlxalq standartlara uyğun və rəqabət qabiliyyətli olması üçün yüksək texnologiyaların tətbiqinin stimullaşdırılması	İİN, KTN, DGK, MEA, YİH	2004-2010
3.3.3.3. Heyvandarlığın və əkinçiliyin texniki təminatının yüksəldilməsi, lizinq mexanizminin tətbiqinin stimullaşdırılması	KTN, İİN, YİH	2004-2010
3.4.3.4. Aqrar bölmənin maddi-texniki təminatının yaxşılaşdırılması üçün aqroservis xidmətlərinin yeni iqtisadi sistemə uyğun formalaşması üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi	KTN, İİN, VN, YİH	2004-2010
3.5.3.5. Təbii yem sahələrinə təzyiqlərin azaldılmasının	KTN, DTXK, YİH	2004-2010

təmin edilməsi üçün əkinçilikdə yem istehsalının formalaşdırılmasına dair təkliflərin həyata keçirilməsi	KTN, DTXX, ETSN, YİH	2004-2010
3.6.3.6. Fiziki və hüquqi şəxslər tərəfindən istifadə olunan yay-qış otlaqlarının yaxşılaşdırılmasına dair tədbirlərin həyata keçirilməsinin stimullaşdırılması		
3.7.3.7. Ölkənin torpaq ehtiyatlarının ekoloji vəziyyətini nəzərə alaraq və heyvandarlığın dayanıqlı inkişafını təmin etmək üçün heyvandarlıqda qabaqcıl üsulların tətbiqi (ekstensiv-köçəri və intensiv-tövlə), onların iqtisadi və ekoloji əsaslandırılması	KTN, DTXX, ETSN, MEA, YİH	2004-2005
3.8.3.8. Fermerlərin və sahibkarlıq müəssisələrinin maliyyə vəsaitinə olan tələbatının ödənilməsi üçün mikrokreditləşmə institutlarının inkişaf etdirilməsi	İİN, MN, VN	2004-2010
3.9. Heyvandarlıq və əkinçilik məhsullarının marketing imkanlarının, onların satış-sərgi mərkəzlərinin genişləndirilməsi	İİN, KTN, MN, VN, YİH	2004-2010
3.10.3.10. Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına dövlət himayəsinin gücləndirilməsi	NK, İİN, KTN, YİH	2004-2010
3.11.3.11. Fermerlərə və sahibkarlara zəruri hüquqi, iqtisadi, ekoloji və peşə biliklərinin öyrədilməsinə dair məqsədyönlü tədbirlərin həyata keçirilməsi	İİN, KTN, MN, VN, ETSN, TN, MEA, YİH	2004-2010
3.12.3.12. Aqrar sahədə elmi tədqiqat İşlərinin, kadr hazırlığının və idarəçiliyin yeni iqtisadi münasibətlərə uyğun aparılmasının təmin edilməsi	İİN, KTN, TN, MEA, YİH	2004-2010
4. Ətraf mühitin qorunması və dayanıqlı inkişafının təmin edilməsi sahəsində		
4.1.4.1. Heyvandarlığın və əkinçiliyin inkişafı ilə əlaqədar ətraf mühitə olan təzyiqlərin bölgələr üzrə növ və dərəcəsi müəyyən edilməklə qiymətləndirilməsi	ETSN, KTN, DTXX, MEA, YİH	2004-2006
4.2.4.2. Yay və qış otlaqlarının mövcud vəziyyətinin araşdırılması, şiddətli eroziyaya və şoranlaşmaya məruz qalmış ərazilərin sahələrinin dəqiqləşdirilməsi, xəritələşdirilməsi və bərpa edilməsi	DTXX, KTN, ETSN, MEA, YİH	2004-2006
4.3.4.3. Təbii otlaq sahələrinin tutumunun dəqiqləşdirilməsi, onların inzibati ərazilər arasında yenidən bölüşdürülməsi üçün təkliflərin hazırlanması	DTXX, KTN, YİH	2004-2006
4.4.4.4. Su və külək eroziyası, torpaqların təkrar şoranlaşması, antropogen təsir nəticəsində ətraf mühitin (torpaq, su, hava, flora və fauna) çirklənməsinin və təsire məruz qalmasının qarşısının alınmasına dair xüsusi tədbirlərin həyata keçirilməsi	İİN, ETSN, KTN, DTXX, MEA, YİH	2004-2010
4.5.4.5. Sürüşmə və kəskin eroziyaya meyilli sahələrin dəqiqləşdirilməsi və onların texniki vasitələrlə (terras, bənd, divar, çoxillik bitkilər və s.) bərkidilməsinə dair tədbirlərin hazırlanması və həyata keçirilməsi	ETSN, DTXX, KTN, MEA, YİH	2004-2010

4.6.4.6. Sel sularının qarşısının alınması üçün mühafizə bəndlərinin və digər qoruyucu qurğuların tikintisi	MSTK, ETSN, YİH	2004-2010
4.7.4.7. Suvarma şəbəkəsinin təkmilləşdirilməsi məqsədilə xüsusi tədbirlərin (kollektor-drenaj şəbəkəsinin yaradılması, meşə zolaqlarının salınması, suvarma rejimi və s.) hazırlanıb həyata keçirilməsi	İİN, MSTK, KTN, ETSN	2004-2010
4.8.4.8. Heyvandarlığın və əkinçiliyin inkişafı ilə əlaqədar bioloji müxtəlifliyin qorunması üçün əlavə tədbirlərin həyata keçirilməsi	ETSN, MEA	2004-2010
4.9.4.9. Nadir və kökü kəsilməkdə olan bitki və heyvan növlərinin genofondunun qorunmasının təmin edilməsi və onların xüsusi qorunan təbii ərazilərdə saxlanılması üçün şəraitin yaradılması	ETSN, MEA	2004-2010
4.10.4.10. Heyvandarlığın və əkinçiliyin inkişafı ilə əlaqədar ekosistemlərin, təbii landşaftların, mühafizə olunan ərazilərin və təbiət abidələrinin qorunmasına dair tədbirlərin hazırlanması və həyata keçirilməsi	ETSN, MEA	2004-2010
4.11.4.11. Səhralaşma sahəsində monitorinqin keçirilməsi və onun qarşısının alınması üçün müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi	ETSN, MEA	2004-2010
4.12.4.12. Heyvandarlıq və əkinçilik fəaliyyəti və kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı nəticəsində və kənd ətraf mühitə olan təsirlər, onların aradan qaldırılması üzrə xüsusi məlumatların, tövsiyələrin hazırlanması, kurslar, seminarlar, kütləvi informasiya və digər vasitələr ilə fermer və sahibkarların məlumatlandırılması	ETSN, KTN, DTXK, TN, MEA	2004-2010

Akronimlər:

- NK - Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti
İİN - Azərbaycan Respublikasının İqtisadi İnkişaf Nazirliyi
ETSN - Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi
ƏN - Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi
MN - Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi
VN - Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi
TN - Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi
KTN - Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi
DGK - Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsi
DSK - Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi
MSTK - Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti yanında Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Komitəsi
DTXK - Azərbaycan Respublikasının Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsi
SMPDA - Azərbaycan Respublikasının Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Agentliyi
MEA - Azərbaycan Respublikasının Milli Elmlər Akademiyası

YİH - Yerli İcra Hakimiyyeti orqanları

**“2008-2015-CI İLLƏRDƏ AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA YOXSULLUĞUN
AZALDILMASI VƏ DAVAMLI İNKİŞAF DÖVLƏT PROQRAMI”NİN TƏSDİQ
EDİLMƏSİ HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN SƏRƏNCAMI

Son illər Azərbaycan Respublikasında aparılan uğurlu iqtisadi siyasət nəticəsində makroiqtisadi sabitlik qorunub saxlanılmış, iqtisadi artımın davamlılığı təmin edilmiş, əhalinin gəlirlərinin artırılmasına və rifahının əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşdırılmasına nail olunmuşdur.

Ölkəmizdə sosial problemlərin, o cümlədən yoxsulluq probleminin həlli istiqamətində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2003-cü il 20 fevral tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “2003-2005-ci illər üçün Azərbaycan Respublikasında yoxsulluğun azaldılması və iqtisadi inkişaf üzrə Dövlət Proqramı” xüsusi əhəmiyyətə malik olmuşdur. Həmin Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi nəticəsində 2005-ci ildə yoxsulluq səviyyəsi 2002-ci ildəki 46,7 faizdən 29,3 faizə endirilmişdir. Sonrakı illərdə bu istiqamətdə nailiyyətlər daha da artırılmış və 2007-ci ilin axırına yoxsulluq səviyyəsi 15,8 faiz təşkil etmişdir.

Əhalinin rifah halının yaxşılaşdırılması istiqamətində əldə olunmuş nailiyyətləri davam etdirmək, yoxsulluq səviyyəsinin daha da azaldılmasını, habelə bununla bağlı BMT-nin qəbul etdiyi “Minilliyin İnkişaf Məqsədləri”ndən irəli gələn vəzifələrin ölkəmizin xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla yerinə yetirilməsini təmin etmək məqsədi ilə **qərara alıram**:

1. “2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında yoxsulluğun azaldılması və davamlı inkişaf Dövlət Proqramı” təsdiq edilsin.

2. Bu Sərəncamın 1-ci bəndində qeyd olunan Dövlət Proqramında nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrasının əlaqələndirilməsi Azərbaycan Respublikasının İqtisadi İnkişaf Nazirliyinə həvalə edilsin.

3. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

4. Bu Sərəncam imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti.

Bakı şəhəri, 15 sentyabr 2008-ci il

*Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2008-ci il
15 sentyabr tarixli 3043 nömrəli Sərəncamı ilə
TƏSDİQ EDİLMİŞDİR*

**2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında yoxsulluğun azaldılması və davamlı
inkişaf
Dövlət Proqramı**

Fəsil 1

Giriş

2000-ci ilin sentyabrında Nyu-Yorkda BMT-nin təşkilatçılığı ilə 147 ölkənin başçısı Minilliyin sammitinə toplaşaraq, Minilliyin İnkişaf Məqsədlərini (MİM) əks etdirən birgə Bəyannamə imzalamış və bununla da yoxsulluğun azaldılması məsələlərini özlərinin 2015-ci ilə qədər öhdəlikləri kimi müəyyənləşdirmişlər. Bəyannamədə göstərilən vəzifələri həyata keçirmək üçün 18 hədəfi və 48 göstəricini özündə əks etdirən 8 qlobal məqsəd müəyyənləşdirilmişdir. Həmin qlobal məqsədlərdən birincisi məhz ifrat yoxsulluq və aclıq içində yaşayan dünya əhalisinin sayının yarıyadək azaldılmasını nəzərdə tutur.

Minilliyin Bəyannaməsini Azərbaycan Respublikası adından xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev imzalamışdır.

Minilliyin Bəyannaməsinə qoşulan bir ölkə kimi, Azərbaycan Respublikasında da bu öhdəliyin ölkə şəraitinə uyğun şəkildə həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2003-cü il 20 fevral tarixli 854 nömrəli Fərmanı ilə “2003-2005-ci illər üçün Azərbaycan Respublikasında yoxsulluğun azaldılması və iqtisadi inkişaf üzrə Dövlət Proqramı” təsdiq edilmişdir.

Həmin Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi nəticəsində 2003-2005-ci illərdə Respublikada ümumi makroiqtisadi sabitlik qorunub saxlanılmış, dinamik iqtisadi artımın davamlılığı təmin edilmiş, inflyasiya və milli valyutanın məzənnəsi məqbul səviyyədə saxlanılmışdır. Bu isə ölkədə mövcud olan sosial problemlərin, o cümlədən yoxsulluq probleminin həlli istiqamətində təsirli tədbirlərin həyata keçirilməsinə imkan yaratmışdır. Belə ki, 2005-ci ildə yoxsulluq səviyyəsi 2002-ci ildəki 46,7%-dən 29,3%-ə enmişdir.

Əhalinin rifah halının yaxşılaşdırılması istiqamətində əldə olunan müsbət meylləri davam etdirmək məqsədilə “2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında yoxsulluğun azaldılması və davamlı inkişaf Dövlət Proqramı” (YADİDP) hazırlanmışdır.

Fəsil 2

AZƏRBAYCANDA YOXSULLUQ

2.1. Yoxsulluğun profili, səviyyəsi və göstəriciləri

2002-2007-ci illər üzrə statistik məlumatlardan və ev təsərrüfatlarının tədqiqatının (ETT) nəticələrindən istifadə etməklə, ölkədə yoxsulluq səviyyəsi üzrə ümumiləşdirilmiş göstəricilər 2.1 nömrəli cədvəldə təqdim edilir.

Cədvəl 2.1. Azərbaycan Respublikası üzrə yoxsulluq səviyyəsi

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Yoxsulluq həddi, manat	35	35,8	38,8	42,6	58	64
Yoxsulluq səviyyəsi, faizlə	46,7	44,7	40,2	29,3	20,8	15,8

Cədvəldən göründüyü kimi, 2007-ci ildə yoxsulluq səviyyəsi 15,8 %-ə enmişdir.

ETT məlumatlarının təhlili ölkədə yoxsulluq riskinin aşağıdakı amillərlə bağlı olduğunu göstərir:

- şəhər və kənd yerlərində yaşayan əhalinin yoxsulluq səviyyələri arasında fərqlərin az olmasına baxmayaraq, ötən dövr ərzində şəhər yerlərində yoxsulluğun azalma tempi kənd yerlərinə nisbətən daha yüksək olmuşdur;
- iqtisadi rayonlar üzrə adambaşına aylıq gəlirlərin ən aşağı səviyyəsi Yuxarı Qarabağ, Aran, Dağlıq Şirvan zonalarında olmuşdur. Lakin əsas fərq Bakı şəhəri ilə regionların arasındadır (Bakı şəhəri ilə Yuxarı Qarabağ və Aran zonasındakı fərq müvafiq olaraq 25,9 və 19,7 manat təşkil edir);
- ev təsərrüfatlarının tərkibinin (ailə üzvlərinin sayı) böyük olması yoxsulluq riskini artırır; dörd uşaqlı ailələrdə adambaşına aylıq gəlir uşaqsız ailələrdən 1,5 dəfə, bir uşaqlı ailələrdən 1,3 dəfə azdır. Tək yaşayan şəxslər üzrə adambaşına gəlir uşaqlı ailələrə nisbətən 2 dəfə çoxdur;
- ev təsərrüfatı başçısının təhsil səviyyəsi yüksəldikcə, xüsusilə ali təhsilə malik olduqda, onların yoxsulluq riski azalmış olur;
- ailə başçısı 30-39, 40-49 və 60-dan yuxarı yaş qruplarında olan ev təsərrüfatlarında adambaşına aylıq gəlir orta göstəricidən aşağı olduğu halda, ailə başçısı 18-29 və 50-59 yaş qruplarında olan ev təsərrüfatlarında bu göstərici orta göstəricidən yuxarıdır.

Gəlirlər əhalinin yaşayış səviyyəsinin yaxşılaşdırılmasında mühüm vasitə olsa da, yoxsulluğun azaldılmasına təsir edən yeganə amil deyildir. Ölkədə yoxsulluq probleminin həll edilməsi əhalinin gəlir səviyyəsinin artırılması ilə yanaşı, sosial sahədə göstərilən xidmətlərin də inkişaf etdirilməsini zəruri edir. Bu baxımdan, körpə və uşaq ölümü, ana ölümü, ərzaq təhlükəsizliyi və uşaqların qidalanması, yoluxucu xəstəliklərin yayılması, məktəbdə davamiyyət və qeydiyyat səviyyələri, habelə təlim nailiyyətləri kimi göstəricilərin monitorinqinin aparılması mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Yoxsulluğun yuxarıda sadalanan aspektlərinin monitorinqi üçün göstəricilərin müəyyənləşdirilməsində bir sıra çətinliklər olsa da, mövcud məlumatlar əsasında aşağıdakıları ümumiləşdirmək olar:

- müasir dövrdə atmosferin ozon qatının dağıdılması, iqlimin pisləşməsi, bioloji müxtəlifliyin kəskin azalması, aramsız təbii fəlakətlər, ətraf mühitin çirklənməsi müxtəlif xəstəliklərin geniş yayılmasına gətirib çıxarır. Respublikanın əhalisi arasında tənəffüs orqanlarının xəstəlikləri, yoluxucu və parazitar xəstəliklər, qan dövrəni sisteminin xəstəlikləri, həzm orqanlarının xəstəlikləri üstünlük təşkil edir;
- vərəm və malyariya kimi qarşısı asanlıqla alın bilən yoluxucu xəstəliklərə tutulma halları azalsa da, onların nəzarətdə saxlanması vacibdir. Bunun üçün isə, ictimai səhiyyə xidmətlərində profilaktik tədbirlərin maliyyələşdirilməsi və uşaqların immunlaşdırma proqramları ilə tam əhatə olunması üçün müvafiq dövlət investisiyaları tələb olunur;
- məcburi köçkünlərlə yanaşı, əhalinin digər həssas qrupları arasında da az qidalanma və düzgün qidalanmama problemləri mövcuddur. Bu baxımdan, həmin qruplar üçün bu sahədə xüsusi proqramların həyata keçirilməsi məqsədəuyğundur;
- məktəblərdə qeydiyyat səviyyəsi yüksək olsa da, təhsilin keyfiyyətində fərqlər qalmaqdadır. Bu fərqlərin aradan qaldırılması və bütün uşaqlar üçün bərabər imkanların təmin edilməsi məqsədilə dövlət büdcəsində təhsil sektoruna ayrılan xərclərin artırılması davam etdirilməlidir;
- əhalinin həssas təbəqələrinin yaşayış şəraitinin qənaətbəxş olmaması onların sağlamlığına mənfi təsir göstərir. Sıx məskunlaşma, təmiz olmayan yanacaqdan istifadə, fasiləsiz elektrik

enerjisi təchizatının və mərkəzləşdirilmiş su təchizatının olmaması məcburi köçkünlərin geniş kütləsinin və digər həssas qrupların qarşılaşdığı əsas problemlərdəndir. Həmin qrupların sosial infrastrukturunun yaxşılaşdırılması dövlət investisiya qoyuluşunun prioritet istiqamətlərindən olmalıdır.

2.2. Siyasətin formalaşdırılmasında əhəmiyyət kəsb edən məsələlər

Siyasət prioritetlərinin formalaşdırılması zamanı ETT nəticələrinə uyğun olaraq aşağıdakı məsələlər nəzərə alınmalıdır.

1. Ölkənin digər şəhər və kənd yerlərinə nisbətən Bakıda gəlir əldə etmək imkanları kifayət qədər yüksək olmuşdur. Bakıya nisbətən digər regionlarda əhalinin yaşayış səviyyəsi aşağı, məşğulluq imkanları isə məhduddur. Bu baxımdan, regionlarda davamlı iqtisadi inkişafın təmin edilməsi, o cümlədən, yerli xüsusiyyətlər nəzərə alınmaqla müxtəlif sahələrin inkişaf etdirilməsi zərurəti mövcuddur.

2. Əmək qabiliyyətli yaşda olan əhalinin yoxsulluq riskinin yüksək olması (pensiya yaşında olanlarda isə risk daha yüksəkdir) göstərir ki, mövcud məşğulluq ev təsərrüfatlarını və fərdləri yoxsulluqdan kifayət qədər qoruya bilmir. Bu baxımdan, məşğulluğun yüksək gəlirli və səmərəli olmasını təmin etmək, yəni yüksək əlavə dəyər tutumu olan sahələri inkişaf etdirmək və geniş əhali kütləsinin natamam məşğulluğunu tam səmərəli məşğulluqla əvəz etmək vacibdir.

3. Uşaqlar, çoxuşaqlı ailələr ən yüksək yoxsulluq riskinə malikdir. Ev təsərrüfatlarında uşaqlarla əlaqədar əlavə xərclər tələb olduğundan həmin ailələrdə böyüklərin gəlir əldə etmək imkanlarını yaxşılaşdırmaqla yoxsulluq riskini azaltmaq mümkündür. Eyni zamanda aztəminatlı uşaqlı ailələrin zəruri yardımlarla təmin edilməsi məqsədilə onların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi tədbirləri həyata keçirilməlidir. Çoxuşaqlı ailələrdə yoxsulluq riskinin daha yüksək olması sosial xərclərin nisbətən aşağı yaş qrupunda olanlara və uşaqlı ailələrə istiqamətləndirilməsini zəruri edir.

4. Son zamanlar planetar miqyasda ərzağa olan tələbatın durmadan artması, enerji resurslarının qiymətlərinin kəskin sürətdə yüksəlməsi, habelə əkin torpaqlarından bioenerji xammalı yetişdirilməsində istifadə olunması ərzaq məhsullarının qiymətlərinin artmasına səbəb olmuşdur. Bu isə ölkədə əhalinin aztəminatlı hissəsinin ərzaqla təminatına və ümumilikdə həyat səviyyəsinə mənfi təsir göstərir. Dünyada və respublikada mövcud olan vəziyyət ərzaq təhlükəsizliyi məsələlərinə yeni prizmadan baxılmasını tələb edir.

Fəsil 3

YADİDP – ÜMUMİ İCMAL

3.1. Strateji məqsədlər

2008-2015-ci illərdə YADİDP-nin aşağıdakı əsas doqquz strateji məqsədi müəyyənləşdirilmişdir:

- makroiqtisadi sabitliyi saxlamaqla və qeyri-neft sektorunu tarazlı inkişaf etdirməklə davamlı iqtisadi artımın təmin edilməsi;
- əhalinin gəlir əldə etmək imkanlarının genişləndirilməsi, yoxsul əhalinin sayının əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına nail olunması;
- səmərəli sosial müdafiə sistemini inkişaf etdirməklə yaşlı əhalinin, aztəminatlı ailələrin və sosial cəhətdən xüsusilə həssas qrupların sosial riskinin azaldılması;

- qaçqınların və məcburi köçkünlərin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması tədbirlərinin sistemli şəkildə davam etdirilməsi;
- təhsil və səhiyyə sahəsində əsas xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəldilməsi və onları əldə etmək üçün bərabər imkanların yaradılması;
- sosial infrastrukturun inkişaf etdirilməsi, kommunal xidmətlər sisteminin təkmilləşdirilməsi;
- ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılması, ətraf mühitin davamlı idarə olunmasının təmin edilməsi;
- gender bərabərliyinin dəstəklənməsi;
- institusional islahatların davam etdirilməsi və dövlət idarəetməsinin təkmilləşdirilməsi.

6.3. Ətraf mühit

6.3.1. Yoxsulluqla əlaqə

Ətraf mühitin vəziyyəti əhalinin rifahına birbaşa və dolaylı yolla təsir edir. Belə ki, havanın və suyun çirklənməsi insanların sağlamlıq vəziyyətinə birbaşa təsirə malikdir. Yuxarıda səhiyyə sektorunda təmiz suyun olmamasının körpə və uşaqlar arasında xəstəlik və ölüm hallarına təsiri barədə məlumat verilmişdir. Havanın çirklənməsi, həm də uşaqlar arasında respirator xəstəliklərinin artmasına səbəb olur. Meşələrin qırılması, torpağın eroziyası və ya şoranlaşması becərilən torpaqların məhsuldarlığına mənfi təsir edərək, xüsusilə kənd əhalisinin gəlir əldə etmə imkanlarını azaldır. Ölkənin təbii resurslarının davamlı idarə olunması həm bugünkü, həm də gələcək nəsil üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

6.3.2. Mövcud vəziyyət və əsas problemlər

Ölkənin hazırda üzləşdiyi ekoloji problemlərin əksəriyyəti iqtisadi inkişaf proseslərində ətraf mühitin davamlılığı məsələlərinin nəzərə alınmaması ilə bağlıdır. Ölkə ərazisinin xeyli hissəsinin işğal edilməsi və insanların öz daimi yaşayış yerlərindən didərgin düşməsi nəticəsində əkin üçün yararlı torpaqların, suvarma və tullantıların idarə edilməsi sistemlərinin həddən artıq yüklənməsi ətraf mühitin mühafizəsi problemlərini daha da ağırlaşdırmışdır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq sərəncamları ilə ölkənin ekologiyası sahəsində bir sıra mühüm sənədlər qəbul edilmişdir. Bu sıradan 2003-2010-cu illəri əhatə edən "Azərbaycan Respublikasında ekoloji cəhətdən dayanıqlı sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Proqram", 2003-2008-ci illəri əhatə edən "Azərbaycan Respublikasında meşələrin bərpa edilməsi və artırılmasına dair Milli Proqram", "Azərbaycan Respublikasında ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılmasına dair 2006-2010-cu illər üçün Kompleks Tədbirlər planı" və s. hazırda icra olunmaqdadır. Bununla belə, ölkədə ətraf mühitin davamlı idarə olunması öz vacibliyinə görə gələcəkdə də ən öndə olan və daim diqqət tələb edən məsələ olaraq qalacaqdır.

Torpaq. Torpaq örtüyünün korlanması nəticəsində onun eroziyası və şoranlaşması kənd təsərrüfatı istehsalına və əhalinin torpaqdan gəlir vasitəsi kimi istifadə imkanlarına mənfi təsirini göstərmişdir. Ölkə ərazisinin 59,8%-i yəni 671,2 min hektarı orta və şiddətli eroziyaya məruz qalmışdır. Gəncə-Qazax və Şəki-Zaqatala bölgələri suvarma ilə bağlı eroziyadan əziyyət çəkir.

Hazırda kənd təsərrüfatı üçün istifadə olunan torpaqların həcmi qeyri-kənd təsərrüfatı torpaqlarının hesabına artır. Keçmiş kolxoz, sovxoz və digər dövlət kənd təsərrüfatı müəssisələrinin dağılması nəticəsində bəzi meliorasiya və suvarma sistemləri və qurğuları yararsız vəziyyətə düşmüşdür və artıq istifadə olunmur. Bu isə torpaqların meliorativ vəziyyətini (suvarma və drenaj sistemləri) pisləşdirmişdir. 2005-ci il yanvarın 1-nə olan meliorasiya kadastrına əsasən, 165,2 min hektar suvarılan torpaq orta səviyyədə, 103,7 min hektar isə yüksək səviyyədə şoranlaşmaya məruz qalmışdır. Bundan əlavə, ölkədə 1393 min hektar qış otlaları

müxtəlif dərəcədə şoranlaşmaya məruz qalmışdır və son illərdə bəzi rayonlarda qrunut sularının səviyyəsində artım müşahidə edilmişdir.

Torpaqların eroziyaya uğramasının əsas səbəblərindən biri də bəzi yerlərdə meşə örtüyünün sürətlə seyrəldilməsidir. Meşələrin nizamsız şəkildə qırılmasının əsas səbəblərindən biri ev təsərrüfatlarının yanacağa olan tələbatının çoxalmasıdır. Xüsusilə də bəzi rayonlarda enerji təminatında olan problemlər sakinləri istilik əldə etmək üçün odundan istifadə etməyə məcbur edir ki, bununla da, ölkənin ekoloji vəziyyətinin ağırlaşması və “təmiz olmayan yanacaq”dan istifadə nəticəsində ailə üzvlərinin sağlamlığı ilə bağlı problemlər yaranır. Bu baxımdan, həm dövlətə, həm də özəl təşkilatlara aid torpaqlarda ağacların Milli meşəsalma planına uyğun əkilməsi çay hövzələrinin mühafizə sisteminin yaxşılaşdırılmasına və bioloji müxtəlifliyin qorunub saxlanmasına şərait yaratmış olardı.

Kür-Araz ovalığında və Abşeron yarımadasında bir çox ərazilər hazırda yerli sənaye müəssisələrinin çirkləndirici tullantılarının təsirinə məruz qalmışdır ki, bu da həmin ərazilərdə torpaqda və qida məhsullarında ağır metalların və davamlı üzvi çirkləndiricilərin yığılmasına səbəb olur. Belə ki, Abşeron yarımadasında hazırda təxminən 10 min hektar torpaq sahəsi neftlə çirklənmişdir və bu, təbii biotoplara mənfi təsir göstərərək səhrələşməyə aparıb çıxarır.

Hava. Respublikada həm stasionar, həm də səyyar mənbələrdən havaya atılan çirkləndirici maddələrin ümumi miqdarı azalma meyilli olmuşdur ki, bu da, qismən 1990-cı illərin əvvəllərində baş vermiş iqtisadi tənəzzüllə bağlıdır. Belə ki, 1990-cı ildə stasionar mənbələrdən havaya atılan tullantıların ümumi miqdarı 2,1 mln. ton olmuşdusa, 2006-cı ildə bu rəqəm 344 min ton təşkil etmişdir. Lakin son dövrlərdə iqtisadiyyatda baş verən inkişafı paralel olaraq, havaya atılan zərərli maddələrin həcmi də artır. Havanın çirklənməsi paytaxt Bakı şəhərində və digər iri şəhərlərdə, o cümlədən, kimya sənayesi mərkəzi hesab edilən Sumqayıtda ciddi xarakter almışdır. Atmosferin çirklənməsinə həm nəqliyyat vasitələri, həm də elektrik stansiyaları və sənaye obyektləri təsir göstərir.

Böyük şəhərlərdə nəqliyyat vasitələri havanın çirklənməsinin əsas mənbəyidir. Respublikada 1995-ci ildə qeydiyyatdan keçmiş minik avtomobillərinin ümumi sayı 271 min ədəd olmuşdusa, 2007-ci ildə bu rəqəm 2,3 dəfə artaraq 616,9 minə çatmışdır. Avtomobil parkının köhnəlməsi, avtomobillərin yoxlanılması və texniki xidmətin lazımı səviyyədə olmaması, aşağı keyfiyyətli yanacaqdan istifadə havanın çirklənməsini daha da gücləndirir. Atmosferə daxil olmuş zərərli maddələrin ümumi həcmnin 61%-ni avtomobil nəqliyyatından buraxılan tullantılar təşkil edir. Stasionar mənbələrdən atmosfərə atılan zərərli maddələrin 79%-i Bakı şəhərinin payına düşür.

Son dövrlərdə Azərbaycanda həm neft, həm də təbii qaz emalı və istifadəsi nəticəsində yaranan təhlükəli tullantıların həcmində artma müşahidə edilmişdir. 2002-ci ilə nisbətən təhlükəli istehsalat tullantılarının həcmi 2006-cı ildə 3 dəfə artmışdır. 2008-ci ilin əvvəlinə ölkənin müəssisələrində 1,7 mln. ton təhlükəli tullantı yığılıb qalmışdır. 2007-ci ildə ETSN-nin keçirdiyi monitorinqin nəticələrinə əsasən, müayinə edilmiş hər 3 müəssisədən birində atılan tullantılar icazə verilən normadan yüksək olmuşdur.

İşlənmiş qazın təmizlənməsi üçün tətbiq edilən texnologiya və avadanlıqlar köhnəliyinə və ya ümumiyyətlə olmadığına görə, neft və qaz sənayesi kükürd, karbon və azot oksidləri ilə havanı çirkləndirən əsas mənbədir. Tullantılar əsas etibarilə qızdırıcılarda yandırılan yanacaqdan əmələ gəlir. Bu baxımdan neftayırma zavodlarının müasirləşdirilməsinə ehtiyac vardır. Son dövrlərdə müasir avadanlığın quraşdırılması bu sahədə tullantıların həcmnin azalmasına təsir göstərmişdir. Zavod və fabriklərin, (xüsusilə də köhnə avadanlıqlardan istifadə edənlərin) şəhər ətrafına çıxarılması, sənaye müəssisələrindəki qaz-toz tutucularının tam gücü ilə işləməsi, nəqliyyat

vasitələrinin mühərriklərinin katalitik qaz neytralizatorları ilə təmin edilməsi, təmiz yanacaq növlərinə keçirilməsi atmosfərə atılan zərərli maddələrin həcmnin xeyli azalmasına kömək göstərə bilər.

Ölkənin mövcud energetika sisteminin təqribən 80%-i mazut və təbii qazla işləyən istilik enerjisi stansiyalarının payına düşür. Lakin sovet dövründə yaradılmış energetika infrastrukturu, əsasən, qənaətbəxş vəziyyətdə deyildir. Belə ki, generatorların və qazanxanaların təxminən yarısı 40 ildən artıqdır ki istismar olunur. Bunun nəticəsində yanacaq sərfi artmış, istilikyaratma qabiliyyəti aşağı düşmüş və tullantıların miqdarı müvafiq olaraq artmışdır. Enerjiyələmə şəbəkəsinin mövcud vəziyyəti istehsal edilmiş elektrik enerjisinin ötürülməsində böyük itkilərə səbəb olur. İstilik elektrik stansiyalarının əsas yanacağı mazutdan, tullantıları isə, əsasən, NO_x və CO₂-dən ibarətdir. Bununla əlaqədar bütün istilik elektrik stansiyalarının təbii qaz yanacağına keçməsi bir məqsəd kimi qarşıya qoyulmuşdur. Bu baxımdan, “Şimal” Elektrik Stansiyasında Astara, Şəki, Xaçmaz rayonlarında və Naxçıvan şəhərində gücü 87 meqavat olan modul tipli elektrik stansiyaların, təbii qazla işləyən 400 meqavatlıq yeni əlavə blokun işə salınması NO_x və CO₂ tullantılarının həcmnin azalmasına təsir göstərmişdir. Hazırda Sumqayıt şəhərində 506 meqavat gücündə Sumqayıt elektrik stansiyasının tikintisi başa çatmaq üzrədir. 2009-cu ildə Şirvan şəhərində 780 meqavat gücündə “Cənub Elektrik Stansiyası” istifadəyə veriləcəkdir.

Havanın çirklənməsinə qarşı mübarizə aparmaq üçün iqtisadi inkişafın planlaşdırılması ilə bağlı bütün proqram və tədbirlərdə ətraf mühitin davamlılığı prinsiplərinin nəzərə alınmasını və prioritetləşdirilməsini təmin etməkdən ötrü tənzimləyici orqanlarda müvafiq potensialın yaradılması zəruridir. Eyni zamanda, nəqliyyat vasitələrinin atmosfərə tullantılarının tənzimlənməsi və azaldılması məqsədilə müvafiq mexanizmlərin işlənilməsi və tətbiq edilməsi böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Su və kanalizasiya. Azərbaycanda su mənbələrinin azlığı həm əhalinin fərdi istifadəsində, həm də kənd təsərrüfatının su ilə təchizatında ciddi problemlər yaradır. Burada problem yalnız su mənbələrinin azlığı ilə məhdudlaşmır. Eyni zamanda, suyun istifadəsində israfçılıq və su təchizatı infrastrukturunun texniki vəziyyətinin qənaətbəxş olmaması ilə bağlı problemlər də mövcuddur.

Əhalinin su təchizatı ilə bağlı digər məsələ suyun keyfiyyətidir. ETSN-nin keçirdiyi monitorinqin nəticələrinə əsasən, su hövzələrinin çirkləndirilməsi üzrə tədqiq olunmuş hər iki müəssisədən birində atılan tullantılar icazə verilən normadan artıq olmuşdur.

ETT məlumatlarına görə, ölkə üzrə ev təsərrüfatlarının kanalizasiya ilə təmin olunma səviyyəsi 90,3 %-dir. Bu göstərici uşaqsız ev təsərrüfatlarında 91,1 % olduğu halda, uşaqly ev təsərrüfatlarında 89,8 % təşkil edir. Ev təsərrüfatlarının ölçüsünə görə bu göstəricinin təhlili göstərir ki, daha çox üzvləri olan ev təsərrüfatlarında kanalizasiya ilə təminat daha aşağı səviyyədədir. Belə ki, 3 nəfərdən ibarət ev təsərrüfatlarında kanalizasiya ilə təmin olunma səviyyəsi 94,3 %, 6 və daha çox üzvləri olan ev təsərrüfatlarında isə 88,9 %-dir.

Son illərdə respublikanın şəhər və kəndlərinin içməli su ilə, ev təsərrüfatlarının isə kanalizasiya ilə təmin edilməsi sahəsində xeyli iş görülmüşdür. Bakı şəhərini yüksək keyfiyyətli içməli su ilə təmin etmək məqsədilə Oğuz-Qəbələ-Bakı su xəttinin tikintisi aparılır. İçməli su ilə təminatı ağır vəziyyətdə olan 50 kənddə sutəmizləyici qurğular quraşdırılmışdır. Daha 50 kənddə də belə qurğuların quraşdırılması başa çatmaqdadır. Hazırda ölkənin üç zonasında (Düzən-Şirvan, Muğan-Salyan və Naxçıvan) “Azərbaycan kənd investisiyası” Layihəsi həyata keçirilir. 2007-ci ildə bu regionlarda 134 km su xətti, 21,2 km kanalizasiya xətti çəkilmişdir.

Azərbaycan Respublikası əhalisinin dördü üç hissəsinin su təchizatı Kür çayı ilə bağlıdır və Azərbaycana daxil olan suyun əksər hissəsi Gürcüstandan və Ermənistandan keçir. Gürcüstanın

və Ermənistanın şəhərlərindən təmizlənmiş çirkli suların Kür çayına axıdılması onun hidro-kimyəvi rejiminə və suyun keyfiyyətinə mənfi təsir göstərir. Bu baxımdan, problemin regional səviyyədə həll edilməsi və beynəlxalq təşkilatlar vasitəsilə həm Ermənistan ərazisindən Kür və Araz çaylarına (ildə 350 mln. m³), həm də Gürcüstan ərazisindən Kür çayına (ildə 320 mln. m³) axıdılan çirkli suların təmizlənməsinə ehtiyac vardır.

Biomüxtəliflik. Azərbaycan balıqçılığın inkişafı üçün zəngin potensiala malikdir. Bu, həm nadir balıq növlərinin təbii ehtiyatının artırılması və istifadəsi, həm də ölkə iqtisadiyyatı üçün yeni bir sahə - Xəzər dənizində süni yolla balıq yetişdirilməsi ilə əlaqədardır. Burada inkişaf üçün əlverişli təbii şərait, eləcə də bu sahəni idarə etməyə qadir olan insan potensialı mövcuddur. Bununla belə, bu proses lazımi səviyyədə tənzim olunmadığından, hazırda Xəzər dənizində və daxili su hövzələrində balıq ehtiyatlarının qorunması və bərpası, eləcə də təsərrüfat əhəmiyyətli bioloji ehtiyatların artırılması böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Xəzərin Azərbaycan sektorunda təxminən 120 növ balıq, o cümlədən nərəkimilər fəsiləsindən 7 növ balıq yaşayır. Bu sahədə qarşıda duran vəzifə nərəkimilərin qorunub saxlanması və artırılması yollarını müəyyən etməkdən ibarətdir. Bu baxımdan, Xəzər dənizində məhvolma təhlükəsi olan nərəkimilərin sayının artırılması məqsədilə Neftçala rayonunun Xıllı qəsəbəsində nərəyetidirmə müəssisəsi tikilmişdir. Bu müəssisədə nərəkimilər fəsiləsindən (nərə, uzunburun və ağbalıq) 2007-ci ildə 8,28 mln. ədəd körpə balıq yetişdirilmişdir.

Şəki rayonunda 3 forel təsərrüfatı (Aydınbulaq, Qırxbulaq kəndlərində və Əyriçay su anbarı ərazisində) yaradılmışdır.

Balıq resurslarının qorunub saxlanılmasını və balıq ekosistemlərinin yaxşılaşdırılmasını stimullaşdırmaq üçün beynəlxalq əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsinə, habelə balıq növləri üçün yeni bitki aləminin yaradılmasına ehtiyac vardır.

Sənaye və məişət tullantıları. Hazırda neft və qaz sənayesi müəssisələri istisna olmaqla, ölkədəki sənaye müəssisələrinin əksəriyyətinin istehsal gücündən tam istifadə etmək mümkün deyildir. Son dövrlərdə sənaye tullantılarının həcmində müşahidə olunan azalma da, əsasən, bununla bağlıdır. Buna baxmayaraq, mövcud sənaye müəssisələrində istifadə olunan köhnəlmiş istehsal avadanlıqları ətraf mühiti çirkləndirməkdə davam edir və bəzi yerlərdə toplanmış tullantılar (xüsusilə də təhlükəli tullantılar), insanların sağlamlığı və ətraf mühit üçün böyük təhlükə yaradır. 2008-ci ilin əvvəlinə ölkənin müəssisələrində 1,7 milyon ton təhlükəli tullantı yığılıb qalmışdır, onların 1,2 milyon tonu metallurgiya emalında əmələ gələn IV dərəcəli şlaklardır. İri yaşayış məntəqələrində, xüsusilə də sənaye mərkəzlərində, məişət tullantılarının daşınması və yerləşdirilməsi işi lazımi səviyyədə təşkil olunmadığından şəhər kənarları qanunsuz olaraq illərlə yığılmış tullantı poliqonlarına çevrilmişdir ki, bu da ətraf mühitin çirkləndirilməsinə və xəstəlik mənbələrinin yaranmasına səbəb olur.

6.3.3. YADİDP və ətraf mühit

Ətraf mühitin davamlılığı başqa sahələrlə əlaqəli olduğu üçün ətraf mühitlə bağlı məsələlər Dövlət Proqramının digər sektorlarında, xüsusilə də, iqtisadi inkişaf, təhsil (ətraf mühitlə bağlı maarifləndirmənin gücləndirilməsi) sektorlarında da nəzərə alınmışdır.

Beləliklə, ətraf mühitin davamlı idarə olunması sahəsində qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatmaq üçün YADİDP çərçivəsində əsasən aşağıdakı prioritet istiqamətlərdə tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur:

- meşə ehtiyatlarının davamlı idarə olunması;
- su ehtiyatlarının davamlı idarə olunması;

- torpaq ehtiyatlarının davamlı idarə olunması və səhrələşmə proseslərinin qarşısının alınması;
- biomüxtəlifliyin davamlı idarə olunması;
- atmosfer havasının davamlı idarə olunması;
- alternativ enerji mənbələrindən istifadənin genişləndirilməsi;
- tullantıların kompleks idarə olunması;
- dağ və sahiləyən ekosistemlərin kompleks idarə olunması;
- ətraf mühitin idarə olunmasına dair normativ hüquqi bazanın, monitoring sistemlərinin və resurslarının təkmilləşdirilməsi;
- ekoloji maarifləndirmənin və məlumatlandırmanın gücləndirilməsi.

Meşə ehtiyatlarının davamlı idarə olunması istiqamətində ölkənin mövcud meşə fondunun qiymətləndirilməsi məqsədilə meşə ərazilərinin birdəfəlik dövlət qeydiyyatı aparılacaq, müəyyən edilmiş ərazilərdə (yolkənarı, sahiləyən) meşə örtüyünün bərpası məqsədilə meşəsalma işləri həyata keçiriləcəkdir. Əhalini oduncaqla təmin etmək və əhali tərəfindən meşələrin qırılması problemini həll etmək üçün tezböyüyen ağaclar əkməklə yeni meşə sahələrinin salınması nəzərdə tutulur. Eyni zamanda, meşə landsaftı əsasında ekoturizim və rekreasiya mərkəzləri yaradılacaq və meşə ehtiyatlarının davamlı idarə olunması sahəsində müvafiq mərkəzi icra qurumlarının yerli əməkdaşlarının potensialının gücləndirilməsi üçün zəruri təlimlər təşkil ediləcəkdir.

Su ehtiyatlarının davamlı idarə olunması istiqamətində kənd yerlərinin içməli su mənbələrinin qeydiyyatına alınması davam etdiriləcək və onların sanitariya-mühafizə zonaları müəyyən ediləcəkdir. Xəzər dənizi, çay və digər su hövzələri sahillərində yerləşən yaşayış məntəqələri, sənaye, kənd təsərrüfatı və istirahət-turizm obyektləri tərəfindən suların çirklənməsinin qarşısının alınması üçün tədbirlər planı hazırlanaraq həyata keçiriləcəkdir. Baş kollektorlarda toplanan drenaj sularının təkrar istifadəsi məqsədilə onların tədqiqi aparılacaq və təkrar istifadə olunmasına dair təkliflər hazırlanacaqdır. Mövcud su təchizatı obyektlərinin və kanalizasiya sistemlərinin ekoloji vəziyyətinin yaxşılaşdırılması məqsədilə qabaqcıl texnologiyaları tətbiq etməklə respublika ərazisində bərpa işləri həyata keçiriləcəkdir. Belə ki, ASİB tərəfindən maliyyələşdirilən Ağdaş, Göyçay və Naxçıvan şəhərlərində, Almaniyanın KFW Bankı və İsveçrənin SEKO təşkilatı ilə bağlanmış saziş əsasında Gəncə və Şəki şəhərlərində, Dünya Bankı tərəfindən təsdiq edilmiş “Milli su təchizatı və kanalizasiya xidmətləri layihəsi” çərçivəsində respublikanın 22 rayon mərkəzində (Xırdalan, Şamaxı, Ağstafa, Biləsuvar, Goranboy, Qəbələ, Oğuz, Quba, Saatlı, Göygöl, Tovuz, Hacıqabul, Qazax, Qax, Mingəçevir, Sabirabad, Samux, Şəmkir, Tərtər, Zaqatala, Şərur və Babək rayonları) su təchizatı və kanalizasiya sistemlərinin bərpası, Fransa Hökumətinin ayırdığı kredit hesabına Hövsan aerasiya stansiyasının genişləndirilməsi və 2 saylı Zığ nasos stansiyasının yenidənqurulması nəzərdə tutulmuşdur. Yaponiyanın Beynəlxalq Əməkdaşlıq Bankı tərəfindən 10 rayon üzrə (Şirvan, Salyan, Xaçmaz, Neftçala, Yevlax, Bərdə, Xızı, Qusar, Qobustan və Naftalan) su təchizatı və kanalizasiya sistemlərinin yenidən qurulmasına maliyyə vəsaitləri cəlb olunacaqdır.

Eyni zamanda respublika ərazisində daşqın və subasma təhlükəsi olan zonalar müəyyənləşdirilərək xəritələşdiriləcək, mütəmadi olaraq proqnozlar tərtib edilərək müvafiq qurumlara təqdim ediləcəkdir. Bununla yanaşı su ehtiyatlarından səmərəli istifadə edilməsi və onların çirklənmədən qorunması üzrə monitoring sistemi təkmilləşdiriləcəkdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 27 fevral 2006-cı il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Bakı şəhərinin qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsinə dair Tədbirlər Proqramı”na uyğun

olaraq Bakı şəhərinin qəsəbələrinə içməli su kəmərləri çəkiləcək və kanalizasiya sistemlərinin quraşdırılması davam etdiriləcəkdir.

Torpaq ehtiyatlarının idarə olunması və səhralaşma proseslərinin qarşısının alınması istiqamətində səhralaşma ilə mübarizə üzrə Milli fəaliyyət planı hazırlanaraq həyata keçiriləcəkdir. Torpaq resurslarından davamlı istifadənin stimullaşdırılması, eləcə də torpaqların münbitliyinin qorunması və artırılması, həmçinin onların su və külək eroziyasına məruz qalmasının qarşısının alınmasına dair tədbirlər planı hazırlanaraq həyata keçiriləcəkdir. Kənd təsərrüfatına yararlı torpaqlardan istifadə sisteminin təkmilləşdirilməsinə və torpaqların antropogen çirklənmədən qorunmasının gücləndirilməsinə dair tövsiyələr hazırlanaraq müvafiq qurumlara çatdırılacaqdır. Eyni zamanda, iri sənaye və mədən obyektlərinin fəaliyyəti nəticəsində korlanmış torpaqların reabilitasiyasına dair təkliflər paketi hazırlanacaqdır.

Biomüxtəlifliyin davamlı idarə olunması istiqamətində su, bioloji ehtiyatların artımı ilə məşğul olan müəssisələrin istehsal gücü artırılacaq, mövcud qorunan ərazilərin sahəsi genişləndiriləcək, habelə ekoturizmin inkişaf etdirilməsi məqsədilə zəruri sosial infrastruktur yaradılacaqdır. Eyni zamanda, biomüxtəlifliyin davamlı inkişafını təmin edən tingliklər, meşə heyvanlarının və quşların artırılması üçün yeni bioloji mərkəzlər yaradılacaqdır.

Atmosfer havasının davamlı idarə olunması istiqamətində atmosfərə atılan istixana qazlarının miqdarının azaldılması və iqlim dəyişmələrinin ekosistemlərə və iqtisadiyata mənfi təsirinin azaldılması üzrə tədbirlər planı hazırlanaraq həyata keçiriləcəkdir. Həmçinin istehsal müəssisələri tərəfindən atmosfərə işlənmiş qaz və karbon emissiyasının səviyyəsinin azaldılması məqsədilə həmin istehsal müəssisələrinə maliyyə yardımı göstərilməsi üçün Karbon Fondu yaradılacaqdır. Xüsusən iri şəhərlərdə atmosferin nəqliyyat vasitələri tərəfindən çirklənməsinin qarşısının alınması məqsədilə intensiv hərəkət sahələrində qazanalizedici qurğular quraşdırılacaq və ümumilikdə atmosfer havasının monitorinqi sisteminin təkmilləşdirilməsinə dair tədbirlər həyata keçiriləcəkdir.

Alternativ enerji mənbələrindən istifadənin genişləndirilməsi istiqamətində üzvi maddəli tullantılardan istilik və gübrə alınması üzrə texnologiyaların işlənilməsi, günəş və külək enerjisi ehtiyatlarından istifadə imkanlarının tədqiqi məqsədilə Abşeron və Quba-Xaçmaz regionlarında pilot enerji stansiyaları inşa ediləcəkdir. Həmçinin Xızıda (Bakı şəhərindən 100 km şimala) 6 elektrik enerjisi istehsal edən külək qurğuları inşa ediləcəkdir.

Tullantıların kompleks idarə olunması istiqamətində əmələ gələn bərk sənaye, kənd təsərrüfatı və məişət tullantılarının təkrar xammal, enerjidaşıyıcısı, gübrə, tikinti və kompozit materiallar kimi utilizasiya edilməsinə dair strategiya hazırlanacaq, həmçinin qeydiyyat və hesabat prosedurunun yaxşılaşdırılması vasitəsilə toplanmış və əmələ gələn tullantıların kəmiyyət və keyfiyyət üzrə qiymətləndirilməsi təkmilləşdiriləcəkdir. Həmçinin iri yaşayış məntəqələri üçün ekoloji və sanitariya tələblərə cavab verən yeni tullantı poliqonlarının yaradılmasına dair təkliflər paketi hazırlanacaqdır. Eyni zamanda, mövcud tullantı poliqonlarının, qanuni və qeyri-qanuni zibilliklərin yeri, sahəsi, ətraf mühitə zərərlik dərəcəsi və digər göstəriciləri üzrə qiymətləndirilmə aparılacaq, eləcə də onların modernləşdirilməsinə və yaxud ləğv edilməsinə dair təkliflər hazırlanacaqdır. Bakı şəhərində tullantıların emalı zavodları tikilib istifadəyə veriləcəkdir. Bu sahədə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 26 may 2008-ci il tarixli 190s nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycanda bərk tullantıların idarə olunması işinin təkmilləşdirilməsi üzrə Texniki Yardım” Layihəsi həyata keçiriləcəkdir.

Dağ və sahiləyən ekosistemlərin kompleks idarə olunması istiqamətində bu ərazilərdə məskunlaşan əhəlinin həyat səviyyəsinin yaxşılaşdırılması və onların məşğulluğunun təmin

edilməsi məqsədilə həmin ərazilərdə təbii resurslardan geniş istifadəni tələb etməyən istehsal sahələrinin yaradılması dəstəklənəcəkdir. Eyni zamanda, ekosistemlərin idarə olunması, onların monitorinqi və inkişaf etdirilməsinə dair ərazidə məskunlaşmış yerli əhalinin maarifləndirilməsi məqsədilə yerlərdə ekoloji mərkəzlər təşkil olunacaqdır. Həmçinin əhəmiyyətli dərəcədə zədələnməyə məruz qalmış dağ və sahilyanı ekosistemlərin vəziyyətinin yaxşılaşdırılması üçün texniki və maliyyə yardımının göstərilməsi üzrə tədbirlər həyata keçiriləcəkdir.

Ətraf mühitin idarə olunmasını və mühafizəsini tənzimləyən normativ hüquqi baza beynəlxalq norma və standartlara, ölkənin qoşulduğu beynəlxalq konvensiya və müqavilələrin tələblərinə uyğunlaşdırılacaqdır, həmçinin ətraf mühitin mühafizəsi və təbii sərvətlərdən səmərəli istifadə məsələlərinin daha təsirli əks etdirilməsi məqsədilə müvafiq qanunvericilik bazası təkmilləşdiriləcəkdir.

Ekoloji maarifləndirmənin və məlumatlandırmanın gücləndirilməsi istiqamətində mövcud qlobal və lokal ekoloji problemlərin sosial-iqtisadi aspektləri üzrə tədris vəsaitləri hazırlanacaq və bunların əhali arasında paylanılacaqdır. Təbii ehtiyatlardan səmərəli istifadə üzrə təbliğat materialları hazırlanaraq əhali arasında yayılması təşkil ediləcək, eləcə də ixtisaslaşmış kurslar vasitəsilə ekoloji təhsil sisteminin təkmilləşdirilməsi tədbirləri həyata keçiriləcəkdir. Həmçinin ailələr, tədris müəssisələri, ətraf mühitə potensial təsiri olan sənaye-istehsal müəssisələri, eləcə də bu sahədə səlahiyyətli dövlət məmurları və rəsmiləri üçün müvafiq maarifləndirmə işi təşkil ediləcəkdir. Ekoloji idarəetmə məsələlərinə dair qərarların qəbulu prosesində ictimaiyyətin iştirakının təşviq edilməsi mexanizminin yaradılması istiqamətində də tədbirlər həyata keçiriləcəkdir.

**“YERİN TƏKİNİN GEOLOJİ ÖYRƏNİLMƏSİNƏ VƏ MİNERAL XAMMAL
BAZASINDAN SƏMƏRƏLİ İSTİFADƏYƏ DAİR 2020–2024-CÜ İLLƏR ÜÇÜN
DÖVLƏT PROQRAMI”NİN TƏSDİQ EDİLMƏSİ HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN SƏRƏNCAMI

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 3-cü bəndini rəhbər tutaraq, təbii sərvətlərdən səmərəli istifadənin təmin edilməsi və ölkə iqtisadiyyatının əsas sektorlarının gələcək tələbatını ödəməyə qadir olan mineral xammal bazasının formalaşdırılması məqsədilə **qərara alıram**:

1. “Yerin təkinin geoloji öyrənilməsinə və mineral xammal bazasından səmərəli istifadəyə dair 2020–2024-cü illər üçün Dövlət Proqramı” təsdiq edilsin (əlavə olunur).

2. Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi bu Sərəncamla təsdiq edilən Dövlət Proqramının 7-ci hissəsinə uyğun olaraq ona təqdim edilmiş monitoring və qiymətləndirmə hesabatı əsasında Tədbirlər Planında nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrasının gedişi barədə ildə bir dəfə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin.

3. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

4. Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi bu Sərəncamın 1-ci hissəsi ilə təsdiq edilmiş Dövlət Proqramında nəzərdə tutulan tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün maliyyələşməni təmin etsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 16 mart 2020-ci il.

**Yerin təkinin geoloji öyrənilməsinə və mineral xammal bazasından səmərəli
istifadəyə dair 2020–2024-cü illər üçün
DÖVLƏT PROQRAMI**

1. Giriş

Son illərdə iqtisadiyyatın dinamik inkişafı ilə əlaqədar, xüsusilə tikinti sektorunun xammala tələbatını ödəmək məqsədilə geoloji axtarış və geoloji kəşfiyyat işlərinin miqyası genişlənmişdir. Eyni zamanda, qara və əlvan (o cümlədən nəcib) metal filizlərindən istifadəyə söykənən metallurgiya sənayesinin “sənaye xammalı” qrupuna aid olan ehtiyat və resurslara kimya sənayesinin, eləcə də tikinti sektorunun tələbatını ödəmək məqsədilə yataqların kəşfiyyatı, istismara cəlb olunması, işlənilməsi, bu sahədə yeni texnologiyaların tətbiqi, maddi-texniki bazanın müasirləşdirilməsi və dağ-mədən sənayesinin inkişafı istiqamətlərində mühüm işlər görülməkdədir.

Bununla yanaşı, mineral xammal bazasının qorunması, təbii sərvətlərdən səmərəli istifadə edilməsi, xammal tələbatının ödənilməsi, qanunvericiliyin tələblərinə, norma və standartlara əməl olunması, təhlükəsizliyin və şəffaflığın təmin edilməsi, ətraf mühitin, təbii landşaftın mühafizəsinə dövlət nəzarətinin gücləndirilməsi məqsədilə də müvafiq tədbirlər həyata keçirilir.

Göstərilən sahələrə dövlət nəzarətinin gücləndirilməsi və görülən işlərin səmərəliliyinin artırılması məqsədilə Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin tabeliyində Dövlət Mineral Xammal Ehtiyatlarından İstifadə Agentliyi yaradılmışdır.

“Yerin təkindən istifadə olunmasının, onun mühafizəsi və idarə edilməsi mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi, bu sahəyə dövlət nəzarətinin gücləndirilməsi tədbirləri haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 16 iyul tarixli 205 nömrəli Fərmanının 4.12-ci bəndinin icrasını təmin etmək məqsədilə “Yerin təkinin geoloji öyrənilməsinə və mineral xammal bazasından səmərəli istifadəyə dair 2020–2024-cü illər üçün Dövlət Proqramı”nın (bundan sonra – Dövlət Proqramı) layihəsi hazırlanmışdır.

Dövlət Proqramı sistemləşdirilmiş geoloji tədqiqatların (regional geoloji, geofiziki, hidrogeoloji, mühəndisi-geoloji, geokoloji) aparılmasını, perspektiv sahələrdə geoloji axtarış və geoloji kəşfiyyat işlərinin yerinə yetirilməsini, mineral xammal ehtiyatlarının və resurslarının hesablanmasını, yerin dərinlik quruluşunun, seysmohidrogeodinamik şəraitinin, ekzogen geoloji proseslərin və digər təbiət hadisələrinin öyrənilməsini və mineral xammal bazasından səmərəli istifadəni özündə ehtiva edir.

2. Mövcud vəziyyət

Azərbaycan Respublikası neft və qazla yanaşı, qeyri-neft sektorunun inkişafında mühüm xammal bazası rolunu oynayan və gəlir gətirmək imkanlarına malik faydalı qazıntı ehtiyatları ilə də zəngindir.

Həyata keçirilən geoloji axtarış-kəşfiyyat işləri nəticəsində Azərbaycanda 1000-dən artıq faydalı qazıntı yatağı qeydiyyatda alınmışdır. Bu yataqlardan 846-sı qeyrifiliz və inşaat, 52-si filiz, 111-i isə yeraltı şirin, termal və mineral su yataqlarıdır. Hazırda bu yataqların 206-sında təqribən 500-dən çox fiziki və hüquqi şəxs istismar işləri aparır.

Hazırda Daşkəsən və Gədəbəy rayonları ərazisində qızıl və misin çıxarılması və emalı üzrə dağ-mədən müəssisələri fəaliyyət göstərir. Azərbaycanın müxtəlif rayonlarında çox sayda qara, əlvan və nəcib metal filizi, qeyri-filiz xammalı və tikinti materialları, yeraltı şirin, mineral, termal və yodlu-bromlu sənaye suları yataqları və s. yataqlar vardır. Onlar arasında qızıl, mis, qurğuşun-sink filizləri və tikinti materialları yataqları xüsusi yer tutur. “AzerGold” QSC-nin kontrakt sahəsində yerləşən nəhəng Filizçay qrupu yataqlarının (Filizçay, Katex, Kasdağ, Saqator, Mazımçay, Kasmala, Cixix) yaxın gələcəkdə istismara cəlb olunması ölkə sənayesinin inkişafında mühüm rol oynayacaqdır. Daşkəsən qrupu dəmir filizi yatağının ehtiyatı 290 milyon ton hesablanmışdır. İstismar işlərindən sonra qalıq ehtiyat 200 milyon ton, əmələ gəlmiş tullantının həcmi isə 38 milyon ton təşkil edir.

Ötən dövr ərzində tikinti sektorunun inkişafı ilə bağlı xammal ehtiyatlarından istifadə sahələrinin genişləndiyini və tələbatın artdığını nəzərə alaraq, təbii sərvətlərdən səmərəli istifadə olunması məsələsi aktuallaşmışdır.

İqtisadiyyatın şaxələndirilməsi şəraitində bu sahədə çevik idarəetmənin təmin edilməsi və neqativ halların aradan qaldırılması üçün inzibati tədbirlərlə yanaşı, təbiət istifadəçiləri ilə mütəmadi görüşlər keçirilmiş, sağlam sahibkar – dövlət dialoqu platforması qurulmuş və nəticədə hasilatçıların təbii sərvətlərə münasibəti dəyişmişdir.

Nəcib və əlvan metal filizi yataqlarının mineral xammal bazasının öyrənilməsi, yataqların kəşfiyyatı, istismara cəlb olunması, işlənilməsi, bu sahədə yeni texnologiyaların tətbiqi, maddi-texniki bazanın müasirləşdirilməsi və dağ-mədən sənayesinin inkişafı istiqamətində işlər görülür, bütün filiz yataqları haqqında məlumatlar rəqəmsallaşdırılır.

Aparılmış geoloji kəşfiyyat işləri nəticəsində 38379,4 min ton kükürd, 498,1 min ton barit, 141398,85 min ton gips, anhidrit, gəc, 62798,5 min ton keramika xammalı, 154299 min ton dolomit, maqnezium oksidi və serpentinit, 181754 min ton seolit, 184236,2 min ton bentonit gili, 7590 min ton kvarsit, 1981407 min ton xörək duzu, 20540,1 min ton daş kömür, qonur kömür və kömürlü süxur, 18462,4 min ton yanar şist, 993,3 min ton mineral boya, 72907,7 min ton flyus və 244583 min ton soda üçün əhəngdaşı xammalı, 79255,5 min ton şüşə xammalı, 218,6 min ton selitra, 2133 min ton karbonat xammalı, 20,1 min m³ əlvan daş və bir sıra inşaat materialları, yeraltı şirin, termal, texniki və mineral su yataqları aşkarlanmışdır.

Regionların sosial-iqtisadi inkişafı üzrə qəbul edilmiş dövlət proqramları çərçivəsində əsas diqqət sənaye xammalı, inşaat materialları yataqlarının axtarışına yönəldilmiş, yeni yataqlar aşkarlanmış, qeydiyyatı alınmışdır ki, bu ehtiyatlar da ölkənin mineral xammal bazasını genişləndirməyə imkan yaradır. Bununla belə, gips, kaolin gilləri, seolit, dolomit, bentonit gilləri, kvarsit və digər sənaye xammalına tələbat gündən-günə artdığı üçün 2020–2024-cü illərdə dövlət sifarişləri çərçivəsində mineral xammal ehtiyatlarının axtarışı işlərinin davam etdirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

3. Dövlət Proqramının məqsədləri

3.0. Dövlət Proqramının əsas məqsədləri aşağıdakılardan ibarətdir:

3.0.1. iqtisadiyyatın əsas sektorlarının gələcək tələbatını ödəməyə qadir olan mineral xammal bazasının formalaşdırılması və təbii sərvətlərdən səmərəli istifadənin təmin edilməsi;

3.0.2. yeni yataqların kəşfi və qiymətləndirilməsi hesabına mövcud mineral xammal bazasının genişləndirilməsi;

3.0.3. yerin təkinin kompleks geoloji öyrənilməsi məqsədilə regional geoloji, hidrogeoloji, mühəndisi-geoloji, geoekoloji və digər tədqiqatların, axtarış və qiymətləndirmə işlərinin “Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planı”na (bundan sonra – Tədbirlər Planı) uyğun aparılması;

3.0.4. iqtisadiyyatın tələblərini nəzərə almaqla aparılmış geoloji axtarış və qiymətləndirmə işləri nəticəsində yeni aşkarlanmış yataqlar hesabına mineral xammala və yeraltı sulara (şirin, mineral, termal, sənaye) tələbatın ödənilməsi;

3.0.5. dağ-mədən sənayesinin inkişafı;

3.0.6. qara və əlvan metallurgiya, qızılçıxarma, kimya sənayesi və tikinti sektorunun mineral xammala tələbatının ödənilməsi;

3.0.7. nəcib metal, habelə rəqabətqabiliyyətli qeyri-filiz və digər faydalı qazıntı yataqlarının istismara cəlb edilməsi məqsədilə əlverişli mühitin yaradılması istiqamətində tədbirlər görülməsi.

4. Dövlət Proqramının əsas istiqamətləri

4.0. Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi ilə bağlı nəzərdə tutulmuş geoloji tədqiqatlar Tədbirlər Planında aşağıdakı istiqamətlər üzrə qruplaşdırılmışdır:

4.0.1. regional geoloji, geofiziki, hidrogeoloji, mühəndisi-geoloji və geoekoloji planaalma işləri;

4.0.2. qara və əlvan metalları geoloji axtarış və qiymətləndirmə işləri,

4.0.3. qeyri-filiz faydalı qazıntıları geoloji axtarış və qiymətləndirmə işləri;

4.0.4. hidrogeoloji işlər;

4.0.5. monitorinq işləri,

4.0.6. tematik tədqiqat işləri;

4.0.7. mineral xammal bazasından səmərəli istifadə;

4.0.8. maddi-texniki bazanın gücləndirilməsi.

5. Dövlət Proqramının maliyyələşdirilmə mənbələri

5.0. Dövlət Proqramı üzrə tədbirlərin aşağıdakı mənbələr hesabına maliyyələşdirilməsi nəzərdə tutulur:

5.0.1. Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsindən maliyyələşən aidiyyəti dövlət orqanları (qurumları) üçün müvafiq il üzrə dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş vəsait;

5.0.2. büdcədən kənar fondlar;

5.0.3. yerli və xarici investisiyalar;

5.0.4. beynəlxalq təşkilatların maliyyə vəsaiti.

6. Dövlət Proqramının icrasından gözlənilən nəticələr

6.0. Dövlət Proqramının icrasından gözlənilən nəticələr aşağıdakılardır:

6.0.1. geoloji tədqiqat işlərinin intensivliyi artırılacaq;

6.0.2. geoloji axtarış işləri yüksək keyfiyyətli, müasir tələblərə cavab verən cihaz, avadanlıq və proqram təminatlarından istifadə yolu ilə təmin olunacaq;

6.0.3. respublikanın mineral xammal bazası yeni filiz yataqları hesabına genişləndiriləcək;

6.0.4. sənaye xammalına, inşaat materiallarına tələbat çərçivəsində geoloji axtarış və qiymətləndirmə işləri aparılacaq və müxtəlif sənaye sahələrinə yararlı xammal ehtiyatları aşkar ediləcək;

6.0.5. yeni alınacaq müasir cihazların tətbiqi ilə yerin dərinlik quruluşunun öyrənilməsi nəticəsində zəlzələlərin proqnozlaşdırılmasında dəqiqlik əldə olunacaq;

6.0.6. Tədbirlər Planında qeyd olunan geoekoloji, yeraltı suların monitorinqi, ekzogen geoloji proseslərin proqnozlaşdırılması üzrə tədqiqat işləri nəticəsində təbiətə və əhəlinin sağlamlığına mənfəət təsir edə bilən faktorların qarşısının alınması üçün təkliflər hazırlanacaq;

6.0.7. innovativ sistemlər, proqramlar, yeni cihaz və avadanlıq geoloji-istehsalat prosesində tətbiq ediləcək;

6.0.8. geoloji xəritələrin tərtibində Coğrafi İnformasiya Sisteminin (bundan sonra – CİS) texnologiyasından istifadə olunması əsasında müasir tələblərə cavab verən elektron informasiya bazası zənginləşdiriləcək;

6.0.9. iqtisadiyyatın tələblərinə uyğun olaraq prioritet mineral xammal növlərinin müəyyənləşdirilməsi, geoloji axtarış işlərinin təkmilləşdirilməsi nəticəsində yeni ehtiyatların aşkarlanmasına və qiymətləndirilməsinə nail olunacaq;

6.0.10. respublika ərazisində bu günədək qiymətləndirilmiş xammal ehtiyatlarından səmərəli istifadə perspektivləri müəyyənləşdiriləcək;

6.0.11. bərpa olunmayan mineral xammal ehtiyatlarından səmərəli istifadənin təmin edilməsi məqsədilə mövcud ehtiyatlar geoloji-iqtisadi cəhətdən qiymətləndiriləcək;

6.0.12. qalıq ehtiyatların geoloji təftişi, alternativ xammal mənbələrinin müəyyənləşdirilməsi və axtarışı ön plana çəkiləcəkdir.

7. Dövlət Proqramının monitorinqi və qiymətləndirilməsi

7.1. Dövlət Proqramının icrasına nəzarəti, yaranan problemlərin vaxtında həlli üçün tədbirlər görülməsini və icraçı təşkilatlar arasında əlaqələndirmənin düzgün təşkilini Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi həyata keçirir.

7.2. Dövlət Proqramında nəzərdə tutulmuş tədbirlərin həyata keçirilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi Tədbirlər Planının hər bir bəndi üzrə aidiyyəti təşkilatların (strukturların) iştirakı ilə əsas və digər icraçılardan ibarət işçi qrup yaradır və maraqlı tərəflərin prosesə cəlb olunması istiqamətində müvafiq işlər görür.

7.3. Tədbirlərin tam və effektiv icrasının həyata keçirilməsi, həmçinin qiymətləndirmə imkanlarının artırılması üçün Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi əsas və digər icraçıların, həmçinin Dövlət Proqramının monitorinq və qiymətləndirilməsini həyata keçirən İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin rəyini nəzərə almaqla, Tədbirlər Planının hər bir bəndi üzrə qısa əsaslandırmanı, icranın altkomponentləri və qiymətləndirmə indikatorları barədə məlumatı əhatə edən təfəssilatlı icra planı hazırlayır və icranın nəticələrindən asılı olaraq hər il yeniləyir.

7.4. Əsas icraçı tədbirin vaxtında və mahiyyəti üzrə həyata keçirilməsi üçün ona aid hər bir tədbir üzrə məsul şəxslər təyin edir, eləcə də digər icraçıların işə cəlb olunmasına, icra barədə toplanmış məlumatlar əsasında hesabatın hazırlanmasına cavabdehdir.

7.5. İcranın səmərəli və effektiv şəkildə həyata keçirilməsini təmin etmək üçün hər altı aydan bir Dövlət Proqramının monitorinqi və qiymətləndirilməsi aparılır. Monitorinq və qiymətləndirmə aparılarkən, tədbirlərin mahiyyəti üzrə icrasına, gözlənilən nəticələrə, qiymətləndirmə indikatorlarına və icra müddətlərinə diqqət yetirilir. Monitorinq və qiymətləndirmə beynəlxalq və yerli təcrübəyə əsaslanmaqla hazırlanmış metodoloji çərçivə əsasında aparılır.

7.6. Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi icraçılardan toplanaraq ümumiləşdirilmiş hesabatı Dövlət Proqramının monitorinqini və qiymətləndirilməsini həyata keçirən İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinə təqdim edir. İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzi təqdim olunmuş hesabatı, habelə zəruri saydığı hallarda digər aidiyyəti mənbələrdən əldə edilmiş məlumatları təhlil edərək, monitorinq və qiymətləndirmə hesabatını hazırlayır və Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinə təqdim edir.

8. Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi üzrə TƏDBİRLƏR PLANI

Sıra №-si	Tədbirin adı	Əsas icraçılar	Digər icraçılar	İcra müddəti
1	2	3	4	5
8.1. Regional geoloji, geofiziki, hidrogeoloji, mühəndisi-geoloji və geokoloji planaalma işləri				
8.1.1.	Lənkəran, Astara, Lerik, Masallı, Yardımlı və Cəlilabad (bundan sonra Lənkəran iqtisadi rayonu) rayonları ərazilərinin aerokosmik fotosəkillərinin alınması və təhlili	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2021–2023
8.1.2.	Lənkəran iqtisadi rayonu ərazisində 1:50000 miqyaslı geoloji və geofiziki planaalma işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2020–2024

8.1.3.	Lənkəran iqtisadi rayonu ərazisində 1:200000 miqyaslı hidrogeoloji planaalma işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2020–2024
8.1.4.	Lənkəran iqtisadi rayonu ərazisinə dair geoloji məlumatların CİS-ə daxil edilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2021–2023
8.1.5.	Masallı-Göytəpə ərazisinin geokoloji, geokimyəvi və radiasiya şəraitinin öyrənilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2021–2024
8.1.6	Abşeron yarımadası ərazisində 1:10000 miqyaslı mühəndisi-geoloji planaalma işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2022–2024
8.2. Qara və əlvan metalların geoloji axtarışı və qiymətləndirilməsi işlər				
8.2.1.	Somxit-Qarabağ və Qazax-Ağcakənd metallogenik zonaları hüdudlarında dəmirə, kobalta və nəcib metallara (qızıl, gümüş) perspektivli sahələrdə geoloji axtarış işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi	2021–2023
8.2.2.	Qazax-Ağcakənd metallogenik zonası hüdudlarında manqana perspektivli sahələrdə geoloji axtarış işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi	2021–2024
8.2.3.	Duruca (Zaqatala, Qax, Şəki, Oğuz, Qəbələ, İsmayıllı, Şamaxı rayonlarının əraziləri) strukturunun eninə qırılma zonaları və mürəkkəbləşmiş bloklarında qara metallara (molibden) filizləşmə zonalarında geoloji axtarış işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2021–2024
8.2.4	Tufan və Somxit-Qarabağ struktur-formasiya zonalarında mis filizinə perspektivli sahələrdə geoloji axtarış işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2021–2024
8.2.5.	Vəndam struktur-formasiya zonasında (İsmayıllı rayonu ərazisində) qızıla perspektivli konqlomeratlarda geoloji axtarış işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi	2021–2024

8.2.6.	Qusar-Şabran və Şamaxı-Qobustan ərazilərində çökmə mənşəli radioaktiv elementlərə perspektivli sahələrin qiymətləndirilməsi işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2021–2024
8.3. Qeyri-filiz faydalı qazıntıların geoloji axtarışı və qiymətləndirilməsi işləri				
8.3.1.	Qazax-Ağcakənd struktur metallogenik zonasının Kimmeric-Titon yaşlı vulkanogen-çökmə mənşəli süxur komplekslərində gips, anhidrit və gəc xammalı ilə bağlı geoloji axtarış işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2021–2024
8.3.2.	Abşeron və Qobustan rayonları ərazilərində dolomit xammalı ilə bağlı geoloji axtarış işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2021–2024
8.3.3.	Alborz qırışıqlıq sisteminin Azərbaycan kəsimində (Astara, Lerik, Yardımlı, Masallı rayonlarının əraziləri) və QazaxAğcakənd struktur metallogenik zonaları daxilində seolit xammalı ilə bağlı geoloji axtarış işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2021–2024
8.3.4.	Qobustan, Xızı, Abşeron rayonları ərazisində bentonit gilləri ilə bağlı axtarış və qiymətləndirmə işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2021–2024
8.3.5.	Kiçik Qafqaz ərazisində qum-çınqıl xammalına alternativ xammal qismində kvarsitlər ilə bağlı geoloji axtarış işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2022–2024
8.3.6.	Şəmkir qalxımı ərazisində selitra xammalı ilə bağlı geoloji axtarış işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2022–2024
8.3.7.	Geoloji planaalma zamanı aşkar edilmiş kaolin gilləri ilə bağlı qiymətləndirmə işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2022–2024
8.3.8.	Sement istehsalı üçün yararlı əhəngdaşı, vulkan külü, trass xammalı ilə bağlı geoloji axtarış və qiymətləndirmə işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2020–2024

8.3.9.	Respublika ərazisində tikinti işlərində istifadəyə yararlı daş xammalı (mişar, üzlük və tikinti daşı) ilə bağlı geoloji axtarış və qiymətləndirmə işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2020–2024
8.3.10	Respublika ərazisində yeni qum-çınqıl, qum və alternativ xammal yataqları ilə bağlı axtarış və qiymətləndirmə işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2020–2024
8.4. Hidrogeoloji işlər				
8.4.1.	Regionların yeraltı şirin suya tələbatının ödənilməsi məqsədilə yerli icra hakimiyyəti orqanlarının müraciətləri əsasında tələb olunan ərazilərdə yeni yeraltı şirin su mənbələrinin axtarışı işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2020–2024
8.4.2.	Zaqatala rayonunun dağlıq və dağətəyi sahələrində yeni yeraltı su mənbələrinin axtarışı işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2020–2021
8.4.3.	Respublika ərazisində termal suların monitorinqi və sənayedə istifadə perspektivinin öyrənilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2020–2021
8.4.4.	Ekoloji təhlükə yaranan ərazilərin bərpası üçün kompleks geoloji, geoekoloji və hidrogeoloji tədqiqatlar aparılmas	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2020–2024
8.5. Monitorinq işləri				
8.5.1.	Azərbaycan Respublikası ərazisinin düzənlik və dağətəyi zonalarında regional müşahidə şəbəkəsi üzrə yeraltı suların monitorinqi işlərinin aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2020–2024
8.5.2.	Respublika ərazisində ekzogen geoloji proseslərin öyrənilməsi, tədqiqi və monitorinqi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2020–2024
8.5.3.	Lənkəran iqtisadi rayonu ərazisinin və Quba-Şabran çökəkliyinin	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2022–2024

	seismohidrogeodinamik şəraitinin öyrənilməsi			
8.5.4.	Qobustan-Aşağı Kür tektonik zonasının dərinlik geoloji tektonik quruluşunun öyrənilməsi və seismohidrogeodinamik şəraitinin qiymətləndirilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2022–2024
8.5.5.	Alborz qırışıqlıq sisteminin Azərbaycan kəsimində dərinlik geoloji tektonik quruluşunun öyrənilməsi məqsədilə kompleks geoloji-geofiziki tədqiqatlar aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2021–2024
8.6. Tematik tədqiqat işləri				
8.6.1.	Filiz yataqlarının istismarının səmərəliliyinin artırılması məqsədilə filizlərin emalı prosesinə müasir texnoloji tədqiqatların tətbiqi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası	2020–2024
8.6.2.	Aparılmış geoloji tədqiqat işlərinin nəticələri barədə hesabatların elektron formata keçirilməsinin və saxlanılmasının təşkili	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2020–2024
8.6.3.	Faydalı qazıntı yataqlarının dövlət və sahə balanslarında qeydiyyatı alınmış yataq ərazilərinin və prioritet xammal növlərinin təzahürlərinin yayılma areallarının dəqiqləşdirilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi	2020–2024
8.6.4.	Yerin təki istifadəçiləri və onların hasil etdikləri faydalı qazıntının növü, həcmi və yerləşdiyi ərazi barədə məlumatların toplanması, müsabiqə və hərraca çıxarılan yer təki sahələri və faydalı qazıntılar barədə məlumatların internet saytında yerləşdirilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi, Fövqəladə Hallar Nazirliyi, Yerli icra hakimiyyəti və bələdiyyələr	2021–2024
8.6.5.	Faydalı qazıntı yataqlarının axtarışı, qiymətləndirilməsi, kəşfiyyatı və sistemləşdirilməsində, habelə mineral xammal bazasının səmərəli	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2020–2024

	istifadəsində beynəlxalq norma və standartların öyrənilməsi			
8.7. Mineral xammal bazasından səmərəli istifadə				
8.7.1.	Sement, əhəng və yol tikintisi işləri üçün yararlı olan tullantılardan səmərəli istifadəyə dair təkliflər hazırlanması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi, Yerli icra hakimiyyəti və bələdiyyələr	2020–2024
8.7.2.	Daşkəsən dəmir yatağının istismarı nəticəsində toplanmış tullantılardan səmərəli istifadə məqsədilə kompleks tədqiqatlar aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası	2021–2022
8.7.3.	Yerin təki istifadəçiləri ilə yerin təki haqqında qanunvericiliyin tələbləri və onlara əməl olunması sahəsində maarifləndirmə və təbliğat işi aparılmasının təşkili	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi, Fövqəladə Hallar Nazirliyi, Yerli icra hakimiyyəti və bələdiyyələr	2020–2024
8.8. Maddi-texniki bazanın gücləndirilməsi				
8.8.1.	Geoloji kəşfiyyat işlərinin dəqiqliyinin artırılması məqsədilə yeni buruq-qazma avadanlığının, geofiziki cihazların, topoqrafik GPS-lərin, planşetlərin, yeni nəsil kompüterlərin alınması və müasir proqram təminatlarının tətbiqi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2020–2024
8.8.2.	Analitik tədqiqatların nəticələrinin etibarlılığının artırılması məqsədilə müasir laboratoriya avadanlığının, cihazların alınması və infrastrukturun yenilənməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi		2020–2024

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA BİOLOJİ MÜXTƏLİFLİYİNİN QORUNMASI
VƏ DAVAMLİ İSTİFADƏSİNƏ DAİR MİLLİ STRATEGİYA VƏ FƏALİYYƏT
PLANININ TƏSDİQ EDİLMƏSİ HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN SƏRƏNCAMI

BMT-nin "Bioloji müxtəliflik haqqında" Konvensiyasının 6-cı maddəsinə uyğun olaraq **qərara alıram:**

1. Azərbaycan Respublikasında bioloji müxtəlifliyin qorunması və davamlı istifadəsinə dair Milli Strategiya və Fəaliyyət Planı **təsdiq edilsin** (əlavə olunur).

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu sərəncamdan irəli gələn məsələləri **həll etsin**.

3. Bu sərəncam dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 24 mart 2006-cı il
№ 1368

*Azərbaycan Respublikası Prezidentinin
2006-cı il 24 mart tarixli 1368 nömrəli Sərəncamı ilə
TƏSDİQ EDİLMİŞDİR*

**Azərbaycan Respublikasında bioloji müxtəlifliyin qorunması və davamlı istifadəsinə dair
Milli Strategiya və Fəaliyyət Planı**

1. Giriş

Azərbaycan xalqının bütün tarixi keçmişi və mədəni inkişafı eyni zaman-da onun zəngin təbii sərvətlərindən qidalanıb qaynaqlanmışdır.

Təbii sərvətlərin mühüm tərkib hissəsi kimi bioloji müxtəliflik bütün yaşayış mühitlərində, o cümlədən quruda, dənizdə və digər su ekosistemləri və ekoloji komplekslərdə olan canlı orqanizmləri özündə birləşdirir. XX əsrin ortalarından etibarən bioloji müxtəlifliyə və ekosistemlərə təhlükə törədən amillərin sayı artmış, insan fəaliyyəti nəticəsində ekosistemlər deqradasiyaya uğramış, bir çox fauna və flora növləri, cinslər məhv olmuş və ya onların sayı kəskin surətdə azalmağa başlamışdır. Bioloji müxtəlifliyin belə itkisi onun qorunub saxlanması və davamlı istifadəsinə dair ciddi tədbirlərin görülməsini tələb edir.

Son illərdə bioloji müxtəlifliyin problemləri önə çəkilərək bu sahədə xeyli iş görülmüşdür. Belə ki, Ətraf mühitin mühafizəsi üzrə Milli Fəaliyyət Planı, "Ekoloji cəhətdən dayanıqlı sosial-iqtisadi inkişafa dair" Milli Proqram və digər dövlət proqramları qəbul edilərək həyata keçirilir. Bioloji müxtəlifliyin qorunması və davamlı istifadəsi ən mühüm global problem olduğundan onun həlli, Azərbaycan da daxil olmaqla, dünya birliyi ölkələrinin birgə fəal səyi nəticəsində mümkündür.

Bioloji müxtəlifliyin qorunması sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığı genişləndirmək məqsədilə Azərbaycan Respublikası 2000-ci ildə BMT-nin "Bioloji müxtəliflik haqqında"

Konvensiyasına qoşulmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2001-ci il 21 dekabr tarixli 848 nömrəli Sərəncamı ilə bu Konvensiyaya uyğun olaraq ölkənin götürdüyü öhdəliklərin yerinə yetirilməsini, bitkilərin, heyvanların və mikroorqanizmlərin genetik ehtiyatlarının yox olması təhlükəsinin qarşısını almaq üçün kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədilə Bioloji müxtəlifliyin genetik ehtiyatları üzrə Dövlət Komissiyası yaradılmışdır.

Azərbaycan Respublikasında bioloji müxtəlifliyin qorunması və davamlı istifadəsinə dair Milli Strategiya və Fəaliyyət Planı (bundan sonra - Milli Strategiya və Fəaliyyət Planı) bioloji müxtəlifliyin qorunması və davamlı istifadəsi sahəsində səmərəli tədbirlərin həyata keçirilməsinə və konkret müsbət nəticələrin əldə edilməsinə yönəldilmişdir.

2. Milli Strategiya və Fəaliyyət Planının məqsədi

Yoxsulluğun aradan qaldırılmasına, ekoloji tarazlığın tənzimlənməsinə və davamlı inkişafa nail olmaqla, ölkədəki bioloji müxtəlifliyin qorunub saxlanması və onun səmərəli istifadəsini təmin etməklə gələcək nəsillərə çatdırılması Milli Strategiya və Fəaliyyət Planının əsas məqsədidir.

3. Milli Strategiya və Fəaliyyət Planının əsas istiqamətləri

Milli Strategiya və Fəaliyyət Planının əsas istiqamətləri aşağıdakılardır:

bitkilərin, heyvanların və mikroorqanizmlərin genetik ehtiyatlarının, onların qiymətli növlərinin, sortlarının, cinslərinin qorunması;

biomüxtəlifliyin səmərəli istifadəsi sahəsində qısa və uzunmüddətli proqramların hazırlanması və həyata keçirilməsi;

bioloji müxtəlifliyin davamlı istifadəsində ekosistem çərçivəsində yanaşmanın vacibliyini nəzərə alaraq nadir və nəsli kəsilmək təhlükəsində olan bitki və heyvan növlərinin qorunmasına üstünlük verilməsi, yerli ənənələrin və mədəni dəyərlərin nəzərə alınması;

ölkədə olan bioloji müxtəlifliyin genofondunun dünya standartları səviyyəsində məlumat bazasının yaradılması;

regional və beynəlxalq təşkilatların ekoloji təcrübəsindən, maliyyə mənbələrindən istifadə etməklə müasir texnologiyaların ölkəyə gətirilməsi və geniş tətbiqi;

ətraf mühitə antropogen təsirinin qiymətləndirilməsində ictimaiyyətin fəal iştirakı üçün imkanların yaradılması;

əhəlinin ekoloji maarifləndirilməsi ilə bağlı hüquqi, iqtisadi və təşkilati əsasları müəyyən etməklə cəmiyyətdə ekoloji biliklərin geniş yayılmasını, ekoloji təhsilin ardıcılığının və fasiləsizliyinin təmin edilməsi;

bioloji müxtəliflikdən əldə edilən səmərənin ədalətlə bölünməsi.

4. Milli Strategiya və Fəaliyyət Planının maliyyələşdirilməsi

Milli Strategiya və Fəaliyyət Planında nəzərdə tutulan tədbirlər aşağıdakı maliyyə mənbələri hesabına həyata keçiriləcəkdir:

dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş xərclərində müvafiq dövlət qurumlarının xərclər smetasında ekoloji problemlərin həlli üçün nəzərdə tutulmuş vəsaitlər;

ətraf mühitin mühafizəsi üzrə dövlət fondunun vəsaitləri;

mikrokreditlər;

kiçik qrantlar;

beynəlxalq donorların və maliyyə qurumlarının ianələri.

5. Azərbaycan Respublikasında bioloji müxtəlifliyin qorunması və davamlı istifadəsinə

dair Fəaliyyət Planı

	Tədbirlər	Pri- oritet- lər	İcraçılar	İcra müddəti
1	2	3	4	5
1. BİOLOJİ MÜXTƏLİFLİYİN VƏ GENETİK EHTİYATLARIN QORUNMASI SAHƏSİNDƏ MÜHAFİZƏ TƏDBİRLƏRİNİN GÜCLƏNDİRİLMƏSİ				
1.1. Beynəlxalq və milli statusa malik nadir və nəslə kəsilməli bitki və heyvan növlərinin siyahısının dəqiqləşdirilməsi				
1.1.1	Qlobal təhlükə altında olan bitki və heyvan növlərinin siyahısına Azərbaycan Respublikası üzrə yeni əlavələrin edilməsi və onların milli statusunun müəyyənləşdirilməsi	I	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006-cı ildən davam edəcək
1.1.2	Bitki və heyvan növlərinin beynəlxalq standartlara uyğun qorunma statusunun müəyyən edilməsi və yenidən qiymətləndirilməsi	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006
1.1.3	"Azərbaycan Respublikasının Qırmızı Kitabı"nın ikinci nəşrinin təşkili	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2009
1.2. Zəngin biomüxtəlifliyi olan ekosistemlərin müəyyənləşdirilməsi və qiymətləndirilməsi				
1.2.1	Regionlar üzrə yüksək bioloji müxtəlifliyə malik olan ekosistemlərin müəyyənləşdirilməsi və qorunub saxlanılması məqsədilə onların qiymətləndirilməsi	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsi	2006-2009
1.3. Təhlükə altında olan heyvan və bitki növlərinin qorunması				
1.3.1	Nadir və nəslə kəsilməkdə olan heyvan və bitki növlərinin qorunması üçün tədbirlərin işlənilməsi və tətbiqi	I	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2006-2009

1.3.2	Nadir və nəsli kəsilmiş növlərin reintroduksiyası üçün layihələrin hazırlanması və tətbiqi	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006-2007
1.4. Miqrasiya dəhlizlərinin saxlanılması və bərpası				
1.4.1	Qlobal və milli statusu olan heyvan növlərinin miqrasiya dəhlizlərinin qorunması üzrə layihələrin hazırlanması və tətbiqi	I	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	2006
1.4.2	Miqrasiya edən quşların qorunması üçün Ramsar Konvensiyasına daxil edilmiş su-bataqlıq sahələrinin mühafizəsinə dair tədbirlər planının hazırlanması və həyata keçirilməsi	III	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006
1.5. Kənd təsərrüfatı bitkilərinin və heyvan növlərinin vəziyyətinin qiymətləndirilməsi və qorunması				
1.5.1	Cırlaşmaq təhlükəsi altında olan yerli bitki sortlarının, nəsli kəsilməkdə olan heyvan cinslərinin müəyyənləşdirilməsi və mühafizəsi	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi	2006-2009
1.5.2	Ailə kəndli təsərrüfatlarında yerli bitki sortlarının və heyvan cinslərinin saxlanmasına və çoxaldılmasına dair pilot layihələrin tətbiqi	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2006-2009
1.6. Urbanlaşmış və sənaye landşaftlarında biomüxtəlifliyin yaradılması və zənginləşdirilməsi				
1.6.1	Ölkənin iri şəhərlərində (Gəncə, Mingəçevir, Sumqayıt, Əli Bayramlı, Şəki, Naxçıvan) nəbatat bağlarının yaradılması, biomüxtəlifliyin zənginləşdirilməsi məqsədilə mövcud park və yaşıllıq zonalarının qorunub saxlanılması, genişləndirilməsi və yenilərinin salınmasının təşkili	II /	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2006-2009
1.6.2	Böyük yaşayış məntəqələri ətrafındakı göllərin biomüxtəlifliyinin qorunmasına dair tədbirlərin hazırlanması və tətbiqi	IV	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2006-2008

1.7. Biomüxtəlifliyin qorunması üzrə elmi tədqiqatların aparılması				
1.7.1	Təhlükə altında olan yabanı bitkilər və vəhşi heyvanların təbii bərpasının öyrənilməsi məqsədilə tədqiqatların aparılması	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006
1.7.2	Miqrasiya edən heyvan növlərinin nişanlanması üzrə tədqiqatların aparılması	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006-2009
1.7.3	Ekosistemlərin tarazlığını pozan və aqrobiomüxtəlifliyə ciddi zərər vuran patogen bitki və heyvan növləri üzrə tədqiqatların aparılması	IV	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi	2006-cı ildən davam edəcək
1.7.4	Bitki və heyvan növləri üzrə İnteraktiv Proqramının hazırlanması və həyata keçirilməsi	III	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi	2006
1.7.5	Biomüxtəlifliyin monitoring sisteminin yaradılması, bitki və heyvan növlərinə ekoloji və antropogen təsirlərin qiymətləndirilməsi məqsədilə indikator növlərinin müəyyənləşdirilməsi sahəsində tədqiqatların aparılması	IV	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006-2009
1.8. Bioloji müxtəlifliyin inkişafının təmin edilməsi üçün torpaqların yaxşılaşdırılması, səmərəli istifadəsi və mühafizəsi				
1.8.1	Torpaqların bioloji müxtəlifliyinin davamlı inkişafına müsbət təsir göstərən amillərin öyrənilməsi və onların qiymətləndirilməsi	I	Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006

1.8.2	Torpaq-iqlim bölgələri üzrə torpaq mühitində bioloji müxtəlifliyin davamlı inkişafına təsir edən amillərin öyrənilməsi üçün tədbirlərin hazırlanması və tətbiqi	II	Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006-2008
1.8.3	Kənd təsərrüfatında suvarma şəraitində intensiv istifadə olunan (Mil-Qarabağ, Şirvan, Muğan-Salyan və Naxçıvan Muxtar Respublikasının (Arazyanı düzənliyi) bölgələrində deqradasiyaya uğramış (şoranlaşmış, bataqlaşmış, şorakətləşmiş, səhrələşmiş) torpaqların bərpası üçün pilot layihənin işlənilib həyata keçirilməsi	I	Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2006-2009
2. XÜSUSİ MÜHAFİZƏ OLUNAN TƏBİƏT ƏRAZİLƏRİNİN GENİŞLƏNDİRİLMƏSİ				
2.1. Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri şəbəkəsinin genişləndirilməsi				
2.1.1	Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin inventarlaşdırılmasının keçirilməsi və zərurət yarandıqda onların statusu haqqında təkliflərin hazırlanması	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006-2008

2.1.2	Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri sisteminə daxil olmayan prioritet ekosistemlərin müəyyənləşdirilməsi	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006
2.1.3	Kiçik çaylarda və sututarlarda sahil mühafizə zonalarının yaradılmasının təşkili	II	Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsi	2006-2009
2.1.4	Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin dövlət kadastrının hazırlanması	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006-2009
2.1.5	Yeni xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin (Samur-Yalama, Şahdağ, Göy göl milli parkları, Kürdili Dövlət Təbiət Qoruğu və s.) yaradılmasına dair təkliflərin hazırlanması	I	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006-2009
3. MEŞƏLƏRİN BİOLOJİ MÜXTƏLİFLİYİNİN QORUNMASI VƏ SƏMƏRƏLİ İSTİFADƏSİ				
3.1. Meşələrin davamlı istifadəsinin dəstəklənməsi				
3.1.1	Şoran və təkrar şoranlaşmaya məruz qalmış torpaqların yuyulması və bu ərazilərdə şəraitə uyğunlaşmış ağac və kol cinslərindən ibarət meşələrin bərpasına və süni meşəliklərin yaradılmasına dair təkliflərin hazırlanması və pilot layihələrin həyata keçirilməsi	III	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsi	2006
3.1.2	Sərhədyanı ərazilərdə meşələrin, nadir kolluqların, kserofit seyrək meşəliklərin təbii bərpasının təmin edilməsi, qorunub saxlanması və davamlı istifadə olunması üçün təxirəsalınmaz tədbirlərin hazırlanması və həyata keçirilməsi '	III	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006-2009

3.2. Meşələrin davamlı istifadə edilməsində ictimaiyyətin iştirakının artırılması				
3.2.1	Meşə ehtiyatlarının davamlı istifadəsi üçün meşələrin idarə olunmasında yerli əhəlinin rolunun gücləndirilməsi	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	2006-2009

3.3. Əhalinin gəlir mənbələrinin davamlığını təmin etmək üçün ekoturizmin inkişafı				
3.3.1	Milli parkların yaxınlığında yaşayan əhalinin həyat səviyyəsinin davamlı inkişafının təmin edilməsi (yerli adət-ənənələr, əl işləri və s. daxil olmaqla xalq sənətkarlığının inkişaf etdirilməsi)	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi	2006-2009
3.3.2	Ekoturizmin inkişaf etdirilməsi, biomüxtəlifliyin qorunması və səmərəli istifadəsinə dair təkliflərin hazırlanması	I	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi	2006-2008
4. SƏRHƏDYANI ƏRAZİLƏRDƏ BİOLOJİ EHTİYATLARIN MÜHAFİZƏSİ				
4.1. Həmsərhəd ölkələrlə birgə olan bioloji ehtiyatların öyrənilməsi və qorunub saxlanması				
4.1.1	Naxçıvan Muxtar Respublikasında Araz çayının çirklənmə mənbələrinin öyrənilməsi və əhalinin təmiz su ilə təmin olunması məqsədilə suyun keyfiyyət monitorinqinin aparılması	I	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi	2006-2009
4.1.2	Türkiyə Respublikası, İran İslam Respublikası və Rusiya Federasiyası ilə birgə olan bioloji ehtiyatların vəziyyətinin öyrənilməsi məqsədilə əməkdaşlığın genişləndirilməsi	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Xarici İşlər Nazirliyi	2006-2009
4.2. Həmsərhəd ölkələrlə əməkdaşlıq və məlumat mübadiləsi mexanizminin təkmilləşdirilməsi				
4.2.1	Həmsərhəd ölkələrdə biomüxtəlifliklə bağlı olan təşkilatlarla təcrübə mübadiləsinin aparılması	I	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006-2009
5. NADİR VƏ MƏHV OLMAQ TƏHLÜKƏSİNƏ MƏRUZ QALMIŞ BİTKİ VƏ HEYVAN NÖVLƏRİNİN ÖZ TƏBİİ MƏSKƏNLƏRİNDƏN KƏNARDA (EX-SITU ŞƏRAİTİNDƏ) QORUNMASI VƏ BƏRPASI				

5.1. <i>Ex-situ</i> şəraitində saxlanılan, nadir və məhv olmaq təhlükəsi altında olan bitki və heyvan növlərinin qorunub saxlanması və həyat davamlığının təmin edilməsi				
5.1.1	<i>Ex-situ</i> şəraitində nadir və məhv olmaq təhlükəsi altında olan bitki və heyvan növlərinin, populyasiyaların və fərdlərin aşkar edilməsi, öyrənilməsi, siyahıya alınması və pasportlaşdırılması	I	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006

5.1.2	Nadir və məhv olmaq təhlükəsi altında olan bitki və heyvan növləri üçün regional bərpa mərkəzlərinin yaradılması	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi	2006-2008
5.2. Genetik ehtiyatların qorunması				
5.2.1	Nadir və kökü kəsilmək təhlükəsi altında olan yerli bitki və heyvan növlərinin, onların əcdadlarının genofondunun qorunub saxlanması məqsədilə Genetik Bankların yaradılması	I	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi	2006-2009
6. EKOLOJİ TƏHSİLİN ARTIRILMASI				
6.1. Biomüxtəlifliyin menecmentində lazımi imkanların araşdırılması və beynəlxalq əməkdaşlığın genişləndirilməsi				
6.1.1	Biomüxtəlifliyin menecment sistemində islahatların aparılması və onun beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmasının təşkili	I	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi	2006-2008
6.1.2	Beynəlxalq təcrübəni nəzərə alan ixtisasartırma kurslarının təşkili	I	Milli Elmlər Akademiyası, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi	2006
6.2. Beynəlxalq səviyyədə məlumat mübadiləsinin və əməkdaşlığın təkmilləşdirilməsi				
6.2.1	Biomüxtəlifliyin səmərəli istifadəsi, qorunması və təbii sərvətlərin idarə olunması üzrə ixtisaslı kadrların hazırlanması	I	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Təhsil Nazirliyi	2006-2009
7. BİOLOJİ MÜXTƏLİFLİYİN QORUNMASI İLƏ ƏLAQƏDAR OLAN TƏŞKİLATLARIN ƏLAQƏLƏRİNİN, MƏLUMAT MÜBADİLƏLƏRİNİN				

VƏ BİRGƏ TƏDBİRLƏRİNİN GENİŞLƏNDİRİLMƏSİ**7.1. Bioloji müxtəlifliyin qorunması ilə bağlı təşkilatların əlaqələrinin inkişaf etdirilməsi**

7.1.1	Respublika ərazisində bioloji müxtəlifliyin qorunması ilə bağlı təşkilatlar və həyata keçirilən layihələr haqqında məlumat bazasının yaradılması	I	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006-2009
-------	--	----------	--	-----------

7.1.2	Biomüxtəlifliyin qorunmasında iştirak edən maraqlı tərəflərlə əməkdaşlığın genişləndirilməsi və inkişaf etdirilməsi	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi, Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsi	2006-2009
8. ƏHALİNİN EKOLOJİ MAARİFLƏNDİRİLMƏSİ VƏ TƏHSİL SƏVIYYƏSİNİN ARTIRILMASI				
8.1. Müasir təlim-tərbiyə bazasının yaradılması				
8.1.1	Əhalinin biomüxtəliflik üzrə məlumatlandırılmasının gücləndirilməsi üçün bölgələrdə resurs mərkəzlərinin yaradılması	I	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006-2009
8.1.2	Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərində tədris-təcrübə üçün lazımi şəraitin yaradılması	III	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi	2006-2009
8.2. Biomüxtəliflik üzrə təhsil səviyyəsinin yüksəldilməsi				
8.2.1	Biomüxtəlifliklə əlaqədar olan mövcud təhsil materiallarının toplanması və icmalının hazırlanması	I	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi	2006
8.2.2	Təhsil materialları kimi, biomüxtəlifliyin səmərəli istifadəsi və qorunub saxlanmasına dair filmlərin, reklamların, bukletlərin, posterlərin və poçt kartlarının hazırlanması	I	Milli Elmlər Akademiyası, Təhsil Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	2006-2009

8.2.3	Ali və orta təhsil müəssisələrində təhsil səviyyəsinin yüksəldilməsi məqsədilə biomüxtəlifliyə aid kompüter və interaktiv proqramların təşkili	III	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Təhsil Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi	2006-2009
8.3. Biomüxtəliflik və onun qorunması haqqında məlumatların geniş yayılması				
8.3.1	Milli biomüxtəliflik haqqında websəhifənin mövcudluğu barədə əhəlinin məlumatlandırılması	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006-2009

8.3.2	Biomüxtəlifliyin qorunub saxlanması, artırılması, bərpası, davamlı istifadəsi, mədəni ənənələr haqqında proqramların hazırlanması və müəyyən olunmuş qaydada tətbiqi	I	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Təhsil Nazirliyi, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, "Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti	2006
8.3.3	Biomüxtəliflik sahəsinə dair son məlumatların kütləvi informasiya vasitələri ilə işıqlandırılması	I	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006-2009
8.3.4	Yerli bitki və heyvanların nəslə kəsilmiş və təhlükə altında olan növlərinin poçt markalarında əks etdirilməsi	III	Milli Elmlər Akademiyası, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi	2006-2009
9. BIOLOJİ MÜXTƏLİFLİKLƏ ƏLAQƏDAR OLAN MƏDƏNİ DƏYƏRLƏRİN VƏ ƏNƏNƏLƏRİN QORUNMASI				
9.1. Biomüxtəlifliyin qorunması ilə bağlı yerli əhalinin mədəni-ənənəvi üsullarının müəyyən edilməsi və dəstəklənməsi				
9.1.1	Yerli ənənələrin biomüxtəlifliyə potensial təsirlərinin qiymətləndirilməsi və davamlı istifadəsinə dair təkliflərin hazırlanması	I	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi	2006-2009
9.1.2	Biomüxtəliflik və mədəniyyət mövzusunda foto, təsviri sənət sərgisi və məqalələr müsabiqəsinin keçirilməsi	I	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi	2006-2009

9.1.3	Biomüxtəliflik sahəsində çalışan mütəxəssislər üçün biomüxtəliflik və təbii irsin qorunması məqsədilə seçilmiş əsərlər məcmuəsinin nəşr edilməsi	III	Milli Elmlər Akademiyası, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi	2006-2008
9.1.4	Təhlükəyə və deqradasiyaya məruz qalan mədəni əhəmiyyətli təbiət ərazilərinin müəyyənləşdirilməsi, bərpa imkanlarının qiymətləndirilməsi və inkişafına dair təkliflərin hazırlanması	I	Milli Elmlər Akademiyası, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi	2006-2009

10. BİOMÜXTƏLİFLİYİN QORUNMASINI TƏMİN ETMƏK MƏQSƏDİLƏ SOSIAL-İQTİSADI HƏVƏSLƏNDİRMƏNİN TƏTBİQİNƏ NAİL OLUNMASI				
10.1. Biomüxtəlifliyin qorunmasına kömək edən sosial və iqtisadi həvəsləndirmə tədbirlərin genişləndirilməsi				
10.1.1	Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin mühafizə zonalarında fəaliyyət göstərən təsərrüfatların və əhalinin antropogen təsirlərinin azaldılması məqsədilə bioloji müxtəlifliyin qorunmasını, davamlı inkişafını təmin edən təkliflərin hazırlanması və tətbiqi	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsi	2006 -2008
10.1.2	Bioloji müxtəlifliyə və ekoloji həssas ərazilərə (ekosistemlərə) antropogen təsirlərin azaldılması məqsədilə alternativ (ətraf mühitə və bioloji müxtəlifliyə az təsiri olan) fəaliyyətlərin (yeni iş yerlərinin açılması ilə bağlı) inkişafına dair təkliflərin hazırlanması və həyata keçirilməsi	III	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2006-2008
10.2. Biomüxtəlifliyin qorunmasını təmin edən sosial və iqtisadi həvəsləndirmənin hüquqi bazasının yaradılması				
10.2.1	Bioloji sərvətlərin iqtisadi qiymətləndirmə mexanizmlərinin işlənilib hazırlanması	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Maliyyə Nazirliyi, Ədliyyə Nazirliyi	2006-2009
10.2.2	Kənd təsərrüfatı və digər sahələrin ətraf mühitə təsirinin azaldılması məqsədilə istehsal olunan məhsullara "Ekoloji təmiz məhsul" və ya "Ekoloji təhlükəsiz məhsul" sertifikatının verilməsinə dair təkliflərin hazırlanması	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Ədliyyə Nazirliyi	2006-2008
11. BİOLOJİ MÜXTƏLİFLİYƏ DAİR QANUNVERİCİLİYİN TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ				

11.1. Bioloji müxtəlifliyə dair qanunvericiliyin beynəlxalq standartların tələblərinə uyğunlaşdırılması			
11.1.1	Ətraf mühitə dair, bioloji müxtəlifliyə və ətraf mühitə təsir edən iqtisadi sahələrə aid qanunların bioloji müxtəliflik haqqında beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması məqsədilə təkliflərin hazırlanması	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Ədliyyə Nazirliyi
			2006-2008

11.1.2	Biooloji təhlükəsizliyi, genetik ehtiyatların invazion və gen mühəndisliyi əsasında alınmış növlərinin istifadəsini və digər əlaqəli məsələləri tənzimləyən normativ hüquqi aktların layihələrinin hazırlanması	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi	2006-2008
12. BIOLOJİ MÜXTƏLİFLİYİN BƏRPASI, QORUNMASI VƏ SƏMƏRƏLİ İSTİFADƏSİNƏ DAİR TƏDBİRLƏRİN MALİYYƏLƏŞDİRİLMƏSİ				
12.1. Beynəlxalq səviyyədə biomüxtəliflik üzrə investisiyaların dəstəklənməsi				
12.1.1	Biooloji müxtəlifliyə dair Qlobal Ekologiya Fondunun Kiçik Qrantlar Proqramına qoşulmasının təşkili	I	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006-2009
12.1.2	Biomüxtəlifliyə aid layihələri maliyyələşdirən beynəlxalq maliyyə qurumlarının (donorların) imkan və tələblərinin araşdırılması və "Prioritet layihələr Portfeli"nin hazırlanması	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006
12.1.3	Qlobal Ekologiya Fondu ilə birgə maliyyələşdirilmə tələb edən layihələr üzrə güzəştli kreditlərin istifadə imkanlarının araşdırılması, belə layihələr barədə təkliflərin hazırlanması	III	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006-2009
12.2. Ölkə daxilində biomüxtəliflik üzrə investisiyaların dəstəklənməsi				
12.2.1	Biomüxtəlifliyin qorunması və davamlı istifadəsinə dair tədbirlərin hazırlanması və həyata keçirilməsi	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Sənaye və Energetika Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, Maliyyə Nazirliyi	2006
12.2.2	Respublika ərazisində fəaliyyət göstərən özəl qurumların prioritet layihələrin maliyyələşdirilməsinə cəlb edilməsi imkanlarının araşdırılması və tətbiqi	II	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Milli Elmlər Akademiyası	2006-2009

12.2.3	Ətraf mühitin mühafizəsi üzrə dövlət fondundan biomüxtəlifliyin qorunması sahəsində prioritet layihələrin yerinə yetirilməsini təmin edən mexanizmin hazırlanması və həyata keçirilməsi	I	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	2006-cı ildən davam edəcək
--------	---	---	--	----------------------------

13. BİOLOJİ MÜXTƏLİFLİYƏ MƏNFI TƏSİR GÖSTƏRƏN FƏALİYYƏT NÖVLƏRİNİN TƏNZİMLƏNMƏSİ				
13.1. Bioloji müxtəlifliyə mənfi təsirlərin azaldılması				
13.1.1	Bioloji müxtəlifliyə daha çox təsir edən iqtisadi sahələr üzrə fəaliyyətlərin təhlili, məlumat bankının yaradılması və bu fəaliyyətlərin bioloji müxtəlifliyə təsirinin azaldılması məqsədilə təkliflərin hazırlanması	I	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, Sənaye və Energetika Nazirliyi, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi	2006

**“AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA BİOLOJİ MÜXTƏLİFLİYİN QORUNMASINA
VƏ DAVAMLI İSTİFADƏSİNƏ DAİR 2017–2020-Cİ İLLƏR ÜÇÜN MİLLİ
STRATEGİYA”NIN TƏSDİQ EDİLMƏSİ HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN SƏRƏNCAMI

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının “Bioloji müxtəliflik haqqında” Konvensiyasının 6-cı maddəsinə uyğun olaraq qərara alıram:

1. “Azərbaycan Respublikasında bioloji müxtəlifliyin qorunmasına və davamlı istifadəsinə dair 2017-2020-ci illər üçün Milli Strategiya” təsdiq edilsin (əlavə olunur).

2. Bu Sərəncamın 1-ci hissəsi ilə təsdiq edilmiş Milli Strategiyanın həyata keçirilməsi üzrə əlaqələndirici orqan Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi müəyyən edilsin.

3. Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi Milli Strategiyanın həyata keçirilməsi ilə bağlı görülən işlər barədə ildə bir dəfədən az olmayaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin.

4. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 3 oktyabr 2016-cı il.

*Azərbaycan Respublikası Prezidentinin
2016-cı il 3 oktyabr tarixli Sərəncamı ilə
TƏSDİQ EDİLMİŞDİR*

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA BİOLOJİ MÜXTƏLİFLİYİN QORUNMASINA
VƏ
DAVAMLI İSTİFADƏSİNƏ DAİR 2017–2020-Cİ İLLƏR ÜÇÜN
MİLLİ STRATEGİYA**

1.Giriş

Təbii sərvətlərin qorunması və onlardan davamlı istifadə XXI əsrin ən mühüm və qlobal problemlərindən olmaqla, dövlətin həllini vacib hesab etdiyi prioritet məsələlərdən biridir. Təbii sərvətlərin ayrılmaz hissəsi olan bioloji müxtəliflik çox mühüm, lakin hələ də tam qiymətləndirilməmiş zəngin ehtiyat mənbəyidir. Son zamanlar planetimizdə antropogen fəaliyyət nəticəsində ekosistemlər deqradasiyaya uğramış, bir çox fauna növləri isə məhv olmuş və ya onların sayı kəskin surətdə azalmışdır. Bioloji müxtəlifliyin belə sürətli itkisi Yer kürəsini və bütövlükdə canlı aləmi ciddi təhlükədə qoymaqla, qlobal faciəyə səbəb ola bilər. Yer kürəsində bioloji müxtəlifliyi beynəlxalq əməkdaşlıq yolu ilə xilas etmək məqsədi ilə 1992-ci ilin iyun ayında Braziliyanın Rio-de-Janeyro şəhərində keçirilmiş “Yer kürəsi” sammitində Birləşmiş Millətlər Təşkilatının "Bioloji müxtəliflik haqqında" Konvensiyası imzalanmışdır. Azərbaycan

Respublikası 2000-ci il 14 mart tarixində bu Konvensiyaya qoşulmuş və ondan irəli gələn öhdəliklərin milli səviyyədə yerinə yetirilməsi məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2006-cı il 24 mart tarixli 1368 nömrəli Sərəncamı ilə 2006–2010-cu illəri əhatə edən “Azərbaycan Respublikasında bioloji müxtəlifliyin qorunması və davamlı istifadəsinə dair Milli Strategiya və Fəaliyyət Planı” təsdiq edilmiş, nəzərdə tutulmuş tədbirlər uğurla icra olunmuşdur.

Belə ki, Fəaliyyət Planına uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının “Qırmızı Kitab”ının I və II cildləri nəşr edilmişdir. Qafqazda nəslə kəsilmək təhlükəsi ilə üzləşmiş 5 fauna növünün (ayıl, canavar, ceyran, qartal və bəbir) qorunmasını əhatə edən “Böyük beşlik” proqramı çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının “Qırmızı Kitab”ına və Beynəlxalq Təbiəti Mühafizə İttifaqının “Qırmızı siyahısı”na daxil edilmiş, təbiətin nadir incisi olan bəbirin tarixi areallarında və məskunlaşdığı sahələrdə populyasiyalarını izləmə tədbirləri həyata keçirilmişdir.

Miqrasiya edən heyvan növlərinin nişanlanması üzrə tədqiqatların aparılması ilə əlaqədar Qızılağac Dövlət Təbiət Qoruğunun və Ağgöl Milli Parkının ərazisində üzərində Azərbaycan Respublikasının atributları əks olunmuş halqalar vasitəsilə quşların nişanlanması işi həyata keçirilmişdir.

Nadir və nəslə kəsilmiş heyvan növlərinin reintroduksiyası layihələri çərçivəsində Şirvan Milli Parkında Avropada yeganə və ən böyük ceyran populyasiyasının sayı qısa müddətdə 4 min başdan 7 min başa qədər artmış və bu əhəmiyyətli növün arealı təbii yolla xeyli genişlənməmişdir. Ağgöl Milli Parkı, Qobustan-Cəngiçay vadisi, Acınohur-Sarıca düzü ərazilərinə mərhələlərlə ceyran fərdlərinin buraxılması həyata keçirilmiş, 150 başdan artıq ceyran tarixi məskunlaşma arealına qaytarılmışdır.

Azərbaycan Respublikasının tarixi ərazilərində məskunlaşmış, lakin antropogen səbəblərdən kökü kəsilmiş fauna növlərinin bərpası məqsədi ilə 2012-ci ildən etibarən Avropa bizonunun ölkəyə reintroduksiya olunması istiqamətində işlərə başlanılmışdır.

2006-cı ildə qəbul olunmuş Fəaliyyət Planının əhatə etdiyi müddətdə Akademik Həsən Əliyev adına Azərbaycan Respublikası Zəngəzur Milli Parkının, Hirkan Milli Parkının və Zaqatala Dövlət Təbiət Qoruğunun əraziləri genişləndirilmiş, dövlət meşə fondu torpaqlarında Samur-Yalama Milli Parkı, Göygöl Dövlət Təbiət Qoruğunun bazasında və ona bitişik ərazilərdə Azərbaycan Respublikasının Göygöl Milli Parkı, Goranboy rayonunun inzibati ərazisində Korçay Dövlət Təbiət Qoruğu yaradılmışdır.

Zaqatala Dövlət Təbiət Qoruğu ilə Gürcüstan Respublikasının həmsərhəd ərazilərində vahid ekosistemin əhatə edilməsi məqsədi ilə Zaqatala Dövlət Təbiət Yasaqlığı yaradılmışdır. Eyni zamanda “Yanardağ” Dövlət Tarix-Mədəniyyət və Təbiət Qoruğu, “Keşikçidağ” Dövlət Tarix-Mədəniyyət Qoruğu, “Xınalıq” Dövlət Tarix-Memarlıq və Etnoqrafiya Qoruğu, “Atəşgah məbədi” Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu, Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində Arpaçay Dövlət Təbiət Yasaqlığı və Lerik rayonu ərazisində Rvarud Dövlət Təbiət Yasaqlığı yaradılmışdır.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının “Bioloji müxtəliflik haqqında” Konvensiyasının üzvü olan ölkələrin 2010-cu ildə Yaponiyanın Naqoya şəhərinin Aiçi Prefekturasında keçirilən 10-cu görüşü çərçivəsində 2011–2020-ci illər ərzində bioloji müxtəliflik sahəsində mühüm nəticələrə nail olmaq üçün əməkdaşlığın genişləndirilməsi, flora və faunanın qorunması və davamlı istifadəsi, bu sahədə qarşıya qoyulan məqsədə çatmaq üçün yenilənmiş milli strategiyalar hazırlanmasının vacibliyi vurğulanmışdır. Azərbaycan Respublikasında bioloji müxtəlifliyin dayanıqlılıq prinsipləri əsasında qorunması və səmərəli istifadəsi, həmçinin sözügedən Konvensiya üzrə qarşıda duran öhdəliklərin yerinə yetirilməsi məqsədi ilə “Azərbaycan Respublikasında bioloji

müxtəlifliyin qorunması və davamlı istifadəsinə dair 2017–2020-ci illər üçün Milli Strategiya” (bundan sonra – Milli Strategiya) bu sahədə konkret addımlar atılmasına və müsbət nəticələr əldə edilməsinə yönəldilmişdir.

2. Milli Strategiyanın məqsədi

Milli Strategiyanın əsas məqsədi genetik ehtiyatlardan səmərəli istifadə, bioloji müxtəlifliyin qorunması və gələcək nəsillərə çatdırılması, yoxsulluğun aradan qaldırılması, ekoloji tarazlığın tənzimlənməsi, ”yaşıl iqtisadiyyat”a keçidin təmin edilməsi, ekoloji təhsilin stimullaşdırılması, endemik flora və yerli fauna növlərinin bərpası, xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri şəbəkəsinin təkmilləşdirilməsi, bioloji müxtəlifliyə təzyiqlərin azaldılması istiqamətində tədbirlərin həyata keçirilməsidir.

3. Milli Strategiyanın prioritet istiqamətləri

3.0. Milli Strategiyaya daxil olan prioritet istiqamətlər aşağıdakılardır:

3.0.1. bioloji müxtəliflik və ekosistem xidmətləri ilə bağlı əhalinin ekoloji maarifləndirilməsi üçün cəmiyyətdə ekoloji biliklərin geniş yayılmasının təmin edilməsi;

3.0.2. bioloji müxtəlifliyin monitorinqi sisteminin təkmilləşdirilməsi;

3.0.3. bioloji müxtəlifliyin, ekosistemin və genetik müxtəlifliyin bərpası və saxlanması;

3.0.4. xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin səmərəli idarəedilmə sisteminin yaradılması və mövcud şəbəkənin genişləndirilməsi;

3.0.5. bioloji müxtəlifliyə mənfi təsirlərin azaldılması və bioloji müxtəlifliyin davamlı istifadəsi;

3.0.6. bioloji müxtəlifliyin davamlılığını təmin etmək məqsədi ilə bu sahədə normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi;

3.0.7. milli və yerli səviyyədə bioloji müxtəlifliyin mühafizəsində ictimaiyyətin iştirakının artırılması;

3.0.8. bioloji müxtəlifliyin qorunması işlərinin icrasında birgə idarəçiliyin inkişaf etdirilməsi;

3.0.9. bioloji müxtəlifliyin qorunması və davamlı istifadəsi üçün adekvat resursların təmin edilməsi;

3.0.10. bioloji müxtəliflikdən istifadənin planlaşdırılması və idarə edilməsi üçün institusional potensialın gücləndirilməsi.

4. Milli Strategiyanın maliyyələşdirilməsi

4.0. Milli Strategiya çərçivəsində həyata keçiriləcək tədbirlərin aşağıdakı mənbələr hesabına maliyyələşdirilməsi nəzərdə tutulur:

4.0.1. dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş xərclərində müvafiq dövlət qurumlarının xərclər smetasında ekoloji problemlərin həlli üçün nəzərdə tutulmuş vəsait;

4.0.2. ətraf mühitin mühafizəsi üzrə dövlət fondlarının vəsaiti;

4.0.3. mikrokreditlər;

4.0.4. beynəlxalq donorların və maliyyə qurumlarının qrantları.

5. Milli Strategiyanın icrası və ehtiyatların səfərbər edilməsi

Milli Strategiya Azərbaycan Respublikasında bioloji müxtəlifliyin qorunmasına və davamlı istifadəsinə dair Fəaliyyət Planı çərçivəsində keçiriləcək tədbirləri, icraya məsul dövlət orqanlarını, eləcə də icra müddətlərini müəyyən edir.

6. Azərbaycan Respublikasında bioloji müxtəlifliyin qorunmasına və davamlı istifadəsinə dair Fəaliyyət Planı

Sıra №-si	Tədbirin adı	Gözlənilən nəticələr	İcraçı orqanlar	İcra müddəti (illər üzrə)
1	2	3	4	5
6.1. Bioloji müxtəliflik və ekosistem xidmətləri ilə bağlı əhalinin ekoloji maarifləndirilməsi üçün cəmiyyətdə ekoloji biliklərin geniş yayılmasının təmin edilməsi				
6.1.1. 2020-ci ilədək bioloji müxtəliflik və ekosistem xidmətləri ilə bağlı məsələlərin təhsilin bütün pillələrində öz əksini tapması, lazımi resursların səfərbər edilməsi və müvafiq kadrların bilik səviyyəsinin artırılması				
6.1.1.1.	Təhsilin bütün pillələrində ətraf mühitin mühafizəsi, bioloji müxtəlifliyin qorunması, ekosistem xidmətləri ilə əlaqədar məsələlərin tədrisinin genişləndirilməsi	təhsilalanların ətraf mühitin mühafizəsi, bioloji müxtəlifliyin qorunması, ekosistem xidmətləri ilə bağlı bilikləri artacaqdır	TN, ETSN	2017-2020
6.1.1.2.	Dərs vəsaitlərində bioloji müxtəliflik və ətraf mühitlə bağlı məlumatlara daha geniş yer ayrılması	dərs vəsaitlərində bioloji müxtəliflik və ətraf mühitlə bağlı məlumatların dolğunluğu təmin ediləcəkdir	TN, ETSN	2017-2020
6.1.1.3.	Məktəblilərin ekoloji təhsilini və tərbiyəsini inkişaf etdirmək məqsədi ilə ekoloji təhsil mərkəzlərinin fəaliyyətinin dəstəklənməsi	ekoloji təhsil mərkəzlərinin fəaliyyətinin səmərəliliyi artacaqdır	TN, ETSN	2017- 2020
6.1.1.4.	Bioloji müxtəlifliyin qorunması üzrə resurs, informasiya və təlim mərkəzlərinin yaradılması, insan resurslarının bilik və bacarıqlarının artırılması üçün texniki potensialın gücləndirilməsi	ətraf mühitlə əlaqəli sahələrdə fəaliyyət göstərən kadrların bilik və bacarıq səviyyəsi artacaqdır	TN, ETSN, KTN	2017- 2020
6.1.2. Respublika ərazisində 2020-ci ilədək ekoloji turizm potensialının artırılması və mövcud potensialdan istifadə istiqamətində tədbirlərin gücləndirilməsi				
6.1.2.1.	Azərbaycan Respublikasının bioloji müxtəlifliyi və xüsusilə də milli parklar haqqında reklam-məlumat məhsullarının hazırlanması	milli parkların və bioloji müxtəlifliyin komponentləri təbliğ olunacaq, reklam məlumatları yayılacaqdır	ETSN, MTN, TN	2017- 2020
6.1.2.2.	Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin turizm potensialı ilə bağlı məlumat bazasının genişləndirilməsi	respublika ərazisində daxili turizmin inkişafına xidmət edən və ekoturizm	ETSN, MTN	2017- 2019

		üçün müxtəlif imkanları əks etdirən məlumat bazası yaradılacaqdır		
6.1.2.3.	Təbiət abidələrinin inventarlaşdırılmasının həyata keçirilməsi	təbiət abidələrinin yenilənmiş siyahısı hazırlanacaqdır	ETSN, MTN	2017- 2020
6.1.2.4.	Reklam xarakterli infoturların keçirilməsi	turoperatorlar üçün ekoloji turizm ilə bağlı müxtəlif turpaketlər hazırlanacaqdır	ETSN, MTN, TN	2017- 2020
6.1.2.5.	Milli Parklarda ekoloji turizmlə məşğul olan turoperatorların müəyyən edilməsi, media nümayəndələri, yerli və xarici turistlər üçün infoturların keçirilməsi	bioloji müxtəliflik və ekosistem xidmətləri ilə əlaqədar məlumatlılıq artacaq, xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərində müxtəlif turizm növlərinin inkişafı üçün geniş imkanlar yaranacaqdır	ETSN, MTN	2017- 2020
6.2. Bioloji müxtəlifliyin monitorinq sisteminin təkmilləşdirilməsi				
6.2.1.	Beynəlxalq təcrübəyə əsaslanan mütərəqqi üsullardan istifadə etməklə, monitorinq sisteminin təkmilləşdirilməsi	bioloji müxtəlifliyin monitorinq sisteminin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər paketinin icrası təmin ediləcəkdir	ETSN, AMEA, RYTN, ABOEM DA	2017- 2018
6.2.2.	Bioloji müxtəliflik komponentlərinin mövcud vəziyyətinin qiymətləndirilməsi	bioloji müxtəliflik komponentlərinin mövcud vəziyyətinin qiymətləndirilməsi ilə bağlı ekoloji qiymətləndirmə sənədi hazırlanacaqdır	ETSN, AMEA	2017- 2019
6.2.3.	Müasir monitorinq metodikalarının işlənilib hazırlanması və tətbiq edilməsi	müasir monitorinq metodikaları hazırlanacaqdır	AMEA, ETSN	2017- 2020
6.2.4.	Bitki və heyvan növlərinin inventarlaşdırılmasının həyata	Azərbaycan Respublikasının	ETSN, AMEA	2017- 2020

	keçirilməsi və elektron məlumat bazasının yaradılması	fauna və flora növlərinin inventarlaşdırılması aparılacaq, vahid məlumat bazası yaradılacaqdır		
6.2.5.	Bioloji müxtəliflik üzrə İnformasiya və Əvvəlcədən Xəbərdar etmə Sisteminin yaradılması	bioloji müxtəlifliyin itməsinin və azalma dərəcəsinin monitorinqini aparan sistem yaradılacaqdır	AMEA	2017- 2020
6.2.6.	Bioenerji resurslarının dəqiq uçotunun aparılması	bioenerji resurslarının səmərəli istifadəsi istiqamətində görülən işlər nəticəsində ümumi ekoloji tarazlıq təmin ediləcəkdir	ABOEM DA, ETSN	2017- 2020
6.3. Bioloji müxtəlifliyin, ekosistemin və genetik müxtəlifliyin bərpası və saxlanması				
6.3.1. 2020-ci ilədək ətraf mühitin və bioloji müxtəlifliyin qorunmasının səmərəliliyinin artırılması				
6.3.1.1.	Azərbaycan Respublikasının daxili sularında, sərhəd sularında və Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda bioloji müxtəliflik komponentlərinin idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi, sənaye və məişət tullantıları ilə çirklənmənin qarşısının alınması, böyük yaşayış məntəqələri ətrafındakı su hövzələrinin bioloji müxtəlifliyinin qorunmasına dair tədbirlərin hazırlanması və həyata keçirilməsi	sərhəd sularının, Xəzər dənizinin, daxili suların, o cümlədən göllərin çirklənməsi minimuma endiriləcək, idarəetmə və monitorinq sisteminin təkmilləşdirilməsi və zəruri elmi əsasların əldə edilməsi hesabına bioloji müxtəlifliyin səmərəli qorunması təmin ediləcəkdir	ETSN, AMEA, FHN, ARDNŞ, “Azərsu” ASC, MST ASC	2017- 2020
6.3.1.2.	Bioloji müxtəlifliyin davamlı inkişafına təsir edən amillərin öyrənilməsi, antropogen təsirlərə məruz qalan torpaqlarda meşəbərpa zonalarının və süni meşəliklərin yaradılmasına dair	meşələrin, otluqların, su-bataqlıq ərazilərin səmərəli idarə olunması nəticəsində deqradasiyanın qarşısı alınacaq,	ETSN, AMEA, KTN	2017- 2018

	təkliflər hazırlanması və pilot layihələrin həyata keçirilməsi	bioloji müxtəlifliyin mühafizəsi və davamlı istifadəsi üçün təlimatlar və idarəetmə planları hazırlanacaqdır		
6.3.1.3.	Otlaqların idarə olunmasında qabaqcıl təcrübənin tətbiqi və otlaq sahələrinin səmərəli idarə olunması məqsədi ilə tədbirlər görülməsi, idarəetmə planlarının hazırlanması və pilot layihələrin tətbiqi	yay və qış otlaqları haqqında dolğun məlumat bazası və xəritələr hazırlanacaq, pilot layihələrin nəticələrindən asılı olaraq geniş tətbiq ediləcəkdir	KTN, AMEA, ETSN	
6.3.1.4.	“Örüş, otlaq və biçənək sahələrinin istifadəyə və icarəyə verilməsi, habelə istifadə edilməsi Qaydaları”na əməl olunmasına dair nəzarət mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi	otlaq sahələrindən təyinatı üzrə istifadə olunmasına, heyvandarlığın inkişaf etdirildiyi ərazilərdə otarma normalarına riayət olunacaqdır	KTN, ETSN, YİH	2017- 2020
6.3.1.5.	Xüsusi mühafizə statusu olmayan, lakin həssas ekosistemlər kimi qiymətləndirilən ərazilərdən, nadir və azsaylı fauna və flora növlərinin yayıldığı ərazilərdən davamlı istifadə məqsədi ilə qabaqcıl təcrübənin tətbiqi və idarəetmə planlarının hazırlanması xüsusi	mühafizə statusu olmayan, lakin bioloji müxtəliflik baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edən ərazilər idarəetmə planlarına və təlimatlara əsasən idarə olunacaqdır	AMEA, ETSN	2017- 2020
6.3.1.6.	Meşə ilə örtülü ərazilərin inventarlaşdırılmasında və monitorinqinin aparılmasında müasir metodikanın tətbiqi	müasir metodlardan istifadə etməklə, meşələrin dəqiq statusu müəyyən ediləcək və meşə ilə örtülü sahələrin yeni xəritələri tərtib olunacaqdır	ETSN, AMEA	2017- 2020
6.3.1.7.	Sərhədyanı ərazilərdə bioloji müxtəliflik komponentlərinin nadir növlərinin təbii bərpaşının təmin edilməsi, qorunub saxlanması və onlardan davamlı istifadə olunması üçün təxirəsalınmaz	ağac və kolluqların növ müxtəlifliyinin idarə edilməsində səmərəlilik artacaqdır	ETSN, AMEA	2017- 2020

	tədbirlərin hazırlanması və həyata keçirilməsi			
6.3.2. 2020-ci ilədək aqrobioloji müxtəliflikdə irs sistemlərinin qorunub saxlanması, ev heyvanlarının və mədəni bitkilərin, o cümlədən iqtisadi və mədəni dəyəri olan cins və sortların genetik müxtəlifliyinin qorunması				
6.3.2.1.	Regionlar üzrə torpaq, iqlim şəraiti nəzərə alınmaqla növbəli əkin sistemindən və digər səmərəli aqrotexniki becərmə tədbirlərindən geniş istifadənin və ənənəvi yolla yaradılmış mədəni bitkilərin becərilməsinin təşviq edilməsi üçün zəruri tədbirlərin görülməsi	kənd təsərrüfatı sahələrində səmərəli aqrotexniki üsullardan istifadə ediləcəkdir	KTN, AMEA, ETSN	2017- 2020
6.3.2.2.	Üzvi əkinçiliyin inkişaf etdirilməsi məqsədi ilə pilot layihələrin hazırlanması	pilot layihələrin nəticələri geniş tətbiq ediləcəkdir	KTN, AMEA, ETSN	2017- 2020
6.3.2.3.	Şoran və təkrar şoranlaşmaya məruz qalmış torpaqların yuyulması və bu ərazilərdə şəraitə uyğunlaşmış ağac və kol cinslərindən ibarət meşəbərpa zonalarının və süni meşəliklərin yaradılmasına dair təkliflərin hazırlanması və pilot layihələrin həyata keçirilməsi, torpaqların əkin dövriyyəsinə qaytarılması məqsədi ilə meliorasiya işlərinin görülməsi	eroziyaya məruz qalmış sahələrdə aparılan səmərəli tədbirlər nəticəsində məhsuldarlıq artacaq və tarlaqoruyucu meşələr salınacaqdır	MST ASC, KTN, ETSN, AMEA	2017- 2020
6.3.2.4.	Yüksək dağlıq ərazilər də daxil olmaqla, kənd təsərrüfatı sahələrində üzvi gübrələrdən istifadə ilə bağlı layihələrin həyata keçirilməsi	kənd təsərrüfatı sahələrində məhsuldarlıq artacaq və ekoloji təmiz məhsullar əldə olunacaqdır	KTN, ETSN, AMEA	2017- 2020
6.3.2.5.	Qlobal iqlim dəyişikliyi fonunda ətraf mühitin əlverişsiz amillərinə qarşı davamlı olan ənənəvi bitki sortlarının və heyvan cinslərinin istifadəsinin genişləndirilməsi	ənənəvi bitki sortlarının və heyvan cinslərinin inventarizasiyası aparılacaq, pilot layihələrin nəticələri əsasında yeni və dolğun siyahılar hazırlanacaq, qabaqcıl təcrübə nümayiş etdiriləcəkdir	AMEA, KTN, ETSN	2017- 2020

6.3.3. 2020-ci ilədək davamlı istifadə və mühafizə nəticəsində Azərbaycan Respublikası ərazisində nadir və nəsli kəsilməkdə olan flora və fauna növlərinin statusunun yaxşılaşdırılması				
6.3.3.1.	Nadir və nəsli kəsilməkdə olan bitki və heyvan növlərinin səmərəli mühafizəsini təmin etmək məqsədi ilə nəsli kəsilməkdə olan əhəmiyyətli növlərin qorunması tədbirlərinin təkmilləşdirilməsi	nadir və nəsli kəsilməkdə olan bitki və heyvan növləri tədqiq edilərək yenilənmiş siyahı "Qırmızı Kitab"ın 3-cü nəşrinə daxil ediləcəkdir	ETSN, AMEA, KTN	2017- 2020
6.3.3.2.	"Qırmızı Kitab"ın hazırkı nəşrinə daxil edilmiş nəsli kəsilməkdə olan heyvan növlərinin mühafizəsi üçün yaşayış mühiti fraqmentasiyasının tədqiqi və vacib yaşama yerlərinin bərpası	yaşayış mühitinin fraqmentasiyası ilə bağlı dolğun məlumatlar əldə ediləcək və mənfi təsirlərin aradan qaldırılması üçün müvafiq tədbirlər görülməcəkdir	AMEA, ETSN	2017- 2020
6.3.3.3.	Ölkə ərazisində nəsli kəsilməkdə olan bitki və heyvan növlərinin populyasiyalarının bərpası üçün tədbirlərin hazırlanması, reintroduksiya layihələrinin həyata keçirilməsi	nəsli kəsilməkdə olan və tarixən mövcud olmuş növlərin təbiətə qaytarılması üçün müvafiq tədbirlər, o cümlədən reintroduksiya layihələri həyata keçiriləcəkdir	AMEA, ETSN	2017- 2018
6.4. Səmərəli idarə edilən xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin yaradılması və mövcud şəbəkənin genişləndirilməsi				
6.4.1.	Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda və quru sahələrdə xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin genişləndirilməsi	respublika ərazisində xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin ümumi sahəsi genişləndiriləcək, quru ərazilərdə xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin sahəsi 12 faizə, sahilyanı zonada isə 2 faizə çatdırılacaqdır	ETSN, YİH	2017- 2020

6.4.2.	Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin idarə edilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi	dünya təcrübəsi nəzərə alınmaqla, xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin idarə edilməsi işi təkmilləşdiriləcəkdir	ETSN	2017- 2020
6.4.3.	Avropa Qonşuluq Siyasəti çərçivəsində “Zümrüd sahələr”in inkişaf etdirilməsi	xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri “Zümrüd sahələr” şəbəkəsinə daxil ediləcəkdir	ETSN, AMEA	2017- 2019
6.5. Bioloji müxtəlifliyə mənfi təsirlərin azaldılması və bioloji müxtəlifliyin davamlı istifadəsi				
6.5.1. 2020-ci ilədək bioloji müxtəlifliyə mənfi təsirlərin və təhlükələrin aradan qaldırılması və ekoloji vəziyyətin bioloji müxtəlifliyin davamlılığını təmin edəcək səviyyəyə çatdırılması				
6.5.1.1	Bioloji müxtəliflik baxımından zəngin ərazilərdə mövcud və potensial mənfi təsirlərin qiymətləndirilməsi, bu təsirlərin qarşısının alınması və ya minimuma endirilməsi üçün zəruri tədbirlər planının hazırlanması	bioloji müxtəlifliyə yönəlmiş mənfi təsirlər tədqiq ediləcək və onlara qarşı zəruri adekvat tədbirlər görülməkdir,	ETSN, AMEA, KTN	2017- 2020
6.5.1.2.	İqlim dəyişkənliyinə həssas ərazilərdə (subataqlıq, yüksək dağlıq ərazilər, Xəzər dənizinin sahil zolağı və s.) iqlim dəyişkənliyinin bioloji müxtəlifliyə təsirinin qiymətləndirilməsi və adaptasiya proqramlarının hazırlanması	müxtəlif ekosistemlərdə iqlim dəyişkənliyinin bioloji müxtəlifliyə təsiri qiymətləndiriləcək və əks tədbirlərin sayı artacaqdır	ETSN, AMEA, KTN	2017- 2020
6.5.1.3.	Flora və faunanın invaziv növlərinin cari vəziyyətinin qiymətləndirilməsi, dəniz, quru, su-bataqlıq ekosistemlərində yayılma yollarının müəyyən edilməsi, ölkəyə daxil olmasının qarşısının alınması üçün nəzarət mexanizmlərinin, invaziv növlərin sayı və populyasiyaları barədə elektron məlumat bazasının yaradılması	invaziv növlərin sayı və populyasiyaları barədə elektron məlumat bazası hazırlanacaq, onların ölkəyə daxil olmasının qarşısının alınması üçün nəzarət mexanizmləri gücləndiriləcək və onlara qarşı mübarizə aparmaq üçün zəruri normativ hüquqi baza yaradılacaqdır	AMEA, ETSN, KTN	2017- 2020

6.5.1.4.	Ekoloji və iqtisadi baxımdan ciddi mənfi təsir göstərən flora və faunanın invaziv növlərinin populyasiyalarının, vurduqları zərərin qiymətləndirilməsi və onlara qarşı mübarizə tədbirlərinin hazırlanması	invaziv növlərin idarə edilməsi üçün zəruri mexanizmlər işlənilib hazırlanacaqdır	AMEA, ETSN	2017- 2020
6.5.1.5.	Kənd təsərrüfatı və məişət tullantılarından bioenerji alınması imkanlarının araşdırılması və həmin enerjiden istifadənin təşviq edilməsi	araşdırma müsbət nəticə verəcəyi halda, kənd təsərrüfatı və məişət tullantılarından bioenerji alınacaq və bu enerjiden istifadə olunacaqdır	AMEA, ETSN, KTN, ABOEM DA 2017-2020	
6.5.1.6.	Bioloji müxtəlifliyin qorunması və təbii sərvətlərdən davamlı istifadə məqsədi ilə sənayenin “yaşıl iqtisadiyyat”a keçid potensialının qiymətləndirilməsi	beynəlxalq ekspertlərin köməyi ilə ilkin qiymətləndirmə sənədi hazırlanacaqdır	KTN, ETSN, YİH, bələdiyyələr	2017- 2019
6.5.1.7.	Ekoloji təmiz kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalının geniş təşviqi	ekoloji təmiz kənd təsərrüfatı məhsullarının ümumi istehsal payı artacaqdır	KTN, ETSN, AMEA, SMPDK	2017- 2020
6.5.2. Bioloji müxtəlifliklə bağlı təbii resursların və ekosistemlərin davamlı istifadəsi				
6.5.2.1.	Su bioloji resurslarının müasir ekoloji vəziyyətinin qiymətləndirilməsi, vətəgə əhəmiyyətli balıq növlərinin populyasiya dinamikasının öyrənilməsi, ov normalarının müəyyən edilməsi və akvakulturanın inkişaf etdirilməsi	Xəzər dənizində və daxili sularda iqtisadi cəhətdən əhəmiyyətli balıq ehtiyatlarının və tutum kvotalarının müəyyən edilməsi üçün elmi metodikalar hazırlanacaq, akvakulturanın inkişaf etdirilməsi üçün zəruri tədbirlər həyata keçiriləcəkdir	ETSN, AMEA	2017- 2020
6.5.2.2.	Bioloji müxtəlifliyin səmərəli istifadəsi baxımından ovçuluğun inkişafı üzrə tədbirlərin hazırlanması və həyata keçirilməsi	ovçuluğun davamlı inkişafını təmin etmək üçün zəruri normativ hüquqi baza yaradılacaqdır	ETSN, MTN	2017- 2019
6.5.2.3.	Yabani dərman bitkilərinin qanunsuz toplanmasına və satışına nəzarətin	yabani dərman bitkilərinin xammalı	ETSN, AMEA,	2017- 2019

	gücləndirilməsi və belə bitkilərdən davamlı istifadənin təmin edilməsi	yalnız lisenziya almış fiziki və hüquqi şəxslər tərəfindən tədarük ediləcək, yabanı dərman bitkilərinin yığılması və istifadəsi üçün müvafiq qanunla müəyyən edilmiş qaydalar və təlimatlar hazırlanacaqdır	KTN, SN, SMPDK	
6.6. Bioloji müxtəlifliyin davamlılığını təmin etmək məqsədi ilə bu sahədə normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi				
6.6.1. Bioloji müxtəliflik və ekosistem xidmətlərinin davamlı istifadəsi ilə bağlı bioloji müxtəlifliyə birbaşa və yaxud dolaylı təsir göstərən qanunvericilik aktlarının təkmilləşdirilməsi				
6.6.1.1.	Mövcud normativ hüquqi bazanın təhlili, ölkənin götürdüyü beynəlxalq öhdəliklər nəzərə alınmaqla, qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflərin hazırlanması	mövcud qanunvericilik aktları və beynəlxalq proqramlarda ölkənin götürdüyü beynəlxalq öhdəliklər nəzərə alınmaqla, yeni qanunvericilik aktları qəbul ediləcəkdir	ETSN, MTN	2017- 2020
6.6.1.2.	Bioloji müxtəlifliyə dair ölkə üzrə tədqiqatlar aparılması və növbəti Milli Hesabatın hazırlanması	"Bioloji müxtəliflik haqqında" Konvensiyadan irəli gələn öhdəliyin icrası olaraq, müvafiq hesabat təqdim ediləcək və bu sahədə aşkarlıq təmin olunacaqdır	ETSN	2018- 2020
6.6.2. 2020-ci ilədək ölkənin bioloji müxtəlifliyinin genetik modifikasiya olunmuş bitkilərdən mühafizəsi məqsədi ilə bioloji təhlükəsizlik sisteminin formaləşdirilməsi				
6.6.2.1.	Birləşmiş Millətlər Təşkilatının "Bioloji Kartagena Protokolunun icrası ETSN, 2017- müxtəliflik haqqında" Konvensiyasının Biotəhlükəsizliyə dair Kartagena Protokolunun icrasının təmin edilməsi üzrə tədbirlərin hazırlanması	Kartagena Protokolunun icrası təmin ediləcəkdir	AMEA, KTN	2019

6.6.2.2.	Genetik modifikasiya olunmuş bitkilərlə mübarizə sahəsində dövlət qurumlarının əməkdaşlığının gücləndirilməsi	genetik modifikasiya olunmuş bitkilərin monitorinqi sahəsində dövlət qurumları arasında əməkdaşlıq ediləcəkdir	ETSN, KTN, AMEA, DGK	2017- 2020
6.6.2.3.	Genetik modifikasiya olunmuş bitkilərin təyini üzrə akkreditasiya olunmuş laboratoriya şəbəkəsinin genişləndirilməsi	genetik modifikasiya olunmuş bitkilər üzrə ixtisaslaşdırılmış laboratoriyaların sayı artacaqdır	ETSN, KTN, AMEA, DGK SMPDK	2017- 2020
6.6.2.4.	Respublikada genetik modifikasiya olunmuş bitkilərin dövriyyəsinin tənzimlənməsi üzrə müvafiq elmi-texniki potensialın, ixtisaslı mütəxəssis hazırlığının və müvafiq texniki infrastrukturun inkişaf etdirilməsi məqsədi ilə beynəlxalq əməkdaşlığın gücləndirilməsi	genetik modifikasiya olunmuş bitkilərin dövriyyəsinin tənzimlənməsi üzrə mütəxəssislərin sayı artacaqdır	KTN, ETSN, AMEA	2017- 2020
6.6.3. Bioloji müxtəlifliyin qorunması üzrə normativ hüquqi aktların Avropa Direktivlərinə uyğunlaşdırılması				
6.6.3.1.	Bioloji müxtəliflik ilə bağlı normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi və bu sahədə milli standartların beynəlxalq normativlərə uyğunlaşdırılması	müvafiq normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi yolu ilə zəruri addımlar atılacaqdır	ETSN, KTN, SMPDK	2017- 2019
6.6.3.2.	Respublikanın bioloji müxtəlifliklə bağlı beynəlxalq təşəbbüslərə qoşulması üçün imkanların müəyyən edilməsi	müvafiq imkanlar müəyyən edilərək, onların tətbiqi ilə bağlı tədbirlər həyata keçiriləcəkdir	XİN, AMEA	2017- 2020
6.7. Milli və yerli səviyyədə bioloji müxtəlifliyin mühafizəsində, habelə bu sahədə qərarların qəbul edilməsi prosesində Orxus Konvensiyasının tələblərinə uyğun ictimaiyyətin və vətəndaş cəmiyyətinin iştirak səviyyəsinin yüksəldilməsi				
6.7.1.	Təbii sərvətlərin mühafizəsi və istifadəsi ilə bağlı qərarların verilməsi və onların icrası zamanı gender bərabərliyi də nəzərə alınmaqla, ictimaiyyətin iştirakını tələb edən effektiv mexanizmlərin yaradılması	bioloji müxtəlifliyin mühafizəsi və davamlı istifadəsi, o cümlədən ətraf mühitlə bağlı digər vacib məsələlər üzrə qərarların verilməsi və icrası zamanı gender bərabərliyi	ETSN, AMEA, KTN	2017- 2020

		nəzərə alınmaqla ictimaiyyətin iştirakı təmin ediləcəkdir		
6.7.2.	Müxtəlif formalı ekoloji tərbiyə və maarifləndirmə klublarında ayrı-ayrı yaş qruplarının təbiətə marağının artırılması üçün müvafiq tədbirlərin hazırlanması	ekoloji klubların səmərəli fəaliyyətinə dair təkliflər hazırlanacaq, müxtəlif formatda müsabiqələr, sərgilər, görüşlər keçiriləcəkdir	ETSN, YİH	2017- 2019
6.8. Bioloji müxtəlifliyin qorunması işlərinin icrasında birgə idarəçiliyin inkişaf etdirilməsi				
6.8.1. Bioloji müxtəlifliyin qorunması sahəsində aidiyyəti dövlət orqanları arasında əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi				
6.8.1.1.	Bioloji müxtəlifliyin qorunması sahəsində, o cümlədən ekoturizmin inkişafı, meşə massivlərinin salınması, yaşıllıqların yanğından mühafizəsi və erkən xəbərdarlıq sistemlərinin yaradılması, otlaqların idarə edilməsi və digər məsələlər üzrə müxtəlif dövlət qurumları arasında əməkdaşlıq imkanlarının müəyyən edilməsi və təkliflərin hazırlanması	aidiyyəti dövlət qurumları arasında əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi nəticəsində bioloji müxtəlifliyin qorunması ilə bağlı qərarlar qəbul olunacaq və vahid yanaşma tətbiq ediləcəkdir	ETSN, TN, KTN, FHN, AMEA, MTN, ARDNŞ	2017- 2019
6.8.1.2.	Bioloji müxtəlifliyin mühafizəsi və davamlı istifadəsi ilə bağlı müxtəlif dövlət qurumları arasında ikitərəfli və çöxtərəfli əməkdaşlığın genişləndirilməsi	müvafiq sahədə əməkdaşlıq imkanları müəyyən edilərək, zəruri tədbirlər həyata keçiriləcəkdir	ETSN, TN, KTN, FHN, AMEA	2017- 2019
6.8.2. Bioloji müxtəlifliyin qorunması məsələlərində qonşu ölkələrlə əməkdaşlığın gücləndirilməsi				
6.8.2.1.	Transsərhəd ekoloji problemlərin müəyyən edilməsi, qiymətləndirilməsi və həlli istiqamətində tədbirlərin həyata keçirilməsi	ekoloji araşdırmalar aparılaraq hesabatlar hazırlanacaq və problemlərin həlli istiqamətində əməkdaşlıq genişləndiriləcəkdir	XİN, ETSN	2017- 2020
6.8.2.2.	Transsərhəd ekoloji problemlərin müəyyən edilməsi, qiymətləndirilməsi və həlli istiqamətində tədbirlərin həyata keçirilməsi	ekoloji araşdırmalar aparılaraq hesabatlar hazırlanacaq və problemlərin həlli istiqamətində	XİN, ETSN	2017- 2020

		əməkdaşlıq genişləndiriləcəkdir		
6.9. Bioloji müxtəlifliyin qorunmasının və davamlı istifadəsi üçün adekvat resursların təmin edilməsi				
6.9.1.	Bioloji müxtəlifliyin qorunması və səmərəli istifadəsinin təmin edilməsi üçün zəruri resursların qiymətləndirilməsi, təkliflərin hazırlanması və resursların səfərbər edilməsi	bioloji müxtəlifliyin qorunması və səmərəli istifadəsi təmin ediləcəkdir	ETSN, KTN, AMEA	2017- 2020
6.9.2.	Bioloji müxtəlifliyin qorunması məqsədi ilə regionlarda alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadənin genişləndirilməsi	regionlarda alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə genişləndiriləcəkdir	ABOEM DA, ETSN	2017- 2020
6.10. Bioloji müxtəliflikdən istifadənin planlaşdırılması və idarəedilmə imkanlarının gücləndirilməsi				
6.10.1. "Azərbaycan–2020: gələcəyə baxış" İnkişaf Konsepsiyasında nəzərdə tutulan məqsədlərə uyğun olaraq bioloji müxtəliflik üzrə fəaliyyətin planlaşdırılması				
6.10.1.1	"Bioloji müxtəliflik haqqında" Konvensiya ilə bağlı öhdəliklərin icrası	üçün zəruri tədbirlərin müəyyən edilməsi və icrası Konsepsiyanın bioloji müxtəlifliyin qorunmasına yönəldilmiş hədəflərinə tam nail olunacaqdır	ETSN	2017- 2020
6.10.2. Bioloji müxtəlifliyin qorunması üzrə imkanların genişləndirilməsi				
6.10.2.	Bioloji müxtəlifliyin qorunması üzrə imkanların genişləndirilməsi, mövcud və tələb olunan imkanların qiymətləndirilməsi, təkliflərin hazırlanması və müvafiq proqramlara salınması, bu istiqamətdə qeyrihökumət təşkilatları ilə və beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq	bioloji müxtəliflik üzrə texniki, inzibati, maliyyə və insan resurslarının inkişafı təmin ediləcəkdir	ETSN	2017- 2020
6.10.2.2	Bioloji müxtəliflik sahəsində fəaliyyət göstərən insan resurslarının bilik və bacarıqlarının yüksəldilməsində qeyri-hökumət təşkilatları ilə və beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığın gücləndirilməsi	bioloji müxtəliflik sahəsində kadr potensialının gücləndirilməsi üçün əməkdaşlıq imkanları müəyyənləşdiriləcək və müntəzəm olaraq	ETSN, AMEA	2017- 2020

		birgə təlimlər təşkil ediləcəkdir		
--	--	-----------------------------------	--	--

Akronimlər

ETSN - Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi

FHN - Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi

XİN - Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi

KTN - Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi

RYTN - Azərbaycan Respublikasının Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyi

SN - Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi

TN - Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi

MTN - Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

DGK - Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsi

SMPDK - Azərbaycan Respublikasının Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə

Dövlət Komitəsi

ARDNŞ - Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti

ABOEMDA - Azərbaycan Respublikasının Alternativ və Bərpa Olunan Enerji Mənbələri

üzrə Dövlət Agentliyi

AMEA - Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası

MST ASC - Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyəti

YİH - yerli icra hakimiyyətləri

**“AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA BƏRK MƏİŞƏT TULLANTILARININ
İDARƏ EDİLMƏSİNİN TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİNƏ DAİR 2018–2022-Cİ İLLƏR
ÜÇÜN MİLLİ STRATEGİYA”NIN TƏSDİQ EDİLMƏSİ HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN SƏRƏNCAMI

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 3-cü bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

1. “Azərbaycan Respublikasında bərk məişət tullantılarının idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsinə dair 2018–2022-ci illər üçün Milli Strategiya” təsdiq edilsin (əlavə olunur).

2. Bu Sərəncamın 1-ci hissəsi ilə təsdiq edilmiş Milli Strategiyanın həyata keçirilməsi üzrə əlaqələndirici orqan Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi müəyyən edilsin.

3. Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi Milli Strategiyanın həyata keçirilməsi ilə bağlı görülən işlər barədə ildə bir dəfədən az olmayaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin.

4. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 1 noyabr 2018-ci il
№ 637

*Azərbaycan Respublikası Prezidentinin
2018-ci il 1 noyabr tarixli 637 nömrəli Sərəncamı ilə
təsdiq edilmişdir*

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA BƏRK MƏİŞƏT TULLANTILARININ İDARƏ
EDİLMƏSİNİN TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİNƏ DAİR 2018–2022-Cİ İLLƏR ÜÇÜN
MİLLİ STRATEGİYA**

1. Giriş

Azərbaycan Respublikasının iqtisadi potensialından səmərəli istifadə olunması, ətraf mühitin mühafizəsi və ekoloji tarazlığın qorunması istiqamətində həyata keçirilmiş məqsədyönlü tədbirlər nəticəsində Böyük Bakının müasir şəhərsalma prinsipləri əsasında inkişaf etdirilməsi, habelə insanların sağlamlığının təmin edilməsi üçün ölkədə kommunal xidmətlərin yaxşılaşdırılmasına, xüsusən bərk məişət tullantılarının idarə edilməsi sisteminin yenidən qurulması, tullantıların yığılması, daşınması, yerləşdirilməsi və zərərsizləşdirilməsi işinin müasir standartlara cavab verən tərzdə qurulmasına əlverişli şərait yaranmışdır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq fərman və sərəncamları ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında ekoloji cəhətdən dayanıqlı sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Proqram”, “Azərbaycan Respublikasında ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılmasına dair 2006–2010-cu illər üçün Kompleks Tədbirlər Planı”, “2011–2013-cü illərdə Bakı şəhərinin və

onun qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət Proqramı”, habelə milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritələri çərçivəsində beynəlxalq investisiyalar cəlb etməklə təhlükəli (o cümlədən radioaktiv) tullantıların yığılması, yerləşdirilməsi və zərərsizləşdirilməsi üçün poliqlonlar yaradılmışdır. Bakı şəhərində yığılan tullantıların zərərsizləşdirilməsi məqsədilə Balaxanı qəsəbəsində istehsalat gücü 500 min ton olan Bərk Məişət Tullantılarının Yandırılması Zavodu tikilmişdir. Həmin zavod istehsalat gücünə görə Şərqi Avropa və MDB məkanında bu tipli ən iri zavodlardan biri hesab edilir və dördüncü nəsil texnologiyaların (4G) tətbiqi ilə ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində Avropa İttifaqının ən sərt normativlərinə uyğun qurulmuşdur. Bakı Bərk Məişət Tullantılarının Yandırılması Zavodunda tullantıların yandırılması nəticəsində ildə 231,5 milyon kVt/saat elektrik enerjisi hasil edilir ki, onun da bir qismi daxili tələbatı ödəmək üçün dövlət enerji şəbəkəsinə ötürülür.

Bakı şəhəri ərazisində yaranan bərk məişət tullantılarının səmərəli idarə edilməsi məqsədilə 2008-ci ildə təsis edilmiş “Təmiz Şəhər” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti paytaxtın ekoloji durumuna ciddi problemlər törədən bərk məişət tullantılarının zərərsizləşdirilməsi üçün Balaxanı poliqlonunun bərpasını təmin etmiş, nəticədə ətraf mühitə təhlükə törədən amillər zərərli tullantıların kənarlaşdırılması yolu ilə aradan qaldırılmış, poliqlon ərazisində tullantıların qəbulu və yerləşdirilməsi üçün meydançalar genişləndirilmiş, daxili yollar yenilənmiş, müvafiq abadlaşdırma və yaşıllaşdırma işləri aparılmışdır.

Eyni zamanda, bərk məişət tullantılarının təkrar dövriyyəyə cəlb edilməsi məqsədilə Almaniyada istehsalı olan qabaqcıl texnologiyalar əsasında qurulmuş və illik gücü 200 min ton olan Balaxanı Bərk Məişət Tullantılarının Çeşidlənməsi Zavodu istismara verilmiş, tullantıların çeşidlənməsi nəticəsində emal üçün yararlı olan kağız, şüşə, plastik, qara və əlvan metal, habelə digər xammalın ayrılması tullantıların ümumi həcmindən azaldılmasına, əlavə xammal bazarının və ölkədə təkrar emalın formalaşdırılmasına və ən önəmlisi, tullantıların ətraf mühitə mənfi təsirinin minimuma endirilməsinə imkan vermişdir.

Qeyd olunanlarla yanaşı, bərk məişət tullantıları üzrə təkrar istehsalı inkişaf etdirmək məqsədilə 2012-ci ildə təməli qoyulmuş və 2017-ci ildə istifadəyə verilmiş Balaxanı Sənaye Parkı fəaliyyətə başlamışdır. Orada işləyən müəssisələrə vergi və gömrük sahəsində tətbiq olunan stimullaşdırıcı tədbirlər, onların rəqabətqabiliyyətli olmasına, səmərəli və ekoloji təhlükəsizlik meyarları əsasında formalaşmasına və yüksək texnologiyalar tətbiq etməsinə təkan vermişdir.

Azərbaycan hökumətinin Dünya Bankı ilə birgə həyata keçirdiyi “Bərk məişət tullantılarının vahid idarəçiliyi” layihəsi çərçivəsində 2011–2014-cü illərdə Böyük Bakı ərazisində bərk məişət tullantılarının yığılıb toplanması və zərərsizləşdirilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi üçün bir sıra tədqiqatlar aparılmışdır.

Azərbaycan Respublikasında bərk məişət tullantılarının idarə edilməsinə dair Milli Strategiyanın hazırlanması və məişət tullantıları sahəsində vahid idarəçiliyin tətbiqi üçün ölkə ərazisindəki vəziyyət təhlil edilmiş, şəhər və rayonlarda bərk məişət tullantılarının davamlı idarə edilməsinə dair daşıma, toplama və zərərsizləşdirmə sisteminin qurulması üçün regional sanitariya poliqlonundan və ötürücü məntəqələrdən ibarət şəbəkənin yaradılması ilə bağlı təkliflər, həmçinin mərhələli hüquqi, inzibati, maliyyə, institusional və texnoloji islahatlara dair tövsiyələr hazırlanmışdır. Layihənin icrası çərçivəsində Bakı şəhərində Qaradağ və Suraxanı poliqlonları tam bərpa olunmuş, çoxsaylı qeyri-qanuni tullantı sahələri müəyyən edilərək təmizlənmiş, yeni texnika və avadanlıq alınmış və tullantıların idarə edilməsi üçün ilkin informasiya bazası yaradılmışdır.

Bakı ərazisində fəaliyyət göstərən yeni sistemlər istisna olmaqla, regionlarda əksər hallarda tullantıların açıq zibilxanalarda toplanması, bu məqsədlə ayrılmış sahələrin hasarlanmaması, həmin sahələrdə basdırılan tullantılardan əmələ gələn çirkləndirici maddələrin qrunt sularına qarışması, bəzi tullantı poliqonlarının birbaşa olaraq çayların sahili boyunca və subasar düzənliklərdə yerləşdirilməsi bu sahəyə xüsusi diqqət yetirilməsi zərurətini yaradır.

Layihənin prioritet istiqamətlərindən biri kimi bərk məişət tullantılarının idarə edilməsi ilə bağlı hazırlanmış tövsiyələr əsasında “Azərbaycan Respublikasında bərk məişət tullantılarının idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsinə dair 2018–2022-ci illər üçün Milli Strategiya” (bundan sonra – Milli Strategiya) formalaşdırılmış, birinci mərhələdə 5 (beş) ili əhatə edəcək bu Milli Strategiyanın uğurla həyata keçirilməsi üçün konkret addımlar atılmasına və müsbət nəticələr əldə edilməsinə yönələn müvafiq tədbirlər müəyyənləşdirilmişdir.

Milli Strategiyanın yerinə yetirilməsi bərk məişət tullantılarının əmələ gəldiyi yerlərdə (ev təsərrüfatları, sosial və ticarət obyektləri, idarə və təşkilatlar, istirahət və turizm obyektləri və s.) qida tullantılarının, kağız, plastik, metal, şüşə ilə yanaşı, söküntü və tikinti tullantılarının, habelə elektrik lampaları, köhnə və yararsız elektrik/elektronika cihazlarının, batareyaların, atılmış dərmanların və kimyəvi məhsulların kənarlaşdırılması və utilizasiyası mövcud problemlərin aradan qaldırılmasına, ölkə ərazisində bərk məişət tullantılarının idarə edilməsi ilə bağlı toplanılma, daşınma və zərərsizləşdirilmə sisteminin təkmilləşdirilməsinə, səmərəliliyin artırılmasına, əlavə xammal bazarının formalaşdırılmasına, təkrar emal sahələrinin qurulmasına, təkrar istehsal sahəsinə marağı olan potensial sahibkarlar və investorlar üçün əlverişli şərait yaradılmasına, dövlət büdcəsindən bu sahəyə ayrılan subsidiyaların tədricən azaldılmasına, göstərilən xidmətlər müqabilində alınan ödənişlərin yığım səviyyəsinin artırılması istiqamətində işlərin daha da sürətləndirilməsinə, habelə beynəlxalq təcrübədən istifadə etməklə, müasir texnologiyalar əsasında yeni müəssisələr yaradılmasına, təkrar emal bazarının möhkəmləndirilməsinə və əhalinin məşğulluq səviyyəsinin yüksəldilməsinə imkan verəcəkdir.

2. Milli Strategiyanın məqsədləri

2.1. Milli Strategiyanın məqsədləri aşağıdakılardır:

2.1.1. bərk məişət tullantılarının yığılması xidmətlərinin Azərbaycan Respublikasındakı bütün yaşayış və qeyri-yaşayış müəssisələrinə doğru genişləndirilməsi;

2.1.2. çeşidlənib yeni məhsul əldə edilməsi xərc baxımından sərfəli olmayan və yeni ehtiyatların bərpasına sərf edilə bilməyən bütün tullantıların təhlükəsiz və səmərəli zərərsizləşdirilməsinin təmin edilməsi;

2.1.3. ictimai təhsil, səmərəli ictimai maarifləndirmə kampaniyaları, yeni bərk tullantı sistemləri və bazarın inkişaf etdirilməsi vasitəsilə çeşidləmə, emal və tullantılardan təkrar istifadə yolu ilə ehtiyatların bərpa edilməsi potensialının artırılması;

2.1.4. ictimai sağlamlığa və ətraf mühitə dəyən zərərin azaldılması məqsədilə potensial təhlükəli tullantıların xüsusi şəkildə idarə edilməsi;

2.1.5. mənfi təsirləri azaltmaq məqsədilə ekoloji tələblərə cavab verməyən açıq zibilxanaların tədricən ləğv edilməsi.

3. Milli Strategiyanın prioritet istiqamətləri

3.1. Milli Strategiyanın prioritet istiqamətləri aşağıdakılardır:

3.1.1. bərk məişət tullantılarının idarə edilməsində qabaqcıl təcrübənin və mütərəqqi texnologiyaların tətbiqi hesabına bütövlükdə bu sahədə idarəetmə keyfiyyətinin artırılması və səmərəliliyin təmin edilməsi;

3.1.2. sahənin maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi, yeni infrastruktur obyektlərinin inşası, müasir texnika və avadanlıqla təchizatın təmin edilməsi;

3.1.3. bərk məişət tullantılarının idarə edilməsində beynəlxalq standartlara (tullantıların azaldılması, onların təkrar istifadə və emal üçün çeşidlənməsi, ehtiyatların bərpa edilməsi) əsaslanaraq fəaliyyətin təmin olunması;

3.1.4. bərk məişət tullantılarının idarə edilməsinə dövlət büdcəsindən ayrılan subsidiyaların tədricən azaldılması, yeni tarif sisteminin və yığım mexanizmlərinin tətbiq edilməsi;

3.1.5. müasir üsullar tətbiq edilməklə, bərk məişət tullantılarından enerji alınması üçün müvafiq tədbirlər görülməsi.

4. Milli Strategiyanın maliyyələşdirilməsi

4.1. Milli Strategiyada öz əksini tapmış tədbirlərin icrasının aşağıdakı mənbələr hesabına maliyyələşdirilməsi nəzərdə tutulur:

4.1.1. dövlət büdcəsinin xərclərində müvafiq dövlət qurumlarının bərk məişət tullantılarının idarə etməsi üçün nəzərdə tutulmuş vəsait;

4.1.2. mikrokreditlər;

4.1.3. beynəlxalq donorların və maliyyə qurumlarının qrantları;

4.1.4. yerli və xarici investisiyalar;

4.1.5. qanunvericiliklə qadağan olunmayan digər maliyyə mənbələri.

5. Milli Strategiyanın icrasından gözlənilən nəticələr

5.1. Milli Strategiyanın həyata keçirilməsindən gözlənilən əsas nəticələr aşağıdakılardır:

5.1.1. bərk məişət tullantılarının yığılması, daşınması, təkrar emalı və zərərsizləşdirilməsi proseslərinin təkmilləşdirilməsi;

5.1.2. ölkənin bütün şəhər və kəndlərinin ərazilərində bərk tullantıların yığılmasını, təkrar emalını və zərərsizləşdirilməsini təkmilləşdirəcək investisiyaların və inkişaf sxemlərinin qurulmasında mövcud ehtiyatlardan səmərəli istifadənin təmin edilməsi;

5.1.3. respublikanın bütün ərazisini əhatə edəcək bərk məişət tullantılarının regional sanitariya poliqlonlarının və ötürücü məntəqələrin yaradılması, bu xidmətin bütün yaşayış məntəqələrinə doğru genişləndirilməsi;

5.1.4. bərk məişət tullantılarının idarə edilməsi sahəsində göstərilən xidmətlər müqabilində alınan ödənişlərin yığım səviyyəsinin artırılması və tarif cədvəllərinin təkmilləşdirilməsi;

5.1.5. bərk məişət tullantılarının idarə edilməsi üçün dövlət büdcəsindən ayrılan maliyyə yardımının mərhələli şəkildə azaldılması;

5.1.6. ictimai sağlamlığın təmin edilməsi;

5.1.7. ətraf mühitə mənfəət təsirlərinin azaldılması və təbii sərvətlərdən davamlı istifadə edilməsi;

5.1.8. əhəlinin məşğulluq səviyyəsinin artırılması, kommunal xidmətlər sahəsində yeni iş yerlərinin açılması və səmərəliliyin yüksəldilməsi.

6. Milli Strategiyanın icrası və ehtiyatların səfərbər edilməsi

6.1. Milli Strategiya Azərbaycan Respublikasında bərk məişət tullantılarının idarə edilməsi tədbirlərinin təkmilləşdirilməsi üzrə Fəaliyyət Planı çərçivəsində görülməli tədbirləri, icraya məsul dövlət orqanlarını, həmçinin icra müddətlərini müəyyən edir.

**7. Azərbaycan Respublikasında bərk məişət tullantılarının idarə edilməsinin
təkmilləşdirilməsi üzrə
FƏALİYYƏT PLANI**

Sıra №-si	Tədbirin adı	Gözlənilən nəticələr	İcraçı orqanlar	İcra müddəti (illər üzrə)
1	2	3	4	5
7.1. Bərk məişət tullantılarının idarə edilməsi sahəsində institusional tədbirlər				
7.1.1.	Mövcud institusional və təşkilati təsisatların təkmilləşdirilməsi	müvafiq islahatlar aparılması yolu ilə idarəetmə sahəsində səmərəlilik artacaqdır	İqtisadiyyat Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi	2018–2019
7.1.2.	Ölkə üzrə bərk məişət tullantılarının zərərsizləşdirmə təsisatlarının (sanitariya poliqlonları, ötürücü məntəqələr) idarə olunması, toplama və daşıma fəaliyyəti ilə məşğul olan yerli idarəetmə orqanlarına dəstək verilməsi	bərk məişət tullantılarının idarə edilməsi sahəsində fəaliyyət göstərən kadrların bilik və bacarıq səviyyəsi artacaqdır	İqtisadiyyat Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi	2018–2019
7.1.3.	Bərk məişət tullantılarının idarə edilməsi sahəsində normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi	müvafiq normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi yolu ilə zəruri addımlar atılacaqdır	İqtisadiyyat Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi	2018–2019
7.1.4.	Bərk məişət tullantılarının idarə edilməsi üzrə milli informasiya sisteminin yaradılması	informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının imkanlarından geniş istifadə ediləcəkdir	İqtisadiyyat Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi	2018–2020
7.1.5.	Bərk məişət tullantılarının idarə edilməsi xidmətlərinə görə tariflərin təkmilləşdirilməsi	sahə üzrə səmərəliliyin artırılması məqsədilə mərhələli şəkildə yeni tariflər tətbiq ediləcəkdir	Tarif (Qiymət) Şurası	2018
7.1.6.	Malların (məhsulların) istehsalı, emalı və idxalı ilə məşğul olan hüquqi şəxslərin və fərdi sahibkarların	hüquqi şəxslərin və fərdi sahibkarların malların (məhsulların) istehsalı, emalı və idxalında mövcud	İqtisadiyyat Nazirliyi	2018–2019

	fəaliyyəti ilə bağlı yaranan bərk məişət tullantılarının idarə olunması ilə bağlı məsuliyyətin müəyyən edilməsi üçün "İstehsalçının genişləndirilmiş məsuliyyəti" mexanizminin tətbiqinə dair təkliflərin hazırlanması	resurslardan səmərəli istifadə ilə bağlı məsuliyyəti artacaqdır		
7.2. Bərk məişət tullantılarının idarə edilməsi sahəsində elmi təminatın və kadr potensialının gücləndirilməsi, ictimai maarifləndirmə tədbirləri				
7.2.1.	Bərk məişət tullantılarının idarə edilməsi sahəsində kadr potensialının artırılması	mütəmadi olaraq müvafiq təlimlər keçiriləcək və sahənin tələblərinin ödənilməsi üçün yeni kadrlar hazırlanacaqdır	İqtisadiyyat Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi	2018–2021
7.2.2.	Bərk məişət tullantılarının idarə edilməsi sahəsinə maarifləndirmə işinin gücləndirilməsi (informasiyayönlü vəsaitlərin (kitablar, metodiki tövsiyələr, broşürlər) nəşri və bu sahədə çalışanlara çatdırılmasının təmin edilməsi, ictimaiyyət arasında tullantıların çeşidlənməsi ilə bağlı təbliğat işinin həyata keçirilməsi)	maarifləndirmə işləri gücləndiriləcək və informasiyayönlü yeni vəsaitlər nəşr ediləcəkdir	İqtisadiyyat Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi	2018–2022
7.3. Bərk məişət tullantılarının idarə edilməsi üzrə infrastruktur təminatının yaxşılaşdırılması				
7.3.1.	Bakı şəhərində bərk məişət tullantılarının yığılması və daşınması sisteminin təkmilləşdirilməsi	xidmətin əhatə dairəsi bütün yaşayış məntəqələrinə doğru genişləndiriləcək, bu sahə yeni texnika və tullantı konteynerləri ilə təchiz ediləcəkdir	İqtisadiyyat Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti	2018–2022
7.3.2.	Bakı şəhərində çeşidləmə poliqonlarının və ötürücü məntəqələrin tikintisi, irihəcmli tullantıların yığılması mərkəzlərinin yaradılması, maşın və	tullantılar yığılaraq son zərərsizləşdirmə sahəsinə çatdırılacaqdır	İqtisadiyyat Nazirliyi, Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti	2018–2022

	mexanizmlərlə təchiz edilməsi			
7.3.3.	Bakı Bərk Məişət Tullantılarının Yandırılması Zavodunun fəaliyyəti zamanı əmələ gələn bütün növ tullantıların zərərsizləşdirilməsi məqsədilə Bakı şəhərinin Sabunçu rayonunda müvafiq infrastrukturun yaradılması	ətraf mühitə zərərli təsir minimuma endiriləcək, təhlükəli tullantılar və təhlükəsiz tibbi tullantılar vahid ərazidə zərərsizləşdiriləcəkdir	İqtisadiyyat Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi	2018–2022
7.3.4.	Bakı şəhərinin ərazisində yaranan söküntü və tikinti tullantılarının utilizasiyası məqsədilə müvafiq infrastrukturun yaradılması	şəhərdə formalaşan söküntü və tikinti tullantıları vahid ərazidə utilizə ediləcəkdir	İqtisadiyyat Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi	2018–2022
7.3.5.	Bölgələrdə sanitariya poliqonlarının və ötürücü məntəqələrin layihələndirilməsi və tikintisi	ətraf mühitə zərərli təsir minimuma endiriləcək və bölgələrdə formalaşan məişət tullantıları kompleks şəkildə zərərsizləşdiriləcəkdir	İqtisadiyyat Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2018–2022
7.3.6.	Bölgələrdəki tullantı sahələrində (poliqonlarda) təkmilləşdirmə işlərinin aparılması (hasarlama, torpaqlama işləri və sahələrə nəzarətin təşkili)	mövcud tullantı sahələrinə nəzarət gücləndiriləcəkdir	İqtisadiyyat Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2018–2022

7.3.7.	Bölgələrdə bərk məişət tullantılarının yığılması və daşınması sisteminin təkmilləşdirilməsi və əhatə dairəsinin genişləndirilməsi məqsədi ilə tullantı daşıyan yük maşınlarının və konteynerlərin sayının artırılması, mövcud infrastrukturun bərpası və yeni infrastruktur obyektlərinin tikintisi, lazımı avadanlıqla təchiz edilməsi	tullantı daşıyan yük maşınlarının və konteynerlərin sayı artırılacaq, mövcud infrastruktur bərpa olunacaq və yeni təsisatlar tikiləcəkdir	İqtisadiyyat Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2018–2022
7.4. Bərk məişət tullantılarının idarə edilməsinə dövlət dəstəyi tədbirləri				
7.4.1.	Bərk məişət tullantılarının idarə edilməsi sahəsinə yerli və xarici investisiyalar cəlb edilməsinin təşviqi və dövlət-sahibkar tərəfdaşlığı modellərinin tətbiqi	idarəetmə sahəsinə yerli və xarici investorlar cəlb olunacaqdır	İqtisadiyyat Nazirliyi	2018–2022
7.4.2.	Məişət tullantılarının çeşidlənməsi və təkrar emalı üçün müəssisələr yaradılmasının dəstəklənməsi	yeni təkrar emal müəssisələri yaradılacaqdır	İqtisadiyyat Nazirliyi	2018–2022

**“AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA PLASTİK QABLAŞDIRMA
TULLANTILARININ ƏTRAF MÜHİTƏ MƏNFI TƏSİRİNİN AZALDILMASINA
DAİR 2019–2020-Cİ İLLƏR ÜÇÜN TƏDBİRLƏR PLANI”NIN TƏSDİQ EDİLMƏSİ
HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN SƏRƏNCAMI

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

1. “Azərbaycan Respublikasında plastik qablaşdırma tullantılarının ətraf mühitə mənfi təsirinin azaldılmasına dair 2019–2020-ci illər üçün Tədbirlər Planı” təsdiq edilsin (əlavə olunur).

2. Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi:

2.1. bu Sərəncamın 1-ci hissəsi ilə təsdiq edilən Tədbirlər Planında nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrasını əlaqələndirsin;

2.2. Tədbirlər Planında nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrasının gedişi barədə ildə bir dəfə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin.

3. Tədbirlər Planında nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrasının monitorinqini və qiymətləndirilməsini Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin sifarişi əsasında İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzi həyata keçirsin.

4. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 7 fevral 2019-cu il
№ 935

*Azərbaycan Respublikası Prezidentinin
2019-cu il 7 fevral tarixli 935 nömrəli Sərəncamı ilə
təsdiq edilmişdir*

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA PLASTİK QABLAŞDIRMA
TULLANTILARININ ƏTRAF MÜHİTƏ MƏNFI TƏSİRİNİN AZALDILMASINA
DAİR 2019-2020-Cİ İLLƏR ÜÇÜN
TƏDBİRLƏR PLANI**

1. QISA XÜLASƏ

“Azərbaycan Respublikasında plastik qablaşdırma tullantılarının ətraf mühitə mənfi təsirinin azaldılmasına dair 2019-2020-ci illər üçün Tədbirlər Planı” (bundan sonra - Tədbirlər Planı) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalına və emalına dair Strateji Yol Xəritəsi"nə müvafiq olaraq, plastik qablaşdırma məhsullarından kütləvi istifadənin bitkilərə, heyvanlara, torpaq və su resurslarına mənfi təsirinin

qiymətləndirilməsi əsasında bu sahədə çirklənmənin azaldılması ilə bağlı tədbirlərin icrası məqsədilə hazırlanmışdır.

Tədbirlər Planı 2020-ci ilədək strateji baxışı, 2025-ci ilədək olan dövr üçün uzunmüddətli baxışı və 2025-ci ildən sonrakı dövr üçün hədəf baxışını əhatə edir. Burada sahə üzrə idarəetmənin səmərəliliyinə və yüksək xidmət səviyyəsinə nail olmaq üçün genişmiqyaslı tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Tədbirlər Planı hazırlanarkən Azərbaycan Respublikasında bu sahədə mövcud vəziyyət araşdırılmış, habelə beynəlxalq təcrübəyə əsaslanaraq plastik qablaşdırma tullantılarının toplanılması, daşınması, utilizasiyası və təkrar emalı zənciri boyunca yüksək səmərəlilik və keyfiyyət səviyyələri, tənzimləyici mexanizmlər, istifadə olunan idarəetmə prinsipləri və digər istiqamətlər üzrə təhlillər aparılmış, plastik tullantılarla bağlı durumun yaxşılaşdırılması üçün dünyanın qabaqcıl ölkələrinin analoji təcrübəsindən istifadə edilməklə strateji məqsədlər müəyyənləşdirilmişdir.

Tədbirlər Planı çərçivəsində görülməsi planlaşdırılan işlər nəticəsində plastik qablaşdırma tullantılarının ətraf mühitə mənfi təsirinin azaldılması hədəflənir. Bu məqsədlə, plastik qablaşdırma tullantılarının idarə olunması sisteminin təkmilləşdirilməsi və səmərəliliyinin artırılması, əlavə xammal bazarının formalaşdırılması, alternativ qablaşdırma vasitələrindən istifadənin genişləndirilməsi, təkrar istehsal sahəsində maraqlı olan potensial sahibkarlar və investorlar üçün əlverişli mühitin yaradılması, toplanma və emal sisteminin maliyyələşdirilməsi mənbələrinin formalaşdırılması üçün normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi, habelə beynəlxalq təcrübədən istifadə etməklə, müasir texnologiyalar əsasında yeni müəssisələrin yaradılması, təkrar emal bazarının möhkəmləndirilməsi, yeni iş yerlərinin açılması gözlənilir.

2. QLOBAL TRENDLƏR

2.1. Plastik qablaşdırma tullantılarının səmərəli idarə edilməsi

Plastik qablaşdırma tullantıları ətraf mühiti çirkləndirən əsas faktorlardan biridir. Bərk məişət tullantılarının tərkibində plastik tullantıların miqdarı 1960-cı illərdə 1 faizə qədər olmuşdursa, hazırda bu göstərici 12 faizdən çoxdur. Vəziyyəti mürəkkəbləşdirən cəhətlərdən biri də plastik tullantıların təbiətdə yüz illər ərzində parçalanmaması, miqdarının isə ilbəl artmasıdır. Araşdırmalar göstərir ki, bu tullantılar düzgün idarə olunmadığından ətraf mühiti və sututurları çirkləndirir, kənd təsərrüfatı torpaqlarının dərin qatlarına keçərək bitkilərin normal inkişafını ləngidir və məhsuldarlığın aşağı düşməsinə səbəb olur. Digər tərəfdən, həmin tullantılar yanan zaman əmələ gələn toksiki tüstü atmosfer havasını zəhərləyir. Odur ki, plastik tullantıların təbiətə mənfi təsirinin aradan qaldırılması ətraf mühitin qorunması sahəsində prioritet hesab olunur.

Ətraf mühitə təsiri azaltmaq və idarəetmə səviyyəsini təkmilləşdirmək məqsədilə 1994-cü ildə Avropa İttifaqına üzv ölkələr üçün "Qablaşdırma və qablaşdırma tullantıları haqqında" 94/62/EC sayılı Direktiv qəbul olunmuşdur. Bu Direktivdə qablaşdırma tullantılarının azaldılmasına, qablaşdırma vasitələrindən təkrar istifadəyə dair müddəalar nəzərdə tutulmuş, qablaşdırma tullantılarının təkrar emalı və utilizasiyası üzrə kvotalar müəyyən edilmişdir. Tullantıların emalı səviyyəsinin inkişafı nəzərə alınaraq, bu kvotalara dövrü qaydada yenidən baxılır. Məsələn, Direktivə görə, qablaşdırma tullantılarının 50-65 faizi çeşidlənməli və utilizasiya edilməli, bütün qablaşdırma materiallarının 25-45 faizi təkrar emal olunmalıdır^[1]. 2001-ci ildə həmin kvotalara yenidən baxılmış və utilizasiya kvotası 6070 faiz, təkrar emal kvotası isə 55-70 faiz müəyyən edilmişdir.

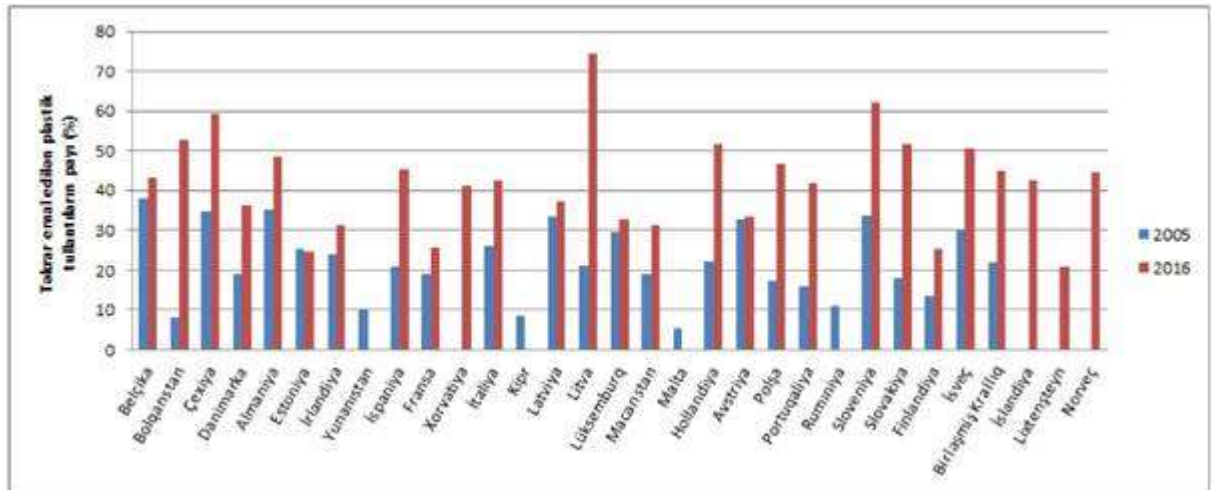
Avropa İttifaqının üzvü olan dövlətlər qablaşdırma tullantılarının əmələ gəlməsinin qarşısını almaq və bu tullantıların ətraf mühitə təsirini azaltmaq üçün qablaşdırma tullantılarından təkrar istifadə sisteminin formalaşdırılması ilə bağlı tədbirlər görürlər. Eyni zamanda, nəzərdə tutulan hədəflərə nail olmaq üçün qablaşdırma tullantılarının, o cümlədən plastik qablaşdırma tullantılarının qaytarılması və ya toplanılması, təkrar emalı sistemləri tətbiq edilir. Bu məqsədlə bir sıra Avropa ölkələrinin qanunvericiliyi Avropa İttifaqı qanunvericiliyinə uyğunlaşdırılmışdır.

Bir sıra Avropa ölkələrində qablaşdırma materiallarının toplanmasının, utilizasiyasının və təkrar emalının maliyyələşdirilməsini qeyri-kommersiya təşkilatları (fondlar) həyata keçirirlər.

Qablaşdırma tullantılarının toplanması və təkrar emalının maliyyələşdirilməsində ilk dəfə olaraq Almaniyada tətbiq olunan “Yaşıl nöqtə” (“Grüne Punkt” – “Green Dot”) sistemindən artıq iyirmiye yaxın Avropa ölkəsində istifadə olunur. Bu sistem istehsalçının və ya qablaşdırıcılardan sənayedə istifadə edənlərin öz qablaşdırma tullantılarını toplayaraq emal etməsinə və ya bu sahədə ixtisaslaşmış təkrar emal müəssisələrinin maliyyələşdirilməsinə əsaslanır.

Bu sahədə aparılan işlər, tətbiq olunan mexanizmlər nəticəsində hazırda qablaşdırma tullantıları tullantı kimi deyil, təkrar emal materialı kimi yeni əhəmiyyət qazanmışdır. Nəticə etibarilə, bəzi ölkələrdə plastik qablaşdırma tullantılarının 60-70 faizi təkrar emal edilir (şəkil 1).

Şəkil 1. Avropa İttifaqına üzv olan ölkələrdə 2005-ci və 2016-cı illərdə plastik qablaşdırma tullantılarının təkrar emal səviyyəsi (faizlə)

Mənbə: Avropa İttifaqının Statistika Bürosu (Avrostat)

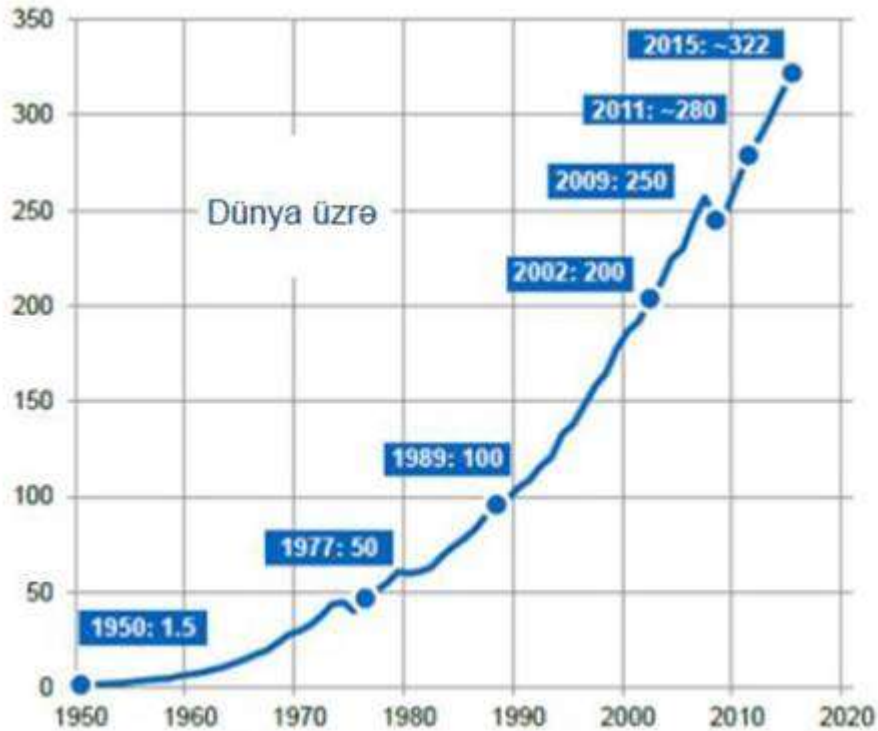
Tullantıların təkrar emalı, eyni zamanda, əhali artımı və iqtisadiyyatın inkişafı ilə əlaqədar təbii ehtiyatların dayanıqlı idarə olunması strateji hədəfi baxımından da mühümdür. Bu səbəbdən dünyanın bir sıra ölkələri tullantıların azaldılması, yenidən istifadəsi və təkrar

emalı kimi təməl prinsipləri (“3R - Reduce, Reuse, Recycle”)  sas tutaraq, istehlak tullantılarının səmərəli idarə olunması istiqamətində hədəflər m y y n etmiŐ l r.

2.2. Plastik tullantılarının yaranması tempinin azaldılması

1950-ci ildə dünya üzrə təxminən 1,5 milyon ton plastik istehsal olunmuŐ dur. Bu göstərici 1990-cı ildə təxminən 100 milyon tona  atmıŐ , 2015-ci ilə qədər isə 3 dəfə artaraq təxminən 322 milyon ton t Ő kil etmiŐ dir (Ő kil 2).

Ő kil 2. 1950-2015-ci illərdə dünya üzrə plastik məmulat istehsalı (milyon tonla)

Mənbə: Beynəlxalq StandartlaŐ dırma T Ő kilatı (ISO)

Sürətlə artan plastik məmulat istehsalı plastik tullantılarının, o cümlədən plastik qablaŐ dırma tullantılarının daha böyük temp  çoxalmasına təkan vermiŐ dir. Bu baxımdan, artan plastik tullantılarının ətraf mühitə və insan saĖlamlıĖına təsiri səbəbindən plastik tullantılarının yaranması tempinin azaldılması istiqamətində qlobal miqyasda bir sıra tədbirlər görülür.

Hazırda bir çox inkiŐ af etmiŐ  ölkələrdə plastik qablaŐ dırıcılardan istifadənin azaldılması istiqamətində müvafiq qanunvericilik bazası yaradılır, müxtəlif iqtisadi mexanizmlərdən istifadə edilməklə plastik tullantılarının toplanması və təkrar emalı sistemi t kmill Ő dirilir. Avropa ölkələrinin bir çoxunda bu məqsədlə plastik torbalardan istifadənin m hdudlaŐ dırılması istiqamətində əsas tədbir kimi plastik torbaların  d niŐ li olması və ya ekoloji vergi t tbiqu kimi üsullardan istifadə edilir. Bununla yanaŐ , dəfələrlə istifadə oluna bilən parça torbalardan,

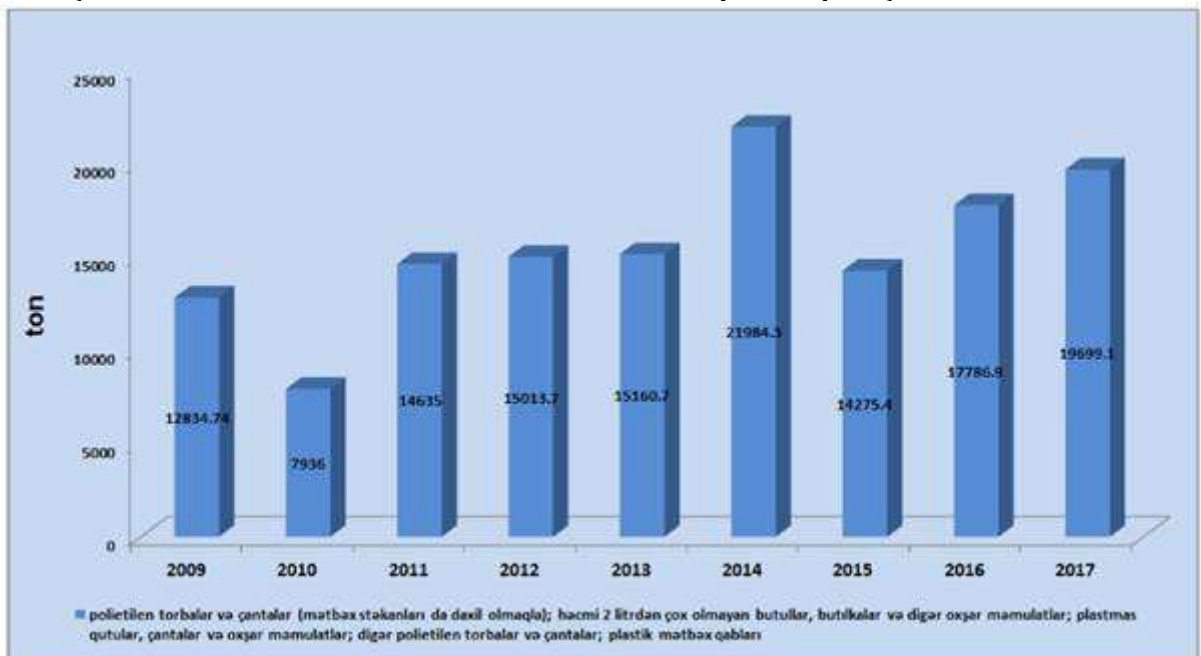
bakteriyaların və ya digər canlı orqanizmlərin parçalaya biləcəyi çantalardan istifadənin təşviqi də görülməmişdir.

Region ölkələrində də plastik tullantıların azaldılması məqsədilə son illərdə bir sıra tədbirlər görülmüşdür. Türkiyədə ilkin mərhələdə bütün satış nöqtələrində qalınlığı 15-50 mikron olan plastik torbaların istifadəçilərə və ya istehlakçılara pulsuz verilməsi qadağan olunmuşdur. Gürcüstanda qalınlığı 15 mikrondan az olan plastik torbaların idxalı, istehsalı və satışı qadağan edilmişdir. Bununla yanaşı, istehsalçılar üçün istehsal etdikləri torbaların üzərinə şirkətin işarəsini və adını qeyd etmək tələbi də qoyulmuşdur.

4. MÖVCUD VƏZİYYƏTİN TƏHLİLİ

Plastik qablaşdırma tullantılarının ətraf mühitə mənfi təsirinin minimuma endirilməsi baxımından bu tullantıların səmərəli idarə olunması ilə bağlı tədbirlər görülməsi zəruridir. Son illərdə ölkədə bu istiqamətdə, o cümlədən ətraf mühitin qorunması, təbii resurslardan səmərəli istifadə, tullantıların utilizasiyası, təkrar emalı, təkrar istifadəsi, aztullantılı və ya tullantısız texnologiyaların tətbiqi hədəflərinə nail olmaq istiqamətində bir çox məqsədyönlü işlər görülmüşdür.

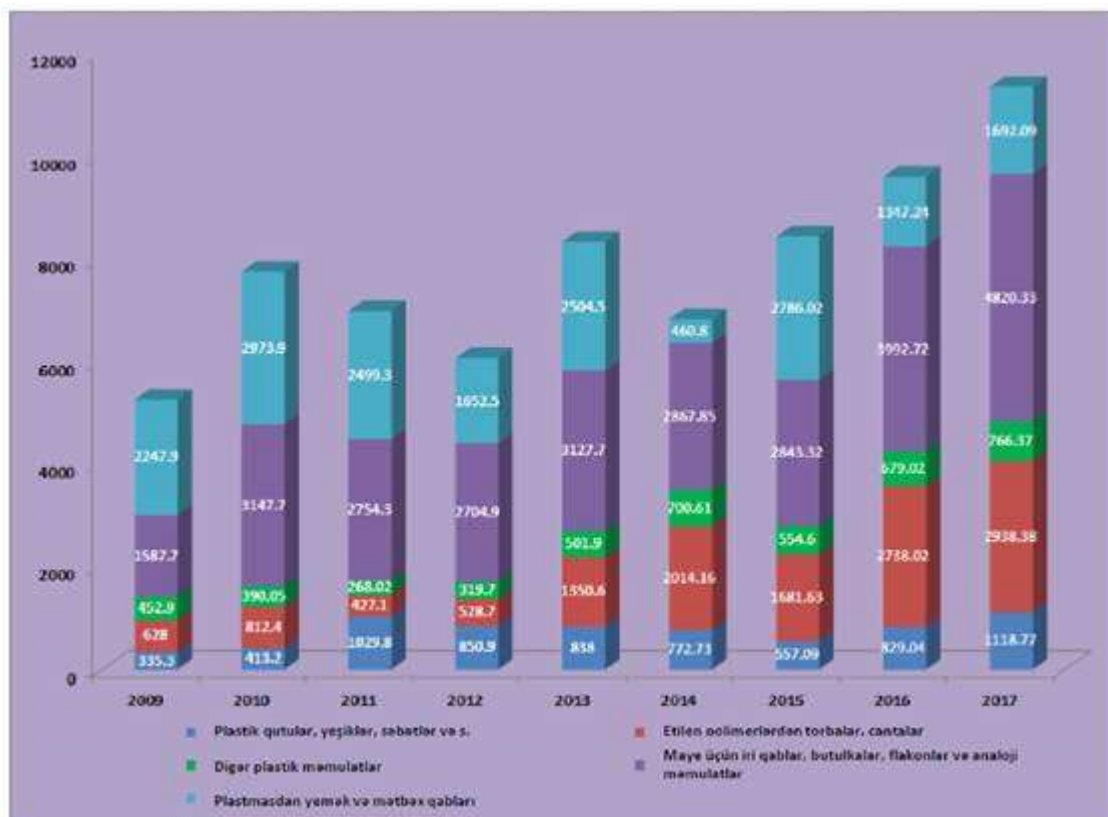
Şəkil 3. 2009-2017-ci illərdə ölkədə istehsal olunan plastik qablaşdırma məhsulları

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2017-ci ildə ölkədə istehsal olunan plastik qablaşdırma məhsullarının həcmi 2010-cu ilə müqayisədə təqribən 2,5 dəfə artmışdır (şəkil 3). Eyni zamanda, 2009-cu ilə müqayisədə 2017-ci ildə ölkəyə 5 dəfə çox plastik qablaşdırıcı idxal edilmişdir (şəkil 4). Ekspertlərin qiymətləndirmələrinə görə, ölkədə hər il orta hesabla adambaşına 24 kq plastik tullantı yaranır.

Şəkil 4. 2009-2017-ci illərdə ölkəyə idxal olunan plastik qablaşdırma məhsullarının dinamikası

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsi

Ölkədə emal (təkrar emal) və xidmət müəssisələrinin qurulmasına dəstək məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2011-ci il 28 dekabr tarixli 1947 nömrəli Sərəncamı ilə Balaxanı Sənaye Parkı yaradılmışdır. Bu parkın yaradılmasında başlıca hədəf təkrar istehsal sahəsində maraqlı olan potensial sahibkarlar və investorlar üçün əlverişli şəraiti təmin etməkdir. Yaşıl biznesin, əsasən də tullantıların təkrar emalı sənayesinə marağı artırmaq məqsədilə potensial sahibkarlar üçün əlverişli vergi güzəştləri və infrastruktur şəraiti yaradılmışdır.

Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 1 noyabr tarixli 637 nömrəli Sərəncamı ilə "Azərbaycan Respublikasında bərk məişət tullantılarının idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsinə dair 2018-2022-ci illər üçün Milli Strategiya" təsdiq edilmiş, ölkədə bərk məişət tullantılarının idarə edilməsi işinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı istiqamətlər müəyyən edilmişdir.

Hazırda istehsalat və məişət tullantılarının ətraf mühitə zərərli təsirinin qarşısının alınması, təbiətdə ekoloji tarazlığın təmin olunması, habelə belə tullantıların təkrar xammal mənbələri kimi təsərrüfat dövriyyəsinə cəlbi məqsədilə tullantıların idarə olunması sahəsində

dövlət siyasəti Azərbaycan Respublikasının “İstehsalat və məişət tullantıları haqqında” 1998-ci il 30 iyun tarixli 514-IQ nömrəli Qanunu ilə tənzimlənir. Lakin plastik qablaşdırma tullantılarının həcmninə ilbəil artması bu sahədə idarəetmənin gücləndirilməsi üçün qanunvericilik bazasının beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla təkmilləşdirilməsini, habelə uçot, hesabatvermə və monitoring sistemlərinin, müvafiq iqtisadi mexanizmlərin formalaşdırılmasını zəruri edir.

Azərbaycanda plastik qablaşdırma tullantılarının idarə olunması sahəsindəki boşluqlar nəticəsində ətraf mühit komponentlərinə mənfi təsirlər artmaqda davam edir. Belə ki, ölkədə tullantıların idarə olunması sahəsi aşağıdakı problemlərlə səciyyələnə bilər:

- plastik qablaşdırma tullantılarının toplanması və emalı ilə bağlı hüquqi bazanın təkmil olmaması;
- beynəlxalq praktikada geniş tətbiq edilən, plastik tullantıların da daxil olduğu bəzi istehlak tullantılarının (qablaşdırma, elektrik və elektron avadanlıqların, tullantı təkərlər, batareya və akkumulyator, istifadə müddəti başa çatmış nəqliyyat vasitələri və s.) toplanılması və iqtisadi dövriyyəyə cəlb edilməsinin təşkili üzrə xüsusi sistemin olmaması;
- qablaşdırma tullantılarının toplanılması üzrə xidmət bazarının yaxşı inkişaf etməməsi;
- plastik qablaşdırma tullantılarının təkmil çeşidlənmə və toplanma sisteminin formalaşmaması;
- plastik qablaşdırma tullantılarının yaranması, toplanılması, emalı, yandırılması, poliqonlarda basdırılması haqqında statistik məlumatların məhdudluğu.

4.1. Plastik qablaşdırma tullantılarının idarə olunması sektorunun GZİT (Güclü və Zəif tərəflər, İmkanlar və Təhlükələr) təhlili

Güclü tərəflər	Zəif tərəflər
Təkrar emal müəssisələrinin mövcudluğu; toplanılma və çeşidlənmə təşəbbüslərinin olması.	Qanunvericilik bazasının təkmil olmaması; mövcud standartların beynəlxalq tələblərə tam uyğun olmaması; uçot sistemində boşluqların olması; müasir texnologiyalardan istifadə səviyyəsinin qənaətbəxş olmaması; idarəetmənin təkmil olmaması.
İmkanlar	Təhlükələr

<p>Yerli istehsal müəssisələrinin açılması; yeni bazarların formalaşdırılması; müasir texnologiyaların mənimsənilməsi; investisiyaların cəlb olunması; dövlət-biznes tərəfdaşlığı imkanlarının olması.</p>	<p>Xarici biznes risklərinin olması; texnoloji problemlərin yaranması; beynəlxalq bazarlara çıxış imkanlarının məhdud olması.</p>
--	---

5. STRATEJİ BAXIŞ

5.1. 2020-ci ilədək strateji baxış

2020-ci ilədək strateji baxış təkmil normativ hüquqi bazaya, əhatəli monitoring mexanizminə əsaslanan, tullantıların azaldılmasını və təkrar emalını stimullaşdıran plastik qablaşdırma tullantılarının idarə olunması ekosisteminin gücləndirilməsini nəzərdə tutur.

5.2. 2025-ci ilədək olan dövr üçün uzunmüddətli baxış

2025-ci ilədək olan dövr üçün uzunmüddətli baxış plastik qablaşdırma tullantılarının daxil olduğu xüsusi tullantı axınlarının idarə edilməsi sahəsində təkmilləşdirilmiş institusional mühitin, qanunvericilik bazasının və mütərəqqi idarəetmə sisteminin tətbiqinə, müasir texnologiyalardan istifadə yolu ilə ətraf mühitə təsir azaldılmasına, tullantıların idarə edilməsində innovativ texnologiyaların tətbiqinə və özəl sektorun geniş iştirakına nail olmaqdır.

Uzunmüddətli baxışın şərhı

Azərbaycan Respublikasında 2025-ci ilədək plastik qablaşdırma tullantılarının idarə olunması ilə bağlı uzunmüddətli hədəflər çərçivəsində istehlak tullantılarının utilizasiyası və təkrar emalı sahəsində mühüm təkmilləşdirmə işləri həyata keçiriləcək, alternativ qablaşdırma vasitələrindən istifadə genişləndiriləcək, ətraf mühitə mənfi təsir xeyli azaldılacaqdır.

Tullantıların idarə olunması sektorunda fəaliyyətin səmərəliliyinin yüksəldilməsi üçün plastik qablaşdırma tullantılarının idarə olunması zəncirinin bütün həlqələrinin (toplama, daşıma, çeşidləmə, utilizasiya və təkrar emal) stimullaşdırılması prioritet məsələ kimi nəzərdən keçiriləcəkdir. Daha geniş coğrafi ərazini əhatə edən toplama və çeşidləmə sistemləri tətbiq olunmaqla, təkrar emal səviyyəsi yüksəldiləcəkdir. Bu sahədə səmərəli idarəetmə sistemi təmin edildikdən sonra təkrar emal sektorunun xammal bazarı yerli sahibkarlar üçün cəlbedici olacaqdır. İstehsalçıların genişləndirilmiş məsuliyyəti kimi mexanizmlər qeyri-kommersiya fondlarının fəaliyyətə başlaması ilə investisiya qoyuluşlarının stimullaşdırılmasına (məsələn, "çirkləndirən ödəyir" modeli, stimullaşdırma və digər mexanizmlər vasitəsilə) imkan verəcəkdir.

Ölkədə plastik qablaşdırma tullantılarının idarə olunmasında istehsalçının genişləndirilmiş məsuliyyəti modelinin tətbiqində dövlət-biznes əməkdaşlığı imkanları da dəyərləndiriləcəkdir.

5.3. 2025-ci ildən sonrakı dövr üçün hədəf baxışı

2025-ci ildən sonrakı dövr üçün hədəf baxışı plastik qablaşdırma tullantılarının idarə olunması sahəsində fəaliyyətin səmərəliliyinin daha da yüksəldilməsinə nail olmağı nəzərdə tutur.

Hədəf baxışının şərhı

2025-ci ildən sonrakı dövrdə Azərbaycan Respublikasında plastik qablaşdırma tullantılarının da daxil olduğu istehlak tullantılarının idarə edilməsi sektorunda istehsalçıdan təkrar emala qədər tam dəyər zənciri boyunca səmərəli fəaliyyətin təmin edilməsi məqsədilə istehsalçının genişləndirilmiş məsuliyyəti modelinin tətbiqi, resurslardan səmərəli istifadə

etməklə, ətraf mühitə daha az təsir edən qablaşdırma məhsulları istehsalının təşviqi və sonda əmələ gələn tullantıların effektiv toplanılması, toplanılmış tullantıların ekoloji cəhətdən səmərəli üsulla zərərsizləşdirilməsi və təkrar emalin yaxşılaşdırılması, habelə sektoru təşkil edən hər bir komponentdə “nou-hau”ların tətbiqi hədəflənir.

Bu məqsədlə Azərbaycan Respublikasında tullantıların idarə olunması sektorunun cəlbediciliyinin artırılması, dəyər zənciri boyunca səmərəliliyin, ekoloji dayanıqlılığın, rəqabət və səmərəli maliyyələşmə sisteminin təmin olunması üçün tədbirlər görülməkdir. Həmin tədbirlər sayəsində tullantıların ətraf mühitə təsirinin azaldılması, təbii resurslardan dayanıqlı istifadə, özəl sektorun inkişafı, dövlət büdcəsindən bu sahəyə ayrılmaların minimuma endirilməsi təmin ediləcəkdir.

6. HƏDƏF İNDİKATORLARI

Plastik qablaşdırma tullantılarının idarə olunması sahəsində nəzərdə tutulmuş prioritetlərin icrası nəticəsində:

- 2020-ci ildə plastik qablaşdırma tullantılarının çeşidlənməsi və utilizasiyası səviyyəsi artacaqdır;
- 2020-ci ildə plastik qablaşdırma tullantılarının təkrar emal səviyyəsi artacaqdır;
- 2020-ci ildə alternativ qablaşdırma vasitələrindən istifadə səviyyəsi artacaqdır.

2020-ci ilədək zəruri normativ hüquqi bazanın, maliyyələşdirmə, uçot-hesabat və qiymətləndirmə sisteminin yaradılması 2020-ci ildən sonrakı dövrdə plastik qablaşdırıcılar da daxil olmaqla xüsusi tullantı axınlarının səmərəli idarə edilməsi yolu ilə təkrar emal sektorunun gücləndirilməsinə imkan verəcəkdir.

2020-ci il üzrə yekun nəticələr təhlil edilərək, 2025-ci ilədək olan dövr üçün plastik qablaşdırma tullantılarının toplanılması, utilizasiyası və təkrar emalı üzrə yeni hədəflər müəyyən ediləcəkdir.

7. STRATEJİ MƏQSƏDLƏR

7.1. Strateji məqsəd 1. Plastik qablaşdırma tullantılarının səmərəli idarə edilməsi

Dünyada, o cümlədən Azərbaycanda müxtəlif amillər nəticəsində plastik qablaşdırma tullantılarının həcmnin ilbəil artması plastik qablaşdırmanın və qablaşdırma tullantılarının idarə olunmasını tənzimləyən normativ hüquqi aktların təkmilləşdirilməsini, uçot və hesabatvermə, o cümlədən monitoring sistemlərinin qurulmasını, müvafiq iqtisadi mexanizmlərin tətbiqini zəruri edir.

Bu məqsədlə Tədbirlər Planı çərçivəsində: (i) plastik qablaşdırma tullantılarının idarə edilməsi sahəsində potensialın artırılması; (ii) plastik qablaşdırma tullantılarının idarə edilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi; (iii) plastik qablaşdırma tullantılarının idarə edilməsi üzrə məlumat bazasının yaradılması istiqamətində tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur.

7.1.1. Prioritet 1.1. Plastik qablaşdırma tullantılarının idarə edilməsi sahəsində potensialın artırılması

Plastik qablaşdırma tullantılarının idarə edilməsi zəncirində tullantıların selektiv toplanılmasının təşkili mühüm başlanğıc həlqələrdən biridir və tullantılar üzrə sonrakı idarəetmə siyasətinin müəyyənlişməsində, o cümlədən toplanılmış tullantıların daşınmasında, zərərsizləşdirmə və ya təkrar emal prosesinə yönləndirilməsində mühüm rol oynayır. Bununla belə, ölkədə plastik qablaşdırma tullantılarının selektiv toplanılması sahəsində effektiv infrastrukturun olmaması bu tullantıların səmərəli idarə edilməsinə maneə yaradır. Bu baxımdan, plastik tullantıların idarə edilməsi, o cümlədən selektiv toplanılması işinin müasir təcrübələrə uyğun formalaşdırılması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Plastik qablaşdırma tullantılarının səmərəli idarə olunması üçün yerli idarəetmə orqanlarına dəstək verilməsi, maraqlı tərəflərin bilik və bacarıqlarının artırılması istiqamətində tədbirlər görülməsi bu sahədə potensialın artırılmasına təkan verə bilər.

Görüləcək tədbirlər

Tədbir 1.1.1. Plastik qablaşdırma tullantılarının idarə edilməsi sahəsində beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi və müvafiq yanaşmaların seçilməsi

Plastik qablaşdırma tullantılarının idarə edilməsi, o cümlədən selektiv toplanılması, daşınması, təkrar emalı proseslərinin təşkili sahəsində qabaqcıl ölkələrin təcrübəsi təhlil olunacaqdır. Bu sahədə beynəlxalq praktikada tətbiq edilən müsbət təcrübələr öyrəniləcək, ölkə üçün məqbul variantların seçilməsində və müvafiq pilot layihələrin hazırlanmasında onlardan istifadə ediləcəkdir.

Tədbir 1.1.2. Plastik qablaşdırma tullantılarının idarə edilməsi üzrə pilot layihələrin həyata keçirilməsi

Beynəlxalq təcrübənin təhlili nəticəsində müəyyən edilmiş yanaşmalara müvafiq olaraq, pilot layihələrin tətbiqi nəzərdən keçiriləcəkdir. Bu məqsədlə, ilk növbədə, müvafiq meyarlar əsasında ölkənin müxtəlif şəhər və rayonlarında pilot layihələrin həyata keçirilməsi imkanları qiymətləndirilməklə pilot ərazilər seçiləcək və təkliflər hazırlanacaqdır.

Seçilmiş pilot ərazilərdə plastik qablaşdırma tullantılarının selektiv toplanılması sahəsində aidiyyəti yerli icra hakimiyyəti orqanları ilə birlikdə müvafiq yanaşmalar tətbiq ediləcəkdir. Müəyyən edilmiş yanaşmadan asılı olaraq, tullantıların selektiv toplanılması üçün konteynerlərin hazırlanması və müvafiq yerlərdə yerləşdirilməsi, yaxud tullantıların qəbulu mərkəzlərinin yaradılması və s. kimi tədbirlər həyata keçirilə bilər. Paralel olaraq, təkrar emal müəssisələri ilə əməkdaşlıq istiqamətləri müəyyən olunacaq və selektiv qaydada toplanılmış plastik qablaşdırma tullantılarının təkrar emala cəlb edilməsi ilə bağlı müvafiq tədbirlər görülməcəkdir.

Eyni zamanda, görülmək tədbirlər "Azərbaycan Respublikasında bərk məişət tullantılarının idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsinə dair 2018-2022-ci illər üçün Milli Strategiya"da toplama və daşıma fəaliyyəti ilə məşğul olan yerli idarəetmə orqanlarına dəstək verilməsi (tədbir 7.1.2.) və məişət tullantılarının çeşidlənməsi və təkrar emalı üçün müəssisələr yaradılmasının dəstəklənməsi (tədbir 7.4.2.) tədbirləri ilə uzlaşdırılacaqdır.

Bununla yanaşı, plastik qablaşdırıcıların (o cümlədən maye içkilər üçün plastik qabların – "PET") selektiv toplanılması və utilizasiya müəssisələrinə təhvil verilməsi sahəsində stimullaşdırıcı vasitələr (məsələn, satış obyektlərində və ya digər qəbul məntəqələrində belə tullantıların pulla və ya vauçerlə alınması) öyrəniləcək və bu cür vasitələrin tətbiqi ilə bağlı təkliflərin hazırlanması nəzərdən keçiriləcəkdir.

Tədbir 1.1.3. Pilot layihələrin nəticələrinin təhlili, ölkədə tətbiqi imkanlarının qiymətləndirilməsi və təkliflər hazırlanması

Pilot ərazilərdə həyata keçirilən layihələrin nəticələri mütəmadi olaraq təhlil ediləcək, layihələrin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi və ölkə üzrə tətbiqi imkanları qiymətləndiriləcək və təkliflər hazırlanacaqdır.

Gözlənilən nəticələr və nəticə indikatorları

Ümumilikdə, plastik tullantıların ölkə üzrə selektiv toplanılma səviyyəsi artacaq, ətraf mühitə atılan plastik tullantıların həcmi azalacaqdır.

Tələb olunan investisiya

Prioritet üzrə nəzərdə tutulmuş pilot layihələrin reallaşdırılması məqsədilə tələb olunan investisiyanın həcmi texniki-iqtisadi əsaslandırma aparılmaqla müəyyən ediləcəkdir. Pilot layihələrin reallaşdırılmasında mülkiyyət formasından asılı olmayaraq idarə, müəssisə və təşkilatlar iştirak edəcək, həmin layihələr yerli və xarici investisiyalar hesabına həyata keçiriləcəkdir. Bunun üçün dövlət büdcəsindən əlavə maliyyə vəsaiti nəzərdə tutulmur.

Gözlənilən risklər

Prioritet üzrə nəzərdə tutulmuş pilot layihələrin reallaşdırılmasına donorların marağının az olması.

7.1.2. Prioritet 1.2. Plastik qablaşdırma tullantılarının idarə edilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi

Xüsusi tullantı axınlarının idarə edilməsi sektorunun liberallaşdırılması və müstəqil tənzimləyici orqanın yaradılması beynəlxalq təcrübədə sahə üzrə çevik qərarların qəbulu istiqamətində atılan mühüm addımlardan biri hesab olunur. Həmçinin, dövlət büdcəsinin yükünün azaldılmasına və sektor üzrə tələb olunan investisiya qoyuluşlarının vaxtlı-vaxtında icrasına nail olmaq üçün məqsədli fondun yaradılması tullantıların idarə olunması sektorunun inkişafına müsbət təsir göstərə bilər.

Plastik qablaşdırma tullantılarının idarə olunmasının daha keyfiyyətli, rahat və innovasiyaların tətbiqi ilə həyata keçirilməsi istehlakçı məmnunluğunun təmin olunmasına və təkrar emal fondunun yaradılmasında istehsalçı məsuliyyətinin artmasına səbəb olacaqdır. Habelə, məqsədli fondun yaradılması və istehsalçı məsuliyyətinin artırılması istiqamətində müvafiq tədbirlərin görülməsi bu sektor üzrə müəssisələrin maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinə müsbət təsir edəcəkdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2014-cü il 26 dekabr tarixli 964 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında sənayenin inkişafına dair 2015-2020-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nda tullantıların çeşidlənməsi, daşınması və emalı müəssisələrinin inşa edilərək istifadəyə verilməsi (tədbir 1.19) tədbirləri nəzərdə tutulmuşdur.

Plastik qablaşdırma tullantılarının iqtisadi cəhətdən mümkün təkrar istifadəsi sisteminin yaradılmasına və inkişafına əsas maneə qablaşdırma tullantılarının xüsusiyyətlərini, onların resurs potensialının əhəmiyyətini, bu tullantılardan təkrar istifadənin texnoloji və maliyyə-iqtisadi şərtlərini nəzərə alan təkmil hüquqi çərçivənin olmamasıdır.

Plastik qablaşdırma tullantılarının təkrar emalı proseslərini təkmilləşdirmək məqsədilə zəruri normativ hüquqi bazanın, müvafiq idarəetmə sisteminin formalaşdırılması istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər tullantıların idarə edilməsinə investisiya cəlb olunması üçün münbit şərait yaradacaqdır.

Plastik qablaşdırma tullantılarının təkrar emalı sisteminin təkmilləşdirilməsi prioriteti üzrə bu Tədbirlər Planı çərçivəsində aşağıdakı tədbirlər həyata keçiriləcəkdir.

Görüləcək tədbirlər

Tədbir 1.2.1. Plastik qablaşdırma tullantılarının təkrar emalı sahəsində mövcud vəziyyətin hərtərəfli araşdırılması və problemlərin öyrənilməsi

Ölkədə fəaliyyət göstərən təkrar emal müəssisələrinin problemləri öyrəniləcək, bu müəssisələrdə səmərəlilik (istifadə edilən texnologiya və texnoloji avadanlıq, texnoloji məhdudiyyətlər, marketing və s.) və digər sahələrdə mövcud çatışmazlıqlar qiymətləndiriləcəkdir. Eyni zamanda, bu sahədə mövcud qanunvericiliyin monitorinqi aparılaraq, təkmilləşdirmə istiqamətləri müəyyən olunacaqdır.

Tədbir 1.2.2. Beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi

Plastik qablaşdırma tullantılarının təkrar emalı sahəsində qabaqcıl ölkələrin təcrübəsi hərtərəfli öyrəniləcək və ölkədə tətbiqi imkanları qiymətləndiriləcəkdir.

Tədbir 1.2.3. Qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi

Plastik qablaşdırma tullantılarının idarə olunması sahəsində mövcud vəziyyətin təhlilinin, o cümlədən emal müəssisələri, ekspertlər və digər aidiyyəti tərəflərlə aparılan müzakirələrin nəticələrindən və qabaqcıl ölkələrin təcrübəsindən istifadə etməklə, bu sahədə qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi istiqamətində beynəlxalq tərəfdaşlarla birlikdə təkliflər hazırlanacaqdır.

Qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi sahəsində görülməli tədbirlər sırasında istehsalçının genişləndirilmiş məsuliyyətinə düşən malların (məhsulların) siyahısı, onların tullantılarının emalı və ya utilizasiyası həcmi, xüsusi tullantı növlərinin toplanılması, nəqli və emalı üçün yaxşı fəaliyyət göstərən sistemin hüquqi əsasları, plastik qablaşdırma tullantı axınlarının idarə edilməsinin maliyyələşdirilməsi üçün qeyri-kommersiya məqsədli fondun əsasnaməsi, istehsalçının genişləndirilmiş məsuliyyəti qurumunun (operatorun) vəzifələri və səlahiyyətləri, istehsalçının genişləndirilmiş məsuliyyətinə düşən malların (məhsulların) istehsalı, emalı və idxalı ilə məşğul olan hüquqi şəxslərin və fərdi sahibkarların istehsalçının genişləndirilmiş məsuliyyəti qurumuna hesabat təqdim etməsi qaydaları kimi sənədlərin hazırlanması nəzərdən keçiriləcək, həmçinin özəl sektorun iştirakı ilə idarəetmənin təkmilləşdirilməsi istiqamətində təkliflər hazırlanacaqdır.

Bundan əlavə, qablaşdırma materialları üçün standartların beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması, plastik qablaşdırma tullantılarının beynəlxalq təcrübədə tətbiq edilən utilizasiya normalarına (utilizasiya olunan qablaşdırma tullantılarının istifadə edilən qablaşdırma tullantılarına faiz nisbəti) müvafiq olaraq idarə edilməsi üçün qanunvericilik bazasının yaradılmasına dair təkliflər hazırlanacaqdır.

Digər tərəfdən, plastik qablaşdırma tullantılarının daxil olduğu xüsusi tullantı axınlarının idarə edilməsi sektorunda səmərəli və effektiv fəaliyyətin hüquqi əsaslarını, istehsalçı və istehlakçıların hüquq və vəzifələrini dəqiq müəyyən edən, sahənin operativ və davamlı idarə edilməsinə imkan yaradan mexanizmləri nəzərdə tutan və sahəyə sistemli yanaşmanı təmin edən vahid normativ hüquqi sənədin hazırlanması nəzərdən keçiriləcəkdir.

Qeyd etmək lazımdır ki, "Azərbaycan Respublikasında bərk məişət tullantılarının idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsinə dair 2018-2022-ci illər üçün Milli Strategiya"da da bərk məişət tullantılarının idarə edilməsi sahəsində normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi tədbirləri (tədbir 7.1.3.) nəzərdə tutulmuşdur.

Gözlənilən nəticələr və nəticə indikatorları

Təkrar emal müəssisələrinin inkişafı və yeni müəssisələrin yaradılması üçün daha münbit şərait yaradılacaqdır.

Plastik qablaşdırma tullantılarının idarə olunması ilə bağlı qanunvericilik bazası təkmilləşdiriləcək, ümumilikdə, plastik tullantıların ölkədə təkrar emalı səviyyəsi artacaqdır.

Tələb olunan investisiya

Prioritet üzrə müəyyən edilmiş tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün əlavə maliyyə vəsaiti nəzərdə tutulmur.

7.1.3. Prioritet 1.3. Plastik qablaşdırma tullantılarının idarə edilməsi üzrə məlumat bazasının yaradılması

Hazırda Azərbaycanda plastik qablaşdırma tullantılarının yaranması, toplanılması, emalı, yandırılması, poliqonlarda basdırılması vəziyyəti haqqında statistik məlumatlar məhduddur.

Məlumatlara çıxışın olmaması bu sahədə idarəetmənin effektiv təşkilində, habelə təhlil və hesabatlarla əsaslanmaqla qərar qəbulunda çətinliklər yaradır.

İdarəetmədə səmərəliliyin artırılması baxımından mühüm vasitə kimi informasiya bazasının təkmilləşdirilməsi, uçot və hesabatlılıq sisteminin formalaşdırılması önəmlidir.

“Azərbaycan Respublikasında bərk məişət tullantılarının idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsinə dair 2018-2022-ci illər üçün Milli Strategiya”da da məişət tullantılarının idarə edilməsi üzrə milli informasiya sisteminin yaradılması tədbirləri (tədbir 7.1.4) nəzərdə tutulmuşdur.

Görüləcək tədbirlər

Tədbir 1.3.1. Məlumat bazasının yaradılması istiqamətində qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi

Plastik qablaşdırma tullantılarının idarə edilməsi sahəsində hesabatvermə, hesabatların qəbulu, təhlili, statistik məlumat bazasının formalaşdırılması istiqamətlərində qabaqcıl ölkələrin təcrübəsi öyrəniləcək, aidiyyəti dövlət qurumları və ekspertlərlə müzakirələr aparılaraq təkliflər hazırlanacaqdır. Təkliflər əsasında uçot, hesabatvermə, monitoring və nəzarət sisteminin hüquqi bazası təkmilləşdiriləcəkdir.

Tədbir 1.3.2. Məlumat bazasının formalaşdırılması

Plastik qablaşdırma tullantılarının idarə edilməsi sahəsində müvafiq məlumatların əlçatırılığına imkan verən məlumat bazasının yaradılması istiqamətində zəruri tədbirlər görülməli və bu məlumat bazası plastik qablaşdırıcı istehsalçıları və idxalçıları, plastik qablaşdırma tullantılarının emalı və s. üzrə məlumatları əhatə edəcəkdir.

Məlumat bazası vasitəsilə təkrar emal, utilizasiya və yekun zərərsizləşdirmə dərəcələri üzrə tullantıların idarə olunması şəbəkəsində (zəncirində) yerinə yetirilən işlər barədə məlumat əldə etmək, şəbəkə üzrə hər bir material axınına izləmək mümkün olacaqdır.

Hazırlanmış məlumat bazasının "Azərbaycan Respublikasında bərk məişət tullantılarının idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsinə dair 2018-2022-ci illər üçün Milli Strategiya”da nəzərdə tutulmuş məişət tullantılarının idarə edilməsi üzrə milli informasiya sisteminə inteqrasiyası nəzərdən keçiriləcəkdir.

Gözlənilən nəticələr və nəticə indikatorları

Plastik qablaşdırma məhsullarının istehsalçıları və idxalçıları üzrə uçot, hesabatvermə və monitoring sistemi yaradılacaqdır. Plastik qablaşdırma tullantılarının göstəriciləri və emal sahəsində istifadə olunacaq xammal ehtiyatı ilə bağlı məlumat sistemi formalaşacaq, uçot və hesabatvermə sistemi təkmilləşdiriləcəkdir.

Tələb olunan investisiya

Prioritet üzrə müəyyən edilmiş tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün əlavə maliyyə vəsaiti nəzərdə tutulmur.

7.2. Strateji məqsəd 2. Plastik tullantıların yaranma tempinin azaldılması

7.2.1. Prioritet 2.1. Plastik qablaşdırma materiallarından istifadənin beynəlxalq təcrübəyə uyğunlaşdırılması

Qalınlığı 50 mikrondan az olan plastik torbalar (qablaşdırıcılar) dünyada, o cümlədən Azərbaycanda istehlak edilən plastik torbaların mühüm bir hissəsini təşkil edir. Bu cür torbalar nisbətən qalın plastik torbalarla müqayisədə daha az təkrar istifadə olunmaqla yanaşı, ətraf mühitin çirklənməsində daha böyük rol oynayır. Kommersiya baxımından cəlbedici olmasına baxmayaraq, yüngül çəkili plastik torbaların bioloji çürüməyə qarşı davamlı olması və beləliklə də təbiətdə yığılıb qalması onların ətraf mühitdə miqdarının sürətlə artmasına səbəb olur.

Qısamüddətli istifadədən sonra tullantıya çevrilən plastik torbalar təbiətdə yüz illər ərzində hissələrə parçalanmış formada qala bilər. Belə torbalardan olduqca yüksək və hələ də artan sürətlə istifadə edilməsi resursların effektivliyi baxımından da arzu edilməzdir.

Ətraf mühitə daha az təsir edən alternativ qablaşdırıcıların ölkədə istehsalının təşviqi üzrə qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi istiqamətində təkliflərin hazırlanması özəl sektorun bu sahəyə marağını artırmağa bilər.

Digər tərəfdən, qablaşdırıcılar və qablaşdırma materialları üçün hazırda tətbiq edilən standartlar və texniki şərtlər müasir tələblərə cavab vermir. Qablaşdırma sənayesinin idarə olunması üçün dövlət standartları, sənaye standartları, materiallar və qablaşdırma məhsulları üçün texniki şərtlər, eləcə də kommersiya məhsullarına dair normativ və texniki sənədlərdə “Qablaşdırma” bölmələrinin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması zəruridir. Qablaşdırma materiallarının, məhsulların və texnologiyaların standartlaşdırılmasına dair müasir tənzimləyici normativ hüquqi bazanın olmaması bu sahədə sertifikatlaşdırmanın inkişafına maneə törədir.

Görüləcək tədbirlər

Tədbir 2.1.1. Plastik qablaşdırma materiallarından istifadə sahəsində beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi, təhlillər aparılması

Bir sıra plastik qablaşdırma materiallarından istifadə sahəsində qabaqcıl ölkələrin təcrübəsi öyrəniləcək, bu sahədə tətbiq edilmiş müxtəlif modellər və onların təsirləri üzrə təhlillər aparılacaq, aidiyyəti dövlət qurumları ilə, ekspertlərlə və maraqlı tərəflərlə (istehsalçılar, satıcılar, istehlakçılar və s.) müzakirələr əsasında təkliflər hazırlanacaqdır.

Tədbir 2.1.2. Qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi

Aparılmış təhlillər və müzakirələr əsasında plastik torba tullantılarının mənfi ekoloji təsirlərini azaltmaq, resurslardan daha səmərəli istifadəni təşviq etmək məqsədilə plastik qablaşdırma vasitələrindən istifadənin beynəlxalq təcrübəyə uyğunlaşdırılması nəzərdən keçiriləcəkdir. İlk mərhələdə istehlak mallarının qablaşdırılmasında birdəfəlik istifadə üçün nəzərdə tutulmuş, qalınlığı 50 mikrondan az olan plastik torbalardan istifadənin beynəlxalq təcrübəyə uyğun istifadəsi ilə bağlı təkliflər hazırlana bilər.

Tədbir 2.1.3. Plastik qablaşdırma materiallarından istifadə sahəsində tədbirlərin təsirinin qiymətləndirilməsi

Plastik qablaşdırma materiallarından istifadə sahəsində müəyyən edilmiş müddət ərzində görülmüş tədbirlərin nəticələri təhlil edilərək qiymətləndiriləcək və qiymətləndirmənin nəticələri əsasında yeni hədəflər müəyyən ediləcəkdir.

Tədbir 2.1.4. Alternativ qablaşdırma materiallarından istifadənin genişləndirilməsi

Alternativ qablaşdırıcılardan istifadə sahəsində beynəlxalq təcrübə öyrəniləcək, aidiyyəti tərəflərlə müzakirələr əsasında təkliflər hazırlanacaqdır.

Alternativ qablaşdırma (kağız, parça, asan biodeqradasiya olunan qablaşdırıcılar və s.) materialları istehsalçıları üçün müxtəlif iqtisadi həvəsləndirmə mexanizmlərinin tətbiqi nəzərdən keçiriləcəkdir. Alternativ qablaşdırma vasitələrinin istehsalını və istehlakını genişləndirmək məqsədilə iqtisadi vasitələr işlənib hazırlanacaq və davamlı olaraq qiymətləndirmələr aparmaqla yeni təkliflər veriləcəkdir.

Təkrar istifadəyə/utilizasiyaya yararlı qablaşdırma materiallarının istehsalını təmin etmək, qablaşdırma materiallarının və onların komponentlərinin tələb olunan təhlükəsizlik, gigiyena və s. tələblərə uyğunluğunu təmin etmək məqsədilə təkmil standartlar hazırlanacaqdır.

Gözlənilən nəticələr və nəticə indikatorları

Prioritet çərçivəsində həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində plastik torbalardan istifadə səviyyəsi azalacaq, alternativ qablaşdırma materiallarından istifadə artacaqdır.

Tələb olunan investisiya

Prioritet üzrə nəzərdə tutulmuş tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün əlavə maliyyə vəsaiti nəzərdə tutulmur.

7.2.2. Prioritet 2.2. Plastik qablaşdırma tullantılarının səmərəli idarə olunmasının, yaranma tempinin azaldılmasının, o cümlədən alternativ qablaşdırma materiallarından istifadənin əhəmiyyəti haqqında maarifləndirmə və təbliğatın gücləndirilməsi

Plastik qablaşdırma tullantılarının idarə edilməsi sahəsində maarifləndirmə ətraf mühitin qorunmasının, təmiz və təhlükəsiz saxlanmasının əhəmiyyəti barədə ictimai məlumatlılıq səviyyəsinin yüksəldilməsi baxımından önəm kəsb edir. Ətraf mühitə məsuliyyətli münasibətin və ekoloji resurslardan rəşional istifadənin təşviqində, ətraf mühitin mühafizəsinə bütün ictimaiyyətin cəlb edilməsində maarifləndirmənin rolu mühümdür.

Bu baxımdan, plastik qablaşdırma tullantılarının ətraf mühitə təsiri, səmərəli idarə olunması və həcmnin azaldılmasının əhəmiyyəti haqqında ictimai savadlılığın artırılması, habelə alternativ qablaşdırma materiallarından istifadənin əhəmiyyətinə dair maarifləndirmə ilə bağlı tədbirlər həyata keçiriləcəkdir.

“Azərbaycan Respublikasında bərk məişət tullantılarının idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsinə dair 2018-2022-ci illər üçün Milli Strategiya”da da bərk məişət tullantılarının idarə edilməsi sahəsində maarifləndirmə işinin gücləndirilməsi (informasiyayönlü vəsaitlərin (kitablar, metodiki tövsiyələr, broşürlər) nəşri və bu sahədə çalışanlara çatdırılmasının təmin edilməsi, ictimaiyyət arasında tullantıların çeşidlənməsi ilə bağlı təbliğat işinin həyata keçirilməsi) (tədbir 7.2.2.) nəzərdə tutulmuşdur.

Görüləcək tədbirlər

Tədbir 2.2.1. Plastik qablaşdırma tullantılarının ətraf mühitə mənfi təsiri və alternativ qablaşdırma materiallarından istifadənin əhəmiyyəti haqqında maarifləndirici materialların hazırlanması

Plastik qablaşdırma tullantılarının ekoloji tarazlığı pozması ilə əlaqədar genişmiqyaslı təbliğat kompaniyası keçiriləcəkdir. Plastik tullantılarınla bağlı məlumatlılıq səviyyəsinin artırılması üçün bu tullantıların ətraf mühitə mənfi təsiri, belə təsirin azaldılması istiqamətində görülən tədbirlər, alternativ qablaşdırma materiallarından istifadənin əhəmiyyəti haqqında maarifləndirici xarakterli bukletlər, plakatlar, infoqrafikalar və digər çap materialları, habelə videoçarxlar və s. hazırlanacaqdır.

Tədbir 2.2.2. Kütləvi informasiya vasitələrində və ictimai yerlərdə maarifləndirici təbliğatın aparılması

Plastik qablaşdırma tullantılarının ətraf mühitə mənfi təsiri və alternativ qablaşdırma materiallarından istifadənin əhəmiyyəti haqqında kütləvi informasiya vasitələrində və yerli televiziya kanallarında davamlı olaraq maarifləndirici proqramlar və digər təbliğat-təşviqat tədbirləri həyata keçiriləcəkdir. Geniş əhali kütləsinə ünvanlanan reklam çarxları hazırlanacaq, habelə televiziya və radio kanallarında ünvanlı (müxtəlif hədəf qruplarına, xüsusilə məktəblilərə, tələbələrə, gənclərə ünvanlanan) maarifləndirici proqramlar yayımlanacaqdır.

Eyni zamanda, sosial mediada videoçarxlar və digər maarifləndirici və məsləhət xarakterli materiallar yerləşdiriləcək və təbliğ ediləcəkdir. Belə materialların müvafiq ictimai yerlərdə yerləşdirilməsi ilə bağlı iş aparıla bilər.

Plastik qablaşdırma tullantılarının ətraf mühitə mənfi təsiri barədə ictimai məlumatlılığın artırılması ilə bağlı görüləcək tədbirlər sırasında ictimai yerlərdə müxtəlif tipli maarifləndirmə layihələrinin (fləşmoblar və s.) həyata keçirilməsinə xüsusi önəm veriləcəkdir. Bu məqsədlə müxtəlif müsabiqələr, seminarlar, ətraf mühitin qorunması ilə bağlı təqvim günlərində müxtəlif tədbirlər keçiriləcəkdir.

Tədbir 2.2.3. Təhsil müəssisələrində ictimai məlumatlılığın artırılması istiqamətində tədbirlər görülməsi

Bu sahədə maarifləndirmə fəaliyyətinin səmərəliliyi baxımından təhsil müəssisələrində təhsilalanlar və müəllimlər arasında maarifləndirmə işinin təşkili xüsusi önəm kəsb edir.

Bu məqsədlə ümumi təhsil pilləsində tədris edilən “Həyat bilgisi” fənninin tədrisi üçün dəstəkləyici vəsaitlər hazırlanacaq və bu fənni tədris edən müəllimlərə müvafiq təlimlər, şagird və tələbələr üçün plastik qablaşdırma tullantılarının ətraf mühitə təsiri və alternativ qablaşdırma materiallarından istifadənin əhəmiyyəti haqqında müxtəlif maarifləndirici seminar və təlimlər keçiriləcəkdir. Bu tədbirlərdə ətraf mühitin qorunmasında iqtisadi yanaşmanın tətbiqi üzrə təməl prinsiplər haqqında praktiki biliklərin aşılmasına xüsusi önəm veriləcəkdir. Həmçinin, müxtəlif formatda müsabiqələrin və praktiki tapşırıqların təşkilinə dair təkliflər hazırlanacaq və belə layihələrin birgə icrası üçün təhsil müəssisələri ilə əməkdaşlıq qurulacaqdır.

Tələb olunan investisiya

Bu prioritet üçün tələb olunan investisiya həcmi əlavə hesablamalar əsasında müəyyən olunacaqdır. Prioritet üzrə nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrasında mülkiyyət formasından asılı olmayaraq idarə, müəssisə və təşkilatlar iştirak edəcək, tədbirlər yerli və xarici investisiyalar hesabına həyata keçiriləcəkdir. Bunun üçün dövlət büdcəsindən əlavə maliyyə vəsaiti nəzərdə tutulmur

8. TƏDBİRLƏR PLANININ MALİYYƏLƏŞDİRİLMƏSİ

Tədbirlər Planında nəzərdə tutulan tədbirlərin icrası aşağıdakı mənbələr hesabına maliyyələşdiriləcəkdir:

- Tədbirlər Planında əsas və digər icraçı qurumlara müvafiq illərin dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş vəsait;
- büdcədən kənar fondların vəsaiti;
- mülkiyyət formasından asılı olmayaraq, idarə, müəssisə və təşkilatların vəsaiti;
- yerli və xarici investisiyalar;
- beynəlxalq təşkilatların və xarici dövlətlərin qrantları, texniki və maliyyə yardımları;
- qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər mənbələr.

9. İCRA, MONİTORİNG VƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Tədbirlər Planının icrası

Koordinasiya və rəhbərlik: Qərarların qəbul edilməsinin sürətləndirilməsi, hesabatvermənin aydın müəyyən edilməsi və əlavə icra qabiliyyətinin formalaşdırılması üçün müvafiq koordinasiya və rəhbərlik təmin ediləcəkdir.

- Tədbirlər Planının icrası üçün qərar qəbulunun sürətləndirilməsi mexanizmi yaradılacaqdır. Bu mexanizm əsas və digər icraçılar tərəfindən tədbirlər planının icrasına lazımi rəhbərliyi təmin etməyə imkan verəcəkdir.
- Əsas icraçı təşkilat tədbirin vaxtında və mahiyyəti üzrə həyata keçirilməsi üçün ona aid hər bir prioritet və tədbir üzrə məsul şəxslər təyin edəcək və digər icraçıları tədbirlərin icrasına cəlb edəcəkdir. Əsas icraçı təşkilat tədbirlərin yerinə yetirilməsi üçün ümumi məsuliyyət daşımaqla

yanaşı, əlavə tədbirlərin tətbiqinə zərurət olduqda, digər aidiyyəti qurumları və özəl sektoru işə cəlb edəcəkdir.

- Tədbirlər Planının icrasına nəzarəti, icra prosesində yaranan problemlərin həllini və ya qurumlar arasında əlaqələndirmənin düzgün təşkilini əlaqələndirici qurum həyata keçirəcəkdir. Qurumun əsas işi tədbirlərin effektiv icrası məqsədilə zəruri qurumlar, proseslər və texnologiyalar arasında əlaqələndirmənin təşkili olacaqdır.
- Rüb ərzində görülmüş işlərə dair hesabatı əsas və digər icraçılar əlaqələndirici quruma təqdim edəcəklər.

Maraqlı tərəflərin səfərbər edilməsi

Həm dövlət, həm də qeyri-dövlət sektorundan yerli və beynəlxalq tərəfdaşlar Tədbirlər Planının icrası prosesinə cəlb ediləcəklər.

- Əsas strateji tərəfdaşların müəyyən olunması və cəlb edilməsi üçün müvafiq tədbirlər görülməlidir. Hər bir tədbirin uğurlu icrası məqsədilə aidiyyəti təşkilatların və maraqlı tərəflərin cəlb edilməsi tələb olunur.
- Tədbirlər Planının hərtərəfli dəstəklənməsi üçün vətəndaş cəmiyyəti və beyin mərkəzləri işə cəlb olunacaqlar. Bundan əlavə, fəal kommunikasiya, şəffaflıq və iştirakçılıq dövlət sektorunun və özəl sektorun, eləcə də bütövlükdə cəmiyyətin və digər maraqlı tərəflərin səfərbər edilməsinə kömək edəcəkdir.

Tədbirlər Planının icrasının monitorinqi və qiymətləndirilməsi

İcranın səmərəli və effektiv həyata keçirilməsini təmin etmək üçün Tədbirlər Planının icrasının monitorinqi və qiymətləndirilməsi aparılacaqdır. Monitorinq və qiymətləndirmə aparılarkən tədbirlərin mahiyyəti üzrə icrasına, gözlənilən nəticələrə diqqət yetiriləcək, icra müddətinə uyğunluq yoxlanılacaqdır. Monitorinq və qiymətləndirmə beynəlxalq və yerli təcrübəyə əsaslanaraq hazırlanmış metodoloji çərçivə əsasında həyata keçiriləcəkdir.

Əlaqələndirici qurum əsas və digər icraçılardan toplanaraq ümumiləşdirilmiş hesabatı Tədbirlər Planının monitorinqini və qiymətləndirilməsini həyata keçirən quruma təqdim edəcəkdir. Monitorinq və qiymətləndirməni aparın qurum təqdim edilmiş hesabatı, habelə zəruri saydığı hallarda digər aidiyyəti mənbələrdən əldə edilmiş məlumatları təhlil edərək monitorinq və qiymətləndirmə hesabatını hazırlayacaq və aidiyyəti üzrə təqdim edilməsi məqsədilə əlaqələndirici quruma təqdim edəcəkdir.

10. TƏDBİRLƏR PLANI

Sıra Nəsi	Tədbirin adı	Əsas icraçı	Digər icraçılar	İcra müddəti
Strateji məqsəd 1. Plastik qablaşdırma tullantılarının səmərəli idarə edilməsi				
1.1. Plastik qablaşdırma tullantılarının idarə edilməsi sahəsində potensialın artırılması				
1.1.1.	Plastik qablaşdırma tullantılarının idarə edilməsi sahəsində beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi və	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi	2019

	müvafiq yanaşmaların seçilməsi			
1.1.2.	Plastik qablaşdırma tullantılarının idarə edilməsi üzrə pilot layihələrin həyata keçirilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2019-2020
1.1.3.	Pilot layihələrin nəticələrinin təhlili, ölkədə tətbiqi imkanlarının qiymətləndirilməsi və təkliflər hazırlanması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi	2019-2020
1.2. Plastik qablaşdırma tullantılarının idarə edilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi				
1.2.1.	Plastik qablaşdırma tullantılarının təkrar emalı sahəsində mövcud vəziyyətin hərtərəfli araşdırılması və problemlərin öyrənilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2019
1.2.2.	Beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi	2019
1.2.3.	Qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi, Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu, Vergilər Nazirliyi	2019
1.3. Plastik qablaşdırma tullantılarının idarə edilməsi üzrə məlumat bazasının yaradılması				
1.3.1.	Məlumat bazasının yaradılması istiqamətində qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi, Dövlət Statistika Komitəsi	2019
1.3.2.	Məlumat bazasının formalaşdırılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi, Dövlət Statistika Komitəsi	2019-2020

Strateji məqsəd 2. Plastik tullantıların yaranma tempinin azaldılması				
2.1. Plastik qablaşdırma materiallarından istifadənin beynəlxalq təcrübəyə uyğunlaşdırılması				
2.1.1.	Plastik qablaşdırma materiallarından istifadə sahəsində beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi, təhlillər aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi	2019
2.1.2.	Qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi, Vergilər Nazirliyi	2019-2020
2.1.3.	Plastik qablaşdırma materiallarından istifadə sahəsində tədbirlərin təsirinin qiymətləndirilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi	2020
2.1.4.	Alternativ qablaşdırma materiallarından istifadənin genişləndirilməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi, Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi, Vergilər Nazirliyi	2019-2020
2.2. Plastik qablaşdırma tullantılarının səmərəli idarə olunmasının, yaranma tempinin azaldılmasının, o cümlədən alternativ qablaşdırma materiallarından istifadənin əhəmiyyəti haqqında maarifləndirmə və təbliğatın gücləndirilməsi				
2.2.1.	Plastik qablaşdırma tullantılarının ətraf mühitə mənfi təsiri və alternativ qablaşdırma materiallarından istifadənin əhəmiyyəti haqqında maarifləndirici materialların hazırlanması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2019 (mütəmadi)
2.2.2.	Kütləvi informasiya vasitələrində və ictimai yerlərdə maarifləndirici təbliğatın aparılması	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	İqtisadiyyat Nazirliyi, Dövlət Reklam Agentliyi, Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2019-2020 (mütəmadi)

2.2.3.	Təhsil müəssisələrində ictimai məlumatlılığın artırılması istiqamətində tədbirlər görülməsi	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	Təhsil Nazirliyi, Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2019-2020 (mütəmadi)
--------	---	--	---	----------------------

QANUNLAR

**"DAVAMLİ ÜZVİ ÇİRKƏNDİRİCİLƏR HAQQINDA" STOKHOLM
KONVENSIYASINA QOŞULMAQ BARƏSİNDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi qərara alır:

I. Azərbaycan Respublikası "Davamlı üzvi çirkləndiricilər haqqında" 2001-ci il 22 may tarixli Stokholm Konvensiyasına qoşulsun.

II. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 9 dekabr 2003-cü il
№ 554-IIQ

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ İNZİBATI XƏTALAR MƏCƏLLƏSİNİN
TƏSDİQ EDİLMƏSİ, QÜVVƏYƏ MİNMƏSİ VƏBUNUNLA BAĞLI HÜQUQİ
TƏNZİMLƏMƏ MƏSƏLƏLƏRİ HAQQINDA "AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
QANUNUNUN TƏTBİQ EDİLMƏSİ İLƏ ƏLAQƏDAR AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ BƏZİ QANUNLARINA DƏYİŞİKLİKLƏR VƏ
ƏLAVƏLƏR EDİLMƏSİ VƏ BƏZİ QANUNVERİCİLİK AKTLARININ QÜVVƏDƏN
DÜŞMÜŞ HESAB EDİLMƏSİ HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi qərara alır:

I. "Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1992-ci il, № 1, maddə 1; 1995-ci il, № 17-18, maddə 282; Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, № 7, maddə 444) 24-cü maddəsinə aşağıdakı redaksiyada 16-cı bənd əlavə edilsin:

"16) sərhədboyu zolaqda və bilavasitə dövlət sərhədinin yaxınlığında lazımi icazəsi olmadan və ya belə icazə olduqda, lakin müəyyən edilmiş qaydaları pozmaqla təsərrüfat və digər işlərin aparılması, mal-qaranın saxlanması və otarılması, kütləvi-ictimai tədbirlərin keçirilməsi qadağandır."

II. "Hərbi qulluqçuların statusu haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1992-ci il, № 4, maddə 79; 1993-cü il, 5, maddə 132; Azərbaycan Respublikasının 1995-ci il 2 may tarixli 1030 nömrəli Qanunu; Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 5, maddə 378; 1998-ci il, № 1, maddələr 15, 16; 1999-cu il, № 4, maddə 228, № 5, maddə 286; 2001-ci il, № 6, maddələr 362, 363, № 12, maddələr 731, 736) 30-cu maddəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 2-ci bənd aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"İntizam nizamnamələrində bilavasitə nəzərdə tutulmuş hallarda hərbi qulluqçular inzibati xətalara görə intizam məsuliyyəti, qalan hallarda isə ümumi əsaslarla inzibati məsuliyyət daşıyırlar. Göstərilən şəxslərə inzibati həbs tətbiq edilə bilməz. Müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularına isə inzibati həbs və inzibati cərimə tətbiq edilə bilməz.";

2. 3-cü bənd çıxarılsın və 4-cü bənd 3-cü bənd hesab edilsin.

III. "Fövqəladə vəziyyət haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1992-ci il, № 4, maddə 84; 1993-cü il, 7, maddə 173, № 15, maddələr 422, 437; Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, № 7, maddə 444; 1999-cu il, № 5, maddə 286; 2001-ci il, № 3, maddə 148, № 11, maddə 683, № 12, maddə 731; 2002-ci il, 8, maddə 463) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 4-cü maddənin üçüncü hissəsində "tərkibinin azı üçdə ikisindən ibarət çoxluqla" sözləri deputatlarının 63 səs çoxluğu ilə sözləri ilə əvəz edilsin.

2. 15-ci maddənin ikinci hissəsi çıxarılsın.

3. 16-cı maddənin ikinci hissəsi çıxarılsın.

4. 21-ci və 22-ci maddələr çıxarılsın.

5. 23-cü maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"Bu Qanunun tələblərini pozan şəxslər qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada məsuliyyətə cəlb olunurlar.

Fövqəladə vəziyyət rejimini pozan şəxslər fəvqəladə vəziyyət elan olunmuş yerin komendantlığının və xüsusi idarəetmə orqanının vəzifəli şəxsləri tərəfindən qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada tutula bilərlər."

6. 4-cü, 5-ci, 7-ci, 8-ci, 9-cu, 13-cü, 29-cu və 31-ci maddələrdə ismin müvafiq hallarında işlədilmiş "Ali Sovet" sözləri ismin müvafiq hallarında "Milli Məclis" sözləri ilə əvəz edilsin.

IV. "Siyasi partiyalar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1992-ci il, № 11, maddə 387, № 12, maddə 454; Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 3, maddə 226; 2001-ci il, № 11, maddə 683; 2002-ci il, № 8, maddə 463) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 15-ci maddənin ikinci hissəsi çıxarılsın və üçüncü və dördüncü hissələr müvafiq olaraq ikinci və üçüncü hissələr hesab edilsin.

2. 16-cı maddənin ikinci hissəsində "dördüncü" sözü "üçüncü" sözü ilə əvəz edilsin.

V. "Azərbaycan Respublikasında hərbi xidmətə çağırışın əsasları haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1992-ci il, № 11, maddə 406, № 16, maddə 706; 1993-cü il, № 5, maddə 133; 1994-cü il, № 9, maddə 96; Azərbaycan Respublikasının 1995-ci il 2 may tarixli 1030 nömrəli Qanunu; Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 15; 1999-cu il, № 3, maddə 164, № 4, maddə 215, № 5, maddə 286; 2001-ci il, № 3, maddə 147, № 12, maddə 745; 2002-ci il, № 6, maddə 328, № 8, maddə 463) 27-ci maddəsində "cinayət məsuliyyəti" sözləri "məsuliyyət" sözü ilə əvəz edilsin.

VI. "Sanitariya-epidemioloji salamatlıq haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1992-ci il, № 22, maddə 947; Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 5, maddə 419; 2001-ci il, № 3, maddə 143) 34-cü maddəsinin 1-ci hissəsinin 13-cü bəndində "hüquq pozuntuları barəsində" sözləri "inzibati xətalara dair" sözləri ilə əvəz edilsin.

VII. "Antiinhisar fəaliyyəti haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1993-cü il, № 9, maddə 224; Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 17; 2001-ci il, № 6, maddə 360, № 11, maddələr 676, 683, № 12, maddə 736; 2003-cü il, № 1, maddə 5) 18-ci maddəsinin 2-ci bəndi çıxarılsın, 3-cü, 4-cü və 5-ci bəndləri müvafiq olaraq 2-ci, 3-cü və 4-cü bəndlər hesab edilsin.

VIII. "Statistika haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1994-cü il, № 11, maddə 115; Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000-ci il, № 7, maddə 486; 2002-ci il, № 12, maddə 706; 2003-cü il, № 1, maddə 4) aşağıdakı əlavə və dəyişikliklər edilsin:

1. 6-cı maddənin 5-ci bəndində "edən" sözündən sonra ", statistik sirri yayan" sözləri əlavə edilsin.

2. 11-ci maddənin ikinci hissəsindən "qəsdən və ya ehtiyatsızlıq üzündən" sözləri çıxarılsın.

3. 16-cı maddədə:

a) maddənin adından "maddi" sözü çıxarılsın;

b) birinci hissədə "hüquqi və fiziki şəxslərə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada maliyyə sanksiyaları tətbiq edilir" sözləri "hüquqi və fiziki şəxslər qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyətə cəlb edilir" sözləri ilə əvəz edilsin.

IX. "Sərhəd qoşunları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1994-cü il, № 16, maddə 209; Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 15) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 4-cü maddənin birinci hissəsinin 8-ci bəndində "hüquqpozmalar" sözü "xətalər" sözü ilə əvəz edilsin.

2. 8-ci maddənin adında və mətnində "hüquq pozuntuları" sözləri "xətalər" sözü ilə əvəz edilsin.

X. "Daxili qoşunların statusu haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1994-cü il, № 17, maddə 233; Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 15) 18-ci maddəsinin birinci hissəsinin "ə" bəndində "lakin ən çoxu üç günlüyə" sözləri "qanunla müəyyən edilmiş müddətə" sözləri ilə əvəz edilsin.

XI. "Baytarlıq təbabəti haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1994-cü il, № 21, maddə 312; Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2002-ci il, № 12, maddə 706) 17-ci maddəsinin birinci hissəsində "müsadirə" sözü "götürülə" sözü ilə əvəz edilsin və üçüncü hissəsindən heyvanların müsadirəsindən və" sözləri çıxarılsın.

XII. "Haqsız rəqabət haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1995-ci il, № 23-24, maddə 366; Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001-ci il, № 11, maddələr 683, 686) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 11-ci maddənin 1-ci hissəsinin üçüncü abzasından "və cərimələr" sözləri və 2-ci hissəsinin beşinci abzasından "və cərimələri" sözləri çıxarılsın.

2. 12-ci maddədə:

a) maddənin adından və 3-cü hissədən "və cərimələr" sözləri çıxarılsın;

b) 2-ci hissə çıxarılsın.

XIII. "İstehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1995-ci il, № 23-24, maddə 368; Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001-ci il, № 11, maddələr 676, 683, 686; 2002-ci il, № 5, maddə 241; 2003-cü il, № 1, maddə 1) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 19-cu maddənin 1-ci hissəsinin on dördüncü abzasından "iqtisadi sanksiyalar və" sözləri çıxarılsın.

2. 25-ci maddə çıxarılsın.

XIV. "Əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin hüquqi vəziyyəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 1, maddə 19; 2001-ci il, № 11, maddələr 676, 695, 699; 2002-ci il, № 5, maddə 243, № 12, maddə 692) aşağıdakı dəyişikliklər və əlavə edilsin:

1. 25-ci maddədə:

a) ikinci abzasda "olmaq üçün müvafiq sənədləri olmadıqda" sözləri yaşama hüququ verən sənədlər olmadan yaşadığıda sözləri ilə əvəz edilsin;

b) dördüncü abzasda "hərəkət etmə" sözləri "bir yerdən başqa yerə getmə" sözləri ilə əvəz edilsin, "qeydiyyat" sözündən sonra "və ya yazılma" sözləri əlavə edilsin.

2. 27-ci maddənin birinci hissəsində "bir gündən yeddi günədək müddətdə" sözləri "qanunvericilikdə müəyyən edilmiş qaydada" sözləri ilə əvəz edilsin.

XV. "Standartlaşdırma haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 2, maddə 92; 2001-ci il, № 11, maddə 683) 11-ci maddəsinin ikinci hissəsində "pozan təsərrüfat subyektləri" sözləri "yerinə yetirməyən şəxslər" sözləri ilə əvəz edilsin.

XVI. "Bitki karantini haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 2, maddə 103; 1998-ci il, № 2, maddə 83; 2002-ci il, № 5, maddə 241, № 12, maddə 706) 12-ci maddəsinin dördüncü hissəsində "zərərsizləşdirilməli," sözündən sonra "qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada" sözləri əlavə edilsin.

XVII. "Meliorasiya və irriqasiya haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 3, maddə 169; 2002-ci il, № 5, maddə 237) 13-cü maddəsinə aşağıdakı məzmununda on dördüncü abzas əlavə edilsin:

meliorasiya və irriqasiya sahəsində qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş hallarda inzibati xətalər haqqında işlərə baxılması."

XVIII. "Azərbaycan Respublikasında banklar və bank fəaliyyəti haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 3, maddə 176; 1998-ci il, № 6, maddə 367, № 11, maddə 644; 2001-ci il, № 12, maddə 736; 2002-ci il, № 5, maddə 241; 2003-cü il, № 1, maddə 23) 36-cı maddəsinin 4-cü hissəsində "höküm" sözündən sonra "(qərarı)" sözü əlavə edilsin.

XIX. (Qüvvədən düşüb)

XX. "Məhkəmələr və hakimlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 5, maddə 413; 1999-cu il, № 5, maddə 284, № 7, maddə 396, № 10, maddə 570; 2001-ci il, № 5, maddə 292, № 6, maddə 379, № 7, maddə 455; 2002-ci il, № 1, maddə 4, № 12, maddə 706; 2003-cü il, № 6, maddə 278) 20-ci, 56-cı və 77-ci maddələrində "hüquqpozmalara" sözü "xətalara" sözü ilə əvəz edilsin.

XXI. Azərbaycan Respublikasının 1997-ci il 10 iyun tarixli 311-IQ nömrəli qanunu ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsinə (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 6, maddə 447; 1999-cu il, № 10, maddə 570; 2001-ci il, № 11, maddələr 676, 686, 695, № 12, maddə 736; 2002-ci il, № 1, maddə 4, № 8, maddə 463; 2003-cü il, № 1, maddələr 3, 16, 23) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. X bölmə çıxarılsın.

2. 60-cı fəsil çıxarılsın.

3. 15-ci maddədə "bu Məcəllə və Azərbaycan Respublikasının digər qanunvericilik aktları ilə" sözləri "qanunvericiliklə" sözü ilə əvəz edilsin.

4. 392-ci maddənin birinci hissəsində "bu Məcəllənin" sözləri "Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinin" sözləri ilə əvəz edilsin.

5. 398-ci maddənin birinci hissəsindən "Azərbaycan Respublikası gömrük orqanlarının, yaxud" sözləri çıxarılsın.

XXII. "Reklam haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 12; 1999-cu il, № 4, maddə 225; 2000-ci il, 8 (III kitab), maddə 587; 2001-ci il, № 3, maddələr 142, 145, № 5, maddələr 295, 298, № 11, maddə 683; 2003-cü il № 5 dekabr tarixli 538-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu) 27-ci maddəsinin 4-cü bəndinin ikinci və üçüncü abzasları çıxarılsın.

XXIII. Azərbaycan Respublikasının 1997-ci il 3 oktyabr tarixli 377-IQ nömrəli qanunu ilə təsdiq edilmiş "Hərbi xidmətkeçmə haqqında" Əsasnamənin (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 14; 2001-ci il, № 3, maddələr 145, 146, 147; № 12, maddələr 731, 745; 2002-ci il, № 6, maddə 328, № 8, maddə 464) 153-cü maddəsinə aşağıdakı dəyişiklik və əlavə edilsin:

1. Maddədən "yol hərəkəti, ovçuluq, balıqtutma və balıq ehtiyatlarının mühafizəsi, gömrük qaydalarının mühafizəsi, gömrük qaydalarını pozduqlarına və qaçaqmalçılığa görə qüvvədə olan qanunvericiliyə uyğun olaraq, ümumi əsaslarla inzibati məsuliyyət daşıyırlar, bununla bərabər hərbi qulluqçulara cərimə, islah işləri və inzibati həbs təyin edilə bilməz" sözləri çıxarılsın.

2. Maddəyə aşağıdakı məzmununda ikinci hissə əlavə edilsin:

"İntizam nizamnamələrində bilavasitə nəzərdə tutulmuş hallarda hərbi qulluqçular inzibati xətalara görə intizam məsuliyyəti, qalan hallarda isə ümumi əsaslarla inzibati məsuliyyət daşıyırlar. Göstərilən şəxslərə inzibati həbs tətbiq edilə bilməz. Müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularına isə inzibati həbs və inzibati cərimə tətbiq edilə bilməz.

XXIV. Azərbaycan Respublikasının 1997-ci il 26 dekabr tarixli 418-IQ nömrəli qanunu ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Su Məcəlləsinin (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, № maddə 135; 1999-cu il, № 8, maddə 476; 2002-ci il, № 5, maddə 237; 2003-cü il, № 1, maddə 10) 103-cü maddəsinin on doqquzuncu abzasının əvvəlinə "lazımı icazə olmadan su çıxarmaq üçün quyular qazdıqda və ya" sözləri əlavə edilsin.

XXV. "Balıqçılıq haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, № 6, maddə 362; 2002-ci il, № 5, maddə 241) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 21-ci maddənin birinci hissəsində:

a) altıncı abzasda "hüquqpozmalar" sözü "xətalər" sözü ilə əvəz edilsin və "(aktlar)" sözü çıxarılsın;

b) yeddinci abzas çıxarılsın.

2. 22-ci maddədə:

a) üçüncü abzasda "hüquqpozmaların" sözü "xətalərin" sözü ilə əvəz edilsin;

b) dördüncü abzas aşağıdakı redaksiyada verilsin:

qanunvericiliklə müəyyən edilmiş səlahiyyətlər daxilində müvafiq inzibati xətalər haqqında işlərə baxmaq və onları məhkəməyə göndərmək;"

XXVI. "Geodeziya və kartoqrafiya haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, № 7, maddə 443) 26-cı maddəsinin üçüncü hissəsinin birinci cümləsində "geodeziya-istinad məntəqələri və nişanları olan torpaq mülkiyyətçiləri və istifadəçiləri" sözləri "dövlət geodeziya-istinad məntəqələri və ya yerüstü nişanları olan torpaq mülkiyyətçiləri, istifadəçiləri, habelə digər şəxslər" sözləri ilə əvəz edilsin.

XXVII. "Uşaq hüquqları haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, № 8, maddə 484; 2001-ci il, № 3, maddə 143, № 11, maddələr 676, 687, № 12, maddə 731; 2002-ci il, 5, maddə 241, № 6, maddə 328) 40-cü maddəsinin adında və mətnində "hüquq pozuntusu" sözləri "xəta" sözü ilə əvəz edilsin.

XXVIII. "Yol hərəkəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, № 9, maddə 564; 2001-ci il, № 5, maddə 298, № 11, maddələr 676, 698; 2002-ci il, № 1, maddə 9, № 8, maddə 463; 2003-cü il, № 8, maddə 424) aşağıdakı dəyişikliklər və əlavə edilsin:

1. 24-cü maddənin I hissəsinin 5-ci bəndində və 25-ci maddənin I hissəsində "hüquqpozmaların" sözü "xətalərin" sözü ilə əvəz edilsin.

2. 79-cu, 80-ci və 82-ci maddələr çıxarılsın.

3. 81-ci maddənin mətni aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"Bu qanunla nəzərdə tutulmuş yol hərəkəti qaydalarının pozulmasında təqsirli olan şəxslər Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş qaydada məsuliyyət daşıyırlar."

4. 84-cü maddənin 3-cü bəndində "hüquqpozmalar" sözü "xətalər" sözü ilə əvəz edilsin.

5. 85-ci maddədə:

a) 5-ci bənddə "bu qanunla" sözləri "Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsi ilə" sözləri ilə əvəz edilsin;

b) 6-cı bəndin "Qeyd" hissəsinin üçüncü cümləsində "bu qanunun" sözləri "Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsinin" sözləri ilə və altıncı cümləsində "hüquqpozma" sözü "xəta" sözü ilə əvəz edilsin;

c) 12-ci bənd aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"12. Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə əsasən Azərbaycan Respublikasında toxunulmazlıq hüququndan istifadə edən əcnəbilərin Azərbaycan Respublikasının ərazisində törətdikləri yol hərəkəti qaydalarının pozulması ilə əlaqədar inzibati xətalara görə məsuliyyət məsələsi beynəlxalq hüquq normalarına uyğun olaraq həll edilir."

ç) 12-ci bəndin "Qeyd" hissəsi çıxarılsın.

XXIX. "Təhqiqat, ibtidai istintaq, prokurorluq və məhkəmə orqanlarının qanunsuz hərəkətləri nəticəsində fiziki şəxslərə vurulmuş ziyanın ödənilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999-cu il, № 2, maddə 62) 4-cü maddəsinin birinci hissəsinin 3-cü bəndində və 11-ci maddəsində "hüquqpozma" sözü "xəta" sözü ilə əvəz edilsin.

XXX. "İmmiqrasiya haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999-cu il, № 3, maddə 156; 2001-ci il, № 11, maddələr 676, 695) 13-cü maddəsinə aşağıdakı əlavələr edilsin:

1. Birinci hissəyə aşağıdakı məzmununda 3-cü bənd əlavə edilsin:

3) "Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş hallarda əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər barəsində Azərbaycan Respublikasının hüduqlarından kənara inzibati qaydada çıxartma tətbiq edildikdə."

2. Maddəyə aşağıdakı məzmununda yeddinci hissə əlavə edilsin:

"Bu maddənin birinci hissəsinin 3-cü bəndində nəzərdə tutulmuş immiqrantın Azərbaycan Respublikasının ərazisindən çıxarılması Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsinə uyğun olaraq həyata keçirilir."

XXXI. Azərbaycan Respublikasının 1999-cu il 1 fevral tarixli 618-IQ nömrəli qanunu ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinə (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999-cu il, № 4, maddə 213; 2001-ci il, № 3, maddə 143, № 6, maddə 362, № 11, maddələr 672, 679, № 12, maddə 731; 2002-ci il, № 1, maddə 2, № 5, maddə 241, 6, maddə 328; 2003-cü il, № 1, maddələr 9, 23) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 15-ci maddənin 2-ci hissəsində "İnzibati hüquqpozmalar haqqında Azərbaycan Respublikasının Məcəlləsi" sözləri "Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsi" sözləri ilə əvəz edilsin.

2. 62-ci maddənin 1-ci hissəsinin "c" bəndində "hüquqpozmaları" sözü "xətaləri" sözü ilə əvəz edilsin.

3. 72-ci maddənin "f" bəndində "hüquqpozmalara" sözü "xətalara" sözü ilə əvəz edilsin.

4. 199-cü maddənin 1-ci hissəsinin "c" bəndində "hüquqpozmalar haqqında" sözləri "xətalər" sözü ilə əvəz edilsin.

5. 270-ci maddənin dördüncü hissəsində "İşçiləri" sözü "Zor tətbiq etməklə və ya zor tətbiq etmək hədəsi ilə qorxutmaqla və ya şəxsin maddi cəhətdən asılı olmasından istifadə etməklə onu" sözləri ilə əvəz edilsin.

6. 312-ci maddədə "İnzibati hüquqpozmalar haqqında Azərbaycan Respublikasının Məcəlləsində" sözləri "Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində" sözləri ilə əvəz edilsin.

XXXII. "Milli arxiv fondu haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999-cu il, № 7, maddə 404; 2002-ci il, № 12, maddə 706) 16-cı maddəsinin altıncı hissəsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"Arxiv sənədlərinin və sənəd kolleksiyalarının saxlanılması, qeydiyyatı və ya onlardan istifadə olunması qaydalarına əməl edilməməsi qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyətə səbəb olur."

XXXIII. "Heyvanlar aləmi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999-cu il, № 8, maddə 470) aşağıdakı dəyişikliklər və əlavə edilsin:

1. 44-cü maddənin birinci hissəsində:

a) dördüncü abzas çıxarılsın.

b) səkkizinci abzasda "hüquqpozma" sözü "xəta" sözü ilə əvəz edilsin və "(aktlar)" sözü çıxarılsın.

2. 53-cü maddədə:

a) on ikinci abzasda "rəftar" sözü "davranması nəticəsində onları şikəst və ya tələf" sözləri ilə əvəz edilsin;

b) ikinci abzas çıxarılsın;

c) yeddinci abzas aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"ov qaydalarını kobud şəkildə pozduqda (lazımı icazə olmadan və ya qadağan edilmiş yerlərdə, yaxud qadağan edilmiş müddətlərdə, qadağan edilmiş alətlərlə və ya üsullarla ov etdikdə), habelə digər ov qaydalarını müntəzəm pozduqda."

XXXIV. "Ekoloji təhlükəsizlik haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999-cu il, № 8, maddə 471) 13-cü maddəsinin 2-ci hissəsinin 2.2-ci bəndi çıxarılsın.

XXXV. "Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999-cu il, № 8, maddə 472; 2001-ci il, № 3, maddə 148; 2002-ci il, № 5, maddə 238; 2003-cü il, № 4, maddə 178) 71-ci maddəsinin 2-ci hissəsinin 2.8-ci bəndində "qanun pozuntuları" sözləri "xətalər" sözü ilə əvəz edilsin.

XXXVI. "Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və prekursorların qanunsuz dövriyyəsi ilə mübarizə haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999-cu il, № 8, maddə 474; 2001-ci il, № 11, maddə 676; 2002-ci il, № 5, maddə 240, № 6, maddə 328) 21-ci maddəsinin 3-cü hissəsində "hüquqpozmalar" sözü "xətalər" sözü ilə əvəz edilsin.

XXXVII. "Sığorta haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999-cu il, № 8, maddə 479; 2001-ci il, № 12, maddə 736; 2002-ci il, № 5, maddə 241) 50-ci maddəsinin 1.3-cü bəndində "cərimə və sanksiyaları" sözləri "qaydada və hallarda inzibati tənbeh" sözləri ilə əvəz edilsin.

XXXVIII. "Polis haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999-cu il, № 11, maddə 611; 2001-ci il, № 11, maddə

699, 12, maddə 731; 2002-ci il, № 3, maddə 118, № 6, maddə 328; 2003-cü il, № 1, maddə 22, № 8, maddə 424) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 1-ci maddənin beşinci abzasında, 3-cü maddənin II hissəsinin 2-ci və 9-cu bəndlərində, 4-cü maddənin II hissəsinin 2-ci bəndində, 14-cü maddənin 2-ci bəndində, 17-ci maddənin 2-ci bəndində, 18-ci maddənin 1-ci, 3-cü və 4-cü bəndlərində, 21-ci maddənin III hissəsinin 1-ci, 2-ci və 3-cü bəndlərində və IV hissəsində, 22-ci maddənin II hissəsində və 26-cı maddənin I hissəsinin 2-ci bəndində ismin müxtəlif hallarında işlədilmiş "hüquqpozma" sözü ismin müvafiq hallarında "xəta" sözü ilə əvəz edilsin.

2. 21-ci maddənin III hissəsinin birinci abzasından "48 saatdan artıq olmayan müddətə" sözləri çıxarılsın.

XXXIX. "Prokurorluq haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999-cu il, № 12, maddə 688; 2000-ci il, № 7, maddə 494; 2002-ci il, № 8, maddə 464) 24-cü maddəsində "hüquq pozuntusu" sözləri "xəta" sözü ilə, "hüquqpozmalara" sözü "xətalara" sözü ilə əvəz edilsin.

XL. "Dövlət məhkəmə ekspertizası fəaliyyəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000-ci il, № 1, maddə 7) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 2-ci maddədə "İnzibati hüquqpozmalar haqqında Azərbaycan Respublikasının" sözləri "Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər" sözləri ilə əvəz edilsin.

2. 10-cu maddənin birinci hissəsinin dördüncü abzasında "cinayət məsuliyyəti" sözləri "məsuliyyət" sözü ilə əvəz edilsin.

XLI. Azərbaycan Respublikasının 1999-cu il 7 dekabr tarixli 768-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş "Gömrük orqanlarında xidmət haqqında" Əsasnaməyə (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000-ci il, № 1, maddə 12; 2001-ci il, № 12, maddələr 731, 736) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 72-ci maddədə "hüquq pozuntusu barədə" sözləri "xəta haqqında" sözləri ilə əvəz edilsin.

2. 73-cü maddədə "hüquq pozuntusu işi" sözləri "xəta haqqında iş" sözləri ilə əvəz edilsin.

XLII. "Məhkəmə nəzarətçiləri və məhkəmə icraçıları haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000-ci il, № 1, maddə 18; 2001-ci il, № 11, maddə 687, № 12, maddə 731; 2003-cü il, № 1, maddə 23) 1-ci maddəsinin ikinci hissəsində və 11-ci maddəsinin beşinci hissəsində "hüquqpozmalar" sözü "xətalər" sözü ilə əvəz edilsin.

XLIII. "Vəkillər və vəkillik fəaliyyəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000-ci il, № 1, maddə 19; 2001-ci il, № 12, maddə 736) aşağıdakı əlavələr və dəyişiklik edilsin:

1. 2-ci maddənin II hissəsində "Cinayət-Prosessual" sözlərindən sonra ", İnzibati Xətalər" sözləri əlavə edilsin.

2. 20-ci maddənin I hissəsində "tutulmuş qaydada" sözlərindən sonra "inzibati və" sözləri əlavə edilsin.

3. 26-cı maddənin II hissəsində "hüquq pozuntularına dair" sözləri "xətalər haqqında" sözləri ilə əvəz edilsin.

XLIV. "Kütləvi informasiya vasitələri haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000-ci il, № 2, maddə 82; 2001-ci il, № 12, maddə 736; 2002-ci il, № 3, maddə 116, № 5, maddə 245) 28-ci maddəsinin ikinci hissəsində

"yayılməsi" sözündən sonra ", habelə istinad məlumatlarının qəsdən yanlış göstərilməsi" sözləri əlavə edilsin.

XLV. "Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000-ci il, № 7, maddə 479; 2003-cü il, № 1 maddə 8) 45-ci maddəsinin üçüncü hissəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. Dördüncü abzasda "hüquqpozma" sözü "xəta" sözü ilə əvəz edilsin.

2. Beşinci abzasda "hüquqpozma" sözü "xəta" sözü ilə əvəz edilsin və "(aktlar)" sözü çıxarılsın.

XLVI. "Taxıl haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000-ci il, № 7, maddə 491) 15.3.5-ci maddəsində "hüquqpozmalar" sözü "xətalər" sözü ilə əvəz edilsin və "(aktlar)" sözü çıxarılsın.

XLVII. "Tənder haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar İnzibati hüquqpozmalar haqqında Azərbaycan Respublikasının Məcəlləsinə əlavələr edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının Qanunu (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000-ci il, № 3 (I kitab), maddə 146) qüvvədən düşmüş hesab edilsin.

XLVIII. "Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunvericilik aktlarına dəyişikliklər və əlavələr edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000-ci il, № 7, maddə 486) III hissəsi qüvvədən düşmüş hesab edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 30 dekabr 2003-cü il
№ 568-IIQD

**"ƏHALİNİN EKOLOJİ TƏHSİLİ VƏ MAARİFLƏNDİRİLMƏSİ HAQQINDA"
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI QANUNUNUN TƏTBİQİ İLƏ ƏLAQƏDAR
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ BƏZİ QANUNVERİCİLİK AKTLARINA
DƏYİŞİKLİKLƏR VƏ ƏLAVƏ EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi qərara alır:

I. "Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999-cu il, № 8, maddə 472; 2001-ci il, № 3, maddə 148; 2002-ci il, № 5, maddə 238; 2003-cü il, № 4, maddə 178) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 28-ci maddənin 1.6-cı bəndində və IX fəslin adında "tərbiyə" sözü " maarifləndirmə" sözü ilə əvəz edilsin;

2. 59-cu maddədə:

2.1. maddənin adı aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"Ekoloji təhsil və maarifləndirmə";

2.2. 1-ci hissə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

I."Əhalinin ekoloji təhsili və maarifləndirilməsi ilə bağlı münasibətlər müvafiq qanunla tənzimlənir.";

2.3.2-ci və 3-cü hissələr çıxarılsın və 4-cü hissə müvafiq olaraq 2-ci hissə hesab edilsin.

II. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsinə (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000-ci il, № 8, I kitab, maddə 584; 2001-ci il, № 1, maddə 24; № 3, maddə 139; № 7, maddə 455; № 11, maddələr 680, 698; №12, maddə 731; 2002-ci il №_ 1, maddə 9; № 4,1 kitab, maddə 165; № 5, maddələr 234, 237, 239; № 6, maddə 326; № 8, maddə 463; № 12, maddə 692; 2003-cü il, № 1, maddələr 3, 13, 23; № 4, maddələr 177, 178; № 5, maddə 228; № 6, maddələr 257, 276, 279; № 8, maddələr 407, 425; Azərbaycan Respublikasının 2003-cü il 7 noyabr tarixli 512-IIQD nömrəli, 5 dekabr tarixli 536-IIQD nömrəli, 9 dekabr tarixli 556-IIQD nömrəli, 557-IIQD nömrəli və 558-IIQD nömrəli, 30 dekabr tarixli 569-IIQD nömrəli, 2004-cü il 6 yanvar tarixli 574-IIQD nömrəli qanunları) aşağıdakı məzmununda 84-1-ci maddə əlavə edilsin:

M a d d ə 8 4-1. Əhalinin ekoloji təhsili və maarifləndirilməsi haqqında qanunvericiliyin pozulması

Əhalinin ekoloji təhsili və maarifləndirilməsi haqqında qanunvericiliyin pozulmasına görə xəbərdarlıq edilir və ya şərti maliyyə vahidinin on mislindən qırx mislinədək miqdarda cərimə edilir."

III. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 5 mart 2004-cü il
№ 600-IIQD

OVÇULUQ HAQQINDA

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Bu Qanun Azərbaycan Respublikasının ərazisində ovçuluğun və ovçuluq təsərrüfatlarının təşkilinin, onların fəaliyyətinin həyata keçirilməsinin, habelə ov obyektlərinin mühafizəsinin, artırılmasının və istifadəsinin hüquqi əsaslarının müəyyən edir.

I fəsil ÜMUMİ MÜDDƏALAR

M a d d ə 1 . Əsas termin və anlayışlar

1.0. Bu Qanunda istifadə edilən termin və anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

1.0.1. ovçuluq - quruda və suda təbii sərbəstlik və yarım sərbəst şəraitində daimi, müvəqqəti və köçəri yaşayan, habelə təsərrüfat subyektləri tərəfindən yetişdirilib ov yerlərinə buraxılan suda-quruda yaşayanların, xəzərililərin, sürünənlərin, quşların və məməlilərin (bundan sonra - vəhşi heyvanların) izlənməsi, təqib edilməsi, tutulması və vurulması üzrə fəaliyyət növü;

1.0.2. ovçuluq təsərrüfatı - təbii sərbəstlik və yarım sərbəst şəraitində yaşayan və ya yetişdirilən vəhşi heyvanların ayrı-ayrı növlərinin qorunması və artırılması, habelə onların yetişdirilib ov yerlərinə buraxılması və ovçuluq məqsədilə təşkil edilmiş mühafizə rejimli təsərrüfat subyekti;

1.0.3. ov obyekti - qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada ovlanmasına icazə verilmiş təbii sərbəstlik və yarım sərbəst şəraitində xüsusi ayrılmış yerlərdə yaşayan, habelə ayrı-ayrı hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən yetişdirilib artırılan vəhşi heyvan növləri;

1.0.4. ov yerləri - ovçuluğun həyata keçirilməsinə və ovçuluq təsərrüfatlarının aparılmasına aid edilən, təbii sərbəstlik və yarım sərbəst şəraitində yaşa-yan, habelə ayrı-ayrı hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən yetişdirilib artırılan vəhşi heyvanların məskunlaşdığı torpaq sahələri, meşə, digər bitki və su ilə örtülü olan təbiət əraziləri;

1.0.5. təsərrüfat subyektləri - ovçuluq təsərrüfatlarının təşkilində və fəaliyyətində iştirak edən hüquqi və fiziki şəxslər;

1.0.6. ovçu - ovçuluq fəaliyyətini həyata keçirmək üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada ovçuluq bileti və ov etmək üçün icazəsi olan fiziki şəxs;

1.0.7. ov aləti - həvəskar və idman ovunu həyata keçirmək üçün istifadə edilən ov silahları, ov itləri, ovçu quşları və başqa ov vasitələri;

1.0.8. həvəskar və idman ovu - ov məhsullarının əldə edilməsindən gəlir məqsədi daşımayan ov növü;

1.0.9. brakonyerlik - qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydaların pozulması ilə ov aparılması və təbii sərbəstlik və yarım sərbəst şəraitində yaşayan vəhşi heyvanların hər hansı vasitə ilə icazəsiz ovlanması.

M a d d ə 2 . Ovçuluq haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi

2.1. Ovçuluq haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi bu Qanundan, "Heyvanlar aləmi haqqında" və "Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarından və onlara uyğun qəbul edilmiş digər normativ hüquqi aktlardan ibarətdir.

2.2. Ovçuluq təsərrüfatlarında vəhşi heyvanların yaşayış mühitinin mühafizəsi və istifadəsi

ilə əlaqədar meydana çıxan su, torpaq, meşə, mülkiyyət, təbiəti mühafizə və digər münasibətlər bu Qanun nəzərə alınmaqla Azərbaycan Respublikasının müvafiq qanunvericiliyi ilə tənzimlənir.

2.3. Su hövzələrində balıqların və digər su heyvanlarının sənaye, idman və həvəskar ovu, habelə elmi tədqiqat, nəzarət, təbii mühitə uyğunlaşdırılması üçün ovlanması balıqçılıq haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə tənzimlənir.

M a d d ə 3 . Ovçuluq haqqında qanunvericiliyin məqsədi

Ovçuluq haqqında qanunvericiliyin məqsədi Azərbaycan Respublikasının ərazisində dövlət ov fondunu qoruyub saxlamaqla ovçuluq fəaliyyətini səmərəli təşkil etmək, təbii sərbəstlik və yarımşərbəst şəraitində daimi, müvəqqəti və köçəri yaşayan vəhşi heyvan növlərinin sayının tənzimlənməsini, mühafizəsini və artırılmasını, habelə onların yetişdirilib ov yerlərinə buraxılmasını və yaşayış yerlərinin qorunub saxlanmasını təmin etməkdir.

M a d d ə 4 . Ov obyektləri üzərində mülkiyyət və dövlət ov fondu

4.1. Ovçuluq təsərrüfatlarında və digər ərazilərdə olan, habelə qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada ayrı-ayrı hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən istifadə olunan ov obyektləri dövlətə mənsubdur və onun mülkiyyətidir.

4.2. Vəhşi heyvan növlərinin ov obyektinə aid edilməsi və ovlanma limitləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

4.3. Azərbaycan Respublikasının ərazisində ov obyektinə aid edilmiş vəhşi heyvanlar dövlət ov fondunu təşkil edir. Dövlət ov fondunda vəhşi heyvanların növlərini və normasını (sayını) müvafiq icra hakimiyyəti orqanı elmi müəssisələrin rəyini nəzərə almaqla müəyyən edir.

4.4. Dövlət ov fondunun artırılması üçün ov obyektinə aid edilmiş vəhşi heyvanların təsərrüfat subyektləri tərəfindən yetişdirilib ov yerlərinə buraxılması qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

M a d d ə 5 . Ovçuluq fəaliyyətinin obyektləri və subyektləri

5.1. Ov yerlərində təbii sərbəstlik və yarımşərbəst şəraitində yaşayan və ov obyektinə aid edilmiş vəhşi heyvanlar, onların dəriləri, dəri örtükləri, buynuzları, sümükləri, həyat fəaliyyətinin məhsulları, habelə məskunlaşma yerləri ovçuluq fəaliyyətinin obyektləridir.

5.2. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş qaydada ov etmək hüququ olan Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları, əcnəbilər, vətəndaşlığı olmayan şəxslər, habelə ovçuluq təsərrüfatları və ovçular cəmiyyətləri ovçuluq fəaliyyətinin subyektləridir.

II fəsil

OVÇULUQ VƏ OVÇULUQ TƏSƏRRÜFATI SAHƏSİNDƏ İDARƏETMƏ

M a d d ə 6 . Ovçuluq və ovçuluq təsərrüfatı sahəsində idarəetmənin əsas prinsipləri

6.0. Ovçuluq və ovçuluq təsərrüfatı sahəsində idarəetmə aşağıdakı prinsiplərə əsaslanır:

6.0.1. bioloji müxtəlifliyin və təbii ekoloji sistemin qorunub saxlanması;

6.0.2. ovçuluq təsərrüfatlarından məqsədli, habelə elmin və mədəniyyətin inkişafı üçün səmərəli istifadə edilməsi;

6.0.3. ovçuluq təsərrüfatlarında vəhşi heyvanların mühafizəsi, artırılması və istifadəsi üzərində dövlət nəzarətinin zəruriliyi;

6.0.4. ovçuluq təsərrüfatlarında vəhşi heyvanların yaşayış mühitinin, miqrasiya yollarının, qışlama yerlərinin, nəsilartırma və çoxalma şəraitinin qorunması;

6.0.5. heyvanlar aləmindən istifadənin bioloji etikaya uyğun olaraq həyata keçirilməsi;

6.0.6. ovçuluq təsərrüfatlarında vəhşi heyvanlardan istifadənin və ovun ödənişli olması və limitləşdirilməsi;

6.0.7. əhalinin sağlamlığına, təbiətə və iqtisadiyyata ziyan vurulmasının qarşısının vaxtında

alınması məqsədilə zərərverici vəhşi heyvanların sayının müəyyənləşdirilməsi və tənzimlənməsi.

M a d d ə 7. Ovçuluğun və ovçuluq təsərrüfatlarının təşkili və idarə edilməsi sahəsində dövlətin səlahiyyətləri

7.1. Ovçuluğun və ovçuluq təsərrüfatlarının təşkili və idarə edilməsi sahəsində dövlətin səlahiyyətləri aşağıdakılardır:

7.1.1. ovçuluq təsərrüfatlarının, ov yerlərinin və ov obyektlərinin mühafizəsi və istifadəsi sahəsində dövlət siyasətini həyata keçirmək, müvafiq normativ hüquqi aktlar qəbul etmək, dövlət proqramlarını hazırlayıb təsdiq etmək;

7.1.2. ovçuluq və ovçuluq təsərrüfatlarının mühafizəsi və istifadəsi üzərində idarəetməni və dövlət nəzarətini həyata keçirmək;

7.1.3. dövlət ov fondunun artırılması üçün ov obyektinə aid edilmiş vəhşi heyvanların təsərrüfat subyektləri tərəfindən yetişdirilib ov yerlərinə buraxılması qaydasını müəyyən etmək;

7.1.4. respublika və ya yerli əhəmiyyətli ovçuluq təsərrüfatlarını müəyyən etmək, onların təşkili və ləğv edilməsi barədə qərar qəbul etmək;

7.1.5. ovçuluq təsərrüfatlarının inkişafı və yerləşdirilməsi sxemlərini təsdiq etmək;

7.1.6. ov obyektinə aid edilmiş vəhşi heyvanların dövlət uçotunun, ovçuluq təsərrüfatlarının dövlət qeydiyyatının, dövlət ovçuluq kadastrının və ov obyektlərinin monitorinqinin aparılması qaydalarını müəyyən etmək;

7.1.7. ovçuluq biletinin formasını, qeydiyyatı və ovçuluq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq istəyən şəxslərə verilməsi qaydalarını müəyyən etmək;

7.1.8. əcnəbilərə və vətəndaşlığı olmayan şəxslərə Azərbaycan Respublikasının ərazisində ov etmək üçün icazənin verilməsi qaydasını müəyyən etmək;

7.1.9. ovçuluq təsərrüfatlarında vəhşi heyvanlardan istifadə limitlərini, istifadəyə görə ödəmə növlərini və dərəcələrini müəyyən etmək, ovçuluq işlərinin tənzimlənməsini həyata keçirmək;

7.1.10. ovçuluq təsərrüfatlarının mühafizəsi üzrə tədbirlərə yardım göstərmək;

7.1.11. təbii fəlakət və digər səbəblər nəticəsində dağılmış və ya məhv olmuş ovçuluq təsərrüfatlarının və ov yerlərinin bərpasını təşkil etmək;

7.1.12. ovçuluq və ovçuluq təsərrüfatı sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığı həyata keçirmək.

7.2. Ovçuluq və ovçuluq təsərrüfatı sahəsində idarəetməni müvafiq icra hakimiyyəti orqanı həyata keçirir.

7.3. Ovçuluq və ovçuluq təsərrüfatı sahəsində idarəetməni həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı ovçuluq təsərrüfatlarının təşkili, mühafizəsi, istifadəsi və bərpası işlərində hüquqi və fiziki şəxslərin, o cümlədən ictimai birliklərin rəy və təkliflərinə baxmalıdır.

M a d d ə 8. Ovçuluq fəaliyyətinə və ovçuluq təsərrüfatlarının mühafizəsinə və istifadəsinə nəzarət

8.1. Ovçuluq fəaliyyətinə və ovçuluq təsərrüfatlarının mühafizəsinə və istifadəsinə dövlət nəzarətinin məqsədi ov yerlərinin və ov obyektlərinin mühafizəsi, qorunub saxlanması, bərpası, artırılması və istifadəsi üzrə tədbirlərin yerinə yetirilməsində qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydalara və tələblərə əməl olunmasına nəzarəti təmin etməkdir.

8.2. Ovçuluq fəaliyyətinə və ovçuluq təsərrüfatlarının mühafizəsinə və istifadəsinə dövlət nəzarətini müvafiq icra hakimiyyəti orqanı həyata keçirir.

8.3. Ovçuluq fəaliyyətinə və ovçuluq təsərrüfatlarının mühafizəsinə və istifadəsinə ictimai nəzarət Azərbaycan Respublikasının ətraf mühitin mühafizəsi qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilir.

M a d d ə 9. Ovçuluğun və ovçuluq təsərrüfatlarının təşkili və idarə edilməsi sahəsində ovçular

cəmiyyətlərinin iştirakı

9.1. Ovçular cəmiyyətləri ovçuluğun və ovçuluq təsərrüfatlarının təşkili və idarə edilməsində müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən olunmuş qaydada iştirak edirlər.

9.2. Ovçular cəmiyyətləri aşağıdakı hüquqlara malikdir:

9.2.1. ovçuluq sahəsində dövlət proqramlarının, ovçuluq təsərrüfatlarının inkişafı və yerləşdirilməsi sxemlərinin hazırlanmasında iştirak etmək;

9.2.2. ovçuluq sahəsində normativ hüquqi aktların qəbul edilməsinə və ovçuluq təsərrüfatlarında vəhşi heyvanlardan istifadə limitlərinə dair təkliflər vermək;

9.2.3. respublika və ya yerli əhəmiyyətli ovçuluq təsərrüfatlarının təşkili və ləğv edilməsi barədə təkliflər vermək;

9.2.4. ovçuluq təsərrüfatlarında ovçuluğu təşkil etmək;

9.2.5. ovçuları cəmiyyətə üzv qəbul etmək və üzv olması barədə onlara üzvlük bileti vermək;

9.2.6. hər il üçün ovçulardan üzvlük haqqının vaxtında ödənilməsinə tələb etmək;

9.2.7. qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada ov silahı, atıcılıq sursatı, ovçuluq-balıqçılıq ləvazimatı, idman inventarı və digər ovçuluq əşyalarının satışını təşkil etmək;

9.2.8. həvəskar və idman ovunu həyata keçirmək üçün istifadə edilən ov alətlərinin (ov silahı və onun üçün sursat istisna olmaqla) istehsalını təşkil etmək;

9.2.9. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş digər hüquqlara.

9.3. Ovçular cəmiyyətlərinin vəzifələri aşağıdakılardır:

9.3.1. ovçuluq təsərrüfatlarının mühafizəsi və istifadəsi üzrə müəyyən olunmuş qaydalara əməl etmək;

9.3.2. vəhşi heyvanların sayca artması və ov obyektinə aid edilmiş vəhşi heyvanların təsərrüfat subyektləri tərəfindən yetiştirilib ov yerlərinə buraxılması üçün şərait yaradılmasına, onların yaşayış mühitinin qorunmasına və yaxşılaşmasına yönəldilən tədbirlər həyata keçirmək;

9.3.3. ovçuluq təsərrüfatlarında vəhşi heyvanların ayrı-ayrı növlərinin sayının və istifadəsinin ilkin uçotunun aparılmasını təşkil etmək və bu barədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanına məlumat vermək;

9.3.4. ovçuları müəyyən edilmiş normativ əsasında ov silahı üçün sursat ilə təmin etmək;

9.3.5. təbii fəlakət və digər səbəblər nəticəsində dağılmış və ya məhv olmuş ovçuluq təsərrüfatlarını bərpa etmək;

9.3.6. ona təhkim olunmuş ərazilərdə brakonyerliyin qarşısını almaq üçün öz səlahiyyətləri daxilində tədbirlər görmək;

9.3.7. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən olunmuş digər vəzifələri yerinə yetirmək.

M a d d ə 10. Dövlət ovçuluq kadastrı və ov obyektlərinin monitorinqi

10.1. Dövlət ovçuluq kadastrı ov yerlərinin statusu, onların coğrafi mövqeyi və sərhədləri, həmin ərazilərin və obyektlərin mühafizə rejimi, istifadəçiləri, ekoloji, elmi, iqtisadi, tarixi və mədəni əhəmiyyəti barədə zəruri məlumatların məcmusudur.

10.2. Dövlət ovçuluq kadastrı dövlət ov fondunun vəziyyətinin qiymətləndirilməsi və proqnozlaşdırılması, ovçuluq təsərrüfatlarının perspektiv inkişafı şəbəkəsinin müəyyən edilməsi, mühafizə rejiminə riayət olunmasına dövlət nəzarətinin gücləndirilməsi məqsədilə aparılır.

10.3. Ov obyektlərinin monitorinqi heyvanlar aləmi obyektlərinin dövlət monitorinqinin tərkib hissəsi olub, ov yerlərində vəhşi heyvanların yayılmasında, sayında, fiziki vəziyyətində və yaşayış mühitində baş verən dəyişikliklərin vaxtında aşkara çıxarılması və qiymətləndirilməsi məqsədilə həyata keçirilir.

10.4. Dövlət ovçuluq kadastrının və ov obyektlərinin monitorinqinin aparılması qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

M a d d ə 11. Ov obyektinə aid edilən vəhşi heyvanların sayının dövlət uçotu və ovlama norması (sayı)

11.1. Azərbaycan Respublikasının ərazisində təbii sərbəstlik və yarım sərbəst şəraitində yaşayan ov obyektinə aid edilən vəhşi heyvanların mühafizəsini, artırılmasını və səmərəli istifadəsini təmin etmək üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən onların sayının dövlət uçotu aparılır.

11.2. Ov obyektinə aid edilən vəhşi heyvanların ayrı-ayrı növlərinin siyahısı, onların ov mövsümündə tutulmasının və vurulmasının norması (sayı) müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

11.3. Əhalinin sağlamlığını mühafizə etmək və təhlükəsizliyini təmin etmək, kənd təsərrüfatı və ev heyvanlarını xəstəliklərdən qorumaq, heyvanlar aləminə, onların yaşayış mühitinə və iqtisadiyata zərər vurulmasının qarşısını almaq məqsədilə ayrı-ayrı yırtıcı heyvan növlərinin vurulması qaydası və limitləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

III fəsil

OVÇULUQ

M a d d ə 12. Ovçuluq fəaliyyətinin həyata keçirilməsi

12.1. Ovçuluq fəaliyyəti bu Qanunda nəzərdə tutulmuş qaydada müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən ovçuluq üçün ayrılmış ov yerlərində həyata keçirilir.

12.2. Ovçuluq fəaliyyəti ödənişlidir. Bu fəaliyyət ovçuluq bileti və ov etmək üçün verilən icazə əsasında həyata keçirilir.

12.3. 18 yaşına çatmamış, habelə məhdud fəaliyyət qabiliyyətli və fəaliyyət qabiliyyəti olmayan şəxslərin ovçuluq fəaliyyəti ilə məşğul olması qadağa olunur.

M a d d ə 13. Ovçuluq bileti və üzvlük bileti

13.1. Ovçuluq bileti ovçuluq fəaliyyətini həyata keçirmək üçün hüquq verən sənəddir. Ovçuluq bileti müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən verilir.

13.2. Ovçuluq biletinin forması, qeydiyyatı və ovçuluq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq istəyən şəxslərə verilməsi qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

13.3. Ovçuluq biletindən yalnız onun sahibi istifadə edə bilər.

13.4. Üzvlük bileti ovçunun ovçular cəmiyyətində üzv olduğunu təsdiq edən sənəddir. Ovçuya üzvlük bileti ovçuluq bileti əsasında üzv olduğu ovçular cəmiyyəti tərəfindən verilir.

13.5. Üzvlük biletinin forması müvafiq icra hakimiyyəti orqanı ilə razılaşdırılmalıdır.

M a d d ə 14. Ov etmək üçün icazə

14.1. Ov etmək üçün icazə ovçuluq fəaliyyətinin həyata keçirilməsinə icazə verən hüquqi sənəddir və ov obyektlərinin hər növünə ayrıca verilir.

14.2. İcazə ov mövsümündə həvəskar və idman ovunu həyata keçirmək üçün fiziki və hüquqi şəxslərə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən verilir. İcazədə ov obyektinin növü, ovlama üsulu və yeri, norması (sayı), ovun vaxtı, icazənin müddəti və şərtləri göstərilir. Ov etmək üçün icazənin verilməsi qaydasını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

14.3. Ovçuluq bileti və üzvlük bileti təqdim edildikdən sonra ovçuya ov etmək üçün icazənin verilməsinə yol verilmir.

14.4. Ovçuya verilən ov etmək üçün icazədən yalnız özü istifadə edə bilər və icazə verildiyi müddət üçün etibarlıdır.

14.5. Ov obyektinə aid edilmiş vəhşi heyvanları yetişdirib ov yerlərinə buraxan təsərrüfat

subyektləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada ov etmək üçün icazə verə bilər.

14.6. Əcnəbilərə və vətəndaşlığı olmayan şəxslərə beynəlxalq müqavilələrə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının ərazisində ov etmək üçün icazənin verilməsi qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

M a d d ə 15. Ov alətlərindən istifadə

15.1. Azərbaycan Respublikasının ərazisində ovçuluq fəaliyyətini həyata keçirmək üçün istifadə edilən ov alətlərinin növü və istifadəsi qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

15.2. Ov silahlarının satışı, əldə edilməsi, uçotu, saxlanması, gəzdirilməsi, tətbiqi, götürülməsi, müsadirəsi və geri alınması qaydaları Azərbaycan Respublikasının müvafiq qanunvericiliyi ilə müəyyən edilir.

15.3. Ovçuluq fəaliyyətini həyata keçirmək üçün Azərbaycan Respublikasının ərazisində istifadəsinə xüsusi icazə verilmiş ov silahları (odlu və ya soyuq) müvafiq icra hakimiyyəti orqanında bir dəfə qeydiyyatdan keçirilir və bu barədə ovçuluq biletində qeyd olunur. Yivli ov silahına xüsusi icazə o ovçulara verilir ki, onların 5 ildən az olmayaraq müddətdə istifadəsində yivsiz ov silahı olsun.

M a d d ə 16. Ov mövsümü və ov etmək günləri

16.1. Azərbaycan Respublikasının ərazisində ov mövsümünün başlanmasını və müddətini müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir və bu barədə kütləvi informasiya vasitələri ilə əhaliyə məlumat verir.

16.2. Ov mövsümündə ov edilməsinə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilən günlərdə yol verilir.

M a d d ə 17. Ov məhsulları

17.1. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş qaydada ovu həyata keçirən şəxslər tərəfindən tutulmuş və vurulmuş vəhşi heyvanlar, onların dəriləri, dəri örtükləri, buynuzları, əti və digər hissələri ov məhsulları hesab olunur.

17.2. Ov etmək üçün icazədə göstərilən normada (sayda) əldə edilən ov məhsulları ovçulara məxsusdur. Göstərilən normadan (saydan) artıq əldə edilən ov məhsulları ovçulardan geri alınır və onlara qarşı qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada müvafiq tədbirlər görülür.

M a d d ə 18. Ovçuların hüquq və vəzifələri

18.1. Ovçular aşağıdakı hüquqlara malikdir:

18.1.1. ovçuluq təsərrüfatlarından və ov obyektlərindən qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada istifadə etmək;

18.1.2. ovçular cəmiyyətinə üzv olmaq;

18.1.3. ov yerlərində ov alətlərindən istifadə etmək;

18.1.4. qanuni əldə edilən ov məhsullarına sahiblik etmək;

18.1.5. heyvanlar aləmi obyektlərinin istifadəsi üzrə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş digər hüquqları həyata keçirmək.

18.2. Ovçuların vəzifələri aşağıdakılardır:

18.2.1. ovu həyata keçirmək üçün müəyyən olunmuş qaydalara, normalara, limitlərə və müddətlərə əməl etmək;

18.2.2. hər il üçün ovçular cəmiyyətinə üzvlük haqqını vaxtında ödəmək;

18.2.3. ovçuluq biletini və ov etmək üçün verilən icazə əsasında ovçuluq təsərrüfatlarında qeydiyyatdan keçmək;

18.2.4. ov silahından qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada təyinatı üzrə istifadə etmək;
18.2.5. ov yerlərində ekoloji və sanitariya-gigiyena norma və qaydalarına riayət etmək;
18.2.6. ov yerlərində vəhşi heyvanların yaşayış mühitinin ekoloji vəziyyətinin pisləşməsinə yol verməmək;

18.2.7. ovçuluq təsərrüfatlarının mühafizəsi məsələləri üzrə ekoloji proqramların yerinə yetirilməsində iştirak etmək;

18.2.8. vəhşi heyvanlar arasında xəstəlik müşahidə edildikdə, onların yaşayış mühiti pisləşdikdə, heyvanların məhv olmaq təhlükəsi yarandıqda və tələf olması hallarında dərhal ovçuluq təsərrüfatlarına və müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarına məlumat vermək;

18.2.9. Azərbaycan Respublikasının Qırmızı kitabına daxil edilmiş və xüsusi mühafizə olunan vəhşi heyvan növlərinin mühafizə rejiminə əməl etmək;

18.2.10. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən olunmuş digər vəzifələri yerinə yetirmək.

M a d d ə 19. Ov etmək hüququnun dayandırılması

19.0. Ov etmək hüququ aşağıdakı hallarda dayandırılır:

19.0.1. hər il üçün üzvü olduğu ovçular cəmiyyətinə üzvlük haqqını vaxtında ödəmədikdə;

19.0.2. ov etmək üçün verilmiş icazənin müddəti qurtardıqda;

19.0.3. ov etmək üçün icazədən istifadəyə lüzum qalmadıqda, yaxud bu hüquqdan könüllü imtina edildikdə;

19.0.4. ovçuluq fəaliyyətinə xitam verildikdə;

19.0.5. vəhşi heyvanları hər hansı vasitə ilə icazəsiz ovladıqda;

19.0.6. heyvanlar aləmindən xüsusi istifadə qaydaları pozulduqda;

19.0.7. ovçuluq üzrə müəyyən edilmiş qayda, norma və digər tələblər müntəzəm yerinə yetirilmədikdə;

19.0.8. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş digər hallarda.

M a d d ə 20. Ov etməyə qadağanlar və məhdudsiyyətlər

20.1. Azərbaycan Respublikasının ərazisində ov edilməsi aşağıdakı hallarda qadağan edilir:

20.1.1. müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən nəzərdə tutulmamış günlərdə;

20.1.2. ovçuluq bileti və ov etmək üçün icazə olmadıqda;

20.1.3. başqa şəxsə aid olan ovçuluq biletindən, ov etmək üçün icazədən və ov silahından istifadə edildikdə;

20.1.4. ov etmək üçün verilmiş icazədə göstərilən yerdə ov edilmədikdə;

20.1.5. ovçuluq təsərrüfatlarında qeydiyyatdan keçmədikdə;

20.1.6. ov etmək üçün icazədə göstərilmiş normadan (saydan) artıq ov edildikdə.

20.2. Ov yerlərində yanğın, daşqın, tufan, zəlzələ, torpaq sürüşməsi, quraqlıq kimi təbii fəlakət və vəhşi heyvanlar arasında epidemiya hadisələri baş verdikdə ov müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən məhdudlaşdırıla və ya dayandırıla bilər.

IV fəsil

OVÇULUQ TƏSƏRRÜFATLARI

M a d d ə 21. Ovçuluq təsərrüfatlarının təşkili və kateqoriyaları

21.1. Ovçuluq təsərrüfatlarının təşkili və aparılması məqsədilə vəhşi heyvanların yaşadığı, miqrasiya etdiyi və çoxaldığı ərazilər ov yerləri kimi istifadə edilir.

21.2. Ov yerlərinə yaşayış məntəqələrinin, sənaye, təsərrüfat və hərbi obyektlərin, dövlət təbiət qoruqlarının əraziləri, milli və təbiət parklarının xüsusi mühafizənin hüquqi rejimi təbii olunan fəaliyyət zonaları aid edilə bilməz və bu ərazilərdə ovçuluğun həyata keçirilməsi

qadağandır.

21.3. Ovçuluq təsərrüfatlarının aparılması məqsədilə ov yerləri qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada azı 10 il müddətinə hüquqi və fiziki şəxslərin istifadəsinə və ya icarəsinə verilə bilər.

21.4. Azərbaycan Respublikasında ovçuluq təsərrüfatları respublika və yerli əhəmiyyətli kateqoriyalara bölünür. Ovçuluq təsərrüfatlarının kateqoriyalara aid edilməsi və bir kateqoriyadan digərinə keçirilməsi elmi müəssisələrin və əlaqədar təşkilatların rəyi nəzərə alınmaqla müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən həyata keçirilir.

21.5. Respublika əhəmiyyətli ovçuluq təsərrüfatları elmi və texniki-iqtisadi əsaslandırılmaya uyğun olaraq elmi müəssisələrin və əlaqədar təşkilatların rəyi nəzərə alınmaqla müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarı ilə təşkil edilir.

21.6. Respublika əhəmiyyətli ovçuluq təsərrüfatlarını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı idarə edir və həmin təsərrüfatlar hüquqi və fiziki şəxslərin istifadəsinə və icarəsinə verilə bilər.

21.7. Yerli əhəmiyyətli ovçuluq təsərrüfatları elmi müəssisələrin və əlaqədar təşkilatların rəyi nəzərə alınmaqla müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarı ilə yaradılır.

21.8. Yerli əhəmiyyətli ovçuluq təsərrüfatları bütövlükdə və ya qismən, qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada bələdiyyələrin, hüquqi və fiziki şəxslərin istifadəsinə və icarəsinə verilə bilər. Yerli əhəmiyyətli ovçuluq təsərrüfatları istifadəyə və icarəyə verilərkən onların hüquqi statusu, mühafizə rejimi və məqsədli təyinatı saxlanılır.

21.9. Bələdiyyələr, hüquqi və fiziki şəxslər mülkiyyətlərində olan torpaqlarda qanunvericiliyə uyğun olaraq ov obyektlərini yetişdirib ov yerlərinə buraxmaq məqsədilə ovçuluq təsərrüfatları yarada bilərlər.

M a d d ə 2 2. Ovçuluq təsərrüfatlarının inkişafı və yerləşdirilməsi sxemləri

22.1. Ovçuluq təsərrüfatlarının inkişafı və yerləşdirilməsi sxemləri sosial-iqtisadi tələblər və ətraf mühitin vəziyyəti nəzərə alınmaqla onların yaradılması üçün perspektiv tələbatı müəyyən edir.

22.2. Məqsədli istifadəsinə və hüquqi rejiminə görə ovçuluq təsərrüfatlarının torpaqlarına təbiəti mühafizə, sağlamlaşdırma və istirahət (rekreasiya) təyinatlı torpaqlar daxildir.

22.3. Ovçuluq təsərrüfatlarının təşkili məqsədilə başqa kateqoriyalara aid edilmiş torpaqların istifadəyə verilməsi Azərbaycan Respublikasının torpaq qanunvericiliyi ilə tənzimlənir.

22.4. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq edilmiş ovçuluq təsərrüfatlarının inkişafı və yerləşdirilməsi sxemləri əsasında onların yaradılması və genişləndirilməsi üçün torpaq sahələri müvafiq ehtiyat torpaq fondunda saxlanılır.

22.5. Ovçuluq təsərrüfatlarının hər biri üçün pasport hazırlanır və müvafiq icra hakimiyyəti orqanında dövlət qeydiyyatına alınmaqla müəyyən olunmuş qaydada saxlanılır.

M a d d ə 2 3. Ovçuluq təsərrüfatlarının vəzifələri

23.0. Ovçuluq təsərrüfatlarının vəzifələri aşağıdakılardır: 23.0.1. ovçuluq təsərrüfatlarının mühafizəsi və istifadəsi üzrə müəyyən olunmuş norma, standart və qaydalara əməl etmək;

23.0.2. ovçuluq təsərrüfatlarında turizm və istirahət (rekreasiya) üçün şərait yaratmaq;

23.0.3. ovçuluq təsərrüfatlarında vəhşi heyvanların sayının və istifadəsinin ilkin uçotunu aparmaq, onların vəziyyətini və yaşayış yerlərinin xarakterini öyrənmək, bu məlumatları müəyyən edilmiş qaydada heyvanlar aləminin dövlət uçotunu, kadastrını və monitorinqini həyata keçirən dövlət orqanına vermək;

23.0.4. ovçuluq təsərrüfatlarında nəzarət-buraxılış məntəqələri yaratmaq;

23.0.5. ovçuluq təsərrüfatlarına ova gələn şəxsləri qeydiyyatına almaq və onların icazə əsasında

ovladıqları vəhşi heyvanların uçotunu aparmaq;

23.0.6. vəhşi heyvanlar xəstəliyə yoluxduqda, onların yaşayış mühiti pisləşdikdə, məhv olmaq təhlükəsi yarandıqda və tələf olması hallarında müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarına məlumat vermək, xəstəliklərin profilaktikası və ləğvi üzrə tədbirlər həyata keçirmək;

23.0.7. Azərbaycan Respublikasının Qırmızı kitabına daxil edilmiş və xüsusi mühafizə olunan vəhşi heyvan növlərinin mühafizə rejiminə əməl etmək;

23.0.8. dövlət nəzarətini həyata keçirən orqanın işçilərini ovçuluq təsərrüfatlarına maneəsiz buraxmaq və onların qanuni tələblərini və qərarlarını vaxtılı-vaxtında yerinə yetirmək;

23.0.9. ovçuluq təsərrüfatlarında ov obyektinə aid edilmiş vəhşi heyvanların, habelə onların yeni növlərinin yetişdirilməsini təşkil etmək və təbiətə buraxmaq, təbiətə buraxılma sayına uyğun olaraq onların ovunu qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada təşkil etmək;

23.0.10. ovçuluq təsərrüfatlarının yerləşdiyi ərazi üçün xarakterik olan ov obyektinə aid edilmiş vəhşi heyvanların qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada təbiətdən götürülərək süni şəkildə çoxaldılmasını təşkil etmək, hər bir vəhşi heyvan növü üzrə müəyyən yaş dövründə onları həmin təsərrüfatların ərazisinə buraxmaq və müvafiq qaydada ilkin uçotunu aparmaq;

23.0.11. ovçuluq təsərrüfatlarında vəhşi heyvanların, habelə onların yeni növlərinin yetişdirilməsini, artırılmasını və bərpaasını həyata keçirmək üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanının razılığı və elmi müəssisələrin rəyi nəzərə alın-maqla damazlıq bazaları yaratmaq;

23.0.12. ovçuluq təsərrüfatlarında ov obyektinə aid edilmiş vəhşi heyvanların populyasiya quruluşunun (yaş və cinsiyyət tərkibinin), çoxalma və ov mövsümündə çıxdaş faizinin elmi tədqiqat müəssisələri tərəfindən aparılan tədqiqat işlərinin nəticəsini nəzərə almaqla müəyyən olunmasını təmin etmək;

23.0.13. ovçuluq təsərrüfatının təyinatına uyğun olaraq təsərrüfat fəaliyyəti üçün zəruri olan yardımçı təsərrüfatlar, emalatxanalar və digər obyektlər yaratmaq;

23.0.14. heyvanlar aləminin mühafizəsi, bərpa, artırılması və istifadəsi üzrə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən olunmuş digər vəzifələri yerinə yetirmək.

M a d d ə 2 4. Ovçuluq təsərrüfatlarının mühafizəsi

24.1. Ovçuluq təsərrüfatlarında ərazinin təbii vəziyyətini pozan hər hansı təsərrüfat fəaliyyətinə yol verilmir.

24.2. Ovçuluq təsərrüfatlarına bitişik olan torpaq və su sahələrində müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən mühafizə, sanitariya-mühafizə və digər qoruyucu zonalar müəyyən edilə bilər. Bu zonaların torpaqlarında ovçuluq təsərrüfatlarına zərərli təsir göstərən hər cür fəaliyyət qadağan edilir.

24.3. Ovçuluq təsərrüfatlarının təbii vəziyyətinin qorunub saxlanılmasında təsərrüfat subyektləri məsuliyyət daşıyırlar.

M a d d ə 2 5. Ovçuluq təsərrüfatlarından istifadə

25.1. Ovçuluq təsərrüfatlarından Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində müəyyən edilmiş tələblərə əməl etmək şərti ilə aşağıdakı məqsədlərlə istifadə edilə bilər:

25.1.1. təbiəti mühafizə;

25.1.2. ovçuluq;

25.1.3. elmi tədqiqat;

25.1.4. vəhşi heyvanların yarımserbəst və qeyri-serbəst şəraitdə saxlanması, yetişdirilməsi və artırılması məqsədilə tutulması;

25.1.5. sağlamlaşdırma;

25.1.6. təlim-tərbiyə;

25.1.7. ekoloji maarifləndirmə, turizm və istirahət (rekreasiya).

25.2. Ovçuluq təsərrüfatlarında onların məqsədli təyinatına və təbiət komplekslərinin və ayrı-ayrı obyektlərin mühafizəsi, bərpası və istifadəsi üzrə müəyyən edilmiş tələblərə zidd olmayan şərtlərlə başqa fəaliyyət növləri həyata keçirilə bilər.

25.3. Ovçuluq təsərrüfatlarından hüquqi və fiziki şəxslər mədəni, tədris, turizm, istirahət (rekreasiya) və məhdud təsərrüfat fəaliyyəti məqsədləri ilə istifadəni müəyyən edilmiş qaydada ödənişli əsaslarla həyata keçirirlər.

25.4. Ovçuluq təsərrüfatlarından istifadəyə görə ödənişlər dövlət büdcəsinə köçürülür.

M a d d ə 2 6. Ovçuluq təsərrüfatlarının stimullaşdırılması və maliyyələşdirilməsi

26.1. Ov obyektinə aid edilmiş vəhşi heyvanların yetişdirilməsi ilə məşğul olan ovçuluq təsərrüfatlarının fəaliyyəti dövlət tərəfindən stimullaşdırılır.

26.2. Respublika və yerli əhəmiyyətli ovçuluq təsərrüfatlarının mühafizəsi və bərpası, onların inkişafı və yerləşdirilməsi üzrə respublika sxeminin hazırlanması, dövlət ovçuluq kadastrının və ov obyektlərinin monitorinqinin aparılması tədbirləri dövlət büdcəsi, xarici investisiyalar, qrantlar və ianələr hesabına maliyyələşdirilir.

M a d d ə 2 7. Ovçuluq təsərrüfatlarında heyvanlar aləmindən istifadəyə görə ödəmələr və qeyri-qanuni heyvan ovuna cərimələr

Ovçuluq təsərrüfatlarında heyvanlar aləmindən istifadəyə görə ödəmələrin növləri, dərəcələri, tətbiq edilmə qaydaları və qeyri-qanuni heyvan ovuna cərimələr Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş qaydada müəyyən edilir.

V fəsil

OVÇULUQ HAQQINDA QANUNVERİCİLİYİN POZULMASINA GÖRƏ MƏSULİYYƏT VƏ MÜBAHİSƏLƏRİN HƏLLİ

M a d d ə 2 8. Ovçuluq haqqında qanunvericiliyin pozulmasına görə məsuliyyət

28.1. Ovçuluq haqqında qanunvericiliyi pozan şəxslər Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

28.2. Ovçuluq haqqında qanunvericiliyin pozulması nəticəsində ovçuluq təsərrüfatlarına vurulmuş zərərin əvəzi Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada ödənilir.

M a d d ə 2 9. Mübahisələrin həlli

Ovçuluq fəaliyyəti və ovçuluq təsərrüfatlarının mühafizəsi və istifadəsi sahəsində mübahisələr Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq məhkəmə qaydasında həll edilir.

VI fəsil

BEYNƏLXALQ ƏMƏKDAŞLIQ

M a d d ə 3 0. Ovçuluq və ovçuluq təsərrüfatı sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq

Azərbaycan Respublikasının ərazisində ovçuluq fəaliyyəti və ovçuluq təsərrüfatlarının mühafizəsi, təşkili, bərpası və istifadəsi sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq Azərbaycan Respublikası ilə başqa dövlətlər arasında bağlanmış müqavilələr, sazişlər, razılaşmalar və digər beynəlxalq hüquq normaları əsasında həyata keçirilir.

M a d d ə 3 1. Beynəlxalq müqavilələr

Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdə ovçuluq və ovçuluq təsərrüfatı sahəsində müəyyən edilmiş qaydalar bu Qanunda nəzərdə tutulmuş qaydalardan fərqli olduqda beynəlxalq müqavilələrin qaydaları tətbiq edilir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 20 aprel 2004-cü il
№ 637-IIQ

**"MELİORASIYA VƏ İRRIQASIYA HAQQINDA" AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİKLƏR VƏ ƏLAVƏLƏR EDİLMƏSİ
BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi qərara alır:

I. "Meliorasiya və irriqasiya haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 3, maddə 169; 2002-ci il, № 5, maddə 237; Azərbaycan Respublikasının 2003-cü il 30 dekabr, № 568-IIQD, 2004-cü il 9 mart, № 603-IIQD qanunları) aşağıdakı əlavələr və dəyişikliklər edilsin:

1. Maddə 1-də maddənin sonuna aşağıdakı məzmununda yeni abzas əlavə olunsun:

"Sudan İstifadəedənlər Birliyi (Birlik) - istifadəsinə verilən meliorasiya və irriqasiya sistemlərini idarə etmək və xidmət göstərdiyi ərazidə əkinləri suvarma suyu ilə təmin etmək məqsədi ilə kənd təsərrüfatı istehsalçıları tərəfindən bu Qanuna uyğun yaradılan və fəaliyyət göstərən qeyri-kommersiya qurumunun xüsusi formasıdır."

2. Maddə 6-da aşağıdakı məzmununda üçüncü hissə əlavə olunsun:

"Sudan İstifadəedənlər Birliyinin xidmət göstərdiyi ərazidə yerləşən dövlət mülkiyyətində olan meliorasiya və irriqasiya sistemləri bu Qanunun 9-cu maddəsində nəzərdə tutulmuş səlahiyyətləri həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarı ilə Birliyin uzunmüddətli istifadəsinə (20 ildən az olmayan müddətə) verilir. Sistemlərin istifadəyə verilməsi şərtləri və bu şərtlər pozulduğu halda onların geri alınması qaydası həmin qərarla müəyyən edilir."

3. Maddə 7-də "hüquqi şəxslərin mülkiyyətində" sözlərindən sonra "və Birliklərin istifadəsində" sözləri əlavə olunsun.

4. Maddə 9-da dördüncü abzas aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"bu Qanunun 6-cı maddəsinə uyğun olaraq Birliklərin istifadəsinə verilən sistemlər istisna olmaqla, dövlət mülkiyyətində olan meliorasiya və irriqasiya sistemlərini idarə etmək;"

5. Maddə 11-də ikinci abzasdan sonra aşağıdakı məzmununda yeni abzas əlavə edilsin: "Birliklərin fəaliyyətini dəstəkləmək;"

6. Maddə 13-də:

a) ikinci abzas aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"Birliyin xidmət göstərdiyi ərazidə yerləşən torpaqların istifadəçiləri istisna olmaqla, mülkiyyət formasından asılı olmayaraq torpaq istifadəçilərinin və uzunmüddətli sazişlərə uyğun olaraq Birliklərin suvarma suyu ilə təchiz edilməsi;"

b) beşinci abzas aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"Birliklərin istifadəsində olan sistemlər istisna olmaqla, dövlət mülkiyyətində olan meliorasiya və irriqasiya sistemlərinin istismarının təşkili;"

c) sonuncu abzasdan əvvəl aşağıdakı məzmununda yeni abzas əlavə olunsun: "bu Qanunun 30-14-cü maddəsinə uyğun olaraq Birliklərin fəaliyyətinə dövlət nəzarətinin həyata keçirilməsi;"

7. Maddə 17 çıxarılsın.

8. Maddə 19-da birinci hissədə "habelə bələdiyyələrin," sözlərindən sonra "Birlijdərin," sözü əlavə edilsin.

9. Maddə 20-də birinci hissədən "bu sahədə lisenziyası olan" sözləri, ikinci hissədən "lisenziya və" sözləri çıxarılsın.

10. Maddə 24-də sonuncu hissə çıxarılınsın.

11. Maddə 25-də aşağıdakı məzmununda beşinci, altıncı və yeddinci hissələr əlavə olunsun:

"Birliklərin suvarma suyu ilə təchiz edilməsi bu Qanunun 13-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş səlahiyyətləri həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı ilə 10 ildən az olmayan müddətə bağlanan sazişə əsasən həyata keçirilir. Su mənbələrində suyun bolluğu səviyyəsinə mütənasib olaraq veriləcək suyun həcmnin yuxarı və aşağı hədləri həmin sazişdə müəyyən olunur. Əkinlərin növlərindən və sahələrindən asılı olaraq tələb olunan suyun həcmi və suyun verilməsi qrafiki bu hədlər daxilində illik müqavilələrlə müəyyən edilir. Sazişlərin və illik müqavilələrin formaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

Suyun müqavilədə nəzərdə tutulmuş həcmə və vaxtlarda verilmədiyinə görə Birliyə vurulmuş zərərin əvəzi mülki qanunvericiliyə uyğun olaraq ödənilir.

Birliklərin öz üzvlərinə və üzvü olmayan şəxslərə verdiyi suya görə haqları müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi su tarifləri, habelə istifadəsində olan meliorasiya və irriqasiya sistemlərinin saxlanması, istismarına, yaxşılaşdırılmasına və inkişafına tələb olunan xərclər nəzərə alınmaqla, Birlik müəyyən edir və bu barədə bu Qanunun 13-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş səlahiyyətləri həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yerli təşkilatına məlumat verir. Birlik xidmət etdiyi ərazidəki üzvü olmayan torpaq sahibləri üçün daha yüksək su haqlarını müəyyən edə bilər."

12. Maddə 26-da:

a) ikinci hissənin ikinci abzasında "irriqasiya sistemləri" sözlərindən sonra "(Birliklərin istifadəsinə verilən sistemlər istisna olmaqla)" sözləri əlavə olunsun;

b) ikinci hissəyə aşağıdakı məzmununda üçüncü abzas əlavə olunsun: "Birliklərin istifadəsinə verilən dövlət meliorasiya və irriqasiya sistemləri, qoruyucu meşə əkinləri üzrə - Birliklər;"

13. Maddə 28-də "bələdiyyələrin," sözündən sonra "Birliklərin," sözü əlavə olunsun.

14. Aşağıdakı məzmununda yeni VI-I fəsil əlavə olunsun:

VI-I fəsil

SUDAN İSTİFADƏDƏNLƏR BİRLİYİ

Maddə 30-1. Birliyin məqsədi və vəzifələri

Sudan İstifadədənlər Birliyinin məqsədi xidmət göstərdiyi ərazidə istifadəsində olan meliorasiya və irriqasiya sistemlərini idarə etmək və torpaq istifadəçilərini mütəşəkkil, səmərəli və ədalətli olaraq su ilə təmin etməkdir.

Birliyin xidmət göstərdiyi ərazi onun istifadəsində olan meliorasiya və irriqasiya sistemindən suvarıla bilən müəyyən torpaq sahələrini əhatə edir.

Birlik bu Qanuna, digər normativ hüquqi aktlara və öz nizamnaməsinə uyğun olaraq qeyri-kommersiya qurumunun xüsusi formasında yaradılır və fəaliyyət göstərir.

Birlik öz fəaliyyəti nəticəsində əldə etdiyi mənfəəti üzvləri arasında bölüşdürmədən istifadəsində olan meliorasiya və irriqasiya sistemlərinin saxlanması və inkişafına yönəldir və bu məqsədlə fond yaradır.

Birliyin fəaliyyətinin əsas istiqamətləri aşağıdakılardır:

istifadəsində olan meliorasiya və irriqasiya sistemlərinin istismarı və ümumi yığıncanın təsdiq etdiyi plana əsasən üzvlərinin arasında suvarma suyunun paylanması;

xidmət göstərdiyi ərazidə torpaq sahiblərini suvarma suyu ilə təmin etmək üçün uzunmüddətli sazişə və illik müqavilələrə əsasən su təchizatı müəssisəsindən suyun satın alınması;

istifadəsində olan meliorasiya və irriqasiya sistemlərinin bərpası, istismarı, onlarda tikinti-

təmir işlərinin aparılması, hidrotexniki avadanlığın alınması, saxlanması və istismarı;
üzlərin sifarişinə əsasən meliorasiya xidmətlərinin göstərilməsi;
xidmət göstərdiyi ərazidə suların mühafizəsinin, onların çirklənməkdən, zibillənməkdən və
tükənməkdən qorunmasının təmin edilməsi;
nizamnamə məqsədlərinə uyğun digər vəzifələr.

Birlik xidmət göstərdiyi ərazidə üzvü olmayan torpaq sahiblərini illik müqavilələrə əsasən
suvarma suyu ilə təchiz edə bilər.

Maddə 30-2. Birliyin üzləri

Birliyin xidmət göstərdiyi ərazidə yerləşən torpaqların üzərində mülkiyyət və ya ən azı üç il
müddətində istifadə hüququ olan fiziki və hüquqi şəxslər Birliyin üzvü ola bilərlər.

Aşağıdakı halların aradan qaldırılmasınadək ərizə ilə müraciət edən şəxslərin Birliyə qəbul
olunmasından imtina edilə bilər:

ərizə verildiyi gündədən ötən iki il ərzində şəxs Birlikdən xaric edilmişdirsə;

şəxsin istifadə etdiyi torpağın sabiq sahibinin Birliyə borcu olduqda;

ərizə suvarma mövsümü ərəfəsində verildikdə.

Birliyin üzvü idarə heyətinin təklifinə əsasən ümumi yığıncağın qərarı ilə aşağıdakı hallarda
üzlükdən xaric edilə bilər:

nizamnaməni və ya ümumi yığıncağın qərarını mütəmadi olaraq pozduqda;

su haqqını ödəmədikdə;

meliorasiya və irriqasiya sistemlərinə, qurğu və avadanlığa vurduğu zərərin ödənilməsindən
və ya onların bərpa edilməsindən əsassız olaraq imtina etdikdə;

dəfələrlə özbaşına su götürdükdə və ya suyun paylanması cədvəlini pozduqda.

Üzv Birlikdən xaric edilməsi haqqında ümumi yığıncağın qərarından məhkəməyə şikayət edə
bilməz.

Birlikdə üzlüyə aşağıdakı hallarda xitam verilir:

suvarılan torpağın üzərində mülkiyyət və ya istifadə hüququna xitam verildikdə;

Birlikdən çıxması barədə ərizə verdikdə.

Birlikdən çıxan və ya xaric edilən üzv Birlik qarşısında olan borclarını ödəməli və
öhdəliklərini yerinə yetirməlidir.

Maddə 30-3. Birliyin üzlərinin hüquq və vəzifələri

Birliyin üzlərinin aşağıdakı hüquqları var:

sudan ədalətli pay almaq və Birliyin göstərdiyi xidmətlərdən istifadə etmək;

su haqqını ödədiyi təqdirdə səsvermədə iştirak etmək;

Birliyin orqanlarına namizədləri irəli sürmək və seçilmək, ümumi yığıncağın gündəliyinə dair
təkliflər vermək;

Birlik tərəfindən onlara vurulan zərərin əvəzini almaq;

Birliyin mühasibat kitabları, hesabları və digər sənədləri ilə tanış olmaq.

Birlik üzlərinin aşağıdakı vəzifələri var:

nizamnaməyə və ümumi yığıncağın qəbul etdiyi qərar, təlimat və digər sənədlərə, o cümlədən
suyun paylanması cədvəlinə riayət etmək;

su haqlarını vaxtında və tam ödəmək;

torpağında yerləşən hidrotexniki qurğu və avadanlıqdan istifadəyə, üzərində təmir işlərinin
aparılmasına Birliyə icazə vermək;

Birliyin qurğu və avadanlığına vurduğu zərərin əvəzini ödəmək;

suvarılan torpaqlardan və sudan istifadə etmələrinə dair məlumatı Birliyə təqdim etmək.

Nizamnamədə əlavə hüquq və vəzifələr nəzərdə tutula bilər.

Maddə 30-4. Birliyin nizamnaməsi

Birliyin nizamnaməsində aşağıdakılar göstərilməlidir:

Birliyin tam adı və olduğu yer (ünvanı);

Birliyin məqsədi və funksiyaları;

üzlərin hüquq və vəzifələri, Birliyin üzvlüyünə qəbul etmə, Birlikdən çıxma və xaric etmə qaydası;

Birliyin orqanlarının səlahiyyətləri, tərkibi, seçilməsi müddəti;

üzlərin nümayəndələrinin seçilməsi qaydası;

su haqlarının ödənilməsi qaydası;

Birliyin ləğv edilməsi qaydası;

bu Qanundan irəli gələn digər müddəalar.

Birliyin nizamnaməsinə onun xidmət göstərdiyi ərazinin sxematik planı əlavə olunur.

Maddə 30-5. Birliyin təsis edilməsi

Birliyin təsis edilməsi üzrə təşəbbüs qrupu bu Qanunun 13-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş səlahiyyətləri həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının təsdiq etdiyi nümunəvi nizamnaməyə uyğun hazırlanmış nizamnamənin layihəsini, Birliyin xidmət göstərdiyi ərazinin sxematik planını, təsisçilərin siyahısını hazırlayır, sənədlərin təsisçilər tərəfindən müzakirəsini təşkil edir və bu Qanunun 13-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş səlahiyyətləri həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yerli təşkilatı ilə xidmət göstərdiyi ərazinin sxematik planını razılaşdıraraq təsis yığıncağını çağırır.

Təsis yığıncağı Birliyin yaradılması haqqında qərar qəbul edir, nizamnaməni təsdiq edir və idarə heyətini seçir.

Birliyin xidmət etdiyi ərazidə yerləşən torpaqların azı 50 faizinə sahib olan şəxslərin yarısından çoxu lehinə səs verərlərsə, Birlik təsis edilmiş hesab olunur.

Birliyin dövlət qeydiyyatına alınması üçün təsis sənədləri yığıncağın keçirildiyi gündən bir ay müddətində idarə heyəti tərəfindən təqdim olunmalıdır.

Maddə 30-6. Birliyin orqanları

Birliyin orqanları aşağıdakılardır:

ümumi yığıncaq,

idarə heyəti,

təftiş komissiyası,

mübahisələrin həlli üzrə komissiya.

Maddə 30-7. Ümumi yığıncaq

Ümumi yığıncaq Birliyin ali idarəetmə orqanıdır. Növbəti ümumi yığıncaq ildə bir dəfədən az olmayaraq idarə heyəti tərəfindən çağırılır. Növbədən kənar ümumi yığıncaq isə idarə heyəti tərəfindən onun öz təşəbbüsü ilə və ya Birlik üzvlərinin azı 20 faizinin tələbi ilə çağırılır.

Aşağıdakı məsələlər ümumi yığıncağın müstəsna səlahiyyətinə aiddir:

nizamnamədə dəyişikliklərin edilməsi;

idarə heyətinin və digər orqanların üzvlərinin seçilməsi;

Birliyin illik büdcəsinin, hesabatının (büdcənin icrası haqqında daxil olmaqla), iş planlarının və suyun paylanması cədvəlinin təsdiq edilməsi;

su haqlarının və cərimələrin miqdarının təsdiq edilməsi;

Birliyin ləğv edilməsi.

Birliyin nizamnaməsində ümumi yığıncağın digər səlahiyyətləri də nəzərdə tutula bilər.

Birliyin xidmət göstərdiyi ərazi kənd, kanal və ya torpaq sahələri üzrə nümayəndəlik zonalarına bölünür və hər zonadan nümayəndə seçilir.

Ümumi yığıncaqda üzvlərin nümayəndələri, Birliyin üzvlərinin sayı çox deyildirsə, onların özləri iştirak edirlər.

Ümumi yığıncaqda qərarın qəbul edilməsi üçün yetərsay üzvlərin və ya onların nümayəndələrinin yarısından çoxunun iştirakıdır. Ümumi yığıncaqda üzvlərin nümayəndəsi iştirak edirsə, həmin üzvlər səsvermə hüququ olmadan iştirak edə bilərlər. Ümumi yığıncaqda nizamnamədə dəyişikliklərin edilməsinə və Birliyin ləğv edilməsinə dair qərarlar səsəslərin üçdə iki, digər qərarlar isə sadə səs çoxluğu ilə qəbul olunur.

Maddə 30-8. Səsəslərin bölüşdürülməsi

Ümumi yığıncaqda hər bir nümayəndə bir səsə malikdir.

Nümayəndələrin seçkisində və ya nümayəndələr seçilmirsə, ümumi yığıncaqda üzvlərin arasında səsəslər nizamnamədə müəyyən edilən aşağıdakı qaydalardan biri əsasında bölüşdürülür:

bir üzvün torpağın sahəsinin ölçüsündən asılı olmayaraq bir səsə var;

bir üzvün torpağın sahəsinin ölçüsünə mütənasib olaraq səsəsləri var;

bir üzvün keçən ildə ödədiyi su haqqının məbləğinə mütənasib olaraq səsəsləri var.

Hər bir üzv azı bir səsə və ən çox bütün səsəslərin dördə birinə malik ola bilər.

Maddə 30-9. İdarə heyəti

İdarə heyəti ümumi yığıncaqda Birliyin üzvlərindən seçilir.

İdarə heyəti:

Birliyin fəaliyyətinə ümumi rəhbərlik edir;

Birliyi üçüncü şəxslərlə münasibətdə təmsil edir;

ümumi yığıncaqları çağırır və onların gündəliklərini hazırlayır;

yeni üzvlərin qəbul edilməsi, üzvlükdən çıxması və xaric edilməsi məsələlərinə baxır;

ümumi yığıncağın təsdiqinə verilən büdcəni, hesabatları, iş planlarının və suyun paylanması cədvəlinin layihələrini müzakirə edir;

təsdiq olunmuş büdcə və planlara uyğun müqavilələri bağlayır;

Birliyin maddəli işçilərini işə qəbul edir və işdən azad edir;

Birliyin əməliyyatlarının monitorinqini aparır;

öz üzvlərindən sədri seçir;

nizamnamədə müəyyən edilən digər funksiyaları yerinə yetirir.

İdarə heyətinin tərkibi 3 nəfərdən az və 9 nəfərdən çox olmamalıdır.

Nizamnamədə nəzərdə tutulduğu halda idarə heyətinə Birliyin xidmət göstərdiyi ərazinin daxilində müəyyən zonaları təmsil edən üzvlər seçilə bilər.

İdarə heyətinin üzvlərinin sayı, seçilmə müddəti, iclaslarının çağırılması və keçirilməsi qaydası nizamnamə ilə müəyyən edilir.

Maddə 30-10. Təftiş komissiyası

Təftiş komissiyası üç nəfərdən ibarət olmaqla ümumi yığıncaq tərəfindən Birlik üzvlərindən seçilir. Təftiş komissiyası Birliyin hesablarını, balansını, habelə ümumi yığıncağın qərarlarının icrasını yoxlayır. Yoxlamaların nəticələri barədə məlumat, o cümlədən pozuntular aşkar edilmişdirsə, onların aradan qaldırılmasına dair tövsiyələr və tələblər ümumi yığıncağa və idarə heyətinə təqdim olunur.

Birliyin maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti haqqında illik hesabat təftiş komissiyası tərəfindən yoxlanıldıqdan sonra ümumi yığıncağa təqdim edilir.

Təftiş komissiyasının iş qaydası nizamnamə və ya ümumi yığıncağın təsdiq etdiyi əsasnamə

ilə müəyyən edilir.

Maddə 30-11. Mübahisələrin həlli üzrə komissiya

Mübahisələrin həlli üzrə komissiya beş nəfərdən ibarət olmaqla ümumi yığıncaq tərəfindən Birlik üzvlərindən seçilir. Bu komissiya suyun paylanmasına dair mübahisələrə baxır.

Birliyin üzvlərinin və onun xidmət göstərdiyi ərazidə yerləşən torpaqların digər sahiblərinin yazılı şikayətlərinə komissiyanın iclasında mübahisə edən tərəflərin iştirakı ilə 10 gün müddətində baxılmalıdır.

Mübahisələrin həlli üzrə komissiya şikayətin təmin edilməsi və ya şikayətin əsassız olduğunu müəyyən etdiyi halda onun rədd edilməsi haqqında qərar qəbul edir.

Komissiyanın qərarının yerinə yetirilməməsinə görə aşağıdakı məcburiyyət tədbirləri tətbiq edilə bilər:

Birlik tərəfindən göstərilən xidmətlərin dayandırılması;

üzlükdən xaric edilməsi;

nizamnamə ilə nəzərdə tutulmuş qaydada digər sanksiyaların tətbiq edilməsi.

Mübahisələrin həlli üzrə komissiyanın qərarından ümumi yığıncağa və məhkəməyə şikayət edilə bilər.

Maddə 30-12. Birliyin orqanlarının üzvlərinə dair tələblər

Birlik qarşısında yerinə yetirilməmiş öhdəlikləri, o cümlədən ona borcları olan şəxslər Birliyin idarə heyətinin və digər orqanlarının üzvü ola bilməzlər.

Birliyin orqanlarının üzvlərinə əmək haqqı verilmir, lakin öz vəzifələrini yerinə yetirməsi ilə əlaqədar çəkdikləri xərclərin əvəzi nizamnaməyə və büdcəyə uyğun olaraq ödənilir.

Eyni şəxs həm idarə heyətinin, həm də komissiyanın üzvü və ya Birliyin muzzdlu işçisi kimi eyni zamanda fəaliyyət göstərə bilməz. Birliyin üzvü olan muzzdlu işçi idarə heyətinə və ya komissiyaya üzv, yaxud zona nümayəndəsi seçildikdə muzzdlu işçi vəzifəsindən azad olunmalıdır.

Öz vəzifələrini yerinə yetirməyən və ya lazımı qaydada yerinə yetirməyən, yaxud cinayət əməlini törətmiş idarə heyəti və ya komissiyanın üzvü ümumi yığıncağın qərarı ilə vaxtından əvvəl vəzifəsindən azad edilə bilər.

M a d d ə 3 0-13. Birliyin muzzdlu işçiləri

İdarə heyəti Birliyin cari fəaliyyətini təmin etmək məqsədilə büdcəyə uyğun olaraq əmək müqaviləsi əsasında muzzdlu işçiləri işə qəbul edə bilər.

Muzzdlu işçilər:

Birliklərin maliyyə-təsərrüfat əməliyyatlarını təmin edirlər;

illik büdcə və suyun paylanması cədvəli layihələrini hazırlayırlar;

illik balans, gəlir və xərclər hesabatlarını və digər sənədləri hazırlayırlar;

Birliyin üzvlərinin və üzvü olmayan şəxslərin torpaq sahələrinin və onlara verilən suyun uçuşunu aparırlar;

su haqlarının yığılmasını təşkil edirlər;

bu Qanunun 13-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş səlahiyyətləri həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yerli təşkilatının iştirakı ilə meliorasiya və iniqasiya sistemlərinin, hidrotexniki qurğuların texniki vəziyyətinə baxış keçirir və inventarlaşdırılmasını aparırlar;

nizamnamədə nəzərdə tutulmuş digər vəzifələri yerinə yetirirlər.

Birliyini muzzdlu işçiləri idarə heyətinə hesabat verirlər.

M a d d ə 3 0-14. Birliyin fəaliyyətinə dövlət nəzarəti

Birliyin fəaliyyətinə dövlət nəzarəti bu Qanunun 13-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş səlahiyyətləri həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (bundan sonra - dövlət nəzarəti

orqanı) tərəfindən həyata keçirilir.

Dövlət nəzarəti orqanı Birliklərin reyestrini aparır, meliorasiya və irriqasiya sistemlərinin istismarı üzrə monitorinqi keçirir, texniki, hüquqi və iqtisadi məsələlər üzrə məsləhət yardımı göstərir.

Birlik ümumi yığıncaq tərəfindən təsdiq edilən illik balans, hesabatı və müəyyən edilmiş formada digər hesabatları, habelə öz üzvlərinə və üzvü olmayan şəxslərə verdiyi suyun qiymətinin (su haqlarının) əsaslandırılmasını dövlət nəzarəti orqanına təqdim etməlidir.

Birlik tərəfindən əsassız olaraq həddən artıq yüksək və ya aşağı su haqlarə müəyyən edildikdə dövlət nəzarəti orqanı Birlik qarşısında su haqlarının miqdarına yenidən baxmaq barəsində məsələni qaldıra bilər.

Dövlət nəzarəti orqanı təqdim olunmuş sənədlərdə uyğunsuzluqlar, şübhəli və natamam məlumatları aşkar edərsə və ya üzvlərin pozuntular haqqında əsaslandırılmış ərizəsi daxil olarsa, Birliyin fəaliyyətini yoxlaya bilər.

Birliyin fəaliyyətinin yoxlanması nəticəsində ciddi pozuntular aşkar edilərsə, dövlət nəzarəti orqanı müvafiq qərarın qəbul edilməsi üçün idarə heyətindən ümumi yığıncağın çağırılmasını tələb edə bilər. İdarə heyəti 30 gün ərzində ümumi yığıncağı çağırmaqdan boyun qaçırırsa, dövlət nəzarəti orqanı idarə heyətini işdən kənarlaşdırır və ümumi yığıncağı çağırır. İdarə heyəti yeni tərkibdə seçiləndə Birlik dövlət nəzarəti orqanının təyin etdiyi müvəqqəti rəhbər tərəfindən idarə olunur.

Maddə 30-15. Birliklərin qeydiyyatı

Bu Qanun qüvvəyə minəndə "Sudan İstifadəçilər Assosiasiyası" kimi yaradılmış hüquqi şəxslər öz nizamnamələrini bu Qanuna uyğunlaşdırmalı və qanunvericiliyə uyğun olaraq yenidən dövlət qeydiyyatından keçməlidirlər".

II. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 30 aprel 2004-cü il
№ 644-IIQD

**"DÖVLƏT RÜSUMU HAQQINDA" AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI QANUNUNUN
TƏTBİQİ İLƏ
ƏLAQƏDAR AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ BƏZİ QANUNVERİCİLİK
AKTLARININ QÜVVƏDƏN DÜŞMÜŞ HESAB EDİLMƏSİ VƏ BƏZİ
QANUNVERİCİLİK AKTLARINA DƏYİŞİKLİKLƏR VƏ ƏLAVƏLƏR EDİLMƏSİ
BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi qərara alır:

I. Azərbaycan Respublikasının aşağıdakı qanunvericilik aktları qüvvədən düşmüş hesab edilsin:

1. "Dövlət rüsumu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa dəyişikliklər edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının Qanunu (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 5, maddə 401);

2. "Dövlət rüsumu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa əlavə edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının Qanunu (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999-cu il, № 4, maddə 222);

3. "Azərbaycan Respublikasında daimi yaşayan vətəndaşlığı olmayan şəxslərin və əcnəbilərin xüsusi sənədləri haqqında" Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar "Dövlət rüsumu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa dəyişikliklər və əlavələr edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının Qanunu (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001-ci il, № 3, maddə 150);

4. "Notariat haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa dəyişikliklər və əlavələr edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının Qanunu (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001-ci il, № 5, maddə 293);

5. "Qaz təchizatı haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar "Dövlət rüsumu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa əlavələr edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının Qanunu (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001-ci il, № 5, maddə 297);

6. "Əlillərin sosial müdafiəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının Əmək Qanunları Məcəlləsinə, "Əməyin mühafizəsi haqqında" və "Dövlət rüsumu haqqında" Azərbaycan Respublikası qanunlarına dəyişikliklər və əlavələr edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, № 2, maddə 65; 1999-cu il, № 4, maddə 213);

7. "İstehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunlarına əlavələr və dəyişikliklər edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 4, maddə 307; 2000-ci il, № 1, maddə 17, № 4, maddə 250).

II. Azərbaycan Respublikasının aşağıdakı qanunvericilik aktlarına dəyişikliklər və əlavələr edilsin:

1. "Azərbaycan Respublikasında mənzil fondunun özəlləşdirilməsi haqqında" Azərbaycan

Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1993-cü il, № 2, maddə 40; 1994-cü il, № 18, maddə 246; 1995-ci il, № 22, maddə 359; Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2002-ci il, № 5, maddə 241) 11-ci maddəsi çıxarılınsın;

2. "Veteranlar haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1994-cü il, № 16, maddə 213; 1995-ci il, № 9, maddə 177, № 14, maddə 241; Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 16, № 2, maddə 66; 1999-cu il, № 5, maddə 283, № 7, maddə 395; 2001-ci il, № 12, maddə 731) 10-cu maddəsinin dördüncü hissəsi və 12-1-ci maddəsi çıxarılınsın;

3. Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 8 fevral tarixli 782 nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının Konsul Nizamnaməsi"ndə (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1994-cü il, № 17, maddə 234; Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001-ci il, № 4, maddə 678) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1) 47-ci maddənin birinci hissəsində "konsul rüsumlarının" sözləri "dövlət rüsumunun" sözləri ilə, 56-cı maddənin birinci hissəsində "konsul rüsumları" sözləri "dövlət rüsumu" sözləri ilə və 59-cu maddədə "Konsul rüsumları" sözləri "Dövlət rüsumu" sözləri ilə əvəz edilsin;

2) VII fəslin adı aşağıdakı redaksiyada verilsin: "Konsul əməliyyatları üçün dövlət rüsumu";

3) 57-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"Dövlət rüsumu xaricdə konsulluğun yerləşdiyi ölkənin valyutası ilə, Azərbaycan Respublikasında isə manatla tutulur.";

4) 58-ci maddə çıxarılınsın;

5) 60-cı maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"Dövlət rüsumu ödəməkdən azad olunma halları qanunla müəyyən edilir.";

4. "Ölkədən getmək, ölkəyə gəlmək və pasportlar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1994-cü il, № 18, maddə 243; 1995-ci il, № 14, maddə 237; Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 5, maddə 385, № 6, maddə 493; 1998-ci il, № 2, maddə 70; 2000-ci il, № 12, maddə 835; 2001-ci il, № 3, maddə 143, № 6, maddə 378, № 11, maddə 674; 2002-ci il, № 1, maddə 4, № 8, maddə 463) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1) 4-cü maddənin üçüncü hissəsindən "şərti maliyyə vahidinin iyirmi misli məbləğində" sözləri, 5-ci maddənin ikinci hissəsindən "şərti maliyyə vahidinin on misli məbləğində" və 10-cu maddənin ikinci hissəsindən "bu Qanunun 4-cü maddəsində göstərilmiş məbləğdə" sözləri çıxarılınsın;

2) 14-cü maddənin ikinci hissəsində "rüsumların məbləğlərini isə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti müəyyənləşdirir" sözləri "dövlət rüsumunun məbləği isə qanunla müəyyən edilir" sözləri ilə əvəz edilsin;

5. "Azərbaycan Respublikası vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1994-cü il, № 18, maddə 244; Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, № 3, maddə 142; 2002-ci il, № 6, maddə 328) 5-ci maddəsinin birinci hissəsinin ikinci cümləsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"16 yaşına çatmış Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlarına şəxsiyyət vəsiqəsi verilməsi üçün dövlət rüsumunun məbləği qanunla müəyyən edilir."; həmin maddənin ikinci, üçüncü və dördüncü hissələri çıxarılınsın;

6. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 1995-ci il 12 may tarixli 1037 nömrəli qərarı ilə

təsdiq edilmiş "Dənizçi kitabçası haqqında Əsasnamə"nin (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1995-ci il, № 14, maddə 239; 2000-ci il, № 12, maddə 835) 6-cı bəndindən "şərti maliyyə vahidinin beş misli məbləğində" sözləri çıxarılsın;

7. Azərbaycan Respublikasının 1996-cı il 29 noyabr tarixli 208-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş "Dövlət müəssisəsinin səhmdar cəmiyyətinə çevrilməsinin qaydaları haqqında Əsasnamə"nin (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 4, maddə 272; 2001-ci il, № 1, maddə 25) 7.2-ci yarımbəndinin ikinci abzası çıxarılsın;

8. "Sosial sığorta haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 5, maddə 348; 1999-cu il, № 11, maddə 609; 2000-ci il, № 11, maddə 776; 2001-ci il, № 9, maddə 576, № 12, maddələr 733, 736; 2002-ci il, № 12, maddə 706) 18-ci maddəsinin ikinci hissəsi çıxarılsın;

9. "Patent haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 5, maddə 414) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1) 4-cü maddənin 3-cü bəndi çıxarılsın;

2) 27-ci maddənin 5-ci bəndindən "yaxud zəruri olduqda rüsum məbləğinin azaldılmasına əsas verən" sözləri çıxarılsın;

3) 39-cu maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"M a d d ə 39. Dövlət rüsumları

Bu Qanunla müəyyən edilmiş patentlə bağlı hüquqi əhəmiyyətli işlərin yerinə yetirilməsi, patent müvəkkillərinin attestasiyası, qeydiyyatı, şəhadətnamələrin verilməsi və onlara dair məlumatın dərci üçün dövlət rüsumları ödənilir.";

10. Azərbaycan Respublikasının 1997-ci il 10 iyun tarixli 311-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsinə (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 6, maddə 447; 1999-cu il, № 10, maddə 570; 2000-ci il, № 12, maddə 835; 2001-ci il, № 11, maddələr 676, 686, 695, № 12, maddə 736; 2002-ci il, № 1, maddə 4, № 8, maddə 463; 2003-cü il, № 1, maddələr 3, 16, 23; 2004-cü il, № 2, maddə 57) aşağıdakı dəyişikliklər və əlavələr edilsin:

1) 44-cü maddənin üçüncü hissəsində, 53-cü maddənin üçüncü hissəsində, 76-cı maddənin üçüncü hissəsində və 145-ci maddənin üçüncü hissəsində "Azərbaycan Respublikası Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi miqdarda yığım" sözləri "dövlət rüsumu" sözləri ilə əvəz edilsin;

2) 17-ci maddənin 19-cu bəndində, 44-cü maddənin səkkizinci hissəsində, 56-cı maddənin beşinci hissəsində, 76-cı maddənin səkkizinci hissəsində, 108-ci maddənin 5-ci bəndində, 145-ci maddənin altıncı hissəsində və 163-cü maddənin onuncu hissəsində "yığımlar" sözü "dövlət rüsumu" sözləri ilə əvəz edilsin;

3) 119-cu maddənin birinci hissəsində "Gömrük ödənişlərinin" sözlərindən sonra "(dövlət rüsumu istisna olmaqla)" sözləri əlavə edilsin;

4) 123-cü maddənin birinci hissəsində "gömrük ödənişlərinin" sözlərindən sonra "(dövlət rüsumu istisna olmaqla)" sözləri əlavə edilsin və həmin maddəyə aşağıdakı məzmununda yeddinci hissə əlavə edilsin:

"Düzgün tutulmamış və artıq ödənilmiş dövlət rüsumunun qaytarılması qaydaları Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.";

5) 160-cı maddənin birinci hissəsində "Azərbaycan Respublikası Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş miqdarda yığım" sözləri "qanunla müəyyən edilmiş miqdarda

dövlət rüsumu" sözləri ilə əvəz edilsin və ikinci hissəsində "yığımlar" sözündən sonra "və dövlət rüsumu" sözləri əlavə edilsin;

6) 163-cü maddənin doqquzuncu hissəsində "habelə onun fəaliyyətinin bərpa edilməsinə görə alınan yığımların miqdarı Azərbaycan Respublikasının müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən" sözləri "görə dövlət rüsumunun miqdarı qanunla" sözləri ilə əvəz edilsin;

7) 398-ci maddənin birinci hissəsində "müəyyən edilmiş digər ödənişlər" sözlərindən sonra "(dövlət rüsumu istisna olmaqla)" sözləri əlavə edilsin;

11. "Xidməti və mülki silah haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, № 3, maddə 137; 2002-ci il, № 12, maddə 701; 2003-cü il, № 8, maddə 424) 8-ci maddəsinin I hissəsinin dördüncü cümləsindən və 9-cu maddəsinin VI hissəsinin üçüncü cümləsindən "Azərbaycan Respublikasının müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş miqdarda" sözləri çıxarılsın;

12. "Yerin təkli haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, № 4, maddə 224; 1999-cu il, № 8, maddə 476; 2001-ci il, № 11, maddələr 673, 696, № 12, maddə 736) 13-cü maddəsinin beşinci hissəsinin birinci cümləsindən "(haqq)" və ikinci cümləsindən "(haqqın)" sözləri çıxarılsın;

13. "Əmtəə nişanları və coğrafi göstəricilər haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, № 8, maddə 485) 14-cü maddəsinin altıncı hissəsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"Qeydə alınması haqqında qərar qəbul edildikdə iddiaçı dövlət rüsumunu ödədikdən sonra əmtəə nişanları və ya coğrafi göstəricilər qeydə alınır, onlara dair məlumat dərc edilir və şəhadətnamə verilir.";

14. "Qaz təchizatı haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, № 9, maddə 563) 17-ci maddəsinin 3-cü hissəsinin ikinci cümləsində "Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi rüsumları" sözləri "Dövlət rüsumları" sözləri ilə əvəz edilsin;

15. "İmmiqrasiya haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999-cu il, № 3, maddə 156; 2001-ci il, № 11, maddələr 676, 695; 2004-cü il, № 2, maddə 57) 6-cı maddəsi çıxarılsın;

16. Azərbaycan Respublikasının 1999-cu il 1 fevral tarixli 618-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinin (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999-cu il, № 4, Maddə 213; 2001-ci il, № 3, maddə 143, № 6, maddə 362, № 11, maddələr 672, 679, № 12, maddə 731; 2002-ci il, № 1, maddə 2, № 5, maddə 241, № 6, maddə 328; 2003-cü il, № 1, maddələr 9, 23; 2004-cü il, № 1, maddə 10, № 2, maddə 57) 298-ci maddəsi çıxarılsın;

17. "Müflisləşmə və iflas haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunvericilik aktlarına dəyişikliklər və əlavələr edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999-cu il, № 4, maddə 227; 2000-ci il, № 1, maddə 17; 2001-ci il, 11, maddə 683; 2002-ci il, № 5, maddə 241) VII hissəsi çıxarılsın;

18. "Heyvanlar aləmi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999-cu il, № 8, maddə 470; 2004-cü il, № 2, maddə 57) 15-ci maddəsinin ikinci hissəsinə aşağıdakı məzmununda ikinci cümlə əlavə edilsin:

"Ov icazələrinin verilməsi üçün dövlət rüsumu ödənilir.";

19. Azərbaycan Respublikasının 1999-cü il 28 dekabr tarixli 780-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Mülki-Prosessual Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000-ci il, № 1, maddə 17, № 5, maddə 323; 2002-ci il, № 5, maddə 236; 2003-cü il, № 1, maddələr 23, 24, № 6, maddə 279) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1) 109.2-ci, 110-cu, 111-ci maddələr çıxarılsın;

2) 108.2-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"108.2. Məhkəmələrdə baxılan işlər üzrə dövlət rüsumunun əsasları, ödənilmə qaydaları, məbləği və dövlət rüsumu ödəməkdən azad edilmə halları qanunla müəyyən edilir.";

3) 277.2-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"277.2. Məhkəmə əmri haqqında ərizənin verilməsi üçün şərti maliyyə vahidinin 9,0 misli məbləğində dövlət rüsumu ödənilir.";

20. Azərbaycan Respublikasının 1999-cü il 28 dekabr tarixli 781-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsinin (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000-ci il, № 3,1 kitab, maddə 126; 2002-ci il, № 12, maddə 702) 165-ci maddəsində "Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən" sözləri "Dövlət rüsumu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə" sözləri ilə əvəz edilsin;

21. "Nəşriyyat işi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000-ci il, № 8, 1 kitab, maddə 581; 2002-ci il, № 12, maddə 709) 7-ci maddəsinin ikinci hissəsi çıxarılsın;

22. Azərbaycan Respublikasının 2000-ci il 14 iyul tarixli 907-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000-ci il, № 8, II kitab, maddə 585; 2001-ci il, № 7, maddə 455; 2002-ci il, № 1, maddə 9, № 5, maddə 233, № 8, maddə 463; 2003-cü il, № 6, maddə 276) 182-ci maddəsi çıxarılsın;

23. "Əmək miqrasiyası haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunvericilik aktlarına dəyişikliklər və əlavələr edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001-ci il, № 5, maddə 299) I hissəsi çıxarılsın;

24. "Azərbaycan Respublikasının Mülki-Prosessual Məcəlləsinin tətbiqi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunvericilik aktlarına dəyişikliklər və əlavələr edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001-ci il, № 6, maddə 362) III hissəsi çıxarılsın;

25. "Təhqiqat, ibtidai istintaq, prokurorluq və məhkəmə orqanlarının qanunsuz hərəkətləri nəticəsində fiziki şəxslərə vurulmuş ziyanın ödənilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunvericilik aktlarına dəyişikliklər və əlavələr edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001-ci il, № 6, maddə 363) III hissəsi çıxarılsın;

26. "Notariat haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunvericilik aktlarının qüvvədən düşmüş hesab edilməsi və "Dövlət rüsumu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa əlavələr edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001-ci il, № 11, maddə 671) III hissəsi çıxarılsın;

27. "Məhkəmələr və hakimlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunvericilik aktlarında dəyişikliklər edilməsi və

bəzi qanunvericilik aktlarının qüvvədən düşmüş hesab edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001-ci il, № 11, maddə 683) XVI hissəsi çıxarılsın;

28. "Əmtəə nişanları və coğrafi göstəricilər haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunvericilik aktlarına dəyişikliklər və əlavələr edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001-ci il, № 11, maddə 686) V hissəsi çıxarılsın;

29. "Azərbaycan Respublikası Ailə Məcəlləsinin tətbiqi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunvericilik aktlarına dəyişikliklər və əlavələr edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001-ci il, № 11, maddə 687) III hissəsi çıxarılsın;

30. "Validəynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunvericilik aktlarına əlavələr və dəyişikliklər edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2002-ci il, № 1, maddə 2) II hissəsi çıxarılsın;

31. "Ölkədən getmək, ölkəyə gəlmək və pasportlar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa, "Xidməti və mülki silah haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunvericilik aktlarına dəyişikliklər və əlavələr edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2002-ci il, № 1, maddə 4) V hissəsi çıxarılsın.

III. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 30 aprel 2004-cü il
№ 643-IIQD

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ BƏZİ QANUNVERİCİLİK AKTLARINDA
DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ VƏ BƏZİ QANUNVERİCİLİK AKTLARININ
QÜVVƏDƏN DÜŞMÜŞ HESAB EDİLMƏSİ HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi qərara alır:

I. Azərbaycan Respublikasının Hava Məcəlləsinin (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1994-cü il, №12, maddə 131; 2001-ci ü, №11, maddə 683; 2004-cü il, № 5, maddə 317) 154-cü maddəsində "hüquqpozmalar" sözü "xətalər" sözü ilə və "inzibati hüquqpozmalar haqqında Azərbaycan Respublikası Məcəlləsi" sözləri "Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsi" sözləri ilə əvəz edilsin.

II. "Standartlaşdırma haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 2, maddə 92; 2001-ci il, №11, maddə 683; 2004-cü il, №2, maddə 57) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 11-ci maddənin birinci hissəsinin onuncu abzası aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"dövlət standartlarının tələblərini yerinə yetirməyən şəxslərə inzibati tənbeh tədbirləri tətbiq etmək".

2. 14-cü maddənin altıncı abzası çıxarılsın və yeddinci abzas müvafiq olaraq altıncı abzas hesab edilsin.

III. "Yanğın təhlükəsizliyi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 5, maddə 415; 2001-ci il, № 12, maddə 736; 2002-ci il, № 5, maddələr 235, 237, № 12, maddə 706; 2004-cü il, № 4, maddə 202) 25-ci maddəsinin üçüncü hissəsinin 11-ci bəndində "hüquqpozmalar" sözü "xətalər" sözü ilə əvəz edilsin.

IV. Azərbaycan Respublikası Torpaq Məcəlləsinin (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999-cu il, № 8, maddə 478; 2001-ci il, № 12, maddə 736; 2002-ci il, № 5, maddələr 237, 241; 2003-cü il, № 1, maddə 11, № 6, maddə 256, № 8, maddə 423) 61-ci maddəsi çıxarılsın.

V. Azərbaycan Respublikasının Mülki-Prosessual Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000-ci il, № 1, maddə 17; 2002-ci il, №5, maddə 236; 2003-cü il, 1, maddələr 23, 24, № 6, maddə 279) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 36.8-ci maddədə, 26-cı fəslin adında və 293. 1-ci maddədə "hüquqpozmalar" sözü "xətalər" sözü ilə əvəz edilsin.

2. 293.-ci maddədə "hüquqpozmadan" sözü "xətadan" sözü ilə əvəz edilsin.

3. 294.1-ci maddədə "hüquqpozmalar" sözü "xətalər" sözü ilə əvəz edilsin.

4. 294.2-ci maddədə "hüquq pozuntusu" sözləri "xəta" sözü ilə, "pozuntunun" sözü "xətanın" sözü ilə əvəz edilsin.

5. 295.1-ci maddədə "hüquqpozma" sözü "xəta" sözü ilə, "İnzibati hüquqpozmalar haqqında Azərbaycan Respublikası Məcəlləsində" sözləri "Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində" sözləri ilə, "hüquqpozmalar" sözü "xətalər" sözü ilə əvəz edilsin.

6. 295.2-ci maddədə "hüquqpozmanın xarakterini, hüquqpozmanın" sözləri "xətanın xarakterini, inzibati xəta törədən şəxs" sözləri ilə əvəz edilsin.

7. 295.5-ci maddədə "hüquqpozma" sözü "xəta" sözü ilə əvəz edilsin.

VI. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının

Qanunvericilik Toplusu, 2000-ci il, № 4, I kitab, maddə 250, № 12, maddə 835; 2002-ci il, №12, maddə 709; 2003-cü il, № 8, maddə 420; 2004-cü il, № 3, maddə 123) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 246-cı, 247-ci, 248-ci və 249-cu maddələrdə "bələdiyyə ehtiyacları" sözləri "ictimai ehtiyaclar" sözləri ilə əvəz edilsin.

2. 246.1-ci maddə çıxarılsın, 246.2-ci, 246.3-cü və 246.4-cü maddələr müvafiq olaraq 246.1-ci, 246.2-ci və 246.3-cü maddələr hesab edilsin.

3. 246.1-ci maddənin əvvəlinə "Bu Məcəllənin 157.9-cu maddəsinə uyğun olaraq" sözləri əlavə edilsin.

4. 247.1-ci maddədə "Azərbaycan Respublikasının və ya bələdiyyənin" sözləri "dövlətin" sözü ilə əvəz edilsin.

5. 248.2-ci maddədə "246.4" rəqəmi "246.3" rəqəmi ilə əvəz edilsin.

VII. Azərbaycan Respublikasının Cınayət-Prosessual Məcəlləsinin (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000-ci il, № 8, II kitab, maddə 585; 2001-ci il, № 7, maddə 455; 2002-ci il, № 1, maddə 9, № 5, maddə 233, № 8, maddə 463; 2003-cü il, № 6, maddə 276; 2004-cü il, № 5, maddə 321) 408.2.1-408.2.3-cü və 408.2.5-ci maddələrində "hüquqpozmalara" sözü "xətalara" sözü ilə əvəz edilsin.

VIII. "Qan və onun komponentlərinin donorluğu haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunvericilik aktlarına dəyişikliklər və əlavələr edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 4, maddə 306; 2001-ci il, № 11, maddə 682) III hissəsi qüvvədən düşmüş hesab edilsin.

IX. "Məhkəmə və hüquq mühafizə orqanları işçilərinin dövlət müdafiəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunvericilik aktlarına dəyişikliklər və əlavələr edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999-cu il, № 10, maddə 570; 2002-ci il, № 6, maddə 328) IV hissəsi qüvvədən düşmüş hesab edilsin.

X. "Məhkəmələr və hakimlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunvericilik aktlarında dəyişikliklər edilməsi və bəzi qanunvericilik aktlarının qüvvədən düşmüş hesab edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001-ci il, № 11, maddə 683; 2003-cü , № 8, maddə 420; 2004-cü il, № 4, maddələr 639, 643) XIX hissəsi qüvvədən düşmüş hesab edilsin.

XI. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 7 sentyabr 2004-cü il
№ 731-IIQD

**“OVÇULUQ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI QANUNUNUN
TƏTBİQİ İLƏ ƏLAQƏDAR AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ BƏZİ
QANUNVERİCİLİK AKTLARINA
ƏLAVƏLƏR VƏ DƏYİŞİKLİKLƏR HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi qərara alır:

I. Azərbaycan Respublikasının 1997-ci il 30 dekabr tarixli 424-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Məşə Məcəlləsinin (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, № 3, maddə 139; 1999-cu il, № 8, maddə 476) 72-ci maddəsinin üçüncü hissəsində "sahələri" sözündən sonra "ov yerləri kimi qanunvericilikdə müəyyən edilmiş qaydada" sözləri və "istifadəsinə" sözündən sonra "və ya icarəsinə" sözləri əlavə edilsin.

II. "Xidməti və mülki silah haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununa (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, № 3, maddə 137; 2003-cü il, № 8, maddə 424; 2004-cü il, № 3, maddə 133, Azərbaycan Respublikasının 2004-cü il 7 sentyabr tarixli 732-IIQD nömrəli Qanunu) aşağıdakı dəyişikliklər və əlavələr edilsin:

1. 7-ci maddənin IV hissəsinin 1-ci bəndində "beş" sözü "yeddi" sözü ilə əvəz edilsin;

2. 9-cu maddənin VII hissəsinin birinci cümləsindən "odlu ov və ya" sözləri çıxarılsın və aşağıdakı məzmununda üçüncü cümlə əlavə edilsin:

"Ovçuluq fəaliyyətini həyata keçirmək üçün Azərbaycan Respublikasının ərazisində istifadəsinə icazə verilmiş ov silahları (odlu və ya soyuq) müvafiq icra hakimiyyəti orqanında bir dəfə qeydiyyatdan keçirilir və bu barədə ovçuluq biletində qeyd olunur. Yivli ov silahına icazə o ovçulara verilir ki, onların 5 ildən az olmayaraq müddətdə istifadəsində yivsiz ov silahı olsun.";

3. 17-ci maddənin III hissəsində "çaplı" sözü "yivli" sözü ilə əvəz edilsin.

III. "Heyvanlar aləmi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999-cu il, № 8, maddə 470; 2004-cü il, № 2, maddə 57) aşağıdakı dəyişikliklər və əlavələr edilsin:

1. 15-ci maddə üzrə:

birinci hissəsində "şəraitində yaşayan" sözləri "və ya yarımşərabət şəraitində daimi, müvəqqəti və köçəri yaşayan, habelə təsərrüfat subyektləri tərəfindən yetişdirilib ov yerlərinə buraxılan" sözləri ilə əvəz edilsin;

ikinci hissəsinin birinci cümləsindən "xüsusi" sözü çıxarılsın;

dördüncü hissədə "yaşadığı" sözündən sonra ", miqrasiya etdiyi" sözləri əlavə edilsin.

2. 22-ci maddənin birinci hissəsində "ayrı-ayrı" sözlərindən sonra "yırtıcı və zərərverici" sözləri əlavə edilsin.

3. 24-cü maddənin onuncu abzasında "dərhal" sözündən sonra "ovçuluq təsərrüfatlarına və" sözləri əlavə edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 29 oktyabr 2004-cü il
№ 785-IIQD

**“MELİORASIYA VƏ İRRIQASIYA HAQQINDA” AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİKLƏR VƏ ƏLAVƏLƏR EDİLMƏSİ
BARƏDƏ” AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI QANUNUNUN TƏTBİQİ İLƏ
ƏLAQƏDAR AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ BƏZİ QANUNVERİCİLİK
AKTLARINA ƏLAVƏLƏR EDİLMƏSİ HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi qərara alır:

I. “Aqrar islahatın əsasları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1995-ci il, № 3-4, maddə 58) 6-cı maddəsinə aşağıdakı məzmununda üçüncü hissə əlavə edilsin:

1. “Sudan İstifadəənlər Birliyinin xidmət göstərdiyi ərazidə yerləşən dövlət mülkiyyətində olan meliorasiya və irriqasiya sistemləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarı ilə Birliyin uzunmüddətli istifadəsinə (20 ildən az olmayan müddətə) verilir. Sistemlərin istifadəyə verilməsi şərtləri və bu şərtlər pozulduğu halda onların geri alınması qaydası həmin qərarla müəyyən edilir.”;

2. üçüncü hissə dördüncü hissə hesab edilsin.

II. “Bələdiyyələrin su təsərrüfatı haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001-ci il, № 8, maddə 519) 1.0.2-ci, 4.1-ci və 6.2.2-ci maddələrində “xüsusi mülkiyyətdə” sözlərindən sonra “, habelə Sudan İstifadəənlər Birliyinin istifadəsində” sözləri əlavə edilsin.

III. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 4 mart 2005-ci il
№ 846-IIQD

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ BƏZİ QANUNVERİCİLİK AKTLARINA
DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi qərara alır:

I. “Ovçuluq haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2004-cü il, № 5, maddə 316) 15.3-cü maddəsinin birinci və ikinci cümlələrində “icazə” sözü “xüsusi icazə” sözləri ilə əvəz edilsin.

II. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsinin (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000-ci il, № 8, I kitab, maddə 584; 2001-ci il, № 1, maddə 24, № 3, maddə 139, № 7, maddə 455, № 11, maddələr 680, 698, № 12, maddə 731; 2002-ci il, № 1, maddə 9, № 4, I kitab, maddə 165, № 5, maddələr 234, 237, 239, № 6, maddə 326, № 8, maddə 463, № 12, maddə 692; 2003-cü il, № 1, maddələr 3, 13, 23, № 4, maddələr 177, 178, № 5, maddə 228, № 6, maddələr 257, 276, 279, № 8, maddələr 407, 425, № 12, I kitab, maddələr 676, 696, II kitab, maddələr 713, 714; 2004-cü il, № 1, maddələr 6, 7, 10, 13, № 4, maddələr 200, 201, 204, № 5, maddələr 313, 314, 317, 321, № 6, maddə 397, № 8, maddələr 596, 597; Azərbaycan Respublikasının 2004-cü il 7 sentyabr tarixli 732-IIQD nömrəli, 26 oktyabr tarixli 781-IIQD nömrəli qanunları) 232-ci maddəsində “icazəsi” sözü, 233-cü maddəsinin adında və mətnində “icazə” sözü, 346-cı maddəsində “icazə” sözü müvafiq olaraq “xüsusi icazəsi” və “xüsusi icazə” sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 4 mart 2005-ci il
№ 847-IIQD

**"KÖKÜNÜN KƏSİLMƏSİ TƏHLÜKƏSİ OLAN VƏHŞİ FAUNA VƏ YABANI FLORA
NÖVLƏRİNİN
BEYNƏLXALQ TİCARƏTİ HAQQINDA" KONVENSIYAYA (CITES) VƏ HƏMİN
KONVENSIYANIN İŞTİRAKÇI DÖVLƏTLƏRİNİN "NƏRƏ BALIQLARININ
QORUNMASINA DAİR" QƏTNAMƏSİNƏ QOŞULMAQ BARƏDƏ" AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

I. "Kökünün kəsilməsi təhlükəsi olan vəhşi fauna və yabanı flora növlərinin beynəlxalq ticarəti haqqında" Konvensiyanın iştirakçısı olan dövlətlərin 2002-ci il noyabrın 3-15-də Santyaqo şəhərində keçirilmiş 12-ci konfransında qəbul olunmuş "Nərə balıqlarının və avarburunların qorunmasına və onlarla ticarətə dair" 12.7 nömrəli Qətnamə ilə "Nərə balıqlarının qorunmasına dair" 10.12 nömrəli Qətnamənin ləğv edilməsi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi qərara alır:

"Kökünün kəsilməsi təhlükəsi olan vəhşi fauna və yabanı flora növlərinin beynəlxalq ticarəti haqqında" Konvensiyaya (CITES) və həmin Konvensiyanın iştirakçı dövlətlərinin "Nərə balıqlarının qorunmasına dair" Qətnaməsinə qoşulmaq barədə" Azərbaycan Respublikasının Qanununda aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. Qanunun adından "və həmin Konvensiyanın iştirakçı dövlətlərinin "Nərə balıqlarının qorunmasına dair" Qətnaməsinə" sözləri çıxarılsın.

2. 1-ci maddədən "və həmin Konvensiyanın iştirakçı dövlətlərinin 1997- ci il iyunun 9-20-də Harare şəhərində keçirilən 10-cu konfransında qəbul olunmuş "Nərə balıqlarının qorunmasına dair" 10.12 nömrəli Qətnaməsinə" sözləri çıxarılsın.

II. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 10 may 2005-ci il
№ 912-IIQD

AVIASIYA HAQQINDA

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Bu Qanun Azərbaycan Respublikasının hava məkanından istifadəni tənzimləyir və aviasiya sahəsində fəaliyyətlərin ümumi prinsiplərini müəyyən edir.

I fəsil ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Maddə 1 . Əsas anlayışlar

1.0. Bu Qanunda istifadə olunan əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

1.0.1. aerodrom - hava gəmilərinin enməsi, qalxması və yerdə hərəkəti üçün tam və ya qismən nəzərdə tutulan, müvafiq bina, qurğu və avadanlığı olan torpaq və ya su səthinin müəyyən sahəsi;

1.0.2. aviasiya - hava məkanından insanın hava gəmisini vasitəsilə istifadə etməsinə və bunun üçün lazımi şəraitin yaradılmasına yönəldilən fəaliyyət və təsisatlar məcmusu;

1.0.3. aviasiya təhlükəsizliyi - insan və material resursları daxil olmaqla aviasiyayı qanunsuz müdaxilə aktlarından qorumaq üçün tədbirlər kompleksi;

1.0.4. aviasiya hadisəsi - uçuş məqsədilə hava gəmisinə bütün şəxslərin mindiyi andan hava gəmisini tərk etdiyi anadək hava gəmisinin zədələnməsi və ya konstruksiyasının dağılması, itməsi və ya tamamilə əlçatmaz yerə düşməsi nəticəsində hər hansı şəxsin ölümü və ya bədən xəsarəti alması ilə bağlı hadisə (həmin nəticələrin təbii səbəblərdən, şəxsin özünün və ya başqa şəxslərin təqsiri üzündən, yaxud sənişinlərin və ekipaj üzvlərinin daxil ola bildiyi zonalardan kənarında gizlənən biletsiz sənişinlərlə əlaqədar baş verdiyi hallar istisna olmaqla);

1.0.5. aviasiya insidenti - aviasiya hadisəsi ilə nəticələnməyən, hava gəmisinin istifadə olunması ilə bağlı olan, istismarın təhlükəsizliyinə mənfi təsir göstərən və ya göstərə bilən hadisə;

1.0.6. aviasiya məmulatı - hava gəmilərinin ehtiyat hissələri, ləvazimatları və uçuşların təhlükəsizliyi üçün digər zəruri avadanlıq;

1.0.7. aviasiya personalı - ali, texniki və ya xüsusi hazırlıq keçmiş və ixtisas qeydləri əks olunmuş şəhadətnamələrə, vəsiqələrə (sertifikatlara) malik olan və aviasiya sahəsində müəyyən işlərin yerinə yetirilməsinə buraxılan mütəxəssislər;

1.0.8. beynəlxalq standartlar - hava gəmilərinin və aviasiya məmulatının fiziki xassələrinə, konfigurasiyalarına, material hissələrinə, texniki xüsusiyyətlərinə, habelə aviasiya personalına dair tətbiqi Beynəlxalq Mülki Aviasiya Təşkilatı tərəfindən zəruri hesab edilən tələblər;

1.0.9. tövsiyə olunan beynəlxalq təcrübə - hava gəmilərinin və aviasiya məmulatının fiziki xassələrinə, konfigurasiyalarına, material hissələrinə, texniki xüsusiyyətlərinə, habelə aviasiya personalına dair tətbiqi Beynəlxalq Mülki Aviasiya Təşkilatı tərəfindən məqsədəuyğun sayılan tələblər;

1.0.10. beynəlxalq uçuşlar (reyslər) - Azərbaycan Respublikasının və digər dövlətin sərhədlərini keçməklə hava gəmiləri vasitəsilə yerinə yetirilən uçuşlar;

1.0.11. hava daşımaları - müəyyən haqq müqabilində hava gəmisini ilə sənişin, baqaj və yüklərin, habelə poçt göndərişlərinin daşınması;

1.0.12. hava əlaqələri - hava daşımaları məqsədilə ardıcıl olaraq həyata keçirilən uçuşlar;

1.0.13. hava gəmisini - hava ilə qarşılıqlı təsir hesabına atmosferdə qalan (yer və su səthindən əks olunan hava ilə qarşılıqlı təsir istisna olmaqla) hər hansı aparat;

1.0.14. hava gəmisinin ekipajı - uçuş vaxtı hava gəmisinin idarə edilməsi və xidmət

göstərilməsi üzrə hava gəmisinin bortunda müəyyən vəzifələri yerinə yetirmək üçün hava gəmisinin müvafiq sahibi və ya istismarçısı tərəfindən təyin olunan şəxslərdən ibarət heyət;

1.0.15. hava gəmisinin istismarçısı - hava gəmisinin istismarı ilə məşğul olan və ya bu sahədə öz xidmətlərini göstərən şəxs;

1.0.16. hava gəmisinin kapitanı (komanda verən pilotu) - kapitan vəzifələrinin icrasına və uçuşun təhlükəsiz yerinə yetirilməsinə görə cavab vermək üçün təyin edilən pilot;

1.0.17. hava gəmisinin sahibi - hava gəmişi üzərində mülkiyyət, icarə və ya istifadə hüququna malik olan şəxs;

1.0.18. hava hərəkəti - hava gəmilərinin uçuşları və ya manevr meydanında hərəkətləri;

1.0.19. hava hərəkətinə xidmət - hava hərəkətinə uçuş-informasiya, aerometeoroloji, məsləhət xidmətlərinin göstərilməsi, hava hərəkəti xidmətinin qəza haqqında xəbərdarlıq edilməsi, hava hərəkətinin idarə edilməsi, hava hərəkətinə dispetçer, o cümlədən rayon dispetçer, yaxınlaşma dispetçer və ya aerodrom dispetçer xidmətlərinin göstərilməsi;

1.0.20. hava hərəkətinin idarə edilməsi (hava hərəkətinə dispetçer xidmətinin göstərilməsi) - hava gəmilərinin bir-biri ilə və ya manevertmə meydanında olan maneələrlə toqquşmalarının qarşısının alınması, hava hərəkəti axınının sürətləndirilməsi və nizamlı axınının saxlanması məqsədilə hava hərəkətinə göstərilən xidmət;

1.0.21. hava məkanı - Azərbaycan Respublikasının ərazisi, Xəzər dənizinin (gölünün) Azərbaycan Respublikasına məxsus sektoru və daxili suları üzərində hava sahəsi;

1.0.22. hava limanı - hava gəmilərinin qəbulu və yola salınması, hava daşımalarına xidmət göstərilməsi üçün nəzərdə tutulan və müvafiq aerodromu, aerovağzal, digər yerüstü tikililəri, lazımi avadanlığı olan qurğular kompleksi;

1.0.23. xüsusi xarakterli aviasiya fəaliyyəti - kənd təsərrüfatı, tikinti, səhiyyə, aerofotoçəkiliş, topoqrafik və spektrofotometrik çəkiliş, müşahidə və keşikçəkəmə, axtarış və xilasetmə, hava reklamı və s. sahələrdə xüsusi xidmətləri təmin etmək üçün həyata keçirilən uçuşlar;

1.0.24. istismar tələbləri - hava gəmilərinin istismarına, hava gəmisinin heyətinə, marşrutlara, aerodromlara, texniki xidmətə, daşıma fəaliyyətinə, material hissələrinin mübadiləsinə, kütləyə və hava gəmilərinin mərkəzi nöqtəyə uyğunlaşdırılmasına icazələr və istismarçı sertifikatına məhdudiyətlər;

1.0.25. uçuşların təhlükəsizliyi - aviasiya qəzaları və insidentləri baş vermədən, insanın həyatına, sağlamlığına və əmlakına zərər vurulmadan və bütövlükdə hər hansı narahatçılığa yol verilmədən uçuşların həyata keçirilməsi;

1.0.26. uçuş vaxtı - hava gəmisinin uçub-qalxma məqsədilə dartıcı qüvvəsi hesabına hərəkətinin başladığı andan uçuş başa çatdıqdan sonra dayandığı anadək ümumi vaxt.

Maddə 2 . Aviasiya haqqında qanunvericilik

Aviasiya haqqında qanunvericilik Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasından, bu Qanundan, digər normativ hüquqi aktlardan və Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdən ibarətdir.

Maddə 3 . Hava məkanı üzərində Azərbaycan Respublikasının suverenliyi

3.1. Azərbaycan Respublikasının üzərindəki hava məkanı Azərbaycan Respublikası ərazisinin tərkib hissəsidir.

3.2. Azərbaycan Respublikası üzərindəki hava məkanında tam və müstəsna suverenliyə malikdir.

3.3. Bu Qanun Azərbaycan Respublikasına məxsus hava gəmilərinin Azərbaycan Respublikasının ərazisindən kənarında olduğu zaman həmin anda ərazisində və ya ərazisi üzərində

olduğu dövlətin qanunvericiliyinə zidd olmamaqla tətbiq edilir.

Maddə 4 . Aviasiya sahəsində dövlətin vəzifələri

4.0. Aviasiya sahəsində dövlətin vəzifələri aşağıdakılardır:

4.0.1. uçuşların təhlükəsizliyinin və aviasiya təhlükəsizliyinin tənzimlənməsi, eyni zamanda belə təhlükəsizliyin təmin edilməsinə, uçuşların təhlükəsizliyinin və aviasiya təhlükəsizliyinin, onun yerüstü vasitələrinin və xidmətlərinin müvafiq beynəlxalq standartlara və tövsiyə olunan beynəlxalq təcrübəyə (beynəlxalq tələblərə) uyğunluğuna nəzarətin həyata keçirilməsi;

4.0.2. aviasiya təhlükəsizliyi üzrə dövlət proqramının (aviasiyanın qanunsuz müdaxilə aktlarından qorunmasına dair dövlət proqramı) qəbul və tətbiq edilməsi;

4.0.3. hava hərəkətinə xidmət göstərilməsinin, habelə aviasiya telekommunikasiya və informasiya xidmətinin təmin edilməsi;

4.0.4. hava limanlarının, aerodromların, aviasiya təşkilatlarının fəaliyyətinin, hava hərəkətinə xidmət sisteminin tənzimlənməsi və bu fəaliyyətə nəzarətin həyata keçirilməsi;

4.0.5. bu Qanuna və beynəlxalq tələblərə uyğun olaraq mülki aviasiya ilə əlaqədar fəaliyyət göstərən bütün fiziki və hüquqi şəxslərin, aviasiya avadanlıqlarının və vasitələrinin məcburi sertifikatlaşdırılması;

4.0.6. aviasiya ilə əlaqədar hüquqi və fiziki şəxslərin fəaliyyətinin yoxlanması və aşkar edilmiş pozuntuların aradan qaldırılması üçün tədbir görülməsi;

4.0.7. aviasiya qəzalarının və insidentlərinin araşdırılması, habelə onların qarşısını almaq məqsədilə aviasiya ictimaiyyəti arasında informasiyanın yayılması;

4.0.8. aviasiya ilə əlaqədar axtarış və xilasetmə işlərinin tənzimlənməsi və əlaqələndirilməsi;

4.0.9. aviasiya sahəsində normativ hüquqi aktların qəbul edilməsi və onların icrasına nəzarətin həyata keçirilməsi.

Maddə 5 . Aviasiyanın növləri

5.1. Azərbaycan Respublikasında aviasiya mülki, eksperimental və dövlət aviasiyasına bölünür.

5.2. Mülki aviasiya iqtisadiyyatın, əhalinin, o cümlədən ayrı-ayrı şəxslərin ehtiyaclarının ödənilməsi və xüsusi xarakterli aviasiya fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üçün nəzərdə tutulan aviasiyadır. Müəyyən haqq müqabilində sərnişinlərin, baqajın, yükün və poçtun daşınmasını həyata keçirən mülki aviasiya kommersiya mülki aviasiyası hesab edilir.

5.3. Sınaq-konstruktor, elmi tədqiqat işlərinin aparılması, habelə aviasiya və digər texnikanın sınaqdan keçirilməsi üçün istifadə olunan aviasiya eksperimental aviasiya hesab edilir.

5.4. Hərbi ehtiyacların, habelə milli təhlükəsizlik, daxili işlər, sərhəd xidməti və gömrük və ya digər dövlət orqanlarının ehtiyaclarının ödənilməsi üçün nəzərdə tutulan aviasiya dövlət aviasiyası hesab edilir.

5.5. Eksperimental aviasiyadan və dövlət aviasiyasından kommersiya məqsədləri üçün istifadə qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

5.6. Mülki, eksperimental və dövlət aviasiyası üzrə dövlət idarəçiliyi müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən həyata keçirilir.

5.7. Mülki və eksperimental aviasiya sahəsində dövlət idarəçiliyini həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətləri müvafiq əsasnamə ilə müəyyən edilir.

Maddə 6 . Aviasiya sahəsində fəaliyyətə dair ümumi tələblər

6.1. Aviasiya sahəsində fəaliyyət bu Qanunla və digər normativ hüquqi aktlarla müəyyən edilmiş qaydada müvafiq hüquqları təsdiq edən sənədləri almış hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən həyata keçirilir.

6.2. Azərbaycan Respublikasına məxsus hava gəmiləri vasitəsilə aviasiya sahəsində fəaliyyətə bu Qanunun 6.3-cü və 6.4-cü maddələrində müəyyən edilmiş hallar istisna olmaqla icazə verilir.

6.3. Digər dövlətə məxsus mülki hava gəmisini Azərbaycan Respublikasının hava məkanında yalnız Azərbaycan Respublikası ilə həmin dövlət arasında belə uçuşların nəzərdə tutulduğu beynəlxalq müqavilə bağlandıqda və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən xüsusi icazə verildikdə uça bilər. Bu qayda birgə istifadə olunan və ya beynəlxalq hava gəmiləri kimi qeydiyyatda olan hava gəmilərinə də şamil edilir.

6.4. Digər dövlətə məxsus olan dövlət hava gəmisini yalnız müvafiq icra hakimiyyəti orqanı xüsusi icazə verdikdə, yalnız bu icazədə göstərilən şərt və müddətlərə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının hava məkanında uça bilər.

6.5. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının xüsusi icazəsi olmadan Azərbaycan Respublikasının hava məkanında heç bir hava gəmisini səsdən iti sürətlə uça bilməz.

6.6. Bu Qanunun 6.3-6.5-ci maddələrində nəzərdə tutulan icazələri almadan Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədini keçən, Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədi üzərində uçuş qaydalarını pozan və ya Azərbaycan Respublikasının hava məkanından istifadə qaydalarını digər şəkildə pozan hava gəmisini qaydaları pozan hava gəmisini sayılır. Belə hava gəmiləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanının tələbi ilə məcburi qaydada yerə endirilə bilər.

Qaydaları pozan hava gəmisinin yerə endirildikdən və pozuntunun səbəbləri aydınlaşdırıldıqdan sonra uçuşunun davamına bu Qanunun 6.3-6.5-ci maddələri ilə nəzərdə tutulmuş qaydada icazə verilə bilər.

Məcburi qaydada yerə enmək barədə bu maddədə nəzərdə tutulan tələbə riayət etməyən, bortunda pozuntunun törədilməsində təqsirsiz səmşinlərin olması barədə dürüst məlumat olmayan halda hava gəmisinin məhvə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada icazə verilir.

Maddə 6-1. Mülki aviasiya sahəsində xidmətlərə və ya hüquqi hərəkətlərə görə dövlət rüsumu

6-1.1. Mülki aviasiya sahəsində aşağıdakı xidmətlərə və ya hüquqi hərəkətlərə görə dövlət rüsumu ödənilir:

6-1.1.1. aeroportlara və ya aerodromlara uyğunluq sertifikatının verilməsi;

6-1.1.2. hava nəqliyyatı istismarçılara sertifikatın verilməsi;

6-1.1.3 mülki aviasiya sahəsində fəaliyyət göstərən digər subyektlərə uyğunluq sertifikatının verilməsi;

6-1.1.4 mülki aviasiya sahəsində fəaliyyət göstərən digər subyektlərə uyğunluq sertifikatının təkrar verilməsi;

6-1.1.5 hava gəmilərinə qeydiyyat şəhadətnaməsinin verilməsi;

6-1.1.6 hava gəmisinin tipinin sertifikatının tanınması;

6-1.1.7 hava gəmilərinə uçuşa yararlılıq sertifikatının verilməsi;

6-1.1.8 hava gəmilərinə uçuşa yararlılıq sertifikatının müddətinin uzadılması;

6-1.1.9. hava təhlükəsizliyi və aeronaviqasiya üçün istifadə olunan avadanlıqlara uyğunluq sertifikatının verilməsi;

6-1.1.10. aviasiya təhlükəsizliyi üçün istifadə olunan avadanlıqların sertifikatının tanınması;

6-1.1.11. xüsusi şəraitdə uçuşların yerinə yetirilməsinə icazə verilməsi;

6-1.1.12. müntəzəm marşrutlara uçuş icazəsinin verilməsi;

6-1.1.13. çarter marşrutlara uçuş icazəsinin verilməsi;

6-1.1.14. İATA-nın "Mülki Aviasiya rüsumu" ekonom sinif;

6-1.1.15. İATA-nın "Mülki Aviasiya rüsumu" biznes və birinci sinif.

II fəsil

HAVA MƏKANINDAN İSTİFADƏ, UÇUŞ QAYDALARI, HAVA HƏRƏKƏTİNƏ XİDMƏT,

HAVA LİMANLARI, AERODROMLAR, AXTARIŞ VƏ XİLASETMƏ

Maddə 7 . Hava məkanından istifadə və uçuş qaydaları

7.1. Azərbaycan Respublikasının hava məkanından səmərəli istifadəni təmin etmək üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən hava məkanı adekvat üsulla təşkil edilir, bölüşdürülür və nəzarətdə saxlanılır.

7.2. Hava məkanından istifadə və uçuş qaydaları müvafiq beynəlxalq tələblər nəzərə alınmaqla, müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən müəyyən edilir.

7.3. Hərbi aviasiya üçün uçuş qaydaları digər dövlətdən, habelə mülki və eksperimental hava gəmilərinin uçuşlarından ötrü təhlükə yaratmamalıdır.

7.4. Zəruri hallarda, müvafiq icra hakimiyyəti orqanı dövlət mənafeələrini nəzərə alaraq, müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının təkliflərinə əsasən hava məkanının konkret hissələrini mülki aviasiya üçün qadağan olunmuş və ya məhdudlaşdırılmış zona kimi müəyyən edə bilər.

Belə qadağa və məhdudiyyətlər onların tətbiqi üçün əsas götürülmüş hallar aradan qaldırıldıqda qüvvəsini itirir.

Maddə 8 . Hava hərəkətinə xidmət

8.1. Azərbaycan Respublikasının hava məkanında (beynəlxalq və respublika daxili uçuşlar) aviasiyanın bütün növlərinin hava hərəkətinə xidmət göstərilməsi beynəlxalq tələblərə uyğun olaraq zona (marşrut) üzrə idarəetmə formasında həyata keçirilir.

8.2. Müntəzəm beynəlxalq və respublika daxili kommersiya reysləri üçün istifadə olunan aerodromlar nəzarətli aerodromlar kimi müəyyən edilir və bu aerodromlarda hava hərəkətini idarəetmə xidmətləri aerodrom dispetçer xidməti və yaxınlaşma dispetçer xidmətləri formasında göstərilir.

Hərbi aviasiya məqsədləri üçün və ya uçuşların təhlükəsizliyi səbəblərindən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı başqa bir aerodromu nəzarətə götürə bilər. Belə aerodromlar üçün adekvat nəzarətli hava məkanı müəyyən edilir.

8.3. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən, hərbi uçuşlara xidmət göstərildiyi müəyyən hava məkanı istisna olmaqla, dinc dövrdə Azərbaycan Respublikasının hava məkanı hüduqlarında hava hərəkətinə xidmətlər mülki, eksperimental və dövlət hava gəmiləri üçün birgə göstərilir.

8.4. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı aviasiyanın təhlükəsizliyini daha səmərəli təmin etmək məqsədilə hava hərəkətinə xidmət vasitələrini beynəlxalq tələblərə uyğun təşkil edir və hava hərəkətinə xidmətlə bağlı zəruri normativ sənədləri qəbul edir.

8.5. Hava hərəkətinə xidmət, o cümlədən meteoroloji xidmət müvafiq icra hakimiyyəti orqanının razılığı ilə müvafiq xidməti təmin edənlər tərəfindən həyata keçirilir. Uçuşların təhlükəsizliyinin meteoroloji təminatı müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi tələblərə əsasən göstərilir.

8.6. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən verilmiş hava hərəkəti dispetçerinin şəhadətnaməsinə (vəsiqəsinə) malik olmayan şəxs hava hərəkətinin dispetçeri kimi fəaliyyət göstərə bilməz.

Hava hərəkəti dispetçeri şəhadətnaməsinin (vəsiqəsinin) verilməsi qaydasını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

8.7. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı hava hərəkətinə xidmətin, habelə xidmət vasitələrinin

keyfiyyəti ilə əlaqədar müşahidə və yoxlamalar apara bilər.

Hərbi məqsədlər üçün nəzərdə tutulan aviasiya ilə bağlı belə müşahidə və yoxlamalar müvafiq icra hakimiyyəti orqanının əməkdaşları ilə birlikdə yerinə yetirilməlidir.

8.8. Beynəlxalq uçuşlar (reyslər) zamanı hava hərəkətinə daha səmərəli xidmət göstərmək və hava hərəkətini idarə etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının müvafiq icra hakimiyyəti orqanı digər dövlətə məxsus hava gəmilərinin, digər dövlətin müvafiq təşkilatı isə (və ya beynəlxalq təşkilat) Azərbaycan Respublikasına məxsus olan hava gəmilərinin hərəkətini o halda idarə edə bilər ki, Azərbaycan Respublikası ilə həmin dövlət (və ya beynəlxalq təşkilat) arasında bağlanmış müqavilədə bu idarəetmənin hansı zonalar hüdudlarında və yüksəkliklərdə, hansı şərtlərlə və qaydada həyata keçirilməsi dəqiq müəyyən edilsin.

8.9. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı mülki aviasiyaya xidmət göstərmək üçün hava naviqasiyasına və rabitəsinə lazım olan texniki vasitə və avadanlığın təchizini, işlək vəziyyətdə saxlanılmasını, işini və yoxlamalarının aparılmasını təmin edir.

Bu cür vasitələrlə təchiz etmə və xidmətlər göstərmə müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının razılığı ilə ayrı-ayrı təşkilatlar tərəfindən həyata keçirilir.

8.10. Aeronaviqasiya informasiya xidməti Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə uyğun olaraq göstərilir. Bu xidmət müvafiq icra hakimiyyəti orqanı və ya onun qanunvericiliyə uyğun qaydada müəyyən etdiyi digər təşkilat tərəfindən yerinə yetirilir. Aeronaviqasiya informasiya xidmətini göstərən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının və ya müvafiq təşkilatın vəzifəli şəxsləri informasiyanın doğruluğuna və dəqiqliyinə, belə informasiyanın mənbəyi olan hüquqi və fiziki şəxslər isə həmçinin informasiyanın vaxtında müvafiq icra hakimiyyəti orqanına təqdim edilməsinə görə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

8.11. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanları dinc dövrdə hərbi aviasiya üçün hava hərəkətinə səmərəli xidmət göstərmək və ya belə xidmət göstərilməsini təmin etmək məqsədilə öz fəaliyyətlərini əlaqələndirməlidirlər.

Maddə 9 . Hava limanları və aerodromlar

9.1. Bu maddənin ikinci hissəsində nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla, hava limanları və aerodromlar dövlət, bələdiyyə mülkiyyətində və xüsusi mülkiyyətdə ola bilər.

Beynəlxalq və hərbi aerodromlar strateji əhəmiyyətli obyektlər hesab olunur və dövlət mülkiyyətindədir.

9.2. Dövlət mülkiyyətində olan hava limanı müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada idarə və istifadə olunur, təsdiq etdiyi planlara uyğun inkişaf etdirilir.

9.3. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı bütün hava limanlarını və mülki aerodromları aşağıdakı tələblərə uyğunluq baxımından sertifikatlaşdırmalıdır:

9.3.1. sertifikatlaşdırma üçün ərizə təqdim edən şəxs hava limanının mülkiyyətçisi, icarəçisi və ya istifadəçisidir;

9.3.2. hava limanının fiziki xarakteristikası və onun köməkçi əyani vasitələri, habelə yanaşı ərazisi, binalar, obyektlər və onların nişanlanması hava limanından istifadə üçün nəzərdə tutulan hava gəmilərinin kateqoriyaları üçün müvafiq beynəlxalq tələblərə uyğundur;

9.3.3. naviqasiya və enmə vasitələri, telekommunikasiya xidməti vasitələri və hava limanının elektrik təchizatı sistemi hava limanından istifadə şəraitinə adekvatdır;

9.3.4. hava limanında hava hərəkətinin idarə edilməsi və əlaqədar xidmətlər göstərilməsi bu Qanunun 8-ci maddəsinə uyğun olaraq həyata keçirilir;

9.3.5. hava limanında göstərilən meteoroloji xidmətlər müvafiq icra hakimiyyəti orqanının

tələblərinə uyğundur;

9.3.6. hava limanının aviasiya təhlükəsizliyi proqramı bu Qanunun 43.2-ci maddəsinə uyğun təsdiq edilmişdir;

9.3.7. hava limanında fəvqəladə hallar ehtimalı üçün təsdiq edilmiş tədbirlər planı mövcuddur;

9.3.8. müvafiq yanğınsöndürmə və xilasetmə bölmələri yaradılmışdır;

9.3.9. ərizəçi hava limanında uçuşların təhlükəsizliyinə müsbət təsir edən xidmətlərin təmin edilməsi işlərinin təşkili səviyyəsini xarakterizə edən yazılı izahat təqdim etmişdir;

9.3.10. hava hərəkəti üçün təhlükə yarada biləcək hündür binaların və digər obyektlərin inşasının, yanlışığa səbəb ola biləcək işıqlandırmaların qarşısının alınması üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanları ilə əlaqələndirilməklə, adekvat nəzarət təmin edilmişdir.

Sertifikatlaşdırma ilə əlaqədar uçuşların təhlükəsizliyi və ya aviasiya təhlükəsizliyi üçün tələb olunduqda, hava limanından istifadə edilməsinə dair rəsmi göstərişlər verilə və məhdudiyətlər qoyula bilər.

Sertifikatlaşdırma nəticəsində hava limanına uyğunluq sertifikatı verilir.

9.4. Hava limanının uyğunluq sertifikatını verən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı aviasiyaya yerüstü xidmətlər göstərən şəxslərin səriştəsini təsdiq edən, uçuşların təhlükəsizliyi və ya aviasiya təhlükəsizliyi üçün zəruri olan sənədləri tələb edə bilər. Belə hallarda müvafiq icra hakimiyyəti orqanı zəruri səriştənin meyarlarını müəyyən edir. Hava limanının uyğunluq sertifikatının sahibi yerüstü xidmətləri təmin edən şəxsin səlahiyyətlərinə əmin olduqdan sonra müvafiq səriştənin mövcudluğunu təsdiq edən sənədi təqdim edir.

9.5. Bu Qanunun 31.4-cü maddəsi hava limanlarında və digər yerüstü bölmələrdə aviasiyaya xidmət göstərən şəxslərə də şamil edilir.

9.6. Hava limanının uyğunluq sertifikatını verən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı sertifikatlaşdırılmış hava limanlarına, beynəlxalq və milli aviasiya üçün yerüstü xidmət vasitələrinə və xidmətlərə nəzarət edir, yoxlamalar aparır. Bu məqsədlə müvafiq icra hakimiyyəti orqanına bütün müvafiq xidmət vasitələrindən, həmin xidmət vasitələrini təqdim edən və xidmət göstərən təşkilatların bütün sənədlərindən (məlumatlarından) sərbəst istifadə etmək imkanı verilir.

9.7. Uyğunluq sertifikatına malik olan hava limanının müvafiq tələblərə cavab vermədiyi aşkar edildikdə, həmin sertifikatı vermiş müvafiq icra hakimiyyəti orqanı uçuşların təhlükəsizliyinə və aviasiya təhlükəsizliyinə xələl gətirməmək şərtilə, hava limanının sahibinə çatışmazlıqların aradan qaldırılması üçün müddət müəyyən edir. Zəruri halda bu müddət ərzində hava limanı üçün müvafiq məhdudiyətlər müəyyən edilə bilər.

Əgər aşkar edilmiş çatışmazlıqlar müəyyən edilmiş müddət ərzində aradan qaldırılmazsa, müvafiq icra hakimiyyəti orqanı verdiyi sertifikatı ləğv edə bilər.

9.8. Bütün mülki, eksperimental aerodromlar və dövlət aerodromları müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən aparılan aerodromların dövlət reyestrində qeydiyyatla alınmalıdır.

Birgə bazalı aerodromlar müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada dövlət qeydiyyatına alınır.

9.9. Müəyyən aerodromyanı ərazinin hüdudlarında şəhərlərin və digər yaşayış məntəqələrinin layihələşdirilməsində, inşa və inkişafında, habelə sənaye, kənd təsərrüfatı və digər obyektlərin inşasında və yenidən qurulmasında hava gəmiləri uçuşlarının təhlükəsizlik tələblərinə riayət olunmalı, əhalinin sağlamlığına və təşkilatların fəaliyyətinə zərərli və fiziki təsirin mümkünüyü

nəzərə alınmalı və müvafiq icra hakimiyyəti orqanı ilə razılaşdırılmalıdır.

9.10. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanları hava limanlarına (aerodromlara) gedən yolların inşasını, yenidən qurulmasını, abadlaşdırılmasını və istismarını, bu yollarda sərnişin nəqliyyatının müntəzəm hərəkətini, habelə şəhərlərin və digər yaşayış məntəqələrinin hava limanları ilə telefon rabitəsini təmin edir.

Maddə 10 . Axtarış və xilasetmə

10.1. Aviasiya hadisəsinə (qəzasına) məruz qalan hava gəmisinə və bu hadisədən sonra sağ qalanlara kömək məqsədilə, Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrin tələbləri nəzərə alınmaqla, müvafiq olaraq ərazi suları, habelə ətraf ərazilər də daxil olmaqla, Azərbaycan Respublikasının bütün ərazisini əhatə edən axtarış və xilasetmə regionu hüdudlarında müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təşkil edilən axtarış və xilasetmə işləri aparılır.

10.2. Axtarış və xilasetmə işləri aparılmasını təmin etmək üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən vahid əlaqələndirici axtarış və xilasetmə bölməsi yaradılır.

Hava limanlarında da analoji bölmələr yaradılmalıdır.

10.3. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanları, hava hərəkətinə xidmət üzrə yerli təşkilatlar və bütün hava limanları öz səlahiyyətləri daxilində vahid əlaqələndirici axtarış və xilasetmə bölməsinə yardım göstərir və həmin bölmənin sorğusuna əsasən zəruri sənədləri (məlumatları) verir, şəraitə uyğun müvafiq tədbirlər görürlər.

10.4. Hava gəmisinin sahibi və ya istismarçısı, hava gəmisinin ekipajı, hava limanlarında, aerodromlarda xidmət edənlər, eləcə də müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının əməkdaşları axtarış və xilasetmə işlərində iştirak etməyə borcludurlar.

Aviasiya qəzasının və insidentlərinin təhqiqini yüngülləşdirmək üçün xilasetmə bölmələri imkan daxilində, müvafiq hazırlıq keçən şəxslər tərəfindən müşayiət olunur.

10.5. Aviasiya qəzasını və insidentini araşdırmaq üçün bu Qanunun 11.4-cü maddəsinə əsasən yaradılmış komissiyanın və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının əməkdaşları hadisə yerinə gələndə, hava gəmisinin elementləri, hava gəmisinin bortunda sağ qalan şəxslərin həyatını xilas etmək və həlak olanların cəsədlərinin götürülməsi üçün ehtiyac duyulduğundan uzaq məsafəyə aparıla bilməz.

10.6. Aviasiya qəzasını və insidentini araşdıran komissiyanın icazəsi olmadan aviasiya hadisəsinin (qəzasının) baş verdiyi yerdə aşkar edilən hava gəmisinin hər hansı elementi, yaxud onun daşdığı əşyalar (yük, baqaj) yığışdırıla və ya götürülə bilməz.

İnsan həyatını xilas etmək məqsədilə və ya digər müstəsna səbəblərdən görülməli tədbirlər nəticəsində götürülən bütün elementlər hadisə yerində qalmalıdır. Axtarış və xilasetmə işləri zamanı həmin elementə (əmlakə və s.) yiyələnən şəxs bu barədə komissiyaya məlumat verməlidir.

10.7. Axtarışla bağlı tədbirlər nəticə vermədikdə, müvafiq icra hakimiyyəti orqanı hava gəmisinin sahibi və ya istismarçısı ilə razılığa gələrək axtarışın dayandırılması barədə qərar qəbul edir.

Azərbaycan Respublikasının ərazisində digər dövlətə məxsus hava gəmisinin axtarışının dayandırılması barədə qərar müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən qəbul edilir.

10.8. Aviasiya ilə əlaqədar axtarış və xilasetmə bölmələrinin yaradılması və işlərinin aparılması qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

III fəsil

AVIASIYA QƏZALARI VƏ İNSİDENTLƏRİNİN ARAŞDIRILMASI

Maddə 11 . Aviasiya qəzaları və insidentlərinin araşdırılmasının təşkili və aparılması

11.1. Hər aviasiya qəzasının və ya insidentinin səbəbləri araşdırılmalıdır.

Aviasiya qəzalarının və insidentlərinin araşdırılmasında əsas məqsəd bu hadisələrin qarşısının alınmasıdır. Belə araşdırma təqsirli şəxslərin müəyyən edilməsi və məsuliyyətə cəlb edilməsi məqsədi daşımır.

11.2. Azərbaycan Respublikasının ərazisində digər dövlətə məxsus hava gəmisi aviasiya qəzasına və ya insidentinə məruz qaldıqda araşdırma prosesində həmin hava gəmisinin qeydiyyatı alındığı, hava gəmisini istehsal edən və istismarçının əsas fəaliyyət yeri olan dövlətlərin nümayəndələri də iştirak edə bilərlər. Nümayəndələr təmsil etdikləri dövlətin səlahiyyətli orqanlarına, müvafiq fiziki və hüquqi şəxslərinə araşdırmanın nəticələri barədə məlumat verməlidirlər.

11.3. Azərbaycan Respublikasına mənsub hava gəmisi digər dövlətin ərazisində aviasiya qəzasına və ya insidentinə məruz qalarsa, müvafiq icra hakimiyyəti orqanı həmin aviasiya qəzasının və ya insidentinin araşdırılmasında Azərbaycan Respublikası nümayəndələrinin iştirakının mümkünlüyü barədə aviasiya hadisəsinin baş verdiyi dövlətin müvafiq orqanına müraciət edir.

11.4. Konkret halda müvafiq icra hakimiyyəti orqanı digər qərar qəbul etmədikdə, aviasiya qəzaları və insidentləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının yaratdığı komissiya tərəfindən araşdırılır. Komissiyanın fəaliyyətində əlaqədar dövlət orqanlarının nümayəndələri də iştirak edə bilərlər.

11.5. Komissiya müvafiq mütəxəssisləri cəlb etmək, araşdırma üçün əhəmiyyəti olan sənədlər (məlumatlar) əldə etmək səlahiyyətinə, habelə komissiyanın qarşısında duran vəzifələri yerinə yetirmək üçün digər səlahiyyətlərə malikdir.

Komissiyayı yaratmış müvafiq icra hakimiyyəti orqanı zəruri halda digər dövlətin müvafiq orqanlarından kömək istəyə bilər.

11.6. Aviasiya qəzalarını və insidentlərini araşdıran komissiya müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilən qaydalara uyğun surətdə fəaliyyət göstərir.

Maddə 12 . Aviasiya qəzalarının və insidentlərinin araşdırılmasının nəticələri barədə hesabat

12.1. Aviasiya qəzalarını və insidentlərini araşdıran komissiya araşdırmanın nəticələri barədə hesabat hazırlayır və komissiyayı yaratmış müvafiq icra hakimiyyəti orqanına təqdim edir.

12.2. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı təqdim edilmiş hesabatın nəticələrinə uyğun olaraq konkret tədbirlər görməlidir.

Maddə 13 . Aviasiya qəzalarının və insidentlərinin araşdırılmasına yardım

13.1. Aviasiya qəzalarını və insidentlərini araşdıran komissiyaya yardım göstərmək məqsədilə əlaqədar dövlət və yerli özünüidarə orqanları öz səlahiyyətləri daxilində aşağıdakıları etməyə borcludurlar:

13.1.1. zəruri hesab edilən qüvvə və vasitələr, müvafiq geyim, təbii müdafiə vasitələri, nəqliyyat və rabitə vasitələri, lazımi ləvazimat və materiallarla təminat;

13.1.2. yaşayış yeri və qida ilə təminat;

13.1.3. aviasiya qəzasının və insidentinin baş verdiyi ərazinin mühafizəsinin təşkili;

13.1.4. aviasiya hadisəsinin baş verdiyi yerdə iş aparmaq üçün təhlükəsiz şəraitin yaradılması;

13.1.5. aviasiya texnikası nəqlinin təmin olunması və digər lazımi tədbirlərin görülməsi.

13.2. Aviasiya hadisəsinə təhqiq edən komissiyanın fəaliyyəti üçün məsrəflər dövlət büdcəsindən, habelə müvafiq aviasiya təşkilatlarının mərkəzləşdirilmiş vəsaitləri hesabına maliyyələşdirilir. Bu vəsait aviasiya qəzasının baş verməsində təqsirli olan şəxslərdən

qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada sonradan tutulur.

Aviasiya qəzasının və insidentinin araşdırılması üzrə işlər müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada maliyyələşdirilir.

IV fəsil

HAVA GƏMİSİNİN DÖVLƏT QEYDİYYATI VƏ DÖVLƏT REYESTRİ, MİLLİ MƏNSUBİYYƏTİ VƏ HAVA GƏMİSİNƏ NİŞAN VURULMASI

Maddə 14 . Hava gəmilərinin dövlət qeydiyyatı

14.1. Bu fəsildə nəzərdə tutulmuş qaydada bütün hava gəmiləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən dövlət reyestrində qeydiyyata alınmalıdır.

14.2. Hava gəmilərinin dövlət qeydiyyatının aparılması qaydalarını müvafiq icra hakimiyyəti orqanları müəyyən edirlər.

Maddə 15 . Hava gəmilərinin dövlət reyestrində qeydiyyata alınması şərtləri

15.1. Hava gəmisini aşağıdakı şərtlərlə dövlət qeydiyyatına alına bilər:

15.1.1. hava gəmisinin sahibi Azərbaycan Respublikası və ya Azərbaycan Respublikasının fiziki və hüquqi şəxsləri olduqda;

15.1.2. bu Qanunla müəyyən edilmiş qaydada hava gəmisinin uçuşa yararlılığı haqqında vəsiqə (sertifikat) olduqda və ya digər dövlətin verdiyi və Azərbaycan Respublikasının tanıdığı analoji sənəd olduqda;

15.1.3. hava gəmisini digər dövlətdə qeydiyyata alınmadıqda.

15.2. Hava gəmilərinin dövlət qeydiyyatına alınması barədə ərizə gəminin sahibi və ya onun qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada təyin edilmiş nümayəndəsi tərəfindən verilir. Ərizəçinin həqiqətən hava gəmisinin sahibi olduğunu və bu Qanunun 15.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş şərtlərə riayət edildiyini təsdiq edən sənədlər ərizəyə əlavə olunmalıdır.

15.3. Hava gəmisini digər dövlətin ərazisindədirsə, mülkiyyət hüququ isə bu Qanunun 15.1.-ci maddəsinin tələblərinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikası subyektinə məxsusdursa, həmin hava gəmisini müəyyən olunmuş qaydada Azərbaycan Respublikasında müvəqqəti qeydiyyata alına bilər.

15.4. Hava gəmiləri haqqında dövlət reyestrində aşağıdakılar göstərilir:

15.4.1. hava gəmisinin tipi;

15.4.2. hava gəmisinin sahibi;

15.4.3. hava gəmisinin istismarçısı;

15.4.4. hava gəmisinin ipoteka qoyulması haqqında məlumat;

15.4.5. hava gəmisini üzərində digər hüquqlar.

Maddə 16 . Hava gəmilərinin dövlət reyestrindən çıxarılması

16.0. Hava gəmisini hava gəmilərinin dövlət reyestrindən aşağıdakı hallarda çıxarılır:

16.0.1. hava gəmisini sahibi və ya onun qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada təyin etdiyi nümayəndəsi müraciət etdikdə;

16.0.2. bu Qanunun 15.1.1-ci və 15.1.3-cü maddələrinə riayət olunmadıqda;

16.0.3. hava gəmisini istismardan çıxarıldıqda, dağıldıqda (məhv olduqda), itkin düşdükdə və onun axtarışı dayandırıldıqda;

16.0.4. hava gəmisinin sahibi onun uçuşlara yararlı olması barədə sübut təqdim etdiyi hallar istisna olmaqla, hava gəmisinin son üç ildə uçuşlara yararlılığı haqqında qüvvədə olan vəsiqə (sertifikat) olmadıqda.

Maddə 17 . Hava gəmisinin milli mənsubiyyəti və dövlət qeydiyyatına alınması barədə

şəhadətnamə

17.1. Azərbaycan Respublikasında dövlət qeydiyyatına alınmış hava gəmisi Azərbaycan Respublikasına mənsubdur. Hava gəmilərinin dövlət reyestrini aparən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı hava gəmisinin milli mənsubiyyəti və dövlət qeydiyyatına alınması barədə şəhadətnamə verir.

17.2. Azərbaycan Respublikasında müvəqqəti dövlət qeydiyyatına alınmış hava gəmisi həmin qeydiyyatın qüvvədə olduğu müddət ərzində Azərbaycan Respublikasına mənsubdur. Hava gəmilərinin dövlət reyestrini aparən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı hava gəmisinin milli mənsubiyyəti və dövlət qeydiyyatına alınması barədə həmin müddət ərzində qüvvədə olan şəhadətnamə verir.

17.3. Hava gəmisi üzərində mülkiyyət hüququ qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada yeni sahibə keçdikdə, hava gəmilərinin dövlət reyestrini aparən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən bundan əvvəl verilən şəhadətnamə ləğv edilir və dövlət qeydiyyatı haqqında yeni şəhadətnamə verilir. Ləğv edilmiş şəhadətnamə həmin müvafiq icra hakimiyyəti orqanına qaytarılır.

17.4. Dövlət reyestrindən çıxarılan hava gəmisinin dövlət qeydiyyatı haqqında şəhadətnaməsi hava gəmilərinin dövlət reyestrini aparən müvafiq icra hakimiyyəti orqanına qaytarılmalıdır.

17.5. Digər dövlətin milli mənsubiyyətində olan hava gəmisinin qeydiyyatda olduğu dövlətin ərazisində verilmiş dövlət qeydiyyatı haqqında sənədi olmalıdır.

Maddə 18 . Milli nişanlar və qeydiyyat nişanları

18.1. Azərbaycan Respublikasında dövlət qeydiyyatına və müvəqqəti dövlət qeydiyyatına alınmış hava gəmisinə Beynəlxalq Mülki Aviasiya Təşkilatı tərəfindən Azərbaycan Respublikasına verilmiş milli nişan və müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qeydiyyat nişanı vurulmalıdır.

18.2. Milli nişanların və qeydiyyat nişanlarının hava gəmisində təsviri qaydasını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

18.3. Azərbaycan Respublikasında istifadə edilən digər dövlətə mənsub olan hava gəmisi qeydiyyatda olduğu dövlətin qaydalarına uyğun nişanlanmalıdır.

V fəsil

HAVA GƏMİSİNİN UÇUŞA YARARLILIĞI VƏ ƏTRAF MÜHİTİN MÜHAFİZƏSİ TƏLƏBLƏRİNƏ UYGUNLUĞU

Maddə 19 . Hava gəmisinin uçuşa yararlılığına və ətraf mühitin mühafizəsi tələblərinə uyğunluğuna dair ümumi qaydalar

19.1. Azərbaycan Respublikasının ərazisində istifadə olunan hava gəmiləri uçuşlara yararlı və ətraf mühitin mühafizəsi tələblərinə uyğun olmalıdır. Hava gəmilərinin uçuşlara yararlılıq haqqında vəsiqəyə (sertifikata) (bu Qanunun 23-cü maddəsində nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla) və ətraf mühitin mühafizəsi tələblərinə uyğunluq haqqında vəsiqəyə (sertifikata) malik olması zəruridir:

19.1.1. hava gəmisi layihəyə uyğun olaraq inşa edildikdə, avadanlıqla təmin olunduqda, lazımi qaydada saxlandıqda, uçuş parametrləri uçuşların təhlükəsizliyinə dair tələblərə cavab verdikdə uçuşlara yararlı hesab edilir;

19.1.2. hava gəmisi havanı çirkəndirməsi və səs-küyü ilə, habelə digər yollarla əhali üçün həddindən artıq narahatlıq yaratmaması şərtilə, ətraf mühit üçün münasib hesab edilə bilər.

19.2. Azərbaycan Respublikasının ərazisində istismar edilən, lakin digər dövlətə məxsus olan hava gəmisinin həmin dövlətdə verilmiş uçuşlara icazə və ətraf mühitin mühafizəsi tələblərinə

uyğunluq haqqında analoji sənədləri Azərbaycan Respublikasının ərazisində tanındıqda etibarlı hesab edilir.

19.3. Hava gəmisinin uçuşa yararlılığı və ətraf mühitin mühafizəsinə uyğunluğu haqqında vəsiqələrin (sertifikatların) verilməsi və digər dövlətdə verilmiş analoji sənədlərin tanınması qaydalarını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

Maddə 20 . Uçuşa yararlılığa nəzarət və hava gəmilərinin sertifikatlaşdırılması

20.1. Hava gəmilərinin və aviasiya məmulatının uçuşa yararlılığına müvafiq icra hakimiyyəti orqanı nəzarət edir.

20.2. Bu Qanuna uyğun olaraq uçuşa yararlılığı təsdiq edən vəsiqəyə (sertifikata) hava gəmisinin istismarı ilə bağlı hər hansı məhdudiyətlər daxil edilir.

Həmin vəsiqə (sertifikat) növbəti texniki xidmət göstərilənədək hava gəmisinin texniki vəziyyətinin hava daşımalarının həyata keçirilməsi üçün uyğun olduğunu təsdiq edir.

Vəsiqənin (sertifikatın) qüvvədə olma müddəti hava gəmisinin əvvəlki kimi uçuşlara yararlı olması şərtinə, eyni qaydada uzadılır.

20.3. Uçuşa yararlılıq haqqında vəsiqə (şəhadətnamə) vermək səlahiyyəti olan müvafiq icra hakimiyyəti orqanı hava gəmisinin uçuşa yararlılığını, hava gəmisini sahibinin və ya istismarçısının cari xidmətə, digər texniki işlərə dair məruzələrini (hesabatlarını), cari xidmət haqqında sənədlərini və yoxlama uçuşlarının nəticələrini yoxlayır, hava gəmisinə texniki baxış keçirir.

20.4. Uçuşa yararlılıq haqqında vəsiqənin (sertifikatın) qüvvədə olduğu müddətdə hava gəmisinin uçuşa yararlılığı barədə yoxlamalar uçuşa yararlılığa nəzarət edən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının öz təşəbbüsü ilə və ya hava gəmisinin müvafiq olaraq sahibinin, istismarçısının müraciəti əsasında aparılır.

20.5. Uçuşa yararlılığı yoxlayan şəxslər hava gəmisinin uçuşa yararlılığı, ona xidmət göstərilməsi, dəyişiklik edilməsi, hava gəmisinin təmiri və istismarı barədə məlumat əldə etmək məqsədilə hava gəmisinin müvafiq olaraq sahibinin və ya istismarçısının bölmələrinə, eləcə də hava gəmisinə yerdə və uçuş vaxtı sərbəst daxil ola bilərlər.

20.6. Hava gəmisinin sahibi və ya istismarçısı uçuşa yararlılığı yoxlayan şəxslərə yoxlama aparmaqda kömək etməlidir. Yoxlama uçuşlarına ehtiyac olduqda, belə uçuşlar həmin şəxslərin nəzarəti altında həyata keçirilməlidir.

20.7. Hava gəmisinin sahibi və ya istismarçısı hava gəmisinin uçuşa yararlılığına aid ola bilən hər hansı hadisə və nasazlıq barədə bütün təfsilatı ilə dərhal müvafiq icra hakimiyyəti orqanına məlumat verməlidir.

Maddə 21 . Hava gəmisinin uçuşa yararlılığı haqqında vəsiqənin (sertifikatın) etibarsız hesab edilməsi, qüvvədə olma müddətinin dayandırılması və ləğv edilməsi

21.1. Hava gəmisinin uçuşa yararlılığı haqqında vəsiqə (sertifikat) müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən aşağıdakı hallarda etibarsız sayılır:

21.1.1. müvafiq qaydada xidmət göstərilmədikdə;

21.1.2. konstruktor bürosunun və ya istehsalçının tələb etdiyi məcburi dəyişikliklər aparılmadıqda;

21.1.3. uçuşa yararlılığa xələl gətirən icazəsiz dəyişikliklər edildikdə;

21.1.4. uçuşlara yararlılıq təsdiq edilmədikdə. Bu maddədə göstərilən hallar aradan qaldırıldıqdan sonra uçuşa yararlılıq haqqında vəsiqə (sertifikat) uçuşa yararlılığa nəzarət edən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən etibarlı hesab edilir.

21.2. Hava gəmisinin uçuşa yararlı olduğunu təsdiqinədək uçuşa yararlılığa nəzarət edən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı uçuşa yararlılıq haqqında vəsiqənin (sertifikatın) qüvvədə olma

müddətini dayandırır.

21.3. Hava gəmisi bu Qanunun 16-cı maddəsində nəzərdə tutulan əsaslarla dövlət reyestrindən çıxarıldıqda uçuşa yararlılıq haqqında vəsiqəni (sertifikatı) uçuşa yararlılığa nəzarət edən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı ləğv edir.

Ləğv edilmiş vəsiqə (sertifikat) müvafiq icra hakimiyyəti orqanına qaytarılır.

Maddə 22 . Digər dövlətə məxsus hava gəmilərinin uçuşa yararlılığı

22.1. Azərbaycan Respublikasında digər dövlətə məxsus hava gəmilərinin uçuşa yararlılığının yoxlanması aşağıdakı hallarda zəruri hesab edilir:

22.1.1. hava gəmisinin uçuşa yararlılığı haqqında sənədinin tanınması barədə müraciət edildikdə;

22.1.2. Azərbaycan Respublikasının hava məkanında uçuşların yerinə yetirilməsinə icazə verilməsi barədə müraciət edildikdə (əgər belə icazə tələb olunarsa).

22.2. Azərbaycan Respublikasında digər dövlətə məxsus hava gəmilərinin uçuşa yararlılığı əlavə olaraq aşağıdakı hallarda yoxlana bilər:

22.2.1. hava gəmisinin uçuşlara yararlılığına şübhə yarandıqda;

22.2.2. hava gəmisinin sahibinin və ya istismarçısının müraciəti olduqda;

22.2.3. digər dövlətdə uçuşa yararlılığa nəzarət edən dövlət orqanının müraciəti olduqda.

22.3. Uçuşa yararlılığa nəzarət edən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı digər dövlətə məxsus hava gəmisinin uçuşlara yararlı olmadığını hesab edərsə və ya hava gəmisinin aldığı zədə onun uçuş qabiliyyətinə mənfi təsir göstərə bilərsə, həmin hava gəmisinin havaya qalxmasına icazə verməyə bilər.

Belə hallarda uçuşa yararlılığa nəzarət edən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı hava gəmisinin məxsus olduğu dövlətin səlahiyyətli orqanına hava gəmisinin vəziyyəti və qəbul etdiyi qərar barədə məlumat verməlidir. Digər dövlətin səlahiyyətli orqanı həmin dövlətə məxsus hava gəmisinin uçuşa yararlı olduğu qənaətinə gələrsə, uçuşa yararlılığa nəzarət edən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı onun havaya qalxmasına icazə verə bilər. Digər dövlətin səlahiyyətli orqanı hava gəmisinin müəyyən şərtlər əsasında, təmir edilməsi mümkün olan yerə uça bilməsi qənaətinə gəldikdə, uçuşa yararlılığa nəzarət edən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı həmin şərtlərlə hava gəmisinin uçuşuna icazə verir. Belə uçuş zamanı hava gəmisinin bortunda sərnişin olmamalıdır.

Maddə 23 . Uçuş üçün xüsusi icazələr

Hava gəmisinin uçuşa yararlılığı haqqında vəsiqənin (sertifikatın) verilməsinin qeyri-mümkün olmasına baxmayaraq, uçuşa yararlılığa nəzarət edən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı hava gəmisini müəyyən məhdudiyətlərlə uçuşlar üçün təhlükəsiz hesab etdikdə belə hava gəmilərinə Azərbaycan Respublikasının ərazisində uçuşlar üçün xüsusi icazələr verə bilər. Xüsusi icazələr hava gəmilərinin bir yerdən başqa yerə aparılması, yoxlama uçuşları və digər xüsusi məqsədlərdən ötrü verilə bilər.

Maddə 24 . Hava gəmisinə ətraf mühitin mühafizəsi tələblərinə uyğunluq haqqında verilən vəsiqə (sertifikat)

Ətraf mühitin mühafizəsi tələblərinə uyğunluq haqqında hava gəmisinin vəsiqəsi (sertifikatı) bu Qanunun 20-22-ci maddələrinə uyğun olaraq verilir.

Maddə 25 . Hava gəmilərinin və aviasiya məmulatının hazırlanması, təmir edilməsi, onlara texniki xidmət göstərilməsi və dəyişikliklər edilməsi

25.1. Hava gəmilərinin və aviasiya məmulatının hazırlanmasını, təmir edilməsini, onlara texniki xidmət göstərilməsini (hava gəmisinin uçuşa yararlılığının saxlanması üçün zəruri işlərin yerinə yetirilməsini, o cümlədən ayrı-ayrılıqda və ya birlikdə yerinə yetirilən nəzarət-bərpa

işlərini, yoxlama aparılmasını, nöqsanların aradan qaldırılmasını) və dəyişikliklər edilməsini (əvəzətmələrin və ya modifikasiyanın həyata keçirilməsini) yalnız müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən verilən mühəndis (texnik) şəhadətnaməsinə, vəsiqəsinə (sertifikatına) malik olan şəxslər həyata keçirə bilərlər. Digər şəxslər həmin işləri belə sənədlərə malik olan şəxslərin nəzarəti altında yerinə yetirə bilərlər.

25.2. Mühəndis (texnik) şəhadətnamələrini, vəsiqələrini (sertifikatlarını) verən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı belə sənəd sahiblərinin fəaliyyətinə müntəzəm nəzarət edir. Bu məqsədlə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı həmin sənəd sahiblərinin xidməti otaqlarından, avadanlığından və sənədlərindən (məlumatlarından) sərbəst istifadə etmək hüququna malikdir.

25.3. Mühəndis (texnik) şəhadətnamələrinin, vəsiqələrinin (sertifikatlarının) sahibləri bu sənədlərlə müəyyən edilmiş şərtlərə riayət etmədikdə və ya müvafiq tələbləri yerinə yetirmək iqtidarında olmadıqda, müvafiq icra hakimiyyəti orqanı həmin sənədləri ləğv edə bilər. Ləğv edilmiş şəhadətnamə, vəsiqə (sertifikat) müvafiq icra hakimiyyəti orqanına qaytarılmalıdır.

25.4. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı digər dövlətdə verilmiş analoji sənədləri tanıdıqda, belə sənəd sahiblərinin Azərbaycan Respublikasına məxsus hava gəmilərində və aviasiya məmullatında müvafiq işləri həyata keçirmələrinə icazə verə bilər.

25.5. Hava gəmilərinin və aviasiya məmullatının hazırlanmasına, təmir edilməsinə, onlara texniki xidmət göstərilməsinə və dəyişikliklər edilməsinə dair mühəndis (texnik) şəhadətnamələrinin, vəsiqələrinin (sertifikatlarının) verilməsi və digər dövlətdə verilmiş analoji sənədlərin tanınması qaydalarını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

VI fəsil **AVIASIYA PERSONALI**

Maddə 26 . Aviasiya personalına qarşı tələblər

26.1. Hava gəmisinin sahibi və ya istismarçısı hava gəmisini ixtisaslı aviasiya personalı ilə təmin etməlidir. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının verdiyi aviasiya personalının şəhadətnaməsinə, vəsiqəsinə (sertifikatına) malik olmayan və ya digər dövlətdə verilən, müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən tanınan analoji sənədə malik olmayan şəxs hava gəmisinin bortunda pilot, uçuş mühəndisi və ya şturman qismində fəaliyyət göstərə bilməz.

26.2. Hava gəmisinin aviasiya personalı ilə təmin edilməsi, onlara şəhadətnamələrin, vəsiqələrin (sertifikatların) verilməsi və digər dövlətdə verilmiş analoji sənədlərin tanınması qaydalarını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

26.3. Şəhadətnamənin, vəsiqənin (sertifikatın) sahibi belə sənədlərin qüvvədə qalmasına təsir edə biləcək bütün hallar barədə həmin sənədləri vermiş müvafiq icra hakimiyyəti orqanına təxirəsalmadan məlumat verməlidir.

Maddə 27. Aviasiya personalının şəhadətnamələrinin, vəsiqələrinin (sertifikatlarının) reyestri

Aviasiya personalının şəhadətnamələrinin, vəsiqələrinin (sertifikatlarının) reyestri həmin sənədləri vermiş müvafiq icra hakimiyyəti orqanı aparır. Digər dövlətdə verilmiş və qanunvericiliklə müəyyən edilən qaydada tanınmış analoji sənədlər barədə qeydlər də həmin reyestrə daxil edilir.

Maddə 28 . Aviasiya personalının şəhadətnamələrinin, vəsiqələrinin (sertifikatlarının) ləğv edilməsi və qüvvədə olma müddətinin dayandırılması

28.1. Aviasiya personalının şəhadətnaməsinə, vəsiqəsinə (sertifikatını) vermiş müvafiq icra hakimiyyəti orqanı aşağıdakı hallarda həmin sənədləri ləğv edə bilər:

28.1.1. sənəd sahibi uçuşların təhlükəsizliyi və ya aviasiya təhlükəsizliyi qaydalarına riayət

etmədikdə və ya səhlənkarlıqla yanaşdıqda;

28.1.2. aviasiya haqqında qanunvericiliyin tələbləri dəfələrlə pozulduqda;

28.1.3. tibbi və ya psixoloji səbəblərə, yaxud peşəsinin (ixtisasının) və ya peşəkarlıq səviyyəsinin kifayət dərəcədə olmamasına görə hava gəmisində öz vəzifələrini icra etməyə yararsız hesab edildikdə;

28.1.4. məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş hökmü ilə peşə fəaliyyətinin həyata keçirilməsinə mane olan cəzaya məhkum edildikdə.

Ləğv edilmiş şəhadətnamə, vəsiqə (sertifikat) müvafiq icra hakimiyyəti orqanına qaytarılır.

28.2. Aviasiya personalının şəhadətnaməsini, vəsiqəsini (sertifikatını) vermiş müvafiq icra hakimiyyəti orqanı bu Qanunun 28.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş hallarda müvafiq qəti qərar qəbul ediləndək həmin sənədin qüvvəsini dayandıra bilər.

Maddə 29 . Testlər və müayinələr

Aviasiya personalının şəhadətnaməsinin, vəsiqəsinin (sertifikatının) qüvvədə saxlanılması məqsədilə həmin sənədi vermiş müvafiq icra hakimiyyəti orqanı şəhadətnamə, vəsiqə (sertifikat) sahibinin peşə səriştəsini və peşəsinə yararlı olmasını müəyyən edən nəzəri və ya praktiki testlərdən, tibbi və ya psixoloji müayinədən keçməsinə tələb edə bilər.

Maddə 30 . Məşq uçuşları və xüsusi uçuşlar

Məşq uçuşları və xüsusi təyinatlı uçuşlar üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanı bu fəsilə istisnalar müəyyən edə bilər.

VII fəsil

HAVA GƏMİSİNİN EKİPAJİ VƏ KAPİTANI (KOMANDA VERƏN PİLOTU)

Maddə 31 . Hava gəmisinin ekipajı, onun üzvlərinin vəzifə və səlahiyyətləri

31.1. Hava gəmisinin müvafiq olaraq sahibi və ya istismarçısı hava gəmisini ixtisaslı ekipajla təmin etməlidir.

31.2. Hava gəmisi ekipajının hər bir üzvü öz vəzifəsini lazımı qaydada yerinə yetirməyə və hava gəmisinin rəhbərliyi tərəfindən verilən təlimatlara riayət etməyə borcludur.

31.3. Ekipajın hər bir üzvü uçuşun uğurla başa çatacağına haqlı olaraq şübhə etdikdə hava gəmisinin uçuşu ilə əlaqədar tapşırığın yerinə yetirilməsindən imtina edə bilər.

31.4. Hava gəmisinin uçuşa başlamasından qabaq alkoqollu içki, narkotik vasitələr, psixotrop maddələr və ya uçuşların təhlükəsizliyinə təsir göstərə bilən dərmanlar qəbul etmiş, yaxud uçuşların təhlükəsizliyinə və ya aviasiya təhlükəsizliyinə təsir göstərə bilən xəstəliyin nəticələrindən, yorğunluqdan və ya digər səbəbdən əziyyət çəkən ekipaj üzvünə hava gəmisinin bortunda vəzifələrini icra etməsinə icazə verilmir.

Maddə 32 . Hava gəmisinin kapitanının (komanda verən pilot) vəzifələri və hüquqları

32.1. Hava gəmisinin idarə edilməsinə və uçuş vaxtı təhlükəsizliyinə görə məsuliyyəti hava gəmisinin kapitanı (komanda verən pilot) daşıyır.

32.2. Kapitan (komanda verən pilot) və ikinci kapitan hava gəmisinin sahibi və ya onun razılığı ilə istismarçısı tərəfindən təyin edilir.

32.3. Hava gəmisi uçuşda olmayan zaman kapitan (komanda verən pilot) və ikinci kapitan hava gəmisində olmadıqda, kapitan (komanda verən pilot) qismində ən yüksək səriştəli pilot çıxış edir. Pilotlar təyyarədə olmadıqda, ekipaj üzvləri arasında ən yüksək vəzifəli şəxs hava gəmisinin kapitanı qismində çıxış edir.

32.4. Kapitanın (komanda verən pilotun) vəzifələri aşağıdakılardır:

32.4.1. uçuşdan əvvəl hava gəmisinin uçuşa yararlı və hazır olmasına, müvafiq ekipajla komplektləşdirilməsinə, yüklənməsinə, habelə uçuşa lazımı qaydada hazırlıq aparılmasına əmin

olmaq;

32.4.2. uçuşu lazımı qaydada yerinə yetirmək, uçuş zamanı hava gəmisinin uçuşa yararlılığına nəzarət etmək, o cümlədən hava gəmisinin uçuşa yararlılığına təsir edə biləcək bütün hallar və nasazlıqlar barədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanına məlumat vermək;

32.4.3. aviasiya qəzası və ya insidenti barədə dərhal müvafiq icra hakimiyyəti orqanına müəyyən edilmiş qaydada məlumat vermək (belə məlumatın verilmə qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir);

32.4.4. hava gəmisinin bortunda olan sərnişinlərin, baqajın və yükün qayğısına qalmaq;

32.4.5. uçuşların təhlükəsizliyinə dair sənədlərin hava gəmisinin bortunda olmasını və oradakı qeydlərin lazımı qaydada aparıldığını yoxlamaq;

32.4.6. hava gəmisini aviasiya üçün qadağan olunmuş zonaya daxil olduqda dərhal oranı tərk etmək;

32.4.7. hava gəmisini uçuşunun təhlükəsizliyi səbəbindən və ya hər hansı digər obyektiv səbəblərdən kapitan (komanda verən pilot) öz vəzifələrini lazımı qaydada yerinə yetirə bilmədikdə, bu barədə hava hərəkətini idarə edən orqana dərhal xəbər vermək və uçuş başa çatdıqdan sonra hadisənin səbəbləri barədə hava gəmisinin sahibinə və ya istismarçısına məlumat vermək;

32.4.8. hava gəmisinin bortunda müəyyən edilmiş qaydalara zidd hərəkətlər törədildikdə, imkan daxilində, dərhal onun araşdırılması üçün mümkün olan bütün tədbirləri görmək, hərəkəti törədən şəxsin qaçmasının qarşısını almaq, həmin şəxsi tutub saxlamaq və mümkün qədər az vaxtda qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada aidiyyəti üzrə təhvil vermək, habelə hadisə ilə bağlı bütün informasiyanı təqdim etmək.

32.5. Kapitanın (komanda verən pilotun) hüquqları aşağıdakılardır:

32.5.1. hava gəmisinin qalxması, uçuşu, yerə enməsi, habelə uçuşun dayandırılması, uçuş məntəqəsinə qayıtması və ya məcburi enmə haqqında qəti qərar qəbul etmək;

32.5.2. uçuşların təhlükəsizliyi üçün aşkar maneə yarandıqda və ya sərnişinlərin həyatını xilas etmək məqsədilə görülən tədbirlər barədə hava hərəkətini idarə edən orqana dərhal məlumat vermək, uçuş planından və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının göstərişlərindən kənara çıxan, lakin imkan daxilində uçuş qaydalarına uyğun olan qərar qəbul etmək;

32.5.3. şərait tələb etdikdə və uçuşun təhlükəsizliyi səbəblərindən ekipaj üzvlərini, sərnişinləri, baqajı və ya yükü hava gəmisinin bortuna götürməkdən imtina etmək, habelə hava gəmisini tərk etməyi və yükü boşaldılmasını tələb etmək;

32.5.4. hava gəmisini fəlakətə uğradıqda, təhlükəyə məruz qaldıqda, idarə olunmaz vəziyyətə düşdükdə təhlükənin qarşısının alınmasını təmin etmək;

32.5.5. hava gəmisinin bortunda hər hansı şəxs hava gəmisini, uçuşun təhlükəsizliyini və ya aviasiya təhlükəsizliyini təhlükə qarşısında qoyduqda asayışı bərpa etmək, hava gəmisinə, sərnişinlərə və ya əmlaka qarşı təhlükənin aradan qaldırılması üçün tədbirlər görmək, o cümlədən problemin başqa yolla həll edilməsi mümkün olmadıqda, güc tətbiq etmək.

32.6. Bütün ekipaj üzvləri bu Qanunun 31.3-cü maddəsində göstərilən hallar istisna olmaqla, kapitanın (komanda verən pilot) uçuşun təhlükəsizliyinin təmin edilməsinə yönəldilmiş əmrlərini icra etməyə, xüsusi müraciət gözləmədən onun səlahiyyətlərinin həyata keçirilməsində tələb olunan yardımını göstərməyə borcludurlar.

Kapitanın (komanda verən pilot) müraciətinə əsasən sərnişinlər ekipaj üzvlərindən hər hansı birinin vasitəsilə bu cür yardım göstərə bilirlər. Hava gəmisinin bortunda asayışı bərpa etmək, uçuşun təhlükəsizliyini və aviasiya təhlükəsizliyini təmin etmək məqsədilə sərnişinlər kapitanın

verdiyi əməlləri icra etməlidirlər.

32.7. Bu fəslin müddəaları Azərbaycan Respublikasında istismar edilən, lakin digər dövlətə məxsus olan hava gəmisinin kapitanına (komanda verən pilot) da şamil edilir.

VIII fəsil

MÜLKİ HAVA GƏMİLƏRİNİN İSTİSMAR EDİLMƏSİ

Maddə 33 . Hava gəmisini istismar etmək hüququ

33.1. Hava gəmilərindən istismarçı sertifikatına malik olan hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən müəyyən haqq müqabilində istifadə edilməsinə icazə verilir.

33.2. Hava gəmisini qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada icarəyə (fraxta) verən şəxs istismarçı sertifikatına malik olmalıdır.

Maddə 34 . İstismarçı sertifikatı və istismar tələbləri

34.1. İstismarçı sertifikatları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən Azərbaycan Respublikasının hüquqi və fiziki şəxslərinə verilir. Digər dövlətdə verilən analoji sənədlər qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən tanındıqda, həmin sənədlərin sahibi digər dövlətlərdən Azərbaycan Respublikasına, Azərbaycan Respublikasından digər dövlətlərə uçuşları, eləcə də Azərbaycan Respublikasının ərazisində hava əlaqələrini həyata keçirə bilər.

34.2. İstismarçı sertifikatını verən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı sertifikata tətbiq edilən şərtləri, icazə verilmiş fəaliyyəti istismarçıya ətraflı şərh etməklə istismar tələblərini müəyyən edir. İstismarçı sertifikatının sahibi sertifikatın və ya istismar tələblərinin verilməsi üçün əsas olan hallara təsir göstərə biləcək hər hansı dəyişikliklər aparılması barədə sertifikatı vermiş müvafiq icra hakimiyyəti orqanına məlumat verir. Zəruri hesab edildikdə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı istismar tələblərinə dəyişikliklər edə bilər. Bu cür dəyişikliklər istismarçı sertifikatında və ya istismar tələblərində rəsmiləşdirildikdən sonra hüquqi qüvvəyə minir.

34.3. İstismarçı sertifikatının verilməsi və digər dövlətdə verilmiş analoji sənədlərin tanınması qaydaları və hava nəqliyyatının təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məqsədilə hava əlaqələrinin müxtəlif kateqoriyaları üçün istismarçı sertifikatlarına olan tələbləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

Maddə 35 . Aviasiya tamaşa və yarış uçuşları

35.0. Aviasiya tamaşa və yarış uçuşlarının və onlara aid məşqlərin müəyyən edilməmiş hava məkanında keçirilməsi üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən aşağıdakı şərtlərə riayət etməklə xüsusi icazələr verilir:

35.0.1. ətraf mühitin mühafizəsi tələblərinə əməl edilməsi;

35.0.2. yerdəki insanların həyat və sağlamlığı üçün təhlükə yaranmaması.

Maddə 36 . İstismarçıların fəaliyyətinə nəzarət və yoxlamaların aparılması

Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı istismarçı tərəfindən sertifikat və icazələrin şərtlərinə riayət olunmasına nəzarət edir və bu məqsədlə yoxlamalar aparır.

Belə yoxlamaları həyata keçirən şəxslər istismarçının hava gəmilərinə, xidməti otaqlarına daxil olmaq, texniki vasitələrinə, əməkdaşlarına, xidmətlərinə, habelə hava gəmilərinin istismarına aid olan bütün sənədlərlə (məlumatla) sərbəst tanış olmaq hüququna malikdirlər.

Maddə 37 . İstismarçı sertifikatının qüvvəsinin dayandırılması və ya onun ləğv edilməsi

İstismarçının fəaliyyətində pozuntular aşkar edildikdə, istismarçı sertifikatını vermiş müvafiq icra hakimiyyəti orqanı istismarçı sertifikatının qüvvəsini həmin pozuntular aradan qaldırılanadək dayandıra bilər.

Aşkara çıxarılmış pozuntular müəyyən edilmiş müddətdə aradan qaldırılmadıqda, müvafiq

icra hakimiyyəti orqanı istismarçı sertifikatını ləğv edə bilər. Ləğv edilmiş sertifikat müvafiq icra hakimiyyəti orqanına qaytarılır. Alternativ tədbir kimi uçuşların təhlükəsizliyi baxımından istismarçının fəaliyyətinə əlavə məhdudiyətlər də qoyula bilər.

Maddə 38 . Müntəzəm hava əlaqələrinin həyata keçirilməsi

38.1. Müntəzəm beynəlxalq və daxili hava əlaqələrini (reysləri) həyata keçirmək üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən istismarçı sertifikatının sahibinə şəhadətnamə verilir.

38.2. Digər dövlətdə verilmiş istismarçı sertifikatına analoji sənəd bu Qanunun

34.1-ci maddəsinə uyğun olaraq tanındıqda, həmin sənəd sahibinə müntəzəm hava əlaqələrini yerinə yetirmək üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən icazə verilə bilər. Belə hallarda icazə ilə yanaşı, hava əlaqələrinə tətbiq edilən şərtlər barədə yazılı göstərişlər də verilir və Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə əsasən tələb edilən həcmdə tariflər və hərəkət proqramları təsdiq edilir.

Maddə 39 . Qeyri-müntəzəm (çarter) hava əlaqələrinin həyata keçirilməsi

39.1. Bu Qanunun 38.1-ci maddəsinə uyğun olaraq müntəzəm hava əlaqələrinin yerinə yetirilməsi üçün şəhadətnamə almış istismarçılar müvafiq icra hakimiyyəti orqanından əlavə icazə almadan qeyri-müntəzəm (çarter) hava əlaqələrini (reysləri) də həyata keçirə bilərlər.

39.2. Digər dövlətdə verilmiş istismarçı sertifikatına analoji sənəd bu Qanunun 34.1-ci maddəsinə əsasən tanındıqda, müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən digər dövlətə mənsub olan müntəzəm hava əlaqələri ilə yanaşı, qeyri-müntəzəm (çarter) hava əlaqələrinin yerinə yetirilməsinə də icazə verilə və buna müvafiq tələblər müəyyən edilə bilər.

Maddə 40 . İcbari sığorta tələbləri

40.1. Hava gəmilərinin istismarı ilə əlaqədar vurulan zərərə görə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada öz məsuliyyətini sığortalamayan istismarçılara hava gəmisindən uçuş məqsədilə istifadə qadağan edilir.

40.2. Digər dövlətlərdən Azərbaycan Respublikasına, Azərbaycan Respublikasından digər dövlətlərə və ya Azərbaycan Respublikasının ərazisində uçuşları yerinə yetirən bütün istismarçıların hava gəmisindən uçuş məqsədilə istifadə edilən və aviasiya fəaliyyəti zamanı vurulan zərərə görə aşağıdakı məsuliyyət növlərinin icbari sığortası tələb olunur:

40.2.1. ekipaj üzvlərinin həyat və sağlamlığına vurulan zərərə görə məsuliyyət;

40.2.2. hava gəmisinin sərnişinlərinin həyatına və sağlamlığına, yaxud əmlakına vurulan zərərə görə məsuliyyət;

40.2.3. yükəndərən və ya yükalanın əmlakına vurulan zərərə görə məsuliyyət;

40.2.4. üçüncü şəxslərin həyat və sağlamlığına, yaxud əmlakına vurulan zərərə görə məsuliyyət.

Maddə 41 . Hava əlaqələrinin yerinə yetirilməsi üçün verilən şəhadətnamələrin və icazələrin ləğv edilməsi

41.0. Müntəzəm və qeyri-müntəzəm hava əlaqələrini həyata keçirmək üçün verilən şəhadətnamələr və icazələr aşağıdakı hallarda ləğv edilir və müvafiq icra hakimiyyəti orqanına qaytarılır:

41.0.1. şəhadətnamənin və icazənin müəyyən edilmiş şərtləri onun sahibi tərəfindən pozulduqda;

41.0.2. verilmiş hüquqlardan lazımi qaydada istifadə edilmədikdə;

41.0.3. müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi müddətdə aşkar olunmuş nöqsanlar aradan qaldırılmadıqda;

41.0.4. istismarçı sertifikatının müddəti başa çatdıqda, qüvvəsi dayandırıldıqda və ya ləğv

edildikdə.

UÇUŞLARIN TƏHLÜKƏSİZLİYİ VƏ AVIASIYA TƏHLÜKƏSİZLİYİ

Maddə 42 . Uçuşların təhlükəsizliyi

42.1. Hava gəmisinin sahibi və ya istismarçısı hava gəmisi uçuşlarının təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün bütün zəruri tədbirləri görməlidir.

42.2. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanları uçuşların təhlükəsizliyi ilə bağlı tələblər müəyyən edir. 42.3. Uçuşların təhlükəsizliyinin təmin edilməsi baxımından müvafiq icra hakimiyyəti orqanı hava hərəkətinin idarə edilməsi xidmətinin əməkdaşı vasitəsilə kapitandan (komanda verən pilotdan) hava gəmisinin ən yaxın münasib hava limanında (aerodromlarda) dərhal yerə endirilməsini tələb edə bilər.

42.4. Mülki hava gəmisinin bortunda və yerdə aviasiya məqsədləri üçün radio avadanlığı müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada quraşdırılıb işlədilir.

42.5. Hava gəmilərinin uçuşlarının təhlükəsizliyinə qorxu yaradan, o cümlədən aerodromların radiotexniki vasitələrinin normal işləməsinə maneə törədə bilən binaların, qurğuların, rabitə xətlərinin, yüksək gərginlikli elektrik ötürücü xətlərinin, radiotexniki və digər obyektlərin aerodromların sahələrində yerləşdirilməsi aerodromların sahibləri ilə razılaşdırılmalıdır. Uçuşların radiotexniki təminatını və radio rabitəsini təmin etmək üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada radiotezliklər müəyyən edilir.

42.6. Uçuşların radiorabitə vasitələrinə və radiotexniki təminatına maneələr törədən qurğu və aparatlara malik olan fiziki və hüquqi şəxslər müvafiq icra hakimiyyəti orqanının tələbi ilə maneələri öz vəsaiti hesabına aradan qaldırmalı, onları aradan qaldıranadək həmin qurğu və aparatların işini dayandırmalıdır.

42.7. Hava gəmisinin bortunda olması vacib sayılan sənədlərin siyahısını və həmin sənədlərdə qeydlərin aparılması qaydasını müvafiq icra hakimiyyəti orqanları müəyyən edir. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı hava gəmisinin bortunda olması zəruri hesab edilən sənədlərin mövcudluğunu zəruri hallarda yoxlaya bilər.

Maddə 43 . Aviasiya təhlükəsizliyi

43.1. Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə uyğun olaraq, müvafiq icra hakimiyyəti orqanı aviasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üzrə dövlət proqramını qəbul edir.

43.2. Bu Qanunun 43.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan dövlət proqramına uyğun olaraq beynəlxalq və daxili hava əlaqələrinə (reyslərinə) xidmət göstərən hər bir hava limanı üçün aviasiya təhlükəsizliyi proqramı tərtib edilməlidir. Hava limanının aviasiya təhlükəsizliyi proqramının mövcudluğu hava limanına uyğunluq sertifikatı verilmədən irəli sürülən əsas tələblərdən biridir. Hava limanının aviasiya təhlükəsizliyi proqramına dəyişikliklər və əlavələr həmin proqramı təsdiq etmiş müvafiq icra hakimiyyəti orqanı ilə razılaşdırılmaqla edilir.

43.3. Hava limanının vəzifəli şəxsləri hava limanında aviasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsi ilə bağlı tədbirlərin həyata keçirilməsinə, o cümlədən aviasiya təhlükəsizliyi üzrə adekvat xidmətlərin göstərilməsinə və zəruri avadanlığın olmasına görə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

43.4. Hava gəmilərinin istismarçısı bu Qanunun 43.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan dövlət proqramının tələblərinə uyğun olan öz aviasiya təhlükəsizliyi proqramını tərtib etməlidir.

Maddə 44 . Uçuşların təhlükəsizliyi və aviasiya təhlükəsizliyi ilə əlaqədar əlavə tələblər

44.1. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən icazə verilməyənədək, hərbi avadanlığın (ləvazimatların), habelə zərurət olduqda, hərbi avadanlıq (ləvazimatlar) hesab edilməyən təhlükə

potensialı, o cümlədən xüsusilə təhlükəli yüklərin (malların) mülki və eksperimental hava gəmiləri ilə daşınmasına icazə verilmir. Mülki və eksperimental hava gəmilərində daşınmasına icazə verilə bilən hərbi avadanlığın (ləvazimatların) siyahısını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

44.2. Kommersiya hava daşınmasına cəlb edilmiş hava gəmilərinin sərnəşin olan hissələrində silah və döyüş sursatının daşınmasına yalnız hərbi qulluqçuların müşayiəti və zəruri təhlükəsizlik tədbirləri görmək şərti ilə icazə verilir.

44.3. Hər konkret halda uçuşların təhlükəsizliyinə və ya aviasiya təhlükəsizliyinə riayət edilmədikdə, müvafiq icra hakimiyyəti orqanı hava gəmisinin uçuşunu qadağan edə bilər.

44.4. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı pilotsuz hava gəmisinə və ya mühərriksiz uçuş aparatına, qeyri-adi xüsusiyyətlərə (keyfiyyətə) malik hava gəmiləri üçün uçuşların təhlükəsizliyinə və aviasiya təhlükəsizliyinə uyğunluq şərti ilə xüsusi qaydalar müəyyən edir.

X fəsil

HAVA DAŞIMALARI

Maddə 45 . Hava daşımalarının tənzimlənməsi

45.1. Hava daşımaları (poçt daşımaları istisna olmaqla) bu fəslin müddəalarına uyğun olaraq həyata keçirilir.

45.2. Hava daşımaları qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada bağlanan daşıma müqavilələrinə əsasən həyata keçirilir. Hava daşımalarına dair müqavilələrin rəsmiləşdirilməsi və sənədlərin tərtib edilməsi qaydası Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə və qanunvericiliyə uyğun olaraq müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

Maddə 46 . Sərnəşin bileti

46.1. Sərnəşin daşınması qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada bağlanmış daşıma müqaviləsinə uyğun olaraq daşıyıcı tərəfindən verilən sərnəşin bileti əsasında həyata keçirilir.

46.2. Sərnəşin biletlərində aşağıdakı məlumatlar göstərilməlidir:

46.2.1. biletin verildiyi yer və tarix;

46.2.2. sərnəşin haqqında məlumat;

46.2.3. yola düşmə və təyinat məntəqələri;

46.2.4. əgər yola düşmə və təyinat məntəqələri eyni dövlətin ərazisində, bir və ya bir neçə dayanacaq isə digər dövlətin ərazisində yerləşirsə, ən azı bir belə dayanacaq haqqında məlumat;

46.2.5. daşıyıcının adı və ünvanı;

46.2.6. biletin qiyməti;

46.2.7. sərnəşinlərin həyat və sağlamlığına, əmlakına vurulan zərərə görə daşıyıcının məsuliyyətinin Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə və qanunvericiliyə uyğun olaraq müəyyən edilməsi və məhdudlaşdırılması barədə məlumat. Biletdə daşıyıcının zəruri hesab etdiyi başqa məlumatlar da göstərilə bilər.

46.3. Əks hal sübut edilməyincə, sərnəşin bileti daşıma müqaviləsinin bağlanmasını sübut və müqavilədə göstərilən daşıma şərtlərini əks edir.

46.4. Sərnəşin biletinin olmaması, düzgün doldurulmaması və ya itirilməsi daşıma müqaviləsinin etibarlılığına təsir göstərmir.

46.5. Sərnəşinin hava gəmisinə daşıyıcının razılığı ilə biletsiz minməsi daşıyıcıyı sərnəşinə vurulan zərərə görə məsuliyyətdən azad etmir.

Maddə 47 . Baqaj qəbzi

47.1. Qeydiyyatda alınmış baqaj qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada bağlanmış daşıma

müqaviləsinə uyğun olaraq daşıyıcı tərəfindən verilən baqaj qəbzi əsasında daşınır.

47.2. Baqaj qəbzi sərnişin bileti ilə birləşdirilmədikdə və ya ona daxil edilmədikdə, qəbzə bu Qanunun 46.2-ci maddəsinə uyğun olaraq baqaj barədə məlumatlar daxil olunmalıdır.

47.3. Əks hal sübut edilməyincə, baqaj qəbzi baqajın qeydiyyatı götürüldüyünü sübut və daşıma şərtlərini əks edir.

47.4. Baqaj qəbzinin olmaması, düzgün doldurulmaması və ya itirilməsi daşıma müqaviləsinin etibarlılığına təsir göstərmir.

47.5. Baqajın hava gəmisində daşıyıcının razılığı ilə baqaj qəbzi olmadan daşınması daşıyıcıyı baqaja vurulan zərərə görə məsuliyyətdən azad etmir.

Maddə 48 . Aviaqaimə və yük qəbzi

48.1. Yüklər qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada bağlanmış daşıma müqaviləsinə uyğun olaraq yükqöndərən tərəfin verdiyi aviaqaimə və ya daşıyıcının verdiyi yük qəbzi əsasında daşınır.

48.2. Aviaqaiməni yükqöndərən tərtib edir və daşıyıcı, daşıyıcının qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada təyin edilən nümayəndəsi və ya nəqliyyat ekspeditor təşkilatı rəsmiləşdirir. Zəruri halda daşıyıcı və daşıyıcının qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada təyin edilən nümayəndəsi aviaqaiməyə əlavə yük qaiməsi tərtib edə bilər.

48.3. Yükqöndərən və daşıyıcının imzaları ştəmpellə əvəz edilə bilər. Daşıyıcı aviaqaiməni yükün hava gəmisinə yüklənməsindən əvvəl imzalayır.

48.4. Yüklün iki və ya daha artıq təyinat məntəqəsinə çatdırılması nəzərdə tutulduqda, daşıyıcının tələbi ilə yükqöndərən ayrı-ayrı aviaqaimələr tərtib edir.

48.5. Aviaqaimədə aşağıdakılar göstərilməlidir:

48.5.1. yükqöndərən və yükalanın adı və ünvanları;

48.5.2. göndərmə və təyinat məntəqələri;

48.5.3. yükləmə yeri və tarixi;

48.5.4. yük yerlərinin sayı, qablaşdırma, tərkibi və brutto çəkisi;

48.5.5. göndərmə tarixi;

48.5.6. qiymətli əşyalar olduqda, onların dəyəri;

48.5.7. təhlükə potensialı, o cümlədən xüsusilə təhlükəli yüklər olduqda, mümkün təhlükənin konkret növü və buna müvafiq görülən, görülməli olan ehtiyat tədbirləri;

48.5.8. göndərmə və təyinat məntəqələri eyni dövlətin ərazisində, bir və ya bir neçə dayanacaq isə digər dövlətin ərazisindədirsə, azı bir belə dayanacaq barədə məlumat;

48.5.9. yükə vurulan zərərə görə daşıyıcının məsuliyyətinin Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə və qanunvericiliyə uyğun olaraq müəyyən edilməsi və məhdudlaşdırılması barədə məlumat.

48.6. Yükqöndərən aviaqaimədə yükə aid məlumatları yanlış, qeyri-dürüst və ya natamam göstərməsi nəticəsində daşıyıcıya və ya qarşısında daşıyıcının məsuliyyət daşdığı hər hansı şəxsə vurulan zərərə görə məsuliyyət yükqöndərən üzərinə düşür.

48.7. Əks hal sübut edilməyincə, aviaqaimə daşıma müqaviləsinin bağlanmasını sübut və müqavilədə göstərilən daşıma şərtlərini əks edir.

Əks hal sübut edilməyincə, aviaqaimənin yükün çəkisi, qabaritləri, qablaşdırılması və yerlərin sayı barədə qeydləri sübut kimi qəbul edilir.

Daşıyıcının yükqöndərən tərəfin iştirakı ilə məlumatları yoxlaması və bu faktın aviaqaimədə qeyd olunması və ya yükün vəziyyətinin açıq-aşkar təyin edilə bilməsi halları istisna olmaqla, yükün faktiki sayı və ya həcmi barədə məlumatlar daşıyıcıya qarşı sübut kimi qəbul edilmir.

48.8. Aviaqaimənin olmaması, düzgün doldurulmaması, yaxud itirilməsi daşıma müqaviləsinin etibarlılığına təsir etmir.

48.9. Yükün hava gəmisinə daşıyıcının razılığı ilə aviaqaiməsiz yüklənməsi daşıyıcıyı yükə vurulmuş zərəərə görə məsuliyyətdən azad etmir.

48.10. Yerinə yetiriləcək yük daşımada haqqında məlumatları əks edən hər hansı vasitə aviaqaimə əvəzinə tətbiq edilməklə, yükəgöndərəninin razılığı ilə icraya götürülə bilər. Belə hallarda daşıyıcı yükəgöndərəninin tələbinə əsasən, ona malın eyniləşdirilməsini mümkün edən və həmin vasitələrdə saxlanılan qeydlərdəki məlumatlara buraxılma imkanı verən yük qəbzini təqdim edir. Tranzit və təyinat məntəqələrində yük haqqında məlumatları əks etdirən vasitələrdən istifadənin mümkün olmaması daşıyıcıya yükün daşımaya qəbul edilməsindən imtina etmək hüququ vermir.

XI fəsil

HAVA GƏMİLƏRİNİN İSTİSMARI İLƏ ƏLAQƏDAR VURULAN ZƏRƏRƏ GÖRƏ MƏSULİYYƏT

Maddə 49 . Hava gəmilərinin istismarı ilə əlaqədar vurulan zərəərə görə məsuliyyət

Hava gəmilərinin istismarı ilə əlaqədar vurulan zərəərə (hava daşımaları ilə əlaqədar sərnişinlərə, baqaja və ya yükə vurulan zərəərə və hava gəmisinin istismarı zamanı hava gəmiyi ilə daşınmayan şəxslərə və ya onların əmlakına vurulan zərəərə) görə məsuliyyətin əsasları və məsuliyyətə cəlb edilmə qaydası bu fəslin müddəaları nəzərə alınmaqla Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi və tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələr ilə müəyyən edilir.

Maddə 50 . Hava daşımaları ilə əlaqədar sərnişinlərə, baqaja və yükə vurulan zərəərə görə məsuliyyət

50.1. Daşıyıcı sərnişinin ölümü və ya bədən xəsarəti alması nəticəsində dəymiş ziyana görə məsuliyyət daşıyır, bu şərtlə ki, həmin hadisə hava gəmisinin bortunda və ya sərnişinin hava gəmisinə minməsi, yaxud onu tərk etməsi zamanı baş vermişdir.

50.2. Daşıyıcının sərnişinin həyat və sağlamlığına vurulan zərəərə görə məsuliyyəti Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi və tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrlə müəyyənləşdirilən hədlə məhdudlaşdırılır:

50.2.1. zərəər hissə-hissə ödənilirsə, ödəmələrin ümumi məbləği məsuliyyət həddini aşmamalıdır;

50.2.2. əgər daşımanın yalnız bir hissəsi Azərbaycan Respublikasına mənsub olan daşıyıcı tərəfindən həyata keçirilirsə, bu daşıyıcının məsuliyyəti ümumi məsuliyyət həddini aşmamaqla, yalnız həyata keçirdiyi daşıma hissəsinə tətbiq edilir. Sərnişinlər daşıyıcı ilə bu maddədə göstərilən məsuliyyət həddindən daha yüksək məsuliyyət həddi barədə razılığa gələ bilər.

50.3. Qeydə alınmış baqaj və yükün daşındığı müddətdə (yükün hava gəmisinə vurulması, təyinatı üzrə çatdırılması, yenidən yüklənməsi) baqajın və ya yükün itirilməsi (əgər baqaj və yük daşıyıcı tərəfindən daşıma üçün qəbul edildikdən sonra qanunvericilikdə və Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdə müəyyən olunmuş müddətdə çatdırılmayıbsa), məhv edilməsi və ya zədələnməsi nəticəsində vurulan zərəərə görə məsuliyyət daşıyıcının üzərinə düşür.

50.4. Daşıyıcının, sərnişinin (yükəgöndərəninin) baqajının (yükünün) itirilməsinə və ya əskik gəldiyinə görə məsuliyyəti qeydiyyatda alınmış baqajın (yükün), o cümlədən sərnişinlə birlikdə hava gəmisinin salonunda olan əşyaların (şəxsi əşyalar və qeydiyyatdan keçmədən hava gəmisinin salonunda aparılmasına icazə verilən baqaj da daxil olmaqla) hər kiloqramı üçün Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrlə müəyyənləşdirilən hədlə məhdudlaşdırılır.

50.5. Əgər beynəlxalq hava xətlərində Azərbaycan Respublikasına mənsub olan daşıyıcılar tərəfindən daşımaya qəbul edilən baqaj (yük) onun bəyan edilmiş dəyəri ilə daşıyıcıya təqdim edilmişdirsə, daşıyıcı bəyan edilmiş dəyərin həqiqi zərərdən yüksək olduğunu sübut etməsə, məsuliyyət bəyan edilmiş dəyər həddində müəyyənləşdirilir.

50.6. Azərbaycan Respublikasının daxili hava xətlərində Azərbaycan Respublikasına mənsub olan daşıyıcılar tərəfindən daşımaya qəbul edilən, dəyəri bəyan olunmadan qeydiyyatata alınmış baqaja (yükə) görə daşıyıcının məsuliyyəti qeydiyyatata alınmış baqajın (yükün) həqiqi dəyəri miqdarında müəyyən edilməklə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının təyin etdiyi həddi aşmamalıdır.

50.7. Qeydiyyatata alınmış baqajın və ya yükün bir hissəsinin itirildiyi, zədələndiyi, əskik gəldiyi, yaxud təyinat məntəqəsinə vaxtında çatdırılmadığı hallarda daşıyıcının məsuliyyətinin həcmi müəyyən edilərkən yalnız ümumi çəkisi nəzərə alınır. İçərisindəki əşyalar da daxil olmaqla, belə bağlamanın (bağlamaların) itirilməsi, zədələnməsi, əskik gəlməsi və ya təyinat yerinə vaxtında çatdırılmaması müvafiq baqaj qəbzinə, aviaqaiməyə və ya yük qəbzinə daxil edilmiş digər bağlamaların və onların içərisindəkilərin dəyərinə təsir göstərdikdə məsuliyyət həcmi müəyyən edilərkən bütün bağlamaların ümumi çəkisi nəzərə alınır.

Sərnişinlər (yükgöndərənlər) bu maddədə göstərilən məsuliyyət həddindən daha yüksək məsuliyyət həddi barədə daşıyıcı ilə razılığa gələ bilirlər.

50.8. Hava daşımada hər hansı gecikmə səbəbindən sərnişinlərə, qeydiyyatata götürülmüş baqaja və ya yükə dəymiş zərərə görə məsuliyyət daşıyıcının üzərinə düşür.

50.9. Daşıyıcı, bu Qanunun 50.1-50.8-ci maddələrində nəzərdə tutulan zərərin qarşısının alınması üçün özü və ya onun qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada təyin edilmiş nümayəndələri bütün tədbirlərin görüldüyünü və ya belə tədbirlərin görülməsi üçün onların heç bir imkanının olmamasını sübut etdikdə məsuliyyətdən azad olunur.

Maddə 51 . Hava gəmisində daşınmayan şəxslərə və əmlaka vurulan zərərə görə məsuliyyət

51.1. Hava gəmisinin istismarı ilə əlaqədar hava gəmisini daşınmayan şəxslərə (üçüncü şəxslərə) və ya onların əmlakına vurulan zərərə görə hava gəmisinin sahibi, onun təqsirinin olub-olmamasına baxmayaraq, məsuliyyət daşıyır.

51.2. Hava gəmisinin sahibinin razılığı olmadan (özbaşına) hava gəmisini istismar edən hər hansı şəxs vurulan zərərə görə məsuliyyət daşıyır.

51.3. İstismarçı hava gəmisinin istismarı ilə əlaqədar hava gəmisini daşınmayan şəxslərə (üçüncü şəxslərə) və ya onların əmlakına vurulan zərərə görə aşağıdakı hallarda məsuliyyət daşıyır:

51.3.1. hava gəmisinin sahibi ilə istismarçı arasında belə məsuliyyətin istismarçının üzərinə düşməsi barədə müqavilə bağlanılıbsa;

51.3.2. istismarçıya istifadə hüququ azı bir il müddətinə verilmişdirsə;

51.3.3. istismarçı hava gəmisinin sahibi ilə razılaşdırmaqla ekipajın tərkibini müəyyən etmək hüququna malikdirsə;

51.3.4. istismarçı hava gəmisindən kommersiya məqsədləri üçün istifadə etmək hüququna malikdirsə;

51.3.5. hava gəmilərinin dövlət reyestrində hava gəmisindən istifadə barədə müvafiq qeyd aparılıbsa.

51.4. Hava gəmisindən bir ildən az müddətə istifadə hüququna malik olan istismarçı hava gəmisinin istismarı ilə əlaqədar hava gəmisini daşınmayan şəxslərə (üçüncü şəxslərə) və ya onların əmlakına vurulan zərərə görə hava gəmisinin sahibi ilə razılaşdırmaqla hava gəmisini

ekipajının tərkibini müəyyən etmək hüququna malik olduqda və ya hava gəmisinin ekipajının tərkibini hava gəmisinin sahibi ilə razılaşdırmadan (özbaşına) müəyyən etdikdə məsuliyyət daşıyır.

XII fəsil YEKUN MÜDDƏALAR

Maddə 52 . Qanunun pozulmasına görə məsuliyyət

Bu Qanunun pozulmasında təqsirli şəxslər qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

Maddə 53 . Qanunun qüvvəyə minməsi

53.1. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

53.2. Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 9 fevral tarixli 785 nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Hava Məcəlləsi (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1994-cü il, № 12, maddə 131; Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001-ci il, № 11, maddə 683) qüvvədən düşmüş hesab edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 24 iyun 2005-ci il
№ 944-IIQ

**“AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINI TƏMSİL EDƏN MALİYYƏ NAZİRLİYİ VƏ
KREDİTANŞTALT FÜR VİDERAUFBAU, FRANKFURT AM MAIN (“KfW”)
ARASINDA CƏNUBİ QAFQAZ ÜÇÜN EKOREGİONAL TƏBİƏTİ MÜHAFİZƏ
PROQRAMI ÇƏRÇİVƏSİNDƏ “SAMUR-YALAMA MİLLİ PARKININ
YARADILMASI” LAYİHƏSİ ÜZRƏ MALİYYƏLƏŞDİRMƏ MÜQAVİLƏSİ” NİN VƏ
HƏMİN MÜQAVİLƏYƏ DAİR XÜSUSİ RAZILAŞMANIN TƏSDİQ EDİLMƏSİ
HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi qərara alır:

I. “Azərbaycan Respublikasını təmsil edən Maliyyə Nazirliyi və Kreditanştalt für Videraufbau, Frankfurt am Main (“KfW”) arasında Cənubi Qafqaz üçün Ekoregional Təbiəti Mühafizə Proqramı çərçivəsində “Samur-Yalama Milli Parkının yaradılması” layihəsi üzrə Maliyyələşdirmə Müqaviləsi” və həmin Müqaviləyə dair Xüsusi Razılaşma təsdiq edilsin.

II. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 4 aprel 2006-cı il
№ 88-IIIQ

**Azərbaycan Respublikasını təmsil edən Maliyyə Nazirliyi (“Resipient”) və Kreditanştalt
für Videraufbau, Frankfurt am Main (“KfW”) arasında Cənubi Qafqaz üçün Ekoregional
Təbiəti Mühafizə Proqramı çərçivəsində “Samur-Yalama Milli Parkının yaradılması”
layihəsi üzrə**

MALİYYƏLƏŞDİRMƏ MÜQAVİLƏSİ

Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Almaniya Federativ Respublikası Hökuməti arasında maliyyə əməkdaşlığı sahəsində imzalanacaq müqaviləyə uyğun olaraq (Hökumətlərarası Saziş), Resipient və KfW aşağıdakılar barədə razılığa gəlirlər:

Ma d d ə 1

Maliyyə yardımının məbləği və məqsədi

1.1. KfW Resipientə aşağıdakı məbləğdən çox olmamaq şərtilə maliyyə vəsaiti verəcəkdir:
2.550.000.00 avro

Maddə 3.2-də ayrı bir tələb və ya şərt nəzərdə tutulmayıbsa, bu maliyyə yardımı əvəzsiz olaraq veriləcəkdir.

1.2 Resipient maliyyə vəsaitindən istisnasız olaraq Cənubi Qafqaz regionunda Ekoregional Mühafizə Proqramı və bu Proqramın tərkib hissəsi olan “Samur-Yalama Milli Parkı”nın yaradılması, habelə bu işlərin həyata keçirilməsi ilə bağlı ilk növbədə xarici valyuta xərclərinin maliyyələşdirilməsi üçün istifadə edəcəkdir. Resipient və KfW ayrıca imzalanacaq müqavilə əsasında nəzərdə tutulan maliyyə yardımı ilə maliyyələşdiriləcək Proqram, mal və xidmətlərlə bağlı təfərrüatları müəyyən edəcəklər.

1.3 Resipient tərəfindən ödənilməli olan vergilər və büdcə xərcləri, habelə idxal rüsumları

bu maliyyə yardımı hesabına həyata keçirilməyəcəkdir.

M a d d ə 2

Vəsaitin verilməsi

2.1. KfW maliyyə yardımını Programın inkişafına uyğun olaraq və Resipientin tələbnaməsi əsasında ödəyəcəkdir. Bununla əlaqədar imzalanacaq ayrıca müqaviləyə əsasən Resipient və KfW maliyyə vəsaitinin ödənilməsi qaydalarını, o cümlədən alınacaq vəsaitin təyinatı üzrə xərclənəcəyini təsdiq edən sənədləri müəyyən edəcəklər.

2.2. KfW 31 dekabr 2009-cu il tarixindən sonra növbəti vəsait ödənişlərindən imtina etmək hüququna malik olacaq.

M a d d ə 3

Vəsait ödənişinin müvəqqəti dayandırılması və ödənilmiş vəsaitlərin geri qaytarılması

3.1. Aşağıdakı hallarda KfW maliyyə vəsaitinin ödənilməsini dayandıra bilər:

- a) Resipient vəsaitlər üçün ödənişləri vaxtlı-vaxtında həyata keçirməklə bağlı KfW qarşısında götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirə bilmirsə;
- b) bu müqavilə üzrə, yaxud bu müqavilənin həyata keçirilməsi üçün digər müqavilələrdə nəzərdə tutulan öhdəliklər pozulmuşsa;
- c) Resipient verilmiş bütün vəsaitlərin razılaşdırılmış məqsəd üçün istifadə edildiyini sübut edə bilmirsə;
- d) meydana çıxan fəvqəladə hallar nəticəsində Layihənin həyata keçirilməsi, idarə edilməsi, yaxud məqsədi üçün hər hansı bir maneə, yaxud ciddi təhlükə yaranarsa.

3.2. Maddə 3.1-in b), yaxud c) yarım bəndində göstərilmiş hallardan hər hansı biri baş veribsə və KfW-nin müəyyən etdiyi müddət ərzində aradan qaldırılmayıbsa (bu müddət ən azı 30 gündən ibarət olacaq), KfW

- a) Maddə 3.1 b) bəndinə uyğun olaraq verilmiş bütün vəsaitlərin dərhal qaytarılmasını,
- b) Resipient verilmiş vəsaitlərin razılaşdırılmış məqsəd üçün xərcləndiyini sübut edə bilmədiyi halda Maddə 3.1 c) bəndinə uyğun olaraq həmçinin bu vəsaitlərin də dərhal geri qaytarılmasını tələb edə bilər.

M a d d ə 4

Xərclər və dövlət büdcəsi ödənişləri

Bu müqavilənin bağlanması və icrası ilə bağlı Almaniya Federativ Respublikasından kənarında mövcud olan bütün vergilər və digər rəsmi ödənişlər, eləcə də maliyyə vəsaitinin verilməsi ilə bağlı yığılmaqda olan bütün köçürmə və pulun dəyərinin dəyişməsi (konversiya) ilə bağlı xərclər Resipient tərəfindən ödəniləcəkdir.

M a d d ə 5

Müqavilə müddəaları və təmsilçilik hüququ

5.1. Azərbaycan Respublikası Hökuməti tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi və Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi tərəfindən KfW ilə əlaqədar təyin edilmiş, imzası tanınmış səlahiyyətli şəxslər müqavilənin icrası müddətində Resipienti təmsil edəcəklər. Bu müddət üçün Resipienti təmsil edən səlahiyyətli nümayəndənin özü tərəfindən birbaşa olaraq təmsilçilik hüququnun ləğv edilməsi barədə KfW-yə məlumat verilənə qədər onun təmsilçilik hüququnun müddəti etibarlı sayılacaqdır.

5.2. Bu Müqaviləyə hər hansı bir düzəliş, yaxud əlavənin edilməsi və müqavilə bağlayan tərəflər arasında müqavilə ilə əlaqədar hər hansı qeyd, yaxud bildirişlərin təqdim olunması yazılı şəkildə həyata keçiriləcəkdir. Hər hansı belə qeyd, yaxud bildiriş müvafiq müqavilə tərəfinin

aşağıda göstərilən ünvanına, yaxud müvafiq müqavilə tərəfindən digər müqavilə tərəfinə bildirəcəyi başqa belə bir ünvanı çatdığı zaman qəbul ediləcəkdir:

Resipient: Azərbaycan Respublikası,
Maliyyə Nazirliyi
S.Vurğun küçəsi, 83
370022 Bakı
Telefax: +994 12 4939648

KfW: Postfach 11 11 41
60046 Frankfurt am Main
Federal Republic of Germany
Telefax: +49 69 7431-2944.

M a d d ə 6

Proqram haqqında

6.1. Resipient

a) sabit maliyyə və texnoloji təcrübələr əsasında, ən başlıcası isə Resipientlə KfW arasında təsdiq edilmiş Anlaşma Memorandumuna uyğun olaraq Proqram hazırlayacaq və onu həyata keçirəcəkdir;

b) Proqram layihəsinin hazırlanmasını və ona nəzarət edilməsini müstəqil, mühəndis-texniki məsələlər üzrə ixtisaslaşmış məsləhətçilərə həvalə edəcəkdir, layihənin icrasını isə Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi həyata keçirəcəkdir;

c) veriləcək vəsaitlər hesabına maliyyələşdiriləcək mal və xidmətlərlə bağlı beynəlxalq tender müsabiqələri əsasında podrat müqavilələri bağlayacaqdır;

d) Proqramın tam maliyyələşdirilməsini təmin edəcək və KfW-nin tələbnaməsinə əsasən bu maliyyə yardımı hesabına ödənilməmiş xərclərin yerinin doldurulmasını təsdiq edən sənədləri ona təqdim edəcəkdir;

e) Proqram üçün tələb olunan mal və xidmətlərlə bağlı bütün smeta xərclərini birmənalı şəkildə əks etdirən və bu maliyyə yardımı hesabına maliyyələşdirilən mal və xidmətləri aydın şəkildə müəyyən edən hesab-kitabları və qeydləri mühafizə edəcək, yaxud onların mühafizəsini təşkil edəcəkdir;

f) istənilən vaxt KfW nümayəndələrinin qeyd olunan hesab-kitabların və qeydlərin, eləcə də Proqramın həyata keçirilməsi və idarə edilməsi ilə bağlı hər hansı digər sənədləşmələrin təftişini aparmağa və Proqramın həyata keçirildiyi yerlərə baş çəkməyə imkan yaradacaqdır;

g) KfW-nin tələbnaməsinə uyğun olaraq Proqram çərçivəsində həyata keçiriləcək işlərin cari vəziyyətinə və Proqramın gələcək inkişafına dair hər hansı digər belə məlumat və hesabatları KfW-yə təqdim edəcəkdir;

h) öz şəxsi təşəbbüsü ilə Proqramın həyata keçirilməsi, idarə edilməsi, yaxud Proqramın məqsədi üçün hər hansı bir maneə, yaxud ciddi təhlükə yaradan hər hansı və bütün fəvqəladə hallar barədə dərhal KfW-yə məlumat verəcəkdir;

i) layihənin başlanmasından əvvəl, Milli Parkı və onun yardımçı kənd zonalarının ən azı əsas tələbatlar üçün kifayət edən qədər maye və digər yanacaqlarla təmin edilməsi və layihənin həyata keçirilməsi zamanı bütün mərkəzi icra orqanları ilə əməkdaşlıq şəraitində qaz kəmərinin çəkilməsi məqsədilə müvafiq büdcə təminatını həyata keçirmək;

j) Milli Park qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada yarandığı təqdirdə onun maliyyələşdirilməsi üçün müvafiq büdcə təminatını həyata keçirəcəkdir.

6.2. Resipient və KfW Maddə 6.1-ə dair təfərrüatları ayrıca bir müqavilə ilə müəyyən edəcəklər.

M a d d ə 7

Digər şərtlər 7.1.

Resipient layihənin hazırlanması və icrası, maliyyələşdiriləcək avadanlıq və xidmətlər üzrə subpodratçılarla müqavilələrin bağlanması və maliyyə vəsaitlərinin ayrılması barədə tələbnamənin təqdim edilməsi ilə bağlı tapşırıq verdiyi şəxslərin bu tapşırıqların yerinə yetirilməsi zamanı maliyyə vəsaitlərindən heç bir sui-istifadə hallarına yol verməyəcəklərinə, yaxud qeyri-qanuni, əsassız ödəmələr üçün müraciət etməyəcəklərinə dair öhdəlik götürür.

7.2. Bu Müqavilədə göstərilən müddələrdən hər hansı birinin qanuni qüvvəyə malik olmadığı bilinərsə, bunun digər müddələrə heç bir təsiri olmayacaq. Bununla əlaqədar yarana biləcək hər hansı bir boşluq bu Müqavilənin məqsədinə uyğun gələn müddə ilə doldurulacaqdır.

7.3. Resipient bu Müqavilə ilə bağlı hər hansı sahiblik hüququnu başqasına güzəştə getməyə, verməyə, girov qoymaya bilər.

7.4. Bu Müqavilə Almaniya Federativ Respublikasının qanunu ilə tənzimlənəcək. Həmin iş Frankfurt şəhərində həyata keçiriləcəkdir.

7.5. KfW ilə Resipient arasında bu Müqavilə ilə tənzimlənən qarşılıqlı-hüquqi münasibətlər Layihənin icra müddəti başa çatdıqdan sonra, bu Müqavilənin imzalandığı tarixdən 15 il müddətindən gec olmayaraq bitəcəkdir.

7.6. Bu Maliyyələşdirmə Müqaviləsi onun əsaslandığı Hökumət Müqaviləsinin qüvvəyə minməsindən sonra qüvvəyə minəcəkdir.

Bu Müqavilə hər biri Azərbaycan və ingilis dillərində olmaqla iki əsl nüsxədə imzalanmışdır, bütün mətnlər eyni qüvvəyə malikdir. Bu Müqavilənin müddələrinin təfsirində fikir ayrılığı yarandığı təqdirdə ingilis dilində olan mətndən istifadə ediləcəkdir.

Bakı,
“ “ _____ 200__ -il
Azərbaycan Respublikasını təmsil edən
Maliyyə Nazirliyi adından

Frankfurt,
“ “ _____ 200__ -il
KfW

Kreditəştalt für Videraufbau Frankfurt am Main və Azərbaycan Respublikası arasında Cənubi Qafqaz üçün Ekoregional Təbiəti Mühafizə Proqramı çərçivəsində “Samur- Yalama Milli Parkının yaradılması” layihəsi üzrə 2.550.000.00 avro dəyərində Maliyyələşdirmə Müqaviləsinə dair BMZ 2003 65 437 nömrəli XÜSUSİ RAZILAŞMA

I. PROQRAM HAZIRLANMASI

1. Proqramın təfərrüatı

“Cənubi Qafqaz regionu üzrə Ekoregional Təbiəti Mühafizə Proqramı” Almaniya Federativ Respublikasının Əməkdaşlıq və İnkişaf Nazirliyi (ƏİN) tərəfindən həyata keçirilməyə başlanmış Qafqaz Təşəbbüsünün bir hissəsidir.

Bu Proqramın məqsədi unikal Qafqaz Ekoregionunda biomüxtəlifliyin mühafizəsini təmin etmək üçün uzlaşdırılmış birgə strategiyanın inkişafına münasibətdə Qafqaz regionu ölkələri arasında əməkdaşlığa dəstək verməkdir.

Hər üç ölkədən olan maraqlı tərəflərlə birgə əməkdaşlıq şəraitində Proqramın hazırlanması

üçün “Ekoregional Mühafizə Planına Baxış” işlənib hazırlanmış, hər üç ölkədə zəngin biomüxtəlifliyin qorunub saxlanması üçün uzunmüddətli hədəf və strateji planlar, eləcə də uzunmüddətli sektoral inkişaf perspektivləri nəzərdən keçirilmişdir. Azərbaycan nümayəndələri ilə birlikdə təbiəti mühafizə proqramına daxil ediləcək sahələrin seçim prosesində prioritet sahələrdən olan Samur-Yalama bölgəsinə üstünlük verilmişdir.

Proqramın Azərbaycana aid hissəsində qarşıya qoyulan əsas məqsəd Samur- Yalama bölgəsində qoruq sahələrinin təşkil edilməsidir. Qafqaz ölkələrində həyata keçirilməsi planlaşdırılan sahəyönümlü layihələrdən əlavə, bu layihələrə yardım etmək və onları bir-biri ilə əlaqələndirmək, habelə Qafqaz regionu üzrə biomüxtəlifliyin mühafizəsi və eninə doğru inkişafına yönəldilmiş ayrı-ayrı layihələrin birgə müzakirə kontekstində hazırlanmasını təmin etmək məqsədilə Dövlətlərarası Birgə Katiblik (DBK) yaradılmışdır. Bu qurumun yaradılması həm də Cənubi Qafqaz regionunda biomüxtəlifliyin dəstəklənməsinə və regional münaqişələrin aradan qaldırılmasına öz töhfəsini verməlidir. Bu məqsədlərə nail olmağın başlıca şərtləri, Proqram üzrə aparılacaq işlərin proqnozlaşdırılan nəticələri və nəzərdə tutulan fəaliyyət istiqamətləri, habelə Proqramın əsas qayəsini təşkil edən proqnozlar Əlavə 1-də* verilmişdir.

Proqram layihəsi KfW-yə və Proqramın İcraçı Agentliyinə təqdim edilmiş avqust 2003-cü il tarixli “Samur-Yalama Milli Parkının Yaradılması” haqqında sənədlər və Proqram çərçivəsində yerli şəraitin qiymətləndirilməsi zamanı KfW ilə Proqramın İcraçı Agentliyi arasında əldə edilmiş razılığa dair sənədlər əsasında hazırlanır (bax, 25 sentyabr 2003-cü il tarixli görüşlərin protokolları).

Layihə çərçivəsində aşağıdakı işlər görülməkdir:

1. Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinə uyğun olaraq Yalama meşəsinin (təxminən 12.500 ha) və ona bitişik sulu (bataqlaşmış) ərazilərin daimi mühafizəsinin təmin edilməsi və Milli Parkın yaradılması;

2. Əhəmiyyətli sulu bataqlıq sahələrin və balıq akvatoriyalarının mühafizəsini təmin etmək məqsədilə Milli Parkın cənub sahilində xüsusi mühafizə hüquqi rejimi tətbiq edilən zonanın yaradılması;

3. Yardım (təsərrüfat) zonasındakı bütün icma torpaqlarının istifadəsinin planlaşdırılması və mühafizəsi vasitəsilə Milli Parkın layihə sahəsinin torpaq istifadəçiliyinə inteqrasiya edilməsi;

4. Milli Parka və yasaqlıqlara təzyiqləri azaltmaq, habelə bu tədbirlərin əhali tərəfindən qəbul edilməsinə nail olmaq məqsədilə yardım zonasının inkişaf etdirilməsi planlarının işlənib hazırlanması.

Sahəyönümlü layihələrdən əlavə, Dövlətlərarası Birgə Katiblik yaradılacaq və bu qurum sahəyönümlü layihələrin bir-biri ilə əlaqələndirilməsi və uzlaşdırılmasını təmin edəcəkdir. Katiblik aşağıdakı vəzifələri yerinə yetirəcək:

1. Sahəyönümlü layihələrə nəzəri-konseptual, maddi-texniki və təlim yardımlarını həyata keçirmək, eyni zamanda ictimai məlumatlılıq səviyyəsinin yüksəldilməsi üzrə keçirilən kampaniyalara və dövlətlərarası əlaqələndirmə şularına yardım göstərmək;

2. Cənubi Qafqaz regionunun (ekoloji və sosial-iqtisadi baxımdan) davamlı inkişafına baxışların təbliği;

3. Biomüxtəlifliyin mühafizəsinə yardım göstərilməsi məqsədilə müxtəlif səviyyələrdə torpaq və abadlaşdırma işlərinin planlaşdırılması konsepsiyasının təbliği;

4. Biomüxtəlifliyin mühafizəsi məsələlərinə cəlb olunmuş müxtəlif sahibkarlar üçün məlumat və dialoqların təmin edilməsi;

5. Milli parkların və qoruq sahələrinin uzunmüddətli maliyyə təminatı ilə bağlı məsələləri

nəzərdən keçirmək.

2. Vaxt cədvəli

Layihənin hazırlanması, həyata keçirilməsi və idarə edilməsi üçün əsas vaxt cədvəli Əlavə 2-də verilmişdir.

3. Ümumi büdcə və maliyyə vəsaitlərinin ayrılması

Proqramın “Samur-Yalama Milli Parkının yaradılması” komponenti üzrə maliyyə yardımının məbləği 2,55 milyon avro təşkil edir. Ümumi smeta haqqında müfəssəl məlumatlar Əlavə 3-də verilmişdir. Bundan əlavə, Birgə Katibliyin yaradılması xərcləri birinci üç il ərzində 1,5 milyon təşkil edəcək və Almaniya Federativ Respublikası İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Nazirliyi tərəfindən belə məqsədlər üçün yaradılmış xüsusi fond (“Tədqiqat və Mütəxəssis Fondu”) hesabına ödəniləcəkdir.

4. Proqram layihəsində dəyişikliklər

Proqram layihəsində və onun ayrı-ayrı komponentlərində hər hansı bir dəyişiklik üçün əvvəlcədən KfW-nin razılığı alınmalıdır. Proqramın İcra Agentliyi dəyişikliyin səbəbləri, mahiyyəti, dəyişikliklə bağlı planlı tədbirlər və dəyişikliyin nəticələri barədə (ümumi büdcəyə dair dəyişikliklər də daxil olmaqla) dərhal KfW-yə məlumat verməlidir. Belə tədbirlər yalnız təftiş edilmiş planlaşdırma və KfW-nin razılığı əsasında həyata keçirilə bilər.

II. PROQRAMIN HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ

1. Öhdəliklər və vaxt, smeta və maliyyələşdirmə cədvəli

1.1. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi (ETSN) Proqramın həyata keçirilməsi üçün məsul təşkilatdır. Sözügedən Nazirliyin Bioloji Sərvətlər və Xüsusi Qorunan Sahələr üzrə Şöbəsi (BSXQŞŞ) Proqramın icraçısı kimi fəaliyyət göstərəcəkdir. ETSN Proqram üzrə əlaqələndirici şəxs qismində Proqram Direktorunu təyin edir.

1.2. Proqramın həyata keçirilməsi fazası üçün Yalamada, yaxud Xudatda müvəqqəti və maliyyə baxımından müstəqil Mərkəzi İşçi Orqanı (MİO) yaradılacaq MİO Samur-Yalamada Proqram komponentinin (“Layihə”) həyata keçirilməsi üçün birbaşa məsuliyyət daşıyacaqdır. MİO məsləhətçidən (layihə koordinatoru, mühasib) və işçi heyətindən (katibə, sürücü, tərcüməçi) ibarət olacaqdır. Məsləhətçi müvəqqəti MİO-ya rəhbərliyi həyata keçirəcəkdir.

İdeya-nəzəri baxımdan MİO-ya Dövlətlərarası Birgə Katiblik və Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi tərəfindən yardım göstəriləcəkdir.

1.3. MİO-nun identifikasiyasından sonra və onun təqdimatı əsasında ETSN parkın idarə edilməsi üçün parkın direktorunu, park baxıcılarını (meşəbəyiləri) və yardımçı işçi heyətini təyin edəcəkdir. Təyin edilmiş park direktoru MİO-nun üzvü olacaqdır.

1.4. Bundan əlavə, Regional Məsləhət Şurası yaradılacaq və bu Şura rayon və icma (kənd) nümayəndələrindən və Milli Parkın Direktorundan təşkil olunacaqdır. Şuranın ilk iclasları ETSN-in Proqram Direktoru ilə birlikdə MİO-nun layihə koordinatoru tərəfindən çağırılacaq. Şuranın əsas funksiyası parkın illik iş planlarını və büdcələrini şərh etməkdən, yardım zonasına və parka dair ümumi və gündəlik məsələləri ətraflı şəkildə nəzərdən keçirməkdən ibarət olacaq. Şuranın qarşısında duran ən mühüm vəzifələrdən biri də təbii sərvətlər və sudan istifadə məsələsində əhaliyə ekoloji maarifləndirmə missiyasını həyata keçirməkdir.

1.5. Layihə üzrə texniki və maliyyə məsələlərinin lazımı şəkildə həll edilməsi üçün müntəzəm yeniləşdirilən müfəssəl vaxt, smeta və maliyyələşdirmə cədvəli məsləhətçi ilə birlikdə mümkün olduqca tez bir zamanda Proqramın İcraçı Agentliyi tərəfindən hazırlanacaq və KfW-nin müzakirəsinə təqdim ediləcəkdir. Belə cədvəl layihə çərçivəsində görülməli işlər üçün nəzərdə tutulan xronoloji ardıcılıq və ortaya çıxan maliyyə tələbləri baxımından son müddətləri

və məbləğləri əks etdirəcəkdir. Layihənin icra dövründə cədvələ hər hansı dəyişikliyin edilməsi zərurəti yarandığı təqdirdə yenidən işlənmiş cədvəl KfW-yə təqdim ediləcəkdir.

2. Məsləhətçinin təyin edilməsi

2.1. Məsləhətçi texniki, inzibati, eləcə də maliyyə məsələlərində Layihənin həyata keçirilməsinə rəhbərlik edəcək. O, MİO-nu idarə edir, habelə yerli, regional və mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarını məsləhət və texniki yardım xidmətləri ilə təmin edir və təlim-məşğələ proqramlarını (imkan daxilində digər Proqram komponentləri ilə birlikdə) yerinə yetirir. Məsləhətçi layihə çərçivəsində aparılan işləri ETSN/BSXQSS, Regional Məsləhət Şurası və Birgə Katiblik ilə əlaqələndirir. Bundan əlavə, məsləhətçi bitərəf icraçı kimi Birgə Katibliyə də rəhbərlik edəcəkdir. O, KfW və ETSN/BSXQSS qarşısında birbaşa hesabat verir və öz işinin hər hansı bir aspektində dəqiq peşəkar standartları tətbiq etməyə borcludur.

2.2. İlk seçimində və beynəlxalq ictimai tender yarışmasından sonra müstəqil ixtisaslı məsləhətçi ilə podrat müqaviləsi bağlanacaqdır. Məsləhət xidmətləri Birgə Katibliyin yardımını da daxil olmaqla, digər Proqram komponentləri ilə birlikdə təklif ediləcək. Müqavilənin bağlanması proseduru "İnkişaf etməkdə olan ölkələrlə maliyyə əməkdaşlığında məsləhətçilərin təyinatı üçün Təlimat"ın (Əlavə 4) tərkib hissəsini təşkil edir və Təlimata (rəhbər göstərişlərə) uyğun şəkildə həyata keçiriləcəkdir.

2.3. KfW məsləhətçinin seçilməsində və müqavilənin bağlanmasında, habelə məsləhət (konsaltinq) xidmətlərinin göstərilməsi zamanı Proqramın İcraçı Agentliyinə yardım göstərəcəkdir. Bu məqsədlə biz ETSN ilə aşağıdakı məzmununda

A G E N T M Ü Q A V İ L Ə S İ

bağlayırıq:

2.4.1. KfW məsləhətçilər tərəfindən göstəriləcək xidmətlər üçün ETSN tərəfindən təqdim olunacaq səlahiyyət şərtlərinin lazım gələrsə redaktə edilməsini, yaxud əgər ETSN səlahiyyət şərtlərini özü hazırlaya bilməzsə, belə bir sənədin hazırlanmasını təmin edəcəkdir.

KfW məsləhətçilərin seçilməsi üzrə Xüsusi Razılaşmada nəzərdə tutulan proseduru ETSN adından yerinə yetirəcək və aşağıdakı təklifləri təsdiq olunmaq üçün ETSN-in müzakirəsinə təqdim edəcəkdir:

- Məsləhət xidməti üzrə müqavilənin layihəsi də daxil olmaqla (KfW Standart Konsaltinq Müqaviləsi) məsləhət xidmətləri üçün son səlahiyyət şərtləri - İxtisaslı təklifçilər arasından seçilmiş namizədlərin siyahısı - Müqavilənin bağlanması üçün əsaslandırılmış təklif - Məsləhətçilərlə aparılmış danışıqlar nəticəsində bağlanan konsaltinq müqaviləsinin ilkin layihəsi.

2.4.3. KfW təklifləri göndərəndən sonra ETSN 14 gün ərzində yuxarıda göstərilən 2-ci bəndə öz münasibətini bildirməlidir. KfW bu müddət ərzində ETSN-dən heç bir cavab almasa, KfW bu halı ETSN-in səlahiyyət şərtləri, müqavilənin bağlanması barədə təklif və veriləcək konsaltinq müqaviləsinin ilkin layihəsi ilə razılaşması kimi qəbul edəcək. KfW tender müsabiqəsinin nəticələri barədə təxirə salmadan ETSN-ə məlumat verəcəkdir.

2.4.4. Bununla ETSN KfW-yə tapşırır ki, onun adından konsaltinq müqaviləsi bağlasın. Müqavilənin bağlanmasından sonra KfW bu müqavilənin bir nüsxəsini ETSN-ə göndərəcəkdir.

2.4.5. KfW məsləhətçilərlə müqavilə bağladıqdan və bu müqavilənin bir nüsxəsini ETSN-ə göndərdikdən sonra müqavilə üzrə sonrakı icra və nəzarət işləri ETSN tərəfindən həyata keçiriləcəkdir. KfW bu məsələlərdə ETSN-ə öz imkanları daxilində məsləhət verməkdə və yardım göstərməkdə davam edəcəkdir.

2.4.6. Bununla KfW-yə tapşırır ki, vəsait ödənişi ilə bağlı razılaşdırılmış qaydalara (prosedura) və konsaltinq müqaviləsinin müddəalarına uyğun olaraq məsləhətçilərə maliyyə

yardımı hesabına möhlətli və aralıq ödənişləri həyata keçirsin. Bu tapşırıq maliyyə yardımından vəsaitin ayrılması (təxsisat) barədə tələbnamə kimi qəbul ediləcəkdir. KfW son ödənişi ETSN-in təxsisat üçün aydın şəkildə ifadə olunmuş tələbnaməsinə əsasən həyata keçirəcəkdir.

Vəsaitin son hissəsinin verilməsi üçün konsaltinq müqaviləsinin şərtləri yerinə yetirilərsə və ETSN heç bir səbəb olmadan bu son təxsisatın ayrılması barədə KfW-yə tələbnamə göndərməzsə, həmin vəsait ETSN məsləhətçinin son fakturasını alandan sonra ən gec altı həftə ərzində ödəniləcəkdir.

2.4.7. KfW məsləhətçilərin və onların səlahiyyətli şəxslərinin öz vəzifələrinin icrasında yol verdikləri səhlənkarlığa görə məsuliyyət daşımayacaqdır.

2.4.8. KfW maddə 2.4.1 və 2.4.6-da göstərilən tədbirləri pulsuz yerinə yetirəcəkdir.

3. Mal və xidmətlər üzrə müqavilələrin bağlanması

3.1. Mal və bütün digər xidmətlər üçün müqavilələr azərbaycanlı məsləhətçinin iştirakı ilə birlikdə tender yarışması yolu ilə bağlanacaqdır. Əgər tenderə çıxarılan fərdi mal, yaxud xidmətin qiyməti məsləhətçi tərəfindən ən azı 30.000 avro məbləğində qiymətləndirilərsə, tender sənədləri lazımı qaydada və vaxtında tenderə dəvət barədə elanın dərcindən əvvəl rəy verilməsi üçün KfW-yə təqdim ediləcəkdir.

3.2. Qiymət təkliflərinin verilməsi müddəti təklifləri verənlərə öz təkliflərini hazırlamaqdan ötrü kifayət qədər vaxt ayrılması nəzərə alınaraq müəyyən ediləcəkdir.

3.3. Müqavilələrin bağlanması proseduru və müqavilə şərtləri ilə bağlı yerdə qalan digər məsələlər bu müqavilənin ayrılmaz hissəsini təşkil edən "İnkişaf etməkdə olan ölkələrlə maliyyə əməkdaşlığında təchizat məsələləri üzrə Təlimat"da (Əlavə 5) ətraflı şərh olunur.

3.4. İlk ixtisas elanında, yaxud - əgər ixtisasın müəyyən edilməsi üzrə heç bir müsabiqə keçirilmərsə, - tender sənədlərində Layihənin İcra Agentliyi tərəfindən təklif verənlər qarşısında ilkin ixtisas sənədləri, yaxud təklif ilə birlikdə, aşağıdakı məzmununda öhdəlik bəyannaməsini də təqdim etməklə bağlı öhdəlik qoyulacaqdır:

Tender prosesində iştirak edən tərəflər mübahisələrin meydana çıxmasına yol verməyən azad və ədalətli tender müsabiqəsinin keçirilməsinin vacibliyini vurğulayırlar. Bununla əlaqədar olaraq tender müsabiqəsində iştirak edən şirkət verdiyi təklifdə dövlət məmurlarına, yaxud digər şəxslərə birbaşa, yaxud dolayı yolla icazə verilməyən xidmətlər təklif etmədiyini bildirir və bu tender yarışmasında, yaxud tenderdə qalib gələcəyi təqdirdə gələcəkdə müqavilənin icrası zamanı hər hansı belə təşəbbüslərə cəhd etməyəcəyini öhdəsinə götürür. Şirkət öz işlərini onların üzərinə düşən vəzifələr barədə məlumatlandıracaq və bu vəzifələrin yerinə yetirilməsi ilə bağlı öhdəliyə əməl etməyə və bu zaman Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinə riayət etməyə borclu olduqlarını onlara xatırladacaqdır.

3.5. Bu Maliyyə Yardımının vəsaitləri hesabına maliyyələşdiriləcək mal və xidmətlər üçün müqavilələr bağlandığı zaman Proqramın İcraçı Agentliyi həmçinin aşağıdakı prinsiplərə əməl etməlidir:

a) Maliyyələşdirmənin 1.3-cü Maddəsinə uyğun olaraq heç bir idxal rüsumu bu maliyyə yardımının vəsaitləri hesabına ödənilməyəcəyindən, belə idxal rüsumları, əgər müqavilə qiymətinin bir hissəsini təşkil edərsə, mal və xidmətlər üçün bağlanacaq fakturalarda göstəriləcəkdir.

b) Əgər mal və xidmətlər üçün bağlanan müqavilələrə uyğun olaraq ödənişlər bu maliyyə yardımını hesabına həyata keçirilmədirsə, qeyd olunan müqavilələrə belə bir müddəə da daxil edilməlidir ki, xərclərin yerinin doldurulması ilə bağlı ödənişlər, zəmanət əsasında həyata keçirilən, yaxud iddia oluna bilən digər belə ödənişlər, habelə hər hansı sığorta ödənişləri KfW

tərəfindən veriləcək zəmanət əsasında Qəbul edən tərəfin aşağıdakı bank hesabına köçürülsün: Hesab № 56 000 000 00 Kreditanstalt für Wiederaufbau. Frankfurt am Main (S.W.I.F.T.: KFWIDEFF; BLZ 500 204 00). Əgər belə ödənişlər yerli valyuta ilə həyata keçirilirsə, bu ödənişlər Qəbul edən tərəfin ölkəsindəki xüsusi bank hesabına köçürüləcəkdir və yalnız KfW-nin razılığı ilə həmin hesabdən vəsait çıxarıla bilər. Belə vəsaitlərdən KfW-nin razılığı ilə Proqramın icrası üçün yenidən istifadə oluna bilər.

3.6. Mal və xidmətlər üçün müqavilə bağlanmazdan əvvəl razılaşdırılmış müqavilələrin layihəsi baxılmaq üçün KfW-yə göndərməli və məsləhətçilərin vizaları lazımı qaydada təmin edilməlidir. Eyni qayda müqavilənin mətninə, yaxud formasına ediləcək hər hansı sonrakı düzəliş və əlavələrə də şamil olunur.

4. Layihənin həyata keçirilməsi ilə bağlı xüsusi razılaşmalar

4.1. Layihənin icrasına başlamazdan əvvəl Azərbaycan Hökuməti Milli Parkın yardım (təsərrüfat) zonasının yaxınlığında yerləşən kəndlərin enerji təchizatı ilə bağlı problemini həll etməlidir. Vəsait ödənişində ilkin şərt kimi, Azərbaycan Hökuməti Milli Parkın yardım zonasının yaxınlığında yerləşən kəndləri ən azı ilkin zəruri ehtiyacların ödənilməsi üçün kifayət qədər yanacaq nefti və digər yanacaq növləri ilə təchiz etməlidir. Layihənin həyata keçirildiyi sonrakı mərhələlərdə isə qaz təchizatı üçün mərkəzi icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən qaz kəməri çəkilməsi məsələsinə baxılacaqdır.

4.2. Layihənin həyata keçirildiyi dövr ərzində Azərbaycan Hökuməti:

- Təklif olunan Milli Parkın və sulu sahələr üzrə seçilmiş Dövlət Təbii Sərvətlərinin ərazisi, eləcə də yardım zonası üçün müvafiq hüdudları Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinə uyğun olaraq müəyyən etməli, qəbul etməli, rəsmi şəkildə bəyan etməli, habelə bu barədə rəsmi dövlət qəzetlərinin birində elan verməlidir;
- Parkın idarə edilməsi, Park işçiləri və Parkın istismar xərcləri üçün müvafiq büdcə təminatlarını həyata keçirməli, illik fəaliyyət planları və idarəetmə planlarının hazırlanmasında lazım gələrsə əlavə yardımları təmin etməlidir. Birinci fəaliyyət planı işlərin başlanmasından 3-6 ay sonra MİO tərəfindən təqdim edilməlidir.
- Bütün əlaqədar sahibkarların iştirakı ilə texniki və maliyyə baxımından mükəmməl şəkildə hazırlanacaq idarəetmə planını təsdiq etməlidir. Eyni zamanda idarəetmə planında parkın idarə edilməsi üzrə uzunmüddətli çərçivə şərtləri müəyyən edilməli, habelə orta və qısamüddətli əməliyyatlar üçün maddi-texniki baza təmin olunmalıdır.

4.3. Birgə Katiblik Azərbaycanla Gürcüstan və Gürcüstanla Ermənistan arasında yaradılacaqdır. Birinci mərhələdə bu qurum Almaniya Hökuməti tərəfindən (3 il müddətinə) maliyyələşdiriləcək. Daha sonra isə Proqram müvəffəqiyyətlə həyata keçirilərsə və lazımı vəsaitlər mövcud olarsa, Proqramın ən azı sonrakı 3-6 il ərzində davam etdirilməsi planlaşdırılır.

İlk vaxtlar üçün Birgə Katiblik Tbilisidə yerləşdiriləcəkdir. Bütün tərəflər belə bir məsələdə həmrəydirlər ki, Birgə Katiblik proqramın birinci mərhələsindən sonra (yəni 3 ildən sonra) başqa bir paytaxt şəhərinə keçirilsin. Növbəti yerdəyişmənin konkret proseduru və seçimi birinci mərhələnin ikinci yarısından sonra bütün tərəflərin razılığı əsasında qərara alınacaqdır.

Birgə Katibliyin fəaliyyətinə Azərbaycanda və Gürcüstanda yerləşən regional ofislər tərəfindən yardım göstəriləcəkdir. Birgə Katiblik bitərəf (neytral) vasitəçi rolunu oynayan məsləhətçinin rəhbərliyi altında fəaliyyət göstərəcək və təşkilati məsələlərin həllində müstəqil olacaqdır. Birgə Katibliyin özünün heç bir hüquqi statusu olmayacaq və qeyri-rəsmi dialoq forumu kimi fəaliyyət göstərəcək. Hər bir Proqram fazasının sonunda Katibliyin strukturu

yenidən təşkil olunacaq və qurum, - əgər mümkünsə, - özünün hüquqi statusu olan daha uzunmüddətli bir orqana çevrilməsinə çalışacaqdır.

Məsləhətçidən əlavə, Katiblikdə hər bir ölkənin aparıcı nazirliyi tərəfindən kömək göstərilən üç peşəkar da təmsil olunacaq. ETSN müvafiq Tədqiqat və Ekspert Fondu xaricində təxsisat üçün ilkin zəruri şərt kimi Proqramın icrasına başlandıqdan dərhal sonra Katibliyə peşəkar mütəxəssisin təyin və təhkim edilməsinə razılıq verir. Katibliyin işinə ETSN-in Proqram direktoru tərəfindən yardım göstəriləcəkdir.

Ekspertlər üçün müqavilədə nəzərdə tutulan təminat və ezamiyyə xərcləri, eləcə də Katiblik üçün əməliyyat xərcləri, regional ofislər üçün isə yalnız əsas material və avadanlığa çəkilən xərclər Proqram vəsaitləri hesabına ödəniləcəkdir. Layihənin icrası ilə bağlı bütün digər maddi-texniki təchizat məsələləri işlərin başlanmasından 3-6 ay sonra məsləhətçi tərəfindən təqdim olunacaq birinci fəaliyyət planında sənədləşdiriləcəkdir.

5. Layihənin lazımi şəkildə idarə edilməsi şərtləri

Layihənin düzgün və məqbul şəkildə idarə edilməsini təmin etmək üçün Proqramın İcraçı Agentliyi layihənin icrasına sərəncam verilməzdən əvvəl üç ay qabaq məsləhətçi ilə birlikdə işlənilib hazırlanmış əməliyyat və istismar planını təqdim etməlidir.

Eyni zamanda Proqramın İcraçı Agentliyi Layihənin yerləşdiyi ərazidə fəaliyyət sahəsi üçün məsləhətçi ilə birlikdə tərtib etdiyi büdcə proqnozunu KfW-yə təqdim etməlidir. Bu proqnoz onu göstərəcək ki, əməliyyatın maliyyələşdirilməsi təmin edilmişdir. Proqramın İcraçı Agentliyi bu proqnozu vaxtaşırı yeniləməli və maliyyə vəsaitlərinin ödənilməsində yaranan boşluqların lazımi qaydada doldurulmasını təmin etməlidir. Proqramın İcraçı Agentliyi belə bir büdcə proqnozu və onun təshih edilmiş variantlarını təxirə salmadan KfW-yə göndərməlidir.

III. MAL VƏ XİDMƏTLƏRİN SİYAHISI VƏ MÖHLƏTLİ ÖDƏNİŞ QAYDALARI

1. Mal və xidmətlərin siyahısı

1.1. Maliyyə yardımı hesabına maliyyələşdiriləcək mal və xidmətlərin siyahısı əsas qiymət qruplarına ayrılmış siyahıda (Mal və Xidmətlər Siyahısı) təsvir olunan və miqdarları göstərilən razılaşdırılmış ölçü vahidləri əsasında hazırlanacaqdır. Müvafiq şəkildə aşağıdakı məlumatları ehtiva edən, məsləhətçinin iştirakı ilə tərtib edilərək bağlanmış və onun tərəfindən imza edilmiş bütün müqavilələrin siyahısı KfW-yə göndəriləcək: müqavilənin tarixi və qiyməti, mal və xidmətlərin ünvanlı təyinatı, podratçı, sənədin şifrəsi, Maliyyə yardımı hesabına ödəniləcək vəsaitin məbləği. Bu siyahı həmçinin vasitələrin xərclənməsi barədə sadələşdirilmiş hesabatın hazırlanması üçün də əsas rol oynayacaq (bax, Maddə 4 - Vəsaitlərin Köçürülməsi Qaydalarına uyğun olaraq Möhlətli ödənişlər üçün Əlavə Şərtlər).

1.2. Vəsaitlərə qənaət edilməsi üçün maksimum hədd Maddə 2.1-də dəqiq müəyyən edilmiş məbləğdir. KfW bu barədə "Mal və xidmətlər siyahısı" ilə birlikdə Proqramın İcraçı Agentliyinə bildiriş göndərəcəkdir. Faktiki olaraq qənaət edilən məbləğ KfW tərəfindən təsdiq edilən mal və xidmətlər siyahısının nəticələrinə görə müəyyən ediləcəkdir.

1.3. Əgər Layihə çərçivəsində hər hansı tədbir şəxsi imkanlar hesabına həyata keçiriləcəksə və heç bir müqavilə bağlanmazsa, o zaman KfW-yə müqavilələrin yerinə planlaşdırılmış tədbirlərin əsas xərclər kateqoriyasına bölünmüş qrafiki ("şəxsi imkanlar hesabına həyata keçirilən tədbirlərin qrafiki") göndəriləcək. Şəxsi imkanlar hesabına görülən işlərlə əlaqədar ümumi idarəetmə üçün nəzərdə tutulan xərclər qeyd olunan qrafikə daxil edilməməlidir.

1.4. Mal və xidmətlər üzrə bağlanmış hər hansı müqavilə, yaxud əvvəlki belə müqavilələrin tarixlərini və qiymətlərini göstərən müvafiq siyahılar, mal və/və yaxud xidmətlərin təyinatı,

podratçı, sənəd şifrəsi və məbləği, yaxud şəxsi imkanlar hesabına həyata keçirilən işlər üçün xidmətlərin müfəssəl siyahıları hər hansı bir vaxtda KfW, yaxud onun nümayəndələri tərəfindən təftiş edilməsi, yaxud tələb olunması üçün maliyyələşdirilən tədbirlər başa çatdırıldıqdan sonra ən azı 5 il müddətində saytda (saxlama yeri təxsisatın birinci hissəsinin ödənilməsindən sonra KfW-yə bildiriləcək) saxlanmalıdır.

2. Hissəli ödəniş proseduru (qaydaları)

2.1. Hissəli ödəniş proseduru bu Müqavilənin ayrılmaz hissəsi olan “KfW-nin Maliyyə Əməkdaşlığı Vəsaitlərinin ödənilməsi və Müqayisəli Proqramlar üçün Təlimat”a uyğun olaraq (Əlavə 6) həyata keçiriləcəkdir.

Konsaltinq xidmətlərinə çəkiləcək xərclərin ödənilməsi (Əlavə 3-də Maddə 6.2 və 7) Birbaşa Ödəniş Qaydalarına əsasən həyata keçiriləcəkdir. Bütün digər layihə komponentləri üçün hissəli ödənişin ümumi məbləği Vəsaitlərin Köçürülməsi Qaydalarına uyğun olaraq 1,000,000.00 avro dəyərində olacaq.

2.2. Bu məqsədlə Almaniya Maliyyə Əməkdaşlığı ilə əməkdaşlıq edən səhmdar bankların birində (Mikromaliyyələşdirmə Bankı, Parabank, Bank of Baku, UniBank, Respublika Bankı) MİO adına xüsusi hesab (Xüsusi Hesab) açılacaq. Bu barədə Vəsaitlərin Köçürülməsi Qaydalarına (Əlavə 8) uyğun olaraq ödənişlər üzrə KfW-nin bu Müqaviləyə qoşma sənəd kimi əlavə edilmiş Əlavə Şərtlərinin 1-ci maddəsində ətraflı məlumat verilmişdir.

2.3. ETSN bununla KfW-yə tapşırır ki, bu maliyyələşdirmə xaricində növbəti altı ay ərzində şəxsi təchizat//imkanlar hesabına həyata keçiriləcək işlər üçün planlaşdırılmış xərclərin məbləğindən çox olmamaq şərtilə smeta cədvəlinin təqdim edilməsindən sonra MİO-nun hesabına ilkin depoziti köçürsün. Birinci 6 ayın hər smetası üzrə ilkin depozitin məbləği 100.000 avroya qədər olacaq.

2.4. Vəsaitlərin ödənilməsi üçün ilkin zəruri şərtlər bu Müqaviləyə əlavə edilmiş “Əlavə Şərtlər”in 2-ci Maddəsində (Əlavə 8) müəyyən edilmişdir.

2.5. Vəsaitlərdən təyinatı üzrə istifadə olunmasına dair dəlillərin təqdim edilməsi müvafiq görüldüyü hallarda əlavə vəsaitin ödənilməsi barədə tələbnamənin təqdimatı ilə birlikdə (“Əlavə Şərtlər”in 4-cü maddəsində nümunə formasına bax) ən azı 60.000.00 avro təşkil edən məsrəflərin əsaslandırılmasından sonra, lakin əvvəlki ödəniş tarixindən etibarən 6 ay müddətindən gec olmayaraq MİO tərəfindən həyata keçiriləcəkdir. İşlərin vəziyyəti barədə KfW-yə dərhal məlumat veriləcəkdir (bax, “Əlavə Şərtlər”in 8-ci maddəsi).

2.6. MİO vəsaitlərin yerli-yerində və düzgün xərclənib-xərclənmədiyini hər il yoxlamaq üçün kənardan auditor (müfəttiş) dəvət edəcək və auditorun hesabatını yoxlama dövrü başa çatdıqdan sonra 6 həftə ərzində KfW-yə göndərəcəkdir.

IV. HESABATLARIN TƏRTİB EDİLMƏSİ VƏ DİGƏR ŞƏRTLƏR

1. Hesabatların tərtib edilməsi

1.1. Növbəti bildiriş vaxtına qədər Proqramın İcraçı Agentliyi bu Razılaşmanın II.4 Bölməsində müəyyən edilmiş müqavilə öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi də daxil olmaqla, Layihə üzrə görülən işlərin inkişaf vəziyyəti və bütün digər vacib ümumi müddəaların icra vəziyyəti barədə hər üç aydan bir KfW-yə hesabat (işlərin vəziyyəti barədə hesabatlar) təqdim etməlidir. Əlavə 7-də sadalanan bəndlər hesabatda öz əksini tapmalıdır. Bundan əlavə, Proqramın İcraçı Agentliyi bütün fəaliyyət obyektlərində işlərin müvəffəqiyyətlə həyata keçirilməsini, Proqramın məqsədini və nəticələrini təhlükəyə məruz qoya biləcək hər hansı bir şərait barədə də KfW-yə vaxtında məlumat verməlidir. Layihə fiziki cəhətdən tamamlandığı və istifadəyə verildiyi vaxt, lakin ən gec zəmanət müddəti başa çatmazdan əvvəl Proqramın İcraçı Agentliyi həyata keçirilmiş

tədbirlər barədə yekun hesabatı KfW-yə təqdim etməlidir. İşlərin vəziyyəti barədə ilk hesabat proqramın həyata keçirilməsinə başlandıqdan üç ay sonra təqdim edilməlidir. Hesabatlar yoxlama dövrü başa çatdıqdan sonra iki həftədən gec olmayaraq KfW tərəfindən qəbul edilməlidir. Hesabatın altında məsləhətçinin də imzası olmalıdır.

1.2. Proqramın İcraçı Agentliyi məsləhətçiyə işlərin inkişaf vəziyyəti barədə hesabatları, yaxud yekun hesabat məruzələrini hazırlamağı tapşırıbsa, Proqramın İcraçı Agentliyi bu hesablara rəy verəcək, yaxud onların mətni (məzmunu) ilə razılaşdığını imzası ilə təsdiq edəcəkdir.

2. Digər şərtlər

2.1. Proqramın İcraçı Agentliyi yuxarıda qeyd olunan, yaxud əlavə edilmiş təlimatlarda göstərilən rəy və təsdiqetmənin bildirilməsi üçün KfW-yə, lazım olan bütün sənədləri baxılmasına lazımı qədər vaxt qalsın deyə, kifayət qədər tez göndərməlidir.

2.2. Proqramın İcraçı Agentliyi Layihə üçün məlumat-bildiriş lövhələri təşkil edəcək və həmin lövhələrdə ən azı aşağıdakı sözlər yazılacaqdır:

“Azərbaycan Respublikasının inkişaf layihəsi - Almaniya Federativ Respublikasının KfW təşkilatı vasitəsilə maliyyələşdirilir”.

Almaniya Səfirliyi tərəfindən veriləcək layihənin loqotipi layihənin lövhəsində yerləşdiriləcəkdir.

2.3. Yuxarıdakı şərtlər Layihənin həyata keçirilməsi, yaxud bu Maliyyələşdirmənin yerinə yetirilməsi baxımından faydalı olacağı təqdirdə istənilən vaxt tərəflərin birgə razılığı əsasında dəyişdirilə, yaxud modifikasiya edilə bilər. Bütün digər hallarda Maliyyələşdirmənin 5.2 və 7-ci maddələrində nəzərdə tutulan şərtlər müvafiq şəkildə bu Razılaşmaya şamil ediləcəkdir.

Bu Razılaşma hər biri Azərbaycan və ingilis dillərində olmaqla iki əsl nüsxədə imzalanmışdır, bütün mətnlər eyni qüvvəyə malikdir. Bu Razılaşma müddəalarının təfsirində fikir ayrılığı yarandığı təqdirdə ingilis dilində olan mətndən istifadə ediləcəkdir.

Azərbaycan Respublikası adından

Ekologiya və Təbii
Energetika
Sərvətlər Nazirliyi

Maliyyə Nazirliyi

Sənaye və
Nazirliyi

Bakı, _____ 200 -ci il

FİTOSANİTAR NƏZARƏTİ HAQQINDA

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Bu Qanun Azərbaycan Respublikasının ərazisində fitosanitar nəzarətinin təşkilinin və həyata keçirilməsinin hüquqi əsaslarını müəyyən edir, bitki mühafizəsi və karantini sahəsində fəaliyyət göstərən subyektlər arasındakı münasibətləri tənzimləyir.

I f ə s i l **ÜMUMİ MÜDDƏALAR**

Maddə 1. Əsas anlayışlar

1.0. Bu Qanunda istifadə olunan əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

1.0.1. fitosanitar nəzarəti - bitki mühafizəsi və karantini, pestisidlərin, bioloji preparatların və digər bitki mühafizə vasitələrinin istifadəsi sahəsində dövlət nəzarətinin həyata keçirilməsi;

1.0.2. bitki karantini - bitki və bitkiçilik məhsullarında karantin tətbiq edilən zərərli orqanizmlərin ölkə ərazisinə daxil olmasının və yayılmasının qarşısının alınmasına yönəldilmiş tədbirləri nəzərdə tutan hüquqi rejim;

1.0.3. bitki mühafizəsi - bitki və bitkiçilik məhsullarının zərərli orqanizmlərdən mühafizəsi məqsədilə kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsi;

1.0.4. bitki - toxum və genetik material da daxil olmaqla, canlı bitkilər və onların hissələri;

1.0.5. bitkiçilik məhsulları - dən də daxil olmaqla, emal olunmamış bitki mənşəli materiallar, habelə öz təbiətinə və ya emal üsuluna görə zərərli orqanizmlərin məskunlaşması və yayılması riskini yarada bilən ilkin emal olunmuş bitki mənşəli məhsullar;

1.0.6. zərərli orqanizm - bitki və bitkiçilik məhsullarına zərər vuran heyvanların, bitkilərin və ya xəstəlik törədən mikroorqanizmlərin hər hansı növü, növün dəyişmiş forması, yaxud bioloji tipi (bitki xəstəlikləri, zərərvericiləri və alaq otları);

1.0.7. karantin tətbiq edilən zərərli orqanizm - ərazidə hələlik mövcud olmayan və yaxud mövcud olaraq məhdud dairədə yayılmış və rəsmi mübarizə obyektinə çevrilmiş, ətraf mühitə, ərazinin iqtisadiyyatına və əhəlinin sağlamlığına potensial təhlükə yaradan zərərli orqanizm;

1.0.8. karantin nəzarətində olan material - zərərli orqanizmlərin məskunlaşmasına (gizlənməsinə) və yayılmasına şərait yaradan, fitosanitar tədbirlərin aparılmasını tələb edən (xüsusilə beynəlxalq yükdaşımalar zamanı) bitki və bitkiçilik məhsulları, onların saxlanma yeri, qablaşdırma materialı, nəqliyyat vasitələri, torpaq və hər hansı digər orqanizm, obyekt, yük;

1.0.9. bitki mühafizə vasitələri - bitki və bitkiçilik məhsullarının zərərli orqanizmlərdən qorunması məqsədilə istifadə olunan pestisidlər, bioloji preparatlar, canlı faydalı orqanizmlər və texniki vasitələr;

1.0.10. pestisidlər - zərərli orqanizmlərə qarşı mübarizə məqsədilə istifadə edilən zərərli kimyəvi maddələr;

1.0.11. aqrokimyəvi maddələr - torpaqların münbitliyinin artırılması, bitkilərin məhsuldarlığının yüksəldilməsi və məhsulun keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması üçün tətbiq edilən üzvi, mineral və bakterial gübrələr, kimyəvi meliorantlar, bitkilərin boy artımı stimulyatorları və digər maddələr;

1.0.12. fitosanitar sertifikatı - Beynəlxalq Bitki Karantini və Mühafizəsi Konvensiyasına uyğun olaraq nümunəvi forma əsasında hazırlanmış və təsdiq olunmuş bitki və bitkiçilik məhsullarının fitosanitar vəziyyəti barədə rəsmi sənəd.

Maddə 2. Fitosanitar nəzarəti haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi

2.1. Fitosanitar nəzarəti haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasından, bu Qanundan, Azərbaycan Respublikasının digər qanunlarından və onlara uyğun olaraq qəbul edilmiş normativ hüquqi aktlardan, habelə Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdən ibarətdir.

2.2. Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdə fitosanitar nəzarəti sahəsində müəyyən edilmiş qaydalar bu Qanunda nəzərdə tutulmuş qaydalardan fərqli olduqda beynəlxalq müqavilələrin qaydaları tətbiq edilir.

Maddə 3. Fitosanitar nəzarətinin əhatə dairəsi

3.0. Fitosanitar nəzarəti aşağıdakıları əhatə edir:

3.0.1. hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən fitosanitar nəzarəti qanunvericiliyinin tələblərinə əməl olunmasını;

3.0.2. Azərbaycan Respublikasının ərazisinə başqa dövlətlərdən karantin tətbiq edilən zərərli orqanizmlərin daxil olmasının və yayılmasının qarşısını almaq üçün fitosanitar tədbirlərin təşkilini və həyata keçirilməsini;

3.0.3. bitki və bitkiçilik məhsullarının istehsalı, tədarükü, satışı, saxlanması və daşınması zamanı fitosanitar qaydalarına və normativlərinə əməl edilməsini;

3.0.4. fitosanitar nəzarətində olan karantin obyektlərinin təhlükəsizliyinə nəzarət edilməsini, zərərli orqanizmlərlə sirayətlənmənin başvermə və yayılma səbəbləri və şəraiti üzrə müşahidənin aparılmasını, onların qarşısının alınması və ləğvi üçün icrası məcburi olan fitosanitar tədbirlərin müəyyən edilməsini və həyata keçirilməsini;

3.0.5. dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına alınmış pestisidlərin, o cümlədən onların ehtiyatı da nəzərə alınmaqla bölgüsünü, saxlanmasını, daşınmasını və istifadəsini;

3.0.6. pestisidlərin, bioloji preparatların və digər bitki mühafizə vasitələrinin istehsalı, idxalı, ixracı, saxlanması, satışı və tətbiqi ilə məşğul olan hüquqi və fiziki şəxslərin fəaliyyətini;

3.0.7. qanunvericilikdə nəzərdə tutulan digər məsələləri.

Maddə 4. Fitosanitar nəzarətində olan karantin obyektləri

4.0. Fitosanitar nəzarətində olan karantin obyektləri aşağıdakılardır:

4.0.1. siyahısı qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən olunmuş bütün növ bitkilər və bitkiçilik məhsulları;

4.0.2. canlı göbələklərin, bakteriyaların, virusların, nematodların, gənələrin, həşəratların və bitki xəstəlikləri törədicilərinin kolleksiyaları, onların zərər vurduğu bitki nümunələri, habelə bitki herbariləri və kolleksiyaları;

4.0.3. zərərli orqanizmlərin daşıyıcısı olan kənd təsərrüfatı maşınları və alətləri, nəqliyyat vasitələri, bütün növ qab və qablaşdırma materialları, bitki və bitkiçilik məhsullarından hazırlanmış sənaye-məişət malları və məmulatları, torf, kompost, digər üzvi gübrələr, torpaq və torpaq monolitləri və nümunələri;

4.0.4. bitki və bitkiçilik məhsullarının istehsalı, emalı, tədarükü, saxlanması, satışı yerləri, kənd təsərrüfatı və meşə sahələri, həyətyanı və bağ sahələri, qeyri-kənd təsərrüfatı torpaqları.

Maddə 5. Fitosanitar nəzarətinin əsas prinsipləri

5.1. Azərbaycan Respublikasında fitosanitar nəzarəti bitki mühafizəsi və karantini sahəsində beynəlxalq standartların, qaydaların və tövsiyələrin tələblərinə uyğun qurulur və

aşağıdakı prinsiplərə əsaslanır:

5.1.1. əlaqələndirmə;

Bitki və bitkiçilik məhsullarının karantin tətbiq edilən zərərli orqanizmlərdən mühafizəsinə yönəldilmiş fitosanitar tədbirlər beynəlxalq əməkdaşlıq çərçivəsində vahid metodika üzrə hazırlanmalı və tətbiq edilməlidir.

5.1.2. ekvivalentlik;

Bitki və bitkiçilik məhsullarının beynəlxalq ticarəti zamanı ölkədə mövcud olan fitosanitar vəziyyət və həyata keçirilən fitosanitar tədbirlər barədə xarici dövlətlərə obyektiv məlumat verilməli, həmin ölkələrdə tətbiq olunan fitosanitar tədbirlərin hüquqi qüvvəsinin bərabərliyi qəbul edilməlidir.

5.1.3. şəffaflıq;

Fitosanitar nəzarəti sahəsində Azərbaycan Respublikasında qəbul edilmiş normativ hüquqi aktlar, habelə onlara edilmiş dəyişikliklər və əlavələr barədə müvafiq beynəlxalq təşkilatlar məlumatlandırılmalı və həyata keçirilən fitosanitar tədbirlər üzrə informasiya mübadiləsi aparılmalıdır.

5.1.4. Riskin qiymətləndirilməsi;

Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilən fitosanitar tədbirlər elmi dəlillərə əsaslanmalı, müvafiq beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən işlənilib hazırlanmış riskin qiymətləndirilməsi texnikasını, istehsal, emal, nəzarət, ekspertiza və sınaq metodlarını nəzərə almalı, karantin tətbiq edilən zərərli orqanizmlərin ölkə ərazisinə daxil olması, məskunlaşması, yayılması və dövlət sərhədindən kənara çıxması riskini minimuma endirməli, insanların, ətraf mühitin və ərazinin iqtisadiyyatının təhlükəsizliyini təmin etməlidir.

5.1.5. Fitosanitar mühafizənin səviyyəsinin müəyyənləşdirilməsi;

Bitki və bitkiçilik məhsullarının zərərli orqanizmlərdən qorunmasını təmin etmək məqsədilə fitosanitar mühafizənin səviyyəsinin konsepsiyası müəyyən olunmalı, tətbiqində daimilik, sabitlik və ardıcılıq təmin edilməli, tətbiqi qaydaları beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmalı, əsassız və ya özünü doğrultmayan məhdudiyətlərə və fərqliliyə yol verilməməlidir.

5.1.6. Regional şəraitə uyğunlaşma;

Regionun fitosanitar vəziyyəti və xüsusiyyətləri qiymətləndirilərkən bitki və bitkiçilik məhsulları idxal və ixrac edən ölkələrin coğrafi mövqeyi, ekosistemləri, epidemioloji nəzarət faktorları, habelə fitosanitar tədbirlərin səmərəliliyi, əraziyə xas olan bitki xəstəliklərinin və zərərvericilərinin mövcudluğu, yayılma səviyyəsi, məhv etmə və nəzarət proqramları nəzərə alınmalı, fitosanitar mühafizənin səviyyəsini müəyyənləşdirən konsepsiyaları tanınmalıdır.

5.2. Fitosanitar nəzarətinin digər prinsipləri bitki mühafizəsi və karantini sahəsində Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi və tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrin şərtləri ilə müəyyən olunur.

İ I f ə s i l

FİTOSANİTAR NƏZARƏTİNİN TƏŞKİLİ

Maddə 6. Fitosanitar nəzarətinin təşkilinin istiqamətləri

6.1. Azərbaycan Respublikasının ərazisində fitosanitar nəzarətində olan karantin obyektlərinin mühafizəsinə yönəldilmiş fitosanitar nəzarəti aşağıdakı istiqamətlər üzrə təşkil edilir:

6.1.1. ölkə ərazisini karantin tətbiq edilən zərərli orqanizmlərdən qorumaq və onların mənbələrini vaxtında aşkar etmək məqsədilə karantin nəzarətində olan materiallarda müntəzəm

olaraq müşahidələr aparılması, fitosanitar ekspertizaları keçirilməsi və profilaktik tədbirlər görülməsi;

6.1.2. bitki və bitkiçilik məhsullarında zərərli orqanizmlərin kütləvi yayılmasının qarşısının alınmasına, xəstəliklərin aradan qaldırılmasına, məhsul itkisinə yol verilməməsinə, ətraf mühitin və əhalinin sağlamlığının, habelə flora və faunanın pestisidlərin, digər zərərli kimyəvi maddələrin zərərli təsirindən qorunmasına yönəldilmiş bitki mühafizəsi tədbirlərinin həyata keçirilməsi;

6.1.3. fitosanitar nəzarətində olan karantin obyektlərində karantin tətbiq edilən zərərli orqanizmlər aşkar olunduqda müvafiq ərazidə karantin rejiminin tətbiq edilməsi, hüquqi şəxslərə və əhaliyə bu barədə məlumat verilməsi, habelə zərərli orqanizmlərlə mübarizə aparılması məqsədilə karantin məhdudiyyətlərinin müəyyən edilməsi və fitosanitar tədbirlərin həyata keçirilməsi.

6.2. Azərbaycan Respublikasının ərazisində fitosanitar nəzarətində olan karantin obyektlərinin mühafizəsinə yönəldilmiş profilaktik tədbirlərin görülməsi, bitki mühafizəsi tədbirlərinin həyata keçirilməsi və bitki karantininin tətbiq edilməsi qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən olunur.

Maddə 7. Fitosanitar nəzarəti sahəsində dövlətin vəzifələri

7.0. Fitosanitar nəzarəti sahəsində dövlətin vəzifələri aşağıdakılardır:

7.0.1. fitosanitar nəzarəti sahəsində dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərini müəyyən etmək və normativ hüquqi aktlar qəbul etmək;

7.0.2. bitki mühafizəsi üzrə respublika və regional əhəmiyyətli texnoloji reqlamentlər və proqramlar hazırlamaq və təsdiq etmək;

7.0.3. dövlət fitosanitar nəzarəti xidmətini təşkil etmək, onun əsasnaməsini və strukturunu təsdiq etmək;

7.0.4. fitosanitar nəzarəti sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığı həyata keçirmək;

7.0.5. dövlət fitosanitar nəzarəti xidmətinin maliyyələşdirilməsi, inzibati və maddi-texniki təchizatının yaxşılaşdırılması və bu sahəyə investisiya qoyuluşu məsələlərini həll etmək;

7.0.6. Azərbaycan Respublikasında aşkar edilməyən, məhdud dairədə yayılmış və ölkə üçün potensial təhlükə törədə bilən karantin tətbiq edilən zərərli orqanizmlərin siyahısını təsdiq etmək;

7.0.7. dövlət fitosanitar nəzarəti xidmətinin beynəlxalq təşkilatların tələbləri və tövsiyələri əsasında formalaşdırılması, bu sahədə istifadə olunan normativ sənədlərin beynəlxalq normalara uyğunlaşdırılması üçün lazımi tədbirlər görmək;

7.0.8. dövlət fitosanitar nəzarəti xidmətinin işini digər dövlət orqanları ilə əlaqələndirmək;

7.0.9. qeyri-dövlət fitosanitar xidmətinin fəaliyyətinə dövlət nəzarətini həyata keçirmək.

Maddə 8. Dövlət fitosanitar nəzarəti xidməti

8.1. Dövlət fitosanitar nəzarəti xidməti bitki mühafizəsi və karantini, pestisidlərin, bioloji preparatların, digər bitki mühafizə vasitələrinin istifadəsi sahəsində dövlət nəzarətini həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanıdır.

8.2. Dövlət fitosanitar nəzarəti xidmətini Azərbaycan Respublikasının və Naxçıvan Muxtar Respublikasının fitosanitar nəzarəti sahəsində fəaliyyət göstərən müvafiq icra hakimiyyəti orqanları və tabeliyində olan təşkilatlar təşkil edir.

8.3. Dövlət fitosanitar nəzarəti xidmətinin müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş səlahiyyətli vəzifəli şəxsləri baş dövlət fitosanitar müfəttişləri, baş dövlət

fitosanitar müfəttişlərinin müavinləri və dövlət fitosanitar müfəttişləri hesab edilirlər.

8.4. Dövlət fitosanitar nəzarəti xidmətinin işçiləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada fərqləndirici nişanı olan geyim forması və xüsusi vəsiqələr ilə təmin edilirlər.

Maddə 9. Dövlət fitosanitar nəzarəti xidmətinin vəzifələri

9.0. Dövlət fitosanitar nəzarəti xidmətinə həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının vəzifələri aşağıdakılardan ibarətdir:

9.0.1. bitki və bitkiçilik məhsulları saxlanılan anbarlarda, bazarlarda, həyətyanı sahələrdə, fərdi və kollektiv bağ və bostan sahələrində, torpaqlarda, xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərində və obyektlərində fitosanitar vəziyyəti araşdırmaq, müayinələr, müşahidələr aparmaq, profilaktik və bitki mühafizəsi tədbirləri həyata keçirmək;

9.0.2. pestisidlərin və bioloji preparatların istehsalına dair proqramlar hazırlamaq və onların bitkiçilikdə tətbiqi və dövriyyəsi qaydalarını, bitki mühafizəsi, o cümlədən fitosanitar nəzarəti üzrə proqramların və normativ sənədlərin layihələrini hazırlayıb təsdiq olunmaq üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarına təqdim etmək;

9.0.3. qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada müvafiq fəaliyyət sahələrində ekspertiza, tədqiqat və qiymətləndirmə işlərinin aparılmasını, fitosanitar nəzarətində olan karantin obyektlərinə baxış keçirilməsini, həmçinin nümunələr götürülüb yoxlanılmasını həyata keçirmək;

9.0.4. fitosanitar nəzarətində olan karantin obyektlərində zərərli orqanizmləri vaxtında aşkar etmək, onların təcrid edilməsi və ləğvi üçün müvafiq tədbirlər görmək;

9.0.5. Azərbaycan Respublikasının ərazisində karantin tətbiq edilən zərərli orqanizmlərin yayılmasının qarşısını almaq, onların mənbələrini ləğv etmək üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş karantin və digər məhdudiyyətlərin qoyulması barədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanları qarşısında vəsatət qaldırmaq;

9.0.6. karantin tətbiq edilən zərərli orqanizmlərin siyahısını hazırlamaq və müəyyən edilmiş ərazidə karantin rejiminin tətbiq edilməsi və götürülməsi barədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarına təkliflər vermək;

9.0.7. Azərbaycan Respublikasının ərazisində bitkilərin zərərli orqanizmlərlə sirayətlənmə dərəcəsini, onların əmələgəlmə səbəblərini müəyyənləşdirmək, kütləvi çoxalması və yayılması barədə məlumatlar əldə etmək, müşahidələr aparmaq, aqroekosistemlərdə fitosanitar vəziyyəti sabitləşdirmək və nəzarətdə saxlamaq üçün dövlət proqramlarının hazırlanmasında və həyata keçirilməsində iştirak etmək;

9.0.8. karantin nəzarətində olan materialların zərərli orqanizmlərdən mühafizəsi, pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin toksikoloji təsirinin və ətraf mühitin çirklənməsinin qarşısının alınması, habelə keyfiyyətini itirmiş və istifadəsi qadağan olunmuş zəhərli kimyəvi maddələrin zərərsizləşdirilməsi üçün müvafiq dövlət orqanları ilə birgə tədbirlər görmək;

9.0.9. pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin dövlət sınağının və qeydiyyatının aparılmasında və istifadəsinə icazə verilmiş preparatların siyahısının hazırlanmasında iştirak etmək;

9.0.10. fitosanitar nəzarəti üçün dövlət büdcəsində müvafiq vəsaitlərin nəzərdə tutulmasına dair təkliflər vermək, ayrılmış vəsaitin səmərəli istifadəsini təmin etmək məqsədilə müvafiq proqramlar və xərclər smetalarını tərtib edib müvafiq icra hakimiyyəti orqanına təqdim etmək;

9.0.11. Azərbaycan Respublikasının ərazisində bitki mühafizəsi və karantini tədbirlərinin

elmi-praktik əsaslarla həyata keçirilməsini təmin etmək və bu sahədə kadrların hazırlanması və ixtisaslarının artırılması ilə bağlı zəruri tədbirlər görmək;

9.0.12. fitosanitar nəzarəti sahəsində Azərbaycan Respublikasının qoşulduğu beynəlxalq müqavilələrdə nəzərdə tutulan öhdəlikləri yerinə yetirmək və səlahiyyətləri daxilində xarici ölkələrin müvafiq qurumları ilə və beynəlxalq təşkilatlarla qarşılıqlı əlaqələr qurmaq;

9.0.13. qanunvericilikdə nəzərdə tutulan digər vəzifələri yerinə yetirmək.

Maddə 10. Dövlət fitosanitar nəzarəti xidmətinin hüquqları

10.0. Dövlət fitosanitar nəzarəti xidmətini həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının aşağıdakı hüquqları vardır:

10.0.1. fitosanitar nəzarəti sahəsində dövlət nəzarətini həyata keçirmək və bu sahədə qanunvericiliyin pozulması hallarının aradan qaldırılmasına yönəldilmiş tədbirlər görmək;

10.0.2. qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada hüquqi və fiziki şəxslərin obyektlərinə daxil olmaq üçün onlara müraciət etmək, obyektin fitosanitar vəziyyəti və karantin nəzarətində olan materiallar barədə lazımı məlumat almaq və həmin materialların sənədləri ilə tanış olmaq;

10.0.3. qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydalara uyğun olaraq bitki və bitkiçilik məhsullarının idxalı və ixracına, təkrar ixracına, Azərbaycan Respublikasının ərazisində ~~transit~~ daşınmasına və dövriyyəsinə idxal karantin icazəsi, təkrar ixracat fitosanitar sertifikatı və fitosanitar sertifikatları vermək;

10.0.4. fitosanitar nəzarətində olan karantin obyektlərinə öz səlahiyyətləri daxilində rəy vermək;

10.0.5. sanitariya-gigiyena qaydalarına və təhlükəsizlik texnikasının tələblərinə uyğun olmayan anbarlarda və satış yerlərində bitki mühafizə vasitələrinin saxlanılmasını və satışını qadağan etmək;

10.0.6. pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin idxalı, ixracı, istehsalı, saxlanması, satışı və tətbiqi ilə məşğul olan hüquqi və fiziki şəxslərin müvafiq icra hakimiyyəti orqanından alınmış məlumatla əsasən uçotunu aparmaq;

10.0.7. pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin satışı və istifadəsi ilə məşğul olan hüquqi və fiziki şəxslərdən təhlükəsizlik qaydalarına riayət edilməsini, ətraf mühitin çirklənməsinə yol verilməməsinə və çirklənmənin ləğv edilməsini tələb etmək, istifadəyə yararsız və yüksək toksiki xassəyə malik preparatların istifadəsinin qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada qadağan edilməsi və dövriyyədən çıxarılıb məhv edilməsi haqqında qərar qəbul etmək;

10.0.8. fitosanitar nəzarəti sahəsində qanunvericiliyin pozulmasının qarşısını almaq məqsədilə hüquqi və fiziki şəxslərə qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada məhdudiyyət qoymaq, xəbərdarlıq etmək və profilaktik tədbirlər görmək;

10.0.9. qanunvericiliyə uyğun olaraq dövlət sınağından keçməmiş, qeydiyyatda alınmamış, habelə istifadəsi qadağan olunmuş pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin istehsalının, satışının, idxalının və ixracının qarşısının alınması üçün öz səlahiyyətləri daxilində müvafiq tədbirlər görmək;

10.0.10. bitki və bitkiçilik məhsullarında, torpaqda, suda və ətraf mühit obyektlərində pestisidlərin, digər zəhərli kimyəvi maddələrin və onların birləşmələrinin qalıq miqdarına qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada dövlət nəzarətini həyata keçirmək;

10.0.11. torpaq istifadəçiləri tərəfindən aqrotexniki, kimyəvi, bioloji və digər tədbirlərin aparılmasına, bitki mühafizə vasitələrinin istifadəsi reqlamentinə riayət olunmasına nəzarəti həyata keçirmək;

10.0.12. karantin tətbiq edilən zərərli orqanizmlərin ölkə daxilində bir ərazidən digər əraziyə yayılmasının qarşısını almaq, həmin ərazidə fitosanitar tədbirləri həyata keçirmək üçün karantin postlarının qoyulması, onların sayı və yerləşməsi barədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarına təkliflər vermək;

10.0.13. fitosanitar nəzarəti sahəsində qanunvericiliyin pozulmasına görə hüquqi və fiziki şəxslərin məsuliyyətə cəlb olunması üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada öz səlahiyyətləri daxilində müvafiq tədbirlər görmək;

10.0.14. fitosanitar xidmətinə dair təlimat, göstəriş, tövsiyə və qaydaların, uçot, hesabat, akt və protokol formalarının, idxal icazəsi sənədlərinin, sertifikatların və digər normativ sənədlərin qanunvericilikdə nəzərdə tutulan qaydada və müvafiq beynəlxalq təşkilatların tələblərinə uyğun hazırlanmasını və nəşr edilməsini təmin etmək;

10.0.15. ölkə ərazisinin fitosanitar vəziyyəti barədə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada müvafiq icra hakimiyyəti orqanına hesabat vermək;

10.0.16. fitosanitar tədbirlərinə ayrılan məqsədli dövlət vəsaitinə sərəncam vermək;

10.0.17. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulan digər hüquqları həyata keçirmək.

Maddə 1 1. Dövlət fitosanitar müfəttişlərinin səlahiyyətləri

11.1. Dövlət fitosanitar müfəttişlərinin aşağıdakı səlahiyyətləri vardır:

11.1.1. qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada (dövlət sərhədinin buraxılış məntəqələrində istisna olmaqla) bitki və bitkiçilik məhsullarının istehsalı, emalı, tedarüku, saxlanması və satışı ilə məşğul olan hüquqi və fiziki şəxslərin obyektlərinə, habelə dəniz və hava limanlarına, dəmir yolu stansiyalarına, poçtamlara, elevatorlara, anbarlara, gəmilərə, mülki təyyarələrə, qatarlara və digər nəqliyyat vasitələrinə, bazarlara, elmi tədqiqat və sort-sınaq sahələrinə daxil olmaq və fitosanitar müayinələrin keçirilməsi üçün aidiyyəti dövlət orqanlarına, hüquqi və fiziki şəxslərə müraciət etmək;

11.1.2. Azərbaycan Respublikasına gətirilmiş və respublikadan aparılması nəzərdə tutulan karantin nəzarətində olan materiallara qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada fitosanitar karantin baxışı keçirmək və laboratoriya ekspertizasını aparmaq;

11.1.3. karantin nəzarətində olan materialları qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hallarda və qaydada saxlamaq, onların dövriyyədən çıxarılması, zərərsizləşdirilməsi və ya məhv edilməsi üçün tədbir görmək.

11.2. Dövlət fitosanitar müfəttişləri fitosanitar nəzarətində olan karantin obyektlərində fitosanitar nəzarəti keçirərkən öz səlahiyyətləri daxilində aşağıdakı məsələlər barədə qərarlar qəbul edirlər:

11.2.1. fitosanitar nəzarəti qanunvericiliyinin tələblərinin pozulmasının aradan qaldırılması;

11.2.2. fitosanitar nəzarətində olan karantin obyektlərində qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada fitosanitar ekspertizası və diaqnostikasını aparması;

11.2.3. aqroekosistemlərdə karantin tətbiq edilən zərərli orqanizmlərin daşıyıcısı olan obyektlərin zərərsizləşdirilməsi;

11.2.4. fitosanitar ekspertizasının nəticələri və ya laboratoriya müayinələri ilə təhlükəliliyi sübut edilmiş bitki və bitkiçilik məhsullarının qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada saxlanması, zərərsizləşdirilməsi, təkrar emalı, götürülməsi və ya məhv edilməsi;

11.2.5. müvafiq qaydada qeydiyyatdan keçməyən, standartlara və texniki şərtlərin tələblərinə cavab verməyən, mənşəyi məlum olmayan, saxta və keyfiyyətsiz pestisidlərin, bioloji

preparatların, digər bitki mühafizə vasitələrinin qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada götürülməsi və ya məhv edilməsi;

11.2.6. bitki və bitkiçilik məhsullarının istehsalı ilə məşğul olan hüquqi və fiziki şəxslərə bitki mühafizəsi məsələlərinə, pestisidlərin, bioloji preparatların və digər bitki mühafizə vasitələrinin istifadəsi, saxlanması və daşınması texnologiyasına və reqlamentinə dair tövsiyələr verilməsi;

11.2.7. bitki mühafizəsi tədbirlərinin mövcud təlimat və tövsiyələrin, texnologiya və reqlamentlərin pozulması ilə aparıldığı hallarda bu tədbirlərin həmin nöqsanlar aradan qaldırılana qədər dayandırılması;

11.2.8. bitkilərin zərərli orqanizmlərlə sirayətlənmək təhlükəsi müəyyən edildikdə, bu təhlükəni yaradan subyektlər barədə tədbirlər görülməsi üçün aidiyyəti dövlət orqanlarına müraciət edilməsi;

11.2.9. sanitariya-gigiyena tələblərinə və təhlükəsizlik texnikasına uyğun olmayan anbar və digər istehsal binalarının pestisidlərin, bioloji preparatların və digər bitki mühafizə vasitələrinin, dərmanlanmış toxum və əkin materiallarının saxlanması üçün istifadə olunmasına yol verilməməsi;

11.2.10. fitosanitar nəzarəti qanunvericiliyinin pozulmasında təqsirkar olan hüquqi və fiziki şəxslərin qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada məsuliyyətə cəlb edilməsi üçün müvafiq tədbirlərin görülməsi.

11.3. Dövlət fitosanitar müfəttişlərinin qərarlarının və göstərişlərinin hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən icra edilməsi məcburidir.

11.4. Dövlət fitosanitar müfəttişlərinin icrası məcburi olan qərarlarının və göstərişlərinin forması, onların tərtib edilməsi və verilməsi qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

11.5. Dövlət fitosanitar müfəttişləri Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq fəaliyyət göstərirlər.

Maddə 1 2. Hüquqi və fiziki şəxslərin fitosanitar nəzarəti sahəsində vəzifə və öhdəlikləri

12.1. Hüquqi və fiziki şəxslərin fitosanitar nəzarəti sahəsində vəzifə və öhdəlikləri aşağıdakılardır:

12.1.1. zərurət olduğu hallarda öz ərazilərində və obyektlərində müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müraciətinə əsasən fitosanitar nəzarəti və baxışının keçirilməsi və fitosanitar nəzarətində olan karantin obyektlərinin və ya bitki mühafizə vasitələrinin təqdim edilməsi üçün lazımi şərait yaratmaq;

12.1.2. bitki mühafizə vasitələrinin saxlanmasında, daşınmasında, istifadə edilməsində və zərərsizləşdirilməsində qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydalara riayət etmək, ətraf mühitin zərərli kimyəvi maddələrlə çirklənməsinə yol verməmək;

12.1.3. karantin tətbiq edilən zərərli orqanizmlərin yayılmasının qarşısını almaq və ya məhdudlaşdırmaq üçün fitosanitar tədbirlərin qanunvericiliyə uyğun yerinə yetirilməsini təmin etmək;

12.1.4. fitosanitar tədbirlərin yerinə yetirilməsi üçün dövlət fitosanitar müfəttişləri tərəfindən verilmiş qərarlara və göstərişlərə əməl etmək;

12.1.5. fəaliyyət göstərdikləri ərazilərdə və digər yerlərdə karantin tətbiq edilən zərərli orqanizmlərin mövcudluğu barədə dövlət fitosanitar nəzarəti xidmətinə vaxtında məlumat vermək;

12.1.6. karantin nəzarətində olan materialların xüsusi təyin edilmiş yerlərdən kənarında

zərərsizləşdirilməsinə yol verməmək;

12.1.7. fitosanitar nəzarətinə olan karantin obyektlərinin zərərsizləşdirilməsi və təmizlənməsi zərurəti yarandığı hallarda bu tədbirlərin görülməsi üçün köməkçi işçilər ayırmaq;

12.1.8. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə fitosanitar nəzarəti sahəsində nəzərdə tutulan digər vəzifə və öhdəlikləri yerinə yetirmək.

12.2. Hüquqi və fiziki şəxslər fitosanitar tədbirlərin həyata keçirilməsinə kömək göstərilməsi üçün öz vəsaitləri hesabına məqsədli fondlar yarada bilərlər.

III f ə s i l

FİTOSANİTAR TƏDBİRLƏR

Maddə 13. İdxal olunmuş məhsullara tətbiq edilən fitosanitar tədbirlər

13.1. Azərbaycan Respublikasının ərazisinə başqa dövlətlərdən zərərli orqanizmlərin daxil olmasının və yayılmasının qarşısını almaq məqsədilə qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada fitosanitar nəzarəti məntəqələri təşkil edilir. Fitosanitar nəzarəti məntəqələrinin yerləşdirilməsi və fəaliyyəti müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada (dövlət sərhədinin buraxılış məntəqələrində istisna olmaqla) həyata keçirilir. Bu məntəqələr öz fəaliyyətini qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada aidiyyəti orqanlarla əlaqələndirir. Azərbaycan Respublikası dövlət sərhədinin buraxılış məntəqələrindən keçirilən mallar üzərində fitosanitar nəzarətini gömrük orqanları həyata keçirirlər.

13.2. İdxal olunan bitki və bitkiçilik məhsullarının müvafiq sənədlərlə müşayiət olunmadığı və zərərli orqanizmlərlə sirayətlənməsi riski mövcud olduğu halda onların ölkə ərazisinə daxil olmasının və yayılmasının qarşısının alınması məqsədi ilə gömrük orqanları dövlət fitosanitar nəzarəti xidmətinə məlumat verməlidir. Dövlət fitosanitar nəzarəti xidməti öz növbəsində aşağıdakı fitosanitar tədbirləri həyata keçirir:

13.2.1. analiz (test), müayinə, məhsulun saxlanması və məhv edilməsi məqsədi ilə bitki və bitkiçilik məhsullarını, digər karantin nəzarətinə olan materialları ölkə daxilində yerləşən fitosanitar nəzarəti məntəqələrində saxlamaq, geri qaytarmaq və onların idxalına məhdudiyətlər qoymaq;

13.2.2. bitki və bitkiçilik məhsullarının respublikaya gətirilməsini qadağan etmək və ya məhdudlaşdırmaq.

13.3. Azərbaycan Respublikasının ərazisindən tranzit kimi istifadə edildikdə bu Qanunun 11.1.1-ci maddəsində göstərilən tədbirlər o halda tətbiq edilə bilər ki, onlar texniki cəhətdən əsaslandırılınsın və zərərli orqanizmlərin əraziyə daxil olmasının və yayılmasının qarşısının alınması zərurəti yaranmış olsun.

13.4. Azərbaycan Respublikasının ərazisi üçün ciddi təhlükə yaradan karantin tətbiq edilən zərərli orqanizmlər aşkar edildikdə müvafiq təxirəsalınmaz tədbirlər görülür və bu barədə əlaqədar beynəlxalq təşkilatlara məlumat verilir.

13.5. Zərərli orqanizmlərlə sirayətlənməsi riskinin mövcud olduğu müəyyən edildiyi halda dövlət fitosanitar nəzarəti xidməti tərəfindən idxal edənə aşağıdakılar barədə yazılı bildiriş verilir:

13.5.1. yüklərin fitosanitar nəzarəti məntəqəsinə aparılaraq karantin rejiminin tətbiq olunması;

13.5.2. yüklərdən ekspertiza və analiz aparmaq məqsədilə nümunələr götürülməsi və nəticələr əldə olunanadək yükün saxlanması;

13.5.3. zərərsizləşdirmə zərurəti yarandığı hallarda yükün götürülməsi və zərərsizləşdirmə prosesindən sonra sahibinə qaytarılması;

13.5.4. zərərsizləşdirmə məqsədilə yükün boşaldılıb yenidən yüklənməsi;

13.5.5. yükün məhv edilməsinin zəruriliyi.

13.6. Karantin tətbiq edilən zərərli orqanizmlərlə sirayətlənmiş yük zərərsizləşdirildikdən sonra müəyyən olunmuş vaxt ərzində sahibi tərəfindən geri götürülmədikdə dövlət fitosanitar nəzarəti xidməti yükün məhv edilməsi barədə qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada qərar qəbul edə bilər.

13.7. Fitosanitar nəzarəti zamanı həyata keçirilən fitosanitar tədbirlərin xərci və məhv edilən yükün dəyərinin məsuliyyəti idxal edən üzərinə düşür.

13.8. Poçtamtlar vasitəsilə gətirilən bitki və bitkiçilik məhsulları, bitki mühafizə vasitələri və digər yüklər müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi məntəqələrdən (dövlət sərhədinin buraxılış məntəqələrində istisna olmaqla) qəbul edilir. Bu məntəqələrin siyahısı müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən razılaşdırılaraq təsdiq edilir və bitki mühafizəsi və karantini üzrə beynəlxalq təşkilatlara və yük göndərən ölkələrə sorğu əsasında məlumat verilir.

Maddə 1 4. İxrac edilən məhsulların sertifikatlaşdırılması

14.1. Azərbaycan Respublikasından ixrac edilən bitki və bitkiçilik məhsullarının beynəlxalq standartların tələblərinə uyğunluğunu təmin etmək məqsədilə fitosanitar sertifikatlaşdırılması aparılır.

14.2. Fitosanitar sertifikatlar və ya onların elektron əvəzediciləri beynəlxalq standartların tələbləri nəzərə alınmaqla tərtib edilməli və verilməlidir.

Fitosanitar sertifikatlarda təsdiq edilməmiş dəyişiklik və düzəlişlərin aparılmasına yol verilmir.

14.3. İxrac edilən bitki və bitkiçilik məhsullarına fitosanitar sertifikatları dövlət fitosanitar nəzarəti xidməti tərəfindən aşağıdakı hallarda verilir:

14.3.1. sertifikatın verilməsi üçün müraciət edildikdə və dövlət rüsumu ödənildikdə;

14.3.2. qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada tələb olunan müvafiq sənədlər təqdim olunduqda;

14.3.3. sertifikat verilməsi nəzərdə tutulan yüklər, baxış keçirilməsi və digər tədbirlərin aparılması üçün təqdim edildikdə;

14.3.4. göndərilən yüklər beynəlxalq standartların tələblərinə cavab verdikdə.

Maddə 1 5. Tranzit daşınan məhsullara tətbiq edilən fitosanitar tədbirlər

15.1. Karantin nəzarətində olan materialların Azərbaycan Respublikasının ərazisindən açılmadan, bölünmədən, digər yüklərlə qarışdırılmadan və yenidən qablaşdırılmadan başqa ölkələrə daşınması zamanı həmin yüklər üzərində qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada fitosanitar nəzarəti həyata keçirilir.

15.2. Gömrük orqanı dövlət sərhədinin buraxılış məntəqələrində tranzit daşınan bitki və bitkiçilik məhsullarına fitosanitar sertifikatı tələb edir və bu qanunun 13.2-ci maddəsində müəyyən olunan hallarda dövlət fitosanitar nəzarəti xidməti tərəfindən karantin nəzarətində olan materiallara və yüklərə fitosanitar tədbirləri tətbiq edilir.

15.3. Azərbaycan Respublikasının ərazisindən tranzit daşınan karantin nəzarətində olan materiallara aşağıdakı hallarda fitosanitar tədbirləri tətbiq olunmur:

15.3.1. bitki və bitkiçilik məhsulları zərərli orqanizmlərin yayılmaması üçün plomblanmış nəqliyyat vasitələri ilə və ya konteynerlərlə daşındıqda və beynəlxalq standartların tələblərinə uyğun qablaşdırıldıqda;

15.3.2. məhsul ixrac edən ölkə tərəfindən fitosanitar sertifikatı ilə təmin edildikdə.

I V f ə s i l

ZƏRƏRLİ ORQANİZMLƏRLƏ MÜBARİZƏ

Maddə 1 6. Ərazidə karantin elan olunması

16.1. Ölkə ərazisində karantin tətbiq edilən zərərli orqanizmlərin mövcudluğu təsdiq edildikdə onlarla mübarizə aparmaq məqsədilə dövlət fitosanitar nəzarəti xidməti həmin ərazidə karantin elan olunması barədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarına təklif verir.

16.2. Karantin rejiminin tətbiq olunduğu ərazinin hüdudları zərərli orqanizmlərin yayılma dərəcəsinə asılı olaraq müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən müəyyən edilir.

16.3. Ərazidə karantin rejiminin tətbiq edildiyi barədə məlumat dərhal rəsmi elan olunur və həmin ərazidə olan hüquqi şəxslərə və əhaliyə xəbərdarlıq edilir.

16.4. Ərazidə karantin elan olunması barədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarında aşağıdakı məlumatlar əks olunur:

16.4.1. karantin elan olunmasının səbəbləri;

16.4.2. karantin elan olunan ərazinin yeri və hüdudları;

16.4.3. karantin məhdudiyyətləri və fitosanitar tədbirlərinin siyahısı.

Maddə 1 7. Karantin elan olunan ərazilərdə tətbiq edilən məhdudiyyətlər və fitosanitar tədbirlər

17.1. Karantin elan olunan ərazilərdə aşağıdakı məhdudiyyətlər və fitosanitar tədbirləri tətbiq edilir:

17.1.1. zərərli orqanizmlərə qarşı dövlət fitosanitar nəzarəti xidmətinin müəyyən etdiyi bitki mühafizəsi tədbirlərinin həyata keçirilməsi;

17.1.2. karantin elan olunan ərazidən və ya həmin əraziyə, habelə ərazi daxilində bitki və bitkiçilik məhsullarının daşınmasına məhdudiyyətlərin qoyulması;

17.1.3. karantin tətbiq edilən zərərli orqanizmlərə həssas bitkilərin həmin ərazidə yenidən əkilməsinə qadağa qoyulması.

17.2. Dövlət fitosanitar nəzarəti xidməti məqsədəuyğun hesab etdiyi halda karantin elan olunan əraziyə bitişik ərazidə olan torpaq sahəsinin mülkiyyətçisinə (istifadəçisinə), müəyyən vaxt ərzində, öz ərazisində fitosanitar tədbirlərin həyata keçirilməsi barədə rəsmi bildiriş verir və onun qarşısında qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş tələblər qoyur.

17.3. Torpaq sahəsinin mülkiyyətçisi (istifadəçisi) bu tələblərə əməl etmədiyi halda dövlət fitosanitar nəzarəti xidməti bildirişdə tələb olunan fitosanitar tədbirləri həyata keçirmək məqsədilə bu ərazidə olan bitkilərin, bitkiçilik məhsullarının və zərərli orqanizmlərin məhv edilməsi barədə qərar qəbul edir.

17.4. Karantin elan olunan ərazilərdə məhdudiyyətlərin qoyulması və fitosanitar tədbirlərin aparılması xərcləri qanunvericiliklə müəyyən olunmuş hallarda dövlət büdcəsinin vəsaiti, digər hallarda isə torpaq sahəsinin mülkiyyətçisinin (istifadəçisinin) vəsaiti hesabına həyata keçirilir.

Maddə 1 8. Zərərli orqanizmlərin məhdud dairədə yayıldığı ərazilərin elan olunması

18.1. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən zərərli orqanizmlərin məhdud dairədə yayıldığı ərazilər aşağıdakı hallarda elan olunur:

18.1.1. ərazidə zərərli orqanizmlərin məhdud dairədə yayıldığı müəyyən edildikdə;

18.1.2. zərərli orqanizmlərin yayılmasının məhdud dairədə qalması üçün müvafiq fitosanitar tədbirləri həyata keçirildikdə və lazımi nəzarət sistemi tətbiq edildikdə.

18.2. Zərərli orqanizmlərin məhdud dairədə yayıldığı ərazilərdən bitki və bitkiçilik məhsullarının kənara daşınmasına yol verilmir.

Maddə 1 9. Ərazinin zərərli orqanizmlərdən azad elan olunması

19.1. Dövlət fitosanitar nəzarəti xidməti karantin elan olunan ərazini müntəzəm olaraq tədqiq edir və karantin tətbiq edilən zərərli orqanizmlərin ərazidə mövcudluğunu daim nəzarətdə saxlayır.

19.2. Fitosanitar tədbirlərin aparılmasından sonra dövlət fitosanitar nəzarəti xidməti zərərli orqanizmlərlə sirayətlənmiş ərazidə və ya onun bir hissəsində karantin rejiminin götürülməsi barədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanına təklif verir.

19.3. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı karantin elan olunmuş ərazini, o cümlədən məhsulun istehsal yerini və sahələrini zərərli orqanizmlərdən aşağıdakı hallarda azad elan edir:

19.3.1. karantin tətbiq edilən zərərli orqanizmlərin ərazidə mövcud olmamasına əmin olduqda;

19.3.2. ərazinin zərərli orqanizmlərdən azad olunması məqsədilə nəzərdə tutulmuş fitosanitar tədbirlər tam həyata keçirildikdə;

19.3.3. zərərli orqanizmlərdən azad ərazinin statusunun saxlanılmasına əmin olmaq məqsədilə müşahidələr keçirildikdə.

19.4. Bitki və bitkiçilik məhsullarının karantin elan olunmuş ərazilərdən daşınmasına yalnız zərərli orqanizmlərdən azad elan olunduqdan sonra yol verilir.

V f ə s i l

BITKİ MÜHAFİZƏSİ İLƏ BAĞLI FİTOSANİTAR TƏLƏBLƏR

Maddə 20. Pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin dövlət sınağının və qeydiyyatının aparılması

20.1. Pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin dövlət sınağı və qeydiyyatı onların bioloji, gigiyena-toksikoloji və ekoloji cəhətdən qiymətləndirilməsi və istifadə reqlamentlərinin işlənilib hazırlanması məqsədilə aparılır.

20.2. Pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin dövlət sınağı müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş qaydaya uyğun olaraq elmi tədqiqat müəssisələrində aparılır.

20.3. İstehsalatda sınaqdan keçirmək, qeydiyyata almaq və elmi tədqiqat işlərində istifadə etmək məqsədilə xarici ölkələrdən gətirilən pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin miqdarı müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

20.4. Dövlət sınağından keçmiş insan, heyvan və bitki orqanizmləri, habelə ətraf mühit üçün təhlükəsizliyi təsdiq edilmiş pestisidlər, bioloji preparatlar və aqrokimyəvi maddələr müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən qeydiyyata alınır və Azərbaycan Respublikasında istifadəsinə icazə verilmiş preparatlar siyahısına daxil edilir.

20.5. Pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin dövlət qeydiyyatının məcburi şərti onların mənşəyi və keyfiyyəti barədə sertifikatların, təhlükəsiz tətbiqi, bitki və bitkiçilik məhsullarında, torpaqda, suda və ətraf mühit obyektlərində həmin preparatların qalıq miqdarının müəyyən edilməsi metodikası üzrə təlimatların olmasıdır.

20.6. Pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin qeydiyyat müddəti 5 ildir və bu müddət başa çatdıqdan sonra onlar müəyyən edilmiş qaydada yenidən qeydiyyatdan keçirilir. Preparatların təhlükəsizliyi barədə yeni məlumatlar daxil olduğu hallarda müvafiq icra hakimiyyəti orqanı onların tətbiqini tamamilə və ya müvəqqəti dövr üçün qadağan edə bilər.

Maddə 21. Zərərli kimyəvi maddələrin qalıq miqdarına dövlət nəzarəti

21.1. Bütün növ bitki və bitkiçilik məhsullarında və torpaqda pestisidlərin, bioloji preparatların və onların birləşmələrinin qalıq miqdarına dövlət nəzarəti müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən həyata keçirilir.

21.2. Bitki və bitkiçilik məhsullarının tərkibində pestisidlərin, bioloji preparatların və onların birləşmələrinin qalıq miqdarının yol verilən normadan artıq olmamasını təsdiq edən müvafiq sertifikat olduqda onların satışına icazə verilir.

21.3. Məhsulun tərkibində pestisidlərin, bioloji preparatların və onların birləşmələrinin qalıq miqdarı yol verilən normadan artıq olduqda, onun satışına icazə verilmir və bu məhsul qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada dövrüyyədən çıxarılır.

Maddə 22. İstifadəyə yararsız zəhərli kimyəvi maddələrin məhv edilməsi

22.1. İstifadəyə yararsız və istifadəsi qadağan olunmuş pestisidlər, bioloji preparatlar, onların birləşmələri və qabları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada onların sahibindən geri alınaraq qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada zərərsizləşdirilir və ya məhv edilir.

22.2. Pestisidlərin, bioloji preparatların və onların birləşmələrinin zərərsizləşdirilməsi və ya məhv edilməsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada xüsusi anbarlarda (qəbiristanlıqlarda) aparılır.

22.3. Xüsusi anbarların (qəbiristanlıqların) sayını və onların yerləşdirilməsini müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

Maddə 23. Karantin nəzarətində olan materialların zərərsizləşdirilməsi

23.1. Azərbaycan Respublikasının ərazisinə idxal olunan karantin nəzarətində olan materiallarda karantin tətbiq edilən zərərli orqanizmlər aşkar olunduqda onlar fitosanitar nəzarəti məntəqələrində və ya yükün təyinat yerlərində qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada zərərsizləşdirilir.

23.2. Bitki və bitkiçilik məhsullarının daşınması üçün istifadə edilən nəqliyyat vasitələri məcburi təmizlənir və zərurət yarandığı hallarda fitosanitar tələblərə uyğun olaraq zərərsizləşdirilir.

23.3. Karantin nəzarətində olan materialların zərərsizləşdirilməsi hüquqi və fiziki şəxslərlə bağlanan müqavilə əsasında dövlət fitosanitar nəzarəti xidməti tərəfindən həyata keçirilir.

Maddə 24. Pestisidlərin ehtiyatının yaradılması və saxlanması

24.1. Pestisidlərin ehtiyatı, fəvqəladə hallarda karantin tətbiq edilən və xüsusi təhlükəli zərərli orqanizmlərin kütləvi yayılmasının qarşısını almaq məqsədilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada, dövlət büdcəsi vəsaiti hesabına yaradılır.

24.2. Pestisidlərin növlər üzrə ehtiyat normaları və istifadə qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

24.3. Pestisidlərin ehtiyatı müntəzəm olaraq təzələnir və istifadəsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının nəzarəti altında həyata keçirilir.

V İ f ə s i l

FİTOSANİTAR XİDMƏTİ

Maddə 25. Fitosanitar xidmətinin təşkili

25.1. Azərbaycan Respublikasında fitosanitar xidməti dövlət və qeyri-dövlət fitosanitar xidmətləri vasitəsilə həyata keçirilir.

25.2. Bu Qanunla müəyyən edilmiş bitki mühafizəsi tədbirlərinin həyata keçirilməsi dövlət fitosanitar xidmətinin fəaliyyəti ilə təmin edilir.

25.3. Dövlət fitosanitar xidmətinin vəzifələri müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

25.4. Dövlət fitosanitar xidməti qeyri-dövlət fitosanitar xidmətinin funksiyalarını yerinə

yetirə bilər.

Maddə 26. Qeyri-dövlət fitosanitar xidmətinin subyektləri

26.1. Qeyri-dövlət fitosanitar xidmətinin subyektləri qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada kənd təsərrüfatına aqrokimyəvi xidmət və pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin istehsalı, idxalı, ixracı, daşınması, saxlanması, satışı və tətbiqi sahəsində sahibkarlıq fəaliyyəti göstərən hüquqi və fiziki şəxslərdir.

26.2. Qeyri-dövlət fitosanitar xidmətinin subyektləri dövlət fitosanitar nəzarəti funksiyalarını yerinə yetirə bilməzlər.

~~26.3. Qeyri-dövlət fitosanitar xidmətinin subyektləri qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada dövlət fitosanitar nəzarəti xidmətində uçota durduqdan sonra fəaliyyət göstərirlər.~~

Maddə 27. Qeyri-dövlət fitosanitar xidməti subyektlərinin hüquq və vəzifələri

27.1. Qeyri-dövlət fitosanitar xidməti subyektlərinin aşağıdakı hüquqları vardır:

27.1.1. istehsal etdikləri və xaricdən gətirdikləri preparatların qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada sənədləşdirilməsi üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarına müraciət etmək;

27.1.2. müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq edilmiş fitosanitar tədbirlərinin nümunəvi uçot və hesabat sənədlərindən və blanklarından istifadə etmək;

27.1.3. dövlət, regional və yerli proqramlar əsasında kənd təsərrüfatına aqrokimyəvi xidmət, bitki mühafizəsi və bitkilərin məhsuldarlığının artırılması tədbirlərinin həyata keçirilməsi məsələlərində tətbiq edilən maliyyə güzəştlərindən istifadə etmək;

27.1.4. qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər hüquqları həyata keçirmək.

27.2. Qeyri-dövlət fitosanitar xidməti subyektlərinin vəzifələri aşağıdakılardır:

27.2.1. fitosanitar nəzarəti qanunvericiliyinə əməl etmək və müəyyən olunmuş qaydada dövlət fitosanitar nəzarəti xidmətində uçota durmaq;

27.2.2. kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına və bağçılıq təsərrüfatlarına aqrokimyəvi xidmətlər göstərmək;

27.2.3. bitki mühafizə vasitələrinin tətbiqinə dair dövlət standartlarının, fitosanitar və texnoloji normaların, reqlamentlərin və digər normativ sənədlərin tələblərini yerinə yetirmək;

27.2.4. istehsal etdikləri və xaricdən gətirdikləri bitki və bitkiçilik məhsullarının, pestisidlərin, bioloji preparatların və digər bitki mühafizə vasitələrinin keyfiyyət göstəricilərinə və təhlükəsizliyinə zəmanət vermək və məsuliyyət daşımaq;

27.2.5. istifadəyə yararsız pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin zərərsizləşdirilməsini və ya məhv edilməsini qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada təmin etmək;

27.2.6. dövlət fitosanitar müfəttişlərinin qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada qəbul etdikləri qərarlara və göstərişlərə əməl etmək;

27.2.7. xidmət etdikləri obyektlərdə zərərli orqanizmlər aşkar edildikdə dövlət fitosanitar nəzarəti xidmətinə məlumat vermək və onların yayılmasının qarşısını alan ilkin tədbirlər görmək;

27.2.8. fitosanitar tədbirlərin həyata keçirilməsində dövlət fitosanitar nəzarəti xidmətinə lazımi kömək göstərmək və fitosanitar xidməti sahəsində həyata keçirdikləri işlər barədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarına qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada məlumat vermək;

27.2.9. xidmət etdikləri obyektlərdə istehsal edilən bitki və bitkiçilik məhsullarının fitosanitar normalara uyğunluğunun və təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün müvafiq tədbirlər görmək;

27.2.10. bitki mühafizəsi sahəsində mütəxəssislərin hazırlanması, elmi tədqiqat işlərinin aparılması, habelə bitki mühafizəsi üzrə dövlət proqramlarının həyata keçirilməsində iştirak

etmək;

27.2.11. qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada və formada pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin uçot və hesabatını aparmaq;

27.2.12. qanunvericiliklə müəyyən olunmuş digər vəzifələri yerinə yetirmək.

V I I f ə s i l

ZƏHƏRLİ KİMYƏVİ MADDƏLƏRİN İSTEHSALI, TƏTBİQİ VƏ DÖVRIYYƏSİNƏ TƏLƏBLƏR

Maddə 28. Pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin dövriyyəsi sahəsində dövlətin vəzifələri

28.1. Pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin dövriyyəsi sahəsində dövlətin vəzifələri aşağıdakılardır:

(Çıxarılıb)

28.1.1. bitki mühafizə vasitələrinin istehsalına, daşınmasına və saxlanmasına dair standartları və müvafiq normativ-texniki tələblərə aid sənədləri hazırlamaq və təsdiq etmək;

28.1.2. pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin dövlət sınağının aparılması, qeydiyyatı alınması və istifadəsinə icazə verilmiş preparatların siyahısına daxil edilməsi qaydalarını müəyyən etmək;

28.1.3. yüksək toksiki-ekoloji təhlükəli pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin siyahısını təsdiq etmək və müstəsna hallarda onların tətbiqinə razılıq vermək;

28.1.4. fəvqəladə ekoloji şərait zonalarında zəhərli kimyəvi maddələrin tətbiqini məhdudlaşdırmaq;

28.1.5. pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin dövriyyəsinin bütün mərhələlərində onların keyfiyyətinə və tətbiqinə dövlət nəzarətini təşkil etmək;

28.1.6. təbiəti mühafizə, sağlamlaşdırma, istirahət və turizm zonalarında, su fondu torpaqlarında, suqoruyucu və xüsusi qorunan digər ərazilərdə pestisidlərin və digər zəhərli kimyəvi maddələrin tətbiqini qadağan etmək;

28.1.7. yüksək keyfiyyətli, ekoloji cəhətdən təmiz pəhriz və uşaq qida məhsullarının istehsalı üçün əlverişli fitosanitar və texnoloji şərait yaratmaq məqsədilə xüsusi xammal istehsalı bölgələri təşkil etmək, onların hüduqları, hüquqi və texnoloji rejimlərini müəyyən etmək;

28.1.8. əkin sahəsində və digər kənd təsərrüfatına yararlı torpaqlarda aqrokimyəvi tədqiqat işlərinin aparılması, sahələrə aqrokimyəvi pasportların verilməsi və kartoqramların hazırlanması qaydalarını müəyyən etmək;

28.1.9. bitki və bitkiçilik məhsullarını karantin tətbiq edilən və xüsusi təhlükəli zərərli orqanizmlərdən qorumaq üçün lazım olan bitki mühafizə vasitələrinin tədarükünə dövlət sifarişini vermək;

28.1.10. pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin dövriyyəsinə dair vahid statistik hesabat formasını və təqdim edilməsi qaydasını müəyyən etmək;

28.1.11. pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin istehsalı, idxalı, ixracı və tətbiqi sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığı həyata keçirmək.

28.2. Qanunvericiliyə uyğun olaraq istehsal mənsəyinə görə adlar verilən və yüksək keyfiyyətli (markalı) bitkiçilik məhsullarının istehsalı məqsədilə becərilən bitkilərə pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin tətbiqinə yol verilmir.

28.3. Pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin tətbiqinin vacibliyi əsaslandırıldıqda, dövlət sanitariya və ekoloji ekspertizasının müsbət rəyi əsasında bu Qanunun 28.1.7-ci maddəsində göstərilən ərazilərdə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının ciddi nəzarəti

altında onların məhdud çeşidlərinin tətbiqinə qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada icazə verilir.

28.4. Pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin istehsalı, daşınması, saxlanması, tətbiqi, zərərsizləşdirilməsi və məhv edilməsi ilə bağlı işləri bilavasitə yerinə yetirən və bu sahədə nəzarət müayinəsi aparan işçilərə Azərbaycan Respublikasının müvafiq qanunvericiliyinə uyğun olaraq güzəştlər tətbiq edilir.

Maddə 29. Zəhərli kimyəvi maddələrin istehsalı, satışı və tətbiqi

29.1. Azərbaycan Respublikasında pestisidlərin və bioloji preparatların istehsalı insanların sağlamlığının və ətraf mühitin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi şərtlə qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada mülkiyyət və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq hüquqi şəxslər tərəfindən həyata keçirilir.

29.2. Pestisidlər və bioloji preparatlar istehsal edən müəssisə istehsal etdiyi preparatların keyfiyyətinə zəmanət vermək üçün nəzarət xidməti təşkil edir, satışa buraxdığı hər bir partiya (seriya) preparata dair müvafiq sertifikat alır və onun keyfiyyəti və tətbiqi üçün məsuliyyət daşıyır.

29.3. İstehsal olunan hər hansı preparat qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada dövlət sınağından keçirilir və qeydiyyatına alınır, onun texniki şərtləri və standartlaşdırma üzrə normativ sənədləri hazırlanır.

29.4. Pestisidlərin və bioloji preparatların standartlaşdırılmasını və sertifikatlaşdırılmasını qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada müvafiq icra hakimiyyəti orqanları həyata keçirirlər.

29.5. Azərbaycan Respublikasının dövlət standartlarının tələblərinə və ya Azərbaycan Respublikasının ərazisində rəsmi tanınan beynəlxalq standartlara uyğun olmayan, habelə dövlət sınağından keçməmiş, qeydiyyatına alınmamış və istifadəsi qadağan olunmuş zəhərli kimyəvi maddələrin istehsalına, satışına və tətbiqinə yol verilmir.

29.6. Yüksək toksiki-ekoloji təhlükəli preparatların siyahısının təsdiq edilməsi və tətbiqi qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

29.7. Fövqəladə ekoloji şərait zonasında pestisidlərin və bioloji preparatların tətbiqi müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən məhdudlaşdırılır.

Maddə 30. Zəhərli kimyəvi maddələrin idxalı və ixracı

30.1. Azərbaycan Respublikasında dövlət qeydiyyatına alınmış, istifadəsinə icazə verilmiş preparatlar siyahısına daxil edilmiş, mənşəyi və keyfiyyəti barədə sertifikatları olan və müvafiq qaydada qablaşdırılmış və etiketləşdirilmiş pestisidlər və bioloji preparatlar idxal və ixrac oluna bilər.

30.2. Mənşəyi və keyfiyyəti barədə sertifikatları olmayan pestisidlərin və bioloji preparatların idxalı, satışı, tətbiqi və reklam edilməsi qadağan edilir.

30.3. Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdə başqa şərtlər nəzərdə tutulmamışdırsa, pestisidlərin və bioloji preparatların idxal və ixrac edilməsində beynəlxalq sertifikatların göstəriciləri qəbul edilir.

30.4. Dövlət qeydiyyatına alınmamış pestisidlərin və bioloji preparatların idxal və ixracına aşağıdakı hallarda yol verilə bilər:

30.4.1. elmi tədqiqat işlərində istifadə olunduqda və satış hüququ olmadan sərgilərdə nümayiş etdirildikdə;

30.4.2. bitki mühafizə vasitələri ilə işlənmiş toxum və əkin materialları ilə birlikdə idxal və ixrac edildikdə;

30.4.3. fəvqəladə hallarda karantin tətbiq edilən və xüsusi təhlükəli zərərli orqanizmlərin kütləvi yayılmasının qarşısının alınması məqsədilə onların istehsalçı ölkədə qeydiyyatını və istifadəsini təsdiq edən sənədlər olduqda müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarı əsasında.

30.5. Dövlət qeydiyyatına alınmamış pestisidlərin və bioloji preparatların qanunvericilikdə nəzərdə tutulan qaydada idxalı və tətbiqi yalnız müvafiq icra hakimiyyəti orqanının nəzarəti altında həyata keçirilir.

Maddə 31. Zərərli kimyəvi maddələrin qablaşdırılması, saxlanması və daşınması

31.1. Azərbaycan Respublikasında istehsal olunmuş və tətbiqinə icazə verilmiş pestisidlər və bioloji preparatlar müvafiq standartlara və texniki şərtlərə uyğun olaraq qablaşdırılmalı, markalanmalı və müşayiətedici sənədlərində və istifadə təlimatlarında Azərbaycan dilində və zəruri hallarda başqa dillərdə hazırlanma tarixi, saxlanma müddəti, şəraiti barədə və digər məlumatlar göstərilməlidir.

31.2. Zərərli kimyəvi maddələrin ölkə daxilində daşınması və saxlanması müəyyən olunmuş texniki şərtlərə və tələblərə riayət edilməklə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydalara uyğun həyata keçirilir.

VIII f ə s i l

FİTOSANİTAR XİDMƏTİNİN ELMİ VƏ KADR TƏMİNATI VƏ MALİYYƏLƏŞDİRİLMƏSİ

Maddə 32. Fitosanitar nəzarəti sahəsində Elmi-Texniki Şura

32.1. Fitosanitar nəzarəti sahəsində aparılan elmi tədqiqatların istiqamətləri üzrə məsələlərə baxmaq, müasir elmi-texniki nailiyyətlərin tətbiqinə dair təklif və tövsiyələr hazırlamaq məqsədilə dövlət fitosanitar nəzarəti xidmətinin nəzdində, tərkibi alim və yüksək ixtisaslı mütəxəssislərdən ibarət Elmi-Texniki Şura yaradılır.

32.2. Elmi-Texniki Şura aşağıdakı məsələlərə baxıb rəy verir:

32.2.1. bitki mühafizəsi və karantini sahəsində elmi nailiyyətlərin istehsalatda tətbiqinin yekunlarına;

32.2.2. zərərli orqanizmlərin risk analizinin nəticələrinə;

32.2.3. pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin normativ-texniki tələblərə uyğunluğuna;

32.2.4. bitki mühafizəsi və karantini sahəsində hazırlanmış təlimatların, qaydaların, tövsiyələrin və digər normativ sənədlərin elmi cəhətdən əsaslandırılmasına;

32.2.5. bitki mühafizəsi sahəsində elmi və kadr təminatının planlaşdırılmasına və həlli vacib olan digər məsələlərə.

32.3. Fitosanitar nəzarəti sahəsində Elmi-Texniki Şura müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən yaradılır

Maddə 33. Bitki mühafizəsi sahəsində mütəxəssislərin hazırlanması və ixtisaslarının artırılması

33.1. Bitki mühafizəsi sahəsində mütəxəssislərin hazırlanması və ixtisaslarının artırılması Azərbaycan Respublikasının müvafiq qanunvericiliyi ilə müəyyən olunmuş qaydada həyata keçirilir.

33.2. Bitki mühafizəsi sahəsində mütəxəssislərin hazırlanması və ixtisaslarının artırılmasının planlaşdırılması və həyata keçirilməsi proqramı müvafiq icra hakimiyyəti orqanı ilə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada razılaşdırılmalıdır.

Maddə 34. Fitosanitar xidmətinin maliyyələşdirilməsi

34.1. Dövlət fitosanitar nəzarəti xidmətinin maliyyə mənbəyi dövlət büdcəsindən ayrılan,

hüquqi və fiziki şəxslərə göstərilən fitosanitar xidmətlərə görə ödənilən vəsaitlər, könüllü ödənişlər və donor təşkilatların texniki maliyyə yardımlarından ibarətdir.

34.2. Fitosanitar nəzarəti sahəsində aşağıdakı xərclər Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına maliyyələşdirilir:

34.2.1. dövlət fitosanitar nəzarəti xidmətinin və onun tabeliyində olan təşkilatların saxlanması xərcləri və maddi-texniki təminatı;

34.2.2. qanunvericiliyə müvafiq olaraq bitki mühafizəsi və karantini sahəsində tədbirlərin həyata keçirilməsi;

34.2.3. pestisidlərin ehtiyatının yaradılması və saxlanması;

34.2.4. bitki mühafizəsi sahəsində elmi tədqiqat işlərinin aparılması, mütəxəssislərin hazırlanması və ixtisaslarının artırılması;

34.2.5. məqsədli dövlət və regional proqramlar əsasında fitosanitar və aqrokimyəvi tədbirlərin aparılması;

34.2.6. fitosanitar nəzarəti sahəsində Azərbaycan Respublikasının üzv olduğu beynəlxalq təşkilatlara üzvlük haqlarının ödənilməsi;

34.2.7. qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər fitosanitar tədbirlər.

34.3. Qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada hüquqi və fiziki şəxslərə göstərilən aşağıdakı fitosanitar xidmətləri həmin şəxslərin vəsaiti, könüllü ödənişlər və donor təşkilatların texniki-maliyyə yardımı hesabına ödənilir:

34.3.1. pestisidlərin, bioloji preparatların və aqrokimyəvi maddələrin dövlət sınağı, qeydiyyatı və ekspertizası;

34.3.2. müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada karantin nəzarətində olan materialların zərərsizləşdirilməsi;

34.3.3. fitosanitar sertifikatların, idxal karantin icazələrinin, vahid uçot və hesabat formalarının və digər fitosanitar sənədlərin verilməsi;

34.3.4. fitosanitar karantin baxışının, müayinəsinin və ekspertizasının aparılması;

34.3.5. bitki və bitkiçilik məhsullarında, torpaqda və suda, bitki mühafizə vasitələrində toksikoloji analizlərin aparılması;

34.3.6. karantin tətbiq edilən və xüsusi təhlükəli zərərli orqanizmlərə qarşı mübarizə tədbirləri istisna olmaqla, digər bitki mühafizə tədbirlərinin aparılması;

34.3.7. qanunvericilikdə nəzərdə tutulan digər xidmətlər.

34.4. Pestisidlərə, bioloji preparatlara və aqrokimyəvi maddələrə qeydiyyat şəhadətnamələrinin, idxal karantin icazəsinin və fitosanitar sertifikatlarının verilməsi üçün dövlət rüsumu ödənilir.

I X f ə s i l

FİTOSANİTAR NƏZARƏTİ HAQQINDA QANUNVERİCİLİYİN POZULMASINA GÖRƏ

MƏSULİYYƏT VƏ MÜBAHİSƏLƏRİN HƏLLİ

Maddə 35. Fitosanitar nəzarəti haqqında qanunvericiliyin pozulmasına görə məsuliyyət

35.1. Fitosanitar nəzarəti haqqında qanunvericiliyin pozulmasında təqsirkar olan şəxslər Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

35.2. Fitosanitar nəzarəti haqqında qanunvericiliyin pozulması nəticəsində hüquqi və fiziki şəxslərə dəymiş ziyanın əvəzi Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik aktlarında nəzərdə tutulmuş qaydada ödənilir.

Maddə 36. Mübahisələrin həlli

Fitosanitar nəzarəti haqqında qanunvericiliyin pozulması ilə əlaqədar mübahisələr Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq, o cümlədən məhkəmə qaydasında həll edilir.

X f ə s i l

BEYNƏLXALQ ƏMƏKDAŞLIQ VƏ YEKUN MÜDDƏALAR

Maddə 37. Fitosanitar nəzarəti sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq

Fitosanitar nəzarəti sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə əsasən həyata keçirilir.

Maddə 38. Qanunun qüvvəyə minməsi

38.1. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

38.2. Bu Qanun qüvvəyə mindiyi gündən “Bitki karantini haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 2, maddə 103; 1998-ci il, № 2, maddə 83; 2002-ci il, № 5, maddə 241, № 12, maddə 706; 2004-cü il, № 2, maddə 57), “Bitki mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 4, maddə 274; 2002-ci il, № 5, maddə 241) və “Pestisidlər və aqrokimyəvi maddələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997-ci il, № 5, maddə 396; 2003-cü il, № 1, maddə 7) qüvvədən düşmüş hesab edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 12 may 2006-cı il
№ 102-IIIQ

**“İSTEHSALAT VƏ MƏİŞƏT TULLANTILARI HAQQINDA” AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNA DƏYİŞİKLİKLƏR VƏ ƏLAVƏLƏR EDİLMƏSİ
BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi qərara alır:

I. “İstehsalat və məişət tullantıları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununa (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998-ci il, №10, maddə 606; 2002-ci il, №4, (I kitab), maddə 165) aşağıdakı dəyişikliklər və əlavələr edilsin:

1. Qanunun preambulası aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Bu Qanun zərərli qazlar, çirkab suları və radioaktiv tullantılar istisna olmaqla, istehsalat və məişət tullantılarının (bundan sonra - tullantıların) insan sağlamlığına və ətraf mühitə zərərli təsirinin qarşısının alınması, onların təhlükəli təsirinin azaldılması, təbiətdə ekoloji tarazlığın təmin olunması, habelə belə tullantıların təkrar xammal mənbələri kimi təsərrüfat dövriyyəsinə cəlb olunması məqsədi ilə tullantıların idarə olunması sahəsində Azərbaycan Respublikasının dövlət siyasətini və hüquqi münasibətləri müəyyən edir.”.

2. 1-ci maddə üzrə:

2.1. ikinci, dördüncü və altıncı abzaslar aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“İstehsalat tullantıları - istehsal, yaxud işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsi prosesində əmələ gələn və ilkin istehlak xüsusiyyətlərini tam və ya qismən itirən xammal, material, maddə, yarımfabrikat, əşya və digər məhsulların qalıqları, habelə istehsal obyektı olmayan və öz istifadə olunma xüsusiyyətlərinə görə texnoloji prosesə daxil olmayan, yenidən əmələ gələn eyni mənzəli əşya və maddələr;

təhlükəli tullantılar - tərkibində təhlükəli xüsusiyyətlərə malik partlayıcı, yanma qabiliyyətli, oksidləş-dirici, toksiki, infeksiya, korroziya təsirinə malik və ekotoksiki maddələr olan, əhəlinin sağlamlığı və ətraf mühit üçün bilavasitə və ya potensial təhlükə yaradan tullantılar;

təkrar xammal - texniki və ya texnoloji imkanlar, həmçinin iqtisadi səmərəlilik nəzərə alınmaqla təsərrüfat fəaliyyətində təkrar istifadə oluna bilən tullantılar;”;

2.2. aşağıdakı məzmununda on birinci – iyirmi doqquzuncu abzaslar əlavə edilsin:

“tullantılar - qanunvericiliyin müddəalarına müvafiq olaraq kənarlaşdırılan, kənarlaşdırma üçün nəzərdə tutulan, kənarlaşdırılmalı olan maddə və əşyalar;

tullantıların idarə olunması - tullantıların əmələ gəldiyi fəaliyyət prosesi, habelə tullantıların yığılması (toplanması), çeşidlənməsi, daşınması, yerləşdirilməsi, emalı, istifadəsi, utilizasiyası, zərərsizləşdirilməsi və basdırılması üzrə fəaliyyət;

tullantıların yığılması (toplanması) - tullantıların sonradan istifadə edilməsi, utilizasiyası və ya basdırılması (məhv edilməsi) məqsədi ilə icazə verilmiş yerlərdə müvəqqəti yerləşdirilməsi; tullantıların çeşidlənməsi - tullantıların müəyyən əlamətlərinə (növnə, tərkibinə, xüsusiyyətinə və s.) görə toplanması;

tullantıların daşınması - tullantıların əmələ gəldiyi, yerləşdirildiyi, istifadə və utilizasiya edildiyi, zərərsizləşdirildiyi, basdırıldığı və ya məhv edildiyi yerlər və obyektlər arasında daşınması;

tullantıların utilizasiyası - tullantılardan lazımi materialların və enerjinin ayrılaraq təkrar istifadə üçün yararlı hala salınması;

tullantıların basdırılması – sonradan istifadəyə yararlı olmayan tullantılardan ətraf mühitə zərərli təsirin qarşısını almaq məqsədi ilə onların xüsusi ayrılmış yerlərdə müvafiq qaydada təcrid edilməsi;

tullantıların istifadəsi - tullantılardan malların (məhsulların) istehsalında və ya enerji əldə edilməsində istifadə olunması;

tullantıların yerləşdirilmə obyektı - tullantıların yerləşdirilməsi üçün nəzərdə tutulmuş xüsusi təchiz edilmiş qurğu (poliqon, şlam-anbar və başqaları);

tullantıların sərhədlərarası daşınması - ən azı iki dövlətin mənafeyinə toxunmaq şərti ilə tullantıların bir dövlətin ərazisindən digər dövlətin ərazisinə və ya ərazidən keçməklə, yaxud hər hansı dövlətin yurisdiksiyası altında olmayan əraziyə və ya ərazidən keçməklə daşınması;

tibbi tullantılar - səhiyyə və baytarlıq obyektlərində və tibbi manipulyasiya zamanı əmələ gələn tullantılar;

təhlükəli tullantıların pasportları - təhlükəli tullantıların müvafiq tullantı növünə və təhlükəlilik dərəcəsinə aidiyyətini təsdiq edən, onların tərkibi barədə məlumat verən sənəd;

tullantıların növü - tullantıların təsnifatı sisteminə uyğun olaraq ümumi əlamətlərə malik olan tullantılar;

tullantıların istehsalçısı - fəaliyyəti nəticəsində təhlükəli və ya digər tullantıların əmələ gəlməsinə səbəb olan istənilən şəxs, yaxud bu şəxs məlum olmadıqda tullantıların sahibi olan və/və ya onlara nəzarəti həyata keçirən şəxs;

tullantıların sahibi (mülkiyyətçisi) - tullantıların istehsalçısı, yaxud onların sahibi olan fiziki və ya hüquqi şəxs;

texnoloji proses - istehsalat vahidinin işə salınmasının təsdiq edilmiş müddəti ilə texnoloji rəqlamentə uyğun fəaliyyəti;

istehsalat tullantılarının əmələ gəldiyi yerlər - onların əmələ gəldiyi texnoloji proses, yaxud istehsal sahələri (müəssisələr);

tullantıların identifikasiyası - pasport məlumatları və ya yoxlama sınaqları əsasında konkret təhlükəli tullantıların hansı tullantı növünə və xüsusiyyətinə aidiyyətinin müəyyən edilməsi proseduru;

az tullantılı texnologiya - ənənəvi üsullarla müqayisədə məhsulun alınması nəticəsində tullantıların nisbətən az həcmdə əmələ gəlməsinə imkan verən istehsalat prosesi.”.

3. 2-ci maddə üzrə:

3.1. adında və mətnində “Tullantılar haqqında” sözləri “Tullantıların idarə olunması sahəsində” sözləri ilə əvəz edilsin;

3.2. aşağıdakı məzmununda ikinci hissə əlavə edilsin:

“Zərərli qazlar, çirkab suları və radioaktiv tullantıların idarə olunması Azərbaycan Respublikasının müvafiq qanunvericiliyi ilə tənzimlənir.”.

4. 3-cü maddədə “tullantılarla bağlı” sözləri “tullantıların idarə olunması sahəsində” sözləri ilə əvəz edilsin.

5. 4-cü maddə üzrə:

5.1. adında və birinci abzasda “Tullantılarla bağlı” sözləri “Tullantıların idarə olunması sahəsində” sözləri ilə, dördüncü abzasda “tullantılarla bağlı” sözləri “tullantıların idarə olunması sahəsində” sözləri ilə, on birinci abzasda “tullantılarla bağlı fəaliyyət göstərən” sözləri “tullantıların idarə olunması sahəsində çalışan” sözləri ilə əvəz edilsin, beşinci abzas çıxarılsın;

5.2. aşağıdakı məzmununda beşinci–yeddiinci abzaslar əlavə edilsin, altıncı–on ikinci abzaslar müvafiq olaraq səkkizinci–on dördüncü abzaslar hesab edilsinlər:

“təhlükəli tullantıların ekoloji baxımdan əsaslandırılmış idarəetmə sistemini yaratmaqla, onların sərhədlərarası daşınmasının minimuma endirilməsi;

təhlükəli və başqa tullantıların ekoloji cəhətdən özünü doğrultmuş üsullarla onların əmələ gəldiyi mənbənin mümkün qədər yaxınlığında istifadəsi və zərərsizləşdirilməsi; təhlükəli tullantıların yarandığı yerlərdə onların azaldılması və minimuma endirilməsi məqsədi ilə az tullantılı texnologiyaların yaradılması və tətbiqi”.

5.3. səkkizinci abzas aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq, təhlükəli tullantıların təsnifatı və pasportlaşdırılması əsasında onların dövlət uçotunun aparılması.”.

6. 5-ci maddə üzrə:

6.1. adında və birinci abzasda “Tullantılarla bağlı fəaliyyət” sözləri “Tullantıların idarə olunması üzrə” sözləri ilə, ikinci abzasda “tullantılarla bağlı” sözləri “tullantıların idarə olunması sahəsində” sözləri ilə, yeddinci abzasda “tullantılarla bağlı fəaliyyətdə” sözləri “tullantıların idarə olunmasında” sözləri ilə, onuncu abzasda “tullantılarla bağlı fəaliyyətə” sözləri “tullantıların idarə olunmasına” sözləri ilə, on səkkizinci abzasda “tullantılarla bağlı fəaliyyətin” sözləri “tullantıların idarə olunmasının” sözləri ilə əvəz edilsin;

6.2. doqquzuncu abzas aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Azərbaycan Respublikasının müvafiq qanunvericiliyinə uyğun olaraq tullantıların sərhədlərarası daşınması qaydalarının müəyyənləşdirilməsi”;

6.3. on birinci və on ikinci abzaslar aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“tullantıların idarə olunmasına dair dövlət standartlarının, normalarının və normativlərinin işlənilib hazırlanması və tətbiq edilməsi;

tullantıların əmələ gəlməsi anından tam kənarlaşdırılmasına qədər onların dövlət uçotunun və hesabatlarının aparılması”;

6.4. aşağıdakı məzmununda on doqquzuncu–iyirmi ikinci abzaslar əlavə edilsin, on doqquzuncu abzas iyirmi üçüncü abzas hesab edilsin:

“Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş qaydada tullantılarla bağlı fəaliyyət nəticəsində çirklənmiş sahələrin bərpa edilməsi;

tullantıların emalı üzrə qurğuların sertifikatlaşdırılması və onların yerləşdirildiyi yerlərin qeydiyyatı alınması, həmçinin təhlükəli tullantıların idarə edilməsi üzrə tələblərin həyata keçirilməsi;

tullantıların idarə olunması ilə bağlı qaydaların (daşınma, saxlanma və s.) işlənilməsi və bu qaydaların icrasının təmin edilməsi mexanizminin hazırlanması;

hər bir təhlükəli tullantı daşıyıcısının uçotunun aparılması və hər bir təhlükəli tullantı istehsalçısının hər il əmələ gələn, emal olunan, utilizasiya və saxlanılan tullantıların növünü, miqdarını, eləcə də emal və basdırılma üsullarını göstərməklə uçotunun aparılması.”.

7. 6-cı maddənin mətni aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Xammal, material, yarımfabrikat, digər əşya və ya məmulatların, habelə malların (məhsulların) istifadəsi nəticəsində əmələ gəlmiş tullantılar üzərində mülkiyyət hüququ onları əmələ gətirən mənbələrin mülkiyyətçisinə məxsusdur. Tullantılar üzərində mülkiyyət hüququ tullantıların özgəninkiləşdirilməsi haqqında alqı-satqı, mübadilə, bağışlama müqaviləsi və ya digər sövdələşmə əsasında başqa şəxsə verilə bilər.

Mülkiyyətçi tullantılardan təkrar xammal kimi istifadə edilməsini və onların təkrar emal üçün digər müəssisələrə göndərilməsini təmin etməli, istehsal prosesində və xidmət sahələrində əmələ gələn, təkrar xammal kimi istifadə olunan, təkrar emal üçün digər müəssisələrə göndərilən,

ləğv edilməsi məqsədi ilə müvəqqəti saxlanılan və ləğv edilməyə göndərilən tullantıların uçotunu aparır və bu barədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarına məlumat təqdim edir.

Təhlükəli tullantıların ləğv edilməsi mövcud qanunvericiliyə əsasən müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının icazəsi və nəzarəti altında həyata keçirilir.

Təhlükəli tullantıların mülkiyyətçisi təhlükəli tullantıları başqa şəxsin mülkiyyətinə keçirə, əgər həmin şəxsin təhlükəli tullantıların idarə edilməsi sahəsində fəaliyyəti həyata keçirməyə hüququ varsa, mülkiyyətçi kimi qalaraq təhlükəli tullantılara sahiblik, istifadə və ya sərəncam hüququnu ona verə bilər.

Tullantıların üzərində mülkiyyət hüququndan imtina etmək məqsədi ilə onların mülkiyyətçi tərəfindən atıldığı, yaxud hər hansı başqa yolla saxlanıldığı təqdirdə mülkiyyətində, sərəncamında və ya istifadəsində atılmış tullantıların yerləşdiyi torpaq sahəsi, su tutarı və ya başqa bir obyektin olduğu şəxs onların istifadəsinə başlamaqla və ya mülki qanunvericiliyə uyğun olaraq onların şəxsi mülkiyyətə çevrilməsini təsdiq edən digər hərəkətləri etməklə onları öz mülkiyyətinə çevirə bilər.”

8. Qanunun II fəslinin adında “Tullantılarla bağlı fəaliyyətə” sözləri “Tullantıların idarə olunmasına dair” sözləri ilə əvəz edilsin.

9. 7-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 7. Bina, tikili, qurğu və digər obyektlərin layihələndirilməsi, tikintisi, yenidən qurulması, konservasiyası və ləğvinə aid tələblər

İstismarı zamanı tullantıların əmələ gəldiyi bina, tikili, qurğu və digər obyektlərin layihələndirilməsi, tikintisi, yenidən qurulması, konservasiyası və ləğvi zamanı fiziki və hüquqi şəxslər:

ətraf mühitin və insan sağlamlığının qorunması sahəsində Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş ekoloji, sanitari və digər tələblərə əməl etməyə;

əmələ gələn tullantıların istifadəsi, zərərsizləşdirilməsi barədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən müsbət rəy verilmiş texniki və texnoloji sənədlərə malik olmağa borcludurlar.

Yaşayış binalarının, habelə istismarı zamanı tullantıların əmələ gəldiyi müəssisə, bina, tikili, qurğu və digər obyektlərin layihələndirilməsi zamanı tullantıların idarə olunması sahəsində müəyyən edilmiş qaydalara, normativlərə və tələblərə uyğun olaraq, belə tullantıların yığılması üçün yerlər (meydanlar) nəzərdə tutulmalıdır.”

10. 8-ci maddənin birinci hissəsində:

10.1. üçüncü abzasın əvvəlinə “təhlükəli” sözü əlavə edilsin;

10.2. beşinci abzasda “tullantıları” sözündən sonra “müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada” sözləri əlavə edilsin.

11. 9-cu maddənin yeddinci, səkkizinci və doqquzuncu abzasları aşağıdakı redaksiyada verilsin:

yerləşdirildiyi, yaxud saxlanıldığı yerlərdə tullantıların ətraf mühitdən təcrid olunması;

tullantıların əmələ gəldiyi və ya onların emal edildiyi müəssisələrdə tullantıların

texnoloji prosesdə təkrar xammal kimi istifadə olunmasının təşkil edilməsi;

tullantıların ətraf mühitə təsirinin azaldılması üçün onların emalının və

zərərsizləşdirilməsinin bioloji, fiziki-kimyəvi, mexaniki-texniki, termik və digər üsullarla həyata keçirilməsi;”

12. 11-ci maddənin üçüncü hissəsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Şəhər və digər yaşayış məntəqələri, meşə-park, kurort, müalicə-sağlamlıq və rekreasiya zonalarının ərazisində, su mənbələrinin və mineral bulaqların sanitari mühafizə zonalarında, çatlı

süxurların və sulu təbəqələrin səthə çıxdığı yerlərdə, habelə içməli su təchizatı və təsərrüfat-məişət ehtiyacları üçün istifadə olunan yeraltı su obyektlərinin sututar sahələrində, eyni zamanda, faydalı qazıntı yataqlarının olduğu yerlərin çirklənməsinə və yeraltı işlərin aparılmasına təhlükə yarandığı hallarda faydalı qazıntı laylarının olduğu və yeraltı işlərin aparıldığı yerlərdə tullantıların basdırılması qadağandır.”.

13. 12-ci maddə üzrə:

13.1. maddənin adı aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Şəhərlərin və digər yaşayış məntəqələrinin ərazisində tullantıların idarə olunmasına dair tələblər”;

13.2. maddənin ikinci və üçüncü hissəsinin əvvəlindəki “Yaşayış” sözü “Şəhərlərin və digər yaşayış” sözləri ilə əvəz edilsin.

14. Bu Qanunun II fəsinə aşağıdakı redaksiyada 12-1, 12-2, 12-3, 12-4, 12-5 və 12-6-cı maddələr əlavə edilsin:

“Maddə 12-1. Bərk məişət tullantıları poliqonlarına dair tələblər

Bərk məişət tullantıları poliqonlarının yerləşdirilməsi və qurulması üçün sahə şəhər və digər yaşayış məntəqələrinin və şəhərətərafı zonaların planlaşdırılması və tikilməsi üzrə təsdiq olunmuş baş planlara və ya layihələrə uyğun olaraq ayrılmalıdır. Bərk məişət tullantıları poliqonlarının yerləşdirilməsi və qurulması üçün ərazi ekoloji normalara və Azərbaycan Respublikasının insan sağlamlığı və ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində digər qanunvericilik aktlarına cavab verməlidir.

Bərk məişət tullantıları poliqonlarında müəssisələrin tullantılarının yerləşdirilməsi ekoloji, sanitariya-epidemioloji qaydaların və Azərbaycan Respublikasının digər normativ hüquqi aktlarının tələblərinə uyğun olaraq həyata keçirilir.

Onların öz-özünə alışıb yanmasının qarşısının alınması və xəbərdarlıq edilməsi üzrə tədbirlər nəzərdə tutulmalıdır.

Maddə 12-2. Əlvan və qara metal tullantılarının idarə olunması və onların özgenkiləşdirilməsinə tələblər

Hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən əlvan və qara metal tullantılarının idarə olunması və onların özgenkiləşdirilməsi Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş qaydada həyata keçirilir.

Maddə 12-3. Təhlükəli tullantıların idarə olunmasına dair tələblər

Ətraf mühitə və insan sağlamlığına zərərli təsirin təhlükəlilik dərəcəsiindən asılı olaraq, təhlükəli tullantılar müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının tullantıların idarə olunması sahəsində müəyyən etdikləri meyarlara uyğun olaraq təhlükəlilik dərəcələrinə bölünürlər.

Fəaliyyəti prosesində təhlükəli tullantıların əmələ gəldiyi fiziki və hüquqi şəxslər bu tullantıların konkret hansı təhlükəlilik dərəcəsinə aid olduğunu tullantıların idarə olunması sahəsində müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən təsdiq edilmiş qaydada müəyyən etməlidirlər.

Təhlükəli tullantılar üçün pasport tərtib edilməlidir. Təhlükəli tullantıların pasportu təhlükəli tullantıların tərkibi və xüsusiyyətləri barədə məlumatlar, onların təhlükəlilik dərəcələrinin qiymətləndirilməsi əsasında tərtib olunur. Pasportlaşdırma qaydasını Azərbaycan Respublikasının müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

Fiziki və hüquqi şəxslərin təhlükəli tullantıların əmələ gəlməsinə şərait yaradan fəaliyyəti ətraf mühit və insan sağlamlığı baxımından tullantıların təhlükəsiz idarə olunmasını təmin etmək üçün texniki və ya digər imkanlar olmadıqda, Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə

müəyyən edilmiş qaydada məhdudlaşdırıla və ya qadağan edilə bilər.

Maddə 12-4. Tibbi tullantıların idarə olunmasına dair tələblər

Tibbi tullantıların idarə olunmasına dair tələblər Azərbaycan Respublikasının müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən olunur.

Müalicə-profilaktik və baytarlıq müəssisələrinin fəaliyyət profilindən asılı olmayaraq tibbi tullantılar toksiki və yoluxdurucu təhlükəlilik növünə görə qruplaşdırılır. Tibbi tullantıların hansı təhlükəlilik növünə aid edilməsi Azərbaycan Respublikasının müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən olunur.

Maddə 12-5. Neft, qaz və elektroenergetika sənayesində tullantıların idarə olunması

Neft, qaz və elektroenergetika sənayesində tullantıların idarə olunması müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən qəbul edilən normativ hüquqi aktla tənzimlənir.

Maddə 12-6. Təhlükəli istehsalat və məişət tullantılarının, habelə təhlükəli tibbi tullantıların idarə olunması sahəsində işləmələrinə icazə verilmiş şəxslərin peşə hazırlığına dair tələblər

Təhlükəli istehsalat və məişət tullantılarının, habelə təhlükəli tibbi tullantıların idarə olunması sahəsində işləmələrinə icazə verilmiş şəxslər (işçilər) təhlükəli tullantılarla işləmək hüququ barədə şəhadətnamələrlə (sertifikatlarla) təsdiqlənən peşə hazırlığına malik olmalıdırlar.

İşçilərin təhlükəli tullantılarla, habelə təhlükəli və son dərəcə təhlükəli tibbi tullantılarla işə bura-xılmasına görə məsuliyyəti təşkilatın müvafiq vəzifəli şəxsi daşır.”.

15. 13-cü maddənin üçüncü və dördüncü hissələri aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Təhlükəli istehsalat və məişət tullantılarının, habelə təhlükəli tibbi tullantıların nəqliyyat vasitələrində daşınması qaydası bu sahədə mövcud olan dövlət standartları və normativləri əsasında müəyyən olunur.

Təhlükəli tullantıların daşınması aşağıdakı şərtlərlə həyata keçirilməlidir:

təhlükəli tullantıların daşınmasına dair bildiriş;

təhlükəli tullantıların pasportunun olması;

xüsusi avadanlıqlar və işarələrlə təchiz olunmuş nəqliyyat vasitəsinin olması;

təhlükəli tullantıların nəqliyyat vasitəsində daşınması ilə bağlı təhlükəsizlik tələblərinə

əməl olunması; təhlükəli tullantıların miqdarını, onların daşınma məqsədini və təyinat yerini göstərən sənədlərin olması.”.

16. 14-cü maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 14. Tullantıların sərhədlərarası və tranzit daşınması

Təhlükəsiz emalı mümkün olmayan, habelə tranzit daşınmaq, basdırılmaq və zərərsizləşdirilmək məqsədi ilə bu tullantıların Azərbaycan Respublikasına gətirilməsi qadağandır. Tullantıların istifadə edilmək məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının ərazisinə idxalı, habelə ixracı və tranzit daşınmaları qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş səlahiyyətli orqan tərəfindən verilən icazə əsasında həyata keçirilir.

Təhlükəli tullantıların sərhədlərarası daşınması qaydası Azərbaycan Respublikasının müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən olunur.”.

17. 18-ci maddənin ikinci hissəsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Tullantıların yığılması (toplanması), yerləşdirilməsi, istifadəsi və zərərsizləşdirilməsinə görə haqq tullantıların həcmnin (kütlesinin), növünün və digər xüsusiyyətlərinin nəzərə alınması ilə müəyyən edilir və çirkləndirici tərəfindən ödənilir.”.

18. 19-cu maddənin ikinci hissəsində “tullantılar” sözündən sonra “, habelə təhlükəli tullantılar” sözləri əlavə edilsin.

II. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 22 may 2007-ci il
№ 341-IIIQD

**“EKOLOJİ TƏHLÜKƏSİZLİK HAQQINDA” AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
QANUNUNA VƏ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ İNZİBATİ XƏTALAR MƏCƏLLƏSİNƏ
ƏLAVƏLƏR VƏ
DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi qərara alır:

I. “Ekoloji təhlükəsizlik haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999-cu il, №8, maddə 471; 2004-cü il, №2, maddə 57) aşağıdakı əlavələr və dəyişikliklər edilsin:

1. 4-cü maddənin 1-ci hissəsinə aşağıdakı məzmununda 1.7-ci bənd əlavə edilsin:

“1.7. ətraf mühitə və insan sağlamlığına mənfi təsir göstərən vibrasiya və səs-küy çirklənməsi səviyyələrinin nizama salınması.”.

2. 5-ci maddənin 2-ci hissəsinə aşağıdakı məzmununda 2.6-cı bənd əlavə edilsin, 2.6-2.8-ci bəndlər müvafiq olaraq 2.7-2.9-cu bəndlər hesab edilsin:

“2.6. ətraf mühitə və insan sağlamlığına mənfi təsir göstərən vibrasiya və səs-küy çirklənməsi normalarının müəyyən etmək;”.

II. Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalər Məcəlləsinə (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000-ci il, №8, I kitab, maddə 584; 2001-ci il, №1, maddə 24, №3, maddə 139, №7, maddə 455, №11, maddələr 680, 698, №12, maddə 731; 2002-ci il, №1, maddə 9, №4, I kitab, maddə 165, №5, maddələr 234, 237, 239, №6, maddə 326, №8, maddə 463, №12, maddə 692; 2003-cü il, №1, maddələr 3, 13, 23, №4, maddələr 177, 178, №5, maddə 228, №6, maddələr 257, 276, 279, №8, maddələr 407, 425, №12, I kitab, maddələr 676, 696, II kitab, maddələr 713, 714; 2004-cü il, №1, maddələr 6, 7, 10, 13, №4, maddələr 200, 201, 204, №5, maddələr 313, 314, 317, 321, №6, maddə 397, №8, maddələr 596, 597, №10, maddələr 762, 779, №11, maddə 900, №12, maddə 973; 2005-ci il, №1, maddələr 5, 6, №2, maddə 61, №4, maddələr 272, 273, 275, 278, №6, maddələr 462, 466, №7, maddə 576, №8, maddələr 691, 692, №10, maddələr 875, 877, 904, №11, maddələr 993, 994, 995, №12, maddələr 1083, 1085; 2006-cı il, №2, maddələr 64, 68, №3, maddələr 219, 220, 223, 225, №5, maddə 385, №6, maddə 478, №11, maddələr 923, 924, 932, №12, maddələr 1005, 1020, 1024; 2007-ci il, №1, maddələr 3, 4, №2, maddələr 65, 68, №5, maddələr 397, 398, 401, 440; №6, maddələr 560, 561, 562, 579; 2007-ci il 1 may tarixli 322-IIIQD nömrəli, 31 may tarixli 357-IIIQD nömrəli, 16 iyun tarixli 391-IIIQD nömrəli, 1 oktyabr tarixli 421-IIIQD, 422-IIIQD, 424-IIIQD nömrəli, 9 oktyabr tarixli 430-IIIQD nömrəli, 19 oktyabr tarixli 455-IIIQD nömrəli və 6 noyabr tarixli 478-IIIQD, 481-IIIQD qanunları) aşağıdakı dəyişiklik və əlavə edilsin:

1. 76.2-ci maddənin dispozisiya hissəsindən “səs küyün, vibrasiyanın,” sözləri çıxarılsın.

2. Məcəllənin 113.0-113.0.12-ci maddələri müvafiq olaraq 113.1-113.1.12-ci maddələri hesab edilsin və 113.1.12-ci maddəsində “113.0.1-113.0.11” rəqəmləri “113.1.1-113.1.11” rəqəmləri ilə əvəz edilsin.

3. Məcəlləyə aşağıdakı məzmununda 113.2-ci maddə əlavə edilsin:

“113.2. Ətraf mühitə və insan sağlamlığına mənfi təsir göstərən vibrasiya və səs-küy çirklənməsi normalarının pozulmasına görə-

fiziki şəxslər şərti maliyyə vahidi məbləğinin üç yüz mislindən səkkiz yüz mislinədək miqdarda, hüquqi şəxslər şərti maliyyə vahidi məbləğinin səkkiz min mislindən on iki min mislinədək miqdarda cərimə edilir.”.

III. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 7 dekabr 2007-ci il
502-IIIQD

TƏBİİ MÜALİCƏ EHTİYATLARI, MÜALİCƏ-SAĞLAMLAŞDIRMA YERLƏRİ VƏ KURORTLAR HAQQINDA

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Bu Qanun Azərbaycan Respublikası ərazisində təbii müalicə ehtiyatlarının, müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların öyrənilməsi, istifadəsi, inkişafı və mühafizəsi sahəsində yaranan münasibətləri tənzimləyir.

Maddə 1. Əsas anlayışlar

1.0. Bu Qanunda aşağıdakı anlayışlardan istifadə edilir:

1.0.1. təbii müalicə ehtiyatları – xəstəliklərin müalicəsi, profilaktikası və istirahətin təşkili üçün yararlı olan mineral sular, müalicəvi palçıqlar, müalicəvi Naftalan nefti, şor göllər, müalicəvi iqlim, çimərliklər və s.;

1.0.2. müalicə-sağlamlaşdırma yeri – təbii müalicə ehtiyatlarına malik təbiət ərazisi;

1.0.3. kurort – təbii müalicə ehtiyatlarına malik olan, müalicə-sağlamlıq müəssisələri, qurğuları və turizm infrastrukturunu obyektləri yerləşən xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazisi;

1.0.4. kurort fəaliyyəti – təbii müalicə ehtiyatlarından istifadə əsasında xəstəliklərin müalicəsi, profilaktikası və istirahətin təşkili üzrə həyata keçirilən elmi-praktiki fəaliyyət növlərinin məcmusu;

1.0.5. sanatoriya-kurort müəssisələri – müalicə-sağlamlaşdırma yerlərində və kurortların ərazisində yerləşən, mülkiyyət və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq müalicə-sağlamlaşdırma xidmətləri göstərən müəssisələr (sanatoriyalar, pansionatlar, istirahət evləri, idman-sağlamlıq düşərgələri və s.);

1.0.6. sanitariya mühafizə zonası – təbii müalicə ehtiyatlarının, müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin, kurortların və onlara bitişik sahələrin çirklənməkdən və vaxtından əvvəl tükənməkdən qorunmasını təmin etmək məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyənləşdirilmiş təsərrüfatçılıq, yaşayış və təbiətdən istifadə rejiminə malik ərazi;

1.0.7. Azərbaycan Respublikasının kurort fondu – dövlət uçotuna alınmış bütün növ təbii müalicə ehtiyatlarının, müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların məcmusu.

Maddə 2. Təbii müalicə ehtiyatları, müalicə-sağlamlaşdırma yerləri və kurortlar haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi

2.1. Təbii müalicə ehtiyatları, müalicə-sağlamlaşdırma yerləri və kurortlar haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasından, “Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunundan, bu Qanundan, digər müvafiq normativ hüquqi aktlardan və Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdən ibarətdir.

2.2. Bu Qanun müalicə-sağlamlaşdırma yerləri və kurortlar, turizm və rekreasiya zonaları daxilində, həmçinin onların sərhədlərindən kənarında yerləşən təbii müalicə ehtiyatlarının istifadəsi və mühafizəsi ilə bağlı yaranan münasibətləri tənzimləyir.

Maddə 3. Ərazinin müalicə-sağlamlaşdırma yeri və kurort kimi tanınması

3.1. Müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinə və kurortlara təbii müalicə ehtiyatlarına malik təbiət əraziləri aid edilə bilər.

3.2. Ərazinin müalicə-sağlamlaşdırma yeri və kurort kimi tanınması həmin ərazinin və orada mövcud olan təbii müalicə ehtiyatlarının tibbi-bioloji, kurortoloji, geoloji, hidrogeoloji və digər tədqiqatları əsasında müəyyən edilir.

3.3. Azərbaycan Respublikasında müalicə-sağlamlaşdırma yerləri və kurortlar beynəlxalq, respublika və yerli əhəmiyyətli kateqoriyalara bölünür. Müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların təşkili, ləğvi, onların kateqoriyalara aid edilməsi Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq həyata keçirilir.

3.4. Hər bir kurortun fəaliyyət qaydası və xüsusiyyətləri həmin kurortun əhəmiyyətindən asılı olaraq müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq edilmiş əsasnamə ilə müəyyən olunur. Kurortlar haqqında nümunəvi əsasnamə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq edilir.

Maddə 4. Təbii müalicə ehtiyatlarının, müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların öyrənilməsi, istifadəsi, inkişafı və mühafizəsi sahəsində dövlətin səlahiyyətləri

4.1. Təbii müalicə ehtiyatlarının, müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların öyrənilməsi, istifadəsi, inkişafı və mühafizəsi sahəsində dövlətin səlahiyyətləri aşağıdakılardır:

4.1.1. sanatoriya-kurort müalicəsinin və istirahətin təşkili sahəsində dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərini müəyyən etmək;

4.1.2. təbii müalicə ehtiyatlarının, müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların öyrənilməsi, istifadəsi, inkişafı və mühafizəsi sahəsində dövlət proqramlarını hazırlamaq və həyata keçirmək;

4.1.3. təbii müalicə ehtiyatlarından, müalicə-sağlamlaşdırma yerlərindən və kurortlardan istifadə qaydasını və rejimini müəyyən etmək;

4.1.4. kurort fondunun dövlət uçotunu aparmaq;

4.1.5. təbii müalicə ehtiyatlarının, müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların mühafizəsini təmin etmək, sanitariya mühafizə zonalarının rejimini və sərhədlərini müəyyən etmək;

4.1.6. təbii müalicə ehtiyatlarının işlənməsinə, səmərəli istifadəsinə və mühafizəsinə dövlət nəzarətini həyata keçirmək;

4.1.7. kurortların inkişaf proqramlarının, habelə kəşf edilmiş təbii müalicə ehtiyatlarının dövlət ekspertizasını həyata keçirmək; 4.1.8. kurort fondunun genişləndirilməsi və ondan istifadənin səmərəliliyini artırmaq məqsədi ilə elmi tədqiqatların aparılmasını təşkil etmək;

4.1.9. sanatoriya-kurort müalicəsi sahəsində kadrlar hazırlamaq;

4.1.10. müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların inkişafı üçün dövlət investisiyalarını, eləcə də xarici investisiyaları cəlb etmək;

4.1.11. təbii müalicə ehtiyatlarının işlənməsi, müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların tədqiqi və istifadəsi sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığa şərait yaratmaq.

4.2. Dövlət müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların inkişafı sahəsində fəaliyyət göstərən hüquqi və fiziki şəxslərə güzəştli kreditlər verə bilər.

Maddə 5. Təbii müalicə ehtiyatlarının, müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların istifadəsi, inkişafı və mühafizəsi sahəsində bələdiyyələrin səlahiyyətləri

5.0. Təbii müalicə ehtiyatlarının, müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların istifadəsi, inkişafı və mühafizəsi sahəsində bələdiyyələrin səlahiyyətləri aşağıdakılardır:

5.0.1. özlərinin mülkiyyətində, istifadəsində və icarəsində olan torpaqlarda qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada müalicə-sağlamlaşdırma yerləri və kurortlar yaratmaq;

5.0.2. müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların istifadəsi, inkişafı və mühafizəsi sahəsində dövlət proqramlarının həyata keçirilməsində iştirak etmək;

5.0.3. öz səlahiyyətləri daxilində təbii müalicə ehtiyatlarının, müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin, kurortların və onların torpaqlarının səmərəli istifadəsinə və mühafizəsinə nəzarət etmək;

5.0.4. yerli əhəmiyyətli kurortların istifadəsi və mühafizəsi üzrə qərarlar qəbul etmək;

5.0.5. öz səlahiyyətləri daxilində beynəlxalq əməkdaşlığın həyata keçirilməsində iştirak etmək.

Maddə 6. Təbii müalicə ehtiyatlarının, müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların öyrənilməsi, istifadəsi, inkişafı və mühafizəsi sahəsində fəaliyyətin əlaqələndirilməsi

Təbii müalicə ehtiyatlarının, müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların öyrənilməsi, istifadəsi, inkişafı və mühafizəsi sahəsində fəaliyyətin əlaqələndirilməsini müvafiq icra hakimiyyəti orqanı həyata keçirir.

Maddə 7. Təbii müalicə ehtiyatlarının mənsubiyyəti

Azərbaycan Respublikasının ərazisində təbii müalicə ehtiyatları hər hansı hüquqi və fiziki şəxslərin hüquqlarına və mənafelərinə xələl gətirmədən Azərbaycan dövlətinə mənsubdur.

Maddə 8. Təbii müalicə ehtiyatlarından istifadə hüququ

8.1. Təbii müalicə ehtiyatları istifadəyə xəstəliklərin müalicəsi, profilaktikası və istirahətin təşkili məqsədi ilə qanunvericiliyə uyğun olaraq verilə bilər.

8.2. Təbii müalicə ehtiyatları hüquqi və fiziki şəxslərin istifadəsinə verilərkən onların hüquqi statusu, rejimi və məqsədli təyinatı saxlanılır.

8.3. Təbii müalicə ehtiyatlarından istifadə qaydasının pozulması hallarında onlardan istifadə hüququ qanunvericilikdə müəyyən olunmuş qaydada dayandırılı və ya ona xitam verilir. Təbii müalicə ehtiyatlarından istifadə hüququnun dayandırılması və ya ona xitam verilməsi təqsirli şəxsləri qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər məsuliyyət növlərindən azad etmir.

Maddə 9. Mineral suların, müalicəvi palçıqların və digər təbii müalicə ehtiyatları yataqlarının işlənməsi

9.1. Mineral suların, müalicəvi palçıqların və digər təbii müalicə ehtiyatlarının müalicəvi xassələri, onların insan orqanizminə təsirinin xüsusiyyətləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən elmi tədqiqatlar, çoxillik təcrübələr nəzərə alınmaqla müəyyən edilir.

9.2. Müalicə-sağlamlaşdırma yerləri və kurortların ərazisində mövcud olan mineral suların, müalicəvi palçıqların və digər təbii müalicə ehtiyatları yataqlarının işlənməsi qanunvericilikdə müəyyən edilmiş qaydada ixtisaslaşdırılmış geoloji və hidrogeoloji müəssisələr tərəfindən həyata keçirilir.

9.3. Mineral suların, müalicəvi palçıqların və digər təbii müalicə ehtiyatlarının hasilatı və istifadəsi texnologiyası yataqların vaxtından əvvəl tükənməsinə, çirklənməsinə və təbii müalicə ehtiyatlarının öz müalicəvi xassələrini itirməsinə təminat verməlidir.

9.4. Təbii müalicə ehtiyatlarının işlənməsinə, istifadəsinə və mühafizəsinə dövlət nəzarəti müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən həyata keçirilir.

Maddə 10. Təbii müalicə ehtiyatlarından kurortdankənar şəraitdə istifadə edilməsi

Təbii müalicə ehtiyatlarının kurortdankənar şəraitdə (tibb müəssisələrində, ev şəraitində və s.) istifadəsinə həmin təbii müalicə ehtiyatlarının keyfiyyət standartlarının tələblərinə və istifadəsi haqqında təlimata riayət edilmək şərti ilə yol verilir.

Maddə 11. Kurortlarda tibb fəaliyyəti

11.1. Müalicə-profilaktika prosesini həyata keçirən sanatoriya-kurort müəssisələri bu Qanunun 11.3-cü maddəsinə uyğun olaraq tibb müəssisələrinin statusunu əldə edirlər.

11.2. Kurortlarda müalicə-sağlamlaşdırma məqsədi ilə təbii müalicə ehtiyatlarından istifadə olunması müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq edilmiş konkret göstəriş və əks-göstərişlərə uyğun həyata keçirilir.

11.3. Müalicə-profilaktika prosesini həyata keçirən sanatoriya-kurort müəssisələri, habelə təbii müalicə ehtiyatlarından müalicə-profilaktika məqsədi ilə istifadə edən hüquqi və fiziki şəxslər qanunvericilikdə müəyyən olunmuş qaydada tibb fəaliyyətinə xüsusi razılıq (lisenziya) əsasında fəaliyyət göstərirlər.

11.4. Sanatoriya-kurort müəssisələrinin rəhbərləri istirahət edənlərin sağlamlığının möhkəmləndirilməsi məqsədi ilə müalicə-profilaktika və istirahət prosesində bədən tərbiyəsi və idmanın müxtəlif vasitələrindən istifadə edilməsi üçün şərait yaradırlar.

Maddə 12. Kurort fəaliyyətinin maliyyələşdirilməsi

Kurort fəaliyyətinin maliyyələşdirilməsi sanatoriya-kurort müəssisələrinin təsərrüfat fəaliyyətindən əldə edilən gəlirlər və qanunvericiliklə qadağan olunmayan digər mənbələrin vəsaitləri hesabına həyata keçirilir.

Maddə 13. Sanatoriya-kurort müəssisələrinin əmlakı və ondan istifadə qaydaları

13.1. Xəstəliklərin müalicəsi, profilaktikası və istirahətin təşkili məqsədi ilə sanatoriya-kurort müəssisələri qanunvericilikdə müəyyən edilmiş qaydada torpaq sahələri və digər əmlak əldə edə bilərlər.

13.2. Kurortların ərazisində tikinti işlərinin aparılması xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərində müvafiq işlərin aparılması üçün qanunvericilikdə müəyyən edilmiş qaydalara riayət edilməklə həyata keçirilir.

13.3. Sanatoriya-kurort müəssisələri mülkiyyətində, istifadəsində və icarəsində olan, kurortun ərazisində yerləşən bina, tikili və digər əmlaklardan yalnız xəstəliklərin müalicəsi, profilaktikası və istirahətin təşkili məqsədi ilə istifadə edirlər.

Maddə 14. Təbii müalicə ehtiyatlarının, müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların sanitariya mühafizəsinin təşkili

14.1. Təbii müalicə ehtiyatlarının, müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların mühafizəsi məqsədi ilə onların ətrafında sanitariya mühafizə zonaları müəyyən edilir. Bu zonaların hüdudları daxilində fəaliyyəti təbii müalicə xassələrinin və əhalinin istirahəti üçün əlverişli şəraitin mühafizəsi ilə bir araya sığmayan müəssisələrin, idarələrin və təşkilatların istifadəsinə və icarəsinə torpaq sahələrinin verilməsi qadağan edilir.

14.2. Sanitariya mühafizə zonalarının sərhədləri və rejimi müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

14.3. Sanitariya mühafizə zonaları aşağıdakı üç növə bölünür:

14.3.1. ərazisində yalnız ekoloji təmiz və səmərəli texnologiyaları tətbiq edərək təbii müalicə ehtiyatlarının müalicə-sağlamlaşdırma məqsədi ilə tədqiqi və istifadəsi ilə əlaqədar görülən işlər istisna olmaqla yaşayışın və hər cür təsərrüfat fəaliyyəti növlərinin qadağan olunduğu zona;

14.3.2. ərazisində bilavasitə kurort müalicəsi və istirahət sahəsinin yaradılması və inkişaf etdirilməsi ilə bağlı olmayan obyekt və qurğuların yerləşdirilməsinin, habelə ətraf mühiti, təbii müalicə ehtiyatlarını çirkləndirən və onların tükənməsinə gətirib çıxaran işlərin görülməsinin qadağan olunduğu zona;

14.3.3. ərazisində sənaye və kənd təsərrüfatı müəssisələri və qurğularının yerləşdirilməsinə, ətraf mühitin, təbii müalicə ehtiyatlarının çirklənməsi və onların tükənməsi ilə müşayiət olunan təsərrüfat fəaliyyətlərinin həyata keçirilməsinə məhdudiyyətin qoyulduğu zona.

14.4. Sanitariya mühafizə zonalarında sanitariya-sağlamlaşdırma tədbirləri və çirklənmə ocaqlarının ləğv edilməsi sanitariya mühafizə rejimini pozmuş hüquqi və fiziki şəxslərin vəsaitləri hesabına həyata keçirilir.

14.5. Təbii müalicə ehtiyatlarının, müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların sanitariya mühafizəsinin təmin olunmasına nəzarəti müvafiq icra hakimiyyəti orqanları öz səlahiyyətləri daxilində həyata keçirirlər.

14.6. Müəyyən edilən sanitariya rejimi ilə əlaqədar torpaq sahələrinin təsərrüfat dövriyyəsiindən tam çıxarılması nəzərdə tutulduğu hallar istisna edilməklə, sanitariya mühafizə zonalarının hüdudlarında olan torpaq sahələri torpaq mülkiyyətçilərindən, istifadəçilərindən və icarəçilərdən geri alınmır.

Maddə 15. Mübahisələrin həlli qaydası

Təbii müalicə ehtiyatlarının, müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların istifadəsi və mühafizəsi sahəsində yaranan mübahisələr, o cümlədən təbii müalicə ehtiyatlarına, müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinə və kurortlara, habelə insan sağlamlığına vurulan zərərin ödənilməsi ilə əlaqədar mübahisələr Azərbaycan Respublikasının müvafiq qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş qaydada həll edilir.

Maddə 16. Qanunun pozulmasına görə məsuliyyət

Bu Qanunun pozulmasında təqsirli olan hüquqi və fiziki şəxslər qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

Maddə 17. Qanunun qüvvəyə minməsi

Bu Qanun dərc olunduğu gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 1 aprel 2008-ci il.

“MƏDƏNİ BITKİLƏRİN GENETİK EHTİYATLARININ MÜHAFİZƏSİ VƏ SƏMƏRƏLİ İSTİFADƏSİ HAQQINDA”

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Bu Qanun Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 11-ci və 20-ci bəndlərinə əsasən mədəni bitkilərin, onların yabani əcdadları da daxil olmaqla genetik ehtiyatlarının ərzaq məhsulları istehsalı və kənd təsərrüfatı, elmi-tədqiqat, seleksiya və maarifləndirmə fəaliyyəti, habelə indiki və gələcək nəsillərin maraqlarını nəzərə almaqla sosial-mədəni və tarixi irsin mühafizəsi üçün qorunması və səmərəli istifadəsinin hüquqi əsaslarını müəyyən edir.

1-ci fəsil ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Maddə 1. Əsas anlayışlar

1.1. Bu Qanunda istifadə olunan əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

1.1.1. mədəni bitkilər - insan tərəfindən ərzaq məhsulları, sənaye üçün xammal, yem, dərman, bəzək (dekorativ) məqsədi ilə becərilən bitki növləri, sort və formaları;

1.1.2. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları - ərzaq məhsulları istehsalı, kənd təsərrüfatı, tibbi və digər fəaliyyət üçün faktiki və ya potensial dəyərə malik bitki mənşəli istənilən genetik material;

1.1.3. genetik material - reproduktiv və vegetativ-çoxalma materialı da daxil olmaqla özündə irsiyyətin funksional vahidlərini saxlayan bitki mənşəli istənilən material;

1.1.4. mədəni bitkilərin genetik ehtiyat nümunələri - canlı saxlanılan bütöv bitkilər, həmçinin onların eyni növə və ya növdaxili taksona aid olan bitkilər almaq imkanı verən hissələri (toxum, kök yumruları, qələmlər, soğanaqlar, kökümsovlar, canlı bitkilər və s.), orqanlarının toxumaları, hüceyrələri;

1.1.5. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi - mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının toplanması, təhlükəsiz qorunub saxlanması və öyrənilməsi;

1.1.6. genbank - mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları nümunələrinin müvafiq saxlama şəraitində mühafizəsi üçün xüsusi qurğu və avadanlıqla təchiz edilmiş saxlanma yeri (otaq, bina, kamera);

1.1.7. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları kolleksiyaları - bitki müxtəlifliyinin toplanmış, sistemləşdirilmiş və sənədləşdirilmiş, fiziki və hüquqi şəxslər tərəfindən onların təbii həyat mühitindən (yabani növlərin təbii areallarından, sortların isə səciyyəvi xüsusiyyətlərini və adaptiv xassələrini qazandığı yerlərdən) kənarında nəzarət edilən şəraitdə saxlanan komponentləri;

1.1.8. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının Milli kolleksiyaları - dövlətin mülkiyyətində və mühafizəsində olan mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının müxtəlif təyinatlı kolleksiyaları;

1.1.9. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının Milli kataloqu - bitki genetik ehtiyatlarının milli kolleksiyalarında qorunub saxlanan genetik ehtiyat nümunələrinin vahid formaya salınmış məlumat bazası;

1.1.10. mədəni bitkilərin yabani əcdadları - təkamülcə və genetik cəhətdən mədəni bitkilərə yaxın, onlarla eyni cinsə, növə aid olan, mədəniləşdirilmə və yeni sortların alınmasında istifadə baxımından potensiala malik yabani növ və formalar;

1.1.11. yerli sortlar - başlıca olaraq ənənəvi aqrosistemlərdə istifadə edilən, kənd təsərrüfatı istehsalından çıxarılmış, lakin müəyyən elmi, sosial-iqtisadi, mədəni-tarixi və digər əhəmiyyət kəsb edən yerli, əsasən elmi və xalq seleksiya sortları;

1.1.12. bioloji müxtəliflik - yerüstü, dəniz və digər su ekosistemləri və ekoloji komplekslər də daxil olmaqla canlı aləmi təşkil edən bütün orqanizmlərin növdaxili, növlərarası və ekosistem müxtəlifliyi;

1.1.13. təbii mühitdə mühafizə - yabanı bitki müxtəlifliyinin təbii areallarında becərilən sort və digər nümunələrin xarakterik xüsusiyyətlərini və adaptiv xassələrini qazandığı mühitdə (in situ) mühafizəsi və idarə olunması;

1.1.14. genefond - bitki genetik ehtiyatlarının təbii mühitdə mühafizə və idarə olunan müxtəlifliyi;

1.1.15. mədəni bitkilərin Milli genefondu - yerli xalq və elmi seleksiya sort və formaları, həmçinin ölkə ərazisinin təbii məskənlərində bitən, onlara yaxın yabanı bitki növləri;

1.1.16. bioaraşdırma fəaliyyəti - kolleksiyaların zənginləşdirilməsi məqsədi ilə bitki müxtəlifliyinin toplanması, əldə olunan hüceyrə plazmasının nəzarət edilən şəraitdə qorunub saxlanması, elmi-tədqiqat, seleksiya, maarifləndirmə və digər fəaliyyətdə istifadəsi məqsədi ilə bitkilərin genetik ehtiyatlarının təbii areallarda axtarışının aparılması;

1.1.17. genetik aşınma - genetik ehtiyatların səmərəsiz istifadəsi və lazımı şəraitdə saxlanılmaması da daxil olmaqla antropogen fəaliyyət və təbii fəlakət nəticəsində genetik müxtəlifliyin itirilməsi.

Maddə 2. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi

2.1. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasından, bu qanundan, "Seleksiya nailiyyətləri haqqında", "Fitosanitar nəzarəti haqqında", "Toxumçuluq haqqında" və "Ekoloji təmiz kənd təsərrüfatı haqqında" Azərbaycan Respublikası qanunlarından, Azərbaycan Respublikasının mülki, aqrar və ekoloji qanunvericiliyindən, Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdən və Azərbaycan Respublikasının digər qanunvericilik aktlarından ibarətdir.

2.2. Azərbaycan Respublikasının qoşulduğu beynəlxalq müqavilələrdə mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyindən fərqli qaydalar müəyyən edildikdə beynəlxalq müqavilələrin tələbləri əsas götürülür.

Maddə 3. Qanunun məqsədi

Bu Qanunun məqsədi mədəni bitkilərin milli genefondunu təşkil edən mədəni bitkilərin, onların yabanı əcdadları da daxil olmaqla genetik ehtiyatlarının indiki və gələcək nəsillər üçün zəmanətli qorunub saxlanılmasını, onların ərzaq məhsulları istehsalında, kənd təsərrüfatı işlərinin aparılmasında, elmi-tədqiqat, seleksiya və digər fəaliyyətdə istifadəsini, bitki materiallarına olan ehtiyacın davamlı ödənilməsini, habelə dövlətin ərzaq, ekoloji və bioloji ehtiyatlar təhlükəsizliyinin yaxşılaşdırılmasını təmin etməkdən ibarətdir.

Maddə 4. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının obyektləri

4.0. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının obyektlərinə aşağıdakılar aiddir:

4.0.1. mədəni bitkilərin yabanı əcdadları və onların yaxın növləri və növdaxili müxtəlifliyi;

4.0.2. ərzaq, bəzək və dərman təyinatlı yabanı bitki materialları;

4.0.3. yerli. xalq seleksiyası sortları;

4.0.4. becərilən, istifadədən çıxarılmış və ya tövsiyə olunan sortların Milli kataloquna daxil edilməmiş elmi seleksiya sortları;

4.0.5. seleksiya xətləri, təsərrüfat əhəmiyyətli əlamətlərin mənbəyi və donorları;

4.0.6. məxsusi genetik materiallar (mutantlar, hibridlər, nişanlanmış xətlər, biotexnologiya üsulları ilə yaradılmış bitki formaları);

4.0.7. genetik məlumatın əsas daşıyıcıları olan nuklein turşuları (DNT və RNT);

4.0.8. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarından istifadə hüquqları.

Maddə 5. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi sahəsində fəaliyyətin əsas prinsipləri

5.0. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi sahəsində fəaliyyətin əsas prinsipləri aşağıdakılardır:

5.0.1. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsinin təmin edilməsi məqsədi ilə ekoloji, iqtisadi və sosial maraqların elmi əsaslarla uzlaşdırılması;

5.0.2. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi ilə əlaqədar fəaliyyətin planlaşdırılması zamanı aqroekosistemlərin təbii və sosial-iqtisadi xüsusiyyətlərinin nəzərə alınması;

5.0.3. aqrofitomüxtəlifliyin qorunub saxlanması və istifadəsi üzrə fəaliyyətin bu sahədə mövcud qanunvericiliyin tələblərinə uyğun həyata keçirilməsi;

5.0.4. aqroekosistemlərdə təsərrüfat və ya digər fəaliyyətin səbəb olduğu antropogen çirklənmənin müəyyən edilməsi və onun qarşısının alınması;

5.0.5. gen mühəndisliyinin və yeni texnologiyaların tətbiqindən alınmaqla, mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının sonrakı istifadəsinə maneə törədən və (və ya) onların azalmasına səbəb olan genetik modifikasiya olunmuş bitkilər və digər məhsulların aqroekosistemlərə mənfi təsirinin qarşısının alınması;

5.0.6. Azərbaycan Respublikasının bir sıra bitkilərin ilkin və ikinci əmələgəlmə və mədəniləşdirmə mərkəzi olmasının sübut edilməsi və Azərbaycan alimləri tərəfindən və xalq seleksiyası nəticəsində yaradılmış bitki sortlarının mənşəyini təsdiq etmək məqsədi ilə genetik pasportlaşdırmanın həyata keçirilməsi;

2-ci fəsil

MƏDƏNİ BİTKİLƏRİN GENETİK EHTİYATLARININ MÜHAFİZƏSİ VƏ SƏMƏRƏLİ İSTİFADƏSİ SAHƏSİNDƏ İDARƏETMƏNİN ƏSASLARI

Maddə 6. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi sahəsində dövlətin vəzifələri

6.1. Azərbaycan Respublikasında mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi sahəsində dövlətin vəzifələri aşağıdakılardır:

6.1.1. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi sahəsində dövlət siyasətini və strategiyasını müəyyən etmək və onun həyata keçirilməsini təmin etmək;

6.1.2. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi sahəsində dövlət orqanlarının səlahiyyətlərini müəyyən etmək;

6.1.3. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi sahəsində hüquqi bazanı formalaşdırmaq;

6.1.4. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları üzərində sahiblik hüququnu və əqli mülkiyyət hüququnu müəyyən etmək və bu hüquqların qorunmasını təmin etmək;

6.1.5. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları sahəsində dövlət proqramını (Milli Proqramı) təsdiq etmək və bu proqramda nəzərdə tutulan tədbirlərin həyata keçirilməsini təşkil etmək;

6.1.6. bitki müxtəlifliyinin təbii areallarında monitorinqlər keçirmək və mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının Milli kolleksiyalarını yaratmaq;

6.1.7. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının Milli kataloqunun yaradılmasını təşkil etmək;

6.1.8. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının Mərkəzi Məlumat Bazasını və Milli Genbankını yaratmaq;

6.1.9. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının yerli sortlarını canlı halda qoruyub saxlayan qeyri-hökumət təşkilatlarını, kənd təsərrüfatı və digər məhsul istehsalçılarını stimullaşdırmaq;

6.1.10. Azərbaycan alimləri tərəfindən və xalq seleksiyası nəticəsində yaradılmış bitki sortlarının Azərbaycan Respublikasına məxsus ənənəvi mədəni bitki brendlərinin siyahısını təsdiq etmək, onların ölkə daxilində və beynəlxalq miqyasda mühafizəsinə və təbliğinə hüquqi, elmi və texniki səviyyələrdə dəstək vermək. Bu siyahıya daxil olan bitki nümunələrinin öz xarakterik xüsusiyyətlərini və adaptiv xassələrini qazandıqları ərazilərdə becərilməsini stimullaşdırmaq;

6.1.11. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi üzrə fəaliyyətə dövlət nəzarətini təşkil etmək;

6.1.12. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının toplanması, qorunub saxlanması, öyrənilməsi və istifadəsi problemləri üzrə tətbiqi və fundamental elmi tədqiqatları, bioaraşdırma fəaliyyətini ölkə səviyyəsində əlaqələndirmək, elmi tədqiqatların və mütəxəssislərin hazırlanmasını maliyyələşdirmək;

6.1.13. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının Milli genefond nümunələrinin əldə edilməsi şərtlərini və onların istifadəsindən alınan gəlirlərin ədalətli bölüşdürülməsi mexanizmlərini, həmçinin bu ehtiyatların toplanması, təhlükəsiz qorunub saxlanması, öyrənilməsi və istifadəsi qaydalarını müəyyən etmək;

6.1.14. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları üzrə beynəlxalq konvensiya, müqavilə və sazişlərə qoşulmaqla bağlı dövlətin öhdəliklərini müəyyən etmək və onların həyata keçirilməsini təşkil etmək.

6.2. Mədəni bitkilərin milli genefonduna aid edilən bitkilərin və onların genetik ehtiyat nümunələrinin Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisindən çıxarılmasına yalnız müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada və şərtlərlə yol verilə bilər.

Maddə 7. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və istifadəsində vətəndaşların, elmi-tədqiqat müəssisələri və qeyri-hökumət təşkilatlarının, kənd təsərrüfatı və digər məhsul istehsalçılarının iştirakı

7.0. Vətəndaşlar, elmi-tədqiqat müəssisələri və qeyri-hökumət təşkilatları, kənd təsərrüfatı və digər məhsul istehsalçıları mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində nəzərdə tutulan qaydada, mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının təbii areallarında qorunub saxlanması, bərpa edilməsi və səmərəli istifadəsi üzrə fəaliyyətdə iştirak edir və aşağıdakı hüquqlara malikdirlər:

7.0.1. müvafiq orqanlardan yerli aqroekosistemlərin vəziyyəti və onlarda baş verən genetik aşınma dərəcəsi haqqında məlumatlar almaq, yerli aqrofitomüxtəlifliyin vəziyyətinin dövlət monitorinqinin aparılmasında iştirak etmək;

7.0.2. yerli aqrofitomüxtəliflik komponentlərinin toplanması və qorunub saxlanması sahəsində fəaliyyətə ictimai nəzarəti həyata keçirmək və müvafiq qaydada icazə verilməmiş bioaraşdırma fəaliyyətinin qanuni yollarla qarşısının alınmasında iştirak etmək;

7.0.3. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının əldə edilməsi və onların istifadəsindən alınan gəlirlərin ədalətli bölüşdürülməsində iştirak etmək;

7.0.4. yerli mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının toplanması, qorunub saxlanması və öyrənilməsi sahəsində müvafiq dövlət və elmi proqramların işlənilib hazırlanmasında və həyata keçirilməsində bilavasitə iştirak etmək;

7.0.5. yerli əhali tərəfindən ərzaq məhsulları istehsalı, kənd təsərrüfatı işlərinin aparılması və digər fəaliyyətdə istifadə edilən nadir və nəslə kəsilməkdə olan bitki növləri, eləcə də xalq seleksiyasının yerli sortlarının becərildiyi və mədəni bitkilərin yabanı əcdadlarının təbii bitdiyi ekosistemlərin mühafizəsi üçün xüsusi qorunan ərazilərin təşkil edilməsinin məqsədəuyğunluğu haqqında müvafiq orqanlara təkliflər vermək;

7.0.6. mədəni bitkilərin və onların yabanı əcdadlarının genetik ehtiyatlarının təbii areallarında mühafizəsi, bərpa, çoxaldılması, reintroduksiyası və səmərəli istifadəsi üzrə fəaliyyəti həyata keçirmək.

Maddə 8. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi sahəsində dövlət proqramı (Milli Proqram)

8.1. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi sahəsində müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən Azərbaycan Respublikasının dövlət proqramı (Milli Proqram) qəbul edilir.

8.2. Dövlət proqramında (Milli Proqramda) mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının toplanması, təhlükəsiz qorunub saxlanması, hərtərəfli öyrənilməsi və istifadəsi üzrə aşağıdakı tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur:

8.2.1. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi sahəsində dövlət siyasətinin istiqamətlərini və bu siyasətin həyata keçirilməsini təmin edən uzunmüddətli fəaliyyət planı;

8.2.2. mədəni bitkilərin Milli genefond nümunələrinin təbii areallarından kənardə (ex situ) nəzarət edilən şəraitdə təhlükəsiz və uzunmüddətli qorunub saxlanması və onun hərtərəfli öyrənilməsi üçün yaradılacaq şərait;

8.2.3. nəzərdə tutulmuş planların səmərəli surətdə həyata keçirilməsi üçün prioritet fəaliyyət istiqamətlərini, ehtiyac və imkanların müəyyən edilməsi;

8.2.4. nadir və nəslə kəsilməkdə olan bitki növləri və sortlarının genetik ehtiyatlarının bərpa və mühafizəsinə dair tədbirlər;

8.2.5. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları kolleksiyalarından məhdud aqroekosistemlərdə genetik aşınmaya məruz qalmış yerli bitki materiallarının bərpa edilərək kənd təsərrüfatının davamlı inkişafının təmin edilməsi, yeni bazarların yaradılması və inkişafında istifadə olunması məqsədi ilə kənd təsərrüfatı ilə məşğul olan fiziki şəxslərə verilməsi;

8.2.6. təbii və texnogen fəlakətlər zamanı yerli ənənəvi aqroekosistemlərin bərpa məqsədi ilə yerli əhaliyə, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılara yerli bitki müxtəlifliyinin reintroduksiyası yolu ilə yardım göstərilməsi;

8.2.7. müxtəlif istifadəçi qruplarına elmi-tədqiqat, maarifləndirmə və seleksiya proqramlarında istifadə məqsədi ilə keyfiyyətli genetik material və müvafiq informasiyanın vaxtında təqdim olunması;

8.2.8. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları sahəsində fəaliyyətə cəlb edilən dövlət təşkilatlarının sistemli idarə olunmasının təmin edilməsi;

8.2.9. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları üzrə milli informasiya mübadiləsi sisteminin dəstəklənməsi;

8.2.10. milli, regional və beynəlxalq səviyyələrdə əlaqələndirmə fəaliyyətinin həyata keçirilməsi;

8.2.11. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyində nəzərdə tutulan digər tədbirlər.

Maddə 9. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi üzrə idarəetmə sistemi

9.1. Azərbaycan Respublikasında mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi sahəsində idarəetmə sistemi mədəni bitkilərin milli genofondunun etibarlı qorunub saxlanması və hərtərəfli öyrənilməsinin, elmi, seleksiya və digər proqramlarda səmərəli və davamlı istifadəsinin təmin edilməsi, mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının dağıdılmasının, məhv edilməsinin, qanunsuz əldə edilməsinin qarşısının alınması, beynəlxalq əməkdaşlığın həyata keçirilməsi məqsədi ilə yaradılır.

9.2. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsinin idarəetmə sisteminə aşağıdakılar daxildir:

9.2.1. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının öyrənilməsi, toplanması və mübadiləsi sahəsində fəaliyyət göstərən, o cümlədən bu ehtiyatların kolleksiyalarına malik olan subyektlər (elmi-tədqiqat müəssisələri, genbank, seleksiya mərkəzləri, qeyri-hökumət təşkilatları və s.) və onların strukturuna daxil olan qurumlar;

9.2.2. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi sahəsində dövlət proqramının (Milli Proqramın) həyata keçirilməsinə cəlb edilən subyektlər;

9.2.3. Elmi-Texniki Şura;

9.2.4. Milli əlaqələndirici institut və onun nəzdində fəaliyyət göstərən Milli Genbank;

9.2.5. ixtisaslaşdırılmış ekspert şuraları və prioritet fəaliyyət istiqamətləri üzrə işçi qrupları;

9.2.6. mədəni bitkilərin genetik ehtiyat sahibləri.

9.3. Bu Qanunun 9.2.3-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş Elmi-Texniki Şura müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən yaradılır. Şura dövlət orqanı deyil və onun üzvləri öz səlahiyyətlərini ictimai əsaslarla həyata keçirirlər. Elmi-Texniki Şuranın Əsasnaməsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq edilir.

9.4. Bu Qanunun 9.2.4-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş Milli əlaqələndirici institutunun müəyyən edilməsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən həyata keçirilir.

9.5. Bu Qanunun 9.2.5-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş ekspert şuraları və işçi qruplarının əsasnamələri müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq edilir.

Maddə 10. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının bankları, onların yaradılma qaydaları, hüquq və vəzifələri

10.1. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının aşağıdakı istiqamətlər üzrə bankları (bundan sonra genbankları) yaradıla bilər:

10.1.1. müəyyən tədqiqat, təlim, seleksiya proqramlarında istifadə və qanunvericiliklə qadağan edilməmiş digər məqsədlərlə kolleksiya sahibləri tərəfindən öz vəsaitləri hesabına yaradılan genbanklar;

10.1.2. məqsədli layihələr əsasında elmi-tədqiqat müəssisələri tərəfindən yaradılan genbanklar;

10.1.3. müvafiq elmi-tədqiqat müəssisələrinin, seleksiya mərkəzlərinin, mülkiyyət formasından asılı olmayaraq toxumçuluq və bitkiçilik sahəsində fəaliyyət göstərən kənd təsərrüfatı müəssisələrində qanunda nəzərdə tutulan maliyyə mənbələri hesabına yaradılan ixtisaslaşmış genbanklar;

10.1.4. Azərbaycan Respublikasının Milli Genbankı.

10.2. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları banklarının hüquq və vəzifələri aşağıdakılar da daxil edilməklə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir:

10.2.1. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının hüceyrə plazması nümunələrinin xüsusi təyinatlı kolleksiyalar üzrə toplanması, həmçinin elmi mübadilə və introduksiya yolu ilə bitkilərin genofondunun zənginləşdirilməsi;

10.2.2. bitki nümunələrinin müvafiq saxlanma şəraitinin təmini, onların mövcud vəziyyətinin mütəmadi monitorinqi, təhlükə altında olan nümunələrin müvafiq standartlar əsasında bərpası və çoxaldılması;

10.2.3. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının səciyyələndirilməsi, qiymətləndirilməsi, istifadə üçün tövsiyələrin verilməsi;

10.2.4. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının qeydiyyatı, pasportlaşdırılması, kolleksiyalar üzrə kompyuter məlumat bazasının yaradılması, saxlanması, idarə olunması, ölkədaxili və beynəlxalq şəbəkələrə qoşulması;

10.2.5. hüceyrə plazması nümunələrinin əvəzediciləri ilə mübadiləsi;

10.2.6. kolleksiyalarda saxlanılan nümunələrin istifadəçilər tərəfindən əldə edilməsinin təmini.

10.3. Azərbaycan Respublikasının Milli Genbankında (bundan sonra Milli Genbank) ümummillə dəyərə malik mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları kolleksiyaları, genetik eroziya və nəslə kəsilmək təhlükəsində olan növlər, növmüxtəliflikləri, formalar, xalq və elmi seleksiya sortları, seleksiya proqramları üçün əhəmiyyət daşıyan hüceyrə plazması nümunələri, sabit seleksiya xətləri, qiymətli əlamətlərin daşıyıcıları olan tədqiqat materialları toplanır, orta və uzunmüddətli saxlama şəraitində etibarlı mühafizə edilir, bərpa olunur, çoxaldılır, elmi və digər məqsədlər üçün yayılır, hərtərəfli öyrənilir, səmərəli istifadə üçün tövsiyələr hazırlanır, sənədləşdirilir, məlumat bazası yaradılır.

10.4. Milli Genbank müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən yaradılır. Milli Genbankın Əsasnaməsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq edilir. Milli Genbank dövlət vəsaiti, fiziki və hüquqi şəxslərin ianələri, qrantlar, genbank nümunələrinin istifadəsi və paylanması, göstərdiyi xidmətlər müqabilində əldə edilən gəlirlər və qanunda nəzərdə tutulan digər mənbələr hesabına maliyyələşir.

10.5. Milli Genbank Azərbaycan Respublikasının milli sərvətidir və bütün infrastrukturunu ilə birlikdə xüsusi mühafizə olunan dövlət təbiət obyektinə statusuna malikdir.

10.6. Azərbaycan Respublikasında mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları banklarının hüquq və vəzifələri nəbatat bağları və dendroloji parklara da şamil olunur.

Maddə 11. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının Milli kolleksiyaları

11.1. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının Milli kolleksiyaları öz təyinatına uyğun olaraq aşağıdakı istiqamətlər üzrə formalaşdırılır:

11.1.1. milli baza kolleksiyalar. Bu kolleksiyalar milli sərvət statusuna malik olmaqla mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının milli kataloquna daxil edilən, bu ehtiyatların qiymətli və nadir nümunələrindən ibarət olmaqla müvafiq müxtəlifliyi mümkün qədər tam əhatə edən, əlaqələndirici institutun strukturunda yaradılmış Milli Genbankda beynəlxalq standartlara uyğun olaraq xüsusi təchiz edilmiş orta və uzunmüddətli təhlükəsiz saxlanma şəraitində mühafizə edilən, həmçinin dövlət tingliklərində, ixtisaslaşmış genbanklarda saxlanılan çoxillik mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarından və onların yabanı əcdadlarından ibarət olan kolleksiyalardır;

11.1.2. aktiv işlək kolleksiyalar. Bu kolleksiyalar mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının nümunələrindən ibarət olan, orta müddətli saxlanma şəraitində mühafizə olunan, öyrənilməklə,

elmi, seleksiya və maarifləndirici proqramları təmin etmək, eləcə də müxtəlif istifadəçilərlə mübadilə və başqa məqsədlər üçün nəzərdə tutulmuş bitki ehtiyatları kolleksiyalarıdır;

11.1.3. əvəzedici (dublikat) kolleksiyalar. Bu kolleksiyalar mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının öyrənilmək və müxtəlif proqramlarda istifadə olunmaq məqsədi ilə müəyyən təşkilatların istifadəçilərinə verilən, həmçinin “qara qutu” prinsipi ilə gözlənilməz hadisələr və təbii kataklizmlər vaxtı təhlükəsiz qorunub saxlanma üçün başqa genbanklara (beynəlxalq və xarici genbanklar da daxil olmaqla) verilən əvəzedici (dublikat) nümunələrinin qorunduğu kolleksiyalardır;

11.1.4. genetik kolleksiyalar. Bu kolleksiyalar seçmə və ya təcrübi metodlarla yaradılan, bir və ya bir neçə əlamətə görə irsi fərqləri aşkara çıxaran növdaxili formaların genetik ehtiyatlarının nümunələrindən ibarət olan kolleksiyalardır;

11.1.5. özək kolleksiyalar. Bu kolleksiyalar növün əsas genetik müxtəlifliyini minimum miqdarda əhatə edən nümunələrdən ibarət kolleksiyalardır;

11.1.6. herbari kolleksiyalar. Bu kolleksiyalar bitki aləmi müxtəlifliyinin öyrənilməsinin mühüm vasitəsi olmaqla yabanı və mədəni bitkilərin və onların yabanı əcdadlarının herbari nümunələrindən ibarət kolleksiyalardır;

11.1.7. DNT və RNT kolleksiyalar. Bu kolleksiyalar yüksəkmolekulyar genom və (və ya) klonlaşdırılmış formada saxlanan, bitki mənşəli genetik ehtiyatların nuklein turşuları nümunəsindən ibarət olan kolleksiyalardır.

11.2. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının Milli kolleksiyalarının formalaşdırılması, mühafizəsi və istifadəsi qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən olunur.

Maddə 12. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsinin elmi təminatı

12.0. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsinin elmi təminatı aşağıdakılardan ibarətdir:

12.0.1. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının kolleksiyalarında saxlanılan nümunələrin ölkə üzrə inventarlaşdırılmasının aparılması, mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının Milli kataloqunun yaradılması və dəstəklənməsinin elmi-texniki təminatı;

12.0.2. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları sahəsində elmi-texniki və fundamental tədqiqat proqramlarının həyata keçirilməsi, elmi fəaliyyətlərin milli və beynəlxalq səviyyələrdə əlaqələndirilməsinin təmin edilməsi;

12.0.3. Azərbaycan Respublikası ərazisində və həmsərhəd regionlarda bioaraşdırma fəaliyyətinin elmi-texniki təminatı, təşkili və aparılması;

12.0.4. prioritet iş planları və fəaliyyət istiqamətlərinin işlənib hazırlanması üçün zəruri elmi əsaslandırma aparılması və müvafiq materialların hazırlanması;

12.0.5. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları kolleksiyalarında nümunələrin yaradılması, bərpası, zənginləşdirilməsi, təhlükəsiz saxlanması və hərtərəfli öyrənilməsi ilə bağlı şəraitin müəyyən edilməsi;

12.0.6. mədəni bitkilərin Milli genefondu ilə iş üzrə qaydalar və tövsiyələrin, eləcə də metodik göstərişlər və digər sənədlərin işlənib hazırlanması;

12.0.7. Azərbaycan Respublikasına məxsus ənənəvi mədəni bitki brendləri siyahısına daxil olan bitki nümunələrinin mənsubiyyətini təsdiq etmək məqsədilə tədqiqat proqramlarının hazırlanması və həyata keçirilməsi;

12.0.8. genetik pasportlaşmanı tam şəkildə həyata keçirmək üçün tələb olunan elmi-texniki təminatın yaradılması;

12.0.9. aqrofitomüxtəlifliyin mühafizəsi və səmərəli istifadəsi üzrə elmi və innovasiya fəaliyyətlərinin maliyyələşdirilməsi üzrə hesablamaların və təkliflərin hazırlanması;

12.0.10. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığın həyata keçirilməsi.

Maddə 13. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsinin məlumat və maarifləndirmə təminatı

13.0. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsinin məlumat və maarifləndirmə təminatı aşağıdakı istiqamətlərdə həyata keçirilir:

13.0.1. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları üzrə milli informasiya mübadiləsi sisteminin yaradılması və beynəlxalq sistemlərə inteqrasiyası;

13.0.2. Azərbaycan Respublikasına məxsus ənənəvi mədəni bitki brendlərinin beynəlxalq miqyasda təbliği;

13.0.3. kənd təsərrüfatı və digər məhsul istehsalçılarının əkin sahələrində, fərdi təsərrüfatlarda, həyətyanı sahələrdə, şəxsi təsərrüfat və bağlarda mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsinə yönələn proqramların hazırlanması;

13.0.4. əhalinin ərzaq təminatı və rifahının yaxşılaşdırılmasında aqrofitomüxtəlifliyin əhəmiyyəti barədə materialların çap edilərək yayılması, müxtəlif tədbirlərin (seminar, konfrans, görüşlər və s.) keçirilməsi;

13.0.5. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsinə dair kütləvi informasiya vasitələrində, o cümlədən teleradiokanallarda mütəmadi olaraq müvafiq verilişlərin və məlumatların yayılması;

13.0.6. orta və ali təhsil müəssisələrinin tədris proqramlarında və dərsləklərdə bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi barədə geniş məlumatların əks olunması.

Maddə 14. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsinin iqtisadi stimullaşdırılması

14.1. Azərbaycan Respublikasında dövlət və yerli özünüidarə orqanlarına, sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərinə, qeyri-hökumət təşkilatlarına, eləcə də kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına, ailə-kəndli təsərrüfatlarına, fərdi təsərrüfatlara, həyətyanı və bağ sahələri sahiblərinə mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsində iştirakları üçün zəruri iqtisadi və sosial şərait yaradılır.

14.2. Dövlət mədəni bitkilərin yetişdiyi müxtəlif kateqoriyalı torpaqların sahiblərinin və istifadəçilərinin məsuliyyət və marağının artırılması məqsədi ilə bu bitkilərin genetik ehtiyatlarının toplanması, qorunub saxlanması, öyrənilməsi, bərpası və səmərəli istifadəsi sahəsində fəaliyyətin iqtisadi stimullaşdırılmasına istiqamətlənmiş müxtəlif tədbirlər həyata keçirir.

14.3. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsində fəal iştirak edən fiziki və hüquqi şəxslərin stimullaşdırılması dövlət vəsaiti, xüsusi fondlarda nəzərdə tutulan ayırmalar və qanunda nəzərdə tutulan digər vəsaitlər hesabına həyata keçirilir.

3-cü fəsil

MƏDƏNİ BİTKİLƏRİN GENETİK EHTİYATLARI İLƏ BAĞLI FƏALİYYƏTƏ DÖVLƏT NƏZARƏTİNİN TƏŞKİLİ

Maddə 15. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsinə dövlət nəzarəti

15.1. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi sahəsində fəaliyyət göstərən fiziki şəxslər və mülkiyyət formasından asılı olmayaraq hüquqi şəxslər

tərəfindən qanunvericiliyin tələblərinin yerinə yetirilməsinə dövlət nəzarəti müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən həyata keçirilir.

15.2. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsinə dövlət nəzarətinin təşkili qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

15.3. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsinə dövlət nəzarətini həyata keçirən orqanın qərarı mülkiyyət formasından asılı olmayaraq bütün təsərrüfat subyektləri üçün məcburidir.

Maddə 16. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları kolleksiyaları sahiblərinin dövlət uçotu və qeydiyyatı

16.1. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları kolleksiyaları sahiblərinin dövlət uçotu və qeydiyyatı müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən bu kolleksiyaların, onlarda toplanmış qiymətli və nadir nümunələrin, kolleksiyaların elmi, sosial-iqtisadi, maarifləndirici və mədəni-tarixi əhəmiyyətinin aşkarlanması və onların statusunun müəyyən edilməsi məqsədi ilə həyata keçirilir.

16.2. Tərkibində mədəni bitkilərin və onların yabanı əcdadlarının genetik ehtiyatlarının qiymətli və nadir nümunələri saxlanılan kolleksiyalar müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən qeydiyyatdan keçirilərək mədəni bitkilərin, onların yabanı əcdadları da daxil olmaqla genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi sahəsində dövlət proqramına (Milli Proqrama) daxil edilir.

Belə kolleksiyaların sahibləri öz fəaliyyətlərini mədəni bitkilərin Milli genofondu ilə iş üzrə qayda və tövsiyələrə, eləcə də metodik göstərişlərə və digər sənədlərə riayət etməklə həyata keçirirlər. Bu kolleksiyalarda saxlanılan mədəni bitkilərin, onların yabanı əcdadları da daxil olmaqla genetik ehtiyatlarının nümunələri mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının Mərkəzi məlumat bazasına və Milli kataloquna daxil edilir.

16.3. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları kolleksiyalarının yaradılması, qeydiyyatdan keçirilməsi, fəaliyyət göstərməsi və ləğv edilməsi zamanı qanunvericiliyə riayət edilməsinə dövlət nəzarəti həyata keçirilir.

Maddə 17. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarından istifadə edilməsi qaydası

17.1. Bioaraşdırma, toplama, mübadilə, öyrənilmə, elmi-tədqiqat, seleksiya, təhsil və digər fəaliyyətdə istifadə məqsədi ilə mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarından istifadə hüququ bu ehtiyatların istifadəçilərinə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən ikitərəfli və ya çöxtərəfli müqavilələr çərçivəsində hazırlanmış material verilməsi haqda xüsusi saziş əsasında verilir.

17.2. Material verilməsi haqda xüsusi sazişdə, mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının donoru və onu alan tərəflərin hüquq və vəzifələri, sazişin qüvvədə olma müddəti, verilən materialın miqdarı və keyfiyyəti, materialın nəzərdə tutulan istifadə sahəsi və onun sonrakı istifadəsindən əldə ediləcək gəlirlərin donor və istifadəçi arasında ədalətli bölgüsü haqqında məlumatlar, habelə donordan alınan nümunələrin onun icazəsi olmadan başqasına verilməsinin qadağan edilməsi əks olunur.

Maddə 18. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və istifadəsi üzrə fəaliyyətə qoyulan məhdudiyyətlər

18.1. Müvafiq icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanları qanuna uyğun olaraq mədəni bitkilərin və onların yabanı əcdadlarının genetik ehtiyatlarının toplanması, qorunub saxlanması, öyrənilməsi və istifadəsi ilə bağlı fəaliyyət ətraf mühitə zərər vurduğu, aqroekosistemə mənfi təsir göstərdiyi, bu ehtiyatların azalması və ya tamamilə itməsinə gətirib çıxardığı hallarda həmin fəaliyyətə məhdudiyyətlər qoymaq hüququna malikdirlər.

18.2. Müvafiq icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanları qanuna uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və ətraf mühitin mühafizəsi, tarixi-mədəni irsin qorunması, fiziki və hüquqi şəxslərin qanuni maraqlarının müdafiəsi məqsədi ilə vətəndaşların, qeyri-hökumət təşkilatlarının mülkiyyətində olan mədəni bitkilərin, onların yabanı əcdadları da daxil olmaqla genetik ehtiyatları ilə işləmək fəaliyyətinə məhdudiyətlər və qadağalar qoymaq hüququna malikdirlər.

18.3. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının dövlətin inkişafı və ərzaq təhlükəsizliyi üçün xüsusi dəyərə və ya mühüm sosial-iqtisadi əhəmiyyətə malik kolleksiya nümunələrinin əldə edilməsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən qanuna uyğun olaraq məhdudlaşdırıla bilər.

Maddə 19. Kənd təsərrüfatı təyinatlı nadir və nəsli kəsilməkdə olan bitki növlərinin (populyasiyalarının) mühafizəsi

19.1. Azərbaycan Respublikasında aqroekosistemlər üçün potensial əhəmiyyətə malik olan nadir və nəsli kəsilməkdə olan bitki növlərinin (populyasiyalarının) genetik ehtiyatlarının mühafizəsi üzrə xüsusi dövlət tədbirləri həyata keçirilir. Bu bitkilərin mühafizəsi həm təbii areallarında, o cümlədən kənd təsərrüfatı müəssisələrində və fərdi kəndli təsərrüfatlarında, həm də mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının Milli kolleksiyalarında təşkil edilir.

19.2. Kənd təsərrüfatı təyinatlı nadir və nəsli kəsilməkdə olan bitki növlərinin (populyasiyalarının) mühafizəsi ilə bağlı tədbirlər mədəni bitkilərin mühafizəsi və səmərəli istifadəsinə dair dövlət proqramına (Milli Proqrama) daxil edilir.

Maddə 20. Azərbaycan Respublikasına məxsus mədəni brend bitkilərin mühafizəsi

20.1. Azərbaycan Respublikasına məxsus mədəni brend bitkilər Azərbaycan xalqının milli sərvətidir və qanunla qorunur.

20.2. Azərbaycan Respublikasına məxsus ənənəvi mədəni brend bitkilərin və onların areallarının siyahısı müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən olunaraq təsdiq edilir.

20.3. Azərbaycan Respublikasına məxsus ənənəvi mədəni brend bitkilər kənd təsərrüfatı, dərman və bəzək bitki formaları üzrə müəyyən edilir.

20.4. Azərbaycan Respublikasına məxsus ənənəvi mədəni brend bitkilərin yayıldığı areallarda bu cür bitkilərin becərilməsinin davam etdirilməsi və sahələrin genişləndirilməsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada stimullaşdırılır.

20.5. Azərbaycan Respublikasına məxsus ənənəvi mədəni brend bitkilərin yayıldığı areallarda başqa növ bitki nümunələrinin əkilməsi qadağan olunur.

20.6. Azərbaycan Respublikasına məxsus ənənəvi mədəni brend bitkilər Azərbaycan Respublikasının təmsil olunduğu bütün sərgilərdə, yarmarkalarda və digər tədbirlərdə müvafiq qaydada təbliğ və təşviq olunur.

20.7. Azərbaycan Respublikasına məxsus ənənəvi mədəni brend bitkilərin daha da təkmilləşdirilməsi, əkin sahələrinin genişləndirilməsi istiqamətində elmi-tədqiqat işlərinin aparılması və onların genetik ehtiyatlarının mühafizəsi müvafiq qaydada təsdiq edilmiş proqramlar əsasında həyata keçirilir.

Maddə 21. Genetik modifikasiya olunmuş bitkilərlə davranma

21.1. Azərbaycan Respublikasının ərazisinə genetik modifikasiya olunmuş bitkilərin genetik materiallarının gətirilməsi, rayonlaşdırılması və dövlət reyestrinə daxil edilməsi qadağandır.

21.2. Ölkə daxilində genetik modifikasiya olunmuş bitkilərin mövcudluğu və yayılma zonası müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş qaydaya uyğun aşkarlanır, bu bitkilərdən yarana biləcək təhlükənin təyin edilməsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada həyata keçirilir.

21.3. Azərbaycan Respublikasına idxal olunan bütün genetik materialların ölkənin gömrük sərhədindən keçirilərkən genetik modifikasiyaya məruz qalması yoxlanılır və genetik modifikasiya olunmuş materialların hərəkətinə qanuna uyğun qaydada icazə verilmir.

21.4. Genetik modifikasiya olunmuş bitkilərin, eləcə də müasir biotexnoloji və gen mühəndisliyi metodları ilə yaradılmış kənd təsərrüfatı bitki materiallarının elmi-tədqiqat, sınaq və sərgilərdə nümayiş etdirmək məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasına idxalına yalnız müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada yol verilə bilər.

4-cü fəsil

MƏDƏNİ BİTKİLƏRİN GENETİK EHTİYATLARI ÜZƏRİNDƏ MÜLKİYYƏT, QANUNVERİCİLİYİN POZULMASINA GÖRƏ MƏSULİYYƏT VƏ MÜBAHİSƏLƏRİN HƏLLİ

Maddə 22. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları üzərində mülkiyyət formaları

22.1. Mədəni bitkilərin, onların yabanı əcdadları da daxil olmaqla genetik ehtiyatları dövlət, bələdiyyə və xüsusi mülkiyyət formasında ola bilər.

22.2. Dövlət mülkiyyətində olan ərazilərdə təbii məskənlərdə bitən mədəni bitkilərin və onların yabanı əcdadlarının genetik ehtiyatları dövlət mülkiyyətindədir.

22.3. Bioloji müxtəliflik üzrə Konvensiya qüvvəyə minənə qədər Azərbaycan Respublikası ərazisindən toplanmış və (və ya) mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları kolleksiyalarında saxlanılan bitki nümunələri dövlət mülkiyyəti hesab edilir və onların əldə edilməsi qaydaları mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyi ilə müəyyən edilir.

22.4. Bioloji müxtəliflik üzrə Konvensiya qüvvəyə mindikdən sonra digər dövlətlərin ərazilərindən və (və ya) xarici kolleksiyalardan (beynəlxalq kolleksiyalar da daxil olmaqla) qorunub saxlanma üçün alınmış mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının milli kolleksiya nümunələri, onları verən dövlətlərin və ya donorların mülkiyyətidir və onların əldə edilməsi şərtləri materialın verilməsi haqda xüsusi sazişlə müəyyən edilir.

22.5. Fiziki və hüquqi şəxslərin mülkiyyətində olan torpaq sahələrində bitən bitkilərin genetik materialları, həmçinin üzərində fiziki və hüquqi şəxslərin əqli mülkiyyət hüququ olan mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları qanunun tələbləri nəzərə alınmaqla xüsusi mülkiyyətdə ola bilər.

22.6. Bələdiyyə mülkiyyətində olan ərazilərdə təbii məskənlərdə bitən mədəni bitkilərin və onların yabanı əcdadlarının genetik ehtiyatları bələdiyyə mülkiyyətindədir.

22.7. Bələdiyyə və xüsusi mülkiyyətdə olan ərazilərdə bitən mədəni bitkilərin və onların yabanı əcdadlarının genetik ehtiyatları üzərində dövlət mühafizəsi tələb olunduğu hallarda həmin ərazilər “Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında” və “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanunlarına uyğun olaraq mühafizə olunur.

Maddə 23. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları sahiblərinin hüquqları

23.1. Mədəni bitkilərin və onların yabanı əcdadlarının genetik ehtiyatları sahiblərinin hüquqları aşağıdakılardır:

23.1.1. mədəni bitkilərin və onların yabanı əcdadlarının genetik ehtiyatlarının kommersiya məqsədi ilə istifadəsindən alınan gəlirlərin bölüşdürülməsində iştirak etmək;

23.1.2. yerli mədəni bitkilərin və onların yabanı əcdadlarının genetik ehtiyatlarının mühafizəsi, qiymətləndirilməsi, artırılması və səmərəli istifadəsi üzrə tədqiqatlara yardım göstərmək;

23.1.3. mədəni bitkilərin və onların yabanı əcdadlarının genetik ehtiyatlarının qorunub saxlanması və səmərəli istifadəsində iştirak etmək;

23.1.4. milli qanunvericilik çərçivəsində mədəni bitkilərin və onların yabanı əcdadlarının genetik ehtiyatlarının qorunub saxlanması və səmərəli istifadəsi üzrə fəaliyyətlə bağlı beynəlxalq proqram və layihələrdə iştirak etmək;

23.1.5. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinə uyğun olaraq, aqrobiomüxtəlifliyin qorunub saxlanması və istifadəsi ilə məşğul olan beynəlxalq təşkilatlarla əlaqələr yaratmaq və həmçinin müştərək tədqiqatlar, mütəxəssis və texnologiya mübadiləsi aparmaq.

23.2. Mədəni bitkilərin və onların yabanı əcdadlarının genetik ehtiyatları sahiblərinin hüquqları dövlət tərəfindən qorunur.

Maddə 24. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatları sahiblərinin vəzifələri

24.0. Mədəni bitkilərin və onların yabanı əcdadlarının genetik ehtiyatları sahiblərinin vəzifələri aşağıdakılardır:

24.0.1. mülkiyyətlərində olan qiymətli genefond nümunələrinin lazımi şəraitdə mühafizəsini təmin etmək;

24.0.2. mülkiyyətlərində olan mədəni bitkilərin və onların yabanı əcdadlarının genetik ehtiyatlarını tükəndirmədən səmərəli istifadəsinə görə məsuliyyət daşımaq;

24.0.3. mədəni bitkilərin və onların yabanı əcdadlarının genetik ehtiyatları sahəsində ənənəvi təsərrüfat sistemlərini qoruyub saxlamaq;

24.0.4. qarşılıqlı razılıq əsasında yeni bitki sortlarının yaradılması və mövcud bitki sortlarının yaxşılaşdırılması üzrə tədqiqat işlərinə dəstək vermək;

24.0.5. sahib olduqları mədəni bitkilərin və onların yabanı əcdadlarının genetik ehtiyatları nümunələrini mühafizə, tədqiqat və seleksiya məqsədləri üçün tələb edildikdə Milli Genbanka və müvafiq elmi-tədqiqat institutlarına təqdim etmək;

24.0.6. mədəni bitkilərin və onların yabanı əcdadlarının genetik ehtiyatlarının mühafizəsi, qiymətləndirilməsi, inkişaf etdirilməsi, istifadəsi və təbliği sahəsində tədris və təlim işlərinin təşkilində iştirak etmək;

24.0.7. mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyi ilə müəyyən olunmuş digər vəzifələr.

Maddə 25. Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi haqqında qanunvericiliyin pozulmasına görə məsuliyyət

Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi haqqında qanunvericiliyin pozulmasında təqsirkar olan şəxslər qanunla nəzərdə tutulmuş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

Maddə 26. Mübahisələrin həlli

Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi ilə əlaqədar mübahisələr qanunla müəyyən edilmiş qaydada həll olunur.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 13 dekabr 2011-ci il.

**“HEYVANLAR ALƏMİ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
QANUNUNDA
DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 1-ci bəndinə uyğun olaraq qərara alır:

“Heyvanlar aləmi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 8, maddə 470; 2004, № 2, maddə 57, № 7, maddə 505, № 11, maddə 902; 2007, № 10, maddə 938; 2008, № 6, maddə 460) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 24-cü maddənin birinci hissəsində on birinci bənd on ikinci bənd hesab edilsin və aşağıdakı məzmununda on birinci bənd əlavə olunsun:

“vəhşi heyvanların, xüsusi icazə olmadan təbii mühitdən ayırmaqla və ya digər qanunsuz yollarla əldə etməklə, yarımşərbəst və ya qeyri-şərbəst şəraitdə müvafiq tələblərə riayət etmədən saxlanması, mühafizəsi və istifadəsi aşkar olunduqda, həmin heyvanlar bu sahədə dövlət nəzarətini həyata keçirən orqanlar tərəfindən geri götürüldükdən sonra onların reabilitasiyasına çəkilmiş xərcləri ödəmək;”;

2. 25-ci maddənin birinci hissəsinin birinci bəndində “icazənin” sözü əvvəl “xüsusi” sözü əlavə edilsin;

3. 53-cü maddənin birinci hissəsinin birinci bəndində “icazəsiz” sözü “xüsusi icazə olmadan” sözləri ilə və beşinci bəndində mötərizədə “lazımi icazə” sözləri mötərizədə “ov etmək üçün icazə” sözləri ilə əvəz olunsun.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 1 oktyabr 2012-ci il.

**“EKOLOJİ TƏHLÜKƏSİZLİK HAQQINDA” AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
QANUNUNDA
DƏYİŞİKLİK EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 20-ci bəndini rəhbər tutaraq, “Ekoloji təhlükəsizlik haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununu “Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırmaq məqsədi ilə qərara alır:

“Ekoloji təhlükəsizlik haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, №8, maddə 471; 2004, № 2, maddə 57; 2006, №12, maddə 1005; 2007, №12, maddə 1211) 9-cu maddəsinin 2-ci hissəsinə aşağıdakı məzmununda 2.7-1-ci bənd əlavə edilsin:

“2.7-1. “Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq, genetik modifikasiya olunmuş bitkilərin genetik materiallarının Azərbaycan Respublikasının ərazisinə gətirilməsinə, həmin ərazidə yayılmasına və istifadəsinə;”.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 1 fevral 2013-cü il.

**“EKOLOJİ TƏMİZ KƏND TƏSƏRRÜFATI HAQQINDA” AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİK EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 20-ci bəndini rəhbər tutaraq, “Ekoloji təmiz kənd təsərrüfatı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununu “Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırmaq məqsədi ilə qərara alır:

“Ekoloji təmiz kənd təsərrüfatı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2008, №8, maddə 700) aşağıdakı məzmununda 4.0.1-1-ci maddə əlavə edilsin:

“4.0.1-1. Azərbaycan Respublikasına məxsus ənənəvi mədəni brend bitkilərin mühafizəsi;”.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 1 fevral 2013-cü il.

**“ƏTRAF MÜHİTİN MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİK EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 20-ci bəndini rəhbər tutaraq, “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununu “Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırmaq məqsədi ilə qərara alır:

“Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, №8, maddə 472; 2001, №3, maddə 148; 2002, №5, maddə 238; 2003, №4, maddə 178; 2004, №2, maddə 57, №4, maddə 201; 2008, №2, maddə 47; 2009, №10, maddə 769) 4-cü maddəsinin 2-ci hissəsinə aşağıdakı məzmununda 2.3-1-ci bənd əlavə edilsin:

“2.3-1. “Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq, genetik modifikasiya olunmuş bitkilərin, eləcə də müasir biotexnoloji və gen mühəndisliyi metodları ilə yaradılmış kənd təsərrüfatı bitki materiallarının idxalına və dövriyyəsinə dövlət nəzarətini həyata keçirmək;”.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 1 fevral 2013-cü il.

**“EKOLOJİ TƏMİZ KƏND TƏSƏRRÜFATI HAQQINDA” AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin 1-ci hissəsinin 24-cü bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Ekoloji təmiz kənd təsərrüfatı haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2008, № 8, maddə 700; 2013, № 3, maddə 206) 16.9-cu maddəsində “Alıcıların seçim etmək hüququnu təmin etmək məqsədilə” sözləri çıxarılsın, “istifadə haqqında məlumatlar” sözləri “istifadə edilməməsi haqqında məlumat” sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 22 oktyabr 2013-cü il.

**“SƏRHƏDDƏN KEÇƏN SU AXINLARININ VƏ BEYNƏLXALQ GÖLLƏRİN
MÜHAFİZƏSİ VƏ
İSTİFADƏSİ ÜZRƏ KONVENSIYA”YA DÜZƏLIŞLƏRİN TƏSDİQ EDİLMƏSİ
HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 4-cü bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Sərhəddən keçən su axınlarının və beynəlxalq göllərin mühafizəsi və istifadəsi üzrə Konvensiya”nın 25-ci və 26-cı maddələrinə 2003-cü il noyabrın 28-də Madrid şəhərində qəbul edilmiş düzəlişlər təsdiq edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 22 noyabr 2013-cü il.

**“ƏTRAF MÜHİTİN MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 1-ci bəndini rəhbər tutaraq, “İstehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından icbari sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2010-cu il 11 may tarixli 999-IIIQ nömrəli və “İcbari sığortalar haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2011-ci il 24 iyun tarixli 165-IVQ nömrəli qanunlarını nəzərə alaraq qərara alır:

“Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 8, maddə 472; 2001, № 3, maddə 148; 2002, № 5, maddə 238; 2003, № 4, maddə 178; 2004, № 2, maddə 57, № 4, maddə 201; 2008, № 2, maddə 47; 2009, № 10, maddə 769; 2013, № 3, maddə 209) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 23-cü maddənin 3-cü hissəsinin 3.3-cü bəndi ləğv edilsin;

2. 26-cı maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 26. Ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində sığorta

1. Təbii resurslardan istifadə zamanı ətraf mühitə və üçüncü şəxslərə zərər vurulmasına görə təbii resurslardan istifadəçi olan hüquqi və fiziki şəxslər mülki məsuliyyətini könüllü qaydada sığorta edə bilərlər.

2. Daşınmaz əmlakın istismarı nəticəsində üçüncü şəxslərin sağlamlığına və əmlakına dəyər biləcək zərərlə bağlı daşınmaz əmlak sahiblərinin mülki məsuliyyətinin sığortası “İcbari sığortalar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq icbari qaydada həyata keçirilir.”;

3. 74-cü maddənin birinci hissəsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində dövlət nəzarətini həyata keçirən vəzifəli şəxslərin bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından sığortası “İstehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından icbari sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq icbari qaydada həyata keçirilir.”;

4. 78-ci maddədə “qanunvericiliyinə uyğun” sözləri “Mülki, İnzibati Xətalər və Cınayət məəcəllələrində nəzərdə tutulmuş hallarda” sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 4 aprel 2014-cü il.

**“ƏTRAF MÜHİTİN MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 20-ci bəndini rəhbər tutaraq, “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununu “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırmaq məqsədi ilə qərara alır:

“Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 8, maddə 472; 2001, № 3, maddə 148; 2002, № 5, maddə 238; 2003, № 4, maddə 178; 2004, № 2, maddə 57, № 4, maddə 201; 2008, № 2, maddə 47; 2009, № 10, maddə 769; 2013, № 3, maddə 209; 2014, №4, maddə 338) 71-ci maddəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 1-ci hissədə “müvafiq icra hakimiyyəti orqanları” sözlərindən sonra “bu Qanunun və “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə uyğun olaraq” sözləri əlavə edilsin.

2. 2-ci hissədə “vəzifəli şəxslərin” sözləri “müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının” sözləri ilə əvəz edilsin.

3. 2.1-ci bənddə “xidməti vəsiqələri” sözlərindən sonra “, sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan hüquqi və fiziki şəxslərin obyektlərinə daxil olarkən, həmçinin yoxlamanın həyata keçirilməsi haqqında qərarın surətini və yoxlamanın sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların vahid məlumat reyestrində qeydiyyatına alınması barədə çıxarışı” sözləri əlavə edilsin.

4. 3-cü hissədə “nəzarətini həyata keçirən vəzifəli şəxslərin qərarlarının” sözləri “nəzarətinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar verilmiş qərarların” sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 30 sentyabr 2014-cü il.

“OVÇULUQ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ BARƏDƏ

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 11-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Ovçuluq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2004-cü il, № 5, maddə 316; 2005-ci il, № 4, maddə 272; 2008-ci il, № 6, maddə 460) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 21.9-cu maddədən “, hüquqi və fiziki şəxslər” sözləri çıxarılsın;

2. aşağıdakı məzmununda 21-1-ci maddə əlavə edilsin:

“Maddə 21-1. Fərdi ovçuluq təsərrüfatları

21-1.1. Hüquqi və fiziki şəxslər mülkiyyətlərində və ya icarələrində olan torpaqlarda fərdi ovçuluq təsərrüfatlarını təşkil edə bilərlər.

21-1.2. Fərdi ovçuluq təsərrüfatını təşkil edən şəxs ovçuluq turizmi ilə məşğul olanlar üçün müvafiq infrastrukturun yaradılmasını, dövlət ov fondunun səmərəli istifadəsini, habelə ov obyektlərinin qış mövsümündə yemlənməsini, qışlama yerlərini, nəsilartırma və çoxalma şəraitini təmin etməlidir.

21-1.3. Fərdi ovçuluq təsərrüfatlarında ərazinin bir hissəsi vəhşi heyvanların yetişdirilməsi və mühafizəsi məqsədləri üçün ayrılır. Həmin ərazilərdə ovçuluq fəaliyyətinin həyata keçirilməsinə yol verilmir.

21-1.4. Ovçularla və ya onların maraqlarını təmsil edən şəxslərlə bağlanmış müqavilələr əsasında fərdi ovçuluq təsərrüfatlarında ovçular üçün ov təşkil edilə bilər. Fərdi ovçuluq təsərrüfatları tərəfindən ovçuların və onları müşayiət edən şəxslərin yerləşdirilməsi, qidalanması, daşınması və ovun təşkili ilə bağlı digər xidmətlər göstərilir.

21-1.5. Fərdi ovçuluq təsərrüfatlarında təşkil edilən ov zamanı ovçular həmin təsərrüfatın sərhədlərini tərk etməməlidir. Fərdi ovçuluq təsərrüfatını təşkil edən şəxs ovçuların müvafiq sərhədləri keçərək ov etməsinin mümkünlüyünü istisna edən şəraitin yaradılmasını təmin etməlidir.

21-1.6. Dövlət təbiət qoruqlarından və milli parklardan 5 (beş) kilometrədən az məsafədə olan ərazidə fərdi ovçuluq təsərrüfatlarının təşkil edilməsinə yol verilmir.”;

3. 25.4-cü maddəyə “təsərrüfatlarından” sözündən sonra “(fərdi ovçuluq təsərrüfatları istisna olmaqla)” sözləri əlavə edilsin;

4. 27-ci maddədə “və qeyri-qanuni heyvan ovuna cərimələr Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində” sözləri “Heyvanlar aləmi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 48-ci maddəsində” sözləri ilə əvəz edilsin;

5. 28-ci maddənin mətni aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Bu Qanunun tələblərinin pozulmasına görə şəxslər Azərbaycan Respublikasının Mülki, İnzibati Xətalər və Cinayət məəcəllələrinə uyğun olaraq məsuliyyət daşıyırlar.”.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 17 oktyabr 2014-cü il.

**“EKOLOJİ TƏMİZ KƏND TƏSƏRRÜFATI HAQQINDA” AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİK EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin 1-ci hissəsinin 24-cü bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Ekoloji təmiz kənd təsərrüfatı haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2008, № 8, maddə 700; 2013, № 3, maddə 206, № 11, maddə 1293) 18.4-cü maddəsində “istifadə haqqında məlumatlar” sözləri “istifadə edilməməsi haqqında məlumat” sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 28 oktyabr 2014-cü il.

**“XƏZƏR DƏNİZİNİN HİDROMETEOROLOGİYASI SAHƏSİNDƏ ƏMƏKDAŞLIĞA
DAİR” SAZİŞİN TƏSDİQ EDİLMƏSİ HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 4-cü bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Xəzər dənizinin hidrometeorologiyası sahəsində əməkdaşlığa dair” 2014-cü il sentyabrın 29-da Həştərxan şəhərində imzalanmış Saziş təsdiq edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 16 dekabr 2014-cü il.

**“XƏZƏR DƏNİZİNİN SU BİOLOJİ RESURSLARININ MÜHAFİZƏSİ VƏ SƏMƏRƏLİ
İSTİFADƏSİ HAQQINDA” SAZİŞİN TƏSDİQ EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 4-cü bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Xəzər dənizinin su bioloji resurslarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi haqqında” 2014-cü il sentyabrın 29-da Həştərxan şəhərində imzalanmış Saziş təsdiq edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 16 dekabr 2014-cü il.

**“HEYVANLAR ALƏMİ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 11-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Heyvanlar aləmi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 8, maddə 470; 2004, № 2, maddə 57, № 7, maddə 505, № 11, maddə 902; 2007, № 10, maddə 938; 2008, № 6, maddə 460; 2012, № 11, maddə 1045) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 12-ci maddənin ikinci hissəsində “idman və həvəskar balıq ovu” sözləri “Balıqçılıq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş hallarda balıq və digər su bioresurslarının ovu” sözləri ilə əvəz edilsin.

2. 13-cü maddənin birinci hissəsinin üçüncü abzasında “balıq ehtiyatlarından” sözləri “balıq və digər su bioresurslarından” sözləri ilə əvəz edilsin.

3. 16-cı maddə üzrə:

3.1. adımda “Balıq ehtiyatlarından” sözləri “Balıq və digər su bioresurslarından” sözləri ilə əvəz edilsin;

3.2. birinci hissə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Su hövzələrində balıq və digər su bioresurslarından istifadə balıq və digər su bioresurslarının ovu, toplanması və akvakultura məqsədi ilə həyata keçirilir.”;

3.3. ikinci hissədə “Balıq ehtiyatlarından” sözləri “Balıq və digər su bioresurslarından” sözləri ilə, “vətəgə əhəmiyyətli su obyektlərində balıqçılığın təşkili, balıqların ovlanması” sözləri “balıqçılığın, o cümlədən akvakulturanın təşkili, balıq və digər su bioresursları ovunun” sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 6 mart 2015-ci il.

**“OVÇULUQ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNUNDA
DƏYİŞİKLİK EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 11-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Ovçuluq haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2004, № 5, maddə 316; 2005, № 4, maddə 272; 2008, № 6, maddə 460; 2014, № 11, maddə 1355) 2.3-cü maddəsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“2.3. Su hövzələrində balıq və digər su bioresurslarının ovu “Balıqçılıq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə tənzimlənir.”.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 6 mart 2015-ci il.

**BİRLƏŞMİŞ MİLLƏTLƏR TƏŞKİLATININ “İQLİM DƏYİŞMƏLƏRİ HAQQINDA”
ÇƏRÇİVƏ KONVENSIYASINA DAİR KİOTO PROTOKOLUNA DOHA
DÜZƏLİŞİNİN TƏSDİQ EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 4-cü bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının “İqlim dəyişmələri haqqında” Çərçivə Konvensiyasına dair Kioto Protokoluna 2012-ci il 8 dekabr tarixli Doha Düzəlişi təsdiq edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 14 aprel 2015-ci il.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MEŞƏ MƏCƏLLƏSİNDƏ DƏYİŞİKLİK
EDİLMƏSİ HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 13-cü bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

Azərbaycan Respublikasının Meşə Məcəlləsinin (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998, № 3, maddə 139; 1999, № 8, maddə 476; 2004, № 11, maddə 902; 2007, № 5, maddə 436; 2008, № 5, maddə 348; 2010, № 4, maddə 274; 2012, № 6, maddə 496) 79-cu maddəsinin ikinci hissəsindən “inzibati və” sözləri çıxarılsın.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 17 may 2016-cı il.

**“ƏTRAF MÜHİTƏ DAİR İNFORMASIYA ALMAQ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 1-ci bəndini rəhbər tutaraq, “Ətraf mühitə dair informasiya almaq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununu “Yaşılıqların mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2014-cü il 2 may tarixli 957-IVQ nömrəli Qanununa uyğunlaşdırmaq məqsədi ilə qərara alır:

“Ətraf mühitə dair informasiya almaq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2002, № 4, maddə 171; 2006, № 12, maddə 1005; 2016, № 6, maddə 1009) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 1.0.2-ci maddəyə “meşələrin,” sözündən sonra “yaşılıqların,” sözü əlavə edilsin.

2. 2-ci maddəyə “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında,” sözlərindən sonra “Yaşılıqların mühafizəsi haqqında,” sözləri əlavə edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 11 noyabr 2016-cı il.

**“ƏTRAF MÜHİTİN MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 1-ci bəndini rəhbər tutaraq, “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununu “Yaşılıqların mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2014-cü il 2 may tarixli 957-IVQ nömrəli Qanununa uyğunlaşdırmaq məqsədi ilə qərara alır:

“Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 8, maddə 472; 2001, № 3, maddə 148; 2002, № 5, maddə 238; 2003, № 4, maddə 178; 2004, № 2, maddə 57, № 4, maddə 201; 2008, № 2, maddə 47; 2009, № 10, maddə 769; 2013, № 3, maddə 209; 2014, № 4, maddə 338, № 10, maddə 1152) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 27-ci maddə üzrə:

1.1. 1-ci hissəyə “verilməsinin,” sözündən sonra “yaşılıqları mühafizə tədbirlərinin,” sözləri əlavə edilsin;

1.2. 3-cü hissəyə “vəsaitlər,” sözündən sonra “yaşılıqların götürülməsinə (kəsilməsinə), zədələnməsinə və ya məhv edilməsinə görə ödənilən bərpa dəyəri,” sözləri əlavə edilsin.

2. 28-ci maddəyə aşağıdakı məzmununda 1.7-1-ci bənd əlavə edilsin:

“1.7-1. yaşılıqları mühafizə tədbirlərinin maliyyələşdirilməsinə;”.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 11 noyabr 2016-cı il.

**“ƏTRAF MÜHİTİN MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 20-ci bəndini rəhbər tutaraq, “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununu “Reklam haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2015-ci il 15 may tarixli 1281-IVQ nömrəli Qanununa uyğunlaşdırmaq məqsədi ilə qərara alır:

“Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 8, maddə 472; 2001, № 3, maddə 148; 2002, № 5, maddə 238; 2003, № 4, maddə 178; 2004, № 2, maddə 57, № 4, maddə 201; 2008, № 2, maddə 47; 2009, № 10, maddə 769; 2013, № 3, maddə 209; 2014, № 4, maddə 338, № 10, maddə 1152) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. IX fəslin adında “informasiya” sözündən sonra “, reklam sahəsində ətraf mühitin mühafizəsi” sözləri əlavə edilsin.

2. Aşağıdakı məzmununda 64-1-ci maddə əlavə edilsin:

“Maddə 64-1. Reklam sahəsində ətraf mühitin mühafizəsi

64-1.1. “Reklam haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq, ətraf mühit üçün təhlükə potensialı olan əmtəələrin və hərəkətlərin reklamı qadağandır. Ətraf mühit üçün təhlükə potensialı olan reklamı qadağan olunan əmtəələrin siyahısını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

64-1.2. Reklam ətraf mühitə ziyan vura biləcək hərəkətlərə təhrik etməməlidir. Reklamda əmtəənin ətraf mühitə mənfi təsiri barədə məlumatların qəsdən gizlədilməsinə yol verilmir.”.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 30 dekabr 2016-cı il.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MEŞƏ MƏCƏLLƏSİNDƏ DƏYİŞİKLİK
EDİLMƏSİ HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 12-ci və 13-cü bəndlərini rəhbər tutaraq qərara alır:

Azərbaycan Respublikasının Meşə Məcəlləsinin (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998, № 3, maddə 139; 1999, № 8, maddə 476; 2004, № 11, maddə 902; 2007, № 5, maddə 436; 2008, № 5, maddə 348; 2010, № 4, maddə 274; 2012, № 6, maddə 496; 2016, № 6, maddə 989) 22-ci maddəsinin birinci hissəsində “on” sözü “qırx doqquz” sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 14 fevral 2017-ci il.

“EKOLOJİ TƏMİZ KƏND TƏSƏRRÜFATI HAQQINDA” AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ BARƏDƏ

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin 1-ci hissəsinin 24-cü bəndini rəhbər tutaraq, “Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahəsində akkreditasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2014-cü il 30 may tarixli 965-IVQ nömrəli Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar qərara alır:

“Ekoloji təmiz kənd təsərrüfatı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2008, № 8, maddə 700; 2013, № 3, maddə 206, № 11, maddə 1293; 2014, № 11, maddə 1367; 2016, № 7, maddə 1238) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 1.1.4-cü maddədə “ekoloji təmiz kənd təsərrüfatının tələblərinə” sözləri “müvafiq standartda, texniki rəqlamentdə və digər normativ hüquqi aktda müəyyən olunmuş tələblərə” sözləri ilə, “sertifikatlaşdırma orqanı” sözləri “uyğunluğu qiymətləndirən qurum” sözləri ilə əvəz edilsin.

2. 5.0.8-ci maddədə “və sertifikatlaşdırma üzrə orqanları” sözləri “orqanları və uyğunluğu qiymətləndirən qurumları” sözləri ilə, “akkreditasiya sənədləri” sözləri “akkreditasiya attestatı” sözləri ilə əvəz edilsin.

3. 5.0.9-cu maddədə “və sertifikatlaşdırma” sözləri çıxarılsın və “uçotunu” sözündən sonra “və akkreditasiya edilmiş uyğunluğu qiymətləndirən qurumların reyestrini” sözləri əlavə edilsin.

4. 5.0.10-cu maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“5.0.10. “Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahəsində akkreditasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq akkreditasiya edilmiş qurumların akkreditasiya tələblərinə cavab vermədiyi aşkar edildikdə akkreditasiya attestatının qüvvəsinin müvəqqəti dayandırılması və ya uyğunluğu qiymətləndirən qurum tərəfindən müəyyən edilmiş nöqsanların bildirişdə göstərilən müddətdə aradan qaldırılmaması halında nöqsanın xarakterindən asılı olaraq, akkreditasiya sahəsinin məhdudlaşdırılması və ya akkreditasiya attestatının ləğvi barədə qərar qəbul etmək;”.

5. 10.5-ci maddədə “sertifikatlaşdırma üzrə akkreditasiya olunmuş orqan” sözləri “akkreditasiya edilmiş uyğunluğu qiymətləndirən qurum” sözləri ilə əvəz edilsin.

6. 11.1-ci maddədə “və sertifikatlaşdırma orqanının təklifi əsasında” sözləri “nəzərə alınmaqla, akkreditasiya edilmiş uyğunluğu qiymətləndirən qurumun rəyi əsasında” sözləri ilə əvəz edilsin.

7. 11.2.5-ci maddədə “sertifikatlaşdırma üzrə akkreditasiya olunmuş orqanların” sözləri “akkreditasiya edilmiş uyğunluğu qiymətləndirən qurumların” sözləri ilə əvəz edilsin.

8. 11.2.6-cı maddədə “sertifikatlaşdırma orqanlarının” sözləri “uyğunluğu qiymətləndirən qurumların” sözləri ilə əvəz edilsin.

9. 12-ci maddə üzrə:

9.1. adında “sertifikatlaşdırma üzrə akkreditasiya olunmuş orqanlar” sözləri “akkreditasiya edilmiş uyğunluğu qiymətləndirən qurumlar” sözləri ilə əvəz edilsin;

9.2. 12.1-ci maddədən “və sertifikatlaşdırma” və “və ayrı-ayrılıqda fəaliyyət göstərirlər” sözləri çıxarılsın, “müvafiq icra hakimiyyəti orqanları” sözləri “müvafiq icra hakimiyyəti orqanı” sözləri ilə əvəz edilsin;

9.3. aşağıdakı məzmununda 12.1-1-ci maddə əlavə edilsin:

“12.1-1. Uyğunluğu qiymətləndirən qurumların akkreditasiyası “Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahəsində akkreditasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən olunmuş qaydada həyata keçirilir.”;

9.3. 12.2-ci maddədə “Ekoloji müşahidə və sertifikatlaşdırma üzrə akkreditasiya olunmuş orqanlar” sözləri “Ekoloji müşahidə üzrə akkreditasiya edilmiş orqanlar və akkreditasiya edilmiş uyğunluğu qiymətləndirən qurumlar” sözləri ilə əvəz edilsin;

9.4. 12.3-cü maddədən “və sertifikatlaşdırma” sözləri çıxarılsın.

10. 13.3-cü maddədə “ərzaq məhsullarının” sözlərindən sonra “, idarəetmə sistemlərinin” sözləri əlavə edilsin.

11. 16.1-ci maddədə “sertifikatlaşdırma orqanı” sözləri “akkreditasiya edilmiş uyğunluğu qiymətləndirən qurumlar” sözləri ilə əvəz edilsin.

12. 16.7.3-cü maddədə “sertifikatlaşdırma üzrə akkreditasiya olunmuş orqanların adı və kodu” sözləri “akkreditasiya edilmiş uyğunluğu qiymətləndirən qurumların adı” sözləri ilə əvəz edilsin.

13. 17.5-ci maddədə ismin müvafiq hallarında “sertifikatlaşdırma üzrə akkreditasiya olunmuş orqanlar” sözləri ismin müvafiq hallarında “akkreditasiya edilmiş uyğunluğu qiymətləndirən qurumlar” sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 14 aprel 2017-ci il.

**“HİDROMETEOROLOGİYA FƏALİYYƏTİ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin 1-ci hissəsinin 21-ci bəndini rəhbər tutaraq, “Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahəsində akkreditasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2014-cü il 30 may tarixli 965-IVQ nömrəli Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar qərara alır:

“Hidrometeorologiya fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998, № 8, maddə 482; 2007, № 10, maddə 938; 2017, № 1, maddə 15) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 8-ci maddənin doqquzuncu abzasına “hazırlanmasını” sözündən sonra “həyata keçirmək” sözləri əlavə edilsin və həmin abzasda “sertifikatlaşdırılmasını həyata keçirmək” sözləri “sertifikatlaşdırılmasını təşkil etmək” sözləri ilə əvəz edilsin.

2. 13-cü maddənin ikinci abzasında “müvafiq icra hakimiyyəti orqanları” sözləri “müvafiq icra hakimiyyəti orqanının akkreditasiya edilmiş uyğunluğu qiymətləndirən qurumu və ya akkreditasiya edilmiş uyğunluğu qiymətləndirən qurumlar” sözləri ilə əvəz edilsin və həmin abzasa aşağıdakı məzmununda ikinci cümlə əlavə edilsin:

“Bu uyğunluğu qiymətləndirən qurumların akkreditasiyası “Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahəsində akkreditasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən olunmuş qaydada həyata keçirilir.”.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 14 aprel 2017-ci il.

**“ƏTRAF MÜHİTİN MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİK EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin 1-ci hissəsinin 20-ci bəndini rəhbər tutaraq, “Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahəsində akkreditasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2014-cü il 30 may tarixli 965-IVQ nömrəli Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar qərara alır:

“Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 8, maddə 472; 2001, № 3, maddə 148; 2002, № 5, maddə 238; 2003, № 4, maddə 178; 2004, № 2, maddə 57, № 4, maddə 201; 2008, № 2, maddə 47; 2009, № 10, maddə 769; 2013, № 3, maddə 209; 2014, № 4, maddə 338, № 10, maddə 1152; 2016, № 12, maddə 2011; Azərbaycan Respublikasının 2016-cı il 30 dekabr tarixli 479-VQD nömrəli Qanunu) 21-ci maddəsinin birinci cümləsində “məhsulların, işlərin, xidmətlərin və fəaliyyətlərin standartlara və texniki tələblərə” sözləri “malın (xidmətin, işin), prosesin, idarəetmə sisteminin və işçi heyətinin müvafiq standartda, texniki rəqlamentdə və digər normativ hüquqi aktda müəyyən olunmuş tələblərə” sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 14 aprel 2017-ci il.

**“YAŞILLIQLARIN MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 11-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Yaşılıqların mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2014, № 5, maddə 606) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 6.3-cü maddədə “siyahısını” sözü “siyahısının tərtib edilməsi qaydasını” sözləri ilə əvəz edilsin və həmin maddəyə aşağıdakı məzmununda ikinci cümlə əlavə edilsin:

“Yaşılıqların müfəssəl siyahısı müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən tərtib edilir.”.

2. 7.1-ci maddə ləğv edilsin.

3. 8.2.3-cü maddədən “, kadastrını” sözü çıxarılsın.

4. 12.2-ci maddəyə “uyğun olaraq” sözlərindən sonra “bu Qanunun 8.2.3-cü maddəsi nəzərə alınmaqla müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən” sözləri əlavə edilsin.

5. 12.3-cü maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“12.3. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı və bələdiyyələr tərəfindən yaşılıqların uçotu və monitorinqi haqqında məlumatlar yaşılıqların kadastrını aparən müvafiq icra hakimiyyəti orqanına təqdim edilir və həmin orqanın rəsmi internet sahifəsində yerləşdirilir.”.

6. 14.7-ci maddəyə aşağıdakı məzmununda ikinci cümlə əlavə edilsin:

“Yaşılıq salınması üçün faydalı bitki cinsi və növləri yerli iqlim şəraiti və torpaqların xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.”.

7. 16.1-ci maddəyə aşağıdakı məzmununda ikinci cümlə əlavə edilsin:

“Bu Qanunun 9.0.2-ci, 9.0.3-cü və 9.0.7-ci maddələrində nəzərdə tutulan mühafizə tədbirlərini bu Qanunun 8.2.5-ci maddəsi nəzərə alınmaqla müvafiq icra hakimiyyəti orqanı həyata keçirir.”.

8. Aşağıdakı məzmununda 21.4-cü maddə əlavə edilsin:

“21.4. Yaşılıq salınması məqsədi ilə bələdiyyələr, qeyri-hökumət təşkilatları və əhali müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən əkin materialları, avadanlıq, inventar və digər vasitələrlə əvəzsiz təmin olunurlar. Yaşılıqların salınması və bərpası üçün əkin materialları yetişdirmək məqsədi ilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən torpaq sahələri ayrılır.”.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 31 oktyabr 2017-ci il.

**“XÜSUSİ MÜHAFİZƏ OLUNAN TƏBİƏT ƏRAZİLƏRİ VƏ OBYEKTƏLƏRİ
HAQQINDA” AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİKLƏR
EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 11-ci bəndini rəhbər tutaraq, “Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununu “Elm haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2016-cı il 14 iyun tarixli 271-VQ nömrəli Qanununa uyğunlaşdırmaq məqsədi ilə qərara alır:

“Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 7, maddə 479; 2003, № 1, maddə 8; 2004, № 2, maddə 57; 2006, № 8, maddə 657; 2007, № 8, maddə 745; 2008, № 6, maddə 460; 2009, № 2, maddə 43, № 10, maddə 769; 2014, № 5, maddə 462; 2015, № 4, maddə 361) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 5-ci maddənin üçüncü hissəsində, 17-ci maddənin birinci hissəsində, 21-ci maddənin birinci hissəsində, 31-ci və 35-ci maddələrin birinci hissələrində “elmi tədqiqat idarələri” sözləri “elmi müəssisə və ya təşkilat” sözləri ilə əvəz edilsin.

2. 6-cı maddənin beşinci hissəsinə, 15-ci maddənin birinci hissəsinin ikinci abzasına, 17-ci maddənin dördüncü hissəsinə “elmi” sözündən sonra “müəssisə və” sözləri əlavə edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 31 oktyabr 2017-ci il.

**“HEYVANLAR ALƏMİ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 11-ci bəndini rəhbər tutaraq, “Heyvanlar aləmi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununu “Elm haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2016-cı il 14 iyun tarixli 271-VQ nömrəli Qanununa uyğunlaşdırmaq məqsədi ilə qərara alır:

“Heyvanlar aləmi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 8, maddə 470; 2004, № 2, maddə 57, № 7, maddə 505, № 11, maddə 902; 2007, № 10, maddə 938; 2008, № 6, maddə 460; 2012, № 11, maddə 1045; 2015, № 4, maddə 363) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 33-cü maddənin yeddinci hissəsində “idarələr” sözü “müəssisə” sözü ilə əvəz edilsin.

2. 49-cu maddənin dördüncü hissəsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Heyvanlar aləminin elmi tədqiqatı müvafiq elmi müəssisə və təşkilatlar tərəfindən həyata keçirilir və “Elm haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq maliyyələşdirilir.”.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 31 oktyabr 2017-ci il.

**“HEYVANLAR ALƏMİ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
QANUNUNDA DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 11-ci bəndini rəhbər tutaraq, “Heyvanlar aləmi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununu Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsinə uyğunlaşdırmaq məqsədi ilə qərara alır:

“Heyvanlar aləmi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 8, maddə 470; 2004, № 2, maddə 57, № 7, maddə 505, № 11, maddə 902; 2007, № 10, maddə 938; 2008, № 6, maddə 460; 2012, № 11, maddə 1045; 2015, № 4, maddə 363) 53-cü maddəsinin birinci hissəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. Dördüncü abzasda “limitlərini artırıqda və başqa tələblərini” sözləri “limitləri barədə tələbləri” sözləri ilə əvəz edilsin.

2. Yeddinci abzasa “qalıqlarını” sözündən sonra “heyvanlar aləmi obyektlərinin məskunlaşdığı yerlərdə” sözləri əlavə edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 15 dekabr 2017-ci il.

**“YAŞILLIQLARIN MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİK EDİLMƏSİ HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 11-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Yaşılıqların mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2014, № 6, maddə 606; Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 31 oktyabr tarixli 840-VQD nömrəli Qanunu) 14.5-ci maddəsinə (ikinci halda) “müvafiq icra hakimiyyəti orqanları” sözlərindən sonra “və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı qurum” sözləri əlavə edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 6 mart 2018-ci il.

**“HİDROMETEOROLOGİYA FƏALİYYƏTİ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİK EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin 1-ci hissəsinin 21-ci bəndini rəhbər tutaraq, “Hidrometeorologiya fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununu “Geodeziya və kartoqrafiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 31 oktyabr tarixli 826-VQD nömrəli Qanununa uyğunlaşdırmaq məqsədi ilə qərara alır:

“Hidrometeorologiya fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998, № 8, maddə 482; 2007, № 10, maddə 938; 2017, № 1, maddə 15, № 6, maddə 1015) 23-cü maddəsinin dördüncü hissəsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Hidrometeorologiya və təbii mühitin monitorinqi işlərinin elmi tədqiqatı müvafiq elmi müəssisə və təşkilatlar və ali təhsil müəssisələri tərəfindən həyata keçirilir və “Elm haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq maliyyələşdirilir.”.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 3 aprel 2018-ci il.

**“ƏTRAF MÜHİTİN MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 20-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 8, maddə 472; 2001, № 3, maddə 148; 2002, № 5, maddə 238; 2003, № 4, maddə 178; 2004, № 2, maddə 57, № 4, maddə 201; 2008, № 2, maddə 47; 2009, № 10, maddə 769; 2013, № 3, maddə 209; 2014, № 4, maddə 338, № 10, maddə 1152; 2016, № 12, maddə 2011; 2017, № 2, maddə 142, № 6, maddə 1013) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 1-ci maddə üzrə:

1.1. 1-ci hissənin on birinci abzasının sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı məzmununda on ikinci - on altıncı abzaslar əlavə edilsin:

“ekoloji ekspertiza – ekoloji ekspertiza obyektlərinin ətraf mühitə təsirini müəyyən etmək məqsədi ilə həmin obyektlərin müvafiq standartda, texniki rəqləmətdə və digər normativ hüquqi aktlarda müəyyən olunmuş ekoloji tələblərə uyğunluğunun və realizəsinin mümkünlüyünün əvvəlcədən qiymətləndirilməsi;

dövlət ekoloji ekspertizası – müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən bu Qanunla müəyyən edilmiş qaydada və hallarda aparılan ekoloji ekspertiza;

ictimai ekoloji ekspertiza – fiziki şəxslər, qeyri-hökumət təşkilatları, vətəndaşların təşəbbüs qrupları və bələdiyyələrin məhəllə komitələri (bundan sonra – ictimai ekoloji ekspertizanın təşkilatçıları) tərəfindən bu Qanunun tələbləri nəzərə alınmaqla aparılan ekoloji ekspertiza;

dövlət ekoloji ekspertizasının rəyi (bundan sonra – ekoloji ekspertiza rəyi) – dövlət ekoloji ekspertizasının nəticələrinə dair rəsmi sənəd;

ictimai ekoloji ekspertiza rəyi – ictimai ekoloji ekspertizanın nəticələrinə dair tövsiyə xarakterli sənəd.”;

1.2. aşağıdakı məzmununda ikinci hissə əlavə edilsin:

“Bu Qanunda istifadə olunan digər anlayışlar “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında”, “Ekoloji təhlükəsizlik haqqında”, “Lisensiyalar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunları və başqa normativ hüquqi aktlar ilə müəyyən edilmiş mənaları verir.”.

2. 3-cü maddənin birinci hissəsi üzrə:

2.1. 6-cı abzasda “ətraf mühitin mühafizəsi haqqında qanunvericiliyin” sözləri “bu Qanunun və ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində digər normativ hüquqi aktların” sözləri ilə əvəz edilsin;

2.2. 8-ci abzasda “ictimai birliklərin” sözləri “vətəndaş cəmiyyəti institutlarının” sözləri ilə əvəz edilsin;

2.3. 9-cü abzasın sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı məzmununda onuncu - on üçüncü abzaslar əlavə edilsin:

“ekoloji ekspertizaya təqdim olunan məlumatların dolğunluğu və düzgünlüyü; ekoloji ekspertizanın həyata keçirilməsində qanunçuluğun, aşkarlığın və şəffaflığın təmin edilməsi;

təbiətdən tənzimlənməyən istifadənin potensial təhlükəliliyinin nəzərə alınması;

ətraf mühitin mühafizəsi tədbirləri barədə əhalinin məlumatlandırılması.”.

3. 4-cü maddə üzrə:
 - 3.1. 1.5-ci bənd ləğv edilsin;
 - 3.2. 1.8-ci bənddən “təsərrüfat fəaliyyətinin ekoloji cəhətdən təhlükəli formalarının siyahısını, onlara xüsusi icazə verilməsi qaydalarını, həmçinin” sözləri çıxarılsın, “oxşar” sözü “ekoloji cəhətdən təhlükəli” sözləri ilə əvəz edilsin;
 - 3.3. 1.12-ci bənd aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“1.12. təbiətdən istifadə ilə bağlı “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş lisenziya və icazələri vermək, bu Qanunun 15-ci maddəsinə uyğun olaraq müqavilələr bağlamaq.”.
4. 11-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 11. Təbiətdən istifadə sahəsində lisenziya və icazə

 - 11.1. “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq təbiətdən istifadə sahəsində lisenziya və ya icazə tələb olunan müvafiq fəaliyyət növləri və ya hərəkətlər belə lisenziya və ya icazə alındıqdan sonra həyata keçirilir.
 - 11.2. Təbiətdən istifadə sahəsində lisenziya və icazə “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq “bir pəncərə” prinsipi əsasında verilir.”.
5. 14-cü maddə ləğv edilsin.
6. 15-ci maddə üzrə:
 - 6.1. 1-ci hissədə “Qanunvericiliklə” sözü “Qanunla” sözü ilə əvəz edilsin;
 - 6.2. 2-ci hissədən “xüsusi” sözü çıxarılsın;
 - 6.3. 3-cü hissənin birinci cümləsində “Xüsusi icazə” sözləri “İcazə” sözü ilə, ikinci cümləsində “Xüsusi icazə geri alınarsa” sözləri “İcazə ləğv edilərsə” sözləri ilə əvəz edilsin;
 - 6.4. 4-cü hissə ləğv edilsin.
7. 21-ci maddənin birinci hissəsində “qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada” sözləri “Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahəsində akkreditasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq akkreditasiya olunmuş uyğunluğu qiymətləndirən qurum tərəfindən” sözləri ilə əvəz edilsin.
8. 30-cu maddə üzrə:
 - 8.1. 3-cü hissədən “xüsusi” sözü çıxarılsın;
 - 8.2. 4-cü hissə ləğv edilsin.
9. 35-ci maddənin ikinci hissəsindən “xüsusi” sözü çıxarılsın.
10. 40-cı maddənin 2-ci hissəsində “dövlət ekoloji ekspertizası orqanının” sözləri “müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) nümayəndələrinin” sözləri ilə əvəz edilsin.
11. 45-ci maddə üzrə:
 - 11.1. birinci hissədə “qanunvericiliyin müəyyən etdiyi” sözləri “qanunla müəyyən edilmiş” sözləri ilə əvəz edilsin, “xüsusi icazə” sözləri “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq lisenziya və ya icazə” sözləri ilə əvəz edilsin.
 - 11.2. ikinci hissədə “olmadıqda müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının xüsusi icazəsi ilə yol verilir” sözləri “olmadan yol verilmir” sözləri ilə əvəz edilsin.
12. 47-ci maddənin 2-ci hissəsində “yalnız müvafiq icra hakimiyyəti orqanının icazəsi ilə” sözləri “beynəlxalq müqavilələrlə müəyyən edilmiş qaydada” sözləri ilə əvəz edilsin.
13. 50-ci maddənin ikinci hissəsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Ekoloji ekspertiza dövlət və ictimai ekoloji ekspertiza formalarında həyata keçirilir.”.
14. 51-ci və 52-ci maddələr aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 51. Ekoloji ekspertizanın məqsəd və vəzifələri

1. Ekoloji ekspertizanın əsas məqsədi ekoloji ekspertiza obyektlərinin ətraf mühitə və insan sağlamlığına birbaşa və ya dolaylı mənfi təsirinin və onlarla bağlı nəticələrin aşkar edilməsi, qarşısının alınması və proqnozlaşdırılmasından, qəbul olunan qərarların ekoloji təhlükəsizlik dərəcəsinə və ətraf mühitin mühafizəsi üzrə tədbirlərin səmərəsini müəyyən etməkdən ibarətdir.

2. Ekoloji ekspertizanın vəzifələri aşağıdakılardır:

2.1. ekoloji ekspertiza obyektlərinin ekoloji təhlükəsizlik səviyyəsini və ətraf mühitə potensial təsirini tam, hərtərəfli və elmi əsaslandırılmış təhlil əsasında qiymətləndirmək;

2.2. ətraf mühitə bilavasitə və ya dolayısı ilə təsir göstərə biləcək qərarların qəbul edilməsinin qarşısını almaq;

2.3. ekoloji ekspertiza obyektlərinin ətraf mühitin mühafizəsi və təbii ehtiyatlardan istifadə sahəsində normativ hüquqi aktlara uyğunluğunu müəyyən etmək;

2.4. ətraf mühitin mühafizəsi üzrə tədbirlərin səmərəliliyini, dolğunluğunu və tamlığını qiymətləndirmək və onların ekoloji tələblərə uyğunluğunu müəyyən etmək;

2.5. ekoloji ekspertiza obyektlərinin ətraf mühitə potensial təsiri və onun nəticələri barədə maraqlı şəxsləri məlumatlandırmaq.

Maddə 52. Dövlət ekoloji ekspertizasına dair tələblər

1. Dövlət ekoloji ekspertizası bu Qanunun 54-cü maddəsində göstərilən obyektlərə münasibətdə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən həyata keçirilir.

2. Dövlət ekoloji ekspertizasının həyata keçirilməsi qaydası, “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələbləri nəzərə alınmaqla, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.

3. Təsərrüfat fəaliyyəti yerin təkindən istifadə ilə bağlı olduqda, həmin fəaliyyətə dair dövlət ekoloji ekspertizası bu işlər “Yerin təkisi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun 27-ci maddəsinə uyğun olaraq dövlət uçotuna və dövlət qeydiyyatına alındıqdan sonra aparılır.

4. Dövlət ekoloji ekspertizasının obyektləri barədə ekoloji ekspertiza rəyi olmadan sənaye və ərzaq məhsullarının istehsalı, işlərin, xidmətlərin yerinə yetirilməsi və ya Azərbaycan Respublikasının ərazisinə gətirilməsi qadağandır.

5. Dövlət ekoloji ekspertiza obyektləri xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinə və obyektlərinə yaxın ərazilərlə bağlı olduqda, dövlət ekoloji ekspertizası müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) nümayəndələrinin iştirakı ilə aparılır.

6. Dövlət ekoloji ekspertizası həyata keçirilərkən aşağıdakılar rəhbər tutulur:

6.1. Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdən irəli gələn öhdəliklər;

6.2. ekoloji ekspertiza obyektlərinin ətraf mühitə təsirinin kompleks (sosial-iqtisadi, ekoloji) qiymətləndirilməsinin nəticələri;

6.3. ekoloji tarazlığın, genofondun və canlı təbiətin müxtəlifliyinin qorunub saxlanılmasının təmin edilməsi zərurəti;

6.4. dövlət ekoloji ekspertizasının keyfiyyətinin və ekoloji ekspertiza rəyinin tərəflərin mövqelərindən asılılığının yolverilməzliyi;

6.5. dövlət ekoloji ekspertizası metodologiyasının inkişafı və təkmilləşdirilməsi üçün şəraitin yaradılması zərurəti.

7. İrihəcmli və mürəkkəb ekoloji ekspertiza obyektlərinin, habelə transsərhəd təsirə malik olan ekoloji ekspertiza obyektlərinin dövlət ekoloji ekspertizasının həyata keçirilməsi üçün

müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən Ekspert Komissiyası təşkil olunur.

8. Ekoloji ekspertiza obyektlərinin realizəsi zamanı onların transsərhəd təsiri müəyyən edildikdə, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) ekspert komissiyasının fəaliyyətinə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanla (qurumla) razılaşdırmaqla maraqlı ölkələrin mütəxəssislərini və beynəlxalq ekspertləri cəlb edir.

9. Ekspert Komissiyasının səlahiyyətləri, fəaliyyət qaydası və tərkibi, onun fəaliyyətinə cəlb edilən ekspertlərə dair tələblər, ekspertlərin hüquq və vəzifələri, habelə dövlət ekoloji ekspertizasının həyata keçirilməsinə beynəlxalq ekspertlərin cəlb edilməsi qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən təsdiq edilən Əsasnamə ilə tənzimlənir.

10. Sifarişçi dövlət ekoloji ekspertizasının keçirilməsi üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) "İnzibati icraat haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 29-cu və 30-cu maddələrində nəzərdə tutulmuş qaydada ərizə təqdim edir. Ərizəyə aşağıdakı sənədlər əlavə edilir (müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) özü həmin sənədlər barədə məlumatları "Lisensiyalar və icazələr haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 18.3-cü maddəsində göstərilən qaydada əldə edə bilmədikdə):

- 10.1. ərizəçi fiziki şəxs olduqda, şəxsiyyət vəsiqəsinin surəti;
- 10.2. ərizəçi fərdi sahibkar olduqda, şəxsiyyət vəsiqəsinin surəti və vergi ödəyicisi kimi uçota alınması haqqında şəhadətnamənin surəti;
- 10.3. ərizəçi hüquqi şəxs, xarici hüquqi şəxsin filialı, nümayəndəliyi olduqda, hüquqi şəxslərin dövlət reyestrindən çıxarışın surəti və vergi ödəyicisi kimi uçota alınması haqqında şəhadətnamənin surəti;
- 10.4. ərizədə qeyd olunan obyektin üzərində ərizəçinin mülkiyyət, istifadə və ya icarə hüququnu təsdiq edən sənədin surəti (əgər obyektin dövlət ekoloji ekspertizasının keçirilməsi istənilirsə);
- 10.5. torpaq sahəsindən mülkiyyət, istifadə və ya icarə hüququnu təsdiq edən sənəd;
- 10.6. dövlət ekoloji ekspertizasının maliyyələşdirilməsini təsdiq edən sənəd;
- 10.7. nəzərdə tutulan fəaliyyəti barədə məlumat (hər bir istehsalat və xidmət sahəsi göstərilməklə);
- 10.8. istifadə olunan avadanlıqların texniki sənədləri;
- 10.9. istehsalatda istifadə olunan əsas və köməkçi xammal növləri barədə məlumat;
- 10.10. istifadə olunan enerji növləri barədə məlumat;
- 10.11. müəssisədə su təchizatı və tullantı sularının axıdılması barədə məlumat (texniki şərt);
- 10.12. əmələ gələn tullantıların idarə olunması, o cümlədən istehsalat tullantılarının təkrar istifadəsinin mümkünlüyü və həcmi barədə məlumat;
- 10.13. dövlət ekoloji ekspertizası obyektləri üçün layihə sənədlərin hazırlanmasına sərf olunan maliyyə vəsaitinin məbləğinə və ya layihənin ümumi smeta dəyərinə dair sənəd (müqavilə);
- 10.14. ərazidə aparılmış mühəndisi-geoloji işlərin hesabatı.

11. Dövlət ekoloji ekspertizası bu Qanunun 54-cü maddəsinin birinci hissəsinin 2-ci bəndində göstərilən ƏMTQ sənədlərinə və 8-ci bəndində göstərilən ekoloji ekspertiza obyektlərinə münasibətdə həyata keçirildikdə bu hissənin 10.2-10.10-cu bəndlərində nəzərdə tutulan sənədlər və məlumatların təqdim edilməsi tələb olunmur."

12. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) dövlət ekoloji ekspertizasının təşkili və həyata keçirilməsi, habelə ekoloji ekspertiza rəyinin verilməsi zamanı “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun, bu Qanunun və ətraf mühitin mühafizəsi ilə bağlı digər normativ hüquqi aktların tələblərinə riayət olunmasına nəzarəti təmin edir.”

15. 53-cü maddə ləğv edilsin.

16. 54-cü maddə üzrə:

16.1. 1-ci bənddə “proqramların layihələri” sözləri “strateji sənədlərin layihələrinə dair strateji ekoloji qiymətləndirmə (SEQ) sənədləri” sözləri ilə əvəz edilsin;

16.2. 2-ci bənd aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“istehsal, sosial, ticarət, ictimai işə və digər xidmət obyektləri, infrastruktur obyektləri və komplekslərinin layihələri, onların konservasiyası, ləğv olunması, yeni texnika ilə təchiz edilməsi və genişləndirilməsi üzrə layihələr, texniki-iqtisadi əsaslandırılmalar (TİƏ), ətraf mühitə təsirinin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) və transsərhəd kontekstdə ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədləri;”;

16.3. 3-cü bənddə “başqa ölkələrdən idxal edilməsinə” sözləri “idxalına və ixracına” sözləri ilə əvəz edilsin;

16.4. 4-cü bənddə “haqqında təlimat-metodik və normativ-texniki sənədlərin” sözləri “sahəsində metodiki təlimatların və texniki normativ hüquqi aktların” sözləri ilə əvəz edilsin;

16.5. 5-ci və 6-cı bəndlər aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“5. ərazilərin kompleks ekoloji-tədqiqat materialları, ərazilərə xüsusi mühafizə statusunun verilməsi, ekoloji fəlakət zonalarının və fəvqəladə ekoloji vəziyyətin elan olunmasının əsaslandırılması sənədləri, habelə həmin ərazilərin bərpası proqramları;

6. regionların, ayrı-ayrı ərazilərin və təbiət komplekslərinin ekoloji vəziyyətinə dair sənədlər;”;

16.6. 7-ci bənddə “təbii resurslardan” sözləri “təbiətdən (təbii ehtiyatlardan)” sözləri ilə, “layihələrinin ekoloji bölmələri” sözləri “və razılaşmaların layihələri” sözləri ilə əvəz edilsin;

16.7. 7-ci bəndin sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı məzmununda 8-ci bənd əlavə edilsin:

“8. müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilən hallarda tikinti layihələrinin ekologiya bölməsi.”.

17. 55-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 55. Sifarişçinin və planlaşdırıcı orqanın vəzifələri

1. Sifarişçinin və planlaşdırıcı orqanın vəzifələri aşağıdakılardır:

1.1. dövlət ekoloji ekspertiza obyektlərinə dair sənədləri bu Qanuna və “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq tərtib etmək və vaxtında dövlət ekoloji ekspertizasına təqdim etmək;

1.2. dövlət ekoloji ekspertizasının həyata keçirilməsi üçün zəruri olan əlavə məlumatları müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) təqdim etmək;

1.3. dövlət ekoloji ekspertizasının həyata keçirilməsini bu Qanunla müəyyən edilən qaydada maliyyələşdirmək;

1.4. dövlət ekoloji ekspertizasının həyata keçirilməsi zamanı elmi tədqiqat və axtarış işlərinin (əlavə axtarışlar, nəzarət ölçmələri, sınaq nümunələrinin götürülməsi, analizi və sair) aparılması tələb olunduqda, həmin işləri maliyyələşdirmək və onların həyata keçirilməsini təmin etmək.”.

18. 56-cı maddənin mətni aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“1. Dövlət ekoloji ekspertizasının maliyyələşdirilməsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) müəyyən etdiyi qaydada dövlət büdcəsi və sənədlərin sifarişçisinin vəsaiti hesabına həyata keçirilir.

2. Bu Qanunun 54-cü maddəsi ilə müəyyən edilən dövlət ekoloji ekspertizası obyektləri üzrə layihələrin həyata keçirilməsinə və maliyyələşdirilməsinə yalnız ekoloji ekspertiza rəyi olduqda yol verilir.”.

19. 57-ci və 58-ci maddələr aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 57. Dövlət ekoloji ekspertizasının rəyi

1. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) ekoloji ekspertiza obyektı üzrə layihələrin həyata keçirilməsinin mümkünlüyü və ətraf mühitə təsirlərin yol verilə bilən həddi barədə əsaslı nəticələrdən ibarət ekoloji ekspertiza rəyi verir.

2. Ekoloji ekspertiza rəyi “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş qaydada 5 (beş) il müddətinə verilir.

3. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) verdiyi ekoloji ekspertiza rəylərinin “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 6.3.2-ci maddəsinə uyğun olaraq reyestrini aparır, onların rəsmi internet sahifəsində yerləşdirilməsini, habelə sifarişçiyə və aidiyyəti dövlət orqanlarına göndərilməsini təmin edir.

4. Ekoloji ekspertiza rəyinin ləğvi, bərpası, dayandırılması və dublikatının verilməsi “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanunu ilə müəyyən edilmiş qaydada həyata keçirilir.

5. Ekoloji ekspertiza rəyi “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 23.1.1-ci və 23.1.2-ci maddələrində göstərilənlərlə yanaşı aşağıdakı hallarda yenidən rəsmiləşdirilir:

5.1. şəxsin soyadı, adı, atasının adı dəyişdikdə;

5.2. ekoloji ekspertiza sənədlərində dəyişikliklər edildikdə;

5.3. ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində normativ və texniki normativ hüquqi aktlarda müəyyən edilmiş ekoloji tələblər dəyişdikdə;

5.4. rəyin qüvvədə olma müddəti başa çatdıqda.

Maddə 58. İctimai ekoloji ekspertizaya dair tələblər

1. İctimai ekoloji ekspertiza dövlət ekoloji ekspertizasının həyata keçirilməsindən asılı olmayaraq, ictimai ekoloji ekspertizanın təşkilatçılarının təşəbbüsü ilə təşkil olunur və həyata keçirilir.

2. İctimai ekoloji ekspertizanın aparılması qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.

3. İctimai ekoloji ekspertiza dövlət ekoloji ekspertizasından əvvəl və ya onunla eyni vaxta keçirilir.

4. İctimai ekoloji ekspertizanın təşkilatçıları müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanı (qurumu) və bələdiyyəni ictimai ekoloji ekspertizanın keçirilməsinə 5 (beş) gün qalmış bu barədə yazılı məlumatlandırmalıdır.

5. Ekoloji ekspertiza obyektləri “Dövlət sirri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq dövlət sirri təşkil edən məlumatlara və ya qanunla qorunan digər məlumatlara aid edildikdə ictimai ekoloji ekspertizanın keçirilməsinə yol verilmir və bu barədə ictimai ekoloji ekspertizanın təşkilatçılarına məlumat verilir.

6. İctimai ekoloji ekspertiza rəyi tövsiyə xarakteri daşıyır.

7. İctimai ekoloji ekspertiza rəyi onun təşkilatçıları tərəfindən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma), bələdiyyəyə, planlaşdırıcı orqana və sifarişçiyə təqdim edilir, habelə kütləvi informasiya vasitələri ilə ictimaiyyətə çatdırılır.”.

20. Aşağıdakı məzmununda 58-1-ci maddə əlavə edilsin:

“Maddə 58-1. İctimai ekoloji ekspertiza sahəsində ictimai ekoloji ekspertizanın təşkilatçılarının vəzifələri və hüquqları

1. İctimai ekoloji ekspertiza sahəsində ictimai ekoloji ekspertizanın təşkilatçılarının vəzifələri aşağıdakılardır:

1.1. ictimai ekoloji ekspertizanın həyata keçirilməsi zamanı bu Qanunun tələblərinə riayət etmək;

1.2. ictimai ekoloji ekspertizanın nəticələri barədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma), bələdiyyəyə, planlaşdırıcı orqana və sifarişçiyə məlumat vermək.

2. İctimai ekoloji ekspertiza sahəsində ictimai ekoloji ekspertizanın təşkilatçıları aşağıdakı hüquqlara malikdirlər:

2.1. ekoloji ekspertizanın obyektinə dair sənədləri tam həcmdə almaq;

2.2. ekoloji ekspertizanın keçirilməsinə dair tələbləri müəyyən edən normativ hüquqi aktlarla, habelə texniki normativ hüquqi aktlarla tanış olmaq;

2.3. ekoloji cəhətdən zərərli obyektlərin yerləşdirilməsinə, tikintisinə və istismarına dair qərarların ləğv edilməsi, onların fəaliyyətinin məhdudlaşdırılması, dayandırılması və ya dəyişdirilməsi barədə aidiyyəti qurumlara müraciət etmək.”.

21. 71-ci maddə üzrə:

21.1. 2.3-cü bənddə “xüsusi icazənin” sözləri “lisenziyanın və icazənin” sözləri ilə, “xüsusi icazələrinin” sözləri “lisenziyaların və icazələrin” sözləri ilə, “onlara xitam vermək barədə vəsatət qaldırmaq” sözləri “onların dayandırılması və ya ləğvi barədə qərar qəbul etmək” sözləri ilə əvəz edilsin;

21.2. 2.7-ci bənddə “məhdudlaşdırılması və ya bu fəaliyyətə xitam verilməsi haqqında vəsatət qaldırmaq” sözləri “dayandırılması və ya qadağan edilməsi barədə qərar qəbul etmək” sözləri ilə əvəz edilsin;

21.3. üçüncü hissədə “təbəçilik və ya” sözləri “inzibati və” sözləri ilə əvəz edilsin.

22. 76-cı maddə üzrə:

22.1. 1-ci hissədə “xüsusi icazəyə” sözləri “Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahəsində akkreditasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq alınmış akkreditasiya attestatına” sözləri ilə əvəz edilsin;

22.2. 2-ci hissədə “xüsusi icazə” sözləri “akkreditasiya attestatı” sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 12 iyun 2018-ci il.

ƏTRAF MÜHİTƏ TƏSİRİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ HAQQINDA

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Bu Qanun Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 39-cu maddəsinə və 94-cü maddəsinin I hissəsinin 20-ci bəndinə uyğun olaraq, təsərrüfat fəaliyyətinin və başqa fəaliyyət növlərinin, habelə strateji sənədlərin və ərazi planlaşdırılması sənədlərinin reallaşdırılmasının ətraf mühitə və insan sağlamlığına təsirinin qiymətləndirilməsi prosesinin hüquqi, iqtisadi, təşkilati əsaslarını müəyyən edir və bu sahədə yaranan münasibətləri tənzimləyir.

1-ci fəsil

ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Maddə 1. Əsas anlayışlar

1.1. Bu Qanunda istifadə olunan əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

1.1.1. ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (bundan sonra - ƏMTQ) – nəzərdə tutulan fəaliyyətin ətraf mühitə və insan sağlamlığına birbaşa və ya dolaylı mənfi təsirinin aşkar edilməsi, təhlili, aradan qaldırılması və ya azaldılması, habelə bu fəaliyyətin həyata keçirilməsi və ya keçirilməməsi barədə qərarın qəbul edilməsi məqsədi ilə həmin fəaliyyət növlərinin kompleks (sosial-iqtisadi, ekoloji) təhlili əsasında onların ətraf mühitə və insan sağlamlığına təsirinin müəyyənləşdirilməsi;

1.1.2. ƏMTQ sənədi – ətraf mühitə və insan sağlamlığına təsirin qiymətləndirilməsinin nəticələri barədə hesabat;

1.1.3. strateji ekoloji qiymətləndirmə (bundan sonra – SEQ) – ətraf mühitə və insan sağlamlığına potensial təsirlərin aşkarlanması, qarşısının alınması və ətraf mühitdən səmərəli istifadənin təmin edilməsi məqsədi ilə strateji sənədlərin, ərazi planlaşdırılması sənədlərinin ekoloji təhlükəsizlik baxımından sistemli qiymətləndirilməsi;

1.1.4. SEQ sənədi – strateji ekoloji qiymətləndirmənin nəticələri barədə hesabat;

1.1.5. ƏMTQ üzrə qiymətləndirici – bu Qanunla müəyyən edilmiş tələblərə cavab verən, ekologiya, ətraf mühit, təbii ehtiyatlar və iqtisadiyyat sahələrinin hər hansı biri üzrə ali təhsilə malik, ixtisas üzrə ən azı 3 (üç) il iş təcrübəsi olan və nəzərdə tutulan fəaliyyətin ətraf mühitə təsirini müəyyən etmək məqsədi ilə ƏMTQ və SEQ sənədlərini hazırlayan şəxs;

1.1.6. sifarişçi – nəzərdə tutulan fəaliyyəti, bu Qanunda nəzərdə tutulmuş tələblər nəzərə alınmaqla, həyata keçirən dövlət orqanları və qurumları, fiziki və ya hüquqi şəxslər;

1.1.7. strateji sənədlər – bu Qanunun 7.1.1-ci maddəsində göstərilən sahələr üzrə plan, proqram, strategiya və konsepsiyalar;

1.1.8. planlaşdırıcı orqan – strateji sənədləri hazırlayan dövlət orqanları, dövlət qurumları və bələdiyyələr;

1.1.9. nəzərdə tutulan fəaliyyət – bu Qanuna Əlavədə göstərilən ətraf mühitə mənfi təsiri ehtimal olunan təsərrüfat fəaliyyəti və başqa fəaliyyət növləri;

1.1.10. ətraf mühitə mümkün təsirin normaları (hədləri) – ətraf mühitin keyfiyyət göstəricilərinin qorunması və ekoloji təhlükəsizliyin təmin olunması üçün “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq müəyyən edilən limitlər və kvotalar;

1.1.11. ekoloji risk – ətraf mühitin vəziyyətinə və insan sağlamlığına təbii və antropogen təsirlərin başvermə ehtimalı;

1.1.12. transsərhəd təsir – nəzərdə tutulan fəaliyyətin həyata keçirilməsi nəticəsində iki və daha çox dövlətin ərazisində ətraf mühitə və insan sağlamlığına gözlənilən mənfi təsir.

1.2. Bu Qanunda istifadə olunan digər anlayışlar Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsi, “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” və “Ekoloji təhlükəsizlik haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunları və başqa normativ hüquqi aktlar ilə müəyyən edilmiş mənaları verir.

Maddə 2. Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi

2.1. Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasından, bu Qanundan, “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” və “Ekoloji təhlükəsizlik haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarından, Azərbaycan Respublikasının mülki, şəhərsalma və tikinti qanunvericiliklərindən, onlara uyğun olaraq qəbul edilmiş digər normativ hüquqi aktlardan, habelə Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdən ibarətdir.

2.2. Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdə ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sahəsində bu Qanundan fərqli qaydalar müəyyən edildikdə, həmin beynəlxalq müqavilələr tətbiq olunur.

Maddə 3. ƏMTQ-nin məqsədi və prinsipləri

3.1. ƏMTQ-nin əsas məqsədi bu Qanuna Əlavədə göstərilən fəaliyyətin həyata keçirilməsi zamanı ətraf mühitə və insan sağlamlığına mümkün mənfi təsirlərin aşkarlanması, onların məkana, zamana görə miqyasının və intensivliyinin qiymətləndirilməsi, aradan qaldırılması və ya azaldılması üçün tədbirlərin həyata keçirilməsidir.

3.2. Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sahəsində əsas prinsiplər aşağıdakılardır:

3.2.1. nəzərdə tutulan fəaliyyətin ətraf mühitə və insan sağlamlığına təsirinə kompleks ekoloji, sosial və iqtisadi qiymətləndirilməsi;

3.2.2. nəzərdə tutulan fəaliyyətin ekoloji təhlükəsizliyinə dair məlumatların düzgünlüyü, şəffaflığı və etibarlılığı;

3.2.3. ekoloji tarazlığın və bioloji müxtəlifliyin qorunub saxlanması;

3.2.4. nəzərdə tutulan fəaliyyətin ətraf mühitə təsirinə yol verilən normaları aşmaması;

3.2.5. mümkün ekoloji nəticələrin elmi proqnozlaşdırılması və ekoloji risk səviyyəsinin qiymətləndirilməsi;

3.2.6. ƏMTQ-nin aparılmasında aşkarlıq, əhalinin məlumatlandırılması və ictimai rəyin nəzərə alınması;

3.2.7. ƏMTQ və SEQ sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq;

3.2.8. ƏMTQ və SEQ-in həyata keçirilməsində dövlət və bələdiyyə orqanlarının, fiziki və hüquqi şəxslərin, o cümlədən qeyri-hökumət təşkilatlarının iştirakının təmin olunması;

3.2.9. ƏMTQ və SEQ sahəsində dövlət nəzarəti və ictimai nəzarət.

2-ci fəsil

ƏTRAF MÜHİTƏ TƏSİRİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

Maddə 4. ƏMTQ-nin aparılmasının xüsusiyyətləri

4.1. ƏMTQ yalnız nəzərdə tutulan fəaliyyət növlərinə münasibətdə məcburi, digər fəaliyyət növlərinə münasibətdə isə könüllü qaydada həyata keçirilir.

4.2. ƏMTQ, o cümlədən transsərhəd təsirin qiymətləndirilməsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) müəyyən etdiyi qaydada və müddətlərdə aparılır.

4.3. ƏMTQ nəzərdə tutulan fəaliyyətin layihələndirilmə mərhələsində sifarişçi tərəfindən həyata keçirilir. Sifarişçi ƏMTQ-nin nəticəsinə dair ƏMTQ sənədini dövlət ekoloji ekspertizasının keçirilməsi üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) təqdim edir.

4.4. Sifarişçi nəzərdə tutulan fəaliyyətə dair ƏMTQ-ni müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanla (qurumla) ilkin məsləhətləşmələrdən sonra həyata keçirir. İlkin məsləhətləşmələr qiymətləndirmənin məzmununun, həcmnin və metodlarının əvvəlcədən müəyyənləşdirilməsi, ƏMTQ sənədində əks olunacaq məlumatların dolğunluğu və düzgünlüyünün təmin edilməsi məqsədi ilə aparılır.

4.5. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) sifarişçinin təqdim etdiyi ƏMTQ sənədini “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq dövlət ekoloji ekspertizasından keçirir, ekspertizanın nəticəsindən asılı olaraq ona ekoloji ekspertiza rəyi verir və həmin rəyi rəsmi internet sahifəsində yerləşdirir.

4.6. Sifarişçi nəzərdə tutulan fəaliyyətlə bağlı tikinti işlərinə başlamaq üçün ƏMTQ sənədini və dövlət ekoloji ekspertizası rəyini müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) təqdim edir.

4.7. Nəzərdə tutulan fəaliyyət xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinə və obyektlərinə yaxın ərazilərdə həyata keçirildikdə, həmin fəaliyyətə dair ƏMTQ müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) nümayəndələrinin iştirakı ilə aparılır.

4.8. ƏMTQ bu Qanunun, “Ekoloji təhlükəsizlik haqqında” və “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası qanunlarının, ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində digər normativ hüquqi aktların, o cümlədən texniki normativ hüquqi aktların tələbləri və aşağıdakılar nəzərə alınmaqla həyata keçirilir:

4.8.1. təbiətdən səmərəli istifadə və onun bərpası, istehsal və xidmət prosesində yaranan tullantıların təkrar istifadəsi, onların kompleks emalı, utilizasiyası;

4.8.2. tullantı sularının təmizlənməsinin təmin edilməsi, müəyyən olunmuş həddə təmizlənməmiş bu cür suların təbii və süni su axarlarına (tutarlarına) və yerin relyefinə axıdılmasının qarşısını almaqla, onların texniki ehtiyaclar üçün istifadəsi;

4.8.3. su, torpaq, atmosfer havası, meşə, bitki və heyvanlar aləmi, yerin təkindən faydalı qazıntılar və digər təbii ehtiyatlardan istifadənin əsaslandırılması;

4.8.4. torpaqların, bitki və heyvanlar aləminin, biomüxtəlifliyin mühafizəsi və bərpası, xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektlərinin statusunun qorunması;

4.8.5. əhalinin və ətraf mühitin antropogen mənşəli fiziki, kimyəvi və bioloji faktorların zərərli təsirlərindən mühafizəsini təmin edən tədbirlərin hazırlanması;

4.8.6. nəzərdə tutulan fəaliyyətin ətraf mühitə təsirinin intensivliyi, müddəti, hədləri və dövrüliyi;

4.8.7. əlverişli materiallardan (xammaldan) istifadə, enerjiyə qənaət, texnoloji itkiləri və enerji sərfini azaldan, həmçinin az tullantılı və tullantsız, ekoloji standartlara cavab verən ən səmərəli texnologiyaların tətbiqi.

4.9. ƏMTQ zamanı nəzərdə tutulan fəaliyyətin aşağıdakılara təsiri qiymətləndirilir:

4.9.1. atmosfer havasına;

4.9.2. yerüstü və yeraltı sulara;

4.9.3. su tutarlarının dib səthinə;

4.9.4. təbii və süni landsaftlara;

4.9.5. yerin təkinə və torpaq qatına;

- 4.9.6. bitki və heyvanlar aləminə;
- 4.9.7. ekoloji sistemlərin vəziyyətinə və bioloji müxtəlifliyə;
- 4.9.8. ekoloji həssas ərazilərə;
- 4.9.9. əhəlinin sağlamlığına;
- 4.9.10. sosial-iqtisadi sahəyə (məşğulluğa, təhsilə, səhiyyəyə, yol-nəqliyyat və mühəndis infrastrukturuna);
- 4.9.11. maddi və mədəni irsə;
- 4.9.12. iqlim dəyişmələrinə.
- 4.10. Sifarişçi ƏMTQ-ni apararkən nəzərdə tutulan fəaliyyətin həyata keçirildiyi ərazidə yaşayan fiziki və həmin ərazidə fəaliyyət göstərən hüquqi şəxslərlə, habelə daşınmaz əmlak mülkiyyətçiləri ilə “İctimai iştirakçılıq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq ictimai dinləmələr keçirməlidir. Bu zaman ƏMTQ “Dövlət sirri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq dövlət sirri təşkil edən məlumatlarla və ya qanunla qorunan digər məlumatlarla bağlı olduqda ictimai dinləmələrin keçirilməsinə yol verilmir və bu barədə fiziki və hüquqi şəxslərə, vətəndaş cəmiyyəti institutlarına kütləvi informasiya vasitələri ilə məlumat verilir.
- 4.11. Bu Qanunun 4.10-cu maddəsinə uyğun olaraq keçirilmiş ictimai dinləmənin yekun sənədinə “Vətəndaşların müraciətləri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq baxılır.
- 4.12. ƏMTQ və SEQ müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqandan (qurumdan) ixtisas attestatı almış fiziki şəxslər (ƏMTQ üzrə qiymətləndirici) tərəfindən bu Qanunun tələbləri nəzərə alınmaqla həyata keçirilir.
- 4.13. Fiziki şəxsə ixtisas attestatının verilməsi üçün onun işlədiyi hüquqi şəxs (ƏMTQ üzrə təşkilat) bu barədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) müraciət edir.
- 4.14. ƏMTQ üzrə qiymətləndiricilərin və ƏMTQ üzrə təşkilatların reyestrinin aparılmasını və onların fəaliyyətinə nəzarəti müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) həyata keçirir.
- 4.15. Bu Qanunun 4.12-ci maddəsində nəzərdə tutulan ixtisas attestatının forması və verilməsi, attestatın qüvvədə olma müddətinin dayandırılması və ya onun ləğv edilməsi, eləcə də ƏMTQ üzrə qiymətləndiricilərin və ƏMTQ üzrə təşkilatların reyestrinin aparılması və onların fəaliyyətinə nəzarətin həyata keçirilməsi qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən olunur.
- 4.16. Ekologiya və iqtisadi sahələrdə cinayətlər törətməyə görə məhkum edilmiş şəxslər ƏMTQ üzrə qiymətləndirici kimi fəaliyyət göstərə bilməz.
- 4.17. ƏMTQ üzrə qiymətləndirici və ƏMTQ üzrə təşkilat ƏMTQ və SEQ sənədlərinin sifarişçisinin tabeliyində ola bilməz.
- 4.18. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) ƏMTQ üzrə qiymətləndiricilərin və ƏMTQ üzrə təşkilatların reyestrində olan aşağıdakı məlumatları rəsmi internet sahifəsində yerləşdirir:
- 4.18.1. ƏMTQ üzrə təşkilatın adı, təşkilati-hüquqi forması və ƏMTQ fəaliyyətinin həyata keçirildiyi ünvan;
- 4.18.2. ƏMTQ üzrə qiymətləndiricinin soyadı, adı, atasının adı və ünvanı;
- 4.18.3. ixtisas attestatının nömrəsi, verilmə və qüvvədə olma tarixi;
- 4.18.4. ƏMTQ və ya SEQ sənədi verilən bu Qanunun Əlavəsində göstərilən fəaliyyət növü;

4.18.5. ixtisas attestatının qüvvədə olma müddətinin dayandırılması və ya onun ləğv edilməsi barədə məlumat.

4.19. ƏMTQ üzrə qiymətləndirici ilə sifarişçinin münasibətləri, eləcə də ƏMTQ üzrə qiymətləndiriciyə ödəniləcək xidmət haqqının məbləği ƏMTQ üzrə təşkilatla sifarişçi arasında bağlanmış müqavilə ilə tənzimlənir.

4.20. Bu Qanun qüvvəyə minəndək həyata keçirilən nəzərdə tutulan fəaliyyət ətraf mühitə təsir göstəricilərinə dair ekoloji tələblərə uyğun olduqda, həmin fəaliyyətlə bağlı obyektlərin yenidən qurulması və ya həmin obyektlərdə mövcud qurğu və avadanlıqların dəyişdirilməsi üçün ƏMTQ sənədinin hazırlanması tələb olunmur, lakin həmin fəaliyyətə dair müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən verilən sənədlərdə (atıla bilən tullantı həddi (ABTH), buraxıla bilən axıntı həddi (BBAH), ekoloji pasport), ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində normativ hüquqi aktların və texniki normativ hüquqi aktların tələbləri nəzərə alınmaqla, müvafiq dəyişikliklər edilir.

4.21. Nəzərdə tutulan fəaliyyətin həyata keçirilməsi zamanı təbiətdən istifadə şərtləri ətraf mühitə təsir göstəricilərinə dair ekoloji tələblərə uyğun olmadıqda və ya ilkin layihədə nəzərdə tutulandan fərqli texnologiyalar və texnoloji üsullar tətbiq edildikdə, həmin fəaliyyətə dair yenidən ƏMTQ aparılmalıdır.

4.22. Nəzərdə tutulan fəaliyyətə dair ƏMTQ həyata keçirilərkən onun transsərhəd təsiri müəyyən edildikdə, həmin fəaliyyətlə bağlı transsərhəd təsirlərin qiymətləndirilməsi məsələləri Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə uyğun olaraq həll edilir.

Maddə 5. ƏMTQ sənədi

5.1. ƏMTQ sənədi ən azı 3 (üç) ƏMTQ üzrə qiymətləndirici tərəfindən hazırlanır.

5.2. ƏMTQ sənədi asanlıqla başa düşülən üslubda tərtib edilməli, nəzərdə tutulan fəaliyyətin həyata keçiriləcəyi ərazidə ətraf mühitin ilkin vəziyyətini, ətraf mühitə və insan sağlamlığına mümkün potensial təsirləri, onların aradan qaldırılması yollarını və ətraf mühitə mənfi təsirlərin minimuma endirilməsi üzrə tövsiyələri müəyyən etməli, giriş və nəticə hissələrindən ibarət olmalıdır.

5.3. ƏMTQ sənədinə bu Qanunun 4.8-ci və 4.9-cu maddələrində göstərilənlərlə yanaşı aşağıdakılar barədə məlumatlar daxil edilməlidir:

5.3.1. nəzərdə tutulan fəaliyyətin təsviri, məqsədi, mərhələləri, ətraf mühitə təsirinin növləri və ekoloji risk səviyyəsinin qiymətləndirilmə üsulları;

5.3.2. ƏMTQ sənədinin hazırlanması zamanı istinad edilən normativ hüquqi baza;

5.3.3. nəzərdə tutulan fəaliyyətin həyata keçiriləcəyi ərazinin sosial-iqtisadi inkişaf perspektivləri;

5.3.4. nəzərdə tutulan fəaliyyətin həyata keçiriləcəyi ərazinin mövcud ekoloji vəziyyətinin və həssaslığının qiymətləndirilməsi;

5.3.5. nəzərdə tutulan fəaliyyət nəticəsində ətraf mühitin vəziyyətində yarana biləcək dəyişikliklərin və onların nəticələrinin proqnozlaşdırılması;

5.3.6. ƏMTQ-nin həcmi müəyyən edilərkən nəzərdə tutulan fəaliyyətin transsərhəd təsiri aşkar edildiyi halda transsərhəd təsirlərin qiymətləndirilməsi;

5.3.7. nəzərdə tutulan fəaliyyətə dair ən azı iki alternativ variant (həmin fəaliyyətdən imtina variantı daxil olmaqla), habelə tətbiq olunan ən səmərəli texnoloji alternativlərin ekoloji əsaslandırılması;

5.3.8. fəvqəladə və qəza halları üzrə ekoloji risklərin proqnozlaşdırılması;

5.3.9. nəzərdə tutulan fəaliyyətin həyata keçirilməsinin bütün mərhələlərində ətraf mühitin mühafizəsi tədbirləri, habelə ətraf mühitə və insan sağlamlığına mənfi təsirlərin qarşısının alınması, azaldılması və yumşaldılması tədbirləri;

5.3.10. nəzərdə tutulan fəaliyyətin bütün mərhələləri üzrə ətraf mühitin idarə olunması planı;

5.3.11. ətraf mühitin monitorinqi planı;

5.3.12. istismar müddəti başa çatdıqdan sonra ərazinin reabilitasiya planı;

5.3.13. ictimai dinləmələrə və müzakirələrə dair məlumatlar.

5.4. Nəzərdə tutulan fəaliyyət yerin təkindən istifadə ilə bağlı olduqda ƏMTQ sənədinə geoloji və hidrogeoloji əsaslandırma məlumatları da əlavə edilməlidir.

3-cü fəsil

STRATEJİ EKOLOJİ QIYMƏTLƏNDİRİLMƏ

Maddə 6. Strateji ekoloji qiymətləndirilmənin məqsədi

6.0. Strateji ekoloji qiymətləndirilmənin məqsədi aşağıdakılardan ibarətdir:

6.0.1. ətraf mühitdən səmərəli istifadənin, ətraf mühitin davamlı inkişafının və ekoloji təhlükəsizliyin təmin edilməsi, potensial zərərli ekoloji təsirlərin planlaşdırma mərhələsində qarşısının alınması;

6.0.2. ƏMTQ-nin və dövlət ekoloji ekspertizasının planlaşdırma mərhələsində effektivliyinin təmin edilməsi.

Maddə 7. Strateji ekoloji qiymətləndirilmənin obyektləri və əhatə dairəsi

7.1. Strateji ekoloji qiymətləndirilmənin obyektləri aşağıdakılardır:

7.1.1. kənd təsərrüfatı, meşəçilik, balıqçılıq, enerji, sənaye, nəqliyyat, tullantıların və suyun idarə olunması, torpaq ehtiyatlarının istifadəsi, turizm və telekommunikasiya sahələri üzrə strateji sənədlərin layihələri;

7.1.2. ərazi planlaşdırılması sənədlərinin layihələri;

7.1.3. ətraf mühitin mühafizəsi və ekoloji təhlükəsizlik sahəsində Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq və konsessiya müqavilələrindən irəli gələn layihələr.

7.2. Fövqəladə hallar, dövlətin müdafiəsi, habelə maliyyə və büdcə məsələləri ilə bağlı strateji sənədlərə SEQ tətbiq edilmir.

7.3. SEQ aparılmış strateji sənədlərdə dəyişikliklər edilməsi zərurəti yarandıqda planlaşdırıcı orqan həmin dəyişikliklərin mahiyyətini və həcmi nəzərə alaraq, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanla (qurumla) razılaşdırmaqla, onlara münasibətdə SEQ-in aparılması və ya aparılmaması barədə qərar qəbul edir. Planlaşdırıcı orqan tərəfindən SEQ-in aparılması barədə qərar qəbul edildikdə, SEQ sənədinin hazırlanması və dövlət ekoloji ekspertizası rəyinin alınması ilə bağlı bu Qanunun 8-ci maddəsinin müddəaları tətbiq edilir.

7.4. SEQ aparılmamış strateji sənədlərdə dəyişikliklər edilməsi zərurəti yarandıqda, həmin dəyişikliklərin mahiyyəti və həcmindən asılı olaraq planlaşdırıcı orqan tərəfindən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanla (qurumla) razılaşdırmaqla, onlara münasibətdə SEQ-in aparılması barədə qərar qəbul edildikdə, SEQ bu strateji sənədlərə münasibətdə bütövlükdə aparılır. Bu halda SEQ sənədinin hazırlanması və dövlət ekoloji ekspertizası rəyinin alınması ilə bağlı bu Qanunun 8-ci maddəsinin müddəaları tətbiq edilir.

Maddə 8. Strateji ekoloji qiymətləndirilmənin aparılması xüsusiyyətləri

8.1. SEQ strateji sənəd üzrə potensial təsirlərin həcminin müəyyən olunması, mümkün təsirlərin təhlili və qiymətləndirilməsi, nəticələr üzrə ətraf mühitin mühafizəsi tədbirlərinin müəyyən edilməsi və SEQ sənədinin tərtib olunması, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının

müəyyən etdiyi orqanlarla (qurumlarla) ilkin məsləhətləşmələrin aparılması, habelə ictimai dinləmələrin təşkili və planlaşdırıcı orqan tərəfindən nəticələr üzrə müvafiq yekun əsaslandırmanın hazırlanmasından, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən qərarvermə və nəticələrin monitorinqi mərhələlərindən ibarətdir.

8.2. SEQ-in aparılması qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.

8.3. SEQ strateji sənədlərin hazırlanması mərhələsində planlaşdırıcı orqan tərəfindən aparılır. SEQ-in nəticələrinə dair SEQ sənədi “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq dövlət ekoloji ekspertizasından keçirilməsi üçün planlaşdırıcı orqan tərəfindən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) təqdim edilir.

8.4. Planlaşdırıcı orqan bu Qanunun 4.4-cü maddəsində göstərilən məqsədlərə nail olmaq üçün SEQ-lə bağlı müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanlarla (qurumlarla) ilkin məsləhətləşmələr aparır.

8.5. SEQ-in həyata keçirilməsi ilə bağlı ictimai dinləmələr bu Qanunun 4.10-cu və 4.11-ci maddələrinin tələbləri nəzərə alınmaqla təşkil olunur.

8.6. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) planlaşdırıcı orqanın təqdim etdiyi SEQ sənədini “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq dövlət ekoloji ekspertizasından keçirir, ekspertizanın nəticəsindən asılı olaraq ona dair ekoloji ekspertiza rəyi verir və həmin rəyi rəsmi internet sahifəsində yerləşdirir.

8.7. Planlaşdırıcı orqan SEQ sənədini və SEQ-in nəticələri üzrə verilən dövlət ekoloji ekspertizası rəyini, habelə strateji sənədin layihəsində onun nəzərə alınmayan əsaslandırılmış yekun təkliflərini müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) təqdim edir.

8.8. SEQ sənədi bu Qanunun 5.1-ci maddəsinə uyğun olaraq hazırlanır.

8.9. SEQ sənədinin hazırlanmasına görə xidmət haqqı planlaşdırıcı orqan tərəfindən bu Qanunun 4.19-cü maddəsinə uyğun olaraq ödənilir.

8.10. SEQ sənədinə aşağıdakılar barədə məlumatlar daxil edilir:

8.10.1. strateji sənədin məzmunu, əsas məqsədləri və onun digər strateji sənədlərlə əlaqəsi;

8.10.2. strateji sənəd və SEQ üzrə istinad edilən normativ hüquqi baza;

8.10.3. strateji sənədin beynəlxalq və milli səviyyədə qəbul edilən ətraf mühit və davamlı inkişaf hədəflərinə uyğunluğu;

8.10.4. strateji sənədin təsir dairəsinə aid edilən ərazidə ətraf mühitin mövcud vəziyyəti;

8.10.5. strateji sənədin icrası ilə əlaqədar potensial təsir mənbələri və onların ətraf mühitə və insan sağlamlığına mümkün təsirləri;

8.10.6. strateji sənəddə nəzərdə tutulan hədəflər və təkliflər üzrə alternativ variantların seçiminin ekoloji səmərəliliyinin əsaslandırılması;

8.10.7. potensial təsirlərin təhlili, onların qarşısının alınması, azaldılması və yumşaldılması tədbirləri;

8.10.8. ictimai dinləmələrin və müzakirələrin nəticələri.

4-cü fəsil

ƏMTQ və SEQ SAHƏSİNDƏ İDARƏETMƏ

Maddə 9. ƏMTQ və SEQ sahəsində dövlətin vəzifələri

9.0. ƏMTQ sahəsində dövlətin vəzifələri aşağıdakılardır:

- 9.0.1. ƏMTQ və SEQ sahəsində dövlət siyasətini formalaşdırmaq və həyata keçirmək;
- 9.0.2. ƏMTQ və SEQ sahəsində normativ hüquqi aktları hazırlamaq və qəbul etmək;
- 9.0.3. ƏMTQ və SEQ sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığı həyata keçirmək;
- 9.0.4. ƏMTQ-nin və SEQ-in aparılması sahəsində dövlət nəzarətini təşkil etmək və həyata keçirmək.

Maddə 10. Planlaşdırıcı orqanın vəzifələri

10.0. Planlaşdırıcı orqanın vəzifələri aşağıdakılardır:

- 10.0.1. strateji sənədlərə dair SEQ-in həyata keçirilməsini təmin etmək;
- 10.0.2. SEQ-in həyata keçirilməsi ilə əlaqədar ictimai dinləmələri təşkil etmək;
- 10.0.3. strateji sənədlərə dair SEQ sənədinin dövlət ekoloji ekspertizasından keçirilməsini təmin etmək;
- 10.0.4. strateji sənəd üzrə layihələri dövlət ekoloji ekspertizası rəyinə uyğun olaraq həyata keçirmək.

Maddə 11. ƏMTQ sahəsində bələdiyyələrin vəzifələri

11.0. ƏMTQ sahəsində bələdiyyələrin vəzifələri aşağıdakılardır:

- 11.0.1. nəzərdə tutulan fəaliyyət bələdiyyənin ərazisində həyata keçirildikdə, həmin fəaliyyətə dair ƏMTQ-nin həyata keçirilməsində iştirak etmək və ƏMTQ sənədinin hazırlanması üçün tələb olunan zəruri məlumatları təqdim etmək;
- 11.0.2. nəzərdə tutulan fəaliyyət bələdiyyənin ərazisində həyata keçirildikdə həmin ərazidə yaşayan fiziki və həmin ərazidə fəaliyyət göstərən hüquqi şəxslərin, habelə daşınmaz əmlak mülkiyyətçilərinin, habelə qeyri-hökumət təşkilatlarının, vətəndaşların təşəbbüs qruplarının və bələdiyyələrin məhəllə komitələrinin müraciətinə əsasən ictimai ekoloji ekspertizanın təşkilində və keçirilməsində onlara kömək etmək;
- 11.0.3. nəzərdə tutulan fəaliyyətin dövlət ekoloji ekspertizası rəyinə uyğun həyata keçirilməsinin təmin edilməsində iştirak etmək;
- 11.0.4. nəzərdə tutulan fəaliyyət bələdiyyənin ərazisində həyata keçirildikdə ƏMTQ-yə dair ictimai dinləmələrin keçirilməsində iştirak etmək.

Maddə 12. ƏMTQ sahəsində sifarişçinin vəzifələri və hüquqları

- 12.1. ƏMTQ sahəsində sifarişçinin vəzifələri aşağıdakılardır:
 - 12.1.1. nəzərdə tutulan fəaliyyəti bu Qanunun və digər normativ hüquqi aktların tələblərinə əməl etməklə həyata keçirmək;
 - 12.1.2. nəzərdə tutulan fəaliyyətə dair ƏMTQ-nin aparılmasını təmin etmək;
 - 12.1.3. nəzərdə tutulan fəaliyyətə dair sənədləri aidyyəti dövlət orqanlarına təqdim etmək;
 - 12.1.4. nəzərdə tutulan fəaliyyətin həyata keçirildiyi ərazidə yaşayan əhalini və ictimaiyyəti fəaliyyətə başlamazdan əvvəl kütləvi informasiya vasitələri və ictimai dinləmələr vasitəsi ilə məlumatlandırmaq və ƏMTQ-nin nəticələri ilə tanış etmək;
 - 12.1.5. nəzərdə tutulan fəaliyyətin həyata keçirilməsi zamanı onun transsərhəd təsiri müəyyən edildikdə, həmin fəaliyyətlə bağlı transsərhəd təsirlərin qiymətləndirilməsi məsələlərini Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə uyğun olaraq həll olunmasını təmin etmək;
 - 12.1.6. ƏMTQ üzrə qiymətləndiriciyə bu Qanuna uyğun olaraq xidmət haqqı ödəmək;
 - 12.1.7. dövlət ekoloji ekspertizasının aparılmasını “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq maliyyələşdirmək;
 - 12.1.8. aidyyəti dövlət orqanlarına, bələdiyyələrə, fiziki və hüquqi şəxslərə nəzərdə tutulan fəaliyyət barədə zəruri materialları, məlumatları və hesablamaları təqdim etmək;

12.1.9. nəzərdə tutulan fəaliyyəti müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) dövlət ekoloji ekspertizasının rəyinə müvafiq olaraq həyata keçirmək.

12.2. ƏMTQ sahəsində sifarişçinin hüquqları aşağıdakılardır:

12.2.1. müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqandan (qurumdan) ƏMTQ sahəsində müvafiq normativ hüquqi aktlar, o cümlədən texniki normativ hüquqi aktlar və metodiki təlimatlar barədə məlumat almaq;

12.2.2. ƏMTQ üzrə qiymətləndiricidən ƏMTQ sənədinin bu Qanuna uyğun olaraq hazırlanmasını tələb etmək;

12.2.3. dövlət ekoloji ekspertizasının “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq keçirilməsini müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqandan (qurumdan) tələb etmək;

12.2.4. dövlət ekoloji ekspertizasının nəticələri və müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) dövlət ekoloji ekspertizasının rəyi ilə tanış olmaq;

12.2.5. müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) dövlət ekoloji ekspertizasının rəyindən inzibati qaydada və (və ya) məhkəməyə şikayət vermək.

Maddə 13. ƏMTQ və SEQ sahəsində fiziki şəxslərin və vətəndaş cəmiyyəti institutlarının vəzifələri və hüquqları

13.1. ƏMTQ sahəsində fiziki şəxslərin və vətəndaş cəmiyyəti institutlarının vəzifələri aşağıdakılardır:

13.1.1. ƏMTQ və SEQ-lə bağlı ictimai dinləmələrin keçirilməsi zamanı bu Qanunun və “İctimai iştirakçılıq haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə riayət etmək;

13.1.2. ƏMTQ və SEQ-lə bağlı ictimai ekoloji ekspertizanı “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq həyata keçirmək;

13.1.3. ictimai ekoloji ekspertizanın nəticələri barədə ictimaiyyəti, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanı (qurumu), bələdiyyəni, sifarişçini, planlaşdırıcı orqanı məlumatlandırmaq.

13.2. ƏMTQ və SEQ sahəsində fiziki şəxslər və vətəndaş cəmiyyəti institutları aşağıdakı hüquqlara malikdirlər:

13.2.1. nəzərdə tutulan fəaliyyətin həyata keçirilməsi ilə bağlı müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqandan (qurumdan) və bələdiyyələrdən məlumat əldə etmək;

13.2.2. ƏMTQ və SEQ-lə bağlı ictimai dinləmələrin keçirilməsini sifarişçidən və planlaşdırıcı orqandan tələb etmək;

13.2.3. nəzərdə tutulan fəaliyyətə dair ekoloji ekspertiza rəyi ilə tanış olmaq və onun icrasını tələb etmək;

13.2.4. nəzərdə tutulan fəaliyyət bu Qanunun tələbləri pozulmaqla həyata keçirildikdə, inzibati qaydada və (və ya) məhkəməyə şikayət vermək.

5-ci fəsil

YEKUN MÜDDƏALAR

Maddə 14. ƏMTQ və SEQ sahəsində mübahisələrin həlli

ƏMTQ və SEQ sahəsində mübahisələr inzibati qaydada və məhkəmə qaydasında həll edilir.

Maddə 15. Qanunun pozulmasına görə məsuliyyət

Bu Qanunun pozulmasında təqsirli olan şəxslər Azərbaycan Respublikasının Mülki, İnzibati Xətalər və Cinayət məəcəllələrində nəzərdə tutulmuş hallarda məsuliyyət daşıyırlar.

Maddə 16. ƏMTQ və SEQ sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq

16.1. ƏMTQ və SEQ sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığın əsas məqsədi dövlətlərin öz təbii sərvətləri üzərində suveren hüquqlarının qorunması, informasiya və təcrübə mübadiləsinin təmin edilməsi, nəzərdə tutulan fəaliyyətin həyata keçirilməsi nəticəsində ətraf mühitin mühafizəsi və təbiətdən istifadə sahəsində regional və qlobal səviyyəli mənfi təsirlərin qarşısının alınmasında onların birgə iştirakının təmin edilməsidir.

16.2. ƏMTQ və SEQ sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq ətraf mühitin mühafizəsi və ekoloji təhlükəsizlik sahəsində Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələr və beynəlxalq hüquq normalarında nəzərdə tutulmuş prinsiplər əsasında həyata keçirilir.

Maddə 17. ƏMTQ və SEQ sahəsində nəzarət

17.1. ƏMTQ və SEQ sahəsində nəzarət dövlət və ictimai nəzarət formalarında, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) təsdiq etdiyi qaydada həyata keçirilir.

17.2. ƏMTQ və SEQ sahəsində dövlət nəzarəti müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən həyata keçirilir.

17.3. ƏMTQ və SEQ sahəsində ictimai nəzarət, dövlət nəzarətinin həyata keçirilməsindən asılı olmayaraq, fiziki şəxslər və vətəndaş cəmiyyəti institutlarının təşəbbüsü ilə təşkil olunur və həyata keçirilir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 12 iyun 2018-ci il.

*“Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi
haqqında” Azərbaycan Respublikasının
2018-ci il 12 iyun tarixli
Qanununa Əlavə*

**“Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il
12 iyun tarixli Qanununa Əlavə**

**Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi tələb olunan fəaliyyət növlərinin
SİYAHISI**

1. Karbohidrogen ehtiyatlarının axtarışı, kəşfiyyatı, işlənməsi, hasilatı və nəqliyə dair layihələr.
2. Neft və qaz emalı zavodlarının layihələndirilməsi.
3. Neft, qaz və ya kimyəvi məhlulların nəqli üçün uzunluğu 20 km və daha çox, diametri 500 mm və daha çox olan boru kəmərlərinin layihələndirilməsi.
4. Neft, neft-kimya və kimyəvi məhsullar üçün əsas anbar obyektlərinin layihələndirilməsi.
5. Gücü 300 MVt və daha çox olan istilik elektrik stansiyalarının, eləcə də gücü 220 kilovolt dan, uzunluğu 15 km-dən çox olan yüksək gərginlikli elektrik xətlərinin layihələndirilməsi.
6. Atom elektrik stansiyalarının və nüvə reaktorları olan digər obyektlərin layihələndirilməsi.

7. Gücü 10 MVt-dan çox olan su, günəş, bioqaz, geotermal və digər elektrik stansiyalarının layihələndirilməsi;
8. Metallurgiya müəssisələrinin (zavodlarının) layihələndirilməsi.
9. Kimyəvi məhsulların istehsalı sahələrinin layihələndirilməsi.
10. Tikinti materiallarının (o cümlədən sement) istehsalı sahələrinin layihələndirilməsi.
11. Magistral avtomobil yollarının, dəmiryol xətlərinin (vaqonların yuyulması və təmizlənməsi stansiyaları da daxil olmaqla) layihələndirilməsi.
12. Hava limanlarının layihələndirilməsi.
13. Dəniz ticarət limanlarının, eləcə də sahil limanları ilə əlaqəli boşaltma və yükləmə məqsədli və ağırlığı 1350 tondan yuxarı gəmilərin yanılma körpülərinin (bərələr istisna olmaqla) layihələndirilməsi.
14. Təhlükəli və təhlükəsiz tullantıların zərərsizləşdirilməsi, emalı müəssisələrinin, habelə bu məqsədlə qurğuların, poliqonların layihələndirilməsi.
15. İstehsalat və məişət tullantı sularının təmizlənməsi və təkrar istifadəsi üzrə layihələr.
16. Hündürlüyü 15 metr və daha yüksək olan su bəndlərinin, su anbarlarının və başqa su tutumlarının (rezervuarların) layihələndirilməsi.
17. Çay hövzələri arasında su resurslarının bölüşdürülməsi üzrə layihələr.
18. Ərazi planlaşdırılması sənədlərinin layihələndirilməsi.
19. Şəhərlərin su təchizatı və kanalizasiya sistemləri kompleksinin layihələndirilməsi.
20. Su mənbələrindən istifadə (il ərzində istifadənin həcmi 10 mln. kubmetrdən artıq olduqda), eləcə də uzunluğu 20 km-dən, diametri 500 mm və daha çox olan su boru kəmərlərinin layihələndirilməsi.
21. Əhatə etdiyi sahə 1000 ha-dan çox olan irriqasiya və meliorasiya sistemləri, eləcə də magistral suvarma kanalları və kollektorların layihələndirilməsi.
22. Kağız və sellüloz istehsalı müəssisələrinin layihələndirilməsi.
23. Tikinti materialları yataqlarının mənimsənilməsi və istismarı layihələri.
24. Dağ-mədən fəaliyyəti üzrə metal (o cümlədən əlvan metal) filizlərinin yataqlardan çıxarılması, hasilatı, işlənilməsi və emalı layihələri.
25. Emal istiqamətli istehsal sahələrinin layihələndirilməsi.
26. 300 nəfərdən çox tutumu olan turizm və rekreasiya obyektlərinin layihələndirilməsi.
27. Kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı üzrə ixtisaslaşmış heyvandarlıq və quşçuluq məhsulları istehsalı müəssisələrinin layihələndirilməsi.
28. İri istehsal təyinatlı sənaye müəssisələrinin (texnoparkların) layihələndirilməsi.
29. Texnoloji avadanlıq və maşınqayırma sənayesi müəssisələrinin layihələndirilməsi.
30. Su fonduna aid zonalarda irimiqyaslı tikinti layihələri (süni adaların, qurğuların yaradılması və s.).
31. Böyük ərazilərdə (5 ha-dan çox olan) meşələrin irimiqyaslı qırılması və ya irimiqyaslı (10 ha-dan çox olan) meşəsalma fəaliyyəti üzrə layihələr.
32. Gücü 1 MVt-dan çox olan külək elektrik stansiyalarının (külək generatorları parkları) layihələndirilməsi;
33. Yeni metro stansiyalarının, körpülərin, tunellərin layihələndirilməsi.
34. İrimiqyaslı kənd təsərrüfatı (aqruparklar), habelə balıqçılıq (o cümlədən akvakultura) təsərrüfatı fəaliyyəti üzrə layihələr.

**“YAŞILLIQLARIN MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİK EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 11-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Yaşılıqların mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2014, № 6, maddə 606; 2017, № 12, I kitab, maddə 2208; 2018, № 3, maddə 402) 11.0.2-ci maddəsində “və bələdiyyədən” sözləri “; bələdiyyə mülkiyyətində olan torpaqlardakı yaşılıqların uçotu və monitorinqi barədə isə bələdiyyədən” sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 1 oktyabr 2018-ci il.

**“ATMOSFER HAVASININ MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA”, “EKOLOJİ
TƏHLÜKƏSİZLİK HAQQINDA”, “ƏTRAF MÜHİTİN MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA”,
“İSTEHSALAT VƏ MƏİŞƏT TULLANTILARI HAQQINDA” VƏ “YERİN TƏKİ
HAQQINDA” AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNLARINDA VƏ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ SU MƏCƏLLƏSİNDƏ DƏYİŞİKLİK EDİLMƏSİ
BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 11-ci və 20-ci bəndlərini rəhbər tutaraq, “Ələt azad iqtisadi zonası haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il 18 may tarixli 1143-VQ nömrəli Qanununun icrası ilə əlaqədar qərara alır:

Maddə 1. “Atmosfer havasının mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001, № 6, maddə 364) 2-ci maddəsinin mətni 2.1-ci maddə hesab edilsin və aşağıdakı məzmununda 2.2-ci maddə əlavə edilsin:

“2.2. Ələt azad iqtisadi zonasında atmosfer havasının mühafizəsi ilə bağlı məsələlər “Ələt azad iqtisadi zonası haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə uyğun olaraq tənzimlənir.”.

Maddə 2. “Ekoloji təhlükəsizlik haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 8, maddə 471; 2004, № 2, maddə 57; 2006, № 12, maddə 1005; 2007, № 12, maddə 1211; 2013, № 3, maddə 208) 3-cü maddəsinin mətni 3.1-ci maddə hesab edilsin və aşağıdakı məzmununda 3.2-ci maddə əlavə edilsin:

“3.2. Ələt azad iqtisadi zonasında ekoloji təhlükəsizlik sahəsində münasibətlər “Ələt azad iqtisadi zonası haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə uyğun olaraq tənzimlənir.”.

Maddə 3. “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 8, maddə 472; 2001, № 3, maddə 148; 2002, № 5, maddə 238; 2003, № 4, maddə 178; 2004, № 2, maddə 57, № 4, maddə 201; 2008, № 2, maddə 47; 2009, № 10, maddə 769; 2013, № 3, maddə 209; 2014, № 4, maddə 338, № 10, maddə 1152; 2016, № 12, maddə 2011; 2017, № 2, maddə 142, № 6, maddə 1013; 2018, № 7, I kitab, maddə 1398) 2-ci maddəsinin mətni 2.1-ci maddə hesab edilsin və aşağıdakı məzmununda 2.2-ci maddə əlavə edilsin:

“2.2. Ələt azad iqtisadi zonasında ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində münasibətlər “Ələt azad iqtisadi zonası haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə uyğun olaraq tənzimlənir.”.

Maddə 4. “İstehsalat və məişət tullantıları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998, № 10, maddə 606; 2002, № 4, I kitab, maddə 165; 2007, № 7, maddə 709, № 10, maddə 938; 2008, № 6, maddə 460; 2012, № 7, maddə 648; 2017, № 6, maddə 1017; 2018, № 2, maddə 144) 3-cü maddəsinin mətni 3.1-ci maddə hesab edilsin və aşağıdakı məzmununda 3.2-ci maddə əlavə edilsin:

“3.2. Ələt azad iqtisadi zonasında istehsalat və məişət tullantılarının idarə olunması sahəsində yaranan münasibətlər “Ələt azad iqtisadi zonası haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə uyğun olaraq tənzimlənir.”.

Maddə 5. “Yerin təki haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan

Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998, № 4, maddə 224; 1999, № 8, maddə 476; 2001, № 11, maddələr 673, 696, № 12, maddə 736; 2004, № 7, maddə 505; 2007, № 8, maddə 745, № 10, maddə 938; 2008, № 2, maddə 47; 2016, № 1, maddə 22; 2018, № 5, maddə 849) 3-cü maddəsinin mətni 3.1-ci maddə hesab edilsin və aşağıdakı məzmununda 3.2-ci maddə əlavə edilsin:

“3.2. Ələt azad iqtisadi zonasında yerin təkindən istifadə sahəsində münasibətlər “Ələt azad iqtisadi zonası haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə uyğun olaraq tənzimlənir.”.

Maddə 6. Azərbaycan Respublikasının Su Məcəlləsinin (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998, № 3, maddə 135; 1999, № 8, maddə 476; 2002, № 5, maddə 237; 2003, № 1, maddə 10; 2004, № 2, maddə 57; 2006, № 11, maddə 923; 2007, №5, maddə 436, № 10, maddə 938; 2008, № 2, maddə 47; 2015, № 2, maddə 72, № 4, maddə 357; 2017, № 9, maddə 1631) 2-ci maddəsinə aşağıdakı məzmununda üçüncü hissə əlavə edilsin:

“Ələt azad iqtisadi zonasında su münasibətləri “Ələt azad iqtisadi zonası haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə uyğun olaraq tənzimlənir.”.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 28 dekabr 2018-ci il.

**“XÜSUSİ MÜHAFİZƏ OLUNAN TƏBİƏT ƏRAZİLƏRİ VƏ OBYEKTLEƏRİ
HAQQINDA” AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİK
EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 11-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 7, maddə 479; 2003, № 1, maddə 8; 2004, № 2, maddə 57; 2006, № 8, maddə 657; 2007, № 8, maddə 745; 2008, № 6, maddə 460; 2009, № 2, maddə 43, № 10, maddə 769; 2014, № 5, maddə 462; 2015, № 4, maddə 361; 2017, № 12 (I kitab), maddə 2203) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 5-ci maddə üzrə:

1.1. birinci hissənin onuncu abzasının sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı məzmununda on birinci abzas əlavə edilsin:

“geoloji parklar.”;

1.2. üçüncü hissədə “və 9-cu” sözləri “, 9-cu və 11-ci” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.3. dördüncü hissədə “və 6-cı” sözləri “, 6-cı və 11-ci” sözləri ilə əvəz edilsin.

2. 6-cı maddənin ikinci hissəsinə “Dövlət təbiət qoruqlarının” sözlərindən sonra “, geoloji parkların sözləri”, əlavə edilsin.

3. 7-ci maddənin birinci hissəsinə “Dövlət təbiət qoruqlarının və yasaqlıqlarının,” sözlərindən sonra “geoloji parkların,” sözləri əlavə edilsin.

4. Aşağıdakı məzmununda XI-I fəsil əlavə edilsin:

“XI-I fəsil

GEOLOJİ PARKLAR

Maddə 40-1. Geoloji parklar və onların təşkili

Geoloji parklar - xüsusi geoloji, coğrafi, tarixi, estetik və digər əhəmiyyət daşıyan təbiət obyektlərinin yerləşdiyi təbiəti mühafizə, maarifçilik, elmi, mədəni, turizm və digər məqsədlər üçün istifadə olunan təbiəti mühafizə və elmi müəssisə və ya təşkilat statusuna malik olan ərazilərdir.

Geoloji parkların əraziləri respublika əhəmiyyətli xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinə aiddir və bu ərazilərdə olan torpaq, su, bitki və heyvanlar aləmi onların daimi istifadəsinə verilir.

Geoloji parklar müvafiq dövlət orqanının təqdimatı əsasında müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarı ilə təşkil edilir.

Hər bir geoloji park müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq edilmiş əsasnaməyə uyğun olaraq fəaliyyət göstərir.

Maddə 40-2. Geoloji parkların əsas vəzifələri

Geoloji parkların əsas vəzifələri aşağıdakılardır:

geoloji və coğrafi təbiət obyektlərini, nadir və etalon təbiət ərazilərini, geoloji irsi qoruyub saxlamaq;

turizm və rekreasiya üçün şərait yaratmaq;

elmi tədqiqatlar, mədəni-maarif və tədris tədbirləri keçirmək;

təbiəti mühafizənin və ekoloji maarifçiliyin elmi metodlarını hazırlamaq və tətbiq etmək;

əhalini maarifləndirmək;

geoloji monitorinqi həyata keçirmək.

Maddə 40-3. Geoloji parkların zonalaşdırılması və mühafizə rejiminin xüsusiyyətləri

Geoloji parkların ərazilərində onların təbii geoloji və coğrafi xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla, xüsusi mühafizənin ayrı-ayrı rejimləri tətbiq olunur və aşağıdakı fəaliyyət zonaları üzrə bölgüsü müəyyən edilir:

xüsusi mühafizənin hüquqi rejimi tətbiq edilən zonalar;

geoturizm və rekreasiya zonaları;

geomuzeylər və tədris-məşğələ obyektləri zonaları;

geoparkın fəaliyyətini təmin etmək üçün təsərrüfat-istehsalat zonaları.”.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 5 mart 2019-cu il.

**“EKOLOJİ TƏHLÜKƏSİZLİK HAQQINDA”, “SU TƏCHİZATI VƏ TULLANTI
SULARI HAQQINDA”, “AVTOMOBİL YOLLARI HAQQINDA”, “ƏTRAF MÜHİTƏ
DAİR İNFORMASIYA ALMAQ HAQQINDA”, “AVIASIYA HAQQINDA” VƏ
“İNFORMASIYA ƏLDƏ ETMƏK HAQQINDA” AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
QANUNLARINDA DƏYİŞİKLİK EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 20-ci bəndini rəhbər tutaraq, “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il 12 iyun tarixli 1175-VQ nömrəli Qanununun icrası ilə əlaqədar qərara alır:

Maddə 1. “Ekoloji təhlükəsizlik haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 8, maddə 471; 2004, № 2, maddə 57; 2006, № 12, maddə 1005; 2007, № 12, maddə 1211; 2013, № 3, maddə 208; 2019, № 1, maddə 20) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. 5-ci maddəyə aşağıdakı məzmununda 3-cü hissə əlavə edilsin:

“3. Bu maddənin 1-ci hissəsinin 1.3-cü bəndində nəzərdə tutulan dövlət proqramlarının layihələrinə dair “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq strateji ekoloji qiymətləndirilmə (SEQ) sənədi hazırlanmalı və həmin sənədin dövlət ekoloji ekspertizası aparılmalıdır.”;

1.2. 9-cu maddə üzrə:

1.2.1. 1-ci hissənin 1.1-ci bəndi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“1.1. “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun əlavəsində nəzərdə tutulmuş fəaliyyət növləri üzrə ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədi (ƏMTQ) tərtib edilmədən və həmin sənədin dövlət ekoloji ekspertizası keçirilmədən həyata keçirilən fəaliyyət, habelə ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsinin aparılması tələb olunmayan, lakin dövlət ekoloji ekspertizasının obyektı olan və dövlət ekoloji ekspertizasının müsbət rəyi olmadan həyata keçirilən digər fəaliyyət.”;

1.2.2. 2-ci hissənin 2.1-ci bəndi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“2.1. “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun əlavəsində nəzərdə tutulmuş fəaliyyət növləri üzrə ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) sənədi və həmin sənədə dair dövlət ekoloji ekspertizasının rəyi ilə ekoloji təhlükəsi müəyyən edilən təsərrüfat və digər fəaliyyətə, habelə ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsinin aparılması tələb olunmayan, lakin dövlət ekoloji ekspertizasının obyektı olan və dövlət ekoloji ekspertizasının rəyi ilə ekoloji təhlükəsi müəyyən edilən digər fəaliyyətə.”.

Maddə 2. “Su təchizatı və tullantı suları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 1, maddə 2; 2007, № 5, maddə 436; 2008, № 5, maddə 348; 2009, № 10, maddə 768; 2010, № 5, maddə 374; 2011, № 4, maddə 263; 2012, № 6, maddə 505; 2014, № 6, maddə 617; 2016, № 12, maddə 1992; 2018, № 5, maddə 854) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

2.1. 7-ci maddəyə aşağıdakı məzmununda 5-ci hissə əlavə edilsin:

“5. Şəhərlərin su təchizatı və kanalizasiya sistemləri kompleksinin layihələndirilməsi zamanı “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş qaydada strateji ekoloji qiymətləndirilmə aparılmalıdır.”;

2.2. 44-cü maddənin ikinci hissəsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“İstehsalat və məişət tullantı sularının təmizlənməsi və təkrar istifadəsi üzrə layihələrin “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş qaydada ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi aparılır. Kanalizasiya müəssisəsi ümumi istifadədə olan kanalizasiya sistemində obyektə axıdılan tullantı sularının tərkibini nəzarətdə saxlamaq məqsədi ilə bu obyektlərdə müntəzəm olaraq müşahidə aparılır.

İstehsalat və məişət tullantı sularının təmizlənməsi və təkrar istifadəsi sahəsində fəaliyyət göstərən mövcud obyektlər ətraf mühitə təsir göstəricilərinə dair ekoloji tələblərə uyğun olduqda, həmin obyektlərin yenidən qurulması və ya həmin obyektlərdə mövcud qurğu və avadanlıqların dəyişdirilməsi üçün ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) sənədinin hazırlanması tələb olunmur, lakin həmin obyektlərə dair müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən verilən sənədlərdə (atıla bilən tullantı həddi (ABTH), buraxıla bilən axıntı həddi (BBAH), ekoloji pasport) ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində normativ hüquqi aktların və texniki normativ hüquqi aktların tələbləri nəzərə alınmaqla müvafiq dəyişikliklər edilir.

İstehsalat və məişət tullantı sularının təmizlənməsi və təkrar istifadəsi sahəsində fəaliyyət göstərən mövcud obyektlərin fəaliyyəti zamanı təbiətdən istifadə şərtləri ətraf mühitə təsir göstəricilərinə dair ekoloji tələblərə uyğun olmadıqda və ya ilkin layihədə nəzərdə tutulandan fərqli texnologiyalar və texnoloji üsullar tətbiq edildikdə, həmin fəaliyyətə dair yenidən ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) aparılmalıdır.

İstehsalat və məişət tullantı sularının təmizlənməsi və təkrar istifadəsi sahəsində fəaliyyət göstərən obyektlərə dair ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) həyata keçirilərkən onların transsərhəd təsiri müəyyən edildikdə, həmin obyektlərlə bağlı transsərhəd təsirlərin qiymətləndirilməsi məsələləri Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə uyğun olaraq həll olunur.”;

2.3. 56-cı maddənin 1-ci hissəsində “layihələndirilməsi” sözündən əvvəl “layihələrinin “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş qaydada ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) aparılır və həmin obyektlərin” sözləri əlavə edilsin.

Maddə 3. “Avtomobil yolları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 3 (I kitab), maddə 125; 2001, № 12, maddələr 731, 736; 2004, № 11, maddə 901; 2006, № 6, maddə 478; 2007, № 5, maddə 436, № 10, maddə 938; 2008, № 5, maddə 348, № 7, maddə 602; 2012, № 6, maddə 506; 2013, № 6, maddələr 599, 624; 2014, № 4, maddə 341, № 7, maddə 775; 2016, № 2 (I kitab), maddə 200, № 12, maddələr 1994, 1995; 2017, № 5, maddə 720, № 12 (I kitab), maddə 2229; 2018, № 1, maddə 20, № 11, maddə 2223; Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il 18 dekabr tarixli 1399-VQD nömrəli Qanunu) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

3.1. 21-ci maddəyə aşağıdakı məzmununda 7-ci hissə əlavə edilsin:

“7. Bu maddənin 4-cü hissəsinin onuncu abzasında nəzərdə tutulmuş proqramların layihələrinə dair “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş qaydada strateji ekoloji qiymətləndirmə (SEQ) sənədi hazırlanmalı və həmin sənədin dövlət ekoloji ekspertizası aparılmalıdır.”;

3.2. 40-1-ci maddənin 4-cü hissəsinə aşağıdakı məzmununda ikinci cümlə əlavə edilsin:

“Magistral avtomobil yollarının, körpülərin, tunellərin layihələrinin “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş qaydada ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) sənədi hazırlanmalı və həmin sənədin

dövlət ekoloji ekspertizası keçirilməlidir.”

Maddə 4. “Ətraf mühitə dair informasiya almaq haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2002, № 4, maddə 171; 2006, № 12, maddə 1005; 2016, № 6, maddə 1009, № 12, maddə 2012) 2-ci maddəsində “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında,” sözlərindən sonra “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında,” sözləri əlavə edilsin.

Maddə 5. “Aviasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2005, № 8, maddə 689; 2007, № 12, maddə 1218; 2009, № 12, maddə 948; 2011, № 3, maddə 169; 2015, № 1, maddə 10, № 2, maddə 95; 2016, № 10, maddə 1604; 2017, № 3, maddə 338, № 5, maddə 693; 2018, № 10, maddə 1960, № 12 (I kitab), maddə 2514) aşağıdakı məzmununda 9.8-1-ci maddə əlavə edilsin:

“9.8-1. Hava limanlarının layihələndirilməsi zamanı “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş qaydada ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) aparılmalıdır.

Mövcud hava limanları ətraf mühitə təsir göstəricilərinə dair ekoloji tələblərə uyğun olduqda, həmin hava limanlarının yenidən qurulması və ya həmin hava limanlarında mövcud qurğu və avadanlıqların dəyişdirilməsi üçün ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) sənədinin hazırlanması tələb olunmur, lakin həmin obyektlərə dair müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən verilən sənədlərdə (atıla bilən tullantı həddi (ABTH), buraxıla bilən axıntı həddi (BBAH), ekoloji pasport) ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində normativ hüquqi aktların və texniki normativ hüquqi aktların tələbləri nəzərə alınmaqla müvafiq dəyişikliklər edilir.

Mövcud hava limanlarının fəaliyyəti zamanı təbiətdən istifadə şərtləri ətraf mühitə təsir göstəricilərinə dair ekoloji tələblərə uyğun olmadıqda və ya ilkin layihədə nəzərdə tutulandan fərqli texnologiyalar və texnoloji üsullar tətbiq edildikdə, həmin fəaliyyətə dair yenidən ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) aparılmalıdır.

Hava limanlarına dair ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) həyata keçirilərkən onların transsərhəd təsiri müəyyən edildikdə, həmin hava limanlarında transsərhəd təsirlərin qiymətləndirilməsi məsələləri Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə uyğun olaraq həll olunur.”

Maddə 6. “İnformasiya əldə etmək haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2005, № 12, maddə 1080; 2007, № 8, maddə 756; 2010, № 3, maddələr 171, 172; 2011, № 3, maddə 162, № 7, maddə 617; 2012, № 5, maddə 405, № 7, maddə 653; 2015, № 2, maddə 81, № 11, maddə 1291; 2016, № 6, maddə 1009; 2017, № 3, maddə 329; 2018, № 7 (I kitab), maddə 1419) 29.1.14-cü maddəsində “və təhlükəli ekoloji təsirlərə” sözləri “, təhlükəli ekoloji təsirlərə və ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsinə” sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 3 may 2019-cu il.

**“XƏZƏR DƏNİZİNİN DƏNİZ ƏTRAF MÜHİTİNİN MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA”
ÇƏRÇİVƏ KONVENSIYASINA TRANSSƏRHƏD KONTEKSTDƏ ƏTRAF MÜHİTƏ
TƏSİRİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ BARƏDƏ PROTOKOLUN TƏSDİQ EDİLMƏSİ
HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 4-cü bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin mühafizəsi haqqında” Çərçivə Konvensiyasına Transsərhəd kontekstdə ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi barədə 2018-ci il iyulun 20-də Moskva şəhərində imzalanmış Protokol təsdiq edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 27 iyun 2019-cu il.

**“TRANSSƏRHƏD KONTEKSTİNDƏ ƏTRAF MÜHİTƏ TƏSİRİN
QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ HAQQINDA KONVENSIYA”YA I VƏ II DÜZƏLİSLƏRİN
TƏSDİQ EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 4-cü bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Transsərhəd kontekstində ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında Konvensiya”ya 2001-ci il 27 fevral tarixli I Düzəliş və 2004-cü il 4 iyun tarixli II Düzəliş təsdiq edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 9 iyul 2019-cu il.

**“YERİN TƏKİ HAQQINDA”, “İSTEHSALAT VƏ MƏİŞƏT TULLANTILARI
HAQQINDA”, “QAZ TƏCHİZATI HAQQINDA”, “ENERGETİKA HAQQINDA” VƏ
“TİKİNTİ VƏ İNFRASTRUKTUR OBYEKTləri İLƏ ƏLAQƏDAR İNVESTİSİYA
LAYİHƏLƏRİNİN XÜSUSİ MALİYYƏLƏŞMƏ ƏSASINDA HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ
HAQQINDA” AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNLARINDA DƏYİŞİKLİK
EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 20-ci bəndini rəhbər tutaraq, “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il 12 iyun tarixli 1175-VQ nömrəli Qanununun icrası ilə əlaqədar qərara alır:

Maddə 1. “Yerin təkisi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998, № 4, maddə 224; 1999, № 8, maddə 476; 2001, № 11, maddələr 673, 696, № 12, maddə 736; 2004, № 7, maddə 505; 2007, № 8, maddə 745, № 10, maddə 938; 2008, № 2, maddə 47; 2016, № 1, maddə 22; 2018, № 5, maddə 849; 2019, № 1, maddə 20) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. 6-cı maddənin birinci hissəsinin beşinci abzasında “xüsusi razılıq” sözləri “bu Qanuna və “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq icazə” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.2. 8-ci maddənin ikinci hissəsində “müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada xüsusi razılıq və ya” sözləri “bu Qanuna və “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq verilən” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.3. 9-cu maddə üzrə:

1.3.1. 1-ci hissənin ikinci və üçüncü abzaslarından “xüsusi razılıqda və ya” sözləri çıxarılsın;

1.3.2. 1-ci hissənin dördüncü abzasından “xüsusi razılığa və ya” sözləri çıxarılsın;

1.3.3. 1-ci hissənin beşinci abzasında “xüsusi razılıqda” sözləri “icazədə” sözü ilə əvəz edilsin;

1.3.4. 1-ci hissənin altıncı abzasından “xüsusi razılığa uyğun” sözləri çıxarılsın;

1.3.5. 1-ci hissənin yeddinci abzasından “xüsusi razılıq və ya” sözləri çıxarılsın, həmin abzasda hər iki halda “xüsusi razılıq” sözləri “icazə” sözü ilə, “müvafiq icra hakimiyyəti orqanına” sözləri “müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma)” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.3.6. 1-ci hissənin səkkizinci abzasından və 2-ci hissənin on üçüncü abzasından “xüsusi razılıq və ya” sözləri çıxarılsın;

1.4. 10-cu maddə üzrə:

1.4.1. birinci hissə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Yer təkisi sahəsi istifadəçisinə yerin təkisi sahəsində faydalı qazıntıların çıxarılması, faydalı qazıntıların çıxarılması ilə əlaqədar olmayan yeraltı qurğuları tikmək və istismar etmək üçün icazə bu Qanunda və “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş sənədlər əsasında “Dağ-mədən ayırması” statusunun müəyyən edilməsi şəklində verilir.”;

1.4.2. ikinci hissədə “yerin təkindən istifadəyə xüsusi razılıq” sözləri “dağ-mədən ayırması statusu” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.4.3. üçüncü hissədə “müvafiq icra hakimiyyəti orqanları” sözləri “müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum)” sözləri ilə, “xüsusi razılığa” sözləri “dağ-mədən ayırması statusuna” sözləri ilə əvəz edilsin və həmin hissəyə “hazırlandıqdan,” sözündən əvvəl “və “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) sənədi” sözləri və aşağıdakı məzmununda ikinci-beşinci cümlələr əlavə edilsin:

“Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədinə geoloji və hidrogeoloji əsaslandırma məlumatları da əlavə edilməlidir. Faydalı qazıntıların çıxarılması və bunlarla əlaqədar olmayan işlər ətraf mühitə təsir göstəricilərinə dair ekoloji tələblərə uyğun olduqda, həmin obyektlərin yenidən qurulması və ya həmin obyektlərdə mövcud qurğu və avadanlıqların dəyişdirilməsi üçün ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) sənədinin hazırlanması tələb olunmur, lakin həmin obyektlərə dair müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən verilən sənədlərdə (atıla bilən tullantı həddi (ABTH), buraxıla bilən axıntı həddi (BBAH), ekoloji pasport), ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində normativ hüquqi aktların və texniki normativ hüquqi aktların tələbləri nəzərə alınmaqla, müvafiq dəyişikliklər edilir. Bu sahədə fəaliyyət zamanı təbiətdən istifadə şərtləri ətraf mühitə təsir göstəricilərinə dair ekoloji tələblərə uyğun olmadıqda və ya ilkin layihədə nəzərdə tutulandan fərqli texnologiyalar və texnoloji üsullar tətbiq edildikdə, həmin fəaliyyətə dair yenidən ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) aparılmalıdır. Bu sahədə fəaliyyətə dair ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) həyata keçirilərkən onların transsərhəd təsiri müəyyən edildikdə, həmin obyektlərin transsərhəd təsirlərinin qiymətləndirilməsi məsələləri Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə uyğun olaraq həll olunur.”;

1.4.4. dördüncü hissənin ikinci cümləsinə “sahələrə” sözündən sonra “bu Qanun və “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş qaydada” sözləri əlavə edilsin və həmin hissədə “müvafiq icra hakimiyyəti orqanı” sözləri “müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum)” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.4.5. beşinci hissənin ikinci cümləsindən “xüsusi razılıqda” sözləri çıxarılsın;

1.5. 12-ci maddənin altıncı hissəsindən “xüsusi razılıq və ya” sözləri çıxarılsın;

1.6. 13-cü maddə üzrə:

1.6.1. birinci hissədən “xüsusi razılıq və ya” sözləri çıxarılsın, həmin hissədə “qanunvericiliklə” sözü “bu Qanun və “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə” sözləri ilə və “müvafiq icra hakimiyyəti orqanı” sözləri “müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum)” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.6.2. ikinci hissənin ikinci cümləsində “istisna hallarda müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarı əsasında” sözləri “siyahısı müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən təsdiq edilən hallarda müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.6.3. üçüncü hissədə “Xüsusi razılıq və ya icazə” sözləri “İcazə” sözü ilə əvəz edilsin;

1.6.4. dördüncü hissədən “xüsusi razılığa və ya” sözləri çıxarılsın;

1.6.5. altıncı hissədən “xüsusi razılıq və ya” sözləri çıxarılsın;

1.6.6. yeddinci hissənin birinci cümləsində “Xüsusi razılıq və ya icazə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının” sözləri “İcazə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun)” sözləri ilə və ikinci cümləsində “xüsusi razılıq” sözləri “icazə” sözü ilə əvəz edilsin;

1.7. 14-cü maddə üzrə:

1.7.1. adından “dövlət xüsusi razılıq və ya” sözləri çıxarılınsın;

1.7.2. birinci hissədə “Xüsusi razılıq və ya icazə” sözləri “İcazə” sözü ilə və “xüsusi razılıqlar” sözləri “icazələr” sözü ilə əvəz edilsin;

1.7.3. ikinci hissənin birinci abzasında “Xüsusi razılıq və ya icazə” sözləri “İcazə” sözü ilə əvəz edilsin;

1.7.4. ikinci hissənin dördüncü və altıncı abzaslarından “xüsusi razılıq və ya” sözləri çıxarılınsın;

1.8. 15-ci maddə üzrə:

1.8.1. birinci hissənin üçüncü abzasından “xüsusi razılıq və ya” sözləri çıxarılınsın;

1.8.2. üçüncü hissədə “Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı” sözləri “Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum)” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.9. 16-cı və 17-ci maddələrin birinci hissələrində “müvafiq icra hakimiyyəti orqanı” sözləri “müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum)” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.10. 18-ci, 19-cu və 20-ci maddələr aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 18. Yerin təkindən istifadə hüququnun dayandırılmasının və ləğvinin əsasları

Yerin təkindən istifadə hüququ aşağıdakı hallarda dayandırılır:

1) bu Qanunun 21-ci maddəsinin tələbləri pozulduqda;

2) yer təkinin istifadəçisi yerin təkindən istifadə qaydasını təqvim ili ərzində pozarsa;

3) fors-major vəziyyəti (təbii fəlakətlər, hərbi əməliyyatlar və sairə) yaranarsa;

4) yer təkinin istifadəçisi icazədə göstərilən müddətdə yerin təkindən nəzərdə tutulan həcmdə istifadəyə başlamazsa;

5) “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 25.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş hallarda.

Yerin təkindən istifadə hüququ “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 26.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş hallarda ləğv edilir.

Maddə 19. Yerin təkindən istifadə hüququnun dayandırılması, ləğvi və yenidən rəsmiləşdirilməsi qaydası

Yerin təkindən istifadə hüququnun dayandırılması “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 25-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilir.

Yerin təkindən istifadə bu Qanunun 18-ci maddəsinin birinci hissəsinin 1-ci və 3-cü bəndlərində nəzərdə tutulmuş hallarda dayandırıldıqda, yer təki sahəsinin konservasiyasına və ya ləğvinə çəkilən xərclər hüquqi və fiziki şəxslərin təqsiri olmadığı hallarda dövlət tərəfindən ödənilir. Əgər yerin təkindən istifadə bu Qanunun 18-ci maddəsinin birinci hissəsinin 1-ci (hüquqi və fiziki şəxsin təqsiri olduğu halda) və 2-ci bəndlərində, “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 25.1.2-ci maddəsində göstərilmiş səbəblərə görə və ya yer təki istifadəçisinin təşəbbüsü ilə dayandırılırsa, yer təki sahəsinin konservasiyasına və ya ləğvinə çəkilən xərclər yer təkinin istifadəçisi tərəfindən ödənilir.

İcazə sahibi yerin təkindən istifadədən imtina etdikdə, icazəni vermiş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanı (qurumu) azı 6 ay əvvəl rəsmən xəbərdar etməlidir.

Yerin təkindən istifadə hüququnun dayandırılmasına səbəb olan hallar aradan qaldırıldığı təqdirdə, bu hüquq “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 25.5-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydada bərpa olunur.

Yerin təkindən istifadə hüququnun ləğvi “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 26-cı maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilir.

Bu Qanunun 18-ci maddəsinin birinci hissəsinin 2-ci, 4-cü bəndlərində və “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 25.1.2-ci maddəsində göstərilən hallarda xəbərdarlıqdan sonra üç ay müddətində onlar aradan qaldırılmazsa, yerin təkindən istifadə hüququnun ləğvi haqqında qərar qəbul edilir.

Yerin təkindən istifadə hüququnun yenidən rəsmiləşdirilməsi “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 23-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş hallarda və qaydada həyata keçirilir.

Maddə 20. Yerin təkindən istifadə hüququ verən icazənin qüvvəsi

Yerin təkindən istifadə hüququ verən icazənin sahibi icazədən yalnız özü istifadə edə bilər və onu başqa şəxsə verə bilməz. Yerin təkindən istifadə hüququ verən icazənin qüvvəsi icazə sahibinin təsisçisi (iştirakçısı) olduğu hüquqi şəxslərə, habelə icazənin sahibi ilə birgə fəaliyyət, o cümlədən onunla əməkdaşlıq barədə müqavilə əsasında fəaliyyət göstərən başqa şəxslərə şamil edilmir.”;

1.11. 21-ci maddənin ikinci hissəsindən “məhdudlaşdırıla,” sözü çıxarılsın, həmin hissədə, 22-ci maddənin ikinci və yeddinci hissələrində, 23-cü maddənin birinci və ikinci hissələrində ismin müvafiq hallarında “müvafiq icra hakimiyyəti orqanı” sözləri ismin müvafiq hallarında “müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum)” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.12. 24-cü maddə üzrə:

1.12.1. birinci hissədə “Xüsusi razılıq və ya icazə” sözləri “İcazənin” sözü ilə əvəz edilsin;

1.12.2. beşinci hissədə “müvafiq icra hakimiyyəti orqanları” sözləri “müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum)” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.13. 25-ci maddənin ikinci hissəsindən “xüsusi razılıq və ya” sözləri çıxarılsın;

1.14. 27-ci maddənin ikinci hissəsində, 30-cu maddənin dördüncü hissəsində, 32-ci maddənin beşinci və yeddinci hissələrində, 33-cü maddənin dördüncü hissəsində və 34-cü maddənin ikinci hissəsində ismin müvafiq hallarında “müvafiq icra hakimiyyəti orqanı” sözləri ismin müvafiq hallarında “müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum)” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.15. 35-ci maddənin ikinci hissəsindən “xüsusi razılıq və ya” sözləri çıxarılsın;

1.16. 36-cı maddə üzrə:

1.16.1. ikinci və üçüncü hissələrdə “müvafiq icra hakimiyyəti orqanı” sözləri “müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum)” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.16.2. dördüncü hissədə “yaratdığı quruma” sözləri “müəyyən etdiyi orqana (quruma)” sözləri ilə, “müvafiq icra hakimiyyəti orqanının” (ikinci halda) sözləri “müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun)” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.17. 37-ci və 38-ci maddələrin ikinci hissələrində ismin müvafiq hallarında “müvafiq icra hakimiyyəti orqanı” sözləri ismin müvafiq hallarında “müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum)” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.18. 39-cu maddənin ikinci hissəsinin ikinci abzası ləğv edilsin;

1.19. 43-cü maddənin ikinci hissəsi ləğv edilsin;

1.20. 45-ci maddənin ikinci hissəsindən “xüsusi razılıq və ya icazə verən” sözləri çıxarılsın və həmin hissədə “müvafiq icra hakimiyyəti orqanı” sözləri “müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum)” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.21. 46-cı maddənin birinci hissəsinin on üçüncü abzasından “xüsusi razılıq və ya” sözləri çıxarılsın.

Maddə 2. “İstehsalat və məişət tullantıları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998, № 10, maddə 606; 2002, № 4 (I kitab), maddə 165; 2007, № 7, maddə 709, № 10, maddə 938; 2008, № 6, maddə 460; 2012, № 7, maddə 648; 2017, № 6, maddə 1017; 2018, № 2, maddə 144; 2019, № 1, maddələr 20, 43) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

2.1. 5-ci maddə üzrə:

2.1.1. birinci abzasda “dövlət hakimiyyət orqanlarının” sözləri “müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun)” sözləri ilə əvəz edilsin;

2.1.2. səkkizinci abzasın əvvəlinə “təhlükəli və təhlükəsiz tullantıların zərərsizləşdirilməsi, emalı müəssisələrinin, habelə bu məqsədlə qurğuların, poliqonların tikinti layihələrinin “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq hazırlanmış ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) sənədlərinin” sözləri əlavə edilsin;

2.1.3. onuncu abzasda “tullantılarla” sözündən əvvəl “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş hallarda və qaydada” sözləri əlavə edilsin və həmin abzasda “xüsusi razılıq” sözləri “lisenziya və icazə” sözləri ilə əvəz edilsin;

2.1.4. iyirminci abzasda “sertifikatlaşdırılmasının” sözündən əvvəl “Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahəsində akkreditasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq akkreditasiya olunmuş uyğunluğu qiymətləndirən qurum tərəfindən” sözləri əlavə edilsin;

2.2. 6-cı maddənin üçüncü hissəsində “mövcud qanunvericiliyə əsasən müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının icazəsi” sözləri “müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) verdiyi dövlət ekoloji ekspertizasının müsbət rəyi” sözləri ilə əvəz edilsin;

2.3. 8-ci maddənin 1-ci hissəsinin üçüncü abzasında “qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hallarda” sözləri “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq” sözləri ilə, “xüsusi razılıq” sözləri “lisenziya və icazə” sözləri ilə əvəz edilsin;

2.4. 12-3-cü maddəyə aşağıdakı məzmununda beşinci hissə əlavə edilsin:

“Toksiki istehsalat tullantılarının utilizasiyası və zərərsizləşdirilməsi “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş qaydada verilən lisenziya əsasında həyata keçirilir.”;

2.5. 14-cü maddənin ikinci hissəsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Tullantıların emalı, basdırılması və ya saxlanması üçün Azərbaycan Respublikasına idxalı, ixracı və tranzit daşımaları “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələbləri nəzərə alınmaqla beynəlxalq müqavilələrlə müəyyən edilmiş qaydada həyata keçirilir.”;

2.6. 15-ci maddənin ikinci hissəsinin onuncu abzası aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“təhlükəli və təhlükəsiz tullantıların zərərsizləşdirilməsi, emalı müəssisələrinin, habelə bu məqsədlə qurğuların, poliqonların layihələrinin ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsinə və strateji ekoloji qiymətləndirməyə dövlət nəzarətinin təşkil edilməsi, əhalinin sağlamlığı və ətraf

mühit üçün potensial təhlükə yaradan fəaliyyətin dayandırılması və ona xitam verilməsi barədə qərar qəbul edilməsi;”;

2.7. 19-cu maddənin ikinci hissəsində “qanunvericilikdə müəyyən olunan qaydada” sözləri “Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahəsində akkreditasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq” sözləri ilə əvəz edilsin.

Maddə 3. “Qaz təchizatı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998, № 9, maddə 563; 2004, № 7, maddə 505; 2007, № 5, maddə 442; 2009, № 10, maddə 768; 2010, № 5, maddə 374; 2011, № 4, maddə 262, № 12, maddə 1091; 2015, № 11, maddə 1251; 2016, № 12, maddə 1991; 2017, № 6, maddə 1018; 2018, № 3, maddə 380, № 4, maddə 634) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

3.1. 3-cü maddənin 3-cü hissəsindən (hər iki halda) “xüsusi” sözü çıxarılsın;

3.2. 5-ci maddə üzrə:

3.2.1. 1-ci hissədən “xüsusi” sözü çıxarılsın;

3.2.2. 3-cü hissənin birinci cümləsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Sənaye qaz qurğusunun istismarına icazə qaz təchizatı sahəsində fəaliyyət göstərən şəxsə verilir.”;

3.2.3. 3-cü hissənin ikinci cümləsində “Xüsusi icazə” sözləri “İcazə “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən olunmuş qaydada və” sözləri ilə əvəz edilsin və həmin hissənin üçüncü cümləsi çıxarılsın;

3.3. 7-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 7. Qaz təchizatı sahəsində fəaliyyət

1. Qaz təchizatı sahəsində aşağıdakı işlər icazə əsasında həyata keçirilir:

1.1. qazın istehsalı və təbii qazın emalı;

1.2. qazın nəqli;

1.3. qazın paylanması;

1.4. yeraltı qaz anbarlarının işlənməsi, tikilməsi və istismarı;

1.5. sənaye qaz qurğusunun istismarı.

2. Bu maddənin 1-ci hissəsində göstərilən icazələrin verilməsi bu Qanuna və “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq həyata keçirilir.

3. Bu maddənin 1-ci hissəsində göstərilən icazələr müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən verilir və icazə alınması üçün ərizəyə “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 18.2.1-18.2.4-cü maddələrində göstərilən sənədlərlə yanaşı, aşağıdakı sənədlər də əlavə olunur:

3.1. nəzərdə tutulan fəaliyyətin əsas göstəricilərinin təsviri;

3.2. qaz qurğularının, müvafiq avadanlıqların sənədləri, sifarişçinin və onun işçilərinin peşə ixtisasları;

3.3. ictimai təhlükəsizlik haqqında memorandum;

3.4. nəzərdə tutulan fəaliyyətlə məşğul olan şəxslərin sağlamlığının və təhlükəsizliyinin təmin olunması qaydaları üzrə tələb olunan sənədlər;

3.5. qazdan səmərəli istifadə haqqında sənədlər;

3.6. ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında sənəd.

4. Qaz təchizatı sahəsində sınaq işləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) və ya qaz ekspertləri tərəfindən həyata keçirilir.”;

3.4. 8-ci maddə üzrə:

3.4.1. 1-ci hissədə “bu Qanunun 7-ci maddəsinə uyğun olaraq verilən xüsusi icazə əsasında fiziki və hüquqi şəxslər (özəl və dövlət müəssisələri, laboratoriyalar və institutlar)” sözləri “Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahəsində akkreditasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq akkreditasiya olunmuş uyğunluğu qiymətləndirən qurumlar” sözləri ilə əvəz edilsin;

3.4.2. 2-ci hissədə “xüsusi icazə” sözləri “akkreditasiya attestatı” sözləri ilə əvəz edilsin;

3.4.3. 4-cü hissədə “xüsusi icazədə və ya qərarlarda” sözləri “akkreditasiya attestatında” sözləri ilə əvəz edilsin;

3.4.4. 5-ci hissənin ikinci cümləsində “xüsusi icazə verdiyi fəaliyyəti” sözləri “akkreditasiya attestatını” sözləri ilə əvəz edilsin və həmin hissənin üçüncü cümləsi çıxarılsın;

3.5. 9-cu maddə üzrə:

3.5.1. 1-ci, 2-ci və 3-cü hissələrdən “xüsusi” sözü çıxarılsın;

3.5.2. 4-cü hissədə “Xüsusi icazədə” sözləri “İcazədə” sözü ilə əvəz edilsin;

3.6. 12-ci maddənin 4-cü hissəsindən “xüsusi” sözü çıxarılsın;

3.7. 14-cü maddə üzrə:

3.7.1. 1-ci hissədən “xüsusi” sözü çıxarılsın;

3.7.2. 3-cü hissənin birinci cümləsindən “xüsusi” sözü çıxarılsın və həmin hissənin ikinci cümləsində “Xüsusi icazə” sözləri “İcazə” sözü ilə əvəz edilsin;

3.7.3. 4-cü hissədən (hər üç halda) “xüsusi” sözü çıxarılsın;

3.8. 18-ci maddənin 2-ci hissəsindən “xüsusi” sözü çıxarılsın və həmin maddəyə aşağıdakı məzmununda 3-6-cı hissələr əlavə edilsin:

“3. Qaz emalı zavodlarının, qazın nəqli üçün uzunluğu 20 km və daha çox olan, diametri 500 mm və daha çox olan boru kəmərlərinin, bioqaz elektrik stansiyalarının layihələndirilməsi mərhələsində “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən olunmuş qaydada ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədi hazırlanmalı və həmin sənədin dövlət ekoloji ekspertizası keçirilməlidir.

4. Qaz təchizatı sahəsində fəaliyyətlə bağlı mövcud obyektlər ətraf mühitə təsir göstəricilərinə dair ekoloji tələblərə uyğun olduqda, həmin obyektlərin yenidən qurulması və ya həmin obyektlərdə mövcud qurğu və avadanlıqların dəyişdirilməsi üçün ƏMTQ sənədinin hazırlanması tələb olunmur, lakin həmin obyektlərə dair müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən verilən sənədlərdə (atıla bilən tullantı həddi (ABTH), buraxıla bilən axıntı həddi (BBAH), ekoloji pasport) ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində normativ hüquqi aktların və texniki normativ hüquqi aktların tələbləri nəzərə alınmaqla müvafiq dəyişikliklər edilir.

5. Qaz təchizatı sahəsində fəaliyyətlə bağlı mövcud obyektlərin fəaliyyəti zamanı təbiətdən istifadə şərtləri ətraf mühitə təsir göstəricilərinə dair ekoloji tələblərə uyğun olmadıqda və ya ilkin layihədə nəzərdə tutulandan fərqli texnologiyalar və texnoloji üsullar tətbiq edildikdə, həmin fəaliyyətə dair yenidən ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) aparılmalıdır.

6. Qaz təchizatı sahəsində fəaliyyətlə bağlı obyektlərin ətraf mühitə təsirinə qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) həyata keçirilərkən onların transsərhəd təsiri müəyyən edildikdə, həmin obyektlərin transsərhəd təsirlərinin qiymətləndirilməsi məsələləri Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə uyğun olaraq həll olunur.”.

Maddə 4. “Energetika haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 2, maddə 53; 2006, № 8, maddə 657; 2018, № 3, maddə 378) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

4.1. 3-cü maddənin 2-ci hissəsində “xüsusi” sözü “bu Qanuna və “Lisensiyalar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq verilən” sözləri ilə əvəz edilsin;

4.2. 4-cü maddənin 2-ci hissəsinə aşağıdakı məzmununda ikinci cümlə əlavə edilsin:

“Bu proqramların “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq strateji ekoloji qiymətləndirilməsi aparılır.”;

4.3. 4-cü fəslin adından “XÜSUSİ” sözü çıxarılsın;

4.4. 9-cu maddə üzrə:

4.4.1. 3-cü və 4-cü hissələr aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“3. Energetika sahəsində aşağıdakı fəaliyyət növləri üzrə müqavilələrin bağlanması və bu Qanuna və “Lisensiyalar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq verilən icazənin alınması üçün ərizəyə aşağıdakı sənədlərlə yanaşı, “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədi və həmin sənədin dövlət ekoloji ekspertizasının rəyi də əlavə edilir:

karbohidrogen ehtiyatlarının axtarışı, kəşfiyyatı, işlənməsi, hasilatı və nəqliyə dair layihələr;

neft və qaz emalı zavodlarının layihələndirilməsi;

neft, qaz və ya kimyəvi məhlulların nəqli üçün uzunluğu 20 km və daha çox, diametri 500 mm və daha çox olan boru kəmərlərinin layihələndirilməsi;

neft, neft-kimya və kimyəvi məhsullar üçün əsas anbar obyektlərinin layihələndirilməsi;

gücü 300 MVt və daha çox olan istilik elektrik stansiyalarının, eləcə də gücü 220 kilovoltndan, uzunluğu 15 km-dən çox olan yüksək gərginlikli elektrik xətlərinin layihələndirilməsi;

atom elektrik stansiyalarının və nüvə reaktorları olan digər obyektlərin layihələndirilməsi;

gücü 10 MVt-dan çox olan su, günəş, bioqaz, geotermal və digər elektrik stansiyalarının layihələndirilməsi;

gücü 1 MVt-dan çox olan külək elektrik stansiyalarının (külək generatorları parklarının) layihələndirilməsi.

Ətraf mühitə təsirin müvafiq normalara uyğun olaraq aradan qaldırılması üçün tədbirlər fiziki və ya hüquqi şəxs tərəfindən təqdim edilməzsə, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) müqaviləyə və energetika fəaliyyətinə icazə vermir.

4. Bu maddənin 3-cü hissəsi ilə müəyyən edilən fəaliyyət növləri üzrə layihələrin “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş qaydada ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) sənədi hazırlanır və həmin sənədin dövlət ekoloji ekspertizası keçirilir.”;

4.4.2. aşağıdakı məzmununda 5-ci hissə əlavə edilsin:

“5. Bu maddənin 3-cü hissəsi ilə müəyyən edilən fəaliyyət növləri ilə bağlı mövcud obyektlər ətraf mühitə təsir göstəricilərinə dair ekoloji tələblərə uyğun olduqda, həmin obyektlərin yenidən qurulması və ya həmin obyektlərdə mövcud qurğu və avadanlıqların dəyişdirilməsi üçün ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) sənədinin hazırlanması tələb olunmur, lakin həmin obyektlərə dair müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən verilən sənədlərdə (atıla bilən tullantı həddi (ABTH), buraxıla bilən axıntı həddi (BBAH), ekoloji pasport), ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində normativ hüquqi aktların və texniki normativ hüquqi aktların tələbləri nəzərə alınmaqla, müvafiq dəyişikliklər edilir.

Bu maddənin 3-cü hissəsi ilə müəyyən edilən fəaliyyət növləri ilə bağlı mövcud obyektlərin fəaliyyəti zamanı təbiətdən istifadə şərtləri ətraf mühitə təsir göstəricilərinə dair ekoloji tələblərə uyğun olmadıqda və ya ilkin layihədə nəzərdə tutulandan fərqli texnologiyalar və texnoloji üsullar tətbiq edildikdə, həmin fəaliyyətə dair yenidən ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) aparılmalıdır.

Bu maddənin 3-cü hissəsi ilə müəyyən edilən fəaliyyət növləri ilə bağlı obyektlərə dair ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) həyata keçirilərkən onların transsərhəd təsiri müəyyən edildikdə, həmin obyektlərin transsərhəd təsirlərinin qiymətləndirilməsi məsələləri Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə uyğun olaraq həll olunur.”;

4.5. 10-cü maddə üzrə:

4.5.1. adından və 3-cü hissədən “xüsusi” sözü çıxarılsın;

4.5.2. 1-ci hissənin birinci cümləsində “orqanından qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada energetika müqaviləsi və ya ərizə əsasında xüsusi” sözləri “orqanının müəyyən etdiyi orqandan (qurumdan) bu Qanuna və “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq verilən” sözləri ilə əvəz edilsin və həmin hissədən ikinci cümlə çıxarılsın;

4.5.3. 4-cü hissədə “Xüsusi icazələr” sözləri “İcazələr” sözü ilə əvəz edilsin;

4.5.4. 5-ci hissədə “xüsusi” sözü “bu Qanuna və “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq verilən” sözləri ilə əvəz edilsin;

4.5.5. 6-cı hissə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“6. Fiziki və hüquqi şəxsin fəaliyyəti icazə şərtlərinə uyğun olmadıqda, ona verilən icazə bu Qanunla və “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən olunmuş qaydada dayandırılmalı və ya ləğv edilə bilər.”;

4.5.6. 7-ci hissənin birinci abzasında “Xüsusi icazələrin” sözləri “İcazələrin” sözü ilə əvəz edilsin, həmin hissənin ikinci və dördüncü (ikinci halda) abzaslarından “xüsusi” sözü çıxarılsın, beşinci abzasının sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı məzmununda altıncı abzas əlavə edilsin:

“Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 6.3-cü maddəsində nəzərdə tutulan digər hüquq və vəzifələri həyata keçirmək.”;

4.6. 12-ci maddənin 1-ci hissəsində “xüsusi icazələrdən” sözləri “icazə şərtlərindən” sözləri ilə əvəz edilsin;

4.7. 13-cü maddənin 2-ci hissəsində (birinci halda) “xüsusi” sözü “bu Qanunda və “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulan” sözləri ilə əvəz edilsin;

4.8. 23-cü maddə üzrə:

4.8.1. 1-ci hissədə “müvafiq icra hakimiyyəti orqanının xüsusi icazəsi ilə” sözləri “tərəflərin qarşılıqlı razılaşması əsasında” sözləri ilə əvəz edilsin;

4.8.2. 2-ci hissədə “Xüsusi icazə olmadıqda” sözləri “Tərəflər qarşılıqlı razılığa gəlmədikdə” sözləri ilə əvəz edilsin;

4.9. 32-ci maddənin 1-ci hissəsindən “xüsusi” sözü çıxarılsın.

Maddə 5. “Tikinti və infrastruktur obyektləri ilə əlaqədar investisiya layihələrinin xüsusi maliyyələşmə əsasında həyata keçirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2016, № 4, maddə 633; 2019, № 1, maddə 30, № 6, maddə 990) “3.4 (ikinci halda), 3.5, 3.6, 3.7” rəqəmləri müvafiq olaraq “3.5, 3.6, 3.7, 3.8” rəqəmləri ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 22 oktyabr 2019-cu il.

**“ƏTRAF MÜHİTƏ TƏSİRİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ HAQQINDA”
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİK EDİLMƏSİ
BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 20-ci bəndini rəhbər tutaraq, “Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il 9 aprel tarixli 1561-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar qərara alır:

“Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2018, № 7 (I kitab), maddə 1397; 2019, № 6, maddə 991) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. Aşağıdakı məzmununda 5.5-ci maddə əlavə edilsin:

“5.5. ƏMTQ üzrə qiymətləndirici tərəfindən ƏMTQ sənədinə yalan məlumatların daxil edilməsinə yol verilmir.”.

2. 8.8-ci maddəyə aşağıdakı məzmununda ikinci cümlə əlavə edilsin:

“ƏMTQ üzrə qiymətləndirici tərəfindən SEQ sənədinə yalan məlumatların daxil edilməsinə yol verilmir.”.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 3 dekabr 2019-cu il.

**“ƏTRAF MÜHİTİN MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA”, “OVÇULUQ HAQQINDA”
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNLARINDA VƏ AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ TORPAQ MƏCƏLLƏSİNDƏ DƏYİŞİKLİK EDİLMƏSİ
HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 11-ci bəndini rəhbər tutaraq, “Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il 5 mart tarixli 1528-VQD nömrəli Qanununun icrasını təmin etmək məqsədilə qərara alır:

Maddə 1. “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 8, maddə 472; 2001, № 3, maddə 148; 2002, № 5, maddə 238; 2003, № 4, maddə 178; 2004, № 2, maddə 57, № 4, maddə 201; 2008, № 2, maddə 47; 2009, № 10, maddə 769; 2013, № 3, maddə 209; 2014, № 4, maddə 338, № 10, maddə 1152; 2016, № 12, maddə 2011; 2017, № 2, maddə 142, № 6, maddə 1013, 2018, № 7 (I kitab), maddə 1398; 2019, № 1, maddə 20) 62-ci maddəsinin ikinci hissəsinin 2.8-ci bəndinin sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı məzmununda 2.9-cu bənd əlavə edilsin:

“2.9. geoloji parklar.”.

Maddə 2. “Ovçuluq haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2004, № 5, maddə 316; 2005, № 4, maddə 272; 2008, № 6, maddə 460; 2014, № 11, maddə 1355; 2015, № 4, maddə 362) 21.2-ci maddəsində “milli və təbiət parklarının” sözləri “milli, geoloji və təbiət parklarının” sözləri ilə əvəz edilsin.

Maddə 3. Azərbaycan Respublikası Torpaq Məcəlləsinin (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 8, maddə 478; 2001, № 12, maddə 736; 2002, № 5, maddələr 237, 241; 2003, № 1, maddə 11, № 6, maddə 256, № 8, maddə 423; 2004, № 2, maddə 59, № 6, maddə 415, № 10, maddə 761; 2006, № 2, maddə 67, № 6, maddə 478, № 8, maddə 657, № 11, maddə 932; 2007, № 1, maddə 3, № 8, maddə 745; 2008, № 5, maddə 348, № 6, maddə 460, № 8, maddə 707, № 12, maddə 1048; 2009, № 2, maddə 36; 2012, № 6, maddə 497; 2013, № 6, maddə 621; 2015, № 3, maddə 244, № 4, maddə 358, № 10, maddə 1094; 2016, № 1, maddələr 24, 27, № 4, maddə 639; 2017, № 1, maddə 24, № 7, maddə 1301, № 12 (I kitab), maddə 2271; 2018, № 5, maddə 890, № 6, maddələr 1184, 1185; 2019, № 1, maddə 34, № 3, maddə 392, № 6, maddə 987) 26-cı maddəsində aşağıdakı dəyişiklər edilsin:

3.1. 1-ci hissədə “təbii (milli) dendroloji” sözlərindən sonra “, geoloji” sözü əlavə edilsin;

3.2. aşağıdakı məzmununda 7-ci hissə əlavə edilsin:

“7. Geoloji parkların torpaqları xüsusi geoloji, coğrafi, tarixi, estetik dəyərə malik olan torpaq sahələri hesab edilir.”.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 24 aprel 2020-ci il.

**“ƏTRAF MÜHİTİN MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA” VƏ “ƏTRAF MÜHİTƏ TƏSİRİN
QİYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
QANUNLARINDA DƏYİŞİKLİK EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 20-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

Maddə 1. “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 8, maddə 472; 2001, № 3, maddə 148; 2002, № 5, maddə 238; 2003, № 4, maddə 178; 2004, № 2, maddə 57, № 4, maddə 201; 2008, № 2, maddə 47; 2009, № 10, maddə 769; 2013, № 3, maddə 209; 2014, № 4, maddə 338, № 10, maddə 1152; 2016, № 12, maddə 2011; 2017, № 2, maddə 142, № 6, maddə 1013; 2018, № 7 (I kitab), maddə 1398; 2019, № 1, maddə 20) 1-ci maddəsinin 2-ci hissəsinə “Azərbaycan Respublikasının” sözlərindən əvvəl “, “İctimai iştirakçılıq haqqında” sözləri əlavə edilsin.

Maddə 2. “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2018, № 7 (I kitab), maddə 1397; 2019, № 6, maddə 991, № 12, maddə 1917) 1.2-ci maddəsinə “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” sözlərindən sonra “, “İctimai iştirakçılıq haqqında” sözləri əlavə edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 24 aprel 2020-ci il .

**“ƏTRAF MÜHİTİN MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİK EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 11-ci və 20-ci bəndlərini rəhbər tutaraq qərara alır:

Maddə 1. “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 8, maddə 472; 2001, № 3, maddə 148; 2002, № 5, maddə 238; 2003, № 4, maddə 178; 2004, № 2, maddə 57, № 4, maddə 201; 2008, № 2, maddə 47; 2009, № 10, maddə 769; 2013, № 3, maddə 209; 2014, № 4, maddə 338, № 10, maddə 1152; 2016, № 12, maddə 2011; 2017, № 2, maddə 142, № 6, maddə 1013; 2018, № 7 (I kitab), maddə 1398; 2019, № 1, maddə 20; 2020, № 5, maddələr 511, 512, 521, № 7, maddə 842) 46-cı maddəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. adından və birinci hissədən “fiziki” sözü çıxarılsın;

1.2. aşağıdakı məzmununda üçüncü hissə əlavə edilsin:

“Qalınlığı 15 mikrona qədər olan polietilen torbaların, habelə birdəfəlik istifadə üçün nəzərdə tutulan plastik qarışdırıcı çubuq, çəngəl, qaşiq, bıçaq, boşqab və stəkanların sahibkarlar tərəfindən idxalı, istehsalı, həmçinin ticarət, ictimai iaşə və digər xidmət obyektlərində istehlakçıya satılması və ya verilməsi qadağandır.”.

Maddə 2. Bu Qanunun müddəaları polietilen torbalara münasibətdə 2021-ci il yanvarın 1-dən, birdəfəlik istifadə üçün nəzərdə tutulan plastik qarışdırıcı çubuq, çəngəl, qaşiq, bıçaq, boşqab və stəkanlara münasibətdə isə 2021-ci il iyulun 1-dən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 26 noyabr 2020-ci il.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINI TƏMSİL EDƏN MALİYYƏ NAZİRLİYİ VƏ KFW
ARASINDA CƏNUBİ QAFQAZ ÜÇÜN EKOREGİONAL TƏBİƏTİ MÜHAFİZƏ
PROQRAMI ÇƏRÇİVƏSİNDƏ “SAMUR-YALAMA MİLLİ PARKININ
YARADILMASI” LAYİHƏSİ ÜZRƏ MALİYYƏLƏŞDİRMƏ MÜQAVİLƏSİNƏ
DÜZƏLİŞİN TƏSDİQ EDİLMƏSİ HAQQINDA**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 4-cü bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

Azərbaycan Respublikasını təmsil edən Maliyyə Nazirliyi və KfW arasında Cənubi Qafqaz üçün Ekoregional Təbiəti Mühafizə Proqramı çərçivəsində “Samur-Yalama Milli Parkının yaradılması” layihəsi üzrə Maliyyələşdirmə Müqaviləsinə 2021-ci il martın 22-də və iyulun 7-də məktublar mübadiləsi formasında imzalanmış düzəliş təsdiq edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 20 dekabr 2021-ci il

**“ƏTRAF MÜHİTİN MÜHAFİZƏSİ SAHƏSİNDƏ FƏRQLƏNMƏYƏ GÖRƏ”
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MEDALININ TƏSİS EDİLMƏSİ İLƏ
ƏLAQƏDAR “AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ ORDEN VƏ MEDALLARININ
TƏSİS EDİLMƏSİ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNUNDA
DƏYİŞİKLİK EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 9-cu bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Maddə 1. “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı, 1992, № 23, maddə 996; 1993, № 23-24, maddə 676; Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2002, № 5, maddə 251; 2003, № 12 (I kitab), maddə 677; 2005, № 4, maddə 291; 2006, № 10, maddə 846; 2007, № 3, maddə 213; 2008, № 6, maddələr 452, 472; 2009, № 1, maddə 4, № 5, maddə 312, № 7, maddələr 514, 515, № 12, maddə 974; 2010, № 3, maddə 174, № 11, maddə 960; 2011, № 11, maddə 992; 2012, № 7, maddə 664, № 11, maddələr 1036, 1048, 1061; 2013, № 5, maddələr 460, 478, № 10, maddə 1143, № 12, maddə 1477; 2014, № 6, maddələr 612, 623; 2015, № 12, maddə 1447; 2016, № 12, maddələr 1979, 2040; 2017, № 1, maddələr 16, 27, № 7, maddə 1311, № 10, maddə 1771, № 11, maddə 1962, № 12 (I kitab), maddələr 2242, 2269; 2018, № 2, maddə 168, № 3, maddə 387, № 5, maddələr 841, 859, 874, № 6, maddə 1190, № 11, maddə 2207, № 12 (I kitab), maddələr 2465, 2516; 2019, № 3, maddə 369, № 5, maddə 790, № 11, maddə 1693, № 12, maddə 1909; 2020, № 5, maddə 506, № 11, maddələr 1324, 1325, № 12 (I kitab), maddələr 1428, 1430; 2021, № 1, maddə 9, № 12, maddələr 1322, 1324, 1325) 2-ci maddəsində “Azərbaycan Dəmir Yollarının 140 illiyi (1880–2020)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalı” hissəsinin sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı məzmununda yeni hissə əlavə edilsin:

“Ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində fərqlənməyə görə” medalı.”.

Maddə 2. “Ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində fərqlənməyə görə” Azərbaycan Respublikasının medalı haqqında Əsasnamə” təsdiq edilsin (əlavə olunur).

Maddə 3. “Ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində fərqlənməyə görə” Azərbaycan Respublikası medalının təsviri” təsdiq edilsin (əlavə olunur).

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 27 may 2022-ci il

*Azərbaycan Respublikasının
2022-ci il 27 may tarixli
Qanunu ilə təsdiq edilmişdir*

**“Ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində fərqlənməyə görə” Azərbaycan Respublikasının
medalı haqqında
ƏSASNAMƏ**

Maddə 1. Təltif edilən şəxslər

1.1. “Ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində fərqlənməyə görə” Azərbaycan Respublikasının medalı ilə Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları, əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər aşağıdakı xidmətlərinə görə təltif edirlər:

1.1.1. ətraf mühitin mühafizəsi ilə bağlı mühüm layihələrin hazırlanmasında və onların həyata keçirilməsində fəal iştiraka görə;

1.1.2. ətraf mühitin mühafizəsi ilə bağlı obyektiv informasiyanın yayılmasına və görülmə işlərinin təbliğinə verilən töhfəyə görə;

1.1.3. ətraf mühitin mühafizəsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq əlaqələrinin inkişaf etdirilməsində və möhkəmləndirilməsində göstərilən xidmətlərə görə.

Maddə 2. Təltif edən orqan

“Ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində fərqlənməyə görə” Azərbaycan Respublikasının medalı ilə bu Əsasnamənin 1-ci maddəsində göstərilən şəxslər müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən təltif edirlər.

Maddə 3. Taxılma qaydası

“Ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində fərqlənməyə görə” Azərbaycan Respublikasının medalı döşün sol tərəfinə, Azərbaycan Respublikasının digər orden və medalları olduqda, onlardan sonra taxılır.

*Azərbaycan Respublikasının
2022-ci il 27 may tarixli
Qanunu ilə təsdiq edilmişdir*

“Ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində fərqlənməyə görə” Azərbaycan Respublikası medalının təsviri

Maddə 1. Medalın ümumi təsviri

“Ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində fərqlənməyə görə” Azərbaycan Respublikasının medalı (bundan sonra – medal) bürüncdən tökülmüş və gümüş suyuna çəkilməmiş, dairəvi formalı, diametri 36 mm olan lövhədən ibarətdir.

Maddə 2. Medalın ön tərəfi

2.1. Medalın ön tərəfi dairəvi xətlə haşiyələnmişdir, mərkəzində müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) embleminin elementləri olan günəş, yarpaq, dağ (zirvə) və dalğa rəmzli kvadratlardan ibarət kompozisiya təsvir edilmişdir.

2.2. Medalın ön tərəfində yuxarıdan aşağıya doğru çevrə boyunca “ƏTRAF MÜHİTİN MÜHAFİZƏSİ SAHƏSİNDƏ FƏRQLƏNMƏYƏ GÖRƏ” sözləri həkk olunmuşdur və yuxarı hissənin mərkəzində, yazıların arasında, səkkizguşəli ulduz təsvir edilmişdir.

2.3. Medalın ön tərəfinin səthi nahamardır, dairəvi xətt, emblem, səkkizguşəli ulduz və sözlər relyeflidir, boz rəngdədir.

Maddə 3. Medalın arxa tərəfi

3.1. Medalın arxa tərəfi hamar səthlidir, mərkəzində “AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ EKOLOGİYA VƏ TƏBİİ SƏRVƏTLƏR NAZİRLİYİ” sözləri həkk olunmuşdur.

3.2. Medalın arxa tərəfinin aşağı hissəsində medalın seriyası və nömrəsi göstərilir.

3.3. Bütün yazılar və rəqəmlər relyefli və boz rəngdədir.

Maddə 4. Medalın elementləri

4.1. Medal paltara bərkidilmək üçün elementi olan 50 mm x 37 mm ölçülü xara lentə iki halqa və ilgək vasitəsilə birləşdirilir. Xara lentin yuxarı hissəsinə 40 mm x 5,5 mm, aşağı hissəsinə isə 40 mm x 5,5 mm ölçülü boz rəngli metal lövhə bərkidilmişdir.

4.2. Xara lentin üzərində mərkəzdə 7 mm enində boz, mərkəzdən sağ və sol kənarlara doğru 15 mm enində tünd göy rəngli şaquli zolaqlar təsvir edilmişdir.

4.3. Medala paltarın yaxasına bərkidilmək üçün elementi olan, eyni xara lentdən üz çəkilmiş 37 mm x 10 mm ölçülü qəlib əlavə edilir.

**“Ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində fərqlənməyə görə”
Azərbaycan Respublikasının medalı**

**“ƏTRAF MÜHİTİN MÜHAFİZƏSİ HAQQINDA” AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ QANUNUNDA DƏYİŞİKLİK EDİLMƏSİ BARƏDƏ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 1-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

“Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 8, maddə 472; 2001, № 3, maddə 148; 2002, № 5, maddə 238; 2003, № 4, maddə 178; 2004, № 2, maddə 57, № 4, maddə 201; 2008, № 2, maddə 47; 2009, № 10, maddə 769; 2013, № 3, maddə 209; 2014, № 4, maddə 338, № 10, maddə 1152; 2016, № 12, maddə 2011; 2017, № 2, maddə 142, № 6, maddə 1013; 2018, № 7 (I kitab), maddə 1398; 2019, № 1, maddə 20; 2020, № 5, maddələr 511, 512, 521, № 7, maddə 842, № 12 (I kitab), maddə 1431; 2021, № 12, maddə 1315) 52-ci maddəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 10-cu hissənin ikinci cümləsindən “(müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) özü həmin sənədlər barədə məlumatları “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 18.3-cü maddəsində göstərilən qaydada əldə edə bilmədikdə)” sözləri çıxarılsın.

2. Aşağıdakı məzmununda 10-1-ci hissə əlavə edilsin:

“10-1. Dövlət ekoloji ekspertizasının keçirilməsi üçün zəruri olan sənədlərin və ya məlumatların Elektron Hökumət İnformasiya Sistemi vasitəsilə müvafiq dövlət orqanından (qurumundan) əldə edilməsi mümkün olduqda həmin sənədlər və ya məlumatlar sifarişçidən tələb edilmir. Belə sənədlərin və ya məlumatların Elektron Hökumət İnformasiya Sistemi vasitəsilə əldə edilməsi mümkün olmadığı hallarda onların təqdim edilməsi sifarişçinin razılığı ilə sorğu əsasında müvafiq dövlət orqanından (qurumundan) tələb olunur və ya sifarişçi tərəfindən təmin edilir.”.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 20 dekabr 2022-ci il

İlham Əliyevin ekoloji siyasəti
Dayanıqlı inkişaf və yaşıl dünya
(2003-2023)
3 cildə

II cild

Beynəlxalq Konvensiyalar, Dövlət Proqramları,
Milli Strategiyalar və Qanunlar